הדברי בנך שלם היו בכאן מרחות ויקיו בכאן כמנהגי רבים
מתחלפי שכלם יתנו דמות במרחות שימנה לחור ולא יקיה
ביניה מסך מבדיל כי הדברים כברזו עו"ה העכון כמו שברמז
בפסוק אשר ברא אלקי לעשו כי כלה ואח כברא לעשו כמוקו
עד שכמשך מזה שהרשעי והסכלי ירבו לעשות דמות ולכן
כתיב לבדיקי שום מעלה תעלון קריה ובאחוד רשעי רבה
ואח שקיה הדבר כן כי כל אח ואח יולד בטבע מה שבעצמו
יוסף אשר נקר עבר יי אלך כאשר שבו אבשי ביוסף לך חרב
לו כמ"ש ויכתם האלקי ונו' וכתיב וירא אל יעקב ונו' ואלך קיה
שמח במפלת נאין זה מדרך הנדיקי כי כל אח ירבה שישובו
האבשים מדרכם הרעה ויקיו בבעיניהם כי זה דבר טבעי
בחדם לב שרוי שימנה זאת המדה בבניהם ובכה אברהם
כתעלה מאד במה שנגע למלאכם עם הב"ה להכיל אבשי
סדום ועמורה אף שהיו רעים וחטאים · ועוד יש ספק נדול
מזה ואיך ברח יעקב מפני עשו ואיך לא ידע שכל הארץ מלא
כבודו ואיך לא קרה ולא שכח מה שתיעוקות של בית רבן
יודעים הכה אלך מרוחך ואכה מפניך אברח אם אסק ונו'
ואיך קוה לא ידע יודע זה והכה החכמי השיבו קנת תשובה
ואמרו שבכח ב' פעמים על אבידת ב' לוחות ולא כתקיימה
בבולתו ויהי קולי לותו בביא שקר ועו"ה ברח וחרב לו על מה
שעבו אבשי ביעקב בעבור שהיו מקיימי מ"ש עליו ולכן קרה
לו כל הכתוב בזאת הפרשה וזה לא יספיק בעבור ב' דברים
כי כל הרעות הממיעלי הבניהי"ם על תנאי אם יהיו רעים
וחטאי יקרה הנאמר עליהם ואם ישובו אל יי' הנחר עליהם
לא יבא ולא יקום כ"ש בהיות עבד יי' ושלוח מאתו ית"שרלוי
שיסכים עם רצונו ויבטל רצונו מפני רצון הש"י · והתשובה
הנאמרת בזה כי יעקב אם על עמו ועל משפחתו אין לא
הועילו לקם כאה בביאים וכאה בביאו ולא הועיל לקם לא
תורה ולא מצ' ולא מוסר ולא תוכחה ולא יסורין ולא נלות
ואומות העולם שבו אל יי' בקרוב לקם קריא"ת בלא מופת
ואו אבל בקריא"ת לבב האמיתי לאבשי ניכוח בלקי ובעבדי
הבביאים והנה כלם שבו מקטנם ועד נדולם והמלך קם
מכסאו ויעבר אדרתו מעליו ועשו תשובה נדולה כלם ועוד
כי כל הבביאים אשר כתבו לישראל היו אומרים כה אמר יי'
ויעקב לא אמר אלא עוד מ' יום ונו' ולא שנו לות ומופת לא
הועם ולא המלך ואשראה הש"י זאת התשובה אמ' הבתוב וירא
אלקים את מעשיקם ואיך ויבחם האלקים ונו' :

ועתה אתם עדת ישראל שמעו בכאה בכמה הבדלים בבדלה
תשובת אומו העולם מתשובת ישראל · א' שישראל
לא שבו בכאה בביאים ובביאו ושו האמינו בבניא מ' · ב' שכל
ישראל שוים לבביאי לות לא מופת ושו האמינו בלי לות ולא
מופת · ג' שהבביאים בתחלת כל דבר אומרים כי פי יי' דבר
עד שאתה אמר כי אם יי' לקרא ונו' וכן כל הבביאי אומרים
כה אמר יי' וזה לא אמר אלא עוד מ' יום ונו' · ד' שישראל
ליכם שבים בתשובה שלא בנוס ובכי ובתעניות ולא במעשיקם
שלא שקורין בם מדות ומעולם לא שב יקודי בתשובה אשר את
הנזילה אשר נזל וכאה אומות העולם קודם כל דבר שבו
בתשובה וקשיבו הנזילה אשר נזלו ואפי' בנוס המקודש כ"ש
וי"ש ישראל יבקש מקו אשר בו יהיה מכובד בלופן שכפרתינו
נריכה כפרה ויום הכפורים נריך כפור אחר לכפר העונות
ופפשעים הכעשים בו ולזה תריך ליומא קטיב כי כל זה ב
בוסף וכלימה לעמו וזו היא כוונת הש"י בעוותו את יונה
לקרא את הקריא בניכוך כדי לייסר לישראל ולכן ברח יונה

הלא תרשישה במקום שאין בבואה שורה כי אין בבואה שורה
אונה לארץ ולכן בקרא ארץ ישראל ניא חזיון עד שבריא אל
קיס וקביא הש"י רוח סערה ביס וישליכו אותו אל קיס וקזמין
הב"ה דג נדול לבלוע את יונה ויתפלל יונה אל יי' ויכה יונה
בתפלתו ידע שיעבה הש"י ויכה בב"ה משלותיו אשר שאל
השיב יונה כאו הש"י עבה ורחמן אמר קראתי מצרה לי ונו'
קורא זאת שבבועתים בש"י וקוראים אין בחמת הש"י ישמע
תפלתם וזעקתם כמו שב"כתיר של בנעים יקראני ואענה
ונו' ולכן יונה משיב לבפשו ואמר שהש"י ישמע קולו עוד אמ'
המשמרים הבלי שוא ונו' והרנון בו שהבאתי שהשליכו אותו
עובדי היו עו"ה ובארצו שהיס שתן מעליקם עובו אלקיקם
שהוא חסדם בארצו הכם הנעשה לכם הנעשה לכם לא יחמ' כי אין הבאתי'
אשר השליכו אותו אל היס אם ירחו ירחק נדול לי' לאחר זה
שבו לעבוד עו"ה ובאחר הוסד הנדול אשר קבלו עליק לעבוד
את יי' לו יאמר כי המשמרים הבלי זה העולם כשהיו בנרה
לין לקם מי שיעבה לותם בכל חסדם וטובם ועשרם כמ"ש
ועזבו לאחריס חילם ולולם הנדיקי אם שישבו בנרה נדולה
הש"י יעבה לותם ויכדרו כדרים וישלמו כדרם לי' שלי ישרל
וזה יותר בכון שנאמר · והכה לא ממנו יתמה מיובה ויאמר
לין ברח יונה מפני הש"י והכה לא יתמהו ממנו בברחם מפני יי'
שהי כל הארץ כי לאבחו בודאי מהתורה והמצות בבאשתיבו
לעולם נרכי הנוף ובעוזב בקשת החמת וכשלבו מתקרבים
אלי בתפלה לאו מרחקים ממנו ית"ש קריב אתה ורחוק
מבליותה והכה יונה הכיר חטאו ובעבם עלי וזעק בתשוב'
ובתפלה ובענה ואבחנו נוערים ואיבנו בעבים לש"ש נם כי
תרבו תפלה ונו' והיה זה בעבור נודל רשעיבו ופלעיבו כי
תפלתיבו נריכה תפלה ותשובתיבו נריכה תשוב וסליחתיבו
נריכה סליחה וכפרתיבו נריכה כפרה והכה לאחבו מכופרי
מחטאתיבו בעבור היום כי זה מכפר ש"ש כי ביום הזה
יכפר עליכם ונו' · ולמען נודל רחמי שמים ש"ש לי' שלקיבו
הרחמים והסליחות כי חטאבו לו וכמו שאמר כי לא על
נדקותינו אנחנו מפילים תחנוניבו לפניך ונו' · בילמו ·

תם ונשלם : שבח לאל בורא עולם :

אמר

שם טוב כבר קבלתי וכללתי דרכי התשוב'
לזכות למעיניים המבקשים לדרוש ברבים
לעורר לב הלאבי הבדמי ולהקיץ משיב'
החולת ומתרדמה העצומה אשר בפילה עליקם התחות
הנשמיות והתשוקות כדי להעלותם מבאר שחת ולקדבם של
מלך עולם כי נדולה תשובה שמנעת עד כסא הכבוד ש"ש
וקיימה השלמת זה המאמר בשנת ר"מט לילף השבי ביום
שבי לחדש כיסן החדש הראשון לנאולתינו ולפדות בפשינו
ויי' למען חסדו ינאל אותנו שלישית ויקייס בנו מה שייעד
בביא עה ובא לציון נואל אמן : בילמו ·

ותשלם מלאכת הקדש בחדש כיסן שנת
הש"ז לפ"ק בבית בן משק בית הלוין
מרקו מבטוביו יושט כיון פה

ויניציאה

לא יגלידו אבל מאחר שאין לאדם בניס לא יוכלו לקבל זכות
הבניס וכבר ידעת כי ברוך מזכך לבא כי אמון לף שהיה
רשע כמותך לבדו ולא ימנה בכלל מלכי ישראל הראשי לומר
שאין לו חלק לעה"ב כי לומדו שלא מלכי אין לכם חלק לעה"ב
ולו כן יראשם בן כבוא לאחאב מלך ישראל ומפשק מלך יהודה
וכבר ידעת מה שאמרו ז"ל כי מי שאין לו בניס אין לו חלק
לעולם הבא ועוד מאמר כללי כאמר ברוב ואין למדין
מהכללות כי אם הדוים יהיה נדיק ביותר יש לו חלק לעה"ב
ודע ועלמן כי זכות התורה יעיל לאדם בעה"ז ולתת לו
עושר וכבוד כמ"ש הלקי' לאשר התהלכו אבותי ונו' המלאך
הגואל אותי ונומ' והוא לתת לכם עושר וכל טוב זה העולם
אבל הלקי' לא יועילו לתת לכם העולם שכלו טוב והעולם
שכלו לרוך והבן לא יועיל לעולם הזה אבל יועיל לעולם
הבא ואחר שהוכח זה בן הבכר יאמר הבדילני מעל
עמו כי אין לי זכות כמו כם וכסדים יאמר כן אבי עץ יבש
כי בני לא יזכו אותי להבדילני אל העולם הבא לאמר כ"ש
שאל יאמר בן הבכר כי כם אם ישמרו השבת ונידעו ויכוד
שהכל תלוי בו ומחזיקים בבריתי שהוא תורת משה שהשם
יזכה לכם בזה העולם ויבניאם אל הר הקדש שהוא ירושלם
וישמחם בבית תפלתו ועולותיכם וזבחיכם יהיו לרצון על
מזבח יי' כי בית יי' והוא בית המקדש הוא בית תפלה לכל
העמים וכן וסכריסים לא יאמרו כי כם עץ יבש אם ישמרו
את השבת וישמלו תורת יי' ויוכיחו בפשט מקרא אל הפועל
וישלמוק בתכלית השלימות שהש"י יתן לכם בירושלם של
מעלה והוא הכרמו בלומרו בבריתי ובחומותי ונו' כי המשיב
השלימו מעצמו ומנדו הוא יותר טוב מהשיבו בעבור זולתו
לף שיהיה כמו ובתו וזהו קברנה בלה הפסוקים והוא לבד
כפלה רלוי הוא שיביאם המבן. ויקי הבן מלפני אלקי
השמים שיקבץ נדחי ישראל כמו שאמר הכביא כאם יי' שלים
מקבץ נדחי ישראל עומ' והקבצן בו שאחר שהש"י יקבץ נדחי
ישראל יקבץ לויביהו ויבאו כל חיתו יער לאכול ממנו וזה
שאמר כל חיתו שדי תתיו לאכול. תוכיח בילקו.

ליום הכפורים

שמוני והקילוני אל היש. לאמר רבי שמה חדש בעטרת דוד
שכל תחטאתי בחזוב והטהר ופסתלקה ממנו שכיבה דכתיב
השיבה לי שמון ישעך ונו' ופירשו ממנו מבהדרי שכ"ישובו לי
ירלוך: מאמר לאחר רבי מאיר מדגלית לאחת תלויה במעיין
של דג והיתה מאירה לויבה כשמש שהיה מאירה בגבורתו
בגברים ויקיר רוחה יונה כל מה שביש ושבתקומות שכ' אור
זרוע לצדיק ונומ' אל הדג ליונה אין לתה יודע שכל יומי
להחכל לתוך פיו של לויתן אל הוליכני אגלו ואני מניל
אותך ואת כפשי כדאיתא בפרקי רבי אליעזר עכ"ל. למה
שהיה בכאן בהפלה שאית אשר השפיע מטובו אל הבמנתי
כפי מה שהיפש שיקבלו ממנו אם על נר הבכרה ואם על נר
היות טוב ואם עכ"ל היופי והתיקון כי ברוך כאות כפשיו אשר
לי אפש מבלעדיך לבחיו כמו חוש המשוש וחוש הטעם כמו
שהתבאר בפ' מסם הבפש כי לי אפש בעל חי ערוש מהם והם
הבכרחיים למציאותו וקיומו ואמנם חוש הראו' וחוש השמע
הם לבד על נר היותר טוב כי אפשר שיהיו מבלעדיהם כמו
שנראה בכל יום וזוש שלבו' עוכי' ואדשים יהיו אבל לא יהיו

חייב טובים ומספיקים ולא לבד ברוך הקדבריס שהם על נר
היותר טוב אבל גם הקדבריס אשר הם על נר היותי כמו
שברוך שער ליות הפנים ורביני עיניים וזולת זה מפלאות
הלל אשר ברוך כל כמנה ונמנה על נר היותר טוב שאפשר
שיהיה כ"ש ואכותי את אשר לחון ונו' כי נתן לכל ברוך די
מחסורה מבלי כילות הנ"קדבריס הכוברים וכ"ש אל מעשה
ברחשית בשיעורן בראו ובקומתן בבראו ואין ספק כי הוא
ית' יפלים לכל חסר די מחסורו אשר יחסר בו וירחם עליו
כמו שירחם הלה על בנו היורא לומנו שיתן לו כל מה שיבקש
ממנו כפי הלפשרות והסבל ולכן כשבקש לדון הכביאים
ואמר הרלוי כה את כבודך ונומ' לא אל הש"י מיד לא תוכל
לרלות פני ונו' אשר קורה בזה מדה בפלאה ומעולה ויקיר
שלא יאמר אדם לשוחל לו אי זה דבר ליות עמדי לפני שלא
יהיה עמו לבל יאמר לו אלי לתן לך מה שיש לי בידי אם
לתת בדיך לו לבל זה הדבר אשר לתת שוחל ממני ליכבה
לתי ולכן לאמר כדי שלא יהשוב משה כי המניעות מלתת לו
בא מבד הלל יתעלה לאמר לו לפי לעביר כל טובי על פניך
שהם כל הכמנלות הכלולי עליהם כי טוב ואחר כך וקראתי
בשם יי' לפניך והוא השם אשר הוא מקוה הכמנלות ומזה
תוכל להכיר מבד כי הדברים הפעליים והכמנלים בפעל
ולים לאמתת הפועל אלא כיוב הדברים אשר הוא עושה
ולכן כל הדברים הכמנלי' הם כמנלים בעיורו יתעלה לאחר
שהוא עשאם וכשלא הפעולות כדע מה שהיה בעיור
הפועל וזה תכלית מה שאפשר לאדם לידע מהשם יתעלה
וזה שאמר הבה מקום אתי ונו' כמו שאמר המורה אל בשקום
מקום בגור אשר רבה בו הבה ימבא אתי מדרבה שישינו בה
עבדי המבקשים את יי' הם החכמים השקועים בחכמה וכו'
ולאמרו במדרש לפי לעביר כל טובי ונו' בלותה שעה הרלה
למשה לוברות של מתן שברן של בדיקים וכל לאחר כפי
מעשיו והוא שואל הלוכר הזה של מי הוא לאמר ליה מי שיש
לו מעשים טובים לפי כותן לו מלוברותי ומי שאין לו לפי
עושה וכותן לו מזה שבאמי וחכותי את אשר לחון ונו' וכבר
יסופק הלדש זה המאמר ספק גדול כי אם למי שיש לו
הקדוש ברוך הוא כותן לו מלוברות אלו ולמי שאין לו הבה
כותן לו מלוברותיו לין הפרש בין היותו בדיק או רשע לא
חכם או סכל כי לכל כותן שכר טוב ולא זה בלבד אלא כותן
לוברות גדול למי שאין לו אחר שאמ' בהגדה הרלה לו לוכר
גדול ואמר ליה למי שאין לו לפי כותן משו'. והתשובה בזה
כי הקב"ה ליבו כותן שכר טוב אלא לבדיקי ולבני לבב ולמה
שהיו פעולות המעלה והמעשים טובים לי לאפשר לעשותם
בלי כלים כמו העושר והשלטנות המדיני והלוהבים והבבי'
כ"ש הפילוסוף ברשאו ממדות כי לי לאפשר לו לעשו' בדקה
מי שאין לו מה יתן כמו שאמר הין ועושר בביתו ובדקתו
עומדת לעד כי מי שאין לו לא יוכל לעשות בדקות וגם בן
מי שאין לאל ידו ואין לו שולטנות מדיני לא יוכל להגיל
עושק מיד עושקו ואפי' שיהיה לדם בר לבב וכוונתו לעשו'
בדקה ומשפט לא יוכלו לפעול כשאין לכם אלו הכלים ושו'
הלפש"ים להם מהנעשר והדאנה מה שלא ישוער מפני שלא
יוכלו לעשו' מה שרלוי ויהיו בעיניהן: ואת אשר יש בכאן כמו
ריאשון אשר השפיע מטובו על הבמנתי כפי מדרגתם וברוך
כל הדברי בחופן שיתנו דמותם ודמיונם בכל דבר עד שלא
מהבמנתים יולידו דומה לו כי הלם יעשה הם כמוהו וכן כ"ש
משאך היסודו וכל הבמחי וקבץ יולידו דומיהם עד שבברוא

יבא לידי ליסורי וקמרכה במשנל כשלא ימצא הדבר המות
יבא לידי ליסורי תשא חיים ועי"ז יזכה שיעשה לדם סיים לתול
כמו שנזכר ז"ל ונאמרו על קנת החסידים שהיו כבדלים מע'
שערי המות מירתם שער אחד משערי ליסו' · וקתבלי הב'
שתהיה עזיבתו אחר היכולת עליהם והזמכתם לעשותם
במ"ש לי זו תשובה נמורה שבא על חשק בעבירה ולאחר זמן
נתאחר עמה וקו'עומד בהקבתו בכח נופו ובמדיכה שעבר
ופורש ולא עבר עבירה ולא כמצא מלעשותה בעבו' שו'עונש
משו'לדם כמ"ש סמר מפחדך בשרי ונו' וקתבלי הד' שיעזוב
עזיבת הרע היחוש ממנו שלא יתן אל לבו לשמות אליו ולא
יתאוה לו שום תאוה לעשותו כמ"ש ואיש אין מחשבותיו כי
לפי הקרירות בעבירה הוא ליסו' ועי"ז אמ' דע"ה הרב כבסבי
משובי ונו' · וקתבלי הי שאריך השב בתשובה שיתחדש ממה
שעשה ויתעצב בתבלית העצבון ממה שפעל ועשה וישבר
לבו כמ"ש כי לחרי שובי כחמתי ונו' וכן זבחי לקי רוח כשברה
ונו' וקתבלי הו' שיבקש המחילה ויתוד' עוונו ושירבו בעיניו
כמ"ש כי רבו פשעינו ושו' קתבלי הס עיקרי התשובה ומדרכי
התשוב' להיו' השב בתשוב' זועק תמיד לפני יי' בתחנוני בנוס
ובבכי ועשה בדק בפי כחו ומשבח שמו כלומ' לחי ולחיכי
לותו הלי שחט ומשב מעשיו כלם לטוב ונולך ממקומו שנל'
מכפר' עון מפני שנורמ' לו להכנע ולהיות עניו ושפל רוח ·

אמר שם טוב

רציתי לכתו בקונר הדרך אשר רלוי שילך בה השב בתשוב'
ל' נריך שידע החוטא כי מה שעשה קוח רע ומר שם לא
ידע זה לא ישוב מעולם כמו שאמר קוי הקומרים לרע טוב
ונו' · ב' רלוי שידע הקוטא הרע המניע לו מם בעולם הזה
ומם בעולם הבא ממה שפעל ועשה שמם לא ידע זה לא
ישוב מעולם ושידע שחטא למלך גדול ורלוי לתת דין
וחשבון לפניו כמו שאמר כי על כל בעלם יביא במשפט ונו'
ושידע ב' כמה רע עשה בהשלימו נפשו בקמי' על השבלית
וטמא נפשו הקוקור' ומכר בכורה בכבדת בעבו' כזיל עדשי'
שקה הבהמיים · ג' רלוי שידע כמה גדולה כחה של תשובה
שבמקו' שבעלי תשובה וכו' ושידע הקוטא כי אמש קיה שבוי
מלפני המקו' משוקק ומרוחק כתועבה כמו שאמ' עיומתיכם
קיו מבדילי ונו' נועף ולינו נעשה שבנם כי תרבו תפלה ונו'
ונעשה מנות ועוברי' לות כמ"ש מי בקש זאת ונו' · ד' שיתחדש
שאם לא יתחדש ממה שעשה לא ישוב ממנה לעולם · ה' נריך
שיעזוב הקוטא עזיבה נמורה במעשה ובדיבור ובמחשבה · ו'
שידוק על חטאתו לשר חטא ויבקש ויפחד ממה שעשה · ז'
נריך שידע ויפחד מהרע הגניע לו בעבו' מה שפעל ויבקש
מחילה וסליחה בנוס ובתחנונים ויכנע לבבו הערל · ח'
שיחפש מעשיו לשר עשה וידע כל הרעות לשר פעל כדי
שיבקש מחילה וסליחה מהם · ט' נריך שילמוד להבני דרכי
התשובה כמ"ש ילמדך פוטני דרכיך ונו' שידדוק לה' המנו'
ויהיה הנוך תמיד בדרכי הש' בלומן שיהיה מעוטף בציצית
ומוכתר בתפילין ויהיה תמיד תור' י' בפיו וכשהוא החוטא
ילך זה הדרך לשר למדנו מעלתו יהיה מ"ש זל במקו' שבעלי
תשובה עומדים וכו' ·

ואחר זה רלוי לבאר הקפטרה שהיא תחלת דרוש זה
והוא לומרו דרשו יי' בהמלאו ונו' והרנון בו חמ'
הכביא שידרשו לפי' קוד' שיסלק שהיתה במ"ש שבה ותשובה

שהם נכשלו. עד כה אמ"י דס ונפש ונ' והרגנו בו שלא
שהם הוא דס ונפש ונבוא מאד כי הוא הנאחז והקדמון לשאר
לא סר היותו כל מה שזולתו מחודש ועל כן הוא נכדל מכל
שאר הבמציאו' ואמר דס' לנביא שיאמר לישראל שלא שהוא
דס ונאחז והקדמון ואעפ"י שישכון עם מרומים וקדושים וסם
המלאכים והגבוהים לשכון עם התחתוני עם מי שהוא בסם
דכא ושפל רוח להחיות רוחם ולבם ובכך ידעת כי המזג
האנושי הוא שוה מכל המזגים למה שהיסודו"ם הם בו בתכלי'
השברון ובעבור זה הדרש חיובי קבל הכח הנפשי עד שלא
יאמר שהוא נשם קל ולא כבד ולא חם ולא קר ולא לח ולא
יבש עד שהוא היותר דומה לגרמים השמימיים מהדברים
אשר בכאן ולכן חל עליו הכח השכלי וכל מיש אשר יהיה
רוחו כשבר ונדכה ההשגחה האלקית יתדבק בו יותר מהלוים
אשר יתגבר ויגע מהשוט ולכ"ש כי אף שמקומו הוא העליונים
וסם הגבוהים והשכלי הכבדלים עשכל זה יתדבק בדברים
השפלי' וסם הלשון אשר רוחם דבק ונו' ואת כי לוא להחיות
יתדבק עם התחתון וירד ממעלתו וזה לא היה שלא להחיות
אלו הנופלי' המתי' אשר אין להם חיות כי מדרך הטוב שימשך
ממנו טוב וזה בעבור זה לא ירד ממעלתו כי ירד לעלות
הדברי' אלו להחייותם וזה שאמ' להחיות רוח שפלים ונו' ואז
כי לעולם לא תריב ונו' כי אם אני מביא יסורי' על אדם אין
רצוני שיהיה זה לתוכך ימים וזה יהיה כאשר רוחו של אדם
נכנע אני מבטל ליכי ונפשי מעלין ויהיה כי רוח מלפני ונו'
כי זה משמש בלשון כי תבא ואומרו ונשמות אני עשיתי כי
טעם אחר כי לא לעולם תריב ויהיה כאלו יאמ' לא לעולם
תריב כאשמה מתעטפה מלפני ונם כי נשמו' אני עשיתי
אין רצוני שאמאס יניע כפי כי הכל תוכיחם מעשיהם כמו
שהתבאר במקומו או יאמר כי רוח מלפני יעטוף כי אני לא
לעולם תריב ולא לנצח אקנוף בעבו' כי יגע מלפני רוח של
תבחומין כי הש' הוא מלך הרחמי' כמ"ש בתפלתנו אל מלך
יושב על כסא רחמים כו' בעבור כי הנשמות לה' המה והוא
עשאם ולכן רצוי שירחם עליהם עד מ"ש הנשמה לך כו' או
יאמ' כי רוח מלפני יעטו' כי אסיר לב הלבן מה' ונעזיתי את
אשר בחקי יאמר כי רוח מלפני יעטוף הרוח מלפני הוא
יעטוף וילבש הגוף ויכבש אותו ללכת בדרך טובה וכפל
הענין ואמר ונשמות אני עשיתי והרגנו בו כי יכיר הלדם
שהנשמו"ת מלפני ואני לבדי עשיתי אות' ואין בסם מטבע
הארץ ומלאו דעה את ה' ואומרו בעון בצעו ונומר והרגנו
בעבור שהיה חומד ונעשק והוא עון נדול כי הוא רע ל
לשמי' ורע לבריו' ולכן בעבור שבלב הלפני יעו' לחדי הבצע
והוא העושק והחמס לכן הלפתי עליהם ואכהו הסתר
והלקוף כי סרתי תמיד פני מבריתו ובעבו' שהלך שובב בדרך
לבו הלפתי והכהו והבאתי עליו יסורין הש' וכאשר רציתי
שלא סר מדרכו הרעה הסתרתי פני ממנו וכאשר רציתי
שלא הועיל לו היסורין ולא הסתרת פני שלא ילך שובב
בדרך לבו שבתי עליו ורציתי דרכיו והסתרתי ממנו קיצר
הרע ופתחתי לו לב חדש ורוח חדש בתוכו שילך בחקי והרגנו
בזה כי יקרה לש' כמו שיקרה לאב כשרוח שכנו יוכ' לתרבו'
רעה שהוא מייסר אותו ביסודי וכשרוחו שלא יועיל משלוך
אותו מעל פניו וכאשר רוחו שלא יועיל לו הסתרת הפנים
ממנו שב לריחם על בנו ולהביאו שיו בכחת ולרפא חטיתו
אשר חטא ולהדריכו בדרך טוב כי אין לו זולת זה אשר הוא
בנו וש"ת דרכיו רציתי ונו' וכן הש' עושה עמנו תמיד בעבור
שהם בניו לו והנפשו לי' המה לכן ירחם עליהם ורפא תחות

קיצר בתופן שישלם תנחומי לאשר חטא בעבו' הענוש שהכלל
ולמתאבלי עמו ואמ' עוד קרא בנרון ונו' למה שישרל בותנ
הענוש היו מרחים את עצמם טובים והיו עושים מעשה זמרי
ומבקשי' שכר כפחם לכן אמר הש' שיריס הכביה קולו כמו
השופר שישמע קולו למרחוק. כי מנוס לפרסס הרשעים
החפצי' המרחי' עצמ' מדיקי' וסם רשעי' ואמ' לאז הלא פרום
לרעב לחמך ונומ' כי יועיל לבני אדם בתת להם לחם ומזון
לתת להם כי ושיתן להם מלבוש ונסו' כי הוא הקבראי לבני
אדם ואת' זה אמ' ומבשרך לא תתעלם שיחמול על אחיו ועל
קרוביו וכי לא יעלם מהם אם הם עניי' לבל יקדבם בתבלי'
הקודבם ואז כשהאדם יעשה זה יביא אל הטוב לו בהקרוב
כמו השחר שיוויב שיקיק ויקיק הטוב הולך ונדל כמו אור
השחר וזש"ת יבקע כשחר אורך ונו' ויקיק בזה העולם כיהול
מכל המקרי' והמפנעי' ויקיי' שמורו לו כל הנדקו' אשר עשה
כי אין מועיל לו זולת זה וזש"ת והלך לפניך צדקך ונו' ואמר
ותפק לרשב כפשך כי מי שאין לו לתת יקדימנו בדברי
ניחומי' כמו שאמרו אל כי בנלל הדבור לבד יברכך יי' אלהיך
וזה שאמ' נם כן וכפש כעבה תנמיח ואומרו אם תשיב משבת
רנלך ונו' והרגנו בו כי לא יחשוב חושב כי העיכוי הוא הקרב
לש"ת כי השבת שהוא יום לחילה הוא הברכה לש"ת ובלבר
שישמור הדברי' אשר רצוי שישמור שלא יקיק השבת לעשו'
חפציהם והנה אם ישמרו השבת ויתענגו כרצוי ויכבדו לש"ת
והכבוד הוא שיקרלו בתורתו יתענג הפשב עם יי' ויימשך
מזה שיקיק עליון על כל נויי הארץ וזהו שאמר אז תתענב
על יי' ונו' וזש"ת ואמ' כל לחד ולחד שוא לשיש ביי' ונו' וזש"ת ישרלל לקדמותם כמו שאמר ואשיבה שופטיך כבראשונה
ונומר ונתן במשפט תפדה ושביה בנדקה ויקי רנון מלפני
אלהי השמים שיבא זה הענין בזמרה בימינו בתופן
שיתקייס מה שאמר זה הנביא עכ"ד תוכיל בלאתו.

אחר לתשובה

יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו. תל' לדם שיש בו
עבירה מתודה עליה ושם חוזר בה למה הדבר דומה לטובל
ושרץ בידו שכל מימו שבעולם אינם מטהרי' לו ולא עלתה
לו טבילה זרקו מיד עלתה לו טבילה שכ' ומודה ועוזב ירוחם
ונם כאן יעזוב רשע דרכו ונו' אין ספק כי התשובה הנמורה
היא שיעזוב האדם החטא אשר חטא ועזיבת החטא יכלול
דברי' רבי'. הא' מהם עזיבת כל מה שהזיק ממנו הבורא
שלא לעשו' והשזרה מעשו' כל מה שנוה הש' לעשו' ושרצוי
שיעזוב החטא זה מבואר בתומרו יעזוב רשע דרכו ונומר
ושרצוי בל' לעזוב כל מה שהוא רע לעשו' כמו שאמ' ושומר
ידי מעשות כל רע ושרצוי בל' לאהוב הטוב כמו שאמ' שנאו
רע ואהבו טוב וזהו הדבר הראשון שצריך כל בעל תשובה
שיכוין אליו. והשני הוא אשר נדיך לבעל תשובה עזיבת
המותר המביא לידי חיסור כי אף שהתורה התירה לאכול
הדברים המותרים ושיקיק שמח עם נשתו אבל לא ירבה
בהתענוגות עמה כמ"ש אל תרבה שיחה ונו' כי זה יביאנו
להתיר האסור ולכ"ש קדושי' תהיו קדש את עצמך במותר לך
בעבור ב' דברי' בעבו' כי המותר הוא אסור ולא אסרו התורה
בעבור כי המותר אבל איש איש מותר אבל איש אחר ולכ"ש
במנוע כללי שיקדש כל אדם עצמו במות לו והב' בעבו' שלא
יבוא לידי חיסור כי הזולל והסובא כשלא ימצאו המותר

יאבד איש ממנה שלא יהיה מטורף וחוטא ולכן לא ישמע לדם לקול זקן יכילנו מדרך הרעה ולכן הכריז הכתוב ואמר שובה ישראל עד י׳ ונו׳ כי הוא הזקן הנאמן כי כתחלה שכלו עם הת׳ מהשכלים הנבללים אשר נבראו מאז וזו התשובה היא למטה מהרחשוכה ׃ ויש לחשוש שלא שבו מעצמם ולא ב״ב שמעו לקול מוכיח לכל ישובו בכח עוצם הכורח עליו והוא כעבד הכורח מרבו אשר שלח לו׳ מי שיסרהו ויעבדהו כעל כרחו וכאשר הניע חליו שב אל לדוכיו ומתודה מחטאתו כמ״ש בשר לך ומבאוך ונו׳ ואולי מי שיסורין בחיי עליו יפשפש במעשיו ומי שבאו עליו יסורין ולא שב אל הש״י עליו הכתוב אומר הכית אותם ולא חלו ונו׳ איש הזה יגדל עוון כמ״ש ואם בחלה לא תשמעו לי ונו׳ וכן כל הפרש׳ כלה וזה המין כשישוב לחברי כן מרוב הצרות הבאות עליו אז לא יקובל עתירתו ואז יקרה להם כמו שאמר שע״ה אז יקראוכני ונו׳ ואמר הסבה בזה תחת כי שנאו דעת ונו׳ והרגין בו שהש״י למעוך ולשבר בתשובה לא יעכה לא בעבור שלא היו חכמי׳ ונבונים כי זה היו ביד כל אדם כי י״ת חכמה ונו׳ אבל בעבור שמאסו הדעת כי זהו ביד כל אדם ובעבור מה שים להם רשות ויכולת כי רשות כל אדם בתוכו לעשות הטוב ושלא לעשות הרע ובעבור זה לא שיקדלוכני ולא מצאני ונו׳ והכה כמו שהנבור הם חייבים ביום צרה לנפש ולהתענות כן כל חיש ישרש חייב להתענות בעת צרתו ולשוב אל י׳ וירחמהו ואל עשתה טבעת של אחשורוש שכתן להמן מה שלא עשו כמה נביאים וכמה כהנים אשר היתה תורה ושמחה ונו׳ והכה השב מעצמו הוא יותר שלם מהשב מזולתו כי המניע מפלת עצמו הוא יותר חשוב מהמתנועע מזולתו והשב מפני מוכיח שהוא חיש נביא וחכם לו יהא שמים מהשב מפני הייסורין כי זאת המדרגה הנ׳ היא המדרגה התחתונה לף שהיא תשובה רצויה לש״ת כמו שאמר אז יבכע לבבם הערל ונו׳ ואז ויכבע בעמל לבם ונו׳ וכל המזמור כלו ויש לחשוש לחברים שעשים שלא י׳ לא מחמת ייסורין שבאו עליהם אבל מחמת ייסורין שבאו על חיש חוטא כמ״ש כודע י׳ משפט עשה ונו׳ והרגין בו כי כשהייסורי׳ בחיש בחוסן שבדבר אשר חטא בעבם אז ידעו הכל כי זה היה משפט אלהים כמ״ש יתרו שתה ידעתי ונו׳ וכמו שתרגם אנקלוס שדנו אותם במים בעבור מה שאמרו כל הכן הילוד ונו׳ וכשהם יעשה משפט ברשעים נודע הש״ת לכל וירחו ממנו והכל מדברים בו תמיד ש״ש הגיון שלם ועל המין מהתשובה רמז הכתוב כמ״ש ולא תקיק לחקן לתבשם ונו׳ ואמר והסיר י׳ ונו׳ לומר שאם לא יעשו התשובה יבוא עליהם המכות אשר הביא במצרי׳ ויש מין אם מהתשובה שאב אדם מחמת הזקנה והניעו שכי השיבה וידל כחו ויפעט תלותו וירבה שכלו ויזכור כי קרוב לחריתו כמ״ש תשב תכוש עד דכא ונו׳ והרגין בו כי אף שבאו ימי הזקנה וידל הכח ויפעט התלות אעפ״כ אין יאמר הש״ת שישובו אלא ויקבל תשובת הבאים כמ״ש ונם עד זקנה ונו׳ ואף שזאת התשובה היא נמוכה הנמוכה היא בחיות היצר על תכלית כחו וכמ״ש אחרי חיש יהלת י׳ בזמן שהוא חיש ואולי לו זו תשובה נמוכה בחותה אשר ובחותו זמן ובחותו מקום ורחוי הוא כי הלים החוטא הוא ישוב בתשובה לף חיש אחר בנבדו וחזק כאלו הוא חיש אחר ולכן הזהיר שע״ה ואמר וזכור את בוראיך ונו׳ ויש לחבשים שבאים על הש״ת מחמת חיות כמ״ש התבת רבי אליעזר שוב יום אחד לפני מיתתך אמרו לו תלמידיו רבינו וכי אדם יודע באי זה יום ימות אמר להם לו ישוב היום שמא ימות למחר וכמעט כל ימיו חוזר בתשובה כי נוירה מלפני הש״ת שאין מודיעין לאדם קצו בעבור שבכל יום שהוא יחשוב שהוא מוכן למות כי ירחף ילדים ימותו קודם שיגיעו אל היותם חיש ומי יניע לב׳ שנה ולכן נקרא העכל עולם כאלו עולם ת׳ הם כ׳ שנה ולכן יחוייב לכל אחד חיש מוכן בעת שתפרד נפשו מעל גויתו שתהיה שלימ׳ מכל סיג ועו׳ אמ׳ שע״ה בכל עת יהיו בגדיך לבנים ונו׳ כי הבגדים משל על נקיות הנפש ועל מעשים טובים והשמן הוא החכמה והמדע לשרי הנפש שהיא הכר כיוון מהם והמית׳ יביא לאדם לעזוב העכונ׳ העולם וידע שכל התשוקות הנשמיות הם הבל וריק שכל יחשוב כי נפשו הוא מהעליונים שלא תמות ויבקש מזונה לאחר המות כי מזונה היא החכמה והתורה אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ורחוי לזקן המוכיח שיעורר לאבשים לשוב ש׳ ת׳ הם בעביר הרע המניע להם בעש״ה ויזכיר להם יום המות כמו שאמ׳ החכם זכרו מחרבת התעכונים שהיא יום המיתה ויאמר תמיד בכל למיתה הם עומדים וכמ״ש שע״ה טוב ללכת אל בית אבל ונו׳ ונתן הסבה בזה ואמר בעבור שהחי יתן אל לבו וידע שכל תשוקותיו הם הבל וריק ולא ישאר שלא הנפש ואוי לו למי שעובר שאחרי מותו אין שאחרי שלא נפשו כי נפוח יושב ש׳ העפר כשהיה וכמ״ש שע״ה כי יודע מרת נפשו ונו׳ והרגין בו כי כשהלב יודע למרר נפשו הבחמית אז בשובו את שיפרד נפשו מעל גויתו בז את השמחה לא יתערב בלחר כי בשמחה אשר ימצאו בזה העולם יתערבו לחרים עמו כמו רעיו ואהוביו וקרוביו ובני ביתו אבל בשמחת ע״ה לא יתערב לחר בלותה השמחה כי כל בריק ובריק יש לו מדור בפני עצמו למה שהמות יביא לאדם לבקש השלמות לחר שע״ה לחר כך כי לב חכמי׳ בבית אבל ונו׳ והרגין בו כי הש״ת האבל והתעכון יעשיבו הפני הכרתי׳ ויחזיקו השכל לכן החכמים ימצאו תמיד לבם בבית האבל כדי שיתחזק שכלם ובקשו מנוח לנפשם ולחכם הכשילו למה שלימם יודעי׳ שלח הדברי׳ הנשמיים לכן הש״ת בתמידות בבית שמחת לפי׳ שישבו בבית האבל יבקשו שם לאכול ולשתו׳ והכה החכם לף שיהיה בבית משתה לבו תמיד בבית האבל כי יזכור שם יום המית׳ ואומרי׳ שם ווי לן דמייתינן ווי לן דמייתינן כי המיתה היא לשר תפתיל לאבשים לשוב ש׳ ונלכן תראה כי כל האבש׳ בעת המות שבים ולכן אזל הכה טוב מאל והכה טוב מות ובעבור שהמו׳ היא מחברת כל התעכונים כלם ויתעצה מהאבשים החוטאים בנפשותם נדריק׳ היה מייסר הבניה לאבשי דורו בעת המניע להם ואמ׳ ויקר׳ בעות היום ההוא ונו׳ והכה בעבור זה היה רחוי להם להשיב אל הש״ת ולבקש ממנו סליחה וכפרה ולשוב מדרכיהם הרעים ולא די שלא שבו אבל היה עבת הזכרתם המות שהיו רעים ביותר כאבשים אל תעכונו המשוט וף והכה שתן ושמחה ונו׳ ולכן זה העון הפלילי כן הקטינוהו כעש׳ שכינור והמחריב התעכונו׳ הוא שבא להפסיק עליהם ולכלם בחזקי י׳ נבחות ונו׳ והבן זה כי הוא כלל עד מאד ׃ ואחר שהבחנו לך זה רחוי לבחר זו ההפטרה למה שהיא נאותה לנים המקודש והוא יום החתימה לתשובת בני ישראל לפני הש״ת כמו שאמר כי ביום הזה יכפר ונו׳:

ואמר סולו

והרגין שיאמר הכבית לעם בעש״ י׳ סולו סולו המסילה שיעשו דרך ישר וטוב שילכו בעלי התשובה כמו שילכו האבשים במסילה גלח יטו ימין ושמאל כי המסילה הוא דרך ישר אשר ילכו בה רבים ותקב״ה ת׳ שיכנו יבר הרע מלבם ויסלקו ההרהורי׳ הרעים

כי תכלית החכמה יביאנו לכבוד תורתו משפט ושלוך לדם
בדרכי הפסידים ולז יבין האדם המעלות הכוללות שהם נדק
ומשפט ומישרים וכל זה יגלו מהתדבק לאנשים הרשעים כמ"ש
מדרך רע ונו' ויגילה נם כן מפשטה הזעומה כמו שאמ' לתלוך
משפט זה ושמור מדרך הפתיים ומתחות היכר והחיות
הנשמה הטהור וכל זה לז יהיה אם לא מצא לאדם חכמ' ותבונה
כי החלק הראשון מספ' משלי בו מודיע מעלת החכמ' הקדומה
ויזהיר להדבק בה כדי להחיו' נפשו הבעיע' וכל התור' והנביאים
מלאים כלם כי בידיעת החכמה והתורה יכול האדם מכל חטא
ומכל פשע ואם שבת כל פשע וחטא ועון הוא הסכלות כמ"ש
המורה ז"ל בא"מ מהמורה שבת כל מעלה וכל שלימות וכל ידיעה
הוא הידיעה ולכן אמר הכתיב לא ירעו ולא ישחיתו ונו' ונתן
הסבה בזה ואמ' כי מלאה הארץ ונו' כי אחר שהידיע' בלותו העת
תרבה כמו מי הים כל הדעות יסולקו ולכן היתי' שקולה ידיעת
התור' כנגד כל המצות והעוסק בתור' פעור מכלם ולכן תחילת
דיבו של אדם בידון על התורה כמ"ש קבעת עתים לתור' שבעת
דבר מתוך דבר פלפלת בחכמה למה זה מביא לאדם להדבק
בפשוטו בבור תחי' לסור משחוק מטה וכמו שאמרו בני אם פגע
בך וכו' כי בזולת התורה אשר שם משה לבני ישראל יתרפה כל
חולי בין מנופו בין מבפנו כמ"ש כל המחלה אשר שמתי במצרים
ונו' ובכלן כאלם מה שהיתה כוונתינו לדבר בזה הדרוש ואם
רפואת כל אלו הסבות הוא בדיך ביאור יתי' אדיך אבל די בזאת
ההערות כי ישמע חכם ויוסף לקח ונו' ובקש מקומם מעל ספר
י' ומעל ספרי הנביאים ומעל ספרי חכמינו ז"ל הקדושים כי כלם
הם רפואות חזקות לנפש ולגוף והם דברי מתוקי' מנפש ונופת
צופים כמ"ש מוף דבש אמרי נועם ונו' כי אף שהדברי המתוקים
והערבים לוגש דברים מרפאים אבל כל מתוק וערב הוא סבה
להחלות הגוף אבל אמרי נועם שהם דברי תורה והם דברים
מתוקים וערבים הם דברים מרפאים הגוף והנפש. ויהי רצון
מלפני אלהי השמים שיתקיים מאמ' הנביא לא ירעו ולא ישחיתו
בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את י' מוכיר כי לאמ'.

אחר לתשובה

קרא בנרון אל תחשוך כשופר הרם קולך משל למדיבה שהיתה
משובשת והיה הם זקן והיה מזיק לכל בני המדיבה כל מי שהיה
שומע לו כיטל וכל מי שלא היה שומע לו היו הניסיות בלים עליו
והורגים אותו ולפי הנביא נוח ואמ' שובה ישראל. למה שהיו
המתנוערים ב' מיכים מין יתנוערו מפחת עצמו והם הבעלי
נפשות כי יתנוערו מהתחלה כמצות בהם והיו הנפש והם
מתנוערים מזולתם והם הנשמים המתים ביסודות וכל שאר
הדברים אשר אין להם נפש חיה כדומים כי התבאר בטבעיות
כי כל הנשמים המתים והם אשר אין להם חיות בין שיתנוערו
בטבע בין שיתנוערו בהכרח המביא להם הוא מחוץ ויתבאר
בם כי המתנוערו מעצמו הוא יותר ככבד מהמתנוערו מזולתו
ולכן היה המתנוערו הראשון שהוא הנפש האלהי והוא הנרם
השמימי יתנוערו מהתחלה שבו והיה השב בתשובה כבר
יתנוערו מעצמו ובהתחלה נפשית אשר בו כי אחר שחטא בחן
בחטאתו ובתחרט כי חסד למי החרה והוא למלך מלכי המלכים
הב"ה ולכן שב ט"ו וזו היא המדרגה היותר עליונה מבעלי תשובה
שיהא שב החוטא מעצמו בלי דבר מעיר לו מחוץ אלא בחוטא

מלוי ונ׳ ומי יכול מבני אדם למדו תורה בדרך והלרגל והלימוד
בה תמיד יפיר נ״ב עבא החכמים המובנים לעשות רע ונם כן
הידיעה והחכמה יודיע לאדם לוך היא הדרך הישרה ולוך יניע
האדם אליה וכמ״ש אל מול פני המנורה ונ׳ מכאן שהלמצוי
משובח וידיעת התורה והחכמה הוא יורנו בדרך הטוב כמ״ש
בכל דרכיך דעהו ונ׳ ולוי להכל מקשבה המביא לאדם לחטוא
והוא הלימוד מבעלי הרשע שלא יתחבר אליהם בשום חיבור כ״ש
שלא ילמד מהם אבל יבקש לעולם היה חכם שילמדהו שיהא ירא
שמים כמ״ש והוא שיהיה הרב דומה למלאך י׳ צבאות ויתחבר
אל הטובים בכל מיני חברה וידע גם כן האדם שהרעות אשר
יעשו החטאים יש להם עושר ומעלה וכבוד שזהו במקרה ועל
המעט כמו שלמ׳ שלמה ע״ה יש בדיקים שמגיע אליהם כמעשה
הרשע ונ׳ כי מלת יש הוא על המעט וכל מה שהוא על המעט
לא יכנס בשום חכמ׳ כי העולם כולו אחר הרוב ועל הרוב הולך
בחיים ילך בטח ומור בדיקי כלומר כונם ונ׳ והרשעים הם בחפלה
כמ״ש דרך רשעים בחפלה ונ׳ ושובותיו ילכדונו את הרשע
וכחבלי חטאתו יתמך וכשביל יומו הוא ימות בלין מוסר ובשלו
חיי׳ יעשה רעות רבות וישיג בדוב חולתו ולכן יקוייב שבובותיו
ילכדונו את הרשע כי היצה ליפקל לו לישרף לו לילון בחחר
מלרבע מיתות בית דין האבשים הנוזלים והכוחפים והשקרים
ושאר האבשים הבדיקים והתמימים ישבו לבטח בחדרי משכיתם
וזה נודע לחוש וכל הנביאים והחכמים מלאים להרחות לנו כי יש
דין ומשפט בעולם הזה ובעולם הבא כי הם המתן שכר טוב
לבדיקים ונפרע מהרשעי׳ לפי כשתירחה רשע השעה משחקת
לו בחייהן יהיה להכרית כ״ש לחף על קפן בדי׳ נרא לו והתירו
כשאמר על הבא על מקדשי לל ונ׳ לוך היו לשמח כרגש ונ׳ כי
יחותו כמו שלמ׳ בלין מוסר ויחות הנוף והנפש בבת אחת וכל
העובות אשר קרו להם כמו מי שיישן ורוחה בחלום שהוא מלך
והקיץ ורקה נפשו ורי בחלום מהקיץ ונ׳ כי הבדיון דבקה לנפש
כי הוא כחבוה וכמה והולך לאבדין כמו אחר מחיית היער וזה
לא יקרה לבדיק כי אחר שיחות נפשו חלקה ממקום עליון כ״ש
בעשתך תנחני ונ׳ כ״ש לך אלהי יפדה נפשו ונ׳ כי לף שיחות
הבדיק עם הרשע נפש הרשע הולכת לאבדין ומקום נפש
הבדיק כלקחת לל מקום עליון וזש כי יקחני סלה ומקום הנפש
הוא השמים שהוא מקום הרוחניים כ״ש מי לי בשמים ונ׳ והנה
הרמון בו כי היא מוחסת זה העולם הנשמי בהשתוקק לל מקום
הרוחניים שהוא השמים ולף שיאבד הגוף והלב הוא דבק בפ״ל
ובשאר כחי לעולמי עולמי כ״ש כלה שארי ונ׳ לפך מה שיקרה
לרשעים כי הנה רחקיך יאבדו ונ׳ ואת׳ ואלי קרבת אלהי ונ׳ כי
הדבק כפ״ל הוא טוב כי ישאר כחי לעד בהדבק בפ״ל אחר המ׳
וישיג כשתברל נפשו מעל גייתיה השנות אלהיות מה שלא ישיג
בעת היותו עם הגוף וזש שתי בית אלהים מחסי ונ׳ ודע כי זה
הפסק מבדיק ודע לו רשע וטוב לו לף שהוא על המעט כ״ש
יפיל לאבשים מדרך הנכוחה והכה לאור דוד עם חסידותו ודוב
חכמתו ואלי כמעט כטיו רגלי ונ׳ ונרפואת זה החולי הנדול
ה״ש לרפאת ממנו שום אדם שלא בחבור החכמים ביחידת בתי
כנסיות ובתי מדרשות כ״ש עד אבא אל מקדשי ל ונ׳ כי בחלה
המקומות הקדושי׳ ישמע דברי החכמי׳ ותידותם ויבחרו במופת
שהרשע לוך לאבדין ויהיה נכרת כבהמה והבדיק ישאר נאחי
ודבק עם הש״ם יתב׳ וזה ה״ש לידע אדם לדעתו אם לא יהיה חכם
בחכמה ובתור׳ כ״ש ל כל השוכה הלכות בכל יום ונ׳ כי הלומד
בכל יום ויום יבטיח לעצמו שהו׳ בן העולם הבא ואחכם רפואת
החטאים אשר יבאו מעצות סניס זה קשה לקבל רפואה כ״ש עד

פניס לנהניס בעבור שהיו מקבל שערי הרפואה וכשהחוטא
יתביים במעשיו יש לנו לות נדול שיוכל לקבל רפואה ומחמת
הבושת ימנע מלחטוא לבל כשיהיה עז פניס לא יוכל לשוב
מדרכו הרעה כמ״ש הבניה ירימיה חזק פניהם מסלע ונ׳ ולא
ישובו בדברים לבל רצוי ליפר לותם בשוטים כמ״ש בדברים לא
יפר עבד ורצוי לאדם שיהיה בניו ובתו שיהיו בייסרים כי זה
הוא מ׳ מהלותות אשר נתן בורא ברוך מברוכים כמ״ש ובעבור תהיה
ירחתו ונ׳ כי מי שיתבייש לא יחטא ולמ׳ חטא הנלוח הוא קשה
להכניעו נם כן למה שהו׳ כתוב שלין בעליו מכירו ולפי׳ הקדוש
שיהיה לדם חכם לם הוא מתנאה לא יוכל לרפאת ממנו כמ״ש
רלית לים חכם בעיניו ונ׳ הנה לא תמצא בכל העבירו׳ שימשך
מהם הרע המניע מזה החטא כי לא נקרא בית נגבים ולא בית
כבלים כמו שנקרא בית נאים כי זה הנגע והחטא לם נמצא לים
ל׳ כנוע ממנה ימשך לכל המשפחה כמ״ש בית וגאים יסח י״ונ׳
ורפואת זה החולי לף שהוא קשה כשידע לדם ערכו וידע שהוא
לדמה ותועלת לא יתנאה כי מה יתנאה בן לדמה ולמה יפא
עין ותחריתו לקבר יבל ולם יזכור ממה בתחוה יזכור שהוא
מעפה סרוחה ועבר ב׳ פעמי׳ במעבר השתן ולמה זה החטא
עשוה וימשכו ממנו רעות נדולות לא׳ התנה שלא יסתבל לדם
בנ׳ דברי׳ שלא יבא לידי נאוה וימשך ממנו שלא יבא לידי עבירה
והוא לדעת ומלין בא שהוא מעפה סרוחה ולדעת שהוא דמה
ותועלה שאו׳ל כפשו יתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים
הב״ה ומי שיסתבל בלוי הנ׳ דברים יקוייב שיהיה שפל רוח ועניו
וכבר ידעת כי העבוה היא מעלה נדולה עד כי נאמ׳
כי אין מעלה נדולה יותר ממנה יען משה י״ הותי לבשר עניים
ונ׳ וזה החולי רצוי שיתרפק׳ קודם שיתחזק בנפש כי אחר החיזוק
בעליו לא יקבלו שום רפואה ולמה שרפואת החולי הזה נריך
מאמר מרוך יעזב עתה ונעשה בו מאמר מיוחד לם יבוזר הלל
בזיים . ואמנם החטאים אשר סבתם הוא הסבלות רפואתו
תהיה בידיעה כי רוב הדברי׳ יתרפאו בהסבם . ודע כי הסבלות
יהיה בשני מיני׳ לם סבלות העדרי ולם סבלות קניני . והסבלו׳
הקניני הוא יות׳ קשה לרפאת מהעדרי כי מי שחוסף שהטובות
הם רעות מבר סבלותו יותר קשה לרפאת זה ממי שהיו יודע
מי זה הדרך שבון חור וכמו שלמ׳ שלמה ע״ה טוב רש הולך בתומו
ונ׳ כי הש׳ בלמור לו הדרך אשר רצוי שילך בה במהרה ילך בה
ואמנם לאח׳ קריך שבי דברי׳ שיסירו ממנו דרך אשר הוא מאמין
שהיא דרך טובה ואחר כך שיודיעהו הדרך הישרה ולכן אמר
הבניה אחרים שמעו ונ׳ והרעון בו כי למה שלוו הבחוזים לם
יותר נריכים לדעת דרכי י״ משאר החוזים אמר שהאבשי׳ אשר
לף רצו לשמוע את דבר י״ והעזרי׳ אשר לף יוכלו לרפאת ג׳קרבו
לשמוע ולדעות ואם היו עזרים ואומרי׳ כי הבניה הוא היה עור
שזה לף היה יודע הטוב והרע והחמת והשקר ושחרש הוא
אשר יבא בשליחות י׳ שהוא הבניה והעור הוא היש השלם אשר
הוא עבד י׳ וזש מי עור כי אם עבדי ונ׳ ואמר להם הבניה כי
לף היה קורא אותם חרשים בעבור שלף היו שומעים הרבה מו
עזרים בעבור שלף היו רואים הרבה אבל בעבו שהיו משתמשים
בלה החושים בדברים מנונים וזש רחות רבות ולא תשמור ונ׳
והנה מבדם היו רחויים לעונש נדול והנה מהרחוי שלף יקרהם
הבניה לשוב אל י׳ אבל בעבור שחשם חפץ למען נדקו ונ׳ היה
קורא אותם הבניה לשוב אל י׳ והנה הוא ידוע כי אין בור יבא
חטא ולף עם הארץ חסיד ולכן רחוי לאד׳ שיבקש הידיע׳ והלימוד
כי זה יביאנו לכל המעלות כמו שאמר שלמה ע״ה בני אם תקח
אמרי ונ׳ וכל הפרש׳ על תומרו לנטר תורתו משפט ונ׳ והרעון

הלא ידעת מה שאמר תורתינו לחר לומר וירעו בניות הלחם
וגו' הרגון בזה כי הלחמים הלהייס לחר שנתנו עצמם לאותו
התעצוב כמו שאמר שם אמר לה ידין רוחי וגו' והרגון בו שאחר
ששוט אדם ימשך לחר תעצוב הבשר לה יוכל הנפש המשכלת
לשמוט שום דבר על לאמתתו לף אח הזקנה והשב לפילו שיהיה
אדם מלה ועשרים שנה הלא תראה שבעבור זה החטא המצוכה
בפסל העולם כלו בעבור תעצוב המשוש ובמלא נח ובניו בעבו'
שבמלטו מחרפת אותו החוש כי לה קרב אל אשה אלא לחר חמש
מאות שנה כמו שהעידה התורה עליו ויהי נח בן חמש מאות
שנה וגו' כי הרחיק עצמו בתכלי הריחוק כדי שלא יפתוהו לבבו
דודו ולמה שהנפש המרגשת במלא בכל הנוף והמביא לה הוש
העריבות הנשמי ויכלול כל כוחות הנוף כי לחר שהם נשמיד לה
יהיו הלא דבר נשמי ולכן העריבות שלהם נשמי והוש נדל עצמו
מתחלת הבריחה והוש עריבות נדולה העריבות הנשמי והנפש
המרגשת קדם למשכלת כמה שכי לכן היה היכר הרע הר נביה
בתחלת ולכן היה קשה להכניעו וכלן הנביחים דמה להם היכר
הרע כלו היה הר נבוה חשר לין לים יכול לעלות עליו ומבר
נדל שמחתם שם יכלו לכבוש אותו היו בוכים ותומרים וכו' ולמה
שהרשעים לין להם שום ידיעה ולה נפו ללכת בדרכי החיים ולה
נפו ב"ב לכבוש אותו נדמה להם כחוש השערה ובוכים בניה
נמור שלין להם תקומה למפלתם ותמרו היאך לה יכולנו לכבוש
לת חוש השער' כזה ולף הב"ה תמה עם כל לת מהכתות כמ"ש
כי יפלה בעיני וגו' הרי יתבלר הסבה לחר בעבורה יהו החבמי
לל תעצוב הנשמי והוש החטא הממית ודע כי החט' הנשמי והוש
תעצוב המשוש יתחלק לב' חלקים כו כבר יחטא האדם בלכילה
נפש ובלכילת הדברים הגשמים הבלתי רחויים לחכול ויחטא
ב"ב בזמן רחוי ובזמן שלינו רחוי ובשחר הדברים חשר היה רחוי
שיהיו משערים וכבר יחטאנ"ב בשתייה כי לכילה בלה שתייה
ליכה לכילה ולכן נקיחת השתייה לכילה והלכילה שתייה
בלשון התורה ובלשון בני האדם לחמרי ליבשי גם כן תל ובשתה
ולכלו ושתו ולכן אלו הב' חטחים הם מתחברים ולב' תורתינו
התמימה זולל וסובח כי הלחר מביח הלחר ולל כמנחו כפרדים
אלא כמעט מזו מכ' לחמר שב"ה כי זולל וסובח יורש וימשך מזה
חטח יותר נדול מאלו והוח הכילוף כי משתיית היין והלכילה
בלתי רחויה יתחזק הנוף כי יתגבה האדם וימשך מהם הזנות
כמ"ש הכתיב יום מלכנו החלו שרים מחת מיין וכתיב בתריה
כלם יחמו כתנור ולחמר גם כן ואכלו ולא ישבעו וגו' כי האכילה
והזנות ימשכו קרובים לקרובם האכילה הבלתי רחויה והשתייה
מונחת והכילוף הנחמת ולכן מכאם הפילוסוף בחט' לח'קראם
כלם בשם ח'בלתי מסתפק ובלתי יסר והלבשים מתחלפים בלאו
הנ'חטחים כי יש מהם שחוטחים בלאו בתכלית ומהם שחוטחים
בלכילה ובשתיה כיוצ' ובמשגל ביותר וכן קבות לחרות וחלקי'
פרטיות המביחות לאדם לחטוח לבל נעזבם עתה לירחת ה'
הלריכות · ולחר שהזכרנו קבות החולי רחוי שנח'ליך יתפרפל
לאל הקבות ולמה שהסבה היותר נדולה הוח התעצוב הנשמי
חשר הוח סבה להסיר הלבשים מדרך השכל רחוי שנחל' תחלה
ברפואתו ונבה לחמרנו רחשונה כי תעצוב הנשמי הוח קשה
להכניעו מפני שהוח כולל כל חלקי הנוף · כ' הוח קשה להכניעו
בעבור שנדל עצמו כלנו · נ' בעבור חוזק העריבות הנמצח בו ·
ל' הוח קשה להכניעו בעבור קדימתו על היצר הטוב · ה' הוח
קשה להכניעו בעבור שהתעצוב הנשמי יניע על המשוש והשכל
על התעתיע ולכן יוכל התחוה לכבוש לת השכל בעבור שהדברי'
החווים יניעו בחוזק מהדברים העתידי' והמשל בזה כי המשגל

ירגיש הכאוב והכלמתי כאות ויתנוצץ של קאח ויתרחק מקאח
כדי שישאר נופו ויתקיים מיכו ובעבור שהדברי הכאותי כפי
הטבע לב"ח הם ערבי מאד והמזיקים לו הם עצבים ומריס
יתנוצץ לדם לאחר השנת הכאות ואחר השנת המזיק יתאוה
להתנוצץ של הערב ויתאוה לברוח מהמזיק ובזאת התאוה
יתאוה ויתעורר לדם אל הדברי הכאותי ויברח מהדברים
המזיקי' וזה הכח לשר יתהוו אל הקשב יקרא כח המתעורר
והוא לשר בעבורו יתנוצץ הב"ח לקיום חיי' ומיכו וכל כחו'
הנפש הם בב"ח לקיום הלים לו לקיום קמין ואל"ב כמו בדל'
הנפש המשכלת ונמצאו עמה כל הכחו' הקודמו' והנפש הנזכר
עם בחותיה ונפש המרגשת עם בחותיה המביעים
והמשיגים למה שהדם שוק המזג מכל הב"ח נדיך שיקר
מהממון כפי השיעור לא בתוספת וכן נם בשיבעל דאוי
שיעשהו בולפן שלא יפסיד את עצמו ונם כי כל כחו' הנפש
כמו זכר והמרגשת לוכם לתכלית הלל בעבור שיתקיי' הנוף
והמין לבל הם כלו' כמו שישיג הנפש המשכלת שלימות והו'
הידיע ונעשו פעולה המעלה לשר בהם יתעורר הלל מהב"ח
ובעבור הלו כלמ' בעשה לדם בכלמיו כדמותיו לכן יחוייב
שיתנוצץ הלל לבקשת השלימו' הנופי והוא לבקש המזון
כדי שישאר הנוף ונם שיתנוצץ לבקש השלימות המיוחי
ויתנוצץ כפי מה שהוא לדם ושלקח הלדם מהדברי' כפי
מה שהוא נדיך לקיום הנוף והנפש ויעזוב המותר ויתנוצץ
לבקש השלימו' והמעלה לו ויהיה הדם בכלם שלקי' ובדמותו
ויהיה הנוף והנפש עבדי' ל"ש ויהיה כלם עליה לפי חמרתי
שלקי' אתם כי הנוף והנפש יעבדו את הש' עבודי כמו שיעבדו
הנרמי' השמימיי' מכלי פנות של שלקי' לחרי' ושלא ישתמש הלל'
בבקשת הערי"ב ולא יוקח מהדברי' שיעורם לבל יחשוב כי
הערב הוא התכלי' ובפרט בתכלית הדברי' ויבקש מהמשנל
מה שהוא ערב לבל לו יהיה הלל דומה לבקמה ויהיה כלם
עליה לדם ביקר ולא יליך ונו' וכח בעבור כי הלבעי לקיום
נופם יצטרכו למתנוצץ לבקש הם בתכלית המזון והמשנל כדי לקיום
הלים והמין חשבו שהדברים ערבים הם בתכלית ובעבור
שלבעי' לחרים רלו שנדיך הדם לקיום נופו ולבעבי ביתו
המזון והלבוש והכסות וללו הדברים לא ישנו כי אם בכסף
וזכר התאוו תאוה וחשבו שהעושר הוא התכלית ובעבור
שהבעבי' לשר יש להם עושר וקנייני' רבים יש להם שלטנות
ומעלה על לחרי' חשבו שהדם שר הלל שר ונדול הוא
התכלית בולפן שבאחר מהם התכלית לשר בעבורו כנדיך
הדם והוא הקבוד' השכלית והוא שלימות הנפש בידיעה
ובמעלה בעבו"ז חטאו הלבעי' ופכה כ"ש לדרכיו הרשוכי'
חטאו בבקשת הערי"ב הנשמי ובקשו אותו כלו הוא תכלית
התכלית ויברח מהמר המנגד לעדבו כלו הוא היה הרע
הממית ולבעי' לחרי' יבקשו העושר והכבוד כלו הוא תכלית
הלל ובקשו השרירי והנדולה ונמצאו לקרי הדמיון לם כן
הנפש המרגשת הוא לשר ישיג הדברי' רלשוכה ואל"ב יניידם
הכח המדמה לם כמשך מזלת הקשנה מבלתי שיסכי' עמה
השכל לו הלל כמשך בתנוצותיו כבהמה ויהיה כלמר עליו
מ"ש שלא ומותר הלל'מן הבהמה אין' כדי יתבאר כי היכר
הרע הוא הכח המתעורר המתחייב מהכח הנפש המרגשת
שהוא הכח הרויחי עם שתוף הכח המדמ' וזאת התנוצ' ימצא
בכל הב"ח ולם הב"ח לא יתנוצצו לבקשת העושר והשלטנו'
מבל כי הלו התנוצות לחיים לדם שהוא לדם כי היכם
שלימות לנפש המשכלת לבל יניע הכח המתעורר מהכח הקרי מתעורר
הדמיון לזו שו התנוצו בהו מהיכר הרע הנקרי מהכח מתעורר

לשר יתעורר החיים לא לל הטוב כמיכ שהוא טוב ולם
הדם ישתמש לבקש המזון והמשנל כפי השיעור הרצוי
להשארו' החיים ולקיום הקיין וישתמש בבקשת הכסף והזהב
ושאר הדברים הקריבים לנוף כפי הצורך הנדיך לם לו
יתנוצצו כפי השכל והכח המתנוצצו שהוא היכר יתנוצצו של
הטוב כמו שהשכל יניירהו כי הדם כשיניירהו בשכל שהוא
טוב ולא"כ יתאוהו התאוה ויתנוצצו הדם בעבור הטוב
ויברח מהערב כשיקיים מזון ויבקש הקר כשהו כלו' לו זאת
התנוצו היא מהיכר הטוב לשר הוא השכל והתאוה לו יקרא
יכר הטוב וכשיתנוצצו הלל'מכר התאוה והדמיון הוא נקל'
יכר הדע וכל מי שיתנוצצו מהדמיון והתאו' בכל תנוצותיו
הוא רשע וכל מה שיתנוצצו בעבור השכל והתאוה כי מה
שיאמ' השכל יתאוהו אין לו חולק על זה הוא נדי'נמור וכל
מי שיתנוצצו פעם מכח הדמיון והתאוה ופעם כפי השכל
והתאוה אלו הלבעים יהיו פעמים נדיקים פעמים רשעים
כמ"ש על חנוך שפעמי' היה נדיק ופעמים היה רשע ודע כי
הדם כשיתאוה שום דבר כפי השכל ויתנוצצו אליו ולא
יתאוה שום דבר לבל מה שיאמר השכל ושהוא כאות יתאו
התאוה מבלתי שיהיה לו תאוה כנגד השכל זה הלים יקרא
נדיק בב'חלקיו ואם יהיה הלל לו שכל ישר גיור לתאוה מה
שרלוי לעשותו ויתאוה התאוה תאוו לאחרו' לעשות מתנגדו'
לשכל ולאמת השכל יכנד לתאוה ויאמר התאוה לבכת לאחר
השכל זה הלים יקר כובש את יבדו ואיכו במעלת הלים לשר
אין לו תאוה שיכנד לשכל ולאמת הוא לאמר ממכו במעלה
ואם יהיה הלל'משך לדמיון ואין לו תאו' מתהפכת מהשכל
לבל יחשוב שהטובו הם רעות והרעות הם טובות זה הלים
הוא נקל'רשע נמור כי הוא רשע בב' חלקי כחפש ואם יהיה
הלל'משך בתנוצותיו לאחר התאוה והדמיון לבל השכל יכנד
לתאוה ויחשוב שהוא רע ומר עשו'מה שיגזלהו הדמיון לבל
יכנה הדמיון לשכל זה הלים ליכו כ"כ רע כמו הרשע לאחר
שהשכל רואה שמה שהוא עושה הוא רע ומר הרי יתבאר
מזה מכו היכר הרע והיכר הטוב וכמה מיכי הלבעים

ואמנם רלוי שנדע כי בתחלת לידת הלדם שהוא יתנוצצ
כפי הקרבה ויתנוצצ לדברי הערבים כמ"ש לבתת
חטאת רובץ וכמ"ש יכר לב הלל'רע מבעוריו משיכער לבתת
ממעי אמו כי הכח השכלי הוא בכח לו ליכו כאב בשוצל ולא
יתנוצצ לדם ממכו שלא לאחר בוחו בשכי וגדל אמרו שקדם
יכר הרע ליכר הטוב ב' שכח ובאבו שאשב שיגיע מבעו אמו
הלל'יתנוצצ של הערב בבקשת המזון ויתנוצצ אל שו השכי'
שאמרכו כפי הדמיון ויתנוצצ לדברי המעבני כי הם נדיכי'
להנייתו ולנידולו היה התעבוב הנשמי נדל עם כלל הלבעי'
ולבן היה קשה להכניע זה היכר בהל'וכאשר הכער ישתמש
בזה התעבוב ולילו שומע בקול אביו ואמו זה הלים לן לו
תקומה וכמ"ש התורה כי הבן הזובל והמוכה ילמדוהו יבמוהו כל
לבעי העיר כי ירדה תורה לסוף דעתו וכמ"ש ימות אמי ואבי וש
ימות חייב וכמ"ש הפילוסוף על הכל רלוי להדריך הדם
מהתעבונים הנשמיים כי כשברגלם לא נוכל לשפוט היטב
שום דבר ולבן קרא הפילוסוף בלתי מסתפק והוא הנותן
בפשו לתעבונים הנשמיים בלתי ישר כי מי שיש לו זאת
הפחיתות והוא תעבוב המשוש והם הלבעים הכמשבי לחר
לכילת המותרות והכמלסות וחר שתיית היינות וחר
תעבוב המשנל הלו הלבעים לא ישובו מבני כל ולין להם
תקומה למפלתם כי בכל יום ויום יוסיפו להרע כמו שאמר
הפילוסוף והתאוה בכל יום יוסיפו ובשקש נדולות יבו המשבני

זקנותיו אשר קרעו בו שלא עשו חטא כעוני אשר בעבורו יקבלו בשת לזקנותיהם כלנו כאומרי לשרי זקנותיכו שכפר על ילדותיכו כי היו בקש שו הכ כתות ואחר זה יהיו מתערבים שו עם הלנו ונעשים לנגדך לחת ואומרי לשרי מי שלא חטא ומי שחטא שב ומוחלין לו ואתה תמוזמור כי הרשעתי ונו והרגון בו כי רחוי לחוט להיו שוגג כאלו מקטחו והעוונות אשר עשה בעבור הרע המקווק מהם וזש כי הרשעתי בלו עמני ונו בשתנתי בעבו המכו והייסורין אשר יבאו לחוטא ולרשע ואמרו כי יומם ולילה תכבד עלי ידיך ל"ל מכתך כי הפך המכה היא ביד ואומרו לשדי כמו לשד השמן והוא הלחו השבעי אשר בה חיות הלדם והכה לותן החיות יכלה במקרה מצד היובש כמ"ש בחרבוני קין סלה ואתה תמ' שמי שלוק שייסורי בחין עלי יפשפש במעשיו ולכל שחפש דוד ומצא כל מיני העוונות בו וזה אומרו חטאתי לודיעך ונומ שהם החטאי הנעשים בשוגג ואתה תמר העונות אשר עשה בידיעה שלא שעשה בהפעלות ואתה יתודה על הפשעים והעוכו שעשה במרד ובמעל להכעיס וזש ועוכי לא כסיתי ונו ואומרו ואתה כשאת עון חטאתי סלה לאמרו המפרשים שאמרו ברוח הקד' לו שבשלו על היו' הזה והוא' הוא מחוייב כי אם החוט יחוב בתשוב בהשפש כשא עוכו ולאה שהלשים יתפללו בעבור נדויתיה ובעבור בקשת טרף לביתם לו שאר נדקיה לאמ' כי אין לאל להתפלל לש"ז שלא בעבור שיכופר לו עוכו כשיחנה שיש לו עון וזש על זאת יתפלל ונומ לו יאמר שיתפלל ל קש שהוא כושא עון בעת שיחמ' כפשו פכוי ואם החוטא ישוב אל קש' יהיה כיטול מכל המקרי הרעתידי לבא עליו ובעבור כי קשם יהיה לו מקש ויטול אותו מכל נדויתיו הרעתידי לבא עליו בעבור חטאתו אשר חטא וזש רק לשטף מים רבי ונו לתה סתר לי ונו יתן עכה לכלל הכפי ואמ' שילך אלם בדרך אשר יתן לעכתו לילך בה והעב היא שלא יהיה אל עוש פעולה המעלה בקברו ולא למנוע מהרעו בעבור שום מכריח אבל רחוי לאל שיעשה הטובות בעבור בחירתו וילך בדרכי החיים בעבור שכלו ובעבור בחירתו אשר בחר באותו הדרך ויחכע מהרע נם כן לא בעבור מכריח כמו שיעשו לסום ולפרד כי בעבו שאין להם תבונה ללכת בדרך אשר יכהינו אותו במקל וכסן ועדיין הוא קלחי אבל יהיה רחוק מהם בתכלית וזה הפסוק הוא מעולה וכבד והוא

עכה נדולה לעלות אל הקבשים למדרגה עליונה

וכבר בירחו הרב המורה בתכלית הביאור בפר' חלק ואמ' כי אין לעשות המוות והעבירות בעבור דבר מהנו אבל בעבור שהם בעצמם טובות רחוי לעשות הטוב ורחוי להרחיק מהרע בעבור שהוא רע ולא בעבור שכר ולא בעבור קבלת העונש לא בעה"ז ולא בעה"ב בעבור כעוד ולא בעבור שלא לקבל חרפה וכלימה אבל יעשה הטוב בעבור שהוא טוב ויחכע מהרע בעבור שהוא רע לא בעבור דבר אחר וזו מעלה נדולה כמ"ש במנותיו חפץ אחד ולא בספר מנותיו לכ"ש כי זה המזמו' יאות למשכיל כי זאת העבה היעוכה תיכה רחויה לבשי ולא לקטנים ועמי הארץ וכמו שקרה לאחטינוסם כשאמר אל תקיו כעבדי' ונו וקרה מזה שבדוק וביתום יאמו למה שאשבו כי אין תכלית בעשיית המצות אלא הם בעצמם כי אין רחוי לעשותן אלא בעבור השכר המקווה מהם ואמרו כי אחטינוסם לא היה מאמין שום שכר לא בעה ולא בעה ואמרו לו חכמים הזהרו בדבריכם כי זה הלימוד היכו כאלו שלא למשכילים לא לעשות אשר מצוה ואחר זה הענין כי הוא כפלא על מאד ויקי רצון מלפני שלפי השמוש שיבא הענין אשר נדיקים ירחו וישמחו ועולתם תקבון פיה ויהיה הבאמר עליהם רבבו נדיקים בי'

תוכיר בלעו'

אני לאמרתי יי' חפני רפואה נפשי כי חטאתי לך: דרש רבי יהודה ברבי אלעאי לעתיד לבא מביא הקב"ה ליער הרע ושוחטו בפני הנדיקי' ובפני הרשעי' הנדיקי' כדמיה להם כהר נבוה ותלול והרשעי' כדמיה להם כחוט השערה הלזה בוכים והלזה בוכי' נדיקי' בוכים ואומרים היאך יכלנו לבכוש את הר' הנדול הזה והרשעי' בוכי' היאך לא יכלנו לבכוש את חוט השערה ואף הב"ה תמה עמהם שנ' כי יפלא בעיני שארית העם הזה נם בעיני יפלא נאם יי' אלהיהם עכ': כמו שהרופא יחוייב שידע סבות החלאים שאם לא ידע הסבות לא יוכל לרפוא החלאי' על תחלותם כך רופא הנפשות יחוייב שידע סבות תחלואי הנפש למה שידיעת הסבו יבקש לסלק הסבה וירופא החולי: ולמה שזוד עכ' היה מרנים בנפשו שהיה חולה וחלוי היה שהיה חולה קנוף והיה על ערש דוי והיה סבת חלוי למה שהפשע עשתה' שאין לה לעשו והוא החט' העשוי אשר חטא בבת שבע היה מבקש שירפא הש' נפשו שהם חולי הנו' וכמ"ש מי סיסורין בחין עלין יפשפש במעשיו וכמ"ש אין ערוד ממית שלא חטא ממית וכמ"ש אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון ואם הנפש יקבל רפואה הנוף מהרה יכבל כמ"ש והיה אם שמוע תשמע בקול יי אלהיך ונו אשר הרנון בו כי אם הנפש תהיה בריאה וטובה לעשו רנון קונו לז יבדך הש' בבת הבריאות והחולי שהם המזוכות והמיומו' ובמשך שיסולק החולי וזש ובדך את לחמך ונו: והנה אמ' החכם השלי רחמ"ם כי עבדי הש' לא יבטרכו כי הרופאי כמ"ש בתלמוד כל אותם השבי שאלכו רבא ורב יוסף לומכת לבית לא זאל ואמ"ש בית דלא פתח לעבייא פתח לסטיי: הרי התבאר שבבת הבריאות והחולי בעם יי החטאים והפשעים וקמרי' לכן יחוייב שידע הרופא לרפאתם ולכן רחוי שבבאר סבות החטאי והבה הסבה הראשוב היה היצר הרע ובמשכים ממנו שרשים ועפים רבים ורחיתי לבאר לך מהו היצר הרע כי אף החכמים אשר בזמכינו זה לומרי בפיהם יצר הרע לא ידעו מהו: והנה ל"ש בן לקיש לעולם יצר הרע הוא שטן הוא מלאך המות והוא שהשית את חוה והוא הפחש הקדמוני: ורחוי שתדע כי הלדם הוא מורכב מנוף ונפש ובעבור שיתקייש הלדם הנשמו לו בחות בדי שישלם מניחותו והבה הבח הוא הבמ"ב בו הבח הזן ויש לזה הבח ג' כחו"ב לשמות המזון תמורת מה שבתך ומה להבמית בו זמן הנדול וכח לחילוף דומה לו: ואלו הב' הרא' נקרא בח הנטוע והב' נקרא בח מוליד ואלו הב' כחות יחבאו בנפש הזנה והב' כחות הרשעוכים הם לקיום הלים וכח הב' יחבאו לקיום המין וכדי שישתתף הקווה הנפשי עם הבחני בפי הלפשרות ולא היה לפשר לישאר בחים חוסה לו דמיון השותפות במין וכמ"ש אל כל מי שחיבו עוסק בפריה ורביה נורם לבכיכי שתסתלק מישרש שב להיות לך לאלהי ולזרעך אחריך לימתי הוא לך לאלהים בל זמן שזרעך אחריך זה הבח והבפש פמחת בכל הבמחים והב"ח והלדם והבח יש לו זאת הבפש ופש המרנשת אשר ממבה במשכות כל הבחות החיוכיות והפבימיות כמו ק' חושים הפבימיות המשותף והמדמ"ה והזוכר והשומר ומשך מזה בח להתנועע ל הבחות ולברוח מהמזיק לה"ב יש לו בח הזבה עם שני בחות כוללים והיא המרנשת אשר כמשך ממבה ההרנש והתנועע ואמ"ש חושם זה הבפש בעבור שהב בחותו הבפש

על חטא את שבע אותו החטא לא היה בשגגה כי ידע היה כי
היתה תשא תורים החתי וכל מה שהיה עשה לתוריים היה יודע
שהיכו רחוי לעשותו ולא עשאו כפי גודל התשוה׳ והכה
הפילוסוף חלק החטאים לשלשה מיכים כמו שחלקום רבותינו ז׳ל
ורבים חשבו שהם שוין ואין הדבר כן לפי חלוקת הפילוסוף יהיה
על זה הפתר כי החטאת הנעשה בכלי דעת לא קרעו לה חטאת
החטאת בהחלט כי הוא רחוי לקריבה וכפרה אם לא היה הוא
סבת אותו הסכלות כמו המיש אשר פעל הרע בעבור שלא ידע
מה שבא בדת והוא קרוב למזיד ויעבא ולכן אמרו השלמים
שגגת תלמוד עולה זדון והרכון בו כי מה שפעל הרע בעבור
שלא ידע מה שבאמר בדת זה לא נקרא שוגג לפי כאן שנעשה
בזדון ולכן אמר הכתוב יחן רשע כל למד נקי וגו׳ והרכון בו
כי אין רחוי שיחן הרשע בעבור שעשה הרשע בכלי דעת בעבור
שלא למד כי אם הדבר כן יהיה סבת עשותו רשע גדול יהיה
סבת כפרת עונו כל שכן שאין הסכלות סבת החט׳ לפי הרשע
כמו שאמר הפילוסוף בשלישי ממדות וזלז העמיקו בזה ואמרו
כי הקרבנות לא כפרו על מה שלא ידע מעולם שהדבר ההוא
אין רחוי לעשותו כי זהו לא יכופר בקרבן לפי כייסורין כאלו
היה חטא בעשה בזדון וחב החטאת בכלי דעת אם חטא בעבור
שלא ידע מעולם שזה אינו רחוי לעשות לא נקרא שוגג ואם ידע
שאינו רחוי לעשות לפני כעלם ממנו שהוא טמא או זה קדש לא
ימצא בחטאים כי שגיאות מי יבין והכה לפי דעת רבותינו ז׳ל
אדם מועד לעולם בין ער בין ישן ורחוי שיהיה נזהר לעולם
מעשות רע ולכן השוגג רחוי שיעבא והכה הפילוסוף תשיב כי
אין רחוי למצות השגגות עם החטאי׳ לכן היה חלוקתו החטאים
ע״ה התחר ואמר שהחטאים הם שלשה מיכים חטא רשע בהמיות
וזה החלוקה יתבאר על זה המופן כי העושה הרעות לא ימצא
אם היות אלו הרעות מנושיות או בלתי רעות מנושיו שיעברו
סוג אדם ול׳ רעות מנושיות כמו רצח וגנוב וגלוי וכדומה
אלא אשר לא יעברו טבע האדם או שיהיו רעות בלתי מנושיות
כמו החוכל בשר אדם או בהמ׳ל משכב זכור וכדומה לאלו וזה
החטא והדומה לאלו זה החטא והדומים לו יקרא חוטא בהמיי
אפי יהיו רעות מנושיות לא ימצא או הפועל לותם אם שהוא
יהיה חושב שהוא עוש רע ואמר בעשותו אלו הדברי לפי תאותו
יבגר השכל כי מצד ערכות הדברים הכמצא בם ימשך תאותו
אחריהם ולפי השכל אחריו כי לא יוכל השכל לנגד התאוה ולז
זה היום יקרא חוטא כי יכופ בעבור התפעלו וכשפעל הרע
ועבר התפעלות יתנחם זה היום והדומה לו יקרא חוטא
ואם פעל בעבור חושבו שהרעות הם טוב׳ בלופן שחשב שהכת
וגנוב ונלוי הוא טוב וכי הם מהדברים המשובחים זה היום
יקרא רשע בעבו׳ שאין בו חלק טוב כי היום החוטא יחשוב שמו
שהוא עושה הוא רע לפי בעבור תאותו שיבגר להשכל הוא
עושה רע והוא קל להרפא כמו שאמר הפילוסוף כשלא יהיה לו
התפעלו׳ ואמנם הרשע הוא כלו רע כי התאוה יכפוף הדברים
הרעים והשכל לא יבגר התאוה לכל יחשוב שהם נכספים בטבע
וזה כלו רשע אין בו חלק טוב ולא יוכל להרפא לעולם לפי
שהתאוה השכלית נכפלדע בחשבו שהרעות הם טובות ולא
יתנחם לעולם כי לא עשאם בעבור התפעלו׳ לפי בעבור חושבו
שהרעות הם טובו׳ ועל זה אמ׳ הכתיב הוי האומרי לרע טוב וגו׳
והנה החכם רבינו ז׳ל כולל המצות בשלשה חלקים שהם
מצות לבויות ומצות שהם בפה ומצו׳ שהם במעש׳
והמצות הלביות כמו מניעות השם ית׳ ואהבתו והרחקת גשמו
וטמאת הלבויות לא תעשה וכמו שאמר כי קדוש אלוק׳ וגו׳ בפיך ובלבבך
לעשותו ולכן אמרו דוד כתפלתו למה שהיה בשמ׳ אלו השלשה
דברים וקיים מה שרצוי לעשות להם ויתיק מה שלא לעשות
אמר בחנת לבי וגו׳ לפעולות אדם וגו׳ הרכון בזה שהש׳ בחן מה
שבלבו ומבלו בכפף פרוש וכמו שאמר בחנני י׳ ונסני וגו׳ ואחר
כך אמר שלא חטא בלשונו והוא אמרו זמותי בל יעבור פי כי אי
אפשר לאדם מבלתי שיהרהר דבר מנוכה בלתי כאות לאמרו
אמ׳ אלף שחשב מחשבה רעה לא אמרה ואחר כך אמר לפעולות
אדם וגו׳ והרכון כי מה שביאת שיעשו ויפעלו בכי אדם מטתיך
הכי שמרתי אורחו׳ פרין והרכון בו ששמתי שומרי׳ על מרחותי
על שלא יעברו בהיותו פרין ואם יהיה הדבר כן החוטא יחטא
בלו שלשה דברים שאמרנו רחוי שיתודה על שלשת׳ ולכן יבדק
מ״ש בתחלת דרושינו חטאתי אודיעך וגו׳ ודעינו אחר זה לבאר
זה המזמור אשר כמה בו תחלת דרושינו והוא אז לדור משכיל
ואמ׳ זה בעבור היות זה המזמור כאות למשכילים בעבור שאמ׳
משכילך ואורך וגו׳ וזאת העצה לא יאות לאיש שכל כמו שהכי
עתידים לבאר בעז׳ והכה הלבשים במצוו על שלשה מעלות
לבשים בחטאו ואחר כך שבו בתשובה גרם להם שיכופר עונם
ועל זלו נאמר אשרי כשוי פשע וגומ׳ וכבר ביארנו שהם
חתור לא יפול בלשונו אלא על גודל המעלה ואמ׳ כי החטאים
אשר חטאו בפשע ובמרד ובשגגה נשבו ש השם ית׳ הם מחושרים
אחז אמ׳ כי יש לבשי שלא חטאו מעולם והם גם כן גדולי המעלה
והוא אמרו אשרי אדם לא יחשוב יי׳ לו עון וגו׳ כי לא עשה מעשה
רע בעולם ואחר כך אמר שהוא גם כן מחושר והוא בתכלית
הרוח והמעלות האיש אשר לא עבר בלבו מחשבה רעה וזה האיש
קשה המציאות אם כן ימצא ככאן ג׳ מיכי לבשים לחד חטאתו
ושהיו בפשותם וגפותם ואחרים שלא חטאו כלל ואלו כחלקים
לשני חלקים או שלא עבר רוח רעה בהם או שעבר ולא נרעש ג׳ לתון
לעשות שום רע ולכן אמרת בית השותה היו כוללים שני מ
מיכים כי הימין השלישי והוא שלא עבר עליו רוח קנאה הוא
קשה המציאות והוא אומרם אשרי ילדותינו שלא הבישה את ב״ה
זקנותינו

יש לו כח להמשיך כל כחות הנוף אליו והוא לומ׳ ובספרים חכמה
תוליעני · והכלל כי כתן ב׳ טעמים הא׳ אשר בעבורה ירחיק
ממנה שלין רצוי לעובם אחר שהחוטא הוא בעשה בחטא וכל
דבר ישוב לטבעו בהכרח ובעבה לחברת שיתחייב ממנה שהוא
רצוי לעובם בעבור שהשם יתן לו שכל וחכמה ודעת בעבור
שיכיר את נפוי בדרך יי׳ ויכיל בפשו מרדת שחת כי ארח חיים
למעלה למשכיל ונו׳ ולקחו׳ אמר שחטאו היה כ״כ גדול שהוא גריך
בכוח הרבה והיה מכיר בנפשו כי החטא שגמלה בו הוא בכונה
גרועה ולפ״ז תחטאתי בדוב ותטהר ונמ׳ ולמה שהחוטא הוא
בפחד תמיד ותקותו מפח נפש כי רבים מכאובים לרשע כמ״ש
בזה הלשון לא׳ תשמיעני ששון ושמח׳ ונו׳ כי אחר שאב בתשובה
ש הש׳ רצוי שיהיה בשלום עם הש׳ ויקווה ממנו לעשות לו חסד
ואמת ולקח׳ אמר שהשם יתחול לו עוכו כאלו לא היה כלל וז״ש
הסתר פניך מחטאי ונו וכן כל המזמור עד סוף ולכן רצוי
לחוט׳ שיתפלל שישוב יי׳ את שיבת ציון ותבנה ותכונן חומותיה
ומגדליה ולא תשוב העבודה למקומה וז״ש לו תחפון זבחי צדק
ונו ויהי רצון מלפני אלהי השמים שיכונן את בית חייכו ולשוב
שכיבתו בתוכו כ״י למ׳:

אחר לתשובה

חטאתי לודיעך ועוכי לא כסיתי · נרמ׳ בפ׳ בתרא דיומא שאל
ר׳ מתתיה בן חרש את רבי אלעזר ברומי שמעת מרבעה חליקי
בפרק שהיה ר׳ מאיר דורש הל״ נ׳ן ותשובה עם כ״ש מסם עבר
אדם על מנת עשה ועשה תשובה חיכו זז מסם עד שמוחלין לו
בלו כאמר סוכו כים שובבים עבר אדם על מנת לא תעשה
ועשה תשובה תשובה תולה ו״ה מכפר ועו׳ כאמר כי ביום הזה
יכפר עליכם ונו׳ עבר אדם על כריתות ומיתו׳ ב״ד ועשה תשובה
תשובה תולה י״ה תולין ויסורין מכפרין שנא׳ ופקדתי בשבט
פשעם ונו׳ אבל מי שיש בידו חילול השם אין כח בתשובה לתלות
ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק אלא תולין כלם
ומיתה ממרקת שנא׳ ונגלה באזני יי׳ צבאות ונו׳ ה״ד חלול השם
אל כגון אנא דאקילנא לומאה מבית טבחיא ולא יהיבנא לפומי
ר׳ יוחנן אמ׳ כגון אנא דאקילנא ד׳ לאמת בלא תורה ובלא תפילין
רבי יצחק דבי ר׳ אמי אמ׳ אחביריו מתבייסין בשמועתו אמר
רב נחמן בר יצחק כגון דאמרי ליה שרי ליה מאריה לפלניה
עכ״ כמו שהרופא יקוייב שידע כמה הם סוגי הבריאו׳ והחולי
וידע סבותיהם וידע המקרי׳ הנמשכי׳ מהם כדי שידע להשתיר
הגוף על בריאותו וישתדל להחזיר הבריאות כשיסור כן רצוי
לרופא הנפשות שידע סוגי החלאי׳ כמה הם ומיניה׳ וידע סבותם
והרגילות הנמשכות מהם והכי אמ׳ל כי החטאים ואם רבו הם
בכללים בנ׳סוגים כבללים כי מהם נקראי׳ חטאים ומהם נקראים
עונות ומהם נקראי׳ פשעים ואלו הנ׳ שמות לינם שמ׳ בפרדים
אבל הם שמות מתחלפים יורו כ״ש מהם על ענין מיוחד · והכה
אמרו כפי דעת אל כיוב יתוד׳ אדם יאמ׳ חטאתי עויתי פשעתי
ואלו הנ׳ חטאים כל החטאים הם כוללים וכן היה מתודה כל נ׳
פעמים ביום בום המקודש בכל פעם ופעם היה כולל אלו הנ׳
חטאים והסבה בשהם בסוג ולא יותר למה שהחוטא יעשה מה
שיכיו רצוי לעשות מבר שאין לו ידיעה בדבר אשר הוא עושה

כגון שבעלם ממנו הקדש או בעלם ממבו הטומ׳ למשל בזה כי
האדם הטמא בכנם במקדש בעבור חושבו שלא היה טמא או
בעבור חושבו שלא היה בכנם במקדש או שלא היה אוכל קדשים
או בעבור שלא ידע מעולם שאסור לטמא להכנס במקדש וזה
בקרא שונג וכל העושה עבירה עו״ הדרך הוא בקרא שונג ואלו
השגגות בקרא חטאים וזהו הרגון בחו׳ חטאתי ובבר יהיה לדם
חוט׳ בדעת ובהשכל ולא בעלם ממבו שום דבר לבל ידע שהטמא
אסור ליכנס למקדש ולא בעלם ממבו לא טומאה ולא מקדש
וקדשיו ועבר ולכל מהמקדש בעבו׳חוזק תאותו שהיה רע ללחם
ומתאוה לשום דבר אסור ובעבור חוזק התאוה עשה מה שהוא
חשב שיש לו עון פלילי והוא עתיד ליתן את הדי׳ לפני מלך מלכי
המלכי׳ הק״ב וזה החטא והדומי׳ לזה כמו האוכל בבלות לתאבון
והבועל בעלות אסורות בעבור חוזק תאותו וחשב שהוא עושה
רע ומ׳ אלו החטאים נקראים עונות ועל אלו מתודה ואומר
עויתי ואם ידע העושה מה שהוא עושה ויקרב אל אחת רעה
ויעשה רעות רבות לא בעבור חוזק התאוות לבל יעשהו בלא
זה כמו האוכל בבלות להכעיס וכמ״ש על מבשה הרשע שבא על
אמו ועל בתו ואחותו ואמרו לו בלוש יש הבאה באמו ובבתו
ובאחותו ואמ׳ בלוש אני עושה שלא להכעיס ואלו החטאי׳ והדומי׳
לזה נקראי׳ פשעים ועל אלו היה מתודה ואומ׳ פשעתי · והכלל
העולה כי האדם אם יהיה חוטא יהיה בבלי דעת או בדעת ואם
יחטא בלי דעת והוא היה אשר לא היה חוטא אם היה יודע
שבאותו מעשה יש בו שום חטא ואם היה יודע לא ימלט אם
שיחטא מבד חוזק התאוה לבל אם היה לו תאוה חזקה לא היה
חוטא ואם יעשה לא בעבור הפעלות עם שידיעתו רע ומ׳
ולכן היו החטאי׳ נ׳ לא יותר · ולמה שהחטא הנעשה בבלי דעת
הוא היותר קל מבלם לכן היה מתודה עליו ראשונו ואומ׳ חטאתי
ואחר כך היה מתודה על העונות שהם בדעת ובעבו בחוזק
התאוה ואלו הם יותר חמורי׳ מהראשוני׳ למה שהראשון החוטא
לא היה חוטא אם היה יודע וזה חטא עם ידיעתו שהוא עושה
רע ומ׳ לבל עשאו בעבור חוזק התאוה · ומבמה המין האחרון
מהחטאים והפשעים הם יותר חמורי׳ אחר שהפועל אותם פעל
אותם אם היה יודע והשבי לא היה עושה אותם אם לא היה לו
גודל התאוה · והנ׳פעל אותם בחשבו שאינו עושה בלום והוא
העושה להכעיס והוא הלוש אשר בתבלית הרשע ולכן המתודה
גריך שיתודה אותן על הסדר וכן אמ׳ דוד חטאתי עם אבותינו
ונומ׳ ומ״ם משה בושף עון ופשע וחטאה אמר משה לפני הש״ם
בשעה שחוטאי ישרא׳ ועושים תשובה עשה להם זדונו כשגגות ·
והנה רבי מאיר אשב שהמתודה גריך שיאמר עויתי פשעתי
חטאתי כדבתיב בתורת משה כי הוא השקר והקשה עליו רבנן
וכי כתיב בפה כי תחטא בשגגה ונו׳ואחר שהמתודה על הזדונות
ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות אלא חטאתי עויתי
פשעתי כי הוא העיקר · הרי התבאר כי החטאים הם כבלים
בנ׳ סוגים העליונים והם הנקראים חטא ועון ופשע ולא יורו על
ענין אחר לבדו וכי החטא יתקל מעון ועון מפשע וזהו הנראה
כמ״ש בתחלת דרושינו חטאתי תודיעך ונו׳ כי המתודה גריך
שיתודה מדברי׳ על הסדר וידע כל מה שעשה מהרע בין בשגגה
בין במזיד בין בפשע ומרד ורצוי שתדע כי בקנת העליוני׳ כבר
ישתמשו הכתובים על אלו הנ׳דברי׳ כאלו יורו על ענין ג׳ והראיה
ע״ז אומרו מל״ה הנח חטאת העם הזה חטאתם גדולה ונו׳ וישראל
כשעשו את העגל עשאוהו בשוגג וזה מבואר אין גריך להראות
לרוב גלויו וכן כשאמ׳ דוד וחטאתי נגדי תמיד אשר הוא כאמר

הש"י יהיה נכרת בבהמה וכן בשאר הדברים שאר נעשו כלים
ומשרתים לשכל ולא ישתמש מהם זה הלוים יהיה בבהמה כי
במותו ילך לאבדון ולא ישאר ממנו מלומה והנתן בפסוק הב'
כי אשר יש לו שכל המשכלת ולא ישתמש ממנו אשר הוא יקר
לחתי כי הנפש יקרא כבוד בלשון הנביאים כמו שאמר ואחר
כבוד תקחני סלה לא ישתמש בשכלו לדעת תורת אלהיו כי היא
משבת נפש אל המלוה העליון כמו שאמר תורת יי תמימה
וג'ו אז תאכל הנפש בבהמה ויבדל מה שאמ' שלמה עליו השלום
ומותר האדם מן הבהמה אין וג'ו הכל היה מהעפר וג'ו בהפך
הנאמר והרוח תשוב אל האלהים וג'ו יש לנפשים שבדוכים לדורי
דורו כפי רשעם והם המיכי והאפיקורוסי והמשומדי והמחטיא
את הרבי והעושה עבירות ביד רמה שהוא המגלה פני בתורה
שלא כהלכה והמלשיני והמסר בריתו של אבותיהם חביבו אל כלם
יורדים לבאר שחת ובדוכים כפי רשעם והם לנפשים שבדוכים
כפי רשעם ואחר כך הם נכרתים בבהמה הם הנאמר עליהם
בשמתם כשרפת ורוח מפולתן תחת כפות רגלי הצדיקים וים
לנפשים שבדוכים עד סוף שבה ואחר כך עולים למעלה ויושבים
בקרב הצדיקים ועליהם אמ' הכתוב יי' מוריד שאול ויעל וג'ו ואמר
דוד להבדיל כי ישמע יי' וג'ו וכל המזמור כלו ואני לו ואוי לנפשו
אשר הוא עובר את שורו ואין שורו יתר מנפשו והכה ראוי
לבעל תשובה לשער כי יש מקום דין ומקום משפט כמ"ש שע"ה
כי את כל מעשה האלהי יביא במשפ' וג'ו ולכן ראוי לכל בעל תשוב'
לשער הנזקים המתחייבים לרשע בעבור שישוב אל יי' ויעשה
מצותיו חקותיו ותורותיו וישוב בתשוב' קודם שיגיעו ימי הרעה
כי הם ימי הזקנה ואז לא יוכל לשוב מאשר חטא על הנפש ולא
תועיל לו התרוצה אשר הוא מתחרט בשעת מיתתו מהרע אשר
עשה וכל זמן שידע האדם הרע המגיע לו בע"ז ובע"ז ימצא
מעשות רע. והנה כבר בירר זה הפאמר שהתחלנו בפרשת
האזינו כי התוצאה יש לו מומים גדולים והתרכזו בבירורו ולכן
נקבר הנה ונפר' אותו בכלל למה שהוא מועיל בזה הדרוש אשר
התחנו בדרכנו כי היות האדם רשע הוא רע גדול כי היות רע
הוא מר ממות כמ"ש רשא כתתי לפניך וג'ו והנה היבר הנה
קדוש רע ומשא קדוש ערל למה שכל רשע שכל ותכלית השכל
שילך לאבדון כבהמה כמו שאמ' והנה היבר הרע יש לו ב' תארי'
מגונים רע ומכל ודוד קדוש טמא כי זה התאר עם אחרים הוא
דבר כזוי ושפוי והנה העוונות הם כתמים וחלודה לנפש והם
טומאה והם לה נגע צרעת וכמו שהטמא יזרוק מכבי לאדם כן
ראוי שיזרוק הלוים החוטא וכן הזהירו חכמי' שלא להתחבר עם
הרשע בשום חבור כמ"ש אל תתחבר לרשע כי תהיה מזיק יזק'
מדבר אשר בחפל יהלוך ושלמה קדוש שוכח כי הרשעים שנואים
מצדיקים ושנואים מעצמם כמ"ש הפילוסוף הב' ממדות ושונא
את עצמו כמ"ש הנביא אין שלום אמ' יי' לרשעי ובזיר הפילוסוף
כי הרשע יברח מעצמו וישנא את עצמו כי אין בו דבר ראוי
להחבב וישעיה קדוש מבשול כי הלוים הרשע הוא מבשול כי
יבשיל את לחביים עמו ונם כי הלוצים הצדיקים אומרים כי כל
רע העשה בעיר הכל יאמרו שהנואף והנזלן עשהו שלא עלה
בדעתו לעשותו ויחזקאל קדוש אבן כי הוא כאבן דומם כי
תכליתו לילך להבדיל ונם הלוים הרע לא יקבל תוכחת ולא יבינש
שום דבר כמו האבן ונפשי קדושו לומר שכל רע וכל הפסד
יבא מבפנים כמ"ש מבפנים תפתח הרעה ונם כי הנפש הוא שמחל
לב כסיל להשמלו והרעה בו ג' מב' דברים שהשכל אשר הוא הלב
לא יוכל להתנועע שלא בכובד גדול כמו כד שמ"ו שלב הכסיל
לעולם כוטה משבי הדרכים אשר ג' טוב וג' רע אל הרע ובאשר
ישער החוטא אלו הדומים הנדולים שהוא יותר חסרון משיהיו
לו חסרון כ"ד לאברים אם יהיה לעלות בנפשו מכי אחת ולהפחת
אלו הדומים רחוי שישוב אל יי' וירחמהו וג'ו. וכבר פירשנו נ"ב
בפר' ברחשי' בחטא אדם הראשון מאמ' נכבד לחכמים שאמרו ג'
דברי חסרו הבה לאדם הא שהוא קומתו וזיו בניו וחיין ופירות
הארץ וב"ע חמה ולבנה. ובירורו זה המאמר בתכלית הביאור
ראוי שיעיין המעיין בו כדי להזדיק לפושעים ולחטאים כדי
שיכינו הרע המגיע לנפשותם ואוי לנפשם כי נמלו להם רעה
ויבקו בחוזק להיות נדיקים ולשוב אל הש' במהרה ולמה שאר
מלכנו הוא המלמד דרך לפושעים ולמורדי הדרך רחיתי לבאר
מזמור בבא אליו כתן הכבוד ובזה נקיים דרשינו. ג' מ' בבא
אליו כתן הכבוד כי בבא אליו הרגיש חטאתו אשר חטא ושב אל
הש' לא כמו שעשה שאול ומיד בקש סליחה וכפרה כמ"ש חנני
אלהי כחסדך ואם חטאתי נבלה על השמים חסד שלים ורחמין
הם יתר נדולי ואומ' הרב כבבני מעוכי וג'ו לקדושת כי הלוצים
והפושעים הם נגעים נדולים וכתמים עצומים אשר הם נריכים
כבום הרבה וזה כפל בזה המזמור ב' פעמים כי אמר תחטאני
באזוב ואטהר ואומר כי פשעי אני אדע ונגדי תמיד והנתן
בו כי בעל תשובה נריך שיכיר עונו ופשעו שאם לא יכיר חטאו
לא יוכל לשוב ממנו ואומ' כי פשעי אני אדע וג'ו כי בחטא אשר
חטא אבא שבא כמשכו חטאים נדולים והרחוני אשר הם יותר
רעים ולכן אמ' כי פשעי הוא המכיר אותי והחטא הנדול שהוא
לשכב עם אשת בעולת בעל הוא נגדי תמיד ולא יוכל להפרד
ממנו כהפך עין זה מכיח לחוטא לשוב בתשובה כי אם יזכור
תמיד הרע שעשה ויבוש ממנו יוכל לשוב החוטא במהרה ואומ'
לך לבדך חטאתי וג'ו ועם זה החטא אשר חטא דוד לשכב עם
אשת בעולת בעל והרג את בעלה בחרב בני עמון וחטא ליי'
ולבני אדם בעבור היותו מלך נדול ולא יוכל לים לייסר זה הענין
לכ"ש לך לבדך חטאתי וג'ו אל יאמר כי לפי שחטא חטא לאבשלו
היה נחשב לו למומאה לבל בעבור שחטא לי' כי הוא בבת ולפן
היה עונשו נדול כי הש' יתאמר לו שלא יסור חרב מביתו ולכ"ש
למען תצדק בדברך בזה המשפ' אשר אמרתי כי לך לבדך
חטאתי שאתה בבת ולכן היה עבירי בבת לו יאמ' כי הוא מכיר
חטאתו שב בתשובה שהיה מכיר עונו והוא נדול מבשוא כי חטא
למלך נדול והנה השיב בתשובה ויתודה כבר ייעד הש' שיכפר
עונו ע' כביחיו ולכן ראוי שיכפר הש' עונו וכאשר יגזור הדין
עליו לו יאמר כי קש' הוא היושב על כסא הדין וראוי לשופט
שישמע טענות בעלי הריב כדי שיזכה הדיין בשופטו ולכ"ש
אחר שהש' הוא הדיין ראוי שישמע הש' טענתו אשר יש לבפרת
עונו וזה לך לבדך וג'ו ואמר כי הטענה שיש לו להבעל מהעובש
הבפלה בעבו' כי האדם נברא בחטא והוא כי אפשר שיהיה יתו'
שום אדם מבלי עשות אותו הפעל המנוהב שהוא המשבל והנה
אמר כי אחר שנברא בנודל התאוה מאביו ואמו ראוי לו שיכפ'
הש' אחר שלי אפשי לייפרד מהיצר הרע כי הוא טבעי לאל וכמ"ש
לפתח חטאת רובץ משעה שיצא מבטן אמו האדם הוא חוטא
ולכן הוא כמוכרח ואין ראוי לעונש נדול ואמ' אם טעה אשר
ממנה יתחייב שלא יהיה סליחה וכפרה לעונו והטעבה היה עז'
התואר כי אף שיהיה האדם מחומר ולכן כשאה בחטא אין ראוי
שיכבל מעונש כי הש' שם לו שכל ודעת אשר בה יוכל להכיר
את הרעו ולהתיה את נפשו בדרך ישרה ולמשול על כחות
התאוה וזה הן אמת חפצת בטוחות וג'ו שהש' שם הכח השכלי
אשר יש לו יריעה נודעת לדעת הטוב והרע ולדעת החמת
והשקר ואף שזה הכח השכלי יש לו יריע' הוא מתום ומיכוכרת
יש לו

צריך שיעשה בעל תשובה תדע שמדרגת בעל תשובה היא
עליונה שראוי שיצדק המאמר שבמקום שבעלי תשובה עומדים
אין צדיקים וכו' כ"ש בהיות התשובה לבדה אינה מכפרת אלא
מצות עשה וי"ה ותשוב' על מצות לא תעשה שאין בהם לא מיתה
ולא כרת אבל על כריתות ומיתו' ב"ד תשובה וי"ה תולין וייסורין
גומרין לו הכפרה הגמורה ובמקום שיש חלול השם תשובה וי"ה
וייסורין תולין ומיתה מכפרת כמו שאנו עתידים לבאר כל זה·
הרי התבאר כמה גדולה כחה של בעל תשובה ושמעלת בעל
תשובה היא יותר גבוהה מהצדיקי' הגמורים וכי העונות נעשו
זכיות אחר שראוי האיש החוטא שישוב באותו הדרך אשר הלך
ויפרד מהרעות אשר עשה בעבור יראת שמי' אכ"ל אלו העונות
הם לו זכיות אחר שגורמי' לו לעשות התשובה הנפלאה ואמנם
למ"ש רז"ל כי בעבור יחיד ששב בתשובה מוחלי' לו ואת כל העולם
כבר ידעת כי העולם נדון אחר רובו ואם היה העולם חציו זכאי
וחציו חייב והכריע את עצמו לעשות תשוב' הכריע לכל העולם
לכף זכות וגרם לו תשועה והצלחה ז"ש וצדיק יסוד עולם זהו
שצדק את עצמו הכריע את כל העולם לכף זכות והצילו ואמנם
למה שנאמר כי הזדונות נעשות כשגגות אמרו שלא די שיעשו
כשגגות אבל הם נעשו' כזכיות ואמנם כפי דעת האומ' שנעשו
לו כשגגות נאמ' כי כבר התבאר כי הפועל הרע ואחר יתנחם
ממה שעשה שזה הנעשה לא נעשה בעבור השכל אלא בעבור
ההפעלות ועושה הרע בעבור ההפעלות יחשוב לו כאלו הוא
מכשול אחר שהתנחם ויש בזה סוד גדול לחכמים בהתרת ה
השבועות אין כאן מקומו ואמנם למ"ש גדולה תשובה שמגעת
עד כסא הכבוד למה שהחוטא סר ממנו יראת שמים ולא קבל
עול מלכותו ראוי הוא לאיש החוטא שיחזור פניו אל השי' וירצה
להתדבק אליו בכל מיני דבוק כדי שימחול לו עונו ולכ"ל גדולה
תשובה שמגעת עד כסא הכבוד וראוי שיחשב השב בתשובה כי
הוא רצוי לפני השי' והוא אהוב לו כאלו לא קדם לו לעשות הרע
בעיני יי' ולמה שהפושעים והחטאים באותו הזמן היו אומרים
לא יתכן דרך יי' והתשובה אינה מועלת כמו שביארנו במה
שקדם אמר כי החכם והנבון יודע שדרכי התשובה הם הצדק
והמשפט וכי ישרים דרכי יי' וגו' וצדיקים שהם השבים בתשובה
ילכו בה והפושעים אשר לא ישמעו לקול הנביא יכשלו ויאמרו
לא יתכן דרך יי' והתשובה אינה מועילה או יאמר כי הצדיקים
אשר מעולם לא חטאו בעבור שדרכם לעשו' צדק ומשפט תמיד
ילכו באותו הדרך ולא יכשלו בה אבל כשהורגלו בו ושבו צדיקי'
גמורי' אז ילכו בה ביושר ובלי מכשול כי ישרים דרכי יי' וגו'· ויהי
רצון מלפני אלהי השמים שהוא ידריכנו בדרך ישרה למען שלא
ניגע לריק ולא נלד לבהלה· אוכי"ר בי"לאו:

אחר לתשובה

לב טהור ברא לי אלהי'· תר"ז שמות כקראו ליצר הרע הב"ה קראו
רע כמו שאמר כי יצר לב האדם רע וגו' משה קראו ערל שנאמ'
וערלתם את ערלת לבבכם דוד קראו טמא שנאמר לב טהור
מכלל דאיכא טמא שע"ה קראו שונא שנאמ' אם רעב שונאך וגו'
ישעיה קראו מכשול שנאמר הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל
קראו אבן שנ' והסירותי את לב האבן מבניה קראו צפוני שנאמ'
ואת הצפוני ארחיק מעליכם עד כאן· כמו שראוי לחוטא לדעת
כמה גדולה כחה של תורה כן ראוי לרשע ולחוטא ולפושע לידע
הרע המגיע לאדם בעבור חטאו ופשעו והרע המגיע לנפש
ולגוף אם בעולם הזה ואם בעולם הבא וכמה גדול טבע הצדק
והיושר כי אדם יהיה במנוחה בעולם הזה ובעולם הבא כשיהיה
צדיק כמו שאמר שמחו ביי' וגו' והרשעים הם בהפך כמו שאמר
רבים מכאובים לרשע וגו' והנה הרע המגיע לצדיקים הוא על
המעט במקרה כי יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעי' ויש
רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים וזה על המעט אבל
הרוב הולך תמים ילך בטח וגו' והפך להפך כי הרשע כל ימיו
מכאובים וקול פחדים באזניו וגו' וזה דבר מבואר כי הרשעים
יכרתון ועוד מעט כי אין להם עמידה וקיום ואוי לרשע רע
וגו' והנה הרעות המגיעו' לזה הרשע בזה העולם הם רבים וכל
הנביאים אמרו במעלתם אעפי' שיש להם מעלה בקצה הזמן
אחרית' הוא להכרית ובעת צרה אין להם עוזר וסומך כי זרוע
רשעים תשברנה וגו' וזה אינו צריך ביאור כי מבואר הוא כפי
המציאות כי הנואף והרוצח והגוזל והמעיד עדות שקר וההולך
רכיל אחריתם הוא להכרית בזה העולם וכן שאר החוטאים ל
לשמים ולבריות כי דבר מחוייב הוא שיאכלו מפרי מעלליהם
וזה דבר מבואר כי האוכל מזונות טובים יתחייב ממנו שיהיה
מזגו בריא וטוב ויפעלו הכחות הנפשיו' והטבעיות פעולותיה'
ביושר ואמנם כשיאכל אדם מזונות רעים ימשך מהם חלאים
רעים ונאמנים וכן יקרה ג"כ בפעולו' הצדק והמשפט כי האדם
כשיפעלם ימשך ממנו שיאכל פרי מעלליו והרשע ג"כ כשיפעל
פעולות הרשע ימשך ממנו שיאכל פרי מעלליו ואוי לו כמ"ש אוי
לרשע וגו' כי אף שלא יהיה רע אחר אלא כפי פעולתו יש לו
מכאובי' והנה אמ' אליפז כי הצדיקים והחסידים א"א שיאבדו אם
יקרה להם רע בקצת הזמן כמ"ש זכור נא וגו' ואולם הרשעי' הם
בהפך שהם ילכו לאבדון כמ"ש ראיתי וגו' מנשמת אלוה יאבדו
וגו' והאריך ברעו' המגיע לרשעי' באו' כל ימי רשע הוא מתחולל
וגו' עד סוף המעג' וכן בלדד השוחי אור רשעים ידעך עד סוף
המעג' ספר הרעות המגיע לרשעים באופן שילך מצרה אל צרה
באופן שעל יומו נשמו אחרונים וגו' וכן כל המענה וכן האריך
ברעות המגיעות לרשעים בזה העולם·

ולכן ראוי לאדם להחזיק להיות צדיק בעבור הרע המגיע
לרשע בזה העולם כמ"ש איוב בצדקתי החזקתי וגו'
בעבור הרעות המגיעות לרשע· ואמנם המגיעות לרשע
בעולם הנשמות הוא דבר מוסכם מכל החכמים כי הנפש היא
מעליונים וכשתפרד הנפש מעל הגויה תהיה נוטה לטבעה
ולהדבק בשכלים הנבדלים ואם היא באמונות בלתי אמתיות
ובפחיתיות המנונות לא יוכל לעלות אל מקורה ואז יהיה נוטה
אל תאוותיה והוא התאוה אשר הרגילה בגופה ולא יוכל כי כבר
סרה מהגוף ונשארה בתשוקה לעלות למעלה ובתשוקה לרדת
מטה והוא הצער הגדול אשר אין למעלה ממנו ולכ"ל ז"ל ב'
מלאכים יש א' בראש העולם וא' בסופו ומושכי' לנפש זה למעלה
וזה למטה וכפי הפחיתות אשר לא יהיו תאוותיה ויהיו נוספת
להם ולא יוכל למלאת כי אין לה הכלי הנשמיו' וזהו העונש אשר
הזכירו החכמים אשר יש לנפש ואם הנפש לא ידעה מה ולא
נטתה אל התאוות ולא ידעה שום דבר לא בקבלה ולא בידיעה
אמתית אז היא נכרתת כבהמה ועז' אמר הנביא ואדם ביקר
בל ילין וגו' ואמ' במקום אחר ואדם ביקר ולא יכין וגו' אשר הרצון
בפסוק הראשון כי האיש אשר יש לו עושר וכבוד ונכסים ולא
עשה שום טובה מהם זה האיש ילך לאבדון כבהמ' וכן ג"כ יקרה
לו כי מי שיש לו עין לראות ואזנים לשמוע ולא נשתמש לעבודת

ואיך יהיה הלשון לי לפשוט בחזיר במעלה יתר נבוקה
מהלשון לפשוט בחזיר כי הרהורי עבירה קשים מעבירה:
והנה הפילוסופים אמרו כי הכובש את יצרו היטיב מעולה
מאד לאחר שיש לו תאוות רעות עם שהשכל יגבר עליו כי
הלדם מורכב מחומר וצורה והחומר אשר ממנו נמשך
התאוה היטב שלם לאחר שיש לו תאוה רעה כי כלו זך וטהור
והוא נקי מכל סיג ומכל חלודה ושארי לדם לא יחשב יי לו
עון בעבור כי אין ברוחו רמיה ועוון וכיוצא בזה כאמר בחכמי
יי וכפשי ונאמר כלו זך טהור וכשר נרוף ומולם והכובש את
יצרו היטיב כל אחד יש בו סיג וחלודה שהיא התאוה הרעה
המכונדת השכל עם שהשכל יקומם עליו והנה הוא הנדיק
דומה למי שיש לו סום מוכן ליום מלחמה כי נושא את הרכבו
לכל מה שירצה ואמנם מי שיש לו סום בלתי מוכן לא יוכל
הרוכב לעשות מה שיעשה בסום המוכן ליום מלחמה: והנה
הרשטוט בספר המדות יאמר בעבירות הוא יותר טוב והנה
לתכלית המעלה מהכובש את יצרו שיש לו חמודו רעות אלא
שלא יפעלם והנה ירמה מדברי הנביאים אשר אין לו
מחשבות רעות ולא הרהורים רעים לעשות רעה הוא יותר
טוב והוא מ"ש שהוא שמחה לנדיק עשות משפט ונומר אשר
הרצון בזה כי הוא הנדיק הוא תאותו משועבדת לשכל
ולכן כשיפעל הנדק יפעלהו בשמחה ואולם הוא אשר
יש לו חמודות רעות אי לפשר לפעול הנדק והמשפט אלא
בעצב לחר שתאותו מנגדת לשכל ולכן יהיה מחתו
כשיפעלו הרשעים הנדקות לא ישמחו בהם אבל יקבלו
עצבים רעים בעשותם הטובות: והנה גם כן הפילוסוף
אמר בא ממדו כי היטיב נדיק מי שלא ישמח במעשה הנדקו
וכן בשאר המעלות כי הלות היותר מיוחדת להכיר הנדיק
מהרשע הוא אם ישמח הלדם בעשותו הטובות הוא נדיק
ואם יתעצב בהם הוא רשע כמו שאמר בא ממדו ואם הדבר
כן איך אמרו חכמינו זכרם לברכה כי הבעל תשובה שהוא
הכובש יצרו מעלתו יותר גדולה מהנדיק הנמור: ועוד
אמרו זה כאמר עכ הלדם הלמטי אל מול המעלה
ולעשו התשובה אבל הלמת כי מדרגת הנדיק יותר נבוקה
מהכובש את יצרו ומהבעלי תשובה לחר שמעולם לא חטא
ואין במחשבתו רמיה ואולם הכובש את יצרו והבעל תשובה
הם למטה מהנדיק בעולם הזה ובעולם הבא ויהיה מה
שאמרו חכמינו זכרם לברכה בשבעלי תשובה עומדים
אין נדיקים נמורים יכולים לעמוד לחר שמדרגת הנדיקים
הם למעלה מהבעלי תשובה ואם רצו רבותינו זה הוא
מאמר בלתי כאות: ולחרים אמרו כי פירוש במקום שבעלי
תשובה עומדים אין נדיקים נמורים יכולים לעמוד כי השב
בתשובתו יחוייב לשיקבל תשובתו שיחזור בדרך לחר בא
ואם הלים שמא לחת לשק בעולם הבא ולאו לו כדי שישוב
וייחד עם לותה לשק ובלותו פרק ובלותו מקום ויחדל
מעשות מה שעשה לתשובה בעבור ירלת שמים וזה לינו
כלות לנדיק שיעשהו אבל הוא שלא לייחד עם שום לשק
וגם כן אי לפשר שיהיה לו לותה התלוה לשר יש לבעל
תשובה וכל שכן שמלחי השרת לא יהיו בזה המקום כי
הם כעבדי ממנו למרי: והנה הרב המורה השיב כי הבעל
תשובה והכובש את יצרו מעלתם גבוהה מהנדיקים יותר גבוה: ולכל
המעות לשני חלקים אל שמעיות ואל שכליות: השמעיות
הם כמו החקים אשר לא יקייבם השכל: והשכליות כמו כל

המעות אשר השכל מחייב לותם כמו כבוד לב ואם ולכבד
לחכמים ולקום מפני הנדיקי ולעשו נדקה ומשפט וכדומה:
והנה הלים אשר יש לו כלו החמודות רעות הוא לים רשע
ולים בליעל ואלו הם אשר לו לא ישמחו בעשות פעולות
המעלה ועל אלו כאמר הרהורי עבירה קשים מעבירה
ולולם לחבים אשר יש לדם חמודו ככנד החקי והמשפטים
אשר אין השכל מחייב לותם אלא מצד שהם הם לותם
התאות אשר יהיה לדם לעשות ככנד אלו היה יותר טוב
מאשר אין לו מחשבה ככנד אלו ולכן היו בעלי תשובה כלו
והכובשים את יצרם יותר טובים מאשר לא יעשה בעבור
שאין לו חמדה לאלו הדברים ולכל הרב הבן מאמרם אל
יאמר לדם לי לפשר בחזיר וכו' לא כאמר לי לפשר אלא
לעשו נדקה ולא לילי שלא להרגיל או שלא לגזול אבל מה
כעשה שאני שבשמים גזר עלי אבל אמרו מאמרים בחקים
ובמצות השמעיות והוא פי' כפלא רלוני שיפרשהו הרב כי
אין כמוהו מורה ישתבח מי שבתן לנו מורה נדק כמוהו
המאיר לעמו ישראל בחכמתו והנה לעת הרב כי מאמר
בחקים שבעלי תשובה עומדים הוא מאמר חלקי ומאמר כל
גדול מחבירו יצרו גדול ממנו ולא שכאמר בו כל אין למדין
ממנו וכן ולפום צערה אגרא והאמת כי אם שפי מוריכו
באמת אל יאמר לדם לי לפשר לחטוא חזיר לי לפשר שיסבול
פי לחר כי הוא מבואר לבל מ"ש כי שו המאמרי הם חלקיים
ובפרט כל הגדול מחבירו זה היטב מהוייב כי לא היה רלוי
שיקיף המאמר בגזיר כולל ומ"ש כל הגדול מחבירו יצרו גדול
ממנו ורלוי שיעשה סתמי כמשפט המשפטי הדיני ולכן כאמר
כי אם שדברו הם דברו בקבלה שקבלו מהכביים וברוח
הקדש כי הם קבלו כי בעלי תשובה הם במדרגה יותר גדולה
מהנדיקים וממלחי השרת ושכל לדם לא יניע לדעת סוד
זה כמו שלא יניע לדעת זולת הקהנה ואין ספ' כי הם יתן
לנדיק כדרכיו וכפרי מעלליו ואם דמיו הפשוט לתת
מדרגה גדולה יותר לבעלי התשובה זה לא יעשה הוא עול
לנדיק כי מי יתן שיהיו כל עם יי' במדרגה נבוקה אשר עין לא
דלתה כאמ"ש מדין הכביים מי יתן כל עם יי' נו"לף שאמ' כי
כשבדע מקו התשובה הנמורה אשר רלוי העושה לעשו"ד
לד' כמה מעלתו נבוקה וכמה רלוי שינמלהו הש"י כי דשון
רלוי שיעשוב דרכו וזה דבר קשה עד מלד וב' שלא יעבור
לדם במחשבה והוא דבר קשה עד מלד ונ"ל כי כשיקרה
לו שיפגע עם לותה לשה ובלותו פרק ובלותו מקום בלי
ירלת הוא דבר יעשהו בעבור ירלת הש"י והוא דבר גדול
ונשה עד מלד ול"ל כעל תשובה להיות שפל ועניו ביוה
הם חרפו לותם הכסילי במעשיה הרשעים' ולמרו לו חמש
היית נוזל ונולף וכיוצ"ב ועתה תעשה נדיק וחסיד ש ירגיש
לדם הלא שומעים חרפתם ושמחים יודעים שזה זכות לדם
וזה דבר קשה עד מלד: ו"שאם היתה חטאתו שחטא בדברים
רלוי שתשובתו יהיה בדברים ויודיע לדם ומנלה עבירות
שביצו לחבירו לחרים יאמר בדברים חטאתי לפלוני וכל
המתנהג ואיטו מודיע הלא מכסה פשעיו אין תשובתו
נמורה שמכסה פשעיו ונו וזו התשובה היא בתכלי הקושי
ז' נריך הדב להיות זועק תמיד לפני יי' בבכי ובתחנונים
ועושה נדק כפי כחו ומתרחק הרבה מהדבר שחטא ומשבח
שמו כלומ' מי לחר ואיטו לותו שחטא ומשבח מעשיו כלם
לטובה ונולה ממקומו שנולמ' מכפרת עון מפני שנורמת לו
ליכנע ולהיו עני ושפל רוח וכאשר תדע שכל הלו הדברים

עיני ונומ׳ ולכן הוו החכמים להדבק עם הקפמים והנדיקים ולברוח מהרשעים למה שהרשעים יביאו לאדם להתרחק מהשכינה והחכמים הם בהפך: והכה תחזה כי ל׳ שהכנדרלי כשהיה מסייס תפלתו היה לומר יודע אתה בנו שרצוכך לעשות רצונך לבל מה נעשה שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות מעכבין עליכו והכה אף שהמר שמלבי לומות מעכבין עליכו מלעשות רצון לבניכו שבשמים לבל שאור שבעיסה שהוא היצר הרע בידיכו וברשותיכו להשפילו ולהכניעו ולין רחוי לש׳ להתפלל עז׳ לאחר כי רשות כל האדם בתוכה לו לבל הכופיה בזו התפלה שיסיר הש׳ מבנך עיניכו הדברים המביאים לחטוא כי כל מתנועע נדיך לל מניע ואם הממון והיין והאש׳ והדברי׳ אשר מחזן לה ימנאו האדם לה יחטא ולכן רחוי להתפלל אל הש׳ להסירם מבנך עיניכו כי אפי׳ הנדיקים יפלו ממקום קדושתם כשהדברים אשר מחזן יניעו אותם כמו שהמר וירחו בכי האדם ונומר׳ והכה עזה ועזל שכפלו ממקום קדושתם עם גודל תשוקתם לעשות רצון קונם לבל חטאו בעבור הבטתם לבש׳ היפות כי מי יוכל לעמוד כנגדן כי כבר ידעת מה שעשו לשמשון עם גודל כחו וגבורתו ומה שעשו לדוד ע״ה עם גודל קדושתו ומה שעשו לשלמה עם תוקף חכמתו ולכן רחוי להתפלל אל הש׳ שיסיר מבנך עיניכו אלו הדברי׳ המביאים לאדם לחבל ב׳ עולמות יחד ובעבור זה היה תמיד דעק מתפלל אל תלמוד ונומר ואומר עיני תמיד אל י׳ ונומר כי הכשהה נתפשת ברשת התחנות והקוניבים רבי׳ והעוזרים מעטים ממנו ומחזן ואם הש׳ לה יעזור לאדם אין לאל ידו לנתק מרשת התחוה על כן הש׳ קוה המוציא את הכפף מהרשת של התחוה וש׳ כפף אלי וחפני ונומר כי יחיד ונומ׳ כי הכשהה יחידה ואין בה כח לעמוד כנגד התחוה ואומ׳ נרות לבבי הרחיבו ונומר הרבון כי היסורין ממרקין והטעם כי הנרות הם רבות ואם הם יסורין ממרקין רחוי שהש׳ יביא נושא לכל חטאתיו וש׳ רפה עבדי ועמלי ונומר עוד אמר רפה לויבי כי רבו ונומר והרבון בו ועוד שהפחד מלויבי הכם שימכעוני ויהיה סבה לשלא ללמוד דרכיך והכה אמר שמרפה כפשי ונומר והרבון בו שישמור כפשו לחטוא ואל יבוש ליום הדין כי אלי לאותה בושה אלי לאותה כלימה ולמה שהמעיקים מלעשות רצון הש׳ שהוא נם כן קיות תחת שעבוד מלכיות יתפלל אל הש׳ שהוא יפדה את ישראל מכל צרותיו וכי זה יהיה להכיח לאפשים לעשות רצון קוניכו שבשמים: ויהי רצון מלפני אלקי השמים שיפילם ויכניעם בחופן שבשוב לעשות רצונו בלבב שלם:

בי״לאו.

אחר לתשובה

שובה ישראל עד י׳ אלקיך: נדולה תשובה שמנעת עד כפה הכבוד שבאמר שובה ישראל ונומר רחוי ומחוייב שידע הקוטה כמה נדולה כחה של תשובה והכה אנו מוצאי׳ לרזל שאמרו שמעלת התשובה נדולה ואמרו עליו מאמרים זרי׳ ונפלאי׳ לאמרו רחשון זה האמר׳ אמרו שכית שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לו ולכל העולם שב׳ לרפוי משובתם ונומר כי שב אפי׳ ממנו מקם לה נאמר אלא ממנו מלמד שבעבור יחיד שעשה תשובה שמוחלין לו ולכל העולם,

המלאך

אמרו נ׳ נדולה תשובה שזדונות נעשו לו כשנגות שנאמר שוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ וקרי ביה מכשול וקרי ביה עון אלא שזדונות נעשו לו כשנגות ועוד אמרו ל׳ נדולה תשובה שזדונות נעשו לו כזכיות: ועוד אמרו חמישה נדולה תשובה שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין נדיקים נמורים יכולים לעמוד: ואלו השלשה מאמרים לאחרונים הם בתכלית הזרו׳ ובפרט השנים האחרונים כי איך אפשר שנאמר שהעול והרשע נעשו מעלות וזכיות וזה דבר קשה לנומרו כל שכן להאמין ואיך יאמר נם כן שמעלת הקיש נשר חטא יהיה במדרנת יותר עליונה מאשר לא חטא כל ימיו ועבד הש׳ יתברך בחמת ובחמוכה וזה לא יסבלהו השכל הקמוש שהאשה אשר סרחה וכשוף בנדה ושב בתשובה שתהיה יושבת עם הכשים הנדיקים׳ ותהיה למעלה מהן בקדושה ובטהרה כי זה לא יכון ולא יהיה כל שכן שתהיה מעלת הרשע אשר חטא ואחר כך שב אל הש׳ יתברך במדרנת השכלים הכבדלים הקדושים אלו היושבים לפשובה במלכות וקבה יחוייב לפי זה שמי שהוא מעובד כסינים בכסף שיהיה יותר טוב מאשר הוא הכסף הנרוף והקיש אשר הוא חומר אין יהיה לו יחס ודמות עם הכבדל כל שכן שם לפשובה עשה מה שהיה רחוי לעשות ושיהא נפשו לף כי לבסוף שב בתשובה אין ישוב למעלת הנדיקים כל שכן שתהיה מעלתו נבוה מהנדיק ויהיה במדרנת השכל הכבדל: והכה לזה הסכף האחרון קנת מהחכמים השיבו כי מעלת האדם היא היותר נבוה ממלאכי השרת בעבור שהוא מורכב מהפכיים ויש לו כח לעשות דבר והפכו ואמנם לא יוכל לעשות אלא טוב כי אין לו שום חומר אשר בעבורו יעשה הרעות ולכן מעלת האיש הנדיק היא יותר נבוהה ממלאכי השרת ולכן אמרו חכמינו זכרם לברכה נדולים נדיקים ממעשה שמים וארץ למה שאמרנו אין לכם כח לפעול כנגד רצון הש׳ יתעלה אבל הם משרתיו עושי רצון הש׳ יתעלה: ואולם האדם יש לו רשות וכח לעשות הרע והטוב לכן יחוייב שיש לו שם יותר רב מהשכלים הכבדלים ומהנלנלים השמימיים והם הדבר הוא כן שימשך מזה שיהיה השב בתשובה מעלתו יותר נבוהה ממעלת הנדיק בעבור כי טעם טעמת דשיבות נעשה לנדל:

והנה הל׳מכם בפרקין הנבחרים הקשה ואמר כי ירחק מהחכמי׳ זכרם לברכה כי הבעל תשובה והכובש את יצרו הוא יותר נדול מהקיש הנדיק והחסיד אשר מעולם לא חטא באמרם במקום שבעלי תשובה עומדים אין נדיקים נמורים וכו׳ ואמרו נם כן כל הנדול מחבירו יצרו נדול ממנו ואמרו עוד אל יאמר אדם אי אפשי לאכול חזיר ולא לאכול בשר בחלב ולא לומר אי אפשי ללבוש שעטנז אבל יאמר אפשי אבל מה אעשה שאבי שבשמים נזר עלי מזה ירחק שמי שפעל העבירות אין שיש לו תשוקה לעשות העבירות ואחר כך יתחרט אי לא עשאם בעבור עשות רצון אביו שבשמי׳ הוא יותר טוב ממי שלא יפעל הרע לעולם ולא עלה במחשבתו והכה ימצא בזה ב׳ בטולים כי האשה אשר טמא את נפשה ואחר כך שבה בתשובה שהיא יותר נדולה ממעלת האשה אשר לא טמאה והאשה אשר יש לה הרהורי רעים אף שלא תעשה היא היות׳ קייה והקורה מהאשה אשר לא עבר עליה שום מחשבה רעה. וכבר חזל כי הרהורי עבירה קשי׳ מעבירה

ואיך

יביא אל שיפסיד נפשו ועולמו כי הרשעים כשידעו כי תשובתם לא יקובל תפסד העולם ולכן אמרו אל עד שלא כברא העולם היה הקב"ה לחד ושמו לחד ועלה במחשבתו לברוא את העולם והיה מחריב לפניו את העולם ולא היה עומד עד שברא התשובה: והנה אפילו כאן בתפלתינו בתפילת החתימה ותתן לנו יי אלהינו בלקבה את יי וכו' למען כחלל ונומר כי אם התשובה לא תועיל יפסד העולם כלו ונם ילך הנפש לאבדון ואין האיש אפץ בכל זה לחזר אחרוך והנפש הם פעולתיו רצוי שירחם עליהם כמ"ש אמו אליהם ונו' ובעבור שמחשבת הרשעים רעה לומר לא יתכן דרך יי' לסלוח זה הספק והמחשבה הקדמות אזל אלא היו ישראל רצויים לעשות מעשה העגל ולא דוד לעשות את שבע אלא ללמד לדבי שאפי' שיעשו עון נדול שהתשובה מועלת להם וכן ללמד ליחיד שאפי' שיהיה בתכלית החטא והמעלה ויעשה חטא נדול בתכלית התשובה מועלת לו: והנה זה המאמר יש ספק נדול רצוי לעיין בהתרתו וקוה זה היך אפשר שישראל לא היו רצויים למעשה העגל אלא שרצה האיש שיעשוהו בעבור ללמד לדבים ל"ב אין רצוי שיעשו ישראל אחר שהיה רצויים לאותו מעשה אלא שנזר האיש עליהם כדי שילמדו הדורות הבאים לשוב אל יי' ול"ב אין רצוי שיעשו שום עוכא ל"ש שיעשו העוכא הנפלא שנזר עליהם הכתוב וכן בכל דור ודור כמ"ש רזל אין לך דור שאין בו מעון העגל וכן בדוד לא היה רצוי ליעשה העוכא הנפלא שאמר לו הנביא אלא יסור חרב מביתו: והתשובה זה אמרו קצת חכמים כי מה שאמר לא היה רצוי דוד לאותו מעשה ולא ישראל כי הרצון בו כי לא היה רצוי ליכתב בתור כלל למה שמביא זה חולשה בחמונה בש"י כי אין ישראל אשר רצו את מעשה יי' הנדול והקורא עשו עגל אם לא היה בו שום ממשות אבל היה בו תועלת נדול ולכן עשו לקש שור להיישיר לקש הדרך וכן לא היה רצוי ליכתב בכתבי חטא דוד למה שמביא לחולשת החמונה בש"י לומר אין כביו וקדוש כדוד כאף את אשת רעהו והרג את בעלה וכבר ידעת שיש פרשיות בתורה שקורין ולמתרנמים למה שמביא חולשה בחמונת הש"י והנה מעשה רצוין עם פלגש אביו בקרל ואיבו מתרנם. והיותר רצוי שלא היה ככתב בתורה בעבור הסבה שאמרנו וכן בהרבה ענייניס וכאשר היה זה כן שהכוונה בדרש שלא יהיו נכתבים אלו הב' חטאי' אבל נכתבו בעבור התועלת המניע מקש ובעבור ללמד לרבים וליחיד בֶּמה כחה של תשובה:

והנה עם שאלו הדברים קש דברי אלהים חיים אבל לא יסבלהו המאמר כי היה רצוי שיכתב מעשה העגל מפני כבודן של ישרל או מפני דבר אחר וכן בדוד ולכן התשובה המתית היל מה שאניר לך. כבר ביאר המורה בספרו הנכבד המכונה מדע וביארנו נס כן בתכלית הביאור בפרקין הנכבדים במסכת אבות ואמר שם על תשובת ספק קדוש וקוה לא קש הקשה לבו מה פשעו ומה חטאתו וביאר הרב כי פרעה נדון בעבור רוב חטאתיו הנדולי והעצומים אשר כבר עשה והעובא אשר רצה ליתן לו שלא יהיה שב בתשובה כי לא מהעובא אשר יתן קש"י לפושעי ולמורדים שילבל מקש כח דרכי התשובה בעבור שיתנו כפי נדול רשעתם וחטאתם ויפרע קש מקש ולבל אל המחטיא את הרבים והמעכב את הרבים מלעשות תשובה אין מספיקין לו לעשות תשובה כפי נדול רשעו ואף שיבא ליד החוטא דבר אשר בעבורו יהיה שב בתשובה קש"י יעלי אותו הדבר מעיניו או יקשה את עיניו ואת לבבו בחופן שלא ישוב בתשובה וזה עבשו נדול שאין למעלה ממנו וכמו שקש"י יחפון שלא יתותו הלבשים ברשעתם כן החפץ לפניו שיתו הלים אשר חטא חטאים נדולי והחטיא הרבים שלא יספיקו לו לעשות תשובה ואם הדבר כן שהשם יתב' משובחי קש"י דרכי התשובה וכשיבא דבר לפניהם אשר בעבורו שב בתשובה קש"ם יעלימ מקש או לפי שידוע יקשה עיניהם כדי שלא יתנו לב לשוב כמו שאמר השמן לב העם הנו' ואחר שקש"י יסלק דרכי התשוב' משוחיו רצוי הוא שיסולקו דרכי החטאים מלוקביו וכשיבא לחלם דבר אשר בעבורו כפי רוע היצר רצוי שקש"ם יעלימ מקש כי אם הרשעון שהוא סלוק דרכי התשובה הוא נדק ויותר לסלק הדברי המביאי לחלם לחטוא בהם כדי שלא יחטא בעבור נודל נדקתו אשר עשה רשתובה כמו שאמר דוד העבר עיבי ונומר ואם לי לפשר מבלתי רצוייתם רצוי שיתן קש"י חוזק ונבורה בלב הלבשים כדי שלא יעמדו בתועבות היצר ואם הדבר הוא אמתי כמו שהוכח: תשובת הספק למה שאמרו אזל לא היו רצויים ישרל לאותו מעשה ולא דוד וכו' הוא מבואר כי הרצון בו כי כפי מה שעשו ישרל כי קבלו עול מלכות שמים ועול תורה מה שלא עשה שום נוי היה רצוי לש"י אף כי הסבות והמסובבים יביאו לעשות העגל למלקש מעליהם כדי שלא יעשו אותו העון הפלילי והיה רצוי קש"י שיהיה סבה מהסבות בעבור שלא יעשוהו או שיבא משה קודם שיעלה במחשבתם לומר קום עשה לנו אלהים ונומר או שלא היה עושה אהרן בעבור סבה מהסבות כי הש רבות לפניו יתברך אבל קש"י מבעט ועוד הענין כפי מה שחייבוהו הסבו' והמסובבים בעבור התועלת הנמשך ממנו שאם חטאו קקל או משפחה או שבט שלא יאמרו כי התשובה היכה מועלת לקש אבל אין לך דבר שעומד לפני התשובה בין לרבי בין ליחיד וכן היה רצוי לדוד כפי נדקתו וקדושתו שהשם יסלק ממנו זה החטא הנדול שיסבב שהשם לא תטבול בנהר ביום ולא ביום אשר לא היה עמה בעלה בעיר ולא שיטבול כנד חרמון המלך אבל הש לא רצה לעשות זה אבל לא הניחו לטבוע ולמזלו בעבור התועלת הנמשך ממנו כדי שילמדו ממנו כל איש ואיש חכם לשוב אל יי' לפילו שיהיה עונו נדול מפשוע ולכן אמר אלמדה פושעים דרכיך ונומר כי המלמד לחכמים רצוי שיהיה הלים היותר חכם מכלם והמלמד לפושעים רצוי שיהיה נדול מכלם כדי שילמדו הדורות הבאים ואין בפשעים וחטאים יותר נדול זולת עוונות שפיכות דמים ונלוי עריות וכלם עשאם דוד כי טמא את אשת אוריה והרג את בעלה בחרב בני עמון ולכן אם זה הענין יכופר בתשובה ילמדו הדורות הבאים עם נודל עונם ורשעם לשוב אל יי' וזהו פ' אמיתי במאמר זה וזה ענין כפלא כפי ערכי התורה והחכמה: והנה אחיהו מתפלגים בכל יום ויום שלא יביאו הש' להרהורים רעים ומיצר הרע בפופן שיטילו מדיבה אל נביאים וזו התפלה והתחנה רצוי שיתפלל הלל לעצמו כי הוא בידו וברשותו לעשות רצון קונו אבל הכוונה בזה שהשם יסיר ממנו הדברים המביאים לעשות רע והמעיקי לעשות טוב ולבל טוב ויטר יי' כי יביא לקש סבות כדי שישובו בתשובה ולכן היה דוד מתפלל כמו שאמר העבר

משפטו ויפול לו חבלים בנעימים וגו׳ טוב לדרך לפיס וגו׳ כדי שתבין כי מי שהוא מתעורר בידיעה זו יוכל להשיג ההשגה הזאת וגו׳ לשרי קעס יודעי תרועה וגו׳ ונקבע יש בתקיעת השופר בר״ה תועלות רבות חלק כי בעצם היום הזה תחלת העולם ובו ביום מלך הב״ה על כל הכתות ומהידוע כי ביום שימלוך מלך בו׳ יקבצו עבדיו ויתקעו בשופרו׳ ויאמרו יחי המלך כדי לפרסם הדבר כדכתי׳ ויתקעו בשופר ויאמרו יחי המלך שלמה וכדאי הוא מלך מלכי המלכים לשר מלכותו קדמה לכל שיעשו כן בתחלת מלכותו כיון שמלכותו יקיים תמיד בלי הפסק וכן לשר דע״ה בחמנרות וקול שופר ונומ׳ ולדמיון זה כמלוך את עס׳ ביום הזה ונאמר מלכיות ואחר כך כריע אחר תתימת המלכיות ואחר כך נאמר זכרונות כי נזכיר שפחת להיות למלך להשניח בעצמו ולתת שכר טוב למתהלכים לפניו בצדק ובמשפט בחסד וברחמי׳ ולכל לתת זוכר מעשה עולם ונומר ואחר כך נזכור שופרות וקס קדבריס לשר עס יי׳ נדריכים לשמור כדי שיקיק השס מלך עליהו ולכן כאמר לתת כגלית וגו׳ תתועלת הב׳ שנזכור כי אלו קס ימי תשובה ונתה קתורק לתקוע שופר להכריז קדושה לשוב ואס לאו דמו בראשו ולא יתכן היות התראה גדולה יותר מזו ונס מנות המלך המנוה להכריז על נזירה שיבא כדי שיתרה לבני אדם שלא יעברו על אזהרותו ואמרו ותעובר עו׳ מתחייב בנפשו וכן כשרוצה למחול לחטאים ומצוה להכריז שיבא לציון פלוני לשוב לעבודת המלך יכופר עונו ואס לא ישוב דמו בראשו וכן הוא העניין בתקיעת ל״ת כי הוא לזכור שכל בני עולם עומדים לפניו ביום ובחתימה ביום נוס המקודש וכשידע אדם זה ישוב אל יי׳ וירחמהו ונאמר ואס לא הוא רשע בעצמו יומת: התועלת הג׳ כשנשמע קול השופר בירא ובפחד מקולו ותרועתו שכך הוא מנהגו וטבעו ועכ׳ בכבוש לפני יוכריכו כמ״ש אס יתקע שופר ונומר ולפיכ׳ יאמרו אים אל רעהו ואק היום מיומים לתקוע שופר ויעודרו אלו אל אלו וכן כתב הר״מבם ז״ל לעני׳ שתקיעת שופר בר״ה נזירת הכתוב היא כלומר עורו ישנים מתרדמתכם וחפשו מעשיכם וזכרו בוראיכם וחזרו בתשובה ואל תהיו משכוחין האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתכם בהבל וריק אשר אינו יועיל ולא יזיק הביטו לנפשותיכם והביטו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל׳ מכם דרכו ומחשבתו הרעה וישוב אל יי׳ וירחמהו: כל שנזכור עקידת יצחק אבינו שנמסר עצמו למיתה על כבוד קונו ואבינו אשר אהבו בכפשו לקייס דברו והכה כל׳ ואחר היה עקוד ונעקד כי אברהם אשר היה עוקד את יצחק היה נעקד לפני אביו שבשמים וכאלו אברהם היה עולה עצ׳ המזבח כמו בנו כי אין ספק כי יותר היה רוצה לאברהם במיתתו ממיתת בנו ולכן בעקידת יצחק נעקד אברהם ויצחק על שחמל הקדוש ברוך הוא על אב ועל בן והרהק להס האיל ולכל׳ הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל וכו׳: והוקר בזה המאמר הנכבד כי זכות אבותם אס לא יקנו הבנים רחוים לא יזכור הש׳ זכות אבותם אבל כאשר הבנים יזכרו מעשה אבותם וידמו להס שיבקשו לבם וימסרו עצמם על קדושת הש׳ כמו שעשה האב והבן אז יקבל הש׳ תפלתיהו וישמע נעקתיהו ויוציאהו מיד שונאיהו ולמק שהאב והבן נעקדו יחד עכ׳ המזבח נוה הש׳ לעשות בכל יום ב׳ כבשים בני שנה תמימים וקס בחים לכפרה על כל ישראל וקס התמימים כי קס רמז לנעקדים בקר המוריה:

אחר לתשובה

שלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו: למרו במדרש לא קיו ישראל רחויים לזותו מעשה ולא דוד לזותו מעשה אלא למר שאס חטאו רבים ומומרים לך אבל רבים ואס חטא יחיד ומומרים לו לך אבל יחיד: כבר ביאו אדם לחשוב כי התשובה היא מועלת לאדם ולא יבא לאדם ממנה שלא טורח ועמל לא מחילה וסליחה והמניה לחשוב זה הוא כי החושב למלך מלכי המלכים שאין רחוי לחזול אל אשר חטא כנגד מעלתו וב״כ מניה לרשעים לחשוב זה מפני כי כראה כי התשובה הוא דבר בטל כי אס התשובה תועיל לחכמי הרשע יביא תועבה לעשות לחכמים תועבות גדולות ויאמר לחטא ולשוב ויהיה הש׳ כותן מכשול לחכמי לעשות תועבות ונאמות גדולות ובעבור אלו הב׳ דמויי׳ אמרו רשעי אומתינו לא יתכן דרך יי׳ ואמר להס הנביא בשם יי׳ כי הס דרכיכם לא יתקנו ומעשיכם בזה היה כי חלים אשר יעשה עול כל ימיו ולא יתכן שיהיה דרך יי׳ למחול לו בעבור שעב בתשובה בסופו ולכ״ש אלו הרשעים כי פשעיהו וחטאתיהו עליהו ובם לחכמו כמקים ואין כחוק ולמה שדרך יי׳ בעבור חסדו ורחמנותיו רגה שלא ימות המת לבל תסגו ורעוב להניל נפשו מרדת שחת כי הכפשות ליי׳ המה הוא ברחם ועשתה רחוי שיריחם עליהם כמו שהאב מרחם על בנו אף שעשה לו רעה גדולה וכוונת האב לרחם על בנו ולכפר מה שעשה בכנדו כן האב הרחמני רגה בתשובה האדם ויזהיר עליה ונתן מחכמתו על הנביאי׳ ונוה לכלם להזהיר לישראל שישובו בתשובה וזה הדרך הוא דרך יי׳ כמ״ש החפץ לחפון ונומר ולמה שמרו אלו הרשעים שנדקת אשר היה רשע לא תגילפו ביום שובו אמר הש׳ ככנד זה ואתה בן אדם אמור אל בני עמך ונומר ורשעת הרשע ונומר ונתן הסבה בזה כי כל איש רחוי שידון כפי מה שעשה בסופו ואס הנדיק עשה עול כל נדקותיו אשר עשה לא תזכרנה ונומר וכן הרשע אס שב מחטאתו ועשה משפט ונדקה וגו׳ וקסבה בעבור שסיומו היה במשפט ובנדקה ולכן היו יחיה ולכן יתכן דרך יי׳ כי רחוי שיתן לכל איש ואיש כפי הסיום אשר הוא מסייס כי ברשובה עשה נדק ומשפט ובאחרונה תהה ונתחרט על מה שעשה ועשה עול אין רחוי לזכור לש׳ מה שעשה ברשובה וכן הרשע ועכ׳ כאמ׳ שמ״ש הרשעים לא יתכן דרך יי׳ שדרך יי׳ לעשות דבריס ישריס כמו שאמר כי טוב וישר יי׳ ונו׳ כי אס לא יביא מחילה וסליחה לרשעים

והנה בזכו׳ תקיעת שופר נזכה בתקיעת שופר הגדול כמ״ש ישמיע וקיק ביום ההוא יתקע בשופר גדול ע״כ אנו חייבים לכוון לבבו בתקיעת שופר ולהיותנו זריזים בו כי לא היתה כוונת התורה אלא להזהיר על כל הדברים שאמרנו וש״ל לאמר הקדוש ברוך הוא לישראל אס לפני הריבי נעשה לכס כשופר אס שופר מכניס בזו ומניח בזו אף אני עומד מבפנ׳ דין ויושב על כסא רחמים ומרחם עליכם וכבל תלוי בנו׳ לכן נאמר על כנין אס שתתחלבו בתחלה אשרי העם יודעי תרועה וגו׳ ויקי רנון מלפני אלקי השמים שיקים כן במהרה בימינו: בילמו:

ונו׳ וכן מה שאמרו הכבילים הוא מאתנו יתנ״ל לית יחלוק קש״ע עכ״ל אמר שתשובה לבדה היא מכפרת על כל הפשעים והמרדים אבל החמת מ״ש כי יש לומפים רבים בשבי פשע לאחול לקס עונס ד׳ קודס לכן האמת כי התפיסה והסליחה והכפרה הבדל והמשפט והיכו כמ״ש רשעי תומתיכו לא יתכן דרך י״י אבל הוא מבד היושר והתשוקה להקדוש לחטאים הדרך אשר ילכו בה ולכן כל תורות י״י ונומר ל׳ כי לף שבתחלת הרעה ירחה מה שהרע ונלף ועבד עו״ג יקבל התשובה אבל החמת כי הסליחה והכפרה מאתו הוא חסד וחמת וזה ידוע לכותבי ברית הקס ועדותיו מאחר שפתחו תשובה לא נתעלו והכבילים קוראים בקול גדול שובו בנים שובבים ונו׳ ולכן לחוי לכל חכם ומרבין תורה ללמד לעם הלכות תשובה כמו שמלמדים הלכות שחיטה ולפי שהל״מבס ז״ל בילר בזחת המשנה ביאור יפה ונעלה על תכלית השלימות לחוי לכל חכם שידרוש ברבים מל״ח אלול בכל שבת ושבת עד יום הכפורים המקודש ובזה נזכה ונחיה ונירש טובה וברכה לחיי הע״ה כי המזכה את הרבים נדקתו עומדת לעד י״י חפץ למען נדקו יגדיל תורה ויאדיר כי זה הוא לבד השלימות הלכותי ב״ל:

ליום שני של ראש השנ׳

לשרי העם יודעי תרועה: נרמז בפסק של ל״ק אמר הפ״ה לישראל תקעו לפני בשופר של זיל כדי שתזכור לכם עקידת יצחק בן אברה׳ אביכם ותקבל תשובתכם ותושיעכם מיד שונאיכם ע״כ: שם הקושר בריעותיו יורה על ענין מעולה מאד ומי שיתואר בקושר הוא נדול המעולה על שהיש המקושר ימצא בו מעלות רבות נדולות או מעלה אלהית ובכללות הלא תראה שמלעה כשסייס לברך את ישראל אמר לשריך ישראל ונומר ל״ל דוד ע״ה לשרי היש ונומר ונרמזו בו שהיש לשר לא הלך בעצת רשעים וסס החטאים הנדולים כי הרשע יקשוב שהרעות סס טובות ותחושה לא כן יקשוב אבל יקשוב כי סס רעו אבל הוא רודף אחריסס בעבור הסבעלות ולכ״ל כי היש המרוחק מעצת הרשעים כי סס יקשבו כי הטובות סס רעות והרעות סס טובות והיש המתרחק מסס יקשוב החמת כן ילך אחריסס ויבחר הטוב וילך אחריו ונס הוא מאושר לא לבד המתרחק מהרעות אבל המתרחק ממושב לבים שהוא יושבי קרנות שסס מתעסקים בהבל ודיק וזש ובמושב לבים לא ישב ונאחר כך אמר כי לא לבד היש המאושר נריך שיהיה נבדל מהסחיות אבל נ״ב נריך שיהיה דבק אל מול המעלה האלהיית והוא אמרו כי אס בתורת י״י ונומר והיה המעלה העיונית אשר אין מעלה יותר נבוה ונ״ב כפי העיון הפילוסוף כי זו מיוחדת לאדם במה שהוא אדם וכן כפי עיון התוריי כי העוסק בתורה פטור מכל המצות עוד אמר שהיש המאושר רחוי שלא יחסר לו שום דבר לא מהטובות המעשיי ולא מהטובות הנשמיות והמדומות וזש והיה כעץ שתולונו אשר הרצון בזה כי היש המאושר נריך שיהיה מאושר כמו העץ השתול על פלני מים שלא יחסר לו דבר לכן יהוייב שהיש המעולה יתן פריו בעתו והפרי אשר יתן היש המעולה סס פעולות המעלה כי אלו סס פרי היש הנדיק

כמ״ש אמרו נדיק כי טוב ונו׳ ונס נריך שיהיה היש המאושר דבורו בחכמה ובדעת וזש ועלהו לא יבול ונומר ואחר כך אמר שיהוייב שיהיה נס כן היש המאושר מוכתר בטובות החיצוניות כמ״ש וכל אשר יעשה יצליח הרצון בו שמעשהו אשר יתעסק יהיה בהצלה ויהיה הולך ונדל מיום אל יום הרי התבאר כי מי שיש בו המאושר הוא נבדל מכל הפחיתיי והוא קרב אל מול המעלה הנבוהה והוא העיון ואחר כך אמר שתתמם בפעולות המעולות ובשאר הטובות הנשמיות ונס דבר יאמ״ש מאושר לבד אשר הוא משתתם במעלה העיונית והוא המתעסק בתורת י״י כמ״ש אשרי תמימי דרך ונומר והרצון בזה כי כמו הסום אשר ירוץ ולא יפסק בחצי הדרך אבל יצליח דרכו זה הסום אשר רחוי שיקרא סום אשר יצליח דרכו כן המתעסק בתורת י״י הוא היש מאושר והוא אשר מיש אשר הצליח דרכו אשר אין למעלה ממנה וזש אשרי תמימי דרך ואחר כך אמר כי יש אושר למוב מזה וסס הלבבים העוסקים במצות ופעולות המעלה ובלבד שהעושה אותם יעשה לותם בכוונה ובידיעה וזש אשרי נוצרי עדותיו ונומר עוד אמר כי יש נ״ב היש מאושר והוא למעלה מאלו והוא היש אשר לא יפעל עוס רע מהחמם ועוד הוא מתואר כאלו הוא עושה במצות ולכ״ל זל כי מי שהא לפניו עבירה ולא עבר עליה נותנים לו שכר כאלו עשה מצוה וזש לף פעלו עולה ונומ׳ הרי בתבאר שהיש המאושר יכלול למעלה רבות או למעלה נבוהה ומה קדבר כן אין כמ״ש שהיש המאושר הוא היש אשר יודע להקטיע ולהרייב כמ״ש אשרי העם יודעי תרועה עד שימר עליו כי היודע התמועה ישוב לחור הלהי כמ״ש י״בחור פניך יהלכון אבל לבחור זה החור נריך שבדע כי סס תרועה יכלול דברים רבים אחד יכלול על כל תרועת שופר כמ״ש בחצוצרות וקול שופר ונומר ונאמ״ב עם היש שהוא יודע להתנבר ולעשות לותות על התנברות או על שהוא יודע להקול לותות החלטות והעניות והדלות ובאמר נס כן תרועה על מה שיעשה לותות מורה על הס שחוק הלא מ״ש יהושע כשמע קול העם בריעה קול מלחמה במחנה וא״ל משה כי התרועה שמע ליכה לות על שום מלחמה כי המריעים במלחמה לא ימנע מס שיהיו נוברים על אחריס או שיהיו חלושים וכופלים לפני לויביהם ואמר כי זה הקול היו לות על הנוברים והיו קול מהחלושים אבל הוא קול שיעבו אלו את אלו ע״ב השחוק כמו שעושים בחופות וזש קול עמות ונומר וכאשר הדבר כן אשר יודע להריע יכלול דברים רבים כי יוכל לדעת לותות קול השופר להבין הלבים אל מול המעלות ולהדיקים מהעבירות כמ״ש קרא בנרון ונומר כי ימצאו סנולות בקול שופר להפסיל הלבים הרבה מאד כמ״ש מס יתקע שופר בעיר ונומר א״כ יחוייב שמי שיודע לתקוע ולהריע יהיה נדול המעלה יאחר שבאלו הקולות יעשה לותות ומופתי׳ בלבים לקדבם אל מלך עולם ואל מול הקבלה העליונה ולהדיקים מהפחיתיות ונס כן מי שיודע להתנבר ולהכיר מעלתו ומעלה נבוהה כי רוב הלבים לא ידעו כפשם ויעריכו עצמם יותר ממה שהם ולכן נריך ידיעה נדולה לדעת בחי׳ זה כדי יתנבר הכפש על הדברים ולקומם עליהם כמו שאמ׳ לי זקן נבור ונומר וכן מ״ש שלא יחסר לו דבר לכן יחוייב שהיש המעולה יתן פריו בעתו והפרי אשר יתן היש המעולה סס פעולות המעלה כי אלו סס פרי היש הנדיק שעיה כי מי שהוא כובש את יצרו ומושל ברוחו הוא עליון הקונקה כפלאה כי אלו שיושל נולו בחיק ומיי כל

החוטאת היא תמות. שאלו לתורה חוטא מה יעשה ויתכפר לאמר לפי שעשה תשובה ויתכפר הלא טוב וישר ונאמ' לאמר רבי פנחס לאמר הוא טוב לפי שהוא ישר ולאמר הוא ישר לפי שהוא טוב. לאמרו החכמים הקדמונים כי יש לנפש ברירות וחולי כמו שיש לגוף וכמו שבברירות הגוף הוא קנין לו ענין יבוא ממנו הפעולות השלימות וחולי בהפך שהוא קנין לו ענין יפעלו פעולות בלתי שלימות כן ברירות הנפש הוא שיעשה פעולות המעלות והמנות בשלימות וחולי הוא בהפך כשלא יעשה הפעולות המעולות ומנות התורה והזהרותיה על תופן היותר נכון וכמו שימנעו בחלי הגוף שלשה מיני חלאים כן ימנע בנפש כי קצין יחלה בשלשה חולאי' אם שלא ילקח כלל ואם שילקח הרבה בהפך מה שהוא או שילקח הרבה קטן ממה שהוא וכן הוא הענין בשאר הכחות כי הכח הזן יחלה אם שלא ישכח המזון לטבע הכיזון כלל או ישכח המזון לבל ישכחו להפך הכיזון או שישכחו לטבע הכיזון לבל לא בשלימות אם כן בשלשה חולאי' יקרו חלאי הנפש או שלא יעשה הלוש מנוף כלל ולא יקיא בו לחומה ודעת לאמתי או שיקיא לו לבל יקיא הפך הראוי ונם כן יפעל הרע הפך הטוב או שיפעל הטוב לבל לא בשלימות כמו שיתן בדקה לבל לא יקייא הרצוי לתת ושיקיא לו נם כן לחומה לבל היא בלתי שלימה כמו לחומת העם הסכלים שיש לפס קצת לחומות לחתיות לבל לא בשלימות וכמו שהפסיק החולים בחולי מקום שלשה מיני מקום מי שחיבו מכיר חלוי ולכן לא יבקשו רפואה כלל ומקום מי שמכירים חלייס ואינם מבקשים הרופא בעבור שהתרופות הרצים החזקות אשר יתנו לרפאת מחלתו ומנעו לחריס שיודעים חלייס ומבקשים רפואה מאת הרופא וישמעו לעצתו ומקבלים ממנו מאמרי וכל מה שיאמר על שיעור הראוי לחיותו הראוי וכן יקרה בחלוי הנפש שוה בשוה כי יש מקום לינס יודעים מחלתם ולינס יודעים שם עושים רע או טוב ועל זה נאמר דרך רשעים ונועם וכמו שהחולה כשלא ירגיש בחוליו תכליתו שימות מזה החולי ויאבד מזה העולם כן חלי הנפש יאבד ומהעלם ועל זה נאמר שלום דרך לויל ישר בעיניו ונועם. ויש מין אחר בחולי הנפש שמכיר את חטאתו ויודע שאם לא ישוב יאבד מהעלם ומהעלם שכלו טוב לבל למלאת תאותו הרעה לא ירצה לשוב אל יי, ועל זה נאמר הכתוב שלום יקיא לי ונ' הרגיל ליכי מקבל עלי את הלחם למען שהיי רוצה לילך בדרכי החומר ולהשלים התאוות החזקות הנוברות על טבע הלחם למען שהרוח הנפש הבמאה שהיא הנפש המתאוה בחזוק ומעלכה עם הדוח ותהיה מה שהיתה במאה יקיא דוח יושב החוטא כי כשיעלי תאותו ויכוח וישקוט ולא ישוב עוד לתאותו הרעה הפך מש לו לבד קטון וכו' והעושם מזה הוא כפול ומכופל כי יודע רבונו ומכוון למרוד בו ועל זה נאמר לא יאבה יי ונו' וש לחטאים שחוטאים ויודעים חטאתם ומרגיש כמו שאמר כי פשעי אני אדע ונ' ומבקשים רפואה למחלתם ויעשו כל מה שיאמר להם החכם לרפאת נפשם יקבלו מאמרו כמו שיקבל החולה מאמר הרופא לקבל נפשו מרדת שחת ועל כאמ' ושמע לעצה חכם הפך דרך לויל שהוא בעיניו כי תכלית הלויל יקיא לחבדון ותכלית השומע לעצה יקיא להציל נפשו מני שחת ולזה נקרא חכם כי הוא רופא את הכולל ונמו שימנע בנוף חולי רע ונקשה מאד אשר לא יוכל להרפא יבקש הרופא כל מיני תרופות וישתל לחלוי קרע דעת לזקנים ולזקנות לחכמים ולמבשפים לרפאת את מחלתו כן רואי בחולי הנפש לאחר שהסכנה יותר עצומה שהיא לבידת הנפש מהעולם שכלו טוב וכלו לרוך רואי שילך אל חכם יודע דעת עיורכו הדרך אשר ילך בה להציל נפשו מרדת שחת ולאם שהמרפאים הנפשות הם החכמים והמדברים ברוח הקדש והנבואת מדעה שהיא למעלה ועל כל אלה היו רחמי שמי אשר הסליחה לו לבדו כמו שאמר לי' אלקיכו הרחמים ונ' לכן החוטא אשר חטא בחמוכה לו בדעת כוזב לא תעשה בעבורו על כריתות ומיתות בי' מתורה רואי לו לבקש רפואה למחלתו מאת כל יודעי דת ודין שהם החכמים ולכן בא זה המאמר המקודש: ולאמם החכמים השיבו לחוטא שהחטאים והפשעים והמרדים יסלחו בשיסודין בחיש עלין כי יסורין ממרקין כמו שאמר ופקדתי בשבט פשעם ונ' ואחר שישאל החוטא לבקש ענה למחלתו מאת החכמים שאל לבקש רפואה למחלתו מהמדברים ברוח הקדש והשיב להם דוד שהוא הגדול כמו שאמר רוח יי דבר בי ונאמ' שהחטאים והעוכות והפשעים והמרדי לא יסלחו אלא בעת המיתה כי המיתה ממרקת להם כמו שאמר אם יכופר העון ונ' ואחר זה שאל לנביאים והשיבו לו קצת מהחוטאים והפושעים אין להם תקוה וכס [illegible] שהפקודוסים כי שו תולעתה לא תמות ונ' ואחר שהשיב לבקש רפואה נדולה משו שהיה מבזות מרעה שהיא תורתו השלימה והשיב להם כי רבים מהעוסי יתרפאו בחסם שהם השעות מי שעבר נם כן במנות עשה והביא להם וחטאת ויתכפר ואחר כך שב לבקש מחילה וסליחה מהש"י ואמר כי אף על פי שהרשעוסים כלם לאמרי אמת ואחר שהשיבו לחוטא במה יתוקן החטא ושבו להקדי ברוך הוא והשיב במענה אשר בו מהחניפה והרחמים מה שלא יעלם אם כן בזה המאמר הנכבד הורה לנו עניניס רבים. אחד כי כמו שהחולה יחזור על הפתחים לבקש רפואתו בכל יום ויום מכל יודעי דת ודין. שכיח כי כאשר החולה לא ימצא רפואה רואי שישוב אל יי וירחמהו כי הוא רופא כל בשר כן החוטאים רואי שישובו לאשר לו הסליחה וכפרה כאשר יישר להם הדרך ולא ימנעו רפואת תעלה להם וזה שאמר שאלו להכ"ה ונ'. שלישי הורה כי החטאים הם כמחלים על פניס רבים מהם ביסורין ממרקין במיתה ומהם כמחלים בהנאת הנפש וחטאת ומהם כמחלים על נר התשובה לבד כמו שאמרו במסכת יומא פרק בתרא שמעתי וכו' עבר הדם על ממת עשה ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו עבר על ממת לא תעשה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם ונ' עבר הדם על כריתו' ומיתות בית דין תשובה ויום הכפורי' תולין ויסורין מכפרי' שנאמ' ופקדתי בשבט פשעם ונ' עבר הדם על חלול השם תשובה ויה ויסורים תולין ויום המיתה מכפרת שכ'ונלה באזני יי' צבאות ונ' אלי כתבאר שהחטאי והפשעים יש להם סליחה ומחילה מפניס שונים ולכן היה מאמר החכמים והמדברים ברוח הקדש והנבואה והתורה כלם מתאיים ואמרו יתברך מבלתי שיחלוקו אלו עם אלו ובזה התרמו ספק נדול שיש במאמר למתבונן בו והיה זה כי לא היה יתכן שיאמר כי מה שדבר דוד כמו שאמר רוח יי דבר בי

כי הבינוני ראוי שישאר בינוני כמו שהיה ואם הוא בינוני
היה הדבר ראוי שישאר בינוני חי כמו שהיה בראשונה כי
הוא רב חסד מטה כלפי חסד כמו שאמרו ז"ל ואם כן למה
נגזרה עליו מיתה כי זה יותר מדת אכזרי ממדת הדין:
והנה השם יתברך נוטו שאין מעמידין בסנהדרין לא זקן
מופלג בשנים מפני שהם אכזריים ולא מי שאין לו בנים
כדי שיהיה רחמן והנה בדיני נפשות מתחילים לזכות ולא
לחובה והנה המלמד זכות בדיני נפשות אינו מלמד חובה
וראוי שיהיה הדיין נוטה לזכות משיהיה נוטה לחובה ואם
כן הבינוני ראוי שיכתב לחיים ולא למיתה כמה שאמר:
והתשובה בזה כי כבר התבאר שהדברים אשר הם שוים אין
להם לא נטייה לא מהקנוו כמו פלם ומאזני משפט לא יטו
לכאן ולכאן והנה האיש הבינוני אשר אין יותר זכות מחוב
כאלו עומד בפלם ולא יטה לכאן ולכאן לכן יחוייב שיהיה
אדם כשיהיה בינוני שאין לו שום פועל על שנאמר עליו
שיעשה האדם וחי. והנה היות האדם אינו ממאמר העכם
על שיהיה עומד בעצמו אבל צריך אל דברים רבים כדי
שיהיה בהם כי הוא צריך למזון בכל יום וכסות ושיהיה
כשמר מהפגעים המתגרשות לבא בעולם והנה אין לו
זכות אין ראוי שיתנו לו אלו הדברים. והנה המצות
והחקים והמשפטים אם יעשה אותם האדם יהיה בהם כמו
שאמר אשר יעשה אותם האדם וגומ' היה הבינוני כדון
למיתה ולא לחיים וגם מפני כי אלו העשרה ימים הם ימים
מיוחדים לעשות צדקה ומשפט וגמילות חסדים והם ימי
תפלה וזעקה ואם האיש הבינוני לא יעשה באלו הימים שום
טובה כאלו הוא איש רשע אשר נקראו לעמוד על נפשם
לא שב לבו ולכן כדון למיתה כאלו הוא איש רשע גמור
ולכן זה הדין הוא יושר ומשפט ולכן נאמר מלך יושב על
כסא דין והבן זה כי הוא נפלא: ויש כאן שאלה אחרת
גדולה מזו והוא כי אנחנו נראה רשעים שהם חיים וצדיקים
אשר הם מתים ואם הדבר כן המלך אינו יושב על כסא דין
כי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברשעתו:
ובתשובת זה רבו הדעות כי קצת מהמפרשים אמרו כי חיים
הנאמר בכאן אינם מהע"הז אלא מיתה וחיים בעולם הבא
וזה אינו כלום כמו שהתבאר בתלמוד כי לחיי העולם הבא
אינו כדון לע"ה אלא בשעת מיתה: והרמ"בם ז"ל אמר בהלכות
תשובה בתשובת עבודה זרה הספק כי כששוקלים עונותינו
של אדם אינו כפלם ומאזני משפט מדעות האנשים אבל
השם יתברך אשר הנופות והנשמות הוא שוקל באי זה דבר
ראוי שישקל כל אחד ואחד כי פלם ומאזני משפט וגו' והנה
משה נענש שלא יכנס לארץ כמו שנענשו המרגלים בעבור
חטא קין כמו שאמר אשר נסיתו במסה וגומ' שהוא דבר
מועט כמו שאמר שיש עון גדול שהוא שוה כנגד מצות
הרבה ויש מצוה אחת גדולה כנגד כל החטאים כמו שאמר
וחוטא אחד יאבד טובה הרבה: והנה ישאלו רבים מה היום
מימים כי מלך יושב על כסא דין: והתשובה בזה כי אף
התורה למעלה מהטבע היא דומה מהלך הטבע כל מה
שאפשר לה ולמה שהיה השמש בזה העת הוא נכנס במזל
מאזנים לכן היה הזמן יותר ראוי לדון מזמן אחר ולכן
היה מלך יושב על כסא דין: ובעלי האיצטגנינות יציירו
בזה המזל איש אחד יושב על כסא ופלם אחד בידו וספר
אחד בידו וספר שני בידו השנית: ויש על זה תשובה שני'
כי למה שהיה זה העולם נברא בזה העת כי כבר נפסק

בתשרי נברא העולם והיו קהל אנשים כשכירי' בזה העולם
ראוי שישלם שכר לכל איש ואיש בסוף שנתו ולכן היה נאמ'
היום הרת עולם וגומר אשר הרצון בזה כי אחר שהעולם
נברא בזה הזמן ראוי שיהיה כדון בזה העת ובעבור שיש
יחס בין העלה והעלול ואלו כל העולם כלו ובפרט המין
האנושי כאלו הם בני' לשם יתברך כי האב והבן דומי' לצורה
אלא שהם ב'ולזה נאמר על נכון נעשה אדם בצלמנו ולמה
שהית' זאת הצורה שכלית ימצא בחומר כאלו אינה בן חורין
ולכן אנו דומים לעבדים ולכן אנו אומרים אם כבנים אם
כעבדים ואם אנו במדרגת הבנים ראוי שירחם עלינו ואם
אנו במדרגת העבדים ראוי שיוציאנו לאור כי מלך יושב על
כסא דין וגם כתייחד זה הזמן להיות המלך על כסא דין
למה שבאלו הימים האדם הוא כדון למיתה ונגרש מג"ע
ובקש סליחה וכפרה על חטאתו ונסלח לו וגם כי מר"עה
ירד בלוחות השניות ביום הכפורים ונתכפר כל ישראל על
חטא העגל רצה שיהיו אלו הימים ימי סליחה וכפרה
ושיכריזו בהם בקול שופר ותרועה כי מלך יושב על כסא
דין וגם מפני כי כבר ביארנו למעלה כי האדם כדון בשעת
מיתה ובאו ימי הקור והנשמים אשר הם דומי' לימי הזקנה
והמיתה ראוי שיכופר וידון באלו הימים ושיהיה מלך
הארץ יושב לדין ואחר שהתבאר כי מלך מלכי המלכי' יושב
על כסא דין מי יאמר לפניו זכיתי לבי וגומ' כי השם יתברך
יודע תעלומות לב כי מלך יושב על כסא דין ולא על כסא
רחמים והוא מורה לפניו כל רע אם לא יודה זה ויתודה
אדם על חטאתיו וישוב בהם יהיה נענש עונש כפלא כי
מכסה פשעיו לא יצליח וגו' ולכן מי יאמר לפניו זכיתי לבי
טהרתי מחטאתי ואומרו איפה ואיפה גדולה וקטנ' תועבת
יי' גם שניהם הרצון בזה כי המלך יש לו לשפוט עמים בצדק
ולאומים במשרים וראוי שימצאו משקל גדול וקטון כמו
שאמר פלם ומאזני משפט וגומ' ואם זה כמצא במלך בשר
ודם כל שכן שימצא זה במלך מלכי המלכים אחר שהקדוש
ברוך הוא נתעלה במשפט על הכל כמו שאמר ויגבה יי'
צבאות במשפט. ויש בכאן שאלה גדולה והיא זאת כי מי
שהוא רשע גמור הוא נגזר מיד למיתה להחיות נפשו בזה
העולם ומה תועיל לו תשובתו ואם שב בתשובה נגזר לחיי'
ויהיה זה שוה לבינוני ואם כן איך אמרו ז"ל שלשה ספרים
נפתחים בר"ה וכו'. והתשובה בזה כי בין יחיד בין רבים
מבטל את הגזירה אבל יש הפרש גדול בין הבינוני ובין
הרשע כי לבטל הרשע הגזירה צריך שיעשה הוא פ
פעולות רבות ושיהיו כלם יקרות ונכבדות מה שלא יחוייב
זה בבינוני כל כך לעשות אחר שלא נחתם גזר דינו כמו
הרשע ויהי רצון מלפני אלהי השמים שיזכור לנו בזה היום
קבלת עול מלכותו ויזכור לנו את ברית אבותינו ויעמוד
מליץ טוב לצדקנו והמלך היושב על כסא דין ישב על כסא
רחמים. בי"לאו:

אחר לתשובה

טוב וישר יי' על כן יורה חטאים בדרך. שאלו לחכמה חוטא
מה יעשה ויתכפר אמר' להם יתמו חטאים מן הארץ וגו'.
שאלו לנבואה חוטא מה יעשה ויתכפר אמר' להם הנפש
החוטאת

ובדעת והוא רב ואב לכל הנביאים יתחייב מזה שתורתו
תהיה קיימ׳ ונצחי׳ ותהיה ירושה לנו לעול׳ ועד לנו ולבנינו
עד עולם ובעבורה נזכה ונחיה להחיותנו כי׳ הזה ולעולם
שכלו טוב וכלו ארוך ובעבורה יושגו כל הברכות הטובות
הזמניות והנצחיות ולכן אמ׳ וזאת הברכה כי המברך ראוי
והמתברכים ראויים מצד שקבלו התורה ולא קבלוה כל
אומה ולשון וזהו שאמר יי׳ מסיני בא ונומר וקבלה בידנו כי
שבט לוי הלכו לכל האומות וחזרו עליהם לקבל התורה
ולא קבלוה והלכו לבני אדום לשעיר ולישמעאל להר פארן
ולא קבלוה · ואמנם בני ישראל קבלוה עם שיש בה כמה
עונשים על כל מצוה ומצוה כריתות ומיתות בידי שמים
וחלאים רעים ונאמנים ול׳ מיתו׳ בית דין ועם כל זה קבלו
עליהם ועל זרעם לעשות ככל דברי התורה הזאת וזהו
שאמר אש דת ונו שאע״פי שיש בה כמה עונשים קבלו אותה
ואף שיהיה הקדוש ברוך הוא אוהב האומות ושונא ישראל
והם כהרגים על קדושת שמו ית׳ כמו שאמ׳ כי עליך הורגנו
כל היום ונו׳ והם יוצאים ליהרג וליסקל הם אומרים בפיהם
לא נעזוב התורה והמצוה כי תורה צוה לנו משה ונו׳ וזהו
כוונת הברכות כי לקיום התורה ישינו כל טובות הע״הז
וישינו גם כן בעבורה הצלחת העולם הבא כמ״ש אשריך
ישראל ונו׳ הרי כתבאר כי בקיום התורה ישיג האדם העולם
הזה והע״ה כי התורה אלד״ית היא שלימה ולכן ראוי שיתן
כפשו עליה כמו שנתן מר״עה על התורה כמו שאמר ויהי
שם עם ה׳ ונו׳ וראוי גם כן לכל איש מישראל שיתן עצמו על
עמו ונחלתו כמו שעשה מר״עה כי משה היה כבן בבית
פרעה ונתן כפשו על ישראל כשהרג את המצרי ולא השגיח
על עצמו אבל שם כל הטוב הנמצא בידו למקרה ופגע כמו
שאמר ויבקש פרעה להרוג את משה לולי ה׳ שהיה בעזרו
כמו שאמר כי אלהי אבי בעזרי ונו׳ ונתן כפשו גם כן על
הצדק והמשפט כי בצדק ימצא כל מעלה וכל איש שיקיים
מעלת הצדק קיים כל המעלו׳ כמו שאמ׳ הפילוסוף בחמשה
ממדות ולכן נתן משה כפשו על הדייניס ונקראו על שמו
והנה הורה לנו זה המאמר כי כל איש ואיש מבני ישראל
ראוי שיתן כפשו על התורה כי הוא תכלית שלימות האדם
ויתן כפשו להציל עמו ונחלתו כי המזכה את הרבי׳ צדקתו
עומדת לעד וג״כ ראוי שיתן כפשו לעשות הצדק והמשפט
אחר שהיא מעלה שאין למעלה ממנה ונקצר המאמ׳ בזה ·
ויהי רצון מלפני אלהי השמים שנזכה בביאת הגואל אמן
ובמהרה בימינו אמן ·

תמו מדרשיות של התורה שבח לאל נורא ב״לאו:

דרשות של תשובה

מלך יושב על כסא דין · שלשה ספרים נפתחים בר״ה אחד
של צדיקים גמורים ואחד של רשעים גמורים ואחד של
בינוניי׳ של צדיקים גמורים נכתבים ונחתמי׳ לאלתר לחיים
של רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה של
בינוניים תלויים ועומדים עד יום הכיפורים לא זכו נכתבי׳
למיתה זכו נכתבים לחיים · השופטים והדייניס ימצאו על ג׳
דברים מהם דייניס שמהפכים כל הדברים לזכות וכאלו
הם יושבים על כסא רחמים לרחם על האנשים כי לאנשים
הרשעים היו בעיניהם כאלו הם בינוניי׳ והבינוניי׳ כאלו הם
צדיקים גמורים והצדיקים כאלו הם חסידים והחסידים כאלו
הם בני אלהים ומלאכי אלהי׳ עולים ואינם יורדי׳ ממדרגתם
והאנשים האחרים שהם בהפך לאלו יושבים על כסא עברה
וזעם ומהאנשים האלהיים כאלו הם חסידים ומהחסידים
יראו שהם צדיקים ומהצדיקים ידמה להם שהם בינוניים
ומהבינוניים כאלו הם רשעים גמורים ויש אנשים אחרים
שיושבים על כסא דין כי מהרשעים והחטאים כידונים
כמו שהם והבינוניי׳ כמו שהם והצדיקי׳ כמו שהם והחסידים
כמו שהם ומלאכי אלהים כמו שהם ואלו השופטים יקראו
יושבי על כסא דין לא על כסא רחמים ולא על כסא עברה
וזעם · והסבה בחלוק השופטים לאלו החלוקים כי למה
שהיו האנשים טבעם ומדרגתם לעלות מדרגה אח׳ מדרגה
כי האדם יעשה מתלמידו יהיה נוהג לו כבוד ככבוד עצמו
וכבוד חבירו ככבוד רבו וכבוד רבו ככבוד שמים כי יעלה
מעלה אחר מעלה כן ישערו האנשים מדותיהם ויש אנשים
שהם בחלוף זה שדרכם ומדרגתם לפחות כבוד האנשים
יותר ממה שהם · כי מהרב יעשה כאלו הוא חבר ומהחבר
יעשה תלמיד ומהתלמיד יעשה כאלו הוא עבדו ויש אנשים
שיתנו לכל דבר חקו לא יוסיפו ולא יגרעו ולכן היו
השופטים על אלו החלוקות כי מהם יושבים על כסא רחמי׳
ומהם על כסא עברה וזעם ומהם על כסא דין וגם כי טבע
האנשים כפי טבעם הם מוטים אל הרחמנות אפילו לאנשי׳
רשעים ובעלי זדון הם מרחמי׳ עליהם ומהם מטבעם להיו׳
אכזרים לא ירחמו על שום אדם והו׳ הנאמ׳ עליהם ומלאך
אכזרי ישלח בם ויש אנשים שהם בינוניים ואינם נוטים לא
לרחמנו׳ ולא לאכזריות · והנה השם ית׳ עם שהוא יושב על
כסא רחמים בקצת העתים ובקצת הזמנים ביום הזה שהוא
יום שבו נברא העולם הוא יושב על כסא דין לתת לאיש
כדרכיו וכפרי מעלליו ונומר והנה ביום המיתה ששוקלים
עונותיו של אדם הו׳ מעביר ראשון ראשון בזה שבא בקבלה
אמיתית ואם הוא בינוני זוכה לחיי העולם הבא אבל בימים
אלו אין עומדין בדין ולכן יאמר תחלת דרושינו מלך יושב
על כסא דין ונו׳ ולכן היו הספרי׳ נפתחים בר״ה ג׳ כפי חלוק
האנשים כי כמושיש שלשה מדרגות מאנשים בעושר וכבוד
מהם עניים ומהם עשירים ומהם בינוניים כן ימצא במעלו׳
ובפחיתיות שלשה מדרגות:

ואתה תדע כי אין רצוננו לומר בצדיק גמור שלא
חטא מימיו כי זה קשה וכמנע ואין רשע גמור
שלא עשה צדקה מימיו אבל הדבר הוא כדון אחר הרוב
כמו שאמר ובטוב העולם כדון והכל לפי רוב המעשה כן
יש אנשים כמו שהם עשו צדקות יותר מרשעיות הם צדיקים
גמורים וההפך להפך כי העולם והמדינה והאיש הכל כדון
אחר הרוב כמו שאמר וירא ה׳ כי רבה רעת האדם ונומר
המדינה כמו שאמר זעקת סדום ועמורה כי רבה ונומר
האיש על רוב עונך והנה הצדיקים גמורים לא יעמדו
בדין כי כבר הם צדיקים גמורים וכן הרשעים גמורים
כי מי שהוא מבואר שהוא רשע אין צריך לקרא אותו לדין
מצד רשעו והצדיק מצד שהוא מבואר שהוא צדיק והנה
הצדיקים גם כן לא יעמדו בדין בעבור שצדקתם היא
מפורסמת לכל ולכן נכתבים אלו לחיים ואלו למיתה מיד
ואולם הבינוניים הם תלויים ועומדים והם הנקראים לדין
לפני אדון כל הארץ והנה יש בכאן ספק גדול למה אם
הבינוניים לא זכו בין ר״ה ל״ה למה נכתבים למיתה

כי

ואמנם העל קשני כניח מזו הפרשה עצמה במה
יתימינו הלמצי שמי שאומר לקם שקוח שליח
וכניח לקם מית הקלקים שלי לפשר שיקיק זה שלא נל
משלשה לופנים לם בקרלות לקם שקו חכם ויודע הדברי
הלקייס וקטבעיים על מקבוכתה לו בשימ לקם הדברי
קעתידים לבא לו בתת לקם לות לו מופת בהפכת קיל
קטהורה לכנע נרעת לו קמטה לנחש לו קמיס לדם והכה
הרלשוס לויכה טענה כלל כי כבר יקיק לד חכם וידע שתרי
קתול מבלתי שיקיק כניח וש מל"עה וקן לא יתימינו בי וגו
לף שאומ לקם שם המפורש כי קו החכמה העליונה בלומת
לקם לקיק לשר לקיק וגם לא בלומרו לקם שלא יתן מלך
מנריס להלוך ולא ביד חזקה בלומר לקם הדברי קעתידי
לבא כי כבר יקיק זה על נד הקסם לו על נד החלו כי חלם
לים לף שרעב יקיק בעיר לו חרב לו שלום והכה לא מפני
זה יבא לו בכבוקה שהשם רוב לעשו דבר פלוני ולא כן לין
הטענה הטועבת מנד הדברי העתידי לבא ולא ב"ה בשעשה
לות לו מופת בשיעשה נפי ובפלאו וכשר ידע משה שזות
הידיעה בלתי לפשרי קיק מוכע עצמו מלהלוך בשלישות
הב"ה ואול שלא נא ביד תשלח והכה ישר לא לתימינו במשה
מפני הלותות והמופתי כמו שביאר הרב המורה אל בהלכו
יסודי התורה והכה לא תתימינו בו שש מפני שעיניכם רלו
ולא לחר שקוח הרב למעלה העליונה כלומרו ובנש משה
וגו והוא דרך משל כמו שני לנשים לומרי שפלוני הרג את
פלוני שלף שיקיו חכמי וחסידי לישפר שילמרו שקר ולכך
רלוק נמורק על עדותם שהם חכמים ולא חסידים ולא
כשיעשו לות לו מופת לף שכל לחד מהעדי יתמ למת ולכן
נותק התורה שלא להעניש לדם על פי עדים שלא העדים
עצמם ידם תקיק בהם כש"ם יד העדים וגו והכה משה ע"ה
הרלוה לנו בחקירת הכפלה בשא"ל לאמת זאת החקירה
שם לא יקיק הוא הכניח עצמו מלותה הכבוקה ולמכם לנו
מצויים כשברלוה לים תם וישר וירא הלקים והכם ופרוש
מהכלי העולם ומתקדש עצמו ויבין לותות מדברים שהם
עתידים לבא וילמר דבר כך נוק קשם ית לעשות דבר כפי
שעה שם קיק הכניח בש"ו התכלי הדברי שתמ"ל מנוק
לשמוע בקולו כמו שמנו קשם ית לשמוע לשני עדים לעפי
שלישפר שיקיו שקרי כמו כן הכניח שם כן התבאר בתכלית
הביאור כי חקירת משה קית שלימה ולכן קיק אב לחכמים
בכל מיכי חכמה בדברים הטבעיים ובדברים שהם נבא
השמים וכסיליקם ובדברים הלקייי והמלאכיים ולא נעלם
ממנו אלא ידיעת עצמו יתכמ"ש אפי מעביר כל טובי ונו כי
הטוב הכלמר בזה הפסוק הוא הטוב הכלמר במעשה
ברחשית והם כל הכמנחות זולתו ית והעבירם לפני משה
וידעם ר"ל ר"ומז ידע משה לחתת עצמו כשידע הלדם
שרלובן בנוקי בית והבית אי לפשר שבעשה מבלי שיקיק
בניור הפועל ועל כלמ"ובכבת על הטור דע והתבונן היותו
התחלק למחלה כי ממנו יודע עצמו ובכודו וזה סוד עמוק
ביאור הרב המורה קרי שמשה קיק אב בתורה שהוא יי"ש
הקסידות ובירלתי יי"ש לחכמי וש נדקת יי"עשה
וגו כי הנדק לשר עשה הש"ת עם בריותיו עשה משה עם
בני ישרל להדריכם לדעת את יי ולקורות מעלת משה
בחכמה ז"ל לעתיד לבא בתים ישרל לחבל לחברקם ולומרים
לו לחברקם תביכו למדנו תורה לומר לקם לכו לחבל יעקב
שלמד תורה יותר ממני קולבים לחבל יעקב ולומרי לו יעקב

ולכן היה מנהג הנביאים והמדברים ברוח הקדש להתחיל
בשמותם בפעולותיהם המקודשים כדי שכדע שהפועל
הבא מקם הוא קדוש ומקודש כהוג בנביאים הרבה מאד
כמו שאמר חזון ישעיהו בן אמוץ דברי ירמיהו בן חלקיהו
וכן בשאר הנביאים וכן המדברים ברוח הקדש תפלה לדוד
תפלה למשה למנצח לבני קרח משלי שלמה בן דוד מלך
ישראל דברי קהלת שיר השירים אשר לשלמה כי כשכדע
מעלת הלבשים וחכמתם וקדושתם כדע מקם פעולותיהם
כי הפועל הטוב לא יפעל רע ולכן כשכדע שזו הברכה
שעשאה משה היא הלקים כדע שברכתו היא למעלה מכל
הברכות ולכן אמרו ז"ל כח בירך את בניו והיה בהם קטטה
שקלל את חם ואת כנען בנו כשאמר ארור כנען וגו' יחק
בירך ליעקב לא היתה ברכתו שלימה כי לא בירך את ראובן
ואת שמעון ואת לוי ולעשו בירך את ישראל ונפלו מהם
כ"ד אלף לכך אמר משה בירך את ישראל והיתה ברכתו שלימה
למה שמ"ע הוא למעלה מכל הלבשים במעלה ובזיקר
ולכן היתה ברכתו שלימה כמ"ש רבות בנות עשו חיל ואת עלית
על כלנה תורת יי תמימה אשר לי לפי"ב הוספת והחסרון
ראוי שכאמר מעלת מ"ע מלא אחר שכזה היום לאחינו וזכרים
מיתתו בסיומה של תורה כי הכה זכידת הנדיק היא לברכה
ולטובה כמו שאמר זכר נדיק לברכה ונומר אשר רבה בזה
החכם כי הלבשים ילמדו לעשות נדק ומשפט וזו הרשעה
בלה בעשן תבלה ש"ם ושם רשעי ירקב ובעבור אלו הב' סבות
לף שמעלתו גלוי בשמש בחי השמים כמ"ש כי קרן עור
פניו כאמר מעלותיו ולא יעלם ממנו שמעלת הלבשים
קנתם על קנתם הם בשלשה דברי בחסד ובמשפט ובנדקה
שהיו הרשעה והמעלה הב' בחכמה ובתבונה ובדעת
והמדרגה השני תהיה במדרגת הנביא כי הלוים יבדל מלוים
לאחר כשהוא נדיק לו חכם לו נביא המדרגה הלחת שהיו
מעלת הנדק והיושר והחסידות ימנאו בה ג' מדרגות זו
למעלה מזו וכן בחכמה ימנאו בה ג' מדרגות וכן במעלת
הנבואה ג' מדרגות ועל כלם יתנדל משה ויתעלה כי הוא
הנכבד מכל נולד והנה המדרגה הרשעה שיש בלדם היא
הנדק והיושר כי ברשעה בהיותו נער היה רשע וחוטא
עושה מעשה נערות ובא זקנותו וכפר על ילדותו כמ"ש
בשיר של שובה לשרי זקנותינו שכפר על ילדותינו והנה
זה הלוש התחיל נרע וסיים בטוב וע"ז כאמר ובשוב רשע
מרשעתו וגו' וים לבשים שהתחילו בטוב וסיימו בטוב והם
אשר כל ימיהם עשו טובה ונדקה אבל הדקדו בלבם
הדקודים רעים ואלו עם שמעלתם נדולה עד מאד והם
הלבשי אשר כל ימיהם הלכו בדרך ישרה לא סרו כל ימיהם
ממנה והיא מעלה נדולה כי משרי הלוש שעבר בימי
הנעורים ולא עשה מעשה נערות ואלו הוי משוררי בשיר
של שובה לשרי ילדותינו שלא הבלישה את זקנותינו עכ"ל
נריכים כפרה ובליהם כי הדקודי עבירה הבי מעבירה כי
על אלו בא העולות ויש לבשים שכל ימיהם הלכו בדרך
ישרה ולא הדקדו מעולם לעשות ואלו נקראים בדי לבב
ויש בלבושים והי המעלה הנדולה אשר אין למעלה ממנ'
במעלת הנדק והיושר ועל כל שו המדרנו דמו דוד באומרו
משרי כשו פשע ונו' אשר רבה בזה כי הו מאושר מי שחטאו
ושב ומחלו לו ולמעלה ממנו מי שחטאו מכוסה כמ"ש כפוי
חטאה כי החטא הוא נסתר וחשב בו ולא שמו בפועל הבן

הנאמר בהם יחשוב ונו' והמעלה הלחרונה היא אשר לא
עשה מעולם עול ולא חשב לעשותו וזש משרי אל' ונו' וקבה
משה אדוכינו בתנדל ובתקדש על כל אלו המעלות כי כתן
כפשו על התורה היה יושב אהלים כמ"ש ויהי שם עם ה' ונו'
ולכן לא היה תשוקה לו אלא להדבק בשם הנכבד כי מי
שיחשוב ברע ליהו לבבוד כ"ש למעלת הנבואה על משה
אדוכינו ע"ה ולכן אמר הכתוב עליו שהו עבו מכל האדם ונו'
כי מי שהוא עבו יהוייב שיעבוד על כל פרטי המדות כמ"ש
זריזו מביאה לידי נקיון וכו' עבוד מביאה לידי רוח הקדש
ולכן היא נדולה מכלם והבה בתבאר כי מלאה היה נדול
במעלת החסידות והיושר על כל הלבשים ולכ"ש שכתן כפשו
על התור וכתן כפשו על ישרש לקניל לותם מיד עושקיהם
וכתן כפשו על הדיבי ובקדלו על שמו ע"ה שלא לקבל פרס
ושכר מהם כמ"ש לא חמור אח מהם כשאתי ונו' וכמו שהש"ת
רחמיו על כל מעשיו לתת לכלם די ברכם מבלי תקות נמול
לבל לעשו טוב מבד טוב והנמול אשר יקבה די לו בשירלה
מעשיו הולכי על טבעיהם כשיהיו עושי הדברים הטבעיים
כלם פעולותיהם כפי אשר נזר עליהם והלל יבקש שלימות
הלחרון אשר הוא דעת את ה' ולו ישמח ה' במעשיו כמו כן
עשה משה כי כתן כפשו על ישרלה כשיהיו עושים משפט
ונדקה וש נדקת ה' עשה ונומר הרי בתבאר מעלת מ"ע
שבתעלה במעלו המדות על כל טוב ולמכם שבתעלה על
כל החכמים הרי ולל שהוא לבד בתורה ובחכמה:

והנה נבית לזה ב' עדים ברורים לח' כמ"ש המורה כי
מלים ע' לקה רלוק על כל לישי המין כמו כן
כדע מלים ע' לם הוא סבל בחקירת דרוש ע' כי לם יחקור
בו על לופן שלא ישאר פקפוק לנזור לומר שהוא חכם ולם
חקירתו היא בלתי שלימה כאמר עליו כי הוא לא לים חכם
ולין ספק כי לבלת ספק בהויית העולם אשר לין למפלה
ממנה והוא לם קודם הויית היו כל הסבות בשלמות להיות
העולם לם כן למה בתאחר העולם לבא ממנו עד לותו
העת ולם היו בלתי בשלמות היה ינוע מהכה ש הפועל ומי
מוניעו כי לין שם דבר זולת השי והנה במדרגה הרשעה יכול
בתקשה משה על זה והלילו לו שלין הדעת הלחרון יכול
להניע עד זה המקום וזש ירא אלין יי בלבת לם ונו' נאמר
כי לין ספק כי כשהמניע ליהו קרוב למתנועע לא יהיה
אלא ע"י נאמר כי כל מניע לא יניע אלא בשיתשו ולם כן
כשיתשהו מי אפשר שלא יתנועע המתנועע ממנו כי
כשהלים יהיה ריחוק מהפשהן לא שרפהו אבל אחר קורבת
המניע למתנועע מי אפשר בפי הסדור הטבעי שפועל
השריפה לא יבא ממנו כי לא יחסר דבר למניע ולמתנועע
ולם כן מדוע לא יבער הסנה לם כן נמנע הוא כשהסבות
הם בשלמות בשלימות שיהיה המסובב בפשך ממנו ולכ"ש
הלהב הוא בתוך הסנה כי לא יחסר דבר למניע ולא
למתנועע ול"ל מדוע לא יבער הסנה והשיב הקדוש ברוך
הוא שלין בכח האדם להשיג זה ולכ"ש אל תקרב הלום עד
שיפרד מהחומר הנרמו במלת של נעלך מעל רנלך כי
כבר יהיו הסבות בלם בשלמות והפועל מהם בלתי נמנע
כי כבר יהיה פרעה שהוא הש וישרלל שהוא הסנה
והוא דר בתוכ רוסה לבלותם ולא די שהכלין לא בא ממנו
אבל פעל ההפך כשאמר וכאשר יעבו ונומר הרי יתבאר
מזה מעלת מ"ע בחקירת הדברים ובהיותם לו תשוקה
נדולה להשיגם:

קשיב ונו׳ והרצון הוא כי לפי שעד עתה קשיר לשר יותר בשר
יקוד ליכה ישכב כלד ונו׳ יבא עת ויזמן כשיגלה מלך המשיח
שיושר ויאיר עד לבו ונו׳ ולזה לסנור קשערי לבבל ילמדו
לזה לא לחיות פתחו שעריך ויבא גוי ונוצ׳ ובזה הסבה הוא
למה שקוד שומר למוכים כי לתמונתו יש בה ממיני הלבב
כי היה למת ובכחית ושלר התבלים שמכיהו והבה מי שיש לו
לתמוך יברו לפי שיקיק רע הוא סומך קש״ו וש יבר סמוך
ונו׳ וידבק כי היבר הרע לשר היה לבו בגלות הוא דבק בש״י
ולא סר ימין ושמאל ולכן רחוי שיקיק לו שלוש למה שבטח
בש״י ותאמר למר כי המחמיר רחוי שיקיק בוטח בש״י וילמד
לאחרי שיבטחו בו וש בטחו ביי ונו׳ והבה בעבור התמוכה
לשר היה לעם ישראל יפיל ישבי מרום לארץ
ונו׳ ולזה כך למר כי בעבור התמוכה לשר היה לישראל
כשהיה עם ישראל בגבול עבי פעמי בלים
וזה ישראל ונתן הסבה גם בן בעבור כי תורה לנדיק שזה
ישראל לעשות מישרי׳ והקב״ה שהוא ישר מעגל נדיק יפלם
ולמר כי ישראל היו מלמיכים בשם יתברך כל כך כי לף
שיקיק עושה בזה שפטים גדולים היו מקויים לת הזה יתב׳
וש לף תורה משפטיך ונומ׳ כי לף שהיו הנויס עושים בזה
שפטים גדולי בעבור הכפש שהיה דבקה בשית היינו מקויים
בשית ולמ׳ כי בכל לילה ולילה לא יפרד תלותי מלקוח בשם
וש כשבי לויתיך ונו׳ ונתן הסבה בזה כי לף שהיה עוש הזה
משפטים בנו למה שבדק למדו ישבי תבל כי היינו מבדיקי׳
משפט ש״י ולומרים נדיק הוא ה׳ נו׳ ולכן נדק למדו ושבי
תבל התבלר כי בעבור התמוכה והקיוס שיש לאדם בשית
לף שיהיה בעת נרק הם ילמין יחוייב שיהיה כיעול מכל
מקרי׳ רעים וינוע מעלתו כי בעבור לתמוכ׳ יבא לו קישועה
להמיתית ויהיה מודה ומשבח קודם מלהיו ולמה שישראל
לבדו התמוכה ובכרתה מפיקם לכן כתיב לחריו נוזי וזרך
ונו׳ ולכן למר שוטטו בחוצות ירושלם ונומ׳ הדי כי בעבור
התמוכה הם ימנע לית שיהיה לו לתמוכה שיכפר לירושלם
בעבורו וכתיב בתריה ה׳ שיניך הלא לתמוכה הדי כי בעבור
שלבד התמוכ׳ לבד כל עוד ממנו כמו שבעבור התמוכ׳ נמנע
לנו כל הטוב מירושת הלרץ ומיניאתנו ממצרי׳ ומעבור לת
היס ומכחתיהו לת עמלק ומביאת המשיח והבה משה
כשהוכיח לישראל בזו הפרשה וייעד הרעות הגדולו הבאו׳
עליהם לא למר שלא בעבור שהיה בהם מיעוט התמוכ׳ כמ״ש
כי דור תהפוכות המה ונומ׳ ולזה בכיס שלין בהם התמוכה
למרתם הלפני הר סיני כל לשר דבר ה׳ כיון שלמרתם הלה
שלהיה ישראל לף לחי למרתי לכן כלדם תמותון ונו׳ הכפתי
לתכם ללרץ לבותיכם ובניתי לכם בית הבחירה ולמרתי
לא תהיו נוליס ממנה לעולם ולמרתם לין לנו חלק בדוד
לף לחי למרתי וישראל נלה יגלה מעל לדמתו: והרצון בזה
כי למה שהיה בתמוכתינו התמוכה בעדינו מהם הטובות
הלהליות והוא לומרו הם למרתי להליס לתם כשהייתם
מלמיכי בש״ת ובשלמרתם הלה שהיה ישראל למרתי כלדם
תמותון ונו׳ שלא תהיו כנחיי קיימי׳ ויושבי לבטח בלרץ ישרל למרתם
בזמן התמוכ׳ תהיו קיימי׳ ויושבי לבטח בלרץ ישרל למרתם
לין לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי כי זרע דוד היו
מזהיריס לת ישראל להמין בה לף לחי למרתי נ״ב וישראל
בלה יגלה מעל לדמתו הרי שישרל לין להם לא לתמו׳ ולא
קיום מהטובות הלהליות ומהטובות הבאמיות לבבל ישנם

הקפך כמ״ש בכי׳ לא לתמין בם וכתיב בתריה הם הקפוני ונו׳
והבה בעבור מיעוט התמוכה שהיה לישראל שעזבו מקור
מים חיים להוא הבחמ׳ עלין הכור תמיס פעלו ונו׳ ועזבו זה
הכבבד ולא די שעזבוהו לבבל שבחוהו ולקחו להם לאלוה
דברים זרים והם תועבות נדולות ובלנות כמ״ש יקניאוהו
בזרים והבה לא דיים לישראל שהם עובדים חמה ומזלות
לא שעובדים בבוקר שלהם והרצון בזה כי לא דיים לישרל
שעובדים חמה ומזלות כי הם נשמיים ולי לפשר שיקיו שוה
לבל עובדי הבבוח והוא הבל והרמז בזה כי לא די שעובדי׳
דבר שהיו לאוה עם שהוא כמנה לבל עובדי הדבר הכמנה
ברשת הדמיון והם השדי׳ כי לין להם מניאות חון לשבל שלא
בדמיון הלבשים ועמי הלרץ והסבלים ולמר יזבחו לשדים
ונו׳ הרצון כי ישרל לקחו להם לאלוה שדי שלין להם מניאו׳
ושום אלהות והיו עובדי׳ למה שהיס יודעים ומכירי׳ אותו:
והבה אלו האלהות היו חדשים מקרוב בלו כי לבותיהם לף
שהיו רשעים כשהיו מפחידי׳ להם עם השדי׳ לא היו מקבלי׳
להם שום נער כי הם ידעו שלין להם מניאות חון לשבל
לבבל ילמדו אותם הלבשים כדי לייסר הקטנים ומי שלין
להם שבל והבה רשעי לומתינו לא היה להם לאדם פחד מאת
הש״י והיו מפחידים אותם בשדי׳ ובדברי שלין להם מניאות
ישבאו השם לשר ילדם כמ״ש נור ילדך תשי ונו׳ ועל כן כתיב
וילדת יי ויבאן ונו׳ והבה בעבור שלקחו להם לאלוה דבר לא
יושיע ולין לו מניאות ושבאו הנור הלמתי שיתחייב בשבחו
עליהם כל מיני רעות והם רעות שמימיות כמ״ש מזי רעב
ולאב למר שהבעלי חייס הבלתי בעלי שבל ובעלי רצון
ישלח להם ולאב ה׳ שישלח להם הבעלי שבל והיו שלמ׳ מזי
רעב ונו׳ והם בעבור שבדו התמוכה לבדו ישרל מעלתם
בעבור התמוכ׳ הם בשוב להמין בש״י רחוי שבשוב למעלתי׳
בברלשונה והזה מה שלמר בזה המלמר שהתחלנו בעבור
תמוכה עתיד להנלות מלך המשיח ויקי רצון מלפני הלהי
השמי׳ שיניע וירלה קעת במהרה בחופן שבל׳ פתחו שעריי
ויבא בוי נדיק שומר תמונים למן ובן יקי רצון

פרשת וזאת הברכה

נדקת ה׳ עשה ומשפטיו עם ישראל · שלשה דברי׳ כתן משה
בפשו עליהם ובקרלו על שמו כתן בפשו על התורה ובקרל
על שמו שלמ׳ זכרו תורת משה עבדי וכי תורת משה עבדי
היה ולא תורת ה׳ תמימ׳ לל לפי שבתן בפשו עליה בקרלת
על שמו ובין בתן בפשו עליה שלמר ויקי משה עם ה׳ ונומ׳
בתן בפשו על ישראל ובקרלו על שמו שבמר לך דד כי שחת
עמך ונו׳ ולזה עמו של הקב״ה הם שבמר והם עמך ובחלתך
ובין בתן בפשו עליהם כשהרג את המצרי וירא בסבלותם
ונומ׳ בתן בפשו על הדייניס ובקרלו על שמו שבמר משפטי
ושוטרי ונו׳ ולזה ככר בלמ׳ כי המשפט לאלהים הוא ובין
מסר בפשו על הדייניס כשלמר פרעה מי שמך לליש ונומ׳
ולומר נדקת ה׳ עשה ונומר הני לומר מדנים הלך לדניס
חזר וכל דבר ודבר שהדם נותן בפשו עליה בקרא על
שמו · לין ספק כי דניס מהדניס לשר נדעם נדעם
מנד פעולותיו ובבר יקרא נם כן שרניס מהפעולות נדעם
הם הם טובות לו דעות הם נדע הפועל לשר המציא
לותם כי הם הלדם הוא טוב נם פעולתו היה טוב

ולבן

כי הכבל כדי שלא לעשות טוב ליהו מכיר מי שעשה לו טוב
לאחר זה ירחיקו בני אדם ממנו ולא ינמלו לו טובה ולכן
הוא כבל ולא חכם וכן ישראל שכחו הטובה הנעשה להם ולא
ידעו ולא יביטו מה שיניע להם לאחר כך ולכן הוא כבל ולא
חכם · והכה החכם רבי אברהם אבן עזרא פי׳ כבל במעשה
ולא חכם בלב ואנקלם תרגם שהוא מלשון כבול תבול
שהוא עם נופל בכבלה מוסרחת כי הוא נופל על פני כל
הארץ כן היו ישראל כי היו בכבלה ולא מצד שלא ידעו ולא
יביטו לדעת את יי׳ אלא בעבור הטובע לבל נמלו לו נמול רע
והכה ישראל חייבים לעבוד את יי׳ בעבור שבי דברים אם
בעבור הטובע הכולל אשר נמל לכל הימין האנושי ומצד
הטוב הנעשה לישראל בייחוד ואם לא הביטו אל אלו
הטובות לבל השלימו אות׳ לאחרי ניסים ולכ״ש הלא הוא לביך
ונוח׳ ולמה שזה הטוב כולל לכל מין האנושי לאמר הטוב
המיוחד לשר עשה לישראל מה שלא עשה לכל גוי כמ״ש
זכור ימות עולם ונוח׳ ולאמר שקודם שהית׳ לומתיהו כשחלק
הקדוש ברוך הוא מקומות בני אדם חלק הקב״ה ארץ ישראל
שהוא המקום הנכבד מהיישוב ולאמר כי בתן להם חלקים
שוים למספר בני ישראל ב׳ למה שזאת הארץ היא חלק יי׳
וישראל חבל נחלתו ולאמר לת׳ זה כי הם חייבים לעבוד השי׳
למה שקדם להם כמו שקדם לחיש שהביו ולמו בעת הולדו
עזבוהו והשלכוהו בשדה מקדרים הכה מי שיכה ויקחהו
וינדלהו בביתו כמו שהוא יליד בית ובכן רחוי לתת לו
מהכבוד והקוד לאחר הקברה יותר ממה שהוא חייב לתת
לאביו ולאמו לף כי הם יקיו מנדלים אותו ויקיו נותנים לו
כפי נדבו כי זה מחוייב על אביו ועל אמו בדרך טבע
ולמפס לא עשאו הלאחר אלא לגודל מעלתו ומסדו ואם
הוסף לאחר שהכיר מי שערה לו מי שהסף לו את ביתו
ונמלהו רעה הוא חייב לרבע מיתות בית דין וכן ישראל
חייבים לאחר שהש״י מנאם במדבר ובתהו יליל ישימון וספק
להם נרכיסם בשן ובאחר ובעבאי כבוד ולימדם דרך יי׳
לעשו׳ צדקה ומשפט והגילם מכל מקרה ופגע כמו שאמר
ינהלהו כחיטון עינו ולאחר כתן להם ארצות גוים ובחלת
לאומים יירש ארץ מלאה כל טוב ולאחר כל זה הטוב שבו
לאוריקם לא היכל יי׳ ולא הכירו הטוב אשר ילדם ושכחו
הטוב הנעשה להם הכולל והמיוחד כמו שאמר ויטוש אלוה
עשהו ונוח׳ והכה אלו הרשעים שבאו אל מוציאם ממצרים
והבור אשר ילדם והמקוה אותם והלכו אחרי הבבל ולקחו
להם לאלוהות השדים שאין להם מציאות כמו שאמר לא די
להם לישראל שעבדו חמה ומזלות אלא שעבדו הם לבבואה
אלהם והכה אלו הלוקים קבלו עליהם בעבדם ממצרים
והכה תרח ואבותיהם אף שהיו עובדי עז׳ לא עבדו אלא
למה שהיו להם מציאות והכה אמ׳ אלא שעבדו כי אלו הרשע׳
לא הם ירצים את יי׳ והיה המפחיד אותם השד ובעבור
שקבלו לאלוק מה שאין לו מציאות והוא הבל כמו שאמר
כעשוני בהבליהם אתחייבו הכלייה והיסורין הקשים כמו
שאמר כי אם קדחה בעפי ונוח׳ לספה עלימו רעות ונוח׳
והכה בעבור שעשו ישראל החטא הגדול אשר חטאו אלא
הכירו לשם הכבוד רחוי שתשובתם יהיה בהכרת אותו השם
כמ״ש רחו עתה ונו׳ והכה בהו דברי׳ דבים בזו השיחה בריבים
ביחוד לבל ליראת הלריכות בעזבם עתה ורחוי שבבחר
האמור שהתחלנו כי יש ספק גדול בו והוא איך לאמר משה
כי לא ידע אם בפעם הולכת אל השמים ואל הארץ כי מי

שהולך לארץ ילך לאחרין ואיך לאמר נס כן שבב׳ לאחר משה
שיצב הוא מוטב: והתשובה בזה כי למה שהשלימו׳ האנושי
יספוק לכבל לבעים אם יניע בלימוד החכמה והתורה אף
בעשות המעלה והמנוה · והכה יש ספק גדול בין החכמים
לי זה מהשלמיות הוא התבלית האנושי והאמת הוא כי
שביקים כאחד טובי׳ והאחד מבלעדי האחר לא יוכל להיות
מושער ולכן היה מכבד משה את החכמה והתורה והמנוה
והמעלה כי שביקים כאחד טובים וקם התבליים ולכן לאמר
ליה הב״ה בעבור שבשלם בהלו השלימות בתבלית השלימו׳
כי אין כל בריה יכולה לעמוד וכו׳: ויקי רבון מלפני אלהי
השמים שיבח עת וזמן שיקום דס עבדיו השפוך וירבבו
וילחמו הרביבו גוים עמו ונו׳ לאמן וכן יהי רצון:

אחרת לזו הפרשה

בלו עתה כי אני הוא: בעבור לאומה ירש לבריה את
הארץ שבאמר והאמין בי׳ וכתיב בתריה לזרעך אתן את
הארץ הזאת · בעבור לאומה יגאו ישראל ממצרים שבאמר
ויאמן העם ונו׳ בעבור לאומה עברו ישראל את הים שבאמר
ויאמינו בי׳ ונו׳ בעבור לאומה בחרו את עמלק שבאמר ויבו
ידיו לאומה ונו׳ בעבור לאומה עתיד להנחל מלך המשיח
שבאמר ורשתיך לי בלאומה ונוח׳ שם לאומה מורה על
דברים רבים כי לאומה הוא בגזר מדבר בנחי וקיים כי לאמן
ואמן הוא מורה על בחיות וקיום כמו שאמר ברוך יי׳
מהעולם ועד העולם לאמן ואמן: והלאומה הוא מורה על
דבר לאת כלאמרנו לאת ולאומה הוא דבר שהוא לאת כי
כשאמר הפסוק לבדה הלאומה ונו׳ הוא מורה על דבר שיש
לו יריעה במלאכה כמו מתעסק כמו לאומן כי לאומן הוא מי
שהוא בקי ויודע לעשות הדברים בידיעה והכה למה
שלאומתיהו הקל עדת ישראל יכולו אלו הל׳ תכלים לאחר
שהיה לאתית · ב׳ שהיה בחית וקיימת שלא תשתכ׳ לעולם ·
ג׳ שהיה מנדלת לותנו מעת שידע הבעור לדבר כמו שבא
המנוה עליהו כמו שאמרו ז״ל חייב אדם ללמד לבנו תורה
מעת שידע לדבר ומה מלמדו שמע ישראל ותורה נוה לפי
ולמה שהיה מנדלת לותנו זאת הלאומה יקוייב האדם
להקשיב להפיקודים דבר ולאמת לותה לעיני הכל כמו
שיקדה נדול המעלה ולכן לאמר כי בעבור לאומה ירש
להבריחם את הארץ והוא השוב הנדול אשר לי לאפשר שיאמנו
לאדם והוא שיהיה לרץ טובה ורחבה וכל שכן היות לוירש
דורעה דישראל מחכים ובעבור לאומה יגאו ישראל
ממצרים ולא לבד יגאו ישראל ממצרי׳ אבל עברו מעברות
היס בעבורה שבא הדמיון בזה כי בעבור היות הלל׳ מלוין
בחל יתברך ובתורתו יהיה ביטול מכל פנעים רעים אפילו
שיהיה בכבלי ברזל אפילו שיעברו נלי השמים ויעברו נלי
היס יהיה ביטול מקס ונס לס יהיה הלאדם לאחר זה בלתי
חטאתו בלתי מלוין בס״ש כמו שקדה לישראל שאמרו היש יי׳
בקרבנו וכתיב ויבא עמלק לס ישוב הלאדם לאמונתו יהיה
ביטול לף שחטא במדר ובמעל ולא לבד יזכה הלל׳ בעבור
הלאומ׳ לכל המדרנות אבל יזכה בעבור לישועה הלאמתית
והוא הברמז בבחית המשיח שהיה ישועה עולמית ועל
זה לאמר פתחו שעריס ונוח׳ כמו שאמר ביום הקוה יושר

לו יכנע לבבם ונומ׳ וכן גם כן נאמר הן הפרשה כי לא
שיעובו אל הש״י ויאמרו ויתודו על כי אין אלקי ונומ׳ בעבור
שאב אל הש״י אחר הנזירה הנזורה לא יועיל לזה התשובה
אבל יוסיף בהסתרת הפנים כמו שעשה כן יעשו לו הוא
קרלס על ידי הכביאים ולא שמעו ולא הטו את אזנם לא
הם יקראו אל הש״י ולא יענם עד שיפרעו עונם ויגיע להם
רעות רבות עד כי יבא הענין כי ידין י׳ עמו ונומ׳ ואז יכירו
ישראל כי אין עוד מלבדו והוא הממית והמחייה כמו שאמ׳
רלו עתה ונו׳ ואז השנאת הש״י יהיה דבק עמהו וישיב בקש
להוביאו כמו שאמר תשיב בקש ונומ׳ ולמה שהנקמה היא
מהדברים הכבספים כי לף שלא יהיה להלם ישועה אחרת
אלא שירלה בקמת תוביו סייס השירה הזה הפסוק ואמר
הרכיבו גויס עמו ונו׳ ויהי רצון מלפני אלקי השמים שיבא
הענין והזמן שיקויים זה הקבוצה בלי שום תבלי׳ תוכל׳

פרשת האזינו

השמים ואדברה: אמר רבי חביגא למה לאחד שהפקיד
פקדון אצל חבירו ואת אוהבו והיה מכבד לבניו ולמשתו של
בעל הפקדון אמרו לו למה אתה מכבד את שכיך אמר ליה
פקדון יש לי אצלו ואין ברור לי אצל מי משניהם הוא הפקדון
אבל היכן שיהא הפקדון יהיה אוהבו יפה כך אל הקב״ה משא
למה אתה מנוח את שכיסה לשמים ולארץ אמר להם עתיד
למות ואיני יודעת בפני היכן הולכת אם לשמים ואם לארץ
שנאמ׳ ומי יודע רוח בני האדם ונו׳ לפי שהוא מנוח את שכיסה בכל
מקום שהקב״ה נפשי מונחת אתה אוהבה יפה אמר ליה הקב״ה
חייך אין כל בריה שולטת על נפשך והיכן היא מונחת תחת
כסא הכבוד שכך הבניגל אומרת והיתה נפש אדוני צרורה
ונו׳ וכבר אזל מעלת זאת השירה כי אמרו שירה שיש בה
לבריות לשעבר דברים לשעתיד לבוא דברי מקום
דברים מקעקע ולמה שהיא עדות והתראה לישראל
והגדת מה שעתיד להגיע להם מקדם אם יעברו על
המוזהר הזה שתהיה ידועה בפי הכל כמו שיר ומשל באופן
שהיה לכל תודת אמת תמימה באופן שהגיע מקדם
בכתב מה שעתיד להגיע מהרעות והפגעים והמקרי׳ ולמה
שסבות החטאים מתחלפים מקם חוטאים בעבור שיש להם
תורה מזוייפת וזה מבואר להוא אין צריך לחזיק יש לכשים
שחוטאים בעבור הכרת מצר לו מושל כי מושל מקשיב על
שפת שקר ונו׳ וכמו שקרה בימי ירבעם ואחאב אשר חטאו
והחטיאו ישראל וכמו שאמרו ז״ל דנוכו לעשות רצונך ומה
בעשה שעשוי שבעיסה מעבב ושעבוד מלכיות יבי רצון
שתשפילם ותכניעם לפניהו כי כבר יחטא לדם בעבו המלך
או הכל אבל אם יעזב למה שיהוד טבעו יהיה נדיך וישר
וכבר יקרה היות החטא והרשע לא מצד התורה ולא מצד
המלך אבל מצד עצמו ונודל רשע טבעיהו ורצה משה
לעקור את החטא אשר חטאו אבותיהו לא ימצא אם שיהיה
מצד התורה שנדלו עליה כמו שאר התורות או מצד המלך
אשר ימלוך עליה כי אבל המלך אחר הרשע כמו שאמרו ז״ל
חטא ירבעם חטא ישראל: שר משה ועמו כל ישראל אחריו
שירה זו מפני רוע טבעיהו ועקשות לבביהו ולזה אמר
שילזיהו השמים ותשמע הארץ לי זה סבה היה חטא ישראל
ואמר כי לא יהיה בעבור התורה כי התורה כלה תמימה
וחלקיה גם כן מביאים אל השלימו׳ האנושי כי היא הכרחית
כמו הזמטר וכמו שאי אפשר להתקייס בלי מטר כך לי אפשר
להתקייס בלי תורה ודמה הזמנת למטר והספורים אשר
בזו בתורה לטל כי יקבל אדם תועלת מספור אדם הראשון
וקין והבל וספור נח וספור אברהם יצחק ויעקב: והנה
יגדלו הלבושים המתעסקים בהם כמו שיגדלו הפשוטים
הדשא והכביסים העשבים אם כן אם ישראל הם הפשעים
וחטאים לא מצד כי התורה תדריך להפשעים אל מוב חיי
העה״ב והנה מי שמתעסק בתורה וקורא בה הוא
מושר בתכלית כמו שאמר אשרי תמימי דרך ונו׳ והמקויים
המצות ועושה אותם הוא מושר גם כן כמו שאמר אשרי
כושרי עלילות ונו׳ ולא אלו לבד הם מושרים אבל מי שאין
עושה עבירות ולא הלך בהם הוא נחשב כאלו הלך בדרכי הש״י
והנה כל זה הפיר עשה דוד ע״ה מ״ל עד תל׳ יורה על
מעלת התורה ותחקים והמשפטי׳ וכי הם ידריכו לבלי
אל השלימות כמ״ש במה יזכה נער ונומר והנה ידריכו לבלי
מהלכים אל תכלית השלימות ובעבור זה אמר דוד שאלו
לא היתה התורה היה נאבד כמו שאמר לולי תורתך
שעשועי אז אבדתי בעניי והנה הדבר אשר בו יחיה האדם
אין ראוי לשבחו אבל שיהיה תמיד לבנד עיניו והנה בעבור
התורה אהבהו חיים וקיימו׳ אם כן ראוי שלא יסור מלבביו
לעולם ולכן אמר לעולם לא תשבח פקודיך ונו׳ ואח שביאר
שלא הניע להם החטא בעבור התורה ביאר כי לא הניע
להם בעבור המלך כי הוא לא אל חפץ רשע כי לא לפניו
הנה יבא ולכן אמר כי אם יי׳ לקרא כי חם ושלוש שיאמר
שהניע ממנו ולכן אמר אם שנאמר שי׳עשהו כמו שיחשבו
רבים מהפתאים כי אולת אדם תסלף דרכו ועל יי׳ יזעף לבו
כי חשבו כי דבר זה נזור משפת ימי הראשית נדקת הנדיק
ורשעת הרשעים לכן אמר כי אין זה לאמת אבל שיהיו נודל
לשהיהו והביא ראיה לזה כי מי שהוא טוב בתכלי׳ התמימות
לא יבא ממנו רע והנה אמר כי הם שהוא התחלה ויוצר
הכל כלם בתכלית השלימות והדדיים המביאים לבריאת
כל מין ומין יהיה בחבור זכר ונקבה זה יהיה הבדל מהשפיר
וזה הבדל בהיות האם על הבניס כל זה משפט ונדק והוא
אל אמונה וכל פעולותיו יהיו נהויות וקיימות ואחר
הבריאה יתן עונש לרשעים ואין עול במשפטיו ונדיק
ישר הוא לתת לאיש כפועלו וכפי תורת איש ימציאנו כי
יתן לאיש כפועלו כפי מה שחטא ונכשל כמו שאמר ולך
יי׳ חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו והנה הם יתעלה
הוא נזר ותמיס פועלו ומה שימשך ממנו הוא נדק ויושר
ואין ראוי שיבא העול והרשע אם כן היכן סבה לחטאים
ולפשעים כי הוא טהור מרחוק בדע ונומר והנה לא
ישאר שיהיה הדע והעול מניע לא מבדנו לא מצד התורה
ולא מצד המלך המדריך אותנו וזה שאמר שחת לו לא בניו
מומם דור עקש ופתלתול. והרמז בו שאם נאמר שהם
שחת לו לישראל ועשוו בעל מום אין ראוי לומר אותו
אבל מצד שהוא עקש ופתלתול: והנה הוזכר בזה כי הדיוט
הרשע יש לו מומים רבים והחטא והרשע בא ממנו לא מצד
התור׳ ולא מצד הם יתעלה ואחר שהדבר כן ראוי שיעבוד
בעופש כפלא והנה ראוי שתבי׳ כי החוטא יש לו מומי׳ נדולי׳
והנה במסכת סוכה אמר תנו רבנן הלש כו׳ עם כבל ולא
חכם פירושו שהחכם הטוב הנעשה להם ולא ראו את הנולד

הארץ וכמו שאמ׳ אל תגי לכלם בם תגי כלי וקם ליכם כליש
וזו התפלה לשר לזו התומה יורה על גודל הסנחתה כמו
שאמרו גדולה כבשה שעומדת בין ע׳ זאבים ואמרו גדול
הרועה שמגילה ועוד לזו התומה יש לה סגולה ב׳ובעבודה
יסוד הארץ ובעבור לשר יש לה מתתור׳ ומתוה והיל עקר
הבריות׳ והמכון מזה העולם השפל כמו שאמרו אל תם לה
בריתי וגו׳ כי הבה התועלות המכוונות בשמים ובארץ הם
בעבור קיום התורה: לכן בעבור אלו שאלתה דמויים דמה
ישראל לארץ ולכן נקראו ארץ כמו שאמר בזה האומר
הבכבד: והנה עם שבזמן מה תהיה זאת התומה בתכלית
השפלות הבטיח בזו הפרשה שישובו לקדמותם והנה ימנה
בזאת הקבטחה הכתובה בפרשה ואלה הדברים. לאחר
שהשם ישיב את שבותינו ולא יהיה על ידי אדם כמו גאולת
כורש ובזאת הגאולה בזה רמז שיהיה גאולה לא על ידי
מלאך אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו שאמר ושב יי׳ אלהיך
וגומ׳ שבית שתהיה זאת הגאולה כללית לא כמו בימי כורש
שבאחרי רבים מישראל בכבל ובשאר הארצות וזהו ברמז
כמו שאמר והקבך וגומ׳ שלישית שבזאת הגאולה יהיו
ישראל במעלה יותר ממה שהיו בזמן בית ראשון והנה
גאולת בית שכי לא היו ישראל במעלה כמו שהיו בזמן דוד
ושלמה ושאר המלכים וזהו הבדמז בתומרו והטיבך והרבך
מאבותיך. רביעית שלא ישובו ישראל לבסלם ולא ישובו
לחטוא כמו שאמר ומל יי׳ אלהיך וגומ׳ חמישית כי בזאת
הגאולה יהיו לויבינו כברתים מה שלא היו בגאולת כורש
כמו שאמר ונתן יי׳ אלהיך את השות האלה על לויבך ועל
שונאיך. הרי יתבאר מעלתיהו בזאת הגאולה והבלות
החומות עם היותה בזה הענת בתכלית השפלות ולכן אמר
מה היום מצוך ומחיר כך ישרש מפילים בהע׳ ועתידי׳
להיות מחירים בעב׳ כמו שאמר קומי הודי כי בא אורך
וכבוד יי׳ עליך זרח. תוכ׳.

פרשת וילך משה

יי׳ אלהיך הוא העובר לפניך כאשפיך אתנו לויבינו היום
כלום שאמר ויכונו משבאיך מפניך וכשלין פניך אתנו היו
אנו כלום לפניהם שכן הוא אומר הם היו פניך הולכים אל
תעלנו מזה: היו ספק כי בהיות השנאת השם יתברך בנו
תפילו קיימו בתכלית החולשה ולויבינו בתכלית העוצם
וקיבולת פוכל להבקש מהם כי לויבינו לא יקשב כהם
למחומה אחר שהשם יתברך יהיה בעזרנו כמו שאמר דוד
יי׳ לי בעזרי וגומ׳ וכל המזמור כלו וכמו שאמר נם כן לא
בחיל ולא בכח וגו׳ כי השנאת השם יתברך היתה עזר
מזו דבר וכשיהיה הדבר בהפך שהשם יסלק שכיבתו מהנו
תפילו שהיה בתכלית העוצם וקיבולת ליהו כלום כי העזר
האלהי ישוב כנגדנו ויעזור לויבינו על דרך מה שאמ׳ איכה
ירדוף אחד אלף וגו׳ ואחר שהיה הדבר כן כי העזר והסומך
לנו היה אלא השנאת השם׳ ראוי שנעשה בחופן שתתדבק
השנאת השם׳ עליהו וזה לא יהיה אלא בקריאת התורה
ובעשיית המצות ולהזהרות ע׳ העניין אמ׳ וקרא משה ליהושע
וגו׳ ואמר ויי׳ הוא ההולך לפניך וגו׳ ובתן הסבה בזה ואמר
ויכתוב משה את התורה הזאת וגו׳ הרי שבעבור תרון בריח

יי׳ יהיה השנאת השם׳ ביניהו ויעבור מלכנו לפניהו וילחם
מלחמותיהו וזהו מה שהתחלנו בתחלת דרושיהו יי׳ אלהיך
הוא העובר לפניך וגו׳ בעבור זה נוכל למלך אשר לו העוצ
והממשלה שיהיה קורא בתורה נגד כל ישראל מז׳ שנים
לז׳ שנים כמו שאמר ויצו משה וגו׳ תקרא את התורה הזאת
וגו׳ ובא בקבלה כי זאת הקריאה למלך בעבור שיחשוב כי
לא יקום ולא תכון מלכותו בעבור כחו אלא בעבור זאת
התורה ולכן כותב ספר תורה לעצמו ובא למלחמת
עמו ושב כלן אלו מוסב ככנדו שבאמר והיתה עמו וקרא
בו כל ימי חייו כי לא יחשוב בלבתו למלך שיש לו עוזר וסומך
שלא זאת התורה ובעבודה הוא ניצול מכל מקרה ופגע לא
יחשוב נם כן בשהוא יושב לבטח שיש לו קיום לפילו בקרף
עין וזהו אמרו בכם והוא אלו יושב בדין נם כן והוא אלו
והלמון שכל מה שיעשה יהיה על פי התורה ולא כפי שכלו
ותבונתו כמ״ש בפשיח המקונן לא למדאה עיניו ישפוט וגו׳
אבל יהיה כמשך לשפוט כפי התור׳ והמנוח ולא יקור ממכם
ימין ושמאל אלא בקבת קעתים כי המלך יש לו להמית
ולהלקות אפילו שיהיה ככנד התור׳ אבל יעשה כדי לקיים
את התורה לא לעבור עליה כמ״ש אל בית דין מכין ועונשין
כדין ואלא כדין לא לעבור על דברי תורה שא לעשות סייב
לתורה הרי התבאר כי התורה היא דבקות ביניהו ובין הש׳
וכפי שיעור עיוניהו בה ועשותיהו ולזה דרשו׳ ומדותיה תהיה
השנאת הש׳ בהו ועל ידה יזכה לכל הטובות הנשמיות
והמדומות והקבלה מהלויבים והיותהו שריש עליהם ויהיו
מפלים מפניהו בחופן שחמשה ירדפו מאה ומאה רבבה
הפי׳ שבהיה לאחיהו בתכלית החולשה כי אז לי׳ המלחמ׳ ובלא
חרב ובלא חני׳ ישוע יי׳ למושנתי ממנו וזה במאמ׳ שהתחלנו
כשפניך אתנו לויבינו כופלי שבאמר ויכוסו משבאיך מפניך
ועל זה היסוד בנוי כל הפרשה ואמ׳ ניאמ׳ יי׳ אל משה הנך
שוכב עם אבותיך וגו׳ וגזר בעבו׳ זה שהטוב והמעלה תמצא
בבני ישראל מיד יאבד כי סוד הקשנתה ממנו כדבקה עם
הלויבים להרע להו כמו שאמר וחרה אפי ביום ההוא וגומ׳
ואמ׳ כי הסבה בזה הוא בעבור כי הלדין המשניח והמחופף
עליהו הוא סר מעליהו וזה ואמ׳ ביום ההוא וגו׳ הרי התבאר
באמר הנאמר שהתחלנו כי כשפניך אין הולכים אין לאנ
כלום ולכן אמר משה אם אין פניך הולכי׳ אל תעלינו מזה:
והכיש הקשו ואמרו כי לא שהתודו ישרש ואמרו על כי אין
אלהי׳ בקרבנו לא להוסיף בהסתרת הפני כמ״ש ואנכי הסתר
אסתיר וגו׳ אלא להוסיף בהסתרת הפני כמ״ש ואנכי הסתר
וגו׳ והשיבו לזה כי מ״ש ואין ביום ההוא וגו׳ כחשו בי׳ ואמרו
כי אין הש׳ משניח בנו ולכן ימשך מזה העון הפלילי שהוא
כפירת הקשנתה שקש׳ יוסף לבסתיר פנים: והתשובה
החמתית בזה כי העושה הרע בעיני יי׳ להכעיסו קודם
הנזירה אם יתפלל וישוב אל יי׳ וירחמהו אבל אחר הנזירה
הנזורה אף שישוב לא ישמע הש׳ בעקתו כמו שאמר שלמה
יען קראתי ואין כמו שהלים החולץ לחשת אחיו שהפלה לפניו
לא ישוב אליך עוד כן חלץ הש׳ בעבור גודל עונם וזה כי׳
בגדו וגו׳ וכן אמ׳ בפרשת אם בחקותי והקותו את עונם וגו׳
ואחר זה הוידוי אמר אף אני אלך עמם בקרי כי היה רשוי
כי אחר הוידוי שישוב הש׳ וירחם את ישראל אבל כפי גודל
רשעתם ותועבתם אחר הנזירה הנזורה לא יוכל האל לשוב
אל מעלתו הראשונה עד שיפרע מה שעשה מעבירו כמ״ש

יצחק והארץ לעולם עומדת אלו ישראל שנקראו ארץ
שנאמר עד יום גלות הארץ וכי הארץ גלתה אלא אלו
ישראל שנקראו ארץ לפיכך והארץ לעולם עומדת ומנין
שהם עומדים שנאמר אתם נצבים וגומ׳ מה כתיב למעלה
מענין הקללות ואחר כך אתם נצבים׳

למה שראיתי רבים פורצים בגדר החרמות ראיתי
לבאר בכאן משפט החרם כפי מה שבא בזו
הפרשה והחומר שבו׳ והנה ראשונה ראוי שכל זמן שישראל
יטילו החרם שיהיו כל ישראל מראשו ועד סופו לא יפקד
אחד מהם וזהו שאמר אתם נצבים וגו׳ והנה ראוי שיהיו
שם החכמים והצדיקים והדיינים והשוטרים וכל איש ישראל׳
ב׳ שיאמרו בפומבי לאי זה דבר הם נקבצים שהוא להטיל
החרם כמו שאמר וענו הלוים וגו׳ ג׳ שהחרמות והקללות
יהיו לעשות סייג לתורה לתכלית טוב כמו שאמר למען
הקים וגו׳ רביעי כי אם שימצאו אחד או יחידי׳ חוץ מהקהל
והסכימו הקהל לעשות חרם הכל בכלל ולא עוד אלא
שהבלתי כולדים גם כן יהיו נכללים בזו החרם וחייבים
לשמור ולעשות מה שקבלו אביהם וזה אנו למדים ממה
שאמר ולא אתכם לבדכם וגומ׳ חמישי שאם אחד יוציא
עצמו מהכלל מהחרם לא יועיל לו כלל כי הוא נכלל
עמהם וזה שאמר פן יש בכם וגו׳ ששי אנו למדים שבעבור
איש או אשה או משפחה או שבט יהיו נענשים כל ישראל
כמו שמצינו כי בעבור שחטא יהוכתן בשונג נענשו ישראל
אף שלא היה הוא בכלל החרם זה אנו למדים ממה שאמר
לא יאבה יי׳ סלוח לו וגו׳ וכתיב בתריה ויתשם יי׳ וגומ׳ שהוא
מעניש את הרבים בעבור היחיד כמו שאמר רש״י׳ שביעי
אנו למדי׳ שזה סגולה שיכנסו מי שלא היו בשע׳ הטלת החר׳
כמו אשר קבלו עליהם והנולדים כמו אשר היו שם ומי
שאינו מקבל החרם הוא נענש כאלו הוא מקבלו ובעבור
היחיד העובר יהיו כדונים הרבים וראוי לאומר שיאמר כי
זה אינו מהצדק והמשפט ולכן אמר כי הוא נסתר ממנו כי
הוא דבר סגוליי והנסתרות ליי׳ אלהינו ואין לנו עסק
בנסתרות והנגלות לנו ולבנינו ודש״י כתב כי הנסתרות
יאמר כנגד מה שאמר ויתשם יי׳ וגומ׳ אתה מעניש את
הרבים בעבור היחיד השיב לזה כי זה יהיה משפט שהחטא
יהיה לנו ולבנינו אבל כשיהיה נסתר ליי׳ אלהינו לעשות
נקמה:

והרמ״בן השיב כי הרצון בו כי למה שהטילו החרם
בקיום התורה אמ׳ כי לא היו נענשי׳ בעבור
החטא הנעשה בשגגה כי השם יכפר בעדו כי הנסתר
מאדם ושגג בעבורו ראוי שיכופר על דרך מה שאמ׳ שגיאות
מי יבין וגו׳ ואמנם כשיהיה החוטא הגדול ויהיו עוברים
ראוי להענישם והנה באלו הפרושי׳ יקשה להם ענין יהוכתן
כי ישראל לא ידעו אם חטא עכן לשיעשו נקמה ממנו׳ ולכן
לא היו ראויים לעונש ויהוכתן הוא חטא בשונג ולא היה
ראוי ליענש גם כן:

והר״לבג אמר כי הנסתרות ליי׳ וגומ׳ פי׳ שקבלו התורה
לקיימה והיה במשמע שידעו הנגלה והנסתר
יחד ואמ׳ כי אין ראוי להעניש לשום אדם אם לא ידע סתרי
התור׳ אם לא ידע סוד הלולב וד׳ מיניו וסוד הסוכה והשופר
וסוד החקים וטעם המשפטי׳ כי זה נסתר כי הוא לה׳ אלהינו
אבל אם לא יעש׳ אדם סוכה וציצית ותפלין ושאר כל מצות
עשה ולא תעשה הם דברים קלים על כל איש ואשה וזה

הפי׳ הוא נאה ומתקבל: והנה יש להבין במ״ש פן יש בכם וגו׳
להודיע כי המעט מהרע מהרה יגדל כי כשהאיש יהיה
רשע וחוטא אשתו תהיה כמוהו ואם האיש והאשה יהיו
חטאים הבנים יהיו כמותם וימשכו כל המשפחה אחר כך
ואחר כך השבט וכמ״ש ז״ל במסכת שבועו׳ ונתתי את פני וגו׳
אם הוא חטא משפחתו מה חטאה ללמד שאם נמצא אחד
מהמשפחה נגב כלם יהיו כן נואף כלם יהיו נואפים שכלם
מכסים עליו ולכן אמר כי האיש יביא אל האשה והאשה אל
המשפחה והמשפחה אל השבט והשבט יביא שכל ישראל
יהיו נכרתים כמ״ש ויתשם יי׳ וגו׳: והנה אומ׳ והתברך בלבבו
וגומ׳ רבו הפירושים׳ והרמ״בם כתב כי האנשים כבר יראו
שדרכם היא רעה וחשך ואפלה ושיגיע ממנו תכלית רע
אבל בעבור חוזק התאוה לא יוכלו לעזוב דרכם הרעה
כמו מי שיודע שמזון שור או כשב או עז יזיק לו אבל בעבור
חוזק תאותו יאכל אותו ולכן אמר איני מקבל עלי אלא
האלה בעבור חוזק התאוות ואף שיראה כי אחר מלאת
תאותו תשוב צמאה כמו שהיה קודם על דרך מה שאמרו ז״ל
אבד קטן יש באדם וכו׳ ור״א אמר כי אינו מקבל עליו עול
בעבור שהוא רוצה לילך בשרירות לבו בעבור שיראה
שהצדיק והרשע כלם ילכו לאבדון ומקרה אחד להם כמות
זה כן מות זה וז״ש למען ספות הרוה וגו׳ יראה כי ימו׳ האיש
שהוא צמא מהתאוות כמו האיש שהוא רווה׳

והר״מבן פי׳ כי האדם יש לו תאוה גדולה לזרמת הנשים
ואם לא ימצא להם תאוה לשכב עם בהמה אבל
כשירבה זרמת הנשים יבא לשכב עם בהמה ועשות כיאופי׳
זרים שלא מטבע האדם והנה זה הרשע יחשוב שבעבור
מלאת תאותו אינו מקבל עליו את החרם ויתחבר הנפש
הרוה אשר לא יתאוה לדברי׳ העוברי׳ מסוג האד׳ וישו׳ צמאה
להם ואמ׳ על מה עשה יי׳ ככה וגו׳ להודי׳ כי לא יפלאו מאיש
א׳ שיעש׳ נקמת השם לו כי כן יראה בכל דור ודור אבל א״י
שהיא צבי לכל הארצו׳ יתמהו עליה ויאמרו על מה עשה יי׳
ככה וגו׳ וכתן הטעם לזה כי כרת עמנו ברית מה שלא עשה
לכל גוי והוציאנו ממצרים ע״ד מ״ש ז״ל כי שאל נא וגו׳ שהרצון
בו למה שגזר עליכו הגלו׳ והאבדון הנפלא עם היו׳ גוי׳ רבי׳
עובדי ע״ז כמוכו ולכ״א בתשובת זה הספק הגדול כי שאל נא
וגו׳ שעשה לנו מה שלא עשה לכל גוי מהמכות והתחלואים
למה שעברנו ברית יי׳ אשר כרת אתנו בהוציאנו ממצרי׳ עם
שאמ׳ בסבת ארך הגלות הזה הנסתרו׳ ליי׳ אלהינו לא יוכל
אד׳ להשיגו בדעת האנושי: והנה אח׳ זה ראוי שנבאר המאמ׳
כי הנה עם שהארץ שפלה בתכלית השפלו׳ יש לה ג׳ סגולו׳
א׳ בהיותה אמצע מכל צד ויש לאמצעי מעלה גדולה בטבע
כמ״ש ז״ל אל מול פני המנורה וגו׳ מכאן שהאמצעי משובח
כי הקצוות הם מגונים והלב שהוא באמצע הוא התחלת כל
האברי׳ והוא שמור מכל צדדיו שמירה מעליית׳ ב׳ יש לארץ
שהיא קשה להתפעל קושי גדול לקושי גרמה וקבוץ חלקיה
ועוד שהיא מרכז אשר עליו יתנועע הגרם השמימיי כי כל
מתנועע לא יתנועע אלא ד״מ׳ והנה התחלות העולם הם
ב׳ המרכז והמקיף והנה כשישראל עושים רצונו של מקום
נמשלו לכבבים וכשאינם עושים רצונו הם בתכלית השפלו׳
ועם זה הם באמצע כי חשיבות׳ יות׳ מהאומו׳ ואם יקרו להם
הזקים רבים מפנים שונים עם שפלותם הם נשמרים והם
קיימי׳ לעולם כמו הארץ ועוד שהם קשי ההתפעל מהצרות
הבאות עליכו בכל יום כאלו הם גשמים קשים וגדולים כמו

לימי המשיח אבל לעה"ב אין לה הבן דרכים דרכי בריותיו חכמיו לקרוא לחבשים כלם ולעבדו שכם לת"ח שלא לתת להם שכר טוב בעה"ז או בהפך לעוברים על המצוה או בחמור להם מתן שכרן של צדיקים ועונשים של עוברי עבירות אלו בתענוג בפלה ואלו בעופש שאין בו תכלית ובמצה גם כן מבריותיו וחכמיו גד לת מקדיחיה ת"ח לפאר ולשבח לעוסקים בתורה ובמצות ולבזות ולהוכיח בזיונו גדול לאבשי השוברי על התורה ועל הבריותי כמאמ' מרע"ה קלה תגמלו זאת ונו' והפך החבשים יהיבו לעשות הטוב ויחבבו מלעשו' הרע מפני השבח המגיע להם מעשו' הטוב ויחבבו מעשות הרע בעבור הבזו' המגיע להם והפך במצה זה ימין גם כן מהבריותיו כמ"ש ישעיה ע"ה הקמיר נוי ונומ' כי אין ספק שהכבוד לא יערבנו זהב וזכוכית ואם יאמרו לאדם לי זו תבחר יותר לעשו' בקמ' בחויבך אשר בקשו את נפשך או שיתנו לך שלף פרחי זהב אם יהיה הדיו טופל במחשבה מהבחות הפכיומיות שהוא חי בהקמה שאין לה שלא נפש המרגשת יכסוף השלף פרחי זהב לו יותר מהבקמה מלויבו ואם היה הוא המדבר יתאו הבקמה והכבוד יותר מכל ממון שבעולם כי בכוד אין חליפין וקמרת הכבוד בעבור תועלת הוא רע גדול עלה"ו אם הקמיר כבודו מבלי תמורת דבר והפך עם ה' קמירו תורת ה' ואבדו כבודם מבלי שיתנו לה מתנות ולזה יתמהו הכל ובשמו שמי' ואדון כמ"ש שומו שמים ונו' והפך יש מין אחר מהחבשים שקרוי לשי"ת לשדתו ולבבך בשמו מבלתי שיהיו מייעדי לא טוב ולא רע ולא כבודות ולא בזיונו ולא קלולי ולא שבחות ולא גדופים ולא שבחות לבל יעשו המצוה בעבור המצוה כי הוא השכר היותר גדול. ויש מין מהקדיחה לבהיי בקרו ועמ הבאתר לבל במצה לרזל בהרבה מקומות כמ"ש לפטיגנום לית סוכו וכו' והפך העובדי בעבור תועלת ימצאו על ב' דרכים מהם שעושי לשר קנוב עם לדוניהם וזה נקרא שכר ויש מין אחר מהעובדי שיתן להם לדוניהם תועלת לבל יהיה מה שיהיה הלדין וזה נקל פרם שיתן לו אי זה דבר שירצ' ואמ' כי לפי' על נד הזה לף שלא יהיה הבשר הקנוב לין לרוי לעבו' לש"י שאין רוי לעשות המצוות בעבור שום שכר ופרס של בעבור מצוות עצמם ורוי שימצאו מהעבירו בעבור מורת שמ' לא בעבור עונש של בעבור ירוא למה שלמעלה ממנו כי הוא נוא ורוי שיקיים מאמרו מבלתי שכר ועונש כלל. ואמרו במקום אחר העושה מצוה אחת לשלא לשמה רוי לו שלא נא לעולם ואמר בן עזאי הוי רץ למצוה קלה וכו' שרצה בזה כי אין רוי לעשות המצוות בעבור שום דבר אלא בעבור שהמצות הם שלימות לנפש והעבירות הם מפסידות את הנפש והם כתמים ונגעי ולבן רוי שלא יעשה אותם הלדם ויעשה הלדם המצות בעבור שהם שלימות הלדם מבלתי שיקוה שכר זולת המצות כמו הלדם שרוי לו לאכול הדברים הטובים בעבור שימשך ממנו הבריות וימנע מהדברים הרעים בעבור שימשך מהם החולי לא בעבור דבר אחר והפך יאמרו בסיפרי לחקבה את יי אלהיך כל מה שתעשה לא תעשה אלא מלחקבה יכול בעבור ממון או בעבור שיקרא רב או שיירא ממך תל לחקבה את יי אלהיך כל מה שתעשה לא תעשו אלא מלחקבה. התבאר מכאן שאין רוי לעשות המצו בעבור שום דבר אלא בעבור שתהיה הנפש מוכנה לקבל השפעות האלהיות ולא בעבור שום דבר אחר מהעולם אבל יתנו חיות לגוף מלבד תענוג אחר מהעולם: ובבר בי"ת אשר יתנו חיות לגוף מלבד תענוג אחר מהעולם: ובבר בי"ת

הפילוסוף בד' ממדות כי פעולו המעלה הם בבחירות בעבור עצמם אף שלא יבא מהם עונג והפך לאמרו במקום אחר במצותיו אפן מאד ולא בשכר מצותיו הרי שאלו החבשים קרלו לעבדת החבשים לעשות התורה והמצוה בעבור עצמה ולא בעבור דבר אחר והפך לאמר מדעה במשפה תורה כי המצות הם שלימות לנפש ובשמירת התורה והמצוה פיקי חכמים ובבונים ויקיק הנפש קרוב אליהו ואף כי המשפטים הם נדיקים בעצמם מי שיבקש תכלית זולת התכלית וש"ש ושמרתם ונו' ומפני זה רצוי לעשות ולא בעבור קבלת שכר ולא בעבור הריחיקה מהבושת אלא בעבור עשות המצוה בשה שהוא מצוה ובעבור שכל הלבעי' יעשו המעלה והמצוה בעבור אלו הנ"דברי' לא בעבור דבר אחר כלל כל שו הכתות הם בזו הפרשה ואמר הספרא ואמר ושמע ישראל ונו' כי אשר יעשה התורה והמצות בעבור יראת עונש ובעבור קבלת שכר יאמר עליו כל הקללות והברכות כמ"ש ויהי אם שמוע תשמע ונו' הרי שבזה המין כלל הלבעי' העושי התור' והמצוה ובעבור הבדברי שאמרנו וכלל נא כן הלבעי' אשר הם במדרגה עליונה יתר משלו והם אשר לא יעשו מה שיהיה רוי לעשו בעבור הבושה והכלימ' ויעשו מה שרוי לעשו בעבור הכבוד והמעלה וכענד אלו אמר יתן יי' את אויביך ונו' ירלה אם תקייס התורה והמצוה יהיה לך מהכבוד מה שלא יעלם כי הבתגברות במלחמה הוא כבוד גדול כמ"ש הפילוסוף בג' ממדות ואם לא ישמע התורה והמצוה אמר בהפך יתך יי' נגף ונומ' והיה הרפה גדולה כמ"ש וכבד הנ' כתות הקשוש' התורה והמצוה לא בעבור דבר אחר אלא בעבור כי יאמ' יקימך יי' ונו' אשר הרבון בו כי כמו שבחבילת הדברי הטהורים יניע הבריות וטוב המזג אשר בעבורו יניעו פעולות הדברים כן בעשות הלד' התורה והמצוה אל שיהיה קדוש ומי שהוא קדוש וכבדל משאר העם הקולבים בחושך רוי שיהיה מורהו על הכל כמ"ש כורח אלהים ממקדשך ונו' אשר הרבון בו שמבד שהוא קדוש הוא כורח ואחר שמ' יקימך יי' לעם קדוש וראו כל עמי הלרץ כי שם יי' נקרא עליך וירלו ממך וכאשר לא יעשה התורה והמצוה יתחייב שיעבוד אלהים אחרי' ען ואבן אשר הוא הפחיתות והרע הגדול שיעבד לדם תחת אלקי אחרים ען ואבן ולכ"ש אחרי והייתי למשל ולשניה בכל העמי אשר יבהגך יי' שמה הרי התבאר בכל כתות בני לדם העובדים את יי' הם כלולי' בזאת הפרשה ולבן כאמר על כבון הסבת ושמע ישרל היום הזה נהיית לעם לה' אלהיך ובעבור שהעובדי' את ה' מלהבה ועושקים בתורה ובמצות לשמה הם מעטים וגם המוכעים מעשות הרע בעבור הבושת ועושי הטוב בעבור הכבוד הם יותר מעטים לבל מוכעים מעשות הרע בעבור העושים הגדולים ועשות הטוב בעבור קבלת שכר הם רוב בני לדם ולבן הלריכה התורה בקללות ובברכו' יותר משאר הדברי' לבל לשאר הבתו' הזכירם ברמז עם זה הבת והלריך בקללו' יותר מבברכות בעבור כי העושים הם המכיעים לדם לעשות הדברים מנוכי יותר מקבלת שכר ובעבור שרוב בני לדם הם אלו אמר הבסת ונו' ויקי רבון מלפני אלהי השמים שנזכה לדעת את ה' ולעבדו בלבב שלם. מוכיר בי"ת אלהי.

פרשת אתם נצבים

הבסתרות לה' אלהינו והבגלות לנו ולבנינו: אמר רבי

לפני ירחמו אלו לשון ועל זה המין כתוב בכתובים ותחלתי
עליהם ונו׳ וכן כתוב אב ונו׳: תכיפה שכלית כמו מי שירע
על נדיב לתת לו די ספקו ומחייתו או על מיט חכם ובינו
יודע תתיי ועל זה כתוב וחסד ה׳ ונו׳ כי זהו מכף קנדק
והיושר כמ״ש חכון יי ונו׳ וזה התחלה היא היותר שלימה
שיפשר שימנע כי התחלה ותכיפה שהיא טבעית ליכו
מקרוני שיקרא תכיפה אבל היא נדק ומשפט ולכן אמרו ז״ל
כל מי שאין לו דעה אסור לרחם עליו כי לא עם בינות הוא
על כן לא ירחמהו עושהו ומי שיש לו דעה רחוי לרחמו
עליו כ״מ כתוב אב ונו׳ והתכיפה הפעלית בחלק ב׳ מיכיס
מקס תכיפה לעבריים ולדלים ולאביונים ולגרים והכלל לכל
אשר הוא שפל רוח ואין לו עוזר וסומך כאומרו יתברך כל
הלמפה ויתום ונו׳ כי אם עבה ונו׳ ושמעתי כי חנון אני ויש
ממנה תכיפה על הפעשים היושבים בגרה ונוקה ויעקוץ אל
ה׳ ונו׳ וישלח ה׳ מלאך וינילם ויש מין אחר מהתכיפה והיא
לרשעי אשר שבו בתשובה ונועקו אל ה׳ ויתודו על חטאתם
כ״מ הכתיב יעזוב רשע דרכו ונו׳ שרגא בזה שבי דבריס
אחד שיעזוב הרשע מחשבתו הרעה וחטאתיו ומעשיו
הרעים ונם הן שיעקרם מלבו כי הרהורי עבירה קשים
מעבירה ולכן כשיעשה אלו הדברים וישוב אל ה׳ וירחמהו׳
ויש מין אחר מהתכיפה כשיעשה היא חטא מה לו בזו תרפה
לו קלון ונזרו עליו נזר דין למת וקיי נזר דיבו רחוי לרחמו
עליו כבדרשונה באומרו ונקלה אחיך ונו׳ כיון שנקלה הרי
הוא כאחיך ורחוי שלא תשבח אותו אבל יתכבדו כברשונו׳
באומרו המדבר ברוח הקדש אתך תקום תרחם ונו׳ וש כתן
תכיפה לאחרת נדולת הערך היא מנד המרחם כפי נדלו
ותקפו כאומר דוד עה תכני אלקים כחסדך ונו׳ רצה בזה
שאם היתה רחוי מנד עצמו לתכיפה ומנד שעשה נדול מבשוח
רחוי שירחם מנד מעלת נודל חסדו ולכ״ש במדרש חוטא
מה יעשה ויתכפר שלא יביא לעשה ויתכפר הרי שמחילה לבעל
החטא כפי נודלו הן מרחם לחטאי ומרבה מחילה לפושעי׳
ומעביר רשעון רשעון שיהיה החולה ותכיפה נדולת
הערך ולכן בא לקורות לנו זה האומר המקודש המכוכה
לרבי ישמעאל והרואה לנו עבייפים שאם שתרי המניחות
שאר הורה לנו באומרו שהיה עומד על נב המזבח להקטיר
כי הקטרת הוא דבר רוחני ומחזיק הכפש כ״מ אל תי זהו
דבר שהכפש תלויה בו הוי אומר זה הריח שבאה בכפש׳
ונו׳ וכמו שהכפש מחזקת הריח כך המעשים טובים יחזקו
הכפש וכמו שהקטרת הוא לריח ניחוח כך המעשים טובים
והידיעות הם לריח ניחוח לה׳ והלא זה השלם שבהשנת
הנפש יתי׳ והידיעתו והידיעת פעולותיו ישיג האדם השלמה
הנכחית והתעצום האתמיד. ואומרם רחם רבי ישמעאל לה׳
נבולות כי המניחות כלו יתחלק לב׳ חלקים לעלה ועלול
ועלה ועלול יחלקו לב׳ חלקי׳ לעולם השכל ולעולם הנשמי
והעלה הראשון נקרא ה׳ והעלול הבא ממנו נקרא בשם
יי׳ ולזה שבשו השכלים ימצא מה שהוא עלה לעולם השפל
והוא נקרא שכל הפועל הוא נותן הצורות בחמריים והוא
הרמוז במלת כי המיחד הצורות עם החומר ולכן רחם זה
השלם לנקטירו עה המוצא השכל הפועל שהוא לאחריו׳
שהוא השכל הפועל ושאר השכלי׳ הנקראים בשם יה ולזה
הכל שהוא יי׳ ולזה ישמעאל בני ברכני כי הכחות העליונים
נריכים הכנה כדי שיפעלו בדברים התחתונים וזהו הקרמז
במלת ברכני כי אם לא יזרע הקדש לא ינמק ובא הרמז זה
לפני

לחזל בזולת זה המקום באמר׳ זל אין לומרי שיהיה למעלה
עד שאומרים למטה. ואמנם אומרו יקי רצון שיכבשו וכו׳
הרצון כי הדברים הבאים לעולם אמם מן הדין ואמם
מהרחמים שאם העולם נדון מהדין לא יתקיי׳ לכ״ם שיכבשו
הרחמים למדת הדין ולמה שהיו ישראל בעלי תורה ומנו׳
והם היו מחוייבים לעשות נדק ומשפט יותר משאר האומו׳
כ״מ כי תוליד בנים ונו׳ ולכן יפקוד עונותיכו יותר משאר
האומות כמ״ש כי תוליד בנים ונו׳ וכל זאת הפרשה העיד
לבו שמים וארץ שבהרהר יפין לותנו בין האומות והשיב
לשלשה נדולה למה כשתהו ישראל משאר האומות שבישראל
יעברו נרות רבות יותר משאר העמים שיעבדו ע״ז והשיב
כי שאל בא ונו׳ אם כמנא לומה שישמע קול אלקים כאשר
שמענו לכן הוא רחוי שבעברנו על המצות שיעשה
ולחומות העולם אינם רחויים בכן לעשה ולכן ר׳ ישמעאל
התפלל שלא יהא מדת הדין פתוחה כנדלו. ויקי רצון
מלפני אלקי השמים שישמע קול תפלתינו וירחם עלינו
אמן וכן יקי רצון:

פרשת והיה כי תבא

הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה׳ אלקיך.
מכיון החכמים הקודמי׳ לעדת אנשי׳ לעבוד לש״ת ולשרתו
ולברך בשמו על פניס מתחלפים מקס קורחים לחכמים
לעשות נדקה ומשפט ויעוררו לקס כשיזכו בעבור זה
להשנת טוב השובע והכנחון והקרבות בפרי בטן ושיהיה
השלום בארץ ואס לא יעשו המצות יחסר לקס כל טוב ויהיו
עובדים בעבור פרך ויעבדו את אויביהם. בחסר כל ויבאו
עליהם קללות במדות ויעידו נ״ב בשאס יהיו טובים ישיגו
העה וישאר בפעס אחריהם לעונג בפלה ואס לא ישיג
מהכלין והקפסד בעה והייעוד נ״ב בעה. מה שלא ידומה
והנה רבו הפסוקים הכתובים בתורה שמייעדים כל טוב
בעה והייעוד נ״ב בעה וימנא מאמרים רבים מהייעודים
הטו׳ בעה והייעוד הרע נ״ב בעה ומייעודי הרע והאבדון
בעשות הרע ולהביא רחיק מהפסוקים אין נורך כי הוא
דבר מותר אבל כבוי מאמר מח לרחיק. אל ועידת והנה
טוב זה נ״ע מאד זה ניהנם וכי ניהנם טוב מאד למלך שהיה
לו פרדם והכניס לתוכו פועלים והיה אונר על הפתח אמ׳
כל מי שמתעסק במלאכת הפרדם יכנס לאונר ואס לא
יכנס לבית האסורים כך אמר הקב״ה כל מי שהוא מסונל ל
במצות ובמעשים טובים יכנס לנ״ע וכל מי שאינו מסונל ל
יכנס לנ״ע הרי זה ניהנם. והנה הכתיבים כלם קורחים
לחפשים בעבודת הש״ת וייעודים טובים לעשה התורה
ולעוסק בתורה ובמצות ובייעודים רבים להכניע על עושי
העבירות קללות במדות כמו שכתוב בפרשת אס בחקותי
והיה כי תבא והקרבה פעמי בתורה ועל הלבו בזה הדרך
עם שהוסיפו עה לעוסקים בתורה ובמצות ואמרו שיהיה
שכר העה מה שלא יעלם ואמרו שהוא לעולם שכלו טוב
וכלו לרוך כי זה העולם אין בו דבר טוב כלו אלא שיהיה
רע בהשוואה כי אין שמחה שאין בה תוגה ולא יאמר בו טוב
שלם ועם שהטובו בו הס בפסדות ואין קיימות אבל העה
הוא נצחי וקייס וכלו טוב ואומרים שיש בו תענוגים בפלאי
עין לא ראתה ואוזן לא תשמע כל הכתיבים לא כתבתו אלא
לימי

ומשפל ומלך והחכמה והידיעה יעטרך על כתף וכביש
ושבישראל ימצאו כל הש למיות ולכן היו שלמים שלא יחסר
כל פרט ושרשי שיהיו הדברים כ"ת ושלא ילך מחכם לחכם
כדי שיכירו לו וישאו לו פניס בתורה ושרשי שכל משימות
פשיטים ישראל יהיו מקרב ישראל ושמנוח על כל קהל וקהל
מישראל למנות עליהם דייניס כשרים ועל הדיין לשפוט
צדק ועל הבעלי דיניו להלוך לאחר בית דין יפה בין שיויוח
לו יפסיד ושלין שום דיין רשאי לתת למחכם לכל דבר עד
שידרוש הדבר ויחקרנו ושקוח בעצמו ולא על ידי שליח
ושיהיה קלמת המנוי לפו על פי שנים או שלשה עדיס ושלו
כלם הס משפטים נדיקים ותורת אמת ליושבים לפני ה'
להוליכם בתורתו ובזכה ובחיה לרשות פני משיח וישוב
עשרה ליושבה ובאמר והלכו עמיס רבי ואמרו לכו ונעלה
אל הר ה' וגו' תוכיר בילאו:

פרשת כי תצא

שלח תשלח את הקס ואת הכנים תקח לך · נדרשין בפירקא
קמא דברכות אר' ישמעאל פעם אחת הייתי עומד על גבי
המזבח להקטיר ורציתי את ה' נבזות יושב על כסא רם
ונשא אמר לי ישמעאל בני ברכני אמר לו יהי רצון שיכבשו
רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתכהג עם
בניך במדת חסד ובמדת הרחמים ותכנס להס לפני משורת
הדין ונעבר בראשו עכ הקנדק · אין ספק שהחמלה
והחכיכה לפושעים הוא דבר הכרחי בקיום המדיכה ולכן
תמצא שכל התארים המכוונים בי"ג מדות הס מדות הרחמי
והחכיכה בלתי לאחד והוא פוקד עון אבות על בניס ולכן
כל מכהיג מדיכה רשאי שיתנהר בחלק כמו שהיה הקב
המורה פלג בבקשת מל'ע בחומרו קודיעני כא ונו'כי רצה
לידע קהנת הקס את חמלתו וכלל הכמצה כדי שיכהיג
עמו ובחלתו ואמרו אל ובלכת בדרכיו וכי היפשר לו לאדם
להלוך בדרכי הקס את'חלה מה הוא רחום אף אתה רחום מה
חנון אף אתה חנון וכן כל שאר המדות וכן אמרו אל כי
העולם לי היפשר להתקיי בלי חכיכה וחמלה כמ"ש בתחלה
עלה על דעתו לברוא את העולם במדת הדין ורואה שהי
היפשר להתקיים עשאו במדת הרחמים כמ"ש ביום עשות יי'
אלהי ונו' ולכן אמ' שהקשובה בבחינת קול שבבחינת העול' ולכן
היה החכיכה וחמלה לות בחמין לזרע לברקס מנקבו של
הקב"ה כמ"ש אל כל מי שיש לו לא מנ'מדות הללו הוא מזרעו
של לברהס אבינו בייחוס רחמנים נומלי חסדים והקב
ירחה ממ"ש כי רחמלה והחכיכה הס מהפעולות היותר
יקרות וכבודו שלי היפשר שימנאו לאדם מי שיתנהר בזולת
המדה הוא מכיר את בוראו הוא לקוב למעלה ובחמד למטה
ולכן היה תחל דבריהו לדבר על אלו הפעולות ולזה שלח
תשלח את הקס ונס המחמר המקודש לנדול הקהמי שהוא
ר' שמעאל בעצין הרחמים והחכיכה ובה כנהר בדר ושיכו
קנת דבריס ברשני פרקים מהחמלה והחכיכה עם שהדבור
בזה לרוך:

חרב המורה אל ביאר בחלק טעמי המצות כי טעם
שלוח הקן כי הכביים או הפרוזי לשר
הקס רובצת על הרוב ויכס רשוי לאכילה והשישלח הקס
ותלך לה תנטער ברחמתה הלקיחה מהכבי ועל הרוב יהיה

סנה להניח הכל כי מה שהוא לוקח ויהיו רשוי לאכילה ברוב
פעמים ואלו הנעריס חשב התורה עליהס בבהמו ועופו
כ"ש בבני אדם הרי שעיקר זאת המצוה כפי דעת הרב היא
חמלה והכיכה מאתו ית' על הבל הבלתי בעלי נפש המשכב
ולהדריך לנו בזאת המדה של הבל שהיה מדברים כל
שכן במדברים ועל"כ על החכמים שהס בכלס הלהיס
ובדמותו וכמו שאמר בזו הפרשה לא תסניר עבד אל אדוניו
והוא שיתהנה עמו בזו המדה הנכבדת שיעזור למי שבא
להסות תחת כנפיו ולא זה בלבד אלא שיאמ'חייב שתעניין
בתיקונו ולא תעיר לבו בדברי'והו שאמ' עמך ישב בקרבך
ונו'ואם זה בפחות מבני אדם שהוא עבד כיכר כמ"ש כל שכן
שרשי לאשר הוא בכלס הלהיס שרשי לעניין בתיקונו
ולהדריכו ולחמול עליו הנה זו המ'הכנדת למדנו התור'
בדברים הפחותים כ"ש בדברים נדולי הערך כי טעם אשת
יפת תאר שבא בפרשה כפי דעת הרב אל היה לחמול עליה
אשר שב את עמה ואת אלהיה כי יש לעובדים ולהפחי'מהם
לבף רגליהם בבבייתן כי כל עצב יהיה מותר · ואולם כפי
חזל אמרו כי כל הפרשה כלה לחמול על זה היה כי
בהיותו יצרו נובר יבא לקחת לו אשה מעה"ע אלכן אמרו אל
שלח דבריה תורה אלא כנגד יצר הרע כי הקב"ה יודע כי
מה שיעשה זה היה בתוקף יצרו לעשו'את הכבלה בישרא'
ולכן בא להתיר לו את האסור לחמול על זה היה שלא
יחבד מהעולם שכלו טוב בעשות הכבלה הזאת ואמנם מה
לו לעשות שאר המעשים כמו נלוח רשע ועשות נפרטים
של הקש והסרית הבגדי'קיפי'ושתבבה לביה ואמה ושתהיה
מוקנת בדין לבילות לרחס על בת ישראל שהיתה לאשתו
רחשוכה ולקח אחר'עליה בעבור יופיה אמר הכתו'שיתנהג
בדין לבילות ויעד בחשתו ולכן כל הפרשה כלה היא על
דרך החמלה על הלים והאשה כמ"ש:

ואולי כאמר כי טעם האבילות והבכי ושאר הדברים
הכתובים בדין לבילות על דרך מה שאמרו אל
כי מי שרואה יצרו נובר עליו יבא שחור ויתבטה שחור כי
רחוי הוא לחיש לאשר היהו נובר על יצרו הרע שיתחוק
ויתחב'על עצמו כמו מי שיתאבל על אביו ועל אמו ושיהיה
עצב ובוכה על עשותו דברים בלתי הנוכים ומכוערי'ולכן
יחוייב למי שיעשה חטא שיהיה כעצב ולכן מתה התורה כי
בעברו זה היה לקחת לו לאשה מעם אחר יהיה באבילות
ובדאנה לא כדין הלוקח לאשה יפה שרוי לעשו'אותו היום
יום משתה ושמחה אבל רחוי שיהיה הדבר בהפך ושיהיו
הדברים הנעשי'בהפך כדי שישוב מדרכו הרעה ולא ילמד
לעשו'כדבר הרע הזה אבל יחמול על נפשו כי נומל נפשו
היש חסד ונו'ומי שיחמול על עצמו בהכרח הוא שיחמול על
אחרי'כי המזכה את הרבי'מקבל עומדת לעד הרי כתבאר
כי זו הפרשה כלה היא חכיכה וחמלה וכן הפרשה הב'
והכלל כי התורה כלה היא על דרך החכיכה ולכן אמר
בעניין שהתחלנו לדבר שלא תשלח ונו'כי מי שיחמול על
הבן בלתי שכלי כ"ש על הבן השלם שהוא חלד'מי שיכו
לוקח מהקפקר כ"ש שיהיו לוקח מהשמור לבעלי ולכן זו
המצוה היא נדולת הערך ולזה הטעם שכרה נדול שהוא
לריכות ימים · והנה כמצא החכיכה והחמלה כפי מה שבא
בתורה על פניס רבים ממנה חכיכה טבעית וממנה חכיכה
שכלית וממנה חכיכה הפעלית · חכיכה טבעית כמו חכיכת
האב והאם על בנו ובזה הסיון יכנס כל החכיכה והרחמים

והנה נזה השם כי לאחר שבעלי הריב יעלו אל מקום המשפט
ונזר ב"ד הנדול שלא יסור מדבריו ימין ושמאל ואם היה
מיוחד ימצא שאחר שנזר את ב"ד הנדול יסתיר את דבריו
ולא יבוא לשמוע את דברי הכהן אשר יהיה בימים ההם
שיומת האיש ההוא בחנק שכל ישראל ישמעו וייראו ונו'
והיה זה בעבור כי עם י"י הוא כמו ישראל הם בית המרי כי
לאחר נזר דין שנזר הדין השופט ומשך אל בית דין השבט
ומב"ד השבט ילך אל ב"ד שאר השבטים ומב"ד שאר השבטים
אם לא יבואו בדברי ילך אל ב"ד הנדול והנה זה רמוי
שיהיה בעל תכלית ושיסידו המריבות והקטטות והיה זה
כאשר יניע הדבר אל הכהן הנדול אל כשיח ישראל העומד
שם להגיד את דבר ה' ואחר שיתחברו הכהנים הלויים שהם
רבים מהשדי עליון אשר לא מלקבת לדם יטו הדין ולא
משכחתו כמו שאמר הקומר לאביו ולאמו ונו' הקרבן בו מי
שלא החכיף בשום מעשה לאביו ולאמו ונם לא לבנו ולאחיו
רמויים אלו שיורו משפטי התורה כמו שאמר יורו משפטיך
ונו' ואחר שימצאו רוב דעות וכלם לשום שמים וימצא בהם
רשע נאדין יכולו את כלם לאחר שינידו אז את הדבר המשפט
רמוי לשמוע אליהם בכל ריב וכל נגע ובין כל דברי ריבות
ואח"כ אם לא יעלה בדעתו לקיות סורר ומורה רמוי שיומת
האיש ההוא למען יזהיש נורם תקלו' רבות הרי התבאר
שיחוייב שימצא בכאן שופט ושוטר ונשיא ישראל מקום
המליכה והמלכות להסיר הרעל והחמס מאבני המליכה
ולתתן לבית חקו הרחוני לו ובעבור שהשופט והנשיא לו ה"כ
ליפשר שלא יהיה להם עוז ותעצומו ונפרט כנגד הרשעים
הרעריים ויש להם כח וגבורה לעשות חיל כדי שישלם זחת
המלחמה ולא יהיה חסרה קונרך שיהיה בכאן מלך לשפוט
את ישראל כי המלך יש לו כח וגבורה ויירחו מפניו ויתר
מהכאן והשופט וגם הונרך למלך למה שהמלך יש לו
יכולת להמית כפי השעה והנונרך יותר מבית דין הנדול כי
לף שבי"ד הנדול מכין ועונשין כדין ושלא כדין לפי שעה
יש כח נדול במלך לעשות זה כי יתבאר בכרה השופט
והשוטר ובית דין הנדול והמלך ובעבור שעיר פרא אדם
יולד חסר מכל שלימו' ומכל ידיעה ומכל מוסר ולהקריבם
אל מלך עולם יצטרכו שיהיו בכאן לבשים חכמים ונבונים
בעלי מוסר בלי כבהלי להין בחופן שילמדו החכמ' והמנוק
והתורה לעשם ישראל ולזה בחו הכהנים הלויים וכל שבט לוי
עמהם כי שו היו מורי התור' ולכן לא היה להם חלק ונחלה
עם ישראל אבל חישי י' ונחלתו יאכלון ובעבור שהכהן
והלוי לא יוכל לייסר הבעשים בסתר ולדעת סתרי התורה
אשר הם למעלה מכל שכל הונרך שיהיה בכאן כביה שידע
סתרי התורה למעלה מהחכמים ושידע מחשבות אדם
ותחבולותיו ויוכיח כפי מדה שיודע מזנו ושרחי לקוכיחו
הרי יתבאר שנריך שיהיה בכאן מלך וכהן ונביא ושופט
ושוטר וכאשר היה זה כן לא יחסר מהשלימות דבר מבני
ישראל ולכן נאמר על ככון תמיס תהיה ונומר אחר שהכיח
החבשים אשר אמרנו ויקייס להם כביא מקרבך מאחיך ונו'
והנה השופטים והשוטרים רמוי שיהיו מבני ישראל כמו
שאמר שום תשים עליך ונו' ובעבור חסרון הכנוס ולא כמצא
בהם שום שלימות אלא בקושי כשרוני להקיש מלך עליהם
או כשיח יבוז אל עם אחר לבקש להם זה אבל ישראל שלא
יחסר להם כל טוב מהם מלכיהם מהם שריהם ובניהיהם ונם
כמו שאמר הקומך אל כי למה שהיו מלכי הדום אשר הזכירה

התורה לא היו מלכי' אשר זכר ר' מחדום אבל תרחה שהוא
מייחם אותם ואדמותם פלוני ממקום פלוני ונתן הרב טעם
לזכור אלו המלכים שמלכו מארץ אדום למה שהכניעו בני
עשו והשפילום והזהירום בהם כמו שאמר בחרי מאחיכם
פלוני ופלוני ומעשיהם היו מפורסמי' כי לא המליכה אומה
אחת שאינו מיוחס שאינו מנער אותם נער נדול או קטון
ולכן אמר זה המאמר כי ישרל ממנו פרח ממנו יתד שהוא
המלך והנה נדול כי השלימות הנפשיי מניע מהנה נדול
והשלימות הנופיי מניע מהמלך ולא יעטרך ישרל עם לאחר
וכן היה כי דוד כמשח למלך על ישראל לו ולזרעו לחריו
ברית כהונת עולם הרי יתבא"ר על נכון תחלת דרושינו תמי'
תהיה עם ה' אלהיך ועתה בתחיל ובפרט קנת מהפרשה והנה
כפי מה שפירש הרב הנדול ל"ט כי זו הפרשה תדבר עם
ישראל ועם הדיין ועם כל לאחד מהמריבים עם ישראל שמי'
להם ושפטו את העם משפט נדק ירחה מהם דייניי נדיקי'
לשפוט נדק ויהיו נם כן חכמים כי מי שיהיו חכם אף שיהיה
נדיק לא יוכל לשפוט נדק וכמו שאמר בפלשת יתרו כי כמו
מי שירצה להיות תורג או רוקח רמוי שיהיו מוכנים מול
המלחמה ונם שיקבלו דעת מבעלי חומות כדי שילמדו
אותה ואם זה במלחמות כ"ש שרמוי שיהיה בחכמת הדין
והמשפט לא כמו שחושבים בחותי עמהו כי כל לאחד ולאחד
יוכל להיות שר ודיין והנה המשים דיין שהיו הנון ירד
מנדולתו ואם דן את הדין הוא פרין ורשע ודיו דיין
אפי' שיעשה בדין ולאחר כך נוה לדיין שלא יעשה משפט ולא
יכיר פניט אבל יהיה נדק אוה בלי אף לשפוט נדק לא יקח
שוחד כי כמו שאמ' הפילוסוף בעשרה ממד' התחוה תשנה
השכל ותעשה כזב בנפעלי' והנה הממון יוכל הלחם למלא
את תאוותו קרעה כי הכסף יענה את הכל ולאחר כך נוה
לבעלי דיניו שילכו לאחרי בית דין יפה אל"כ לבית שערי'
ונעם הנכפל הדייני' כריבי' לשפוט נדק ונריך לתת לדדוף
הנדק תמיד לילך ממקומך אל מקום אחר:

ור"אבע לא לאחר נדק נדק פעמיט שירדוף את הנדק
בין שירויח או יפסיד. ולאחר כך אמר כי ימצא
בקרבך ונו' והרמון בו כי אפילו שישמע שהיה או לשם עשה
עבירה לאחת נדולה והיה ע"ש שירוש הדבר בחקיר' כפלאה
והנה לא על כל אחת אלא אמתלא או יבין הדבר ולא יעשה
זה הפעל על ידי שליח שלא הוא בעצמו ידרוש הדבר והנה
אמתלא הדבר ולאחר שהיה מטבע האיפשר אין
בו ידיעה הכרחית לאחר שהיה המציאות בזה יהיה בשני
עדים כשרים ואם יאמרו יותר יתחלת הדבר ביותר וזהו
שאמר על פי שנים עדי'ם או שלשה עדי'ם ונ'. ולאחר שאיפשר
שהעדים יהיו שקרנים ואין לאדם קיום בזו הידיעה לאחר כי
הדיין לא ינזור שימותו אלו האבשים אבל פלוני שיאמ' לאם
אם הדבר כמו שאתם אומרים רמוי שיהיו מומתים ונהרנו'
אבל אתם הרואים שאתם יודעי' הדבר בחמת ורחיתם אותו
אתם הרנו אותו ולא"ם יד העדים תהיה בו ברשעה ונו'
והו' דבר נדולה לא ינזור שום דבר בשמועה אבל את אשר
ירחה יאמין ואשר לא ירחה יאמר איפשר שיהיה ואיפשר
שלא יהי' כי פתי יאמין לכל דבר. הנה בעלי הקבלה יאמינו
אשר ירחו ואשר לא ירחו אם הוא מחומר המכוער ידיעו
שהוא כמוצע ואם הוא מחומר המקוייב ידיעו שהוא איפשר
ואם הוא מחומר האיפשר ידיעו שהוא איפשר יתבאר ממה
שאמר כי מלחמת המשפט יצטרך אל שוטר ושופט ונשיא
ומושל

לפניו ושיקללוהו בפה וזש והביאכם ונומר כי זאת הכוונה הרשעה ולולם בעבו שהרשע היה מתעסק בדיבי הקרבנו׳ וקורא לי זה מקומן וכו׳ ועושה עבירות גדולות תמ׳ ולרשע אמר אלקים ונו׳:

והנה מעשה העבודות והקרבנות ותורת העולה והמנחה כלם היו לתת מוסר לעם ולהסירם מדרך הרעה וזה הרשע עושה מעשה הקרבנות ושונא המוסר והוא מתחבר עם הרשע׳ ועם הנביא׳ וזש אם רחית נביא ונומר ואל׳ ש׳קוק בעל לשון הרע וידבר רע ממנו וממשפחתו כמ״ש תשב בתוכך ונו׳ ואומרו שלא עשית ונו׳ אשר הרצון בזה מ׳מ דברים ר׳ אמר שזה הרשע עשה רעה רבה ובעבור שלא בחו עליו יסורין מת הש״ית דמיה זה הרשע שקש״ית היטו רוחו קנסתר כשיחטא אדם לחבירו ולא יקיה עמו שלא ירחה מה עשה לו חבירו ולכ״ש בעבור שהרשעתי והלרכתי לפי דמית שליכי רוחה כמוך אבל עתה תוכיחך ואערכה לנגדך ר׳ יאמר הלה עשית רעות רבות עשית והרשעתי כי על הכל הבה מוחר חון מע׳ כי מי שיחשוב שקש״ת הו׳ נשא כמוהו הו׳ מחרף ומנדף כמ״ש זל כל המתרגם וירלו את אלקי ישרא׳ וחזו את אלקת דישרא׳ הוא מחרף ומנדף ולכ״ש רעות רבות עשית והרשעתי אבל בשביל שלא תחשוב שהני נשא כמוך תוכיחך ונו׳ ולכ״ש ביהו כא זאת ונו׳ והחמת בזה כפי קישור המזמור שה הרעו׳ עשית והרשעתי אבל בעבור שאתה חושב שאני לרעב כמוך ושאני נרין לשלילה ושתייה תוכיחך ונו׳ ולדעה מה לעשות לך ולכ״ש ביהו כא ונו׳ כי הקרבנות שיכם הלא כמ״ש קש״ת לאמרתי וכעשה ולכ״ש זובח תודה ונומר כמו שכבר ביארנו וזו הדרך ישרה לחזות בישועה יי׳ וזש ושם דרך ונו׳ כדי להמעיט זו העבודה כמו שכבר ביארנו ולכן הר׳ פרחם בן יחיר מ״לכ׳ לבן מלך שהיה תוכל ושותה בשוקים וברחובות והיה מטפש לחר כך לאמר המלך תאכל על שולחני ויהיה קטיוף בביתי ובהיכלי ה״ד למען אשר יביאו בני ישרא׳ ונומר והנה הרב המורה לא לאמר שהוא להרחיק מע׳ הלמדין מפרקיו עם שכשך ממנו הקרבנות והרצון בו שהש״ת הלא היה מצוה בקרבנות אם לא מה בהם היו כשכבים לחרי ע׳ זו׳ דעת הרב בקרבנות לא כפי מה שחשבו כי הסכה היה להרחיק מע׳ אם זה לאת לא היו מקריבין קרבן קין והבל נח ולא לברהם · ולאמת נוה הש״ת שיהיו הקרבנו׳ בעזות בבית ו׳ ובמקום ו׳ לא למען כפי מ״ש הרב המורה אבל כפי שהקרבנו׳ יביאו השפע הלהי ויהיו מקו׳ מוכן בהר המוריה כי הלא ממקום כפרתו נברא ולכן לאמר לך ונו׳ לא כפי מה שחשב הרב ולאמת היה הכהן מזרע מיוחד לא בעבור למעט העבין כמו שלמ׳ הרב אבל בעבור שהקרבנו׳ הם גדולי הערך לכן נדיך שיהיה המקריב לותם גדול הערך ולא ימצא שבט יותר גדול הערך משבט לוי כמו שלמ׳ ולוי לאמר ונו׳ ולכן היו הלו המקריבים ומורי התורה וזכו לזאת המעלה בעבור שלא כמצא מעולם שעבד שבט לוי ע״ז ויפסר שלאמר שנוא שלא יעלו עולות בכל מקום כי אם במקום אשר יבחר יי׳ להסיר הקטטה והמחלוקת כי בזה ישלם הקבון המדיבי לו להרחיק ממה שעושים עובדי ע״ז כי היו עושים בכל מקום ובכל פנה בתי ע״ז ולכן לאמר שם לא יעשו כמותם ולאמר השמר לך ונו׳ וזהו הרצון בתחלת דרושינו אשר לאמר כי השמר לך ונו׳ כי היו במקומות בישרא׳ וב׳ כהנים גדולים לו יותר יתרבו המריבו׳ והקטטו׳ כי בהיות הקהנים במקום ג׳ ומלך ג׳ לא יהיה ביניהם קנאה ותחרות והפך להפך:

והנה יש בכאן ספק גדול והוא איך השית חלק בכורתו לאתנבא לעבוד ע״ז לאמר מהרשעיות כי מיסודנו הו׳ כי אין הכבוה שורה שלא על חכם ונבון ועפ״ז ואם כן איך יהיה כביא אשר הוא מעול ואומן ורבים הביאו כי הכתוב יקרא לו כביא לו חולם חלום עם עמו שהש דבר עמו בהקיץ ואפי׳ כביא עם עמו לשלוח לכם שתעשו כן ואם הדבר כן שהוא כביא עם עמו ל׳ לא כן איך בא הוא והמופת והבר יספק בם כן תומרו כי מע״י ונו׳ אשר יהיה ממנו שהש יביאו בכשיון בפי לא כדי שידע הוא יתמ שלא היה יודע · והבר ביאר המורה היטב זה הספק כי אין לנטוי שידע הש כי הוא הבר ידענו אבל הוא כמו לדעת כי אפי׳ מקדשכם אשר עניכו שידענו הלמות בן לאמר כי כשיהיה מתפלר בכוונה ותרלו לותותיו המביאות לחשוב לימות דבריו דעו שהוא עכן שירצה אלל ית לקודיע לאומות שיעור הלמכתכם בלמיתת תורתו ושלוכם בפתי לכסתת מסית ולא תפסיד לאומתכם בש ית למען יכוין אלין כל מבקש לאת זה הביאו נדול המעלה והערך למי שהביאו ולכן רלוי שנאמר שיהיה כ״א מהאבש היה בלמוכותיו ודעותיו בלופן שלא כל מה שיעלה במחשבתו ילך לאחריו ולא יבבה גם בן לפילו שיעשו לו לותות ומופתים לבטל לאומתו כי כל ר׳ מישרא׳ יש לו לאומה קיימת ואכו׳ כתוכות אשר לעולה לא ישתנו ולכן כאמ׳ השמר לך ונו׳ וקרמז שלא כל העולה במחשבתו יקיימהו אבל יבקש הלאת אשר לא ישתנה כלו ולא יתקפך מבד אל בד ויבא עת ונמן שיפתח שערי למיתיות ועולתה תקפון היה ונאמר גם כן פתוח שערים ויבא בו בדיק שומר לאומים ונו׳: בילו:

פרשת שופטים ושוטרי

תמי׳ תהיה עם יי׳ שלהיך · בא ורלה לומו׳ העולם כשמבקשים להעמיד לנס מלך נס מביאים מבהיניקס מבנרך מלרן קתימני אבל ישרא׳ מנס נדוליס מנס מלכיקס שריקס וכהניקס שבל׳ מאמו פנה ממנו יתד פנה זה דוד שבאמר לבן ונו׳ למה שהיה הכל והשלם הוא אשר לא יחסר ממנו דבר וקי ישרא׳ עם יי׳ שלמים לא יחסרו כל אבל כל דבר אשר הוא מבא והנעשה בשלימות האפשרי כמצא בנס ולמה שהיו האבשי׳ אפשר לנס שיהיו בלי חברה ושיתוף מדיבי והיה כבר יחטא אים לאים ויהיה ריב ביניהם בין כל דברי ריבות הנרך לנלך הנטע והריב ב׳ מיני אבשים האחד שישפוט ויפסוק הדין בין אים לחבירו וזה נקרא שופט והאחד האים המקריב לברי השופט במקל ובדעוך וזה נקרא שוטר ובעבור שבין השופטים יפול ספק ויפלא מנס הדין כמו שאמ׳ כי יפלא ממך ונו׳ לא יפלא מנס אבל יהיה ריב בין חכם לחכם כדי להודיע האמת ולנלך הספק ולנלך כל דברי ריבות מהחכמים הנרך שיהיה בכאן בים ר׳ אשר כל ישרא׳ ישמעו ולא יהיה במקום אשר יבחר הש״ת בלופן שהכל יאמרו לכו ונעלה ונו׳ והוא שבזה המקום בשיח ישרא׳ עם קיושבים בלשכת הנזית ינזור הדין והמשפט לא יהיה ריב ונגע וקטטה ביניהם אבל יכתתו חרבותם לאיתים ונו׳

יזכרו את השם יתברך כי הוא הנותן לכם כח לעשות חיל לבל ישכחו את השם ממר לזה ויהיה אם שכח תשכח ונו׳ העידותי בכם היום ונו׳ והכה למר נם כן שלא יחשבו כי כחם ועוצם ידם עשה להם את החיל כי הם בחי׳ לרשת גוי׳ גדולים ועצומים ונו׳ ובא להלחם עם עם גדול ורם כני ענקי׳ אשר ידעו ושמעו מי יתיצב לפני בני ענק לכן השיב ואמ׳ כי לא בחכמ׳ ונו׳ לבל השם הולך לפניו אש אוכלה ונו׳ ואחר אשר כלה הספק אשר יהיה לאחוב כי כחם ועוצ׳ ידם עשה להם את החיל הזה כלה ספק אחד כי היהודי מלא ספקות כי ברוחות מלחמה יאמ׳ איכה אוכל להוריש ואחר שהגוים מפניו יאמ׳ כי כחם ועוצם ידם לו נדקתם וחסידותם סבב לכל הישועה הזאת כלה הספק הראשון אמ׳ כי תאמר בלבבך רבי הגוי הזה ונו׳ אמר להשיב לזה הספק כי יזכור כל הנעשה במצרי׳ כי היו עבדי בעבודת פרך והשם הוציאם בכח הגדול ובזרועו הנטויה ואחר כך כלה הספק אחר כי אחר בואם אל הירושה ואל הנחלה יאמרו כי כחם ועוצם ידם עשה להם את החיל והשיב לזה בב׳ תשובות כמ״ש ולבן הביאם השם יתברך במדבר במקום שאין זרע ולא תאכל ולא ראמן כדי להודיע להם שהכל יבא מאתו וכי לא על הלחם לבדו יחיה האדם ונו׳ ולבן ראוי ללכת בתורתו ובמצותיו כדי שבזכות טוב׳ וברכה לחיי העה״ב כמ״ש להיטיבך באחריתך ונו׳ מוכ״ר בלאו׳:

פרשת ראה

השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקו׳ אשר תראה הרבה כבוכו הפלמים בבקשת תכלית הקרבנות כי הנדולי׳ מחכמי אומתינו ראו שהיכם מכוונים בעצמם אלא להרחיק מעה״ז ונחשבו שזה הדעת הוא העורה והקשו עליו קושיות רבות שהרי הן והבל הקריבו קרבן ולדעת הז״ל אף לאם הדאשון ולא היה עה״ב בעולם וכן נח הקריב קרבן ולא היה להרחיק מעה״ז ית׳ היה הניחוח ונשבע אלא להכי׳ את כל אי כאשר עשה וכן לאברהם הקריב בבנו׳ לארץ ולא היה להרחיק עצמו מעה״ז ובלעצם נם כן נאין לאו מבארים אם זה דעת העורה אם לא לבל כי מה שאמר שהוא להרחיק מעה״ז הוא מאמר מבואר בהפילה ואמכם הקרבנות יש להם תועלות רבות. אחד להוריד השפע הבבוואי כי זה הדבר המיוחד להם ואין לאחה יכולים לידע איך יניע בהקרבת קרבנות השפע הבבוואי כי זה בנולה להם כמו שאחכה לא כלא רבים מהבנולות. ב׳ לכפר על העוון והפשעי והחרדי כי הלוים החוטא יביא קרבן לה׳ ויתודה עליו את עוונותיו וישחוטו ויפתחוהו ויזרקו דמו על קרנות המזבח ולקורו׳ כי הלוים החוטא רואי שיהיה בשחט ויהיה דמו בשפך ושיתחוקו לבתחיו לבל השם ית׳ למען חסדיו רבים שיהיה נוף הבהמה תחת נוף האדם והדם יכפר כפרת נפשו. נ״ש תועלת בקרבנות שלומדי התורה שהם הכהנים יהיה להם חלק וכחלק מיחשי ק׳ ופחלתו. ד״ש תועלת בקרבנות כי כבר הז״ל כי עונות שבין אדם למקום אסור להתודות עליהם בדברים ושהוא מחוק הפריטים ואם אלו החטאים לא יובא עליהם קרבן ולא ידע החוטא עונש חטאו פיכה השם יתבר׳ למען ראמין בעבור שהחטאים והפשעי׳ יקבלו רפואה שכל אחד מהחוטאים יביא קרבנו לה׳ כאופן שיתודה עליו וידע

יכבד את השם ואמו ונו׳ אשר תרחק. הרבה הכוכו הפלמים בבקשת תכלית הקרבנות כי הנדולי׳ מחכמי אומתינו ראו שהיכם מכוונים בעצמם אלא להרחיק מעה״ז ונחשבו שזה הדעת הוא העורה והקשו עליו קושיות רבות שהרי הן והבל הקריבו קרבן. ולדעת הז״ל אף אדם הראשון ולא היה עה״ב בעולם וכן נח הקריב קרבן ולא היה להרחיק מעה״ז ית׳ היה הניחוח ונשבע אלא להכי׳ את כל אי כאשר עשה וכן לאברהם הקריב בבנו׳ לארץ ולא היה להרחיק עצמו מעה״ז ובלעצם נם כן נאין לאו מבארים אם זה דעת העורה אם לא לבל כי מה שאמר שהוא להרחיק מעה״ז הוא מאמר מבואר בהפילה ואמכם הקרבנות יש להם תועלות רבות. אחד להוריד השפע הבבוואי כי זה הדבר המיוחד להם ואין לאחה יכולים לידע איך יניע בהקרבת קרבנות השפע הבבוואי כי זה בנולה להם כמו שאחכה לא כלא רבים מהבנולות. ב׳ לכפר על העוון והפשעי והחרדי כי הלוים החוטא יביא קרבן לה׳ ויתודה עליו את עוונותיו וישחוטו ויפתחוהו ויזרקו דמו על קרנות המזבח ולקורו׳ כי הלוים החוטא רואי שיהיה בשחט ויהיה דמו בשפך ושיתחוקו לבתחיו לבל השם ית׳ למען חסדיו רבים שיהיה נוף הבהמה תחת נוף האדם והדם יכפר כפרת נפשו. נ״ש תועלת בקרבנות שלומדי התורה שהם הכהנים יהיה להם חלק וכחלק מיחשי ק׳ ופחלתו. ד״ש תועלת בקרבנות כי כבר הז״ל כי עונות שבין אדם למקום אסור להתודות עליהם בדברים ושהוא מחוק הפריטים ואם אלו החטאים לא יובא עליהם קרבן ולא ידע החוטא עונש חטאו פיכה השם יתבר׳ למען ראמין בעבור שהחטאים והפשעי׳ יקבלו רפואה שכל אחד מהחוטאים יביא קרבנו לה׳ כאופן שיתודה עליו וידע

הכהן חטאו וירפאנו מחליו ואם הדבר כמו שאמרנו תועלת הקרבנות הם רבות והכה ישרש עשו בתמידין בכל יום הן לכפר על החטאים ועל הקרקורים הנעשים בלילה והוא עולת הבקר ועולת הערב לכפר על עונות היום והכה אף הדבר כמ״ש שהקרבנות הם נרצים לעצמם והם נחלבי למר הכתוב כי לא דברתי את אבותיכם ונו׳. והכה לפי דעת מ״ש שהקרבנו׳ היכם נדיכי׳ לעצמם אבל בעבור הרחיק מהעבו״ז היקיף נראה כי הכוונה הראשונ׳ אחת היא לבני ישראל שיעבדוהו ויעבדוהו ונחת המנוח בהקרבת הקרבנו׳ לאמכם היה בעבור שתעלה ש ונחת הבא בעבורך תהיה העבודה לשמי עד שיאחב שם עה״ז ויתקיים בכח יהודית ובאחם אתם ובניכם את התכלי׳ ונתחזקתם ממך שבעשך בעבורך והוא שאחם ספקתם במילותי כמו שאמ׳ כי בחשו בה ונו׳. ובעבור שהקרבנות היכם נדרים לעצמם כי הזעקה והתפלה וכיונה בהם ומעשה העבודות יותר קרובים אל הכוונה הראשונה והכדרית להגיע אליה ולכן היו התפלה והזעקה ומעשה הבדקה מחוייבת בכל זמן ובכל מקו׳ ובכל היב לכל לאמכם הקרבנות לאה שהיכם נדרים לעצמם אלא להרחיק מעה״ז חוץ בכל מקום ובכל זמן כמ״ש השמר לך ונו׳ לבל קוסם בית ע׳ ומקו׳ ל׳ כאופן שלא יבא היב למלא את ידו וכן לא יהיה בהם אלא זרע ע׳ מיוחד כל זה הענין למען זה הסיון מהעבודות שלא יהיו ממנו אלא מה שלא נזדה הכמתו להניחו לנמרי לבל התפלה בכל מקום ובכל זמן וכן הציצית והתפילין והמזוזה וזולתם מהעבודות הדיומות לבם ובעבור שהיכם מכוונים הוכיחו הקבילים כלם על מעשה הקרבנות ובילמי לבם שהיכם מבוונים לעצמם ואמר שמואל החפץ לה׳ בעולות ונו׳ ואמר ישעיה למה לי ונו׳ ואמר דוד שמעה עמי ונו׳ ואמר כי לא על זבחיך תוכיחך כי אף על פי שישראל לא היו עושים זבחים ועולות לא הוכיח בבם למה לא הביאו לו את לחמו ברוחת תמיד כי הוא ליטו נרוך לבחת זבח ועולה מ׳ מ׳ אלא כי לו תבל ומלואה כמו שאמר בם מרעב לי תבל ומלואה ואיני אוכילה כי מאוסה לו כי אם מרעב לי תבל ומלואה ואיני נרוך לך שתתן לי את קרבני לחמי ונו׳ אבל הזבח שרצה לעשו׳ בבם את תודה והוא לבודות לו ולברך בשמו ושישלח בבם את בדרו ושיכירו וידעו כי בבם את עוזר דלי וסומך נופלים ועונה למי שקורא שו׳ בעת נרה ש״ם וקראני ביום נרה ונו׳ אשר הרבן הזה כי בבם לא ישאל לא זבח ולא קרבן אבל שיקראוהו ביום נרה והזה בלבד יוציאו מצרה לרוחה וחז״ל שיכיר את בבם ויבדקו כי בתוכת הכבוד היו מהדבריס אשר רצוי להוציא בבם ממון כי הכבוד הוא קורלה בלב והילול בפה והשתחויה והכנעה בנוף כי אלו הן תוארים יחוייב בכבוד ואלו הן דברים רצוי שיעשו לרצות שהוא מלך הכל ואלה המלמד דעת ולאב כי רצוי לבן להיות לו מורא מאב כמו שאמר היא אמו ונומר ולבבדו בניו ובלשונו והשתחויה והכנעה אלו הדברי חייב התלמיד לרב כמו שאמר מפני שיבה תקום ונאמר את י׳ אלקיך תירא ואם זה אלו חייבי לאלו הרצוי הנשמיות כ״ם נש״י כמ״ש וירצת מאלהיך ונו׳ אשר הרבן בזה אם אתה תהדר פני זקן מי שהוא קדמונו של עולם יותר רצוי לו הכבוד וירצה ואמר היא אמו ונו׳ אשר הרבן בזה שאם יכבד האדם את אביו ואמו כ״ש שיכבד את ש״ת ושמור מצותיו והכה הבדבה בבם היבו זולת שירצו מן הלבבות והשתחוו

מה עשה ה' נגו בעברנו על זה יותר משאר האומות כי ימצא
לפס עין בכל עיר ובכל מדיבה ובכל מקום וכס חיי ובריאי
וטובים וישבי על אדמתם ועל מה עשה ה' נגו לזה קשיב כי
אחל כא נגו והרגנן בו אם תשאל ותאמר מה פאתנו ישראל
מכל לאומה ולשון תשיב ותאמר בעבור שעשה לפס מה שלא
עשה לשו נגי וקוק כי קבלו ישראל התורה והיו כלם כביכי
מה שלא כמנא בשום לאומה ולשון למן היום ונגו כי קיות לוש
לחכביל קוק היה דבר קשה כש קיות לאומה נדול ושיקבלו
התורה בחותת ומופתי ובקולות וברקים כמ"ש השמע עם
ונגו כי הכביקים לחר רקייה המלאך היו לומרים מות כמות
ונגו ויעקב רקיתי לאלקי ותנבל כפשי וקפק ישראל כלם רקו
נדולים וקטנים וטף ובשים שאפי שפחה רחתה מה שלא רחה
יחזקל בן בוזי יכון יקוייב אם יעברו על המצו לפס שיפסדו
במקרה מה שלא יפסר שום לומ ולשון על רק לחב ידעתי
ונגו יאמר אם יאמר ישראל לחר שקם כפוני בין כל העמי
כי הקבון הוא קשה לפס ואי אפשר לימצא אמ"ש תחשבו כן
כי עכין ישראל אינו מהנ כפי הטבע אלא למעלה מהטבע
וזש כי שא כא נגו וזש זה הדבר הוא הפך הטבע יוכל לעשות
נם כן דברי רבים שלא על המהנ הטבעי הזה התבאר כי
בעבור המצו והתורה נזכה ונחיה להשיג חיי העה"ז והע"ב
עם שהקיקש יאמין זה לבדו יש בתורה ובמצו סגולו כפלאות
שקם ינצלו מכל הקיש ולכ"ש במאמ"ש שהתחלנו כי קול בתיבת
התורה הדברי כמשכי לחר הקיקש כי העליוני יהיו עליוני
לעולם והתחתונים תחתונים לעולם לבל כשבא ליתן את
התורה ביטל את הנזירה ובעבור שכבר בירענו זה המאמ'
בפרשת וישמע יתרו נקבר בביאורו הנה כי הו"מ שיהיו ירצו מתורתו כפלאות ונפ
לעיני למתבונן בו וה' שיהיו מתורתו כפלאות ונפ
לעיני נגלה תוכיל:

פרשת והיה עקב

המאכילך מן במדבר אשר לא ידעון לבותיך · בזכות משה
קייתם אוכלים את המן מה שלא זכו האבות הקדושים כבר
ירקה מזה המאמ' כי מעלת המן היה נבוקה עד מאד ממה
שאמ' בזכות משה וכו' וכבר ירקה נם כן מה שאמרו זל לפס
מביריס ונגו לפס שמלאכי השרת אוכלים דברי ר' עקיב' לאמ
ליה רבי ישמעא טעית וכי מלאכי השרת אוכלי לפס והלא
כבר כאמ לפס לא אכלתי ומים ונגו אלא לפס מביריי לפס
שכבלע בחיבדי והפ' לדעת ר' עקיב' מבני המן ומלאכי השרת
ניזוכי מדבר המתנשא שלא לפס מביריי לפס שבבלע בחיבדי
ושב כלו מזון מבלתי שיזקא בו מותר אשר ירקה בפסולת
כמו שיזק בכל המזונות והנה לכל הוא מעולה ובכבד ולכן
אמר היו לא תמנאוהו ונגו והנה המזון יש לו מעלה ויתרון
לפ' על לפ' אם בעבור טו' מרקה ואם בעבור טע' יפה ומתוק
ואם נקי וטהור מכל סיג והנה אמר הכתוב ככנך המדבריס
ככנך המן בזמן שבפשט יבאה מן כל בלתי ש המן עיקים
אמר ככנך זה כי המן היה כעין הבדלח והיה מראהו נקי
וטהור והיה טעמו מתוק כי היה טעמו כטעם לשד השמן
והיה נקי וטהו נם כן כי ירד המן על הטל וש ובדידת הטל
על המחנה ונגו ונאמרו זל שהיה טל למטה וטל למעלה ומן
בתוכם אם כן ירקה כי מעלת המן נבוקה ולכן אמרו בזכו

משה קייתם אוכלי לחם המן וכו' וכבר ירקה כפי מה שירקה
מהכתוב כי המן היה מעולה כל כך לאבל הכיוון כי לא היה
שבע וזה מ"מהקבלו' המפרשים כמו שאמר לחה תאכל ולא
תשבע והנה במן ירקה שהיו אוכלי ולא שבעים כמו שאמר
ועינך וירעיבך ונו' ירקה מזה שאף שהיו אוכלי לחם המן היו
דעבי ונאמ נם כן המאכילך ונו' אשר ירע' מזה כי אכילת המן
היה עיפוי וכסיון נדול ואמר נם כן במן בתחלת ירדתו הכבי
ממטיר לכם ונו' וכאשר היו במאמרי הקדשונו' ירקה משה
שהמן מעולה וטוב ונעים והמאמרים המחכוכי יורו שהיה
מזון טוב ורלוי שבאמר בזה:

וחרטבן חשב כי מפשטי התורה ירלו שהמן היה בסיון
נדול לפס כי לא היה בידו מזון לזון ממנו ולא
ידעו ענה לפשט ויבאסו במדבר הנדול והנורא לא מקום
לחם ולין בידם כלום מהמן אבל ירד דבר יום ביומו וחס
השמש ובאם וירעבו שיו מאד וכל זה לשמו מנו הש"ת לנסות
כאשר בוז ונש"ת היה יכול לקוליבם בדרך קעריס ואשר
סביבותיהם ונהה הביאם בזה הדרך כדי שיהיה לפס בסיון
וממנו ידעו שישמרו מצותיו לעולם כי אמ' בתחלת הפרשה
כל המצוה ונו' ואמ' ונזכרת ונו' כי תוכל לדעת בעשיי המצוות
טוב שלימה ולא יהיה בליה בעזב ונזעו מבקש לחם אם כן
שמור מצותיו וחיה ונהה אמ"ש לא תשר לא ידעת ונו' הרגנן בו כי
לא ידעתם במן שתוכלו לקחיות בו ימי רבי' ולא הניע לכם
מהבותיהם בקבלה ואמ' שזה הדרך הוא מתיישב ונהה בכון
על דרך הפשט אם שיפפ' שאמ' לפי דעת זל כי עשה לכם
החסד הנדול מה שלא עשה לכל האבות הקדושי ונהה אמ"ש
ויעבך וירעיבך לפי זה הס עניניי שוכים אשר הרגון בו עבך
בלבתך בדרך מ"שבה כעבי עבך בדרך כאי וירעיבך מתחלה
כמ"ש להמית את כל הקהל הזה ברעב ואמ' ויאכילך את
המן ונו' ספר הנס שעשה להם ולמען עמותך שב ש המוליכך
במדבר הנדול והנורא ונו':

והנה הכלל היוצא מפרשת המן כי רלוי לשמור מצות
השם ותורתו ולין רלוי לומר מה נאכל ומה
נשתה ומה נכסה כפי מ"ש הרב המורה זל היפסר לעבודתו
יכלכלנו מאשר לא יחשוב ועל זה הענין עצמו כאמ בזה
בתחלת רלתו למען הנסנו ונו' ונהה הכתו שהתחלנו ר' אבי
דברים והוא מה שאמרנו אם היפסר לשם מספיק בכלכלה
ומניח מהעמל והטורח ושזה יתפרשם פרשוש אם לין זש
המאכילך מן ונו' אז יהיה לנסותך להרגילך באומרו אשר לא
נסתה כף רגלה ונו' כשו יאמ' שקש"ת הקדי להרגילכם טורח
במדבר להרגילו טובתכם כשתכנסו לאר וזה לאמת כי היציאה
מהטורח ש המנוחה היה יותר עריבה שלולי טרחם ועמלם
במדבר לא היו יכולי לכבש הארץ ולקלחם עם יושביה הפך
אמר התורה הזה כי אמר מלבי בן יכחם העם בראותם ונו'
כי המנוחה תסיר הנבורה ונוק הפרנסה והעמל יתנו
הנבורה והיא הטובה אשר בזה הזה הענין זש המאכילך
מן במדבר ונו' ולמה שיחשבו ישראל ממה שקרה להם מהטורח
הדרך והפך במדבר אשר בו כחש שרף ועקרב ונו' כי היה
זה סבה להוליד בכפשם הנבורה והוא עשה להם את
החיל הזה וכחם ירשו ארץ וזרועם ונו' לכ"א כי הלאת כי
כחם ועוצם ידם היה סבה לעשות להם חיל אבל השם
הוליכם במדבר ונתן להם הכח לעשות להם זה החיל
למען הקי את בריתו ונו' ולמה שיאמר שפקן בידם לומר כי
בחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה כי אם לא

הקולך ונו' אבל מ"ש כי המרגלי' לומרו טוב קאר' זה לא נזכר בכתוב כי אף שיומרו זבת חלב ודבש כבר יהיה רעה הארץ ומיורש ומיושב רע' כמ"ש הטוב' היא להוציי' דבת הארץ רעה לומ' ארץ תוכלת יושביה ולכן לא לומרו למשה אלא בחנו את הארץ אשר שלחתנו ונם זבת חלב ודבש ונומר והיה בלבב להוציא דבת הארץ רעה ולומרו דשמוכה דבר לומת שהעריס גדולות ובצורות ושהעם עם גדול ורב וז' קחל כלב להריב עמהם ולומר עלה נעלה ונו"ל כתחלת מה שלומרנו כי כמ"ש יקושע וכלב הוא היה לומת והם הלומיהו בו אלא שלא הלומיהו לעלות אליהם ולכן הוכיח להם משה עתה כי זה היה עון גדול ומיעוט הלמוב ובעבור זה קנף השם עליהם ובשבע לבלתי תם ירלה היש מהאנשי' ונו' הוכיח להם בשני דברים גדולים שעוותיתם נרמו שלא ליכנס לארץ ונם נרמו שלא ליכנס שם נם כן עם שתהיה לחובה בעיניו ויזכה עם כניסתו לארץ זכות גדול שיקיים בה כל המצות התלוית בארץ ונם כי הקולך בה מובטח לו שהוא בן העולם הבא ומבנו ממנו זה הטוב ומשה ולומר להם כי הם יזכו ליכנס לארץ והם הבניס הבאים לחריהם ולהם לומר ועתה ישרל שמע את החקים ואת המשפטים ורבה לבאר את התורה לבניס בקובר מופלג כמו שביאר לחלות וזו כותב זאת הפתיחה עד שלומר ויקרל משה ונו' וחל"ב ביאר להם עשרת הדבריות וכל שאר המצות ויש בכלן שלשה מיני מצוות הם בשנות וזקו על הדוב ובעבור זה נקרל זה הספר נם כן משנה תורה והם מצות מבוארות ול"ל בזה שיש בהם על מה שלומר במה שעבר ויש בהם מצות מחודשות שלא כלומרו במה שעבר כמו פרשת הזוממים וייבום ורבות כללה וי' לאליהו יפתח לנו שערי לורה בחופן שנזכה לדעת תורתו ובדלה ממנה כורלו כמו שלומר דוד גל עיני ואביטה ונו' בולה:

פרשת ואתחנן

ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם לעיני העמים · כשבדל הבא"ה את העולם נזר שיהיו העליונים עליונים והתחתונים תחתונים לעולם בא ליתן את התורה וביטל את הנזירה ונזר שיעלו התחתונים למעלה והעליונים ירדו למטה ומי הוא המתחיל לכי שכלומ' וירד יי' על הר סיני ולחר כך עלה ואתה ואהרן עכ' למה שהעלות יש להם יחס עם העלול כי מהנשם הבהיר ימשך האור ומהאש ימשך השריפה ומהקיס הקלים ימשך הקלירות ויש יחס בין הסבה והמסובב לומרו הבופרים כי המצות לא יועילו לא בעולם הזה ולא בעולם הבא כי אי זה יחס יש בחכילת מצה ומרור לשיהיכו ימי החדש ושיאכל על השבע ככם בן שבתו אבל אלו הדברים הם בהפך שהם מפסידים הבריאו' ואי זה תועלת יש בשילוח הקן בחריכות ימי ולא בנטילת לולב וסוכה ותקיעת שופר וכן נם כן בשאר המצות וכ"ש כי אין להם יחס עם הע"ה הע"ה הוא כלו שכל ומי שרוצה להדבק אל השכל אי אפשר שידבק עמו אלא בדבר שכלי ולא בנשמי כלל אם כן הדברים מהמצות לא יועילו חיי הע"ה ולא חיי הע"ה וכנגד אלו בא' את הפרשה ולומר כי בשמירת החוקי' ישיג הארם בם חיי הע"ה והקע"ה אם חיי הע"ה כמ"ש ועתה ישרל ונו' אשר

הרנון בו כי בעש' החקי' אשר אין להם טעם נלוי ומפורסם יזכה הארם לטובות הנשמיות והוא הארי' חיי במעלה וכבוד כמ"ש אשר אכני מלמל אתכם · לעשות כי בעבור הע"ע יזכה הארם להחיות ימים רבי' במעלה וכבוד כמ"ש ובאתם וירשתם את הארץ ולומר כי בזו החוקי' והמשפטים ישינו החייס הבנחיים ואין צריך להוסיף דבר להשיב אלו הטובות על המנו' ולא לנרוע מהם כי כמו שהתרופף אשר יתן הרופף הבקי אין רלוי להוסיף עליה ולא לנרוע מה יוסיף וינרע תבטל הכונה כך המצוות אם יוסיפו עליהם או ינרעו מהם תבטל התכלי' המכוון מהם וז"ש לא תוסיפון ונו' והביא רלוי' עד' כי הנורע מהם הוא עיקר מהעלם וז"ש כי שיביכם הרוחות ונו' והרנון בו כי לא לבד הרבי' הע"בדי' לבל הארם הפרטי הש"ם מצוים עליו לתת לו העופש הרחוי לו אם כן אין רלוי לנרוע מהמצות כי הנורע בטל הכונה והתכלי' המכוון מהם ואלא לומ' כי אין רלוי להוסיף עליהם והביא רלוי' עד' כי אם עד"מ לאנו רוצים לשלוב מים מבאר עמוק ויש לנו משיכה נדולה ויניע אל מקום הרחוק להוסיף על המשיכה והוא שוא ודבר כוב ולכ"ש אם אלו המצות יעשו דבוק ביניהו ובין הש"י אין נורך להוסיף עליהם וז"ש ואתם הדבקים בי' ונו' ולחר אשר הורה כי בעשיית המצות נזכה ובחיק בע"ז עם מעלה ובעבור רבה לבאר כי אלו המצות הם מצות שכליות ובהם יזכה הארם לרחות את פני יי' בבחות וז"ש ושמרתם ועשיתם ונו' ולומרו דק עם חכם ובבון ונו' והרנון בו כי אם ע"מ ירלה הארם לחיות חכם ובקי בדפוחות יעשה ויפעל הבריאות והתרופות הבודעות לא יתמה האי' מהם ולא יומר שהוא חכם נדול אבל אם ירלה שהוא יהפך בזולת הקש יומרו עליו שהוא חיש אשר רוח אלקי' בו ולכן ברחות הלומות שבעשות החקי' והמצות לחר ירדוף אף הוא ונו' וכשיעשה הקפך יהיה הפך זה יומרו שעשות המצות הוא חכמה נדולה ובפלאה כי אם ירלו יעשי יריחו כי בתקיעת שופר בכל יום פעם א' ובימים הז"ם ובשקע העיר תחתיהם יומרו שישרל עם חכם ובבון הנוי הנדול הזה ונם יומרו שאלו המצות יתנו הדבקות ביניהו ובין הש"י להשיב הע"ה כמו שאמרנו כי מי נוי נדול ונו' כי באלו המצות שאנו עושי' לפניו הוא קרוב אליהו ובשלחהו בעת צרה הוא עמנו להכילנו אם כן יומרו כי לחר אלו החיי' באלו המצות יזכה הארם להדבק עם הש"י הנכבד ואף נם כן יש תועלת נכי באלו המצות והחקי' והמשפטים יוכל הארם להחיות בזה העולם כמ"ש ומי נוי נדול ולכן אם אלו התועלות במשכים בשמירת התורה והמצות לכן כתוב לחריו רק השמר לך ונו' ואם באלו המצות יזכה הארם לכל אלו המעלו' הלוי לחדם להודיעם לבניו ולבני בניו מפני שני דברי' אם בעבור שהם קלים להבינם ולעשותם ואם בעבור התועלת הנמשכות מהם כמ"ש והנה אמר כי תוליד בנים ונו' כי בעברנו על המצות נאבד במהרה ולא ישאר לנו תקומה לחר כי סבת ירושתינו הארץ היא סבת עשותינו המצו' אם בעבור שתהי' במהרה נאבד כמ"ש לא תחשבו כי בעבור שאתה מוחזקי בארץ לבות ובני בניס שהם שני חזקה שהארץ היא שלכם כי אם תעברו על המצו' לכם מיד תשמדון ואם לא ז' בקשתם משה את ה' אלהיך לא ירפך ולא יפיחיך קרי שבקיו המצו' יזכה הארם לחיי הע"ה ולחיי הע"ה הפך מאמר הכופרי שלא יועילו המצות לא בע"ה ולא בע"ה ואמ' כי שא כל ונו' הרנון בו מ"מ כוונות לא כלם רחשונה כבר ושאל על

קוראין משה בחר את התורה הזאת. דרש רבי שמלאי שלש מאות ו"ג מצוות עשה כנגדן למשה מסיני בא דוד והעמידן על י"א דכתיב מזמור לדוד יי' מי ינור באהלך וגו' בא ישעיה והעמידן על ו' שנאמר הולך נקיות ודובר מישרים וגו' בא מיכה והעמידן על שלש שנאמר הגיד לך אדם וגו' בא חבקוק והעמידן על ר' שנאמר ונדיק בתומכתו יחיה. חזר ספק כי הלמודים ילכו על הדרכים משה מעייפים ולומדים ערוכים ללמוד הדבר בתורה ומשה שמשתוקקים לדעת הדברים אבל שיהיה בו זמן קצר כמו שאמר למדני תורה ברגל אחד ומשה שרוצי שיתקבצו כל דברי יחד והנה הלימוד הראוי הוא הלמוד והקצר יחד כי בלמוד הארוך לא יוכל האדם לדעת הדבר על בוריו כי על כל דבר ודבר נריך לידע הפרטים והדקדוקים כמו שאמרו בסיני כאמרו כללותיה ופרטיה ודקדוקיה הרגון בו כי התורה שבתבה בסיני לא היתה חסרה שום דבר כי כאמרו כללי ואחר כך פרטי ואחר כך הדקדוקים אשר רוני שיפלו על כל דבר ודבר והנה היודע הדברים בקוצר לי ליפשר לידע שום דבר בחמיתת וגם היודע הדברים בארוכה עם שיהיה ידיעה לחמיתת ושלימה אבל הארוכה מצויה בחפשים ולכן לא יוכל האדם להקיף על כל הדברים.

והנה אמרו ז"ל כי ידיעת הפרטים היא אשר אמרו זה לשופט ויהי בכלותו מלמד כללי נתן הקדוש בריך הוא תורה למשה מסיני לזה הדבר דומה למי שרוצה לילך בדרך רחוקה ויש בידו פרוטות מה עושה הוא עושה לוקח דיוקנים וכן אמרי ביערוך כאשר לקחי מלמד דכללי כללי נתן הקדוש בריך הוא תורה למשה תזל כטל אמרתי מלמד שפרטים פרטים נתן הקדוש בריך הוא תורה למשה הרי נתבאר כי הידיעה החמיתית היא ידיעה הכללית וידיעה הפרטית וידיעה אחת אינה מספקת לאדם וכאמו שהרופא כאשר ידע אשר כאב כאד הוא רע אם אינו יודע מי זו באשר היא כאבה לא יועיל לשום אדם וגם כן כשידע הפרטי ולא ידעם בידיעה כללית אין לו שום ידיעה כאמו שאמר הפילוסוף בעשרה ממדו וכאשר היה הדבר כן למה שהיה זאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל לא תחסר כל בה כאמו שהעיד עליה יהודה תורת יי' תמימה וגו' רוני שיגיעו בזה הדרך לידיעת הדברים והוא ידיעת הפרטים והכללים והדקדוקים וכל זה היה בסיני רצה משה לבאר התורה בביאור קצר בחשבה תורה ולכן נקרא זה הספר משנה תורה כי הוא לוה קצר מכל התורה בחופן שבזה הספר יהיה כל התורה בקוצר מופלג עם תוכחו כפלאות ממה שעשו ישראל במדבר ולמה שהיה זה הדרך משתוקקים אלין רוב האנשי ויקוטו בדרך הארוך לכן אמר בזה האמר שהתחלנו שהמצות עם שהם רבות קנו לומתיכו בהם ולכן בא דוד והעמידם על י"א ולמה שהאנשי לא יכנו לקיים אלו היו בא

ישעיהו והעמידן על ו' גם זהו דרך ארוך לקנות האנשים בא מיכה והעמידן על ג' עד שבא חבקוק והעמידן על ר' שנאמר ונדיק בתומכתו יחיה ירצה כי מי שיש לו תומכה בשם יתבל יקיים כל התורה כולה. ואם יאמרו למה שיקיי מצוה אחת ולא יותר יקבלה מיד וישי על לבו שיעשה כל ימיו מבלתי שיעיר שבקיים זאת המצוה יקיים כל התורה וזו תחבולה נדולה כמו שעשה הלל לגיי ר' לומר למדני תורה על רגל אחד ואמ"ל ואהבת לרעך כמוך כי בזה כלל התורה אשר בין אדם לחבירו ובתגייר הגיי וקבל עומתו עליו עם שהיה תחתיה כל המצוו אשר בין אדם לחבירו והנה אולי אי זו מצוה שכל המצוו תלויו בה אי מהחכמי אומ' ואהבת לרעך כמוך וחכם אחר אומ' שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד וחכם אחר אומ' זה הספר תולדו אדם וגו' והרגון כי האחד אומ' כי בקיו' ואהבת לרעך כמוך יקיי כל התורה והאחד אומ' כי בקבלת עול מלכות שמי יקבל כל מה שנוה הקב"ה והאחד אומ' כי אם יבין האדם שהוא פועל הש וכי בעודתו בארח לא יוכל לעשו שום רע כי מרשעי יצא רשע ואשר בארח בגלם אלהים ובדמותו דאני שיעשה בתבניתו לו יהיה הקדוש בזה האחד אי האחד אומ' שתכלית כל התורה הוא שיהיה האדם עוסק בטוב ובורח מהרע והאחד אומ' שתכלית הוא ידיעת השם יתי ידיעת המשכלות וזה שמע ישראל וגו' והאחד אומ' שהוא בשני דברי יחד כי האדם הוא בגלם אלהי ולכן דאוי שיהיה פונה למעלה לידיעת קונו ומצד שהוא אל דאוי אומ' שהוא הדברי אשר הם לאל הנכון ספר תורת מרע"ה הוא ספר תולדו אדם אשר בו ימצא כל שלימו וכל יפי ולכן הנה האחד הנאמ' לו בסיני כללי ופרטי ודקדוקי לעשות זה הספר הקצר אשר בו יכלול כל התורה וזהו שהתחלנו בדרושינו קוראין משה וגו' והנה בזו הפרש אשר מבחנו בדרכה אמ' כי פל הדברי אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן והדברי אשר עברו בימדב ובערב ומול סוף ובין פארן ובין תופל וגו' כלם פאמרו בעבר הירדן בחל מואב ונתקלום אמר כי במדבר ובערבה הם דברי תוכחות ולפי שהם מקומות שהכעיסו למקו. והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל כמו שכתב רש"י והנה הוכיח להם לשונה שהיו מוכני ליכנם לארץ כשנסעו מחורב כי היו בחיים מהם שרי שלפי שרי מאו ובעבור חטאתם בשלוח המרגלי נתעכב הדרך מ' שנה. ויש בכאן ספק נדול והוא איך אמ' משה ונתקי מכם ב' וגו' וירגלו את הארץ וגו' כי לא אמרו המרגלי כי אם ארץ תוכלת יושביה היא ומה שאמרו מהאי שהיא טוב הוא אמרם וגם זבת חלב ודבש היא זה פריה ואם כאמ' שאמ' זה כנגד יהוש וכלב למה יאמינו לב' יות' מי אכפי והקימבן משיב לזה הספק כי למש לא אמ' ארץ תוכלת יושביה שלא ונם זבת חלב ודבש וגו' וזש בכאן טוב הארץ וגו' ומש המרגלים בפני משה והארץ לא אמרו שלא שהאר זבת חלב ודב וזה פרי שלא שלא יועיל שיהי ארץ טוב ורחב כי מי שיפשי לעלו שיהי מפני העם היושי בה כי עז העם וגו' וכי עמלק יושב וגו' ומי שיפשי בשו נד ליכנ שיהי כש שילידי הענק יושבי שם ומש הוכי להם עתה כי אחר שהארץ טוב היה להם לבטוח בש"י כי לא בכחם יבאו מארץ מצרי ולא בזרועם עברו את היש אבל בחזק יד קויו' ית' אות ויהי הגדולה הכה את היש ועברו בכח אלהיה להם לבטוח בש"י וזש בכאן עם שהמרגלי אמרו שהעם גדול ורב והערי בצורו וגדולו וגם בני הענק רואינו שם היה להם לבטוח בה שהיה לא תערצון וגו' כי אחר שאין המונע אלא מצד שהערי גדולו ובצורו לא תירחוש כלל כי שהיה הוא

בניתו כן עשה קש"ת נגד לותנו ורוממנו על כל הלומות
שלימנו כפוי טוב וחטאנו לו ולפי שטובי הכפש יתחלקו לב'
חלקים מקש מעלות שכליות ומקש מעלות מדותיות ומקש
ממצעיות בין אלו המעלו' ומקש מעלות הנקראו' תבוניות
יאמר כי ישראל עזבו ראשונה המעלות השכליות ואח"כ
עזבו התבוניות ואח"כ עזבו המדותיות · ומקש אמ' ידע שור
קונהו וגו' והרגון בזה כי קש יותר חסרים מקשור ומחמור
כי אלו יודעים קונהם וישראל לא ידעו כמו שאמ' נור ילדך
תשי וגו' ונאבד מקש וידיעת הכפש והוא הקכרה השכלית
אשר הוא תכלית הלד' כי בעבור זה נברא כאמ' נעשה אדם
וגו' ומקש ישראל לא ידעו את יי' ואח"כ הוכיח להם אלא ימנח
להם התבונה שהיא אצל טובו הלד' והרעו כי בתבונה יבנה
בית ומקש ישראל לא לבד אבדו הקכרה השכלי שהיא ידיעת
המושכלות אבל ג"כ ידיעת המפורסמות אשר בקש תהיה
התבונו' ואח"כ הוכיח שאבדו הידיעה השכלית והתבונה הוכיח
להם שאבדו טובו הכפש המתאו' כי בכפש המתאו' ימצאו כל
המעלו' ומקש אבדו רבי' עם שלין להם לא חכמה ולא תבונה
יוכלו לעשו' פעולו' המעל' בחופן שיהיו מסודרי' מאת ובלבד
שיהיה כוסף נכספה וגם כלתה אל הטוב לבסוף הכדיבות
ומקש תפקדו הנבור' והנדך אז שלא הלכו כשיסודרו מאחרי'
יהיו טובי' ומקש ישראל ג"כ נעדר מקש כל טוב וכל שלימות
הקכר השכלית והתבונו' וטוב המעלה המדותית כמ"ש בכח
ואחר שהוכיח להם שאבדו טובי הכפש ומקש הקכר השכלית
והתבונו' והמעלה הוכיח להם שאבדו טובי הנוף כי מקטובו
הנדולו' שיהיה הלד' שלם בגופו ומקש מי שיש לו חולי אין לו
שום טוב ומקש ישראל בעבור רשעתם אבדו טובי בריית הנוף
כי מכף רגל ועד ראש אין בו מתום וגו' ואיכ מקבלי רפואה
ממחלתיה כי לא חובשו ולא רוככו בשמן ומקש אמ' הכביה
פי אין להם טוב כי הנוף כלו כנוע ומוכה מהיכבי' הרשעי'
שקש הרשע והלב וכן שאר היכבי' כמ"ש כל ראש לחלי וגו'
וכן ג"כ נעדר בריאות הנוף עם חלויים רעי' ולא יוכל המכה
להכו' להם יותר ממה שקש מוכי וחולי ולכן נעדר מקש זה
השלימו הנדולו שהו' הכריאו' רבי התבאר שאבדו ישראל
הכפש וטובי הנוף ואח"כ הוכיח להם שאבדו שאר הטובות
היחיוניו' לומ' שהטובו' היחיוניו' הם העושר והכבוד הוכיח
להם ראשונ' כי בעבור רשעת' ועונ' אבדו מרגו' נויס ומרגס
ונחלת אשר ירשו בחופן שבשתרו ישראל ערומי' מכל טוב מ"ש
מרגס שממ וגו' ואח"כ הוכיח להם שאבדו הכבוד שהוא
מהטובו הנדולו ובקש יתעלו התבוני' ואמ' ונטתרה בת
ציון וגו' הרגון בו כי כמו שקסוכה בכרם אחר עבור הבציר
ישאר כמבזה וכמס כן ישאר ציון ערומה מכל טוב ויהיה
במדרגת סוכת כרם אחר הבציר וכן כעיר בנורה כי העיר
הבנורה שהקיף לותה מלך נדול תשאר חרב בזויה ושממה
כדי התבאר כי ישראל אבדו טובי הכפש שקש נ' הקכר השכלית
והתבונה והמעלה המדותית ואח"כ אבדו טובי הנוף שהוא
הבריאות ואבדו מה שכמשך מזה הטוב שהו' הכח והכוי וכן
שאר דברי' אחרי' עד שאבדו כל הטוב שלא נשאר להם כלל
כי לולי יי' נבחות שהותיר להם שריד היו כשאריס כסדום
ועמורה אשר נעקרו מהעולם בעבו' רשעת' זו הוכיח הרשעו'
שהוכיח הכביה לעשו' פעולו' ואח"כ הוכיח להם בחופן אחר
כי ישראל יחשבו לעשו' פעולו' כמו אנשי המעל' ושו' הפעולו'
הם בתכלית הרוע ולכן אמ' שמעו דבר יי' קציני סדום והכח
הוכיח להם שהפעולו' שיעשה כל אחד מהם הם לדבר לי'
תועבה וכי מאחר שהם עובדי עכו"ם יביאו זבחים למקדש

כי תכלי' הזבחי' הוא להרחיק העכו"ם ישראל היו עובדי עכ"
הזבח מה יועיל והכה רוב מנחות התורה הם מקיפי' על זה
היסוד כמ"ש המורה ל"ב ומה ישראל היו קורנים בפעות מה
יועיל בפיות כפים ותפלה להם כי אלו הדברי' לאיכה כרצי'
בעבור עונות' ל"ש בעבור שיהיה האדם עושה חסד משפט
וצדקה וגו' ומה באלו התכלי"ם היו חוטאי' מה יועיל בפיות
כפים ותפלה כי הם אלו פעולו' בטלות ולא די שהם בטלות
אבל יחשב להם לענין כי המתין נדקה בעבור שיחשבוהו
לחברים לאיש נדיב תועבה קבדך היא תועבה כמ"ש זבח רשעי'
תועבה ולכן הוכיח להם הכביה כי אין הכוונ' לקיי' מזבחים
ומקטרים ל"ש שיהיה האדם נקי כפים ושלא יסור לחר יגרו
הרע ושיהיה האדם לעשות הפעולות המנוחו' ואח"כ שידע
וידרוש לדע יעצ' הטו' והמעלה כי הוא דבר קשה ושיהיה
בפועל ולא לבד רצוי לאל ל"ב ידיעת הקיום וחסיד אבל לעשות
לאחרים נדיקים וזהו שאמר ראשונ' הזכו הזכו ואח"כ אמר למדו
היטב ואח"כ אמ' אשפטה שלום בין איש לחבירו ובין העכו"ם
הקומלי"ם ואחר שהוכיח להם הכביה בכל מיני הקוכחות
אמר להם שעשה רונה להתוכח עמקם ואם רשעתם נדולה
עד השמים אם ישובו אלי כי יעשה להם נדולות כי אם יהיו
חטאיכם וגו' ואם ילכו לשבת בארצם יהיו יושבי' בטח ויאכל
כל אחד ואחד מטוב הארץ וישראל לא שמעו בקול יי' ולא
לקחו מוסר ולכן עשה הקבי' ירושלם קיבה ויללה כמו שעש'
ירמיהו על לבידת ירושלם וגיון וזהו כותב זאת הקוכחה
והיא תוכחה כפלה כאותה לשבת לאיכה · ואמכם המאמר
שהתחלנו הרגון כי אין מלת לאיכה שלא לשון קיבה כמו שאמ'
קשה את ללאדם והרגון בו אוי לך והכה אוי ואבוי היה לאדם
הראשון לא בעבור שבעבע אלא בעבור שחטא כמ"ש אוי לו כי
למו כי חטאתו ולכן אמר הקבה לאדם הראשון לאיכה אוי
לך על חטאך אשר בעבורו אבד כל טובך הרוחני ושב נשמי
כמו שאמר וידעו כי ערומים הם כמו שרמז על זה המורה
והבי יוחנן אמר לאיכה כה שבאמר לאברהם כה יהיה זרעך
והרגון בו זכות האבות לאיכה הם כי לא נשאר להו שום זכות
מקש ומי יהיה במעלה ככוכבי השמי' פועלי' ולא מתפעלים
שהו עבדים ומתפעלים ולא פועלים וזהו הכוכח באמרם
לאיכה כה שבאמר לאברהם אביהו כה יהיה זרעך כי דמה זרעו
לככבי בריבוי ומעלה כמו שהכבבי' הם רבי' במספר ונדולי
הערך ושלו את עזתי וכו' הרגון בו כי ירמי' מקונן על ישראל
על הלעות הנדולות הבאו' עליהם ואמ' כי הסבה בפיללתם
ואיכה ישבה בדד ואיכה יעיב באפו יי' וגו' ואיכה יועם זהב
לא היה שלא בעבור שחטאתם היתה נדולה כי כפרו ואמרו
שאין עלה דאשונה לכל ואחר שכפרו בעשרת הדברות
הכתובות מאת הכמנה ראשון ולא די שלא שמרוהו אשר
כתבה לאברהם אביהו כפרו בה ג"כ והכה הרמז בזה כי היו
כותבים את עצמם אל תעבודי המשוש אשר היא חרפה לנו
ואבל יקודה קדש יי' ובעל בת אל נכר ואח"כ כפרו בחמשה
חומשי תורה כמבין לאיכה ואם חטאתם הם אלה לא יפלא
אדם מקרא המניע לקש שהוא בבדק ובמשפט כמו שאמר
נדיק הוא יי' וגו' והעובא המניע לישראל היה בעובדם על
המצוות רצוי שתשובתם אל מעלתם יהיה בשובם אל הש"ת
כמו שאמר השיבנו ה' אליך ונשובה וזה לא יהיה אלא בעשות
נדקה ומשפט כמ"ש בין במשפט תפדה ושביה בנדקה ויהי
רגון מלפני אלקי השמים איכה עת וזמן שיקיים מאמר זה

קייקוד ובא לבין נוחל · תוכיר בילאו ·

חסלת ספר במדבר

אלה

בלא טוב לו בבלי דעת ולכך כי הנזיד שנגזר על פניו חולי
לא היה בדין ובישר ואם היו מתוייבים בלות כמו הקורב
בשנה בעבור זכותו רחוי שיפצלו ואל קש"ו שאשר עשו היו
במרד ובמעל ונ"ש עשות המזמתם כי לא עשו הדבר בשוגג
אבל במחשבה ובהתכוונו והיכולו עבירה קצ"מעביר ולכן
רחוי שיעבור נ"ל שיב לחברך כי שמע מיעוט חטאו והעולם
והמליכה וקחים קוח כדין אחר כובו כמ"ש וירא ה' כי רבה
רעת האדם שקוח העולם ורוב העולם היו חוטאים זעקת
סדום ועמורה כי רבה כי רובה היו חוטאין במליכה ובמ"ש על
רוב עונך ונו' כי החים כדין אחר רובו ואם כן אם ישראל היו
מעוטם החוטאים ליכם רחויים ליענש והשיב לו קש"ו כי
הנזירה נזורה עליך היה בדין ובישר כי עשותה המזמתם
הרבי חטאו כמ"ש בכובם כן חטאו לי ל' קשיב לחברך לביבו
כי היה לו להב"ה לזכור ברית מילה כי בבר למד הכתב כי
חוטא לא יאבד טובה הרבה רחוי שבדיק לא יקיים מדיבתו
מן שבטו או עמו כמ"ש לויב ימלט לי נקי ונו' ואם בדיק אחד
ימלט מדיב לא' או עיר לו משפח כן מנוח לא נדולה ימלט
האדם מפעשים רבים ולכן למד לחברם לביבו שלין רחוי
לנזור הדין והמשפט על בניו מהנלות והשביה כי היה לו
לש"י לזכור מנוח נדול כזו שהיה ברית מילה כמ"ש זל נדולה
מילה שדוחה את השבת ולזה קשיב לו קש"י כי בשר קדש
יעברו מעליכם והלא כשאר לכם שום זכות ולכן הנזירה
שפנזר עליכם קוח בדין ובמשפט ל' קשיב לחברך לביבו כי
היה לו לש"י לנזור הנלות והשבי כל כך מהרה שמא יעשו
תשובה כי הרשעים מלאים חרטות ולזה קשיב לו קש"י כי
הנזירה שנזרה עליכם לאחר שרואה שלין לכם מקו לעשות
תשובה ואמר כי דעתיכי לו תעלוני ודע ולכן כי סוד זה
האמר קוח נדול הערך ומורה על נודל אומרו כי כבר
התבאר כי הרשעים מלאים חרטות וכשיתרחק האדם לאחר
מעשיו ולאחר ישוב לעשו הרע ותקועבה והא ישוב ויתחרט
זה יורה כי הרע נעשה בעבור הפעולו לא בעבור שיחשוב
כי קטוב קוח רע ולכן כאלו האדם קוח מוכרח בפעולתו
ויורה נ"כ על שתחלה שכלית היה בכוכה כי ישפוט הרע
והפשע הם רעי ואמנם יבא אליה בעבור הפעולו נדול ולכן
כשסר ממנו הפעולות ירע בעיניו אשר עשה ואשר חטא
ובעבור זה יקווה שכבר ליפצ שישוב אל ק' וירחמהו ונו' אם
כן כפר התבאר שהנזירה שנזר הש"י על ישראל היה נזר דין
ומיתי וכלכל הפעולה מזה הימה הכוכבד ל' כי זכו לחברך
לביבו יעמוד לכו בכל דור ודור ב' כי הין רחוי לשלם לעשו
דבר מנוכ ואין לו לבקש כפרה אל על אחרים ג' כי הכביש
אפי שיהיו בתכלי הרוע רחוי לאב שירד עליה כפי הטבע
ד' כי כל נזור נזר דין רחוי שלא ינזרהו במהירות ה' רחוי
לדע"ם האים קוח רשע בהאלה כי זה האים רחוי להעניש
יותר ו' רחוי לדעת כי כמו שחוטא לא יאבד טובה הרבה כן
נדיק לא יקיים מדיבו לא ניבל בזכותו ז' יש לדעת כי החוטא
אם יתחרט אחר שעשה החטא יש לו שלשה ובפרה כמ"ש
אחרי מובי כאמתי ונו' ואמר ל"העה כי פשעי אני אדע ונוח
ובעבור זה חשב לחברקש שאחר שבניו חטאו במזיד ובעבה
ובחמתה והרבי ואלא היה שום זכו לכנין עליה ושהיו שמחי
בראשה כי לא ישובו לקדמות ובכה בכיה נדולה ואל קש"י
כי זית רענן קרא לו שמו ונוי וכמו שאמן הזית כלי שיהיה
רחוי שיהי כתית כמ"ש שמן זית זך כתית למאור ונו' כן ישראל
כלי שיהיו מאירי בעולם ולא יהיה חשך לפלה עליהם רחוי
שיוכתו ויעבשו כמ"ש זל חביבי יסורי כי כמו שהקדבנו מרבי

שבח ובדבה לו לכפר עליו כך היסורין מרפין כמ"ש ואז ירבה
את עמו ויהי רצון מלפני שלהי השמי שיתם לבדותיכו די ויבח
הענת אשר כתמר ובא לבין נוחל ונו' תוכיח בלעם:

לשבת איבה

חיכה היתה לזו קדיה כתמר · תמרי במדרש הין חיכה של
לשון קיבה שב ויתם לו חיכה ור' יחכן תם מתי חיכה חיה כה
שב לחברה כה יהיה זרעך ושלו את בן עזתי רבי דרוש לבה
ל"ש ממלבת קיבו תמ"ל כם לא בלו ישרל על שבפרו בייהודו
של עולם ובי הדברו ובמילה שבתב לעשרי דור ובה חומשי
תורה כמנין חיכה עב · לין ספק כי החים הבעדר משלימו
הכפש יש לו חלי וחבוי והבעדר משלימו הכפש והנוף יש לו
חלי וחבוי יותר ומי שהוא בעדר מטובו הכפש ומטובו מנוף
ומטובו החיצוניים יש לו בפלי מחלי וחבוי · והב הוכים הבביה
בזו ההפטרה תוכחה בפלאה כי הוכיח לישרל שחבדו טובו
הכפש והנוף והטובו החיצוניו ולכן היו בעבדי כל טוב ולכן
לולי יי' בבאו כמעט כסדום הייבו ונו' ולמה שהיתו זו התוכחה
תוכחה בפלאה רחו זל לחומר בשבת זה סמוך לשבת חיכה
כי היה מקופבת ותומרת חיכה היתה לזוכה ונו' כי לין רחוי
להפלא אם אשה ל' היתה מזרע מרעי שהיתה חלאה וזוכה
ואשה שכל ימיה היתה זב' לין ליפלא ממב' אבל רחוי ליפלא
מאם כשרה בבני וקדוש ובטח בה לב בעלה ובודע בשעריו
מעשיה ואומרו עליה רבו' בבות עשו חיל ונו' אם תעשה זל
האשה רחוי ליפלא עליה בתבלי יפלא ולעשו עליה היכה
וילאה ולכן אמ' חיכה היתה לזוכ ונו' הרבון כי מי שהיה שומר
חומה כמ"ש בעבור לחופה ירע לחברה את הארץ ונו' ובעבור
חומה קניבה לישר כל טוב שהי לה ובעבור שאבדו חומה
אבדו כל טובה כמ"ש אבד החומה ונו' ולכן הבביה מקונן על
ירושל עיר החומה ועיר הבדק כי הבדק היה כל מעל כמ"ש
הפילוסוף בה' ממדו' חיך העיר הפחמה שהה לזוכ ועיר הבל
הפפה לקיות רוחו ואמ' בדק ילין בה ונו' הרבון בו כי ירושל
עיר הקדש לא היו נריבי ש שוטר ושופט שיסובבו את העיר
בלילה וילכו בשוקי וברחובו כי השופט והשוטר היו נריבים
על מ"כותם בלילה ועתה המרבחים לין לה קול פחתים
בזוזיהם אבל ישבבו במטותיהם בשובה ונחת ולין פחד
שהים לבנד עיניהם כי לא ירחו את יי' והמלך לא יעשה להם
כלום ולכן רחוי לעשות קיבה וילאה על זאת העיר ובעבור
שישרל אבדו טובי הכפש שהם הבדק והחומה כי הם ב'
מעלות נדולו כמ"ש והיה בדק לזור מתניו ונו' רחוי שיעשה
בתכלית העופש והבה בתחלת הקוכחה לומר הבביה שמעו
שמים ונו' הרבון בזה כי למה שהיתו זו התוכחה תוכח בפלאה
כמו שירת האזינו אשר רבה בזה כי למה שהיה לומ' דברים
יקרי הערך רחוי שלא יהיה שום בריה מוכע ואפי השמים
שתשועת לא יתבעו לקבל אבשו לשמוע את דב' ה' וכן הדברי
התחתוני לא עוף מבפ"ו ולא ח"ם יתבועכ כדי שלא ירגישו בהם
קבל אפשי בחופן שיבעבו ישר לשמוע את דברי זאת השירה
ולכן אמ' ישעי שמעו שמי כי ה' דבר ובמשה עה כאמ' לומרי
פי כי הבביתי לא היו כל כך נדולי במשה כי אם היה הבביה
לומר דברי קשי וזריים מפיו לבם היו עושי לותו תתיכו לבבל
משה לנודל מעלתו ורמיתו על ישרל היה לומר תוכחת
כמדבות אף שלא יאמ' ה' דבר · ואמנם ישעיהו למה שלא היה
כל כך רמיתו על ישרל לומר כי ה' דבר ואמר בניס נדלתי
ורוממתי ונו' הרבון בזה כי הנשת בבה עם ישרל כמו שהחב
יבהיב עם בבו שרשמו ינבל לו וחב יתן לו מהשוב שמשמע

היותר קשה שיפשר שיעשוה לו שתעשהו יקרה וכבדת
בעבור לכתו אל שאל רעה הומיה ו"ש מה מנחו לבותיכם
בי וגו' ב"הוכיח לקח שקם כפויי טובה שקוה הרעה היותר
גדול שיפשר שימנח כי אפי' הב"ח קבלתי שכליים מכירים
בעליהם והטוב העושי לקם כמ"ש ישעי' ידע שור קונהו וגו'
ו"ש ולא למרו ליה ר"וגו' ב"הוכיח כי בכל לומה ולשו ימנאו
לבניש שיוכיחו את העם והנה בלומתיהם הכהנים אשר היו
מוכיחים את ישראל והם מורי התור' לא ידעו את ה' ושבטו
של לוי אשר היה תומם התורה לא ידע את הקם הכבוד
ויקראים והמלכים אשר לקם כח לעשות פקמה בדשעים
ובמורדים קם היו רשעים ופושעים ומקם היו המזידים ו"ש
הרועים פשעו בי ותקל' אל שהכהני ב"ב כבלו בשעל
שכלם הלכו אחרי הקבל · ואחר שהגיד פשעם וחטאתם
הוכיח לקם הכביד מכמה פניש ר' כי שוש לומה ולשון לא
עזב אלקו לפי' שיהיה מעון ואבן מבל האלוק אשר יקבלו
מלבותם לא ימירכו בשוש פניש לבל מכבדי' אותו בתכלית
הכבוד והעלני ולכל כי עברו היי כתיש וגו' הרגון בזה כפי
מה שאמרו ז"ל כי זכר אלו לומות כי הקדריש עובדים לשש
והכתיים עובדי לאים ואע"פ שיודעים עובדי הקם כי המים
מכבים את הקם אע"פ לוכם ממירים אלקותם כי אלו הב'
לומות נגלו מכרך לכרך ומדי'כה למדי'כה ולוקחים שהיקם
ויולי'כום עמם ואחר שהגיעו ל מקומם יקיימו את אלקיהם
ומקיימין את תעותהון וסגדין להון ואמר הקימיר גוי של קי'
וגו' וכתבו ז"ל כי הקימיר כתיב בי"ת בין הק"ף והמ"ם וככת"ן
להבין במלה ב' ענייים ענין אלוף כמו ואם קמר ימילכו
ומענין גדולה כמו ובכבודם תתימרו והכוב"ו לומ"ם הקלוף
גוי אלקיו ואם הגדיל גוי אלוף אפשר שהמה לא אלקי' לא
זה ולא זה כל אחד דבק בשלו ו"ש הקימיר גוי שקי' וגו' ועל
דעתי ועמי המיר כבודו וגו' הרגון בו כי כבר ית' בזה לדש
ויתיר כבודו בעבו' השנת ממון והוא דבר רע ואמר כי הכבוד
יותר מעולה מהממון כי הכבוד הוא שבלי והכבוד רבי' יחשבו
כי הוא תבלית הקיי' הלפושיים אבל הממון הוא עבד עבדי
והוא בעבור השנת אוכל או משתה או לבוש והוא הכרחי
בחיים ולכן הכבוד הוא כדרש לעצמו ולכן הלים שיזכור
כבודו בעבור הממון הוא בזוז ושמני ולכן אמר לא במנח
בעולם הומה שיתיר כבודו ואלקו בעבור אחר ואע"פ שלא
שקי' לף שיתנו לקם עושר וכבוד וככתיש והנה ישרש הפירו
הכבוד בעבור לא דבר ובלא שוש מתנ' ולכן אמ' לחדיו שומו
שמי' וגו' כי ישרש עשו שני דברי' חון מהטבע אחד כי כל אחד
ואחד יתדבקו באלקו אשר ירש מאבותיו אע"פ שלא היה
אלקי' וישרש עזב אשר הוא שקי' ומלך עולם והוא היה לקם
להכבוד ולתפארת והפירו זה הכבוד הגדול לא לקבלת שוש
תועלת ו"ש כי שתיש רעות עשה וגו' ואחר שהכניס הוכיח
לישראל מהרעות אשר עשו הוכיח לקם מהדע המגיע
לקם בעבור זה והוא אומרו העבד ישראל וגומ' או מולד
מקשפחה שהוא יולד בית ובלא ישרש בני בכורי הוא ואיך
כתשו קש יתואמר יסרך רעתך וגו' הרגון בזה ע"מ' דברי'
לא שבסית כמה פעמי' כי בעשותך הרע יבא לך רע ובעבור
משובותיך אשת מדנית בש"י ישמעל בך החויב והם עצמך
רעתך ומשובותיך יהיו לך מוסר ותוכחך ויסרך שלא ישוב
בדרך הזה עוד שהרי בסית שיבא לך רע בעבור זה ו"ש
ודעי וראי וגו' כי קשבת לותו בידיעה ובחוש כי הוא רע ומר
עזבך את יי' ואחר קבלת זה העופש לא היה לך פחד מקש'
שיבאו עליך יסורין קשים ורעים או יהיה הרגון בי' לאחר כי

בלא

שלך ואפי הדיבור לא היה יודע כלל המוסר והתוכחת ועכשיו לא הש"ת כי הידיעה המניעה לאמרי' הש בשני פנים אם מצד הכסיון ואם מצד ידיעה הכבוד והידיעה המודעה לו בכסיון היא המניעה לו מהחושי' ולמי שיפקד לו חוש מחושי יפקד לו מושכל ממושכל ולכן יחוייב לידיעה הכסיון שיהי' הלך לאורך ימים ולזה כלמ"ד בישיבי' חכמה וגו' ולמ"ד הידיעה המנעת לו מהכבוד ליהיה בלה לו מצד החושי' כי הידיעה בסיבית ירלה אדם בה דבר לו ישמע לו ישינה בלה מהחושי הלחרי ולמ"ד ישינה המשותף ולמ"ד הדמיון ולמ"ד השכל · ולמהם בידיעה הכבודית הניע רלשון לבה השכל ולמ"ד לבה המדמה כי הכבודים שפע שופע מלת השכל הפועל אל הבה הדבריה ולמ"ד אל הבה המדמה ולמ"ד ישינה החושים כמ"ש רלימי והבה מבוהת זה כלה ומרלות הכבודי כאלו רואים הדבר בחוש וכמ"ש הכבוד מקל שקד אבי רואה ולבן אמר לו הש ית'שלה יולם הקוים לו לבבו'לבטוח עזהו שלם' המוסר כי על כל אשר תשלחך תלך וגו' ולמ לו שהסבה בזה שהידיעה המנעת לך ליהה מהחוש אבל מצד יותר עליון וזש וינע על פי וגו' ובעבור זה רלוי אתה לקיו מוכיח לנוי דבי'ולממלכו'בדולו' ולתת לכל כפי מה שרלוי שיניע לו כפי פעולותיו הש להקדיר ולהרים לו לבבו'לבטוע עזהו שלם' המוסר כי על כל מעל לדמיתיכו בעבור בלתי תוכחת מהכדיים רלוי שבזה לקיות עולם וכשבי קדמוניות ובקבלת המוסר והתוכחת ולבן היו מקנני בכל ישרל בימי הקדומים לדרוש בדבי'בלו קשבתות במקו הקיבות שבהבו בזמני הקש · והבה תקבלת תוכחת ירמיה למר שרלה מקל שקד והבה בעבור שישרל לא קבלו המוסר והתוכחת הכלמר'לקש מהבדיי רלוי שיניע לקש שבט המוסר במהרה וזהו שלמ'מקל שקד לפי רואה כי הרע המניע לישרל לא יהיה בתוכחת אלא בשבט שיכו אותה על לחייה כמ"ש אחי הנבר וגו'כי אין רלוי לבוכים לאיש המעולה בשבט כי הוא רע ומר ולבן למר אמר כי אבי הנבר עם הייתי נדו ל המעלה יסרוני בשבט עבדתו והבה ירמיה רלה מקל שקד כי השקדים יערה על מקידות הדבר כי הוא מהבמהים היותר מקידים ולבן למה שהרע המניע לישרל יהיה במהרה למ'מקל שקד אבי רואה ועכ"ז על כל הבוכה הבראה מקל שקד למה שיש ב' מיני שקדים אחד מתוקי ואח'מריס כן יש ביד הש ית' שני שבטים לאחד לעשות בקמה בראשים ואח'לתת שכר טוב לשדיקים והבה בשבט אשר יכו את הרשעים לא הכניע את הצדיקים אבל בשבט אחר כמ"ש ומקח לי ב' מקלות וגו' כי לא ינוח שבט הרשע וגו'והבה ירמיה עליו השלום רלה מקל שקד כי ביד י"שבט הרשע ושבטי הרחמי'והצדקה והבה השבט הוא הוא רע ומר ושבט האחר הוא עץ חיים להחזיק בשים בעולם הזה ובעולם הבא וזה המקל הוא מקל עוזת פארה והמקל המר הוא בבוכה בצר אשר הוא שבט אפו של הב"ה ומפחדיב הרשע כמו שאמר הוי אשור וגו' והמטה האחר הוא מלבי ישרל הצדיקי השופטי'את ישרל וזה המטה הבהיג את ישרל בצדק וברחמי'ובמשפט והבה המטה של משה היו בו בי'מדות הללו להבות את המרגלי'ולעשו בהם שפטי'ולהציל את ישרל מיד עושקיהם ולבן אם יזכו ישרל להיות צדיקים ותמימים יהיו מוכנים בשבט הרחמי'ואם לא יהיו מוכנים בשבט הרשע וזהו כוסת המלמר שתהללו שו זכותם קייתם קוליים בתורה ליהה תשע לבדי וגו' ולמהם הרשעים הם

במכלובים גדולים כמ"ש רבים מכלובים לרשע וגו' וכן מה שאמ'לא זכותם תהיו מוכים למלכי ישרל וגו' הרבון בזה נם כן כי הלו זכו ישרל יהיו מוכנים בשבט הצדק והרחמים שהם מלכי ישרל הצדיקים אבל לא זכו יהיו מוכנים בשבט הרשע שהם מלכי לומות העולם שהם בבוכד בבל ופחריב בכר התבאר שהמוסר והתוכחת יבוא לאדם לחיי העה"ז והע"ב וכל מי שאינו מקבל מוסר ותוכחת יולך לאבדון במקרה ויהלל מהשקדים המדים וישתה מהמים המאדרי' ויהי רבון מלפני שלי השמי שיבא משיחנו במהר בימינו שהו שורש ישי והוא מקל עוז תפארה עם שיש בשבטו שפי מיהי הממונה'אשר היה בימי משה לעשו' נפלאות גדולות בדשעים ולעשות לו פני'ונפלאו' כימי עולם וכשנים קדמוניות כמ"ש הנביא כימי נאתך מאר' מצרי' אראנו נפלאו' אומר בי"ה נפלאו'

לשבת שמע

שמעו דבר יי' בית יעקב וכל משפחו' בית ישרל אמר כי' יפתח כיון שאחרב הבית אמרו הב"ה לאברהם אביהו אל מה לידידי בביתי אל על עסקי בני אלי בא אל בניך חטאו ואלו אל שמא בשוגג אל עשותה המזמתה במזיד חטאו אל שמא מיעוטם אל הרבי'אל היה לך לזכור ברית מילה אל וכשר קדש יעברו מעליך אמ'לו היה לך לזכור שמא יעשו תשובה אמ'לו כי רעתיכי לו תעלוזי מיד זעק לאברהם אביהו ואמר שמא חס ושלום אין לפס תקנה אל זית רעגן יפה פרי תואר קרא יי שמך · כבר אמרנו בשבת דברי כמה הבראית לקיום הלמעי'התוכחת והמוסר ושבעבור זה יחוייב שימלאו לבבי' ירלוי יי'ושיהיו חכמים לתת תוכחת ומוסר לכל ואחד כפי ערכו ושיהי בעלי לשון ומליצה כמו שאמר יי' אלהים נתן לי לשון למודים וגו' · ולמה שהיו התוכחות בג' מיני מקס תוכחות בדברים ומקס תוכחות בייסורים ומקס תוכחות בנבואה'אמיתה רלו אחל הקדמוניס לעשות לו הג' שבועות כל שבת ושבת בחלק תוכחתו מזולתו כי השבת הלחד היה יותר קלה מהשבת הב'והב'יותר חמור מהג' והג'יותר חמור מכלם ולמה שהיו לחבשים בבגדים אל הטוב בעבור לומרו דברים ויעזבו לעשות הרע בעבור זה לי לכם שיוסרו בדברים ומה כלל הלחבשים הבבי חורין ולמכם לחבשי לחריס הממשועבדים אל התלות הבשמיות לא יחליפם מאמר ולא ישמע לקול מורה אבל שבט המוסר ירהיבה ממנו כמו שאמ'שלמה עה חולת קשור וגו'ולבן נדיך המוכיח בדברים שיהיה לו עוז ותעצומות להוכיח בשפטי'גדולי כדי שיוסרו הלל לבשים זה השבת לאשר לבחנו בדרכו הוא מיוסר לא בדברים אלא בייסורים קשים ורעים עם שיש בו קיסור בדברי'כי המיוסר בייסורי'קשים מיוסר בדברי'גם כן ולמכם השבת הב'הוא שבת שייסוריה קשי' ולכל זל מי לחזקי שבך שומעות שבת שעברה שמעו דבר ה'בית יעקב וגומ' ובזה השבת הלחרון הוא יותר קשה מהלח ומקש' · והבה ירמיה עה הוכיח לישרל מכמה פני' בזו הפרשה לח הוכיח כי כל מה שיתבוננ יתמיהו בתבלית ושלימו'ויקיה מה שזו יותר שלם ויותר מעולה ממה שממנו שהם לא כן לא יתבוננו שום לדם לשום דבר והבה הכלי לומתיכו לא די כי הדבר לשר בפרדו ממנו היה בתבלית המעלה'והשלימו'ועזבו לותו והיה רלוי שיהיו תבלית תה על עזבו לת ה'לבל היה מה שממנו בתבלית הרוס והמעלה ומה שזו היה הבל וריק וזה דבר

תבא כל רעתם לפניך וגו' אלו זכיתם תהיו מונין למלכי אומות העולם שנ' בשמת תחת לכורש מלך פרס וגומ'. למה שהיה המוסר והתוכחת הכרחי לקיום התורה כמו שיש הכרח לקיום הבריות והסדת החולי וכמו שיש הכרח תועלת מהרופאים והם אשר רוצים להיות בריאים ושומעים בעצת החכמים כשיש להם חולי מה קטן או גדול והם יתמידו עמהם בהיותם בריאים עכ"פ תכף רופא ידע מה שיועילם ומה שיזיקם כן הנביאים החטאים בנפשותם מרגישים החטאים אשר עשו ושומעי לתוכחת מוסר וישובו אל יי' וירחמם והם בלתי חוטאים ישמעו לחכמים כדי שתתקיים בהם בריאת נפשם וכמו שיש הכרח שלא יועיל בהם חכמת הרפואה ולא הרופאים מכל מה שלא ירגישו במחלת כמ"ם דרך מים שר בעיניו וגו' אם ירגישו לא יבקשו רפואה למה שהרפואות הם סמים מרים ועל אלו נאמר בשרירות לבי אלך וגו' כן ימצאו מיני החטאים אשר לא יועיל להם התוכחת והמוסר והם הלבים והכסילים והרשעים הללים למה שישכחו המוכיחים אותם כמ"ם אל תוכח לץ וגו' והכסילים כמ"ם בחזקי כסיל וגו' הרגין בזה שלין רצוי להוכיח לכסילים ולומר להם שמה שעשו הוא דבר בלתי כאות למה שביניהם אין יתרון לדברים העשויים כאחד לשאר הדברים העשויי' כמו שיקרה ולכן מה שע"ה שלא להתחבר לכסילים ושלא להשיב להם בדבר כלל כמ"ם אל תען כסיל וגו' הרגין בזה כי אין רצוי להוכיח לכסיל על מה שעשה כי יקרה מזה שיחשוב הכסיל שהמוכיח לו הוא כסיל כמותו ושם שטה לעכות לקנת הכסילי' זה יהיה כשיש בהם הכרח מה להבדיל בין החכם והכסיל בהומ'עבה כסיל וגו' וגם כן לרשעים אין רצוי להוכיחם כמ"ם יסר לץ וגו' הרגין בזה כי הרופא כשילך לרפאות את חיש ממחלתו מתנים לו שכרו כאשר עשה כן יעשה לו ונאמנם לרפ או ללץ השכר שיגיע מהם הוא שלוקח מהם תרפה ונקלן ונאמרי' לו קשוט עצמך ואחר כך קשט את אחרים או ירגה כי הלץ והרשע לא יחשבו להם לרע כשעושים החטאים והפשעים והמרדים שהם תרפה ונקלן אבל כשמוכיחים אותם יחשבו שזו הם בתרפה ונילוף כמו שיקרה לקהל עדתינו שחושבים שאינם לא בהלה ולא בחכם כשעוברים אותו אבל כשמוכיחי' אותם ונאומרי' להם שעברו חרם או שבועה לא יחשבו שזוא קלון להם וכן הרשעים יחשבו שהנביאים חיכה תרפה להם ולא עשות הכיוף אבל כשהם מוריד אותם שהם נגבים ונופלים לא לוקח להם לקלון ולכן אחלל שאין רצוי להוכיח ולייסר מי שאינו מקבל תוכחת כמ"ם מוטב שיהיו שונאין לו ויהי מזידין וכמו שאמה לאדם לומר דבר הנשמע כן אמה על האדם שלא ירא' להבי שאינו נשמע כי כמו שהוא המור' בחנים שלא ישליך החץ להבדין כן רצוי לאדם שלא יאמר דברי חכמה ועצה וביכה לאנשי' אשר לא יועילו וכמו שהרפוא' יועילו לאנשי' להחיותן ולהחזיק בלי כאב לפוש כן המוסר והתוכחת יועילו לאנשים להעלותם לעלות ולרחות את פני יי' כמ"ם ולי נ'מתנות בתנו לישרל וכלם על ידי יסורין. ארץ ישרל ותורה ועב"ה. ארץ ישרל מכין דכתיב יי' אלהיך מיסרך וכתיב בתריה כי יי' אלהיך וגו'. תור' מכין דכתיב אשרי הגבר וגו'. עולם הבא מכין דכתיב ודרך חיים תוכחות מוסר הרגין בזה כמאמר שכל טובה שניצ לאדם אין מטובות הנפשיות שהם החכמות והמעלות לא יניע לאדם שלא ביסורי כי מי שנתענג ח"ו להתעשר וכ"ש ש"ח לידע שום דבר כמ"ם ישעיה ע"ה ונתן לכם יי' וגו' אשר הרגין בזה כי להשגת התורה רצוי שיכאב כל האדם לחם גר ומים לחץ. והנה התוכחת והמוסר יקבל האדם בעבור מעלות גדולות כמ"ם שמע בני מוסר וחכמו וגו' ואמר עוד אשרי אדם שומע לי וגו'

ואמר התועלת הנמשך מזה כי ימשך לו הנצחיות והחיים האמיתיים וישלים כוונת השם אשר בעבורה נברא האדם כמו שכ' כי מוכתי מכת חיים וגו' ולמה שירושלם עיר הקדש כשראת הנביא ע"ה שלא שמעה בקול מוסר היתה בעיניו כאלו היה קריה מנותלה ועשה קינה עליה ואמר הוי מורדת וגו' ואחר כך הוכיח הנביא לישרל הרגין בזה כי ירושלם תחת היתה כבי לכל האדמ' ומשום כל הארץ נתנכה להי' כטומאת הנדה וה"ג הוי מורד' וגו' ואמר הסבה בזה כי היה לא שמעה בקול ולא לקחה מוסר ולכן יחוייב להם שלא יהיו בוטחים בה' כי השומע למוסר יקוה את ה' ולכן ג' כי זאת העיר לא שמעה בקול וגו' ואח"כ הוכיח הנביא לשרי' ולשופטי' לכהניים ולנכנים ואמר על השרים שהם תריות שונאים שאוכלים כל מה שנמצא לעניים ולא יניחו להם דבר וה"ש שריך סוררים וגו' והשופטים דמה תואמן לאחבים כי השופט הוא במדינה להסיר העול והחמס הנעשים בה ולא די שלו לא היו מסיריים העול מבל הם היו החוטאים והזולזל יאכל הבשר ויניח העצמות אבל אלו היו אוכלים הבשר והעצמות יחד וזהו שאמר שופטים זאבי ערב ונאמנם הנביאים אשר היה רצוי להם לקיים התורה והמצוה וללמוד וללמד לעשם הם אלו את הקדשי' וחמסו את התור' ואת הנביא שבעבו' זה כל מה שיעשה בהם מהנקמה יהיה בנדק ובמשפט וזש"ה נדיך בקרבו וגו' ואומרו בבקר בבקר וגו' הרגין בזה שבכל יום ויום ישלח להם את עבדיו הנביאי' יעבר יום אשר לא ימצא מוכיח ועכ"ז לא יקבלו הרשעים בושת ממה שיעשו ולכן אמרו חז"ל שהשם ית' עשה נקמות בגוים כדי שיקחו מוסר ישרל והם לא קבלו לא עלילותיו. הרי כתבאר כשהעיר היה מקבלה תוכחת ומוסר שתלך לאבדון ולחרמה הרי יתבאר כמה יועיל המוסר והתוכחת בהיותם במדינות ולכן ממה על כל עיר ועיר בישרל להיות להם שם זקן וגשוח פנים כדי להוכיח להם ולהכלימם להם על העוונות והפשעים והמרדים אשר יעשו. והנה מי שגוכח התוכחת הוא מסתיקין בידו לעשו' תשובה והנה מי שאינו שומע סופו להפר על בריתי עליו כמ"ם ואם לא תשמעו לי מה כתי' בתרי להפרכם את בריתי מסך מזה ז' חטאים גדולי' כמ"ם רס' בפי' התור' וכמו שהוא הכרחי להיות במדינה הוא בקי וחכם שיהיה בקי בחכמת הרפואה ויהיה לו חום גדול בפי טבעו כן רצוי שיהיה בחכמת הדברך אשר ילכו בו והנה כל הנביאים אחר משה היו נביאי תוכחות ומזהירי על תורתו כמ"ם אחרון הנביאים זכרו תורת משה וגו' וירמיה ע"ה היה גדול המוכיחים והוא נברא בטבע מוכן להוכיח לאנשי' בעבור שהמוכיח לאנשי' רצוי שיהיה קדוש מבטן ואמ כדי שלא יכביחוהו האנשים כמ"ם ואשתה עטים וגו' מכל הרגין בזה רשעי ישרל היו מטמיני כחים בעומק וכשהיה הנביא מכלים אותם היו מסתירים אותם לכן אמ' הש' לירמיה בערם תמוך וגומ' הרגין בזה שהוא היה מוכן בטבע להוכיח לאנשי' גם כן היה קדוש מבטן אמ לכן היה רצוי להיות נביא לגויים לפי שהמוכיח עם היותו מוכן רצוי שיהיה זקן וגשוא פנים ושיהיה בקי בנפשות כי רבים מהדברים יודעו אם בגל הנסיון ומי שהוא בער לא יהיה רצוי להיות בקי וחכם במלאכת המוסר והתוכחת כי חכמת המוסר והתוכחת היא נדולה על מאד כמ"ם אל תרשען אם יש בדור מי שרצוי להיות מוכיח כי לפי שיהיה בקיא ויודע לא יהיה חכם ובקי בחכמת המוסר ולכן היטו רצוי להוכיח מי שאינו יודע להוכיח אם יהיה הקונה גלוים או בסתרית ואם יהיה בלשון חמה ובלשון רכה פנים זועמו לו פני שוחקו ובתת היסורין לכל אחד ואח' כפי מה שרצוי לתת לו ולכן אמ' ירמי' שהוא היה בער ומיטו בקי בכל

הרשיתיך בעיניך ושמה לא תעביר · ואמרו במדרש מלמד
שהרשה לו הקב"ה למשה ניהכם אמר משה למי אמר לו הקב"ה
לרשעים ולפושעים שכ"ישראל ורמו בפגרי האנשים הפושעים כי·
התחיל משה מתיירא אמ' לו הרשיתיך בעיניך ושמה לא תעביר
בשכר שעתיד הכתוב יחשבו עליו שכר ולא עונש לא בעולם
הזה ולא בעולם הבא שהתפלל הנפש מן הנוף וקנסתם
מהנחמים חשבו כי יש שכר לנדיק בעולם הזה לבד לחר ס
שהתפלל הנפש מהנוף לית דין ולית דיין ולחרים חשבו כי יש
שכר לנפש בעולם הזה ונם לחרי הפרל הנפש מהנוף לית דין
ולית דיין וקנסתם חשבו שיש שכר לנפש בעולם הזה נם לחר
הפרל הנפש מהנוף ושו יתחלקו לשני חלקי דעת מי שיראה שבזה
העולם יש מקום דין ומקום משפט לנדיק ולרשע ולחר הפרל
הנפש מהנוף יש נמול ושכר טוב לנדיקים והרשעים נכרתים
כבתחה ונפשים לחרי יחשבו שהנפש היא עצם נעחי ס"ל הכלין
בו והיא תעבר לחר המות אם בעונג ואם בעצר וקנסת הנפשים
ירחו וכי קנסת הנפשות יש להם נמול טוב וקנסת הנפשו' הולכות
לחכלין וקנסת הנפשו' שיחרו בעונג במרן בלעות הלבנו' במקו'
הנכבד הנקרא נן עדן ומקום העונש הנקרא ניהנם יש דעות
חלוקות כי קנסת אמרו כי יש שכר לנפש לחרי הפרדה מהנוף
נשמי והוא מקום הנקרא נן עדן שיתענגו הנפשות בחותו הנן
כן מקום העונש הוא נופי שהוא משם דקה בתבלית הדקות
ובדומי שם הרשעי' שכח אז שכתי' כ"ח ו' כפי רשעו ואם שיעשר
בו זמן בלתי תכלית · ויש מהכמי לחרי שחושבי שמקו' הדין ומקו'
המשפט הוא ההתדקות בזה ומקום ניהנם הוא שלא יתדבק
הנפש של המקו' אשר ממנו מוכנה וזהו תכלית העונש ואנשים
לחרים חשבו כי השכר הוא רוחני והעונש הוא נשמי והנה רבו
הדעות בכל זו הדברים · ולמה שהכבר יתבוש חושב כי אין לחר
המות עונש כי כבר העונשים יהיו בנפשים ובחבי' מבד שקבל
אנשים ישמעו וייראו ולבל לחר הפרדת הנפש מהנוף לא ירלה
לדם שהם נדונים אם כן למה יעשו כי כל מה שעשה המלחים
מהלכים הוא כדי שיראו מלפניו ·

והנה יעזרו בעלי זה הדעת כשיראה בזה העולם מקרה ר'
לנדיק ולרשע ושם היש החוט אשר חטא בנופו ובנפשו
לא יעשב נם לחרי המות לא יעשב הנה אמר שע"ה בספר קהלת
הכל כאשר לכל ונ' ואמרו במדרש הכל כאשר לכל אברה' נקרא
נדיק שכ"כ ידעתיו ונ' ובמדור הרשע שהמריד את כל העולם
על הב"ה זה מת וזה מת חזי מאמר מקרה ר' ונ' לנדיק ולרשע
לטוב ולטהור ולטמ' · לטוב זה משה שכ"תרת אותו כי טוב הוא·
לטהור זה דוד שכ"נו טוב רואי לטמא זה נבוכד כאשר דוד בנה
בית המקדש ומלך מ' שנה ונבוכד נבד החריבו ומלך לרבעים
שנה · לזובח זה שלמ' שכ"ויזבח שלמה ונ' ולאשר אינו זובח זה
ירבעם שביטל את ישראל לעלות לבית המקדש שנאמר רב לכם
לעלות לירושלם · כטוב זה משה כחותה שו המדבלי שכתוב בהם
חטאים תדרך רעה ונ' משה לא נכנס לארץ מרנלים לא נכנסו
לארי · הנשבע זה נדקיהו שנאמר ומלך נבוכד נבד ונ' ולכן
נתעוורו את עיניו · כאשר שבועה ירא זה שמשון ונאמר בו
ויחזקוהו פלשתי ויוקרו את עיניו לכן לאמר שע"ה זה רע בעשה
תחת השמש · והכוונה בזה כי למה שהנדירות הכלליות נבר
יהיו נוהקות נרוב ואיכם נוהקות תמיד לכן לאמרו ל' בזה המדרש
אשר כתבנו כי זה הנדיקה היא כללית והיא בתבלית הקושי כי
מי שהוא נדיק בתבלית ומי שהוא רשע בתבלית יקרו להם דברי
לחרי"ל לא לבד מהטובות אבל מהרעות ולכן לאמ' כי זה הנבוכה
יבא לכל האנשים יאמר כי לית דין ולית דיין בעולם הזה וכ"ש
בע"ה כי החוטא רואי שיעבוט והחוט' הוא הנוף והנפש ואם הנוף
מתלכשים הוא כדי שיראו מלפניו ·

יעזרו בעלי זה הדעת כשיראה בזה העולם מקרה ר'
לנדיק ולרשע ושם היש החוט אשר חטא בנופו ובנפשו
לא יעשב נם לחרי המות לא יעשב הנה אמר שע"ה בספר קהלת
הכל כאשר לכל ונ' ואמרו במדרש הכל כאשר לכל אברה' נקרא
נדיק שכ"כ ידעתיו ונ' ובמדור הרשע שהמריד את כל העולם
על הב"ה זה מת וזה מת חזי מאמר מקרה ר' ונ' לנדיק ולרשע
לטוב ולטהור ולטמ' · לטוב זה משה שכ"תרת אותו כי טוב הוא·
לטהור זה דוד שכ"נו טוב רואי לטמא זה נבוכד כאשר דוד בנה
בית המקדש ומלך מ' שנה ונבוכד נבד החריבו ומלך לרבעים
שנה · לזובח זה שלמ' שכ"ויזבח שלמה ונ' ולאשר אינו זובח זה
ירבעם שביטל את ישראל לעלות לבית המקדש שנאמר רב לכם
לעלות לירושלם · כטוב זה משה כחותה שו המדבלי שכתוב בהם
חטאים תדרך רעה ונ' משה לא נכנס לארץ מרנלים לא נכנסו
לארי · הנשבע זה נדקיהו שנאמר ומלך נבוכד נבד ונ' ולכן
נתעוורו את עיניו · כאשר שבועה ירא זה שמשון ונאמר בו
ויחזקוהו פלשתי ויוקרו את עיניו לכן לאמר שע"ה זה רע בעשה
תחת השמש · והכוונה בזה כי למה שהנדירות הכלליות נבר
יהיו נוהקות נרוב ואיכם נוהקות תמיד לכן לאמרו ל' בזה המדרש
אשר כתבנו כי זה הנדיקה היא כללית והיא בתבלית הקושי כי
מי שהוא נדיק בתבלית ומי שהוא רשע בתבלית יקרו להם דברי
לחרי"ל לא לבד מהטובות אבל מהרעות ולכן לאמ' כי זה הנבוכה
יבא לכל האנשים יאמר כי לית דין ולית דיין בעולם הזה וכ"ש
בע"ה כי החוטא רואי שיעבוט והחוט' הוא הנוף והנפש ואם הנוף
מתלכשים הוא כדי שיראו מלפניו ·

ואלו הדרשות של שבתות

לשבת דברי מקל שקד אני רואה · אמרו במדרש אלו
זכיות שהיו קורין בתורה חיכה משה לבני
לו זכיות תהיו קורין בספר קינות חיכה שכח בדד לו זכיות
היית קורין בתורה תבילות ותעשו לו זכיות תהיו קורין

לו השבע שבועה לאמר ואמו שהלדם בשישבע בחיי המלך
רחוי שיירא מלעבד על שבועתו כך רחוי לאדם שיירא מלעבור
על שבועת האלהים ועל כדרו ולכך שנה הכי פי מלך שמור ועל
דברת שבועת אלהיך ירמה כי כמו שרחוי לאדם לשמו מה שיטה
המלך כך רחוי לשמור שבועת שהים וכמו שלא יבקש המלך למי
שיעבור על מצותו כך לא יבקש יי׳ את אשר יש את שמו לשוא
ולכן רחוי לכל איש ואיש שישבע בחיי המלך יי׳ כבאו כדי שיעמוד
על דבריו ולכן בא כדכור השלישי לא תשא את שם יי׳ אלהיך לשוא
כי לא ינקה יי׳ מה שלא נאמר בשאר הדברות ולכן כשישבע לשקר
עובשו גדול והוא עון פלילי והוא מחלל את השם כמו שאמר ולא
תשבעו בשמי לשקר ונסבה בזה כי לקיים העולם האמת דבר
הכרחי במאד מאד והאמת לא תמכח בהבאים אלא כשישבעו לו
יכדיו כדרים לכן יחויב שכל אחד מהאבשים יעמד על דבורו
ועל מאמרו והכח האבשו׳ גדולי המעלה לא לבד יחללו ומאמריו׳
בלא שבועה אבל הן שלשם הוא כדק ולאו שלשם הוא כדק ולא זה
בלבד אבל מה שחשבו בלבם יקיימו כמו שאמר ודובר אמ׳ בלבבו

ובא מעשה שלשם כי אחד מהחשובים היה מתפלל ובא אחד ירדו
מן השוק לקנות ממנו דבר ואמר לו כשהיה מתפלל שימכור לו
אותו דבר ואשב המתפלל לתתו בסכום ידוע ולא רצה לקחת
ממנו דבר אלא מה שהסכים בלבו לתת לו בסחורתו לקיים מ״ש
ודובר אמת בלבבו והכח רחוי לבודר שום כדר לא לבד לקיימו
אבל שלא יאחר לשלמו כמו שבא המנוח עליו כי תדר כדר לי׳
ונו׳ ונתן הסבה בזה כי דרוש ידרשנו יי׳ אלהיך מעמך ונו׳ ואזל
כי פנקסו של אדם כשבודרי׳ ואיכם משלמי׳ כמו שאמרו אזל מוקש
אדם יגע קדש ואחר כדרים לבקר הבה פנקסו מבקרת ומלאכים
מלמדים לו חובה ומזכיריס עוונותיו והרעון בזה כפי דעת אזל כי
לאדם יבאו עליו נדות רבות ויכשל בהם בעבור שבהבה מהקדש
או בעבור שאיחר לנבוה מה שכדר או ירחה כי יבאו לאדם נדות
בעבו שבהבה מן הקדש או כשהאדם הוה בעת נדה ועשה בדי׳
ובדבות בדי להכנס מכל נדה וזה שאמר ואחר בדי׳ לבקר והבה
המאחר את בדרו נדול עוכו ואמרו אזל בא ירחה כשהלך יעקב
לאדם בהרים מה כתיב שם וידר יעקב כדר לאמר אם יהיו עם כל
דבר הלך והעשיר וכא לו ושב לו להשלים כדרו ויבא עליו עשו
ובקש להרגו כטל ממנו כל אותו הזרון עזים מאתים ותישים ונו׳
לא הרגיש הביא עליו מלאך ועשאו מלא ולא הרגיש בא עליו
נדת דיבה ולא הרגיש אמר הקב״ה עד מתי הבדיק הזה לוקח
ואינו מרגיש הריני מודיעו לכך אמר ויאמר שלחים אל יעקב קום
עלה בית אל ונו׳ הרי יתבאר מזה שכל הבודר ואינו משלם לוקח
ולכן אמ׳ כי דרוש ידרשנו יי׳ שלהיך מעמך ב׳ דרישות לאדם דורש
דורש עונות לחרים עמו וכן הוא אומ׳ ואחר כדרי לבקר ומעשה
בא שבדר כדר ולא שילם ושבעה ספיכות בים ורבי אחי אומר
הבודר ואינו משלם נורם לעצמו מיתה שכת׳ כי דרוש ידרשנו יי׳
אלהיך מעמך ולא ממנו ולמה שרחה שלמה בחכמתו כמה מבאי
מבי שכלותם כודרים כדרים ובדבות ואיכם משלמים הזהיר על
זה ואמר כי תדור כדר לאלהיך לא תאחר לשלמו כי אין חפץ
בכסיליס אלא אשר תדור שלם והרעון בזה כי הזהיר שלמה עליו
השלום על הבודרי׳ בדבות שלא יבאבו בודרי׳ ואיכ׳ משלמים
אלא שלא יאחרו לשלם כדרים ואמר טוב אשר לא תדור משתדור
ולא תשלם כי כבר יחשוב לאדם כי לכבוד השם ית׳ רחוי שיהיה
בודר אף שלא יהיה לו ממה ישלם ואמר כי זה שכלות ודבר כזב
כי טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם ולמה שכבר יחשוב
השכל כי כיון שלא נזל ולא עשה שום רע אלא שבדר לעשו׳ כדקה
לעבייס כי לא יקפה לו לעון שם לא ישלם כי דברים אינם מעלים

ולא מורידים כמו שאמר בושת דברים אינו בושת לכן אמר שעה
כי אל יחשוב לאדם זה כי הוא שכלות ואמ׳ל תתן את פיך לחטיא
את בשרך ול יאמ׳ לפני המלאך כי שגנה היא למה יקנף השליח
על קולך ונו׳ והרעון בזה כי כבר יחשב לו הבדר שבדר לעון אעפ
שלא עשה מעשה ואין לוקין על לאו שאין בו מעשה אבל השם
ית׳ לוקה על זה ולכן אמר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך כי
יעבים בעבור תאיבה לבד ואמר שאין לו התנצלות מזה העון
כי אף שיחשוב כשבדר כי מהעשר וכפים אשר יתן יי׳ יעשה
בדקה לעבייס אם בדר בלי תבלי ואמ׳ הרי עלי שלא לבדקה ואין
לו לשלם השם ית׳ וידרשה מעמו ול יאמ׳ שגיתי כי בשנגה יעשה
הבדר כי המלהים יקנף וחבל את מעשה ידיו ואמרו זל בעון
בדרים הבבים מתים הרי בתבאר כמה רחוי לאד׳ לקיים בדרי
ושבועתו שבשבע ולמה שרוב הבשבו׳ם מרגיל׳ לחטוא בבדרים
ושבועות כי אם תי׳ יאמרו תכן לשקר ישבעו לכן אמרו במדרש
שלא יחשוב אדם שהותר לישבע בשמו עד שיהיו לו מדות הרבה
ולכן כתב את יי׳ אלהיך תיראי ואותו תעבוד ובו תדבק תחב נ׳
מדו׳ הללו ובשמו תשבע כי הבשבע בשם יי׳ רחוי שיהיה מיראי׳
את השם ית׳ ומשעובדים אותו ולא לבד זה אבל מדבקים בו
כי הבשבע בחיי המלך אין רחוי שישבע כל איש ואיש מהישבים
לפניו במלבותו ואמרו זל כי הבשבע רחוי שיהיה כמו אבדהם
ויוסף ואיוב רמזו בזה כי כמו שאבדהם אביבו נקרא ירא אלהים
כיון שכתן בבו להרעה בעבו שהיה ירא את השם כן רחוי לאדם
שיהיה בשבע בחל ית׳ שיכין בפשו בעבור עבודתו ואמר שיהיה
גם כן כיוסף כי נקרא ירא אלהים ולא עשה שום נבלה בעבוד
פחד אף על פי שהפחידו אשת אדוניו להרבו ולעשות לו מה שיהיה
שאין רחוי לבלבים ועם כל זה ותשב בחיתן קשתו כמו שבא
הרמז עליו וימרורוהו ורובו וישטמוהו ונמ׳ גם כן הבשבע בשם
יתׄ רחוי שיהיה בדיק וקיי׳ בדברו כיוסף וגם אמרו שרחוי שיהיה
בחיוב למה שהי׳ יראת יי׳ במלך מוקי כי לא חטא לפילו בשפתיו
כמו שאמ׳ בכל זאת לא חטא לא חטא חיוב ולא נתן תפלה לאלהים ואמר
גם כן בכל זאת לא חטא חיוב בשפתיו הרי בתבאר כי הבשבע
והבודר רחוי שיהיה מהיריאים את השם ויהיה מדבקתו מדינת
אבדהם ואם מי שאפשר יהיה כיוסף ואם מי שאפשר יהיה בחיוב
ולכן אמר והבשבעת בחי יי׳ בחמת במשפט ובצדקה והבה הרעון
בזה כי הבשבע רחוי שיהיה מאבשי החמת והמשפט והצדקה
ואז מי שאפשר לישבע בעבו שלא יקלו עמי הארץ בבדרי ובשבועות
לא בתפרשו היתר כדרים בתורה אלא הם הלכה למשה מסיני
ולכן רחוי לכל איש ואיש כמו שבאבינו לשמור בפשו להחטיא את
בשרו ירגיל עצמו בתבלית הסרגל לומר על הן הן ועל לאו לאו
בחופן שלא יצטרך לעשות שום שבוע׳ בעולם ולא יהיה בודר כל
עיקר כי זה יהיה לו לפתח תקוה ומרגיל עצמו בבדרים סופו
למעול מעל בשבועו כי עבירת בודרים ועבירת רבות בחות
לאדם על שלא השלים כדרו כמו שאמר ולכן רחוי לאדם שילמד
מן הבדיק ולא יהיה בודר בהחלט אבל יאמר אם יהיה אלהים
עמדי ויתן לי עשר וכפוד מהטוב הזה אעשה לעניים כמו
שאמ׳ יעקב וזה בשלם מה שהיתה כוונתיבו לדבר בעבין בדרים
ושבועות וכמה הבדלים יש בין בדרים לשבועות צריך למוד
ויעזב עתה כי הדיבים הם מבוארים במקומם ויהי רצון מלפני
שלהי השמי׳ שדבר שהיגו יקום לעולם לכל הטובים הבאמרי׳ אמי
בבוראי הבדק שיקומו לעולם במהרה בימינו ׳ אמן וכן יהי רצון

פרשת אלה מסעי

הרחתיך

הקדמים כי הלומד החכמה והתלמוד ליכנו רואי שיהיה רב
ומחכ' יהיה רב אחר למידה וקנה חכמה ואם טוב לו יקבל שכרו
להיות שר ואדון וכך וכן זה כי הוא מעולה ור' אתבאר כי השר
ראוי שיתנהג עם כל אחד ואחד כפי ערכו לקבלים כפי כחם
וכן לבדיקים ולרשעים ולכן אמר משה בתפלתו אל שהי הרוחות
לכל בשר שיעיש לפקיד ולרשם מי שיודע להליך עם כל רוח ורוח
כפי ערכו ולכן אמר אתה אמרת אלהי הרוחות והנה יהושע
אשר רוח אלהים בו . ה' אתבאר שהשלימיות שניים .
הוא שלימות הנפש יוסף מעלתו ואותנו לאחר והב' יחסר שהוא
הקוד והכבוד כאמרנו לאחר . ג' אתבאר כי מעבע השלמים
שיהיו אוהבים הכבוד כי מי לאפשר לעובים מבלי מעלה וכבוד
כמו שאמר כבוד חכמים יבחלו ירחה בזה כשהחכמים ימצאו
בעולם ויהיו מכובדים כי יתעלו מאד בכבוד . ואמנם
הכשלים הם מרימי' הקלון ויחשבו כי הקלון הוא כבודם וישימוהו
הרי אתבאר מכל זה הפנים שיהושע הוא ראוי להיות שר ואדון.
ואמ' אתה השלישי הוא מכואר גם כן אתה השלישי שהוא
היכולת העושר והכבוד אשר יקרם להיות שר ואדון שנמצא
ביהושע זה מבואר כי מבית יוסף קח אתו והוא היה רשם שבעה
כמו שאמר למטה אפרים הושע בן נון ואמר כלם אנשים ראשי
בני ישראל והיה יכולת גדול לו כי דמה אותו לאור כמו שאמר
בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו אשר בה הדמיון שהוא נאמר
על יהושע הרי אתבאר כי כל התנאים אשר בעבדים ימליכו
הקדמונים היו נמצאים ביהושע ומלו השלשה אתה יכו שלשה
אחרים כמו שאמר . ז' שיהיה נאהב מאת העם ויהושע עשה
טוב לישראל והיה נאהב להם וזה מבר היושעה שעשה לישראל
ולא אתו כלם במלחמת עמלק ומהיותו איש חכם ובינה וטוב
ומעולה ולכן יתחייב שיהיה הטוב הכללי ובעבור זה קוראים
נויס רבים מעל פני כל הארץ והנחילו לראם ישראל וכבשו חלק
להם מארצות נויס ומבר היכולת הכללי אשר היה לו נאמר לו כל
אשר אמר את פיך יומת ובעבו' זה הרג לעכן בן זבדי עם היותו
עכן בן זבדי נדול בישראל ושרף אותו ואת בניו באש והנה אמר
משה בתפלתו שיושם השם את איש על העדה אשר יצא לפניהם
ואשר יבא לפניהם והיכון מזה כי למה שהיה המלך והשר יצטרכו
אליהם האנשים בעבור שכי דברים אם בעבור שיגילום מחויבים
אשר מחוץ או בעבור שלא יגחמו איש בראשו ואיש באחיו ולא
יעמוד קטטה ביניהם ולכ"ז בהקמת המלך כשאלו מלך אמרו
ושעטנז מלכנו ויצא לפניהו ונלחם מלחמותינו הרי כי בעבור ב'
דברי' הוצרך המלך בעבור הדברים אשר מחוץ ובעבור הדברים
הקורים בין איש לאיש מבני ישראל ולכ"ז המלך והשר יהיה מלך
אשר בעבור שיהיה לו לתמונות לא בעבור שיהיה יושב בביתו
ושקט ושאנן אבל בעבור שיגיל את ישראל מאויביהם וזה אשר יצא
לפניהם ואשר יבא לפניהם וחזר ואמ' ואשר יוציאם ואשר יביאם
כי על פיו יחנו ועל פיו יסעו ואמר ולא יהיה עדת ה' כצאן אשר
אין להם רועה לרמוז גם כן שיקלק המריבות והקטטו' מביניהם
ויקלק אשר בקרבם ולמה שלו הכ' תחרי' ימנעו במלכים ובשרים
הנלת העם מאויביהם והסכמ' החכמים שלו עם שלו לכן אמר בהיות
ה' למלך עליהם וזה היה בזמן משה כשהיו הולכים במדבר ולכן
אמר משה ויהי בנסוע הארון ויאמר משה יהיה כי אחר שהש"י
הוא למלך עליהם ראוי שיגילה מכל אויביהם ושיומה מסביבם
ואח"כ אמר שיקלק המריבי' אשר מחוץ עמו מכל אויביהם מסביב
שיבטל מעליהם כל מסחית הבא מבדם וזה שופט ה' רבבו' אלפי
ישרש . יהי רצון מלפני אלהי השמים שיבא המלך והשר אחתי
שהנו מייחלים לישועתו בחופן שימלוך הארץ ויעשה את ה' כמיש

ליש מכתים לאמן וכן יהי רצון .

פרשת ראשי המטות

כי ידור כדר ליי' לו ישבע שבועה . אמרו במדרש תנחומא אמר
הקב"ה לישראל לא תהיו סבורים שהותר לכם לישבע בשמי אבל
אם יהיו בך כל המדות הללו את יי' שלהיך תירא שתהיה כאותן
נ' שנקראו ירא אלהים שנאמר כי עתה ידעתי כי ירא אלהים
אתה ובחיוב כתיב תם וישר וירא אלהים ויוסף כתיב את ה
אלהים אני ירא הרי אתה מוצא שהיה ירא אלהים אף אתה
מכנה עצמך לתורה ולמצות ואין לך עבירה אחרת לכן נאמר
ואותו תעבוד וכו תדבק וכי יכול אתה לידבק בשכינה והלא
כבר כתוב אלהיך אש אוכלה הוא אלא לומר לך כל המשיית
בתו לת"ח סקור ושוכח והעושה לו פרקמטיא והמהנהו מנכסיו
ס"ה הכתוב עליו ובו תדבק אם יש לך כל המדות הללו אתה בטוח
לישבע ואם לאו אי אתה בטוח לישבע . אין ספק כי להכרית קיום
הימין האנושי יצטרכו לנכשים שיהיו נושאי' ונותנים בחמת
החמת לא תמצא בנכשים לא ימצא להם הקיום כמ"ש הנביא זה
הנני אשר לא שמעו בקול יי' ולא לקחו מוסר אבדה האמונה
ונכרתה מפיהם ואמר נזי כזרך ונומר ירחה כי אחר שהחמת
והחמונה נכרתה מפיהם כי לא נשאר להם שום מעלה ושום
שלימות ולכן ראוי להם שיקראו בראשם ושיללו יומם
ולילה כי אחר שהחמת נכרתה מפיה' אין להם קיום ואמ' ישעיה
והיסר לחור משפט ובדקה מרחוק תעמוד' כי כשלה בחוצ לחמת
ונכוחה לא תוכל לבוא ותהי החמת נעדרת ונומ' וירח יי' וירע
בעיניו כי אין משפט ירחה כי אין להם משפט ובדקה כי היה
תרחק מהם כי המשפט שלא לחשוב ובדקה מרחוק תעמוד כי
הם לא ישפטו בין בעלי הריב להצדיק צדיק ולהרשי' רשע והנה
יקרה להרשיע הרשע משפט ולהצדיק את הצדיק בדקה ונתן
הסבה בזה ואמר כי כשלה ברחוב לחמת שלא היו בעלי הריב
חומרי' שום לחמת כי אם ברעהו יהתלו ולחמת לא ידברו ולכן לא
יוכל הדיין לשפוט ביניהם שום משפט כי הדין יוכל לשפוט בין איש
לחבירו ולבבד שישמע דבר אמ' אבל אם כלם דיברי כזב לא יוכל
להכריע ביניהם וזה ונכוחה לא תוכל לבוא ואמ' כי כשלה ברחוב
לחמת כי כבר יאמר אדם שקר בין איש לחבירו אבל בפרסום לא
יאמר שקר לכ"ש כי אין הדברים היו לומרים שקר בפרסום והנה
החמת היתה ביניהם כאלו החמת לא נמצאת לעולם ואם היה
איש אחד שהיה סר מדע ולא היה רופא לאמר שקר היו שוללים
אותו ומבזים אותו ולכ"ש וירא יי' וירע בעיניו כי אחר שהחמת
היא נעדר' המשפט לא ימצא לעולם הרי אתבא' כי קיום העולם
הוא בהיו' האנשים הללו עם הללו עוסקים בחמת ולכן היה תחלת
דיבו של אדם על החמת כמ"ש אל כשלת ובחמת בחמונה והנה
חמת הוא אותנו של הקב"ה והוא החמת עצמו כמ"ש וי' אלהים
חמת הוא לכדו חמת ומי שיקיים החמת כאלו דומה להקב"ה
והמכחיש יכחיש מיהושה ולכן אמר הנביא כי אין חמת אלא
חסד ואין דעת אלהים בארץ ירחה כי בהסתלק החמת יסתלק
החסד ובהסתלק החמת והחסד יסתלק דעת אלהים בארץ והנה
בזה התלמוד מעשים הרבה כי בעבור שחדת החמת לבדו היו
זוכים האנשים לחיי העולם הבא ולמה שהיו רוב האנשים לא
יתקיימו בדבריהם אבל הם מתהפכים מבד ש בד רבה השם ית'
כדי לקיים עולמו שיהיו נוהגים בשמו ובשבעו בשמו כדי שיירחו
מלפניו ויעמד כל החדש על דבורו כמ"ש לים כי יזור כדר ליי'

שיעשו טוב מה לעם היו רוכש סגולים ועלו למדרגת המלכות
להבחי הכ הכה כאמר כי רצוי לאשר יהיה מבחינ שיהיה מעולה
כי להבחי המלך הוא לחיות הכלל לא אל טובו הפרטי וזה לא
יהיה אם לא יתעלה מאד במעלות המדות ולכן הנני אשר ירצה
כי היא מיותר במעלות שיקיימוהו עליהם למלך ונם בעבור כי
תכלית ההכהנה הוא לעשות למדיניים קטובי נפשי המעלה
ונם המלך לא יהיה טוב הכמשכים ממנו לא יהיו טובים כי הכל
הולך אחר הרוש ולכן אמר דוד ע׳ כחבי בנדיבתך למען שוררי
ונו׳ ירצה כי למה שהמלך הוא מדה ומשור לכל העם שיו יסתכלו
ויביטו ומסתכלים בפעולותיו ובמאמריו וילמדו ממנו לכן היה
מתפלל כי השם ית׳ יהיה עוזר לו לעשות נדקה ומשפט למען
היולכים לרגלי שיהיו נדיקים ותמימים וכבר כאמר כי חטאת
משה היה בעבור שבעם בפני ישראל במקום שהיו רצוי למדו
ממנו ולכן לם השר הוא מושל מקשיב על שפת שקר כל משרתיו
רשעים וירבעם חטא והחטיא את ישראל ומשה זכה וזכה את
ישראל הרי כתבאר התנאי הכ׳ ואמנם התנאי הנ׳ הוא מבואר
בכ׳ כי למה שהיו בעלי היכולת והיקם והעושר יבושו בושת עצום
מעשות דברים מנוכי ומכוערי כי הלים אשר אין לו יכולת ולא
יקם ולא עושר יעשו דברים מנוכים כמו שאמר החכם הביזוי
והשפלו לא הכיח לאדם שום מעלה וכמ״ש שלה היש וקלון פורע
מוסר יראה כי מי שהוא היש ומבוזה לא יבוש מעשות דברים
מכוערים ולכ״ש מאשר יקרת בעיני ככבדת ואני אהבתיך וכ׳
למה שהיו ישראל יקרים בעיני השם ית׳ לו בעיני הכבוד יוסיפו
מעלה על מעלתם ולכן הלבשים החשובים ובעלי יכולת יתעלו
בכל יום ויום לו מפני זה לבעל לו מפני שיעשהו למעולי
ויעלו אות׳ למעלת השררה והנה מכח התנאי הנ׳ שהוא שיעשה
מעשים טובים יתפ״ב שיהיה כאהב לעם וזה שלם הוא שיפיע
טובו ויתן מתנות רצוי שיהיה כאהב מאת העם כי לאהבי
העשיר רבים כי יקויים שיתן להם מתנות ולא מרעהו יפרד כי
יחשוב שיש ממנו מתנות ולכן אמר הפילוסוף כי הכדיב יתר
כאהב מאת העם יותר ממי שיש לו מעלה אחרת בעבור עשותו
טוב לכללי ומשתבח הכ׳ שהוא שרצוי שיהיה מכניע טוב ומעולה
יתחייב שבהשתדלותו עכ׳ יקוב הטוב הכללי שלם הוא הטוב
יותר במדות ובמעלו׳ על הכל הנה לז יבקש וייחף בזכו׳ הגדול
והטוב הגדול עשות טוב לל הלומה בכלל ולכן לאמרו משה זכה
וזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו ׳ ומהתנאי השלישי שהוא
שיהיה בעל יכולת ימשך שיעשה וייסר לאנשים הרשעים ב
בפשוטם ויתן שכר טוב להולכים בתמים וזה מבואר כי הוא
אשר יש לו יכולת יוכל לעשות נקמה ברשעים ויתן שכר טוב
לנדיקים כי נדיקי ירצו וישמחו ושולחה תקפין היה והנה לאחר
זה רצוי שנדע אם גלו המדות היו ביהושע אשר נזר השם ית׳
עלהי הרוחות שיהיה רוח ומנהיג במקום משה והנה יהושע
עשה תשועה גדולה לישראל שהמלחמה היותר עצומה בלחם
יהושע ונתן נפשו בכפו ונקרעת המלחמה על שמו כמ״ש כתוב
זאת זכרון בספר ובזאת המלחמה היו ישרצ בסכנה גדולה יותר
מכל המלחמות שימנלו כהם כמו שהתבאר בדרושינו שעשינו
על זה הענין ולכן קרא משה שם המזבח י׳ נסי מה שלא קרא
על שום כם ׳ והנה זו היא הושע שעשה יהושע עשה טובה לישרצ
ולכן רצוי שיתלוו תהלה גדולה בזה היה להם למלך ׳ ומהכם
התבאר הל׳ שהוא שיהיה לוש טוב ומעולה זה דבר מבואר כי
מי שמשם את משה מ׳ שהם שמוש נפלא כמו שהשיגה התורה
עליו ויהושע בן נון כתב לל יומש מתוך הלחל אי אפשר מבלי
שיהיה לוש בבון וכבל מעלה ולכן אמר עליו קח לך את

יהושע בן נון איש אשר רוח אלהים בו ונחלה שימשה יותר
מלימודה ומי שמשים את הקדוש ותתעלה יהיה כמוהו ולכן
אמרו בהנחיל שהתחלתו כי לל יחשוב משה כי בכוחי יהיו יורשים
מקומו ומעלתו אלא הבן הלמתי והעבד הלאמן שהוא יהושע
בן נון כי מכח תלבה יאבל פריה ולכן יחוייב שיכתן שכר טוב
ליהושע על שמושו אשר שמש את הנביא ולמד ממנו חכמ׳ ודעת
כי הכ״ה לל נתן לו שכרו כי כמו שלימות התורה לל יהיה בזמן
אחד אבל יום אחר יום כמו שלמ׳ום ליום יביע אומ׳ כי הידיעה
והחכמה בריך בסיון וזמן רב כי הבעד למישוט שניו לי לאפשר
לו להיות לו ידיעה כוללת בכל הדברים ובעבור רתיחת דמו
ורוב תלוותיו ולכן לאמר בישישים חכמה ונ׳ והנה יהושע היה
בזמן הזה כשנעשה מלך ושר על ישראל יותר מתשעים שנה
ולזה יקוייב לם כפי תריכות שניו ולם כפי תריכות לימודו ולם
כפי תריכות שמושו שיהיה בתכלית המעלה כמ״ש כי סמך משה
את ידיו עליו ונתן מהודו עליו ולזל כמדליק נר מנר כמעשה
מכלי אל כלי וכבר יספק על זה כי המדליק נר מנר לל יחסר
הנר אשר ידליקו ממנו לבל המעשה מכלי אל כלי יחסר הכלי
בעבורו ואל״ך אפשר שיהיה מכלי אחר הלבר׳ יחל והתשובה
בזה כי למה שהיו בישה ב׳ שלימו׳ שלמות הכשם והוא החכמה
והדעת והמעלה והמנהג ולזו התחרים לם כשחרים בכשפו
שהפילו שיר׳ אדם למכור חכמתו לל יוכל לחבל יהיה חכם יותר
כשימכרנה לאחר וכן יהיה נדיק יותר כשילמד הנדקות לאחר
ויש שלימות אחר אשר משה היה שלם בו והוא לי אפשר ליתנו
לאחר אם לל יפשוט ממנו כמו השררה והמלכות והיובל והכבוד
כי כמו שלי אפשר להיות יהושע מלך ושר אם לל יפשוט אחרן
מגדולתו כמ״ש והפשיט אחרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר
בנו כן לי אפשר להיות יהושע מלך ושר אם לל יפשוט ממנו
משה והנה כתיבת משה החכמה והתורה ומעלה ליהושע היה
דומה למדליק נר מנר כי לל יחסר הנר ממנו כמ״ש דבר אבל יפוק
אורה ונאמנה כתיבת ההוד והמלכות הוא כמו עירוי מכלי אל
כלי כי אשר הכלי הל׳ חסר וח׳ שלם והנה שמיכת היד דומה
למדליק נר מנר כי מי שמניך ידו על איש אחד יאשר כמו שהיה
אבל ההוד והכבוד הוא דבר חוץ ממנו כמ״ש הוד והדר לבשת
וכמו שאם הלבוש יפשט מעל האדם ישאר ערו׳ כן הוד והדר
אם יכתן לאדם ישאר ערום ממנו והבן זה כי הוא כפלא ועם
שמשה ישאר ערו׳ מההוד והכבוד וימשך מזה שיהיה רע בעיני
אפי׳ אתלמידו ירוש מעלתו לכן כיחמו הקב״ה ולל שכבודו לל
יסור מבית מביו כי יהושע יעמד לפני אלעזר הכהן והנה מזה
המ׳ הכבד יתבארו כמה דברי׳ אחר כי הבן הלמיתי ולאדם
הוא תלמידו כי זה בנו כפשוטי ומלתו הוא בנו נפשי והנה כמו
שהבן יותר יקרה מהנוף כן הבן הכפשוטי יותר נכבד ויקר מהבן
הנפשי וזה הבן רוצי שיהיה מעל׳ שאר לל הבן הנפשי ב׳ התבאר
כי למידת התורה ליכה בבת אחת ולכן דמה אותה לתאכה
שנלקטת ביום אחר ביום אחר יום לל כשאר הלילו׳ שנלקטות
בבת אחת וזה למה שיש בה גלוי ונסתר והגלוי קודם לנסתר לל
כשאר החכמות אשר למודם מסודרים ונם מפני שרצוי להקדים ללמידת
התורה חכמות רבות ונם מפני שיש בה דברים אשר אי אפשר
ללמדם אלא אחר בח לאדם בימים ׳ ג׳ התבאר כי כמו שלמידת
התור׳ יום אחר יום כן שכרה תהיה יום אחר יום כי כדיק כתמר
יפרח מה תמרה פירותיה לאחר כמה שניה כך מתן של נדיקים
לאחר כמה ימים וזה הדבר רצוי שיהיה כן כי אין רצוי לתת
שכר לשום אדם אלא בסוף כ״ם השבר המגיע בשביל מהדברים

הקודמים

או מה שיהיה במקומו כמו שר ושופט ולכן היה המנוח לחד
הירוש׳ והנחלה שיקיימו ישראל עליהם לאחר כך יבנו בית המקדש
כי מבלי הקמת מלך לי אפשר לעמוד כנגד האויב ולהיו׳ יושבים
לבטח ושולחו וידעו את יי׳ בבית מקדשו ומלמד יתחלפו ה
החכמי׳ בלי זה הנהגה היא היותר טוב מן שיונהג העם והשבט
והמלוכות על ידי מלך לחד ורועה לחד או על ידי רועים רבים
והנה כל מהכתות טעמו לדעתם טעמות האומרי׳ כי המלכות
הוא שיונהג עם רבים הכיוצא לזה ג׳ טעמות לחד הוא שזה שהרבה עיבי׳ יהיו יותר מעיין לחד והרבה ידים יותר יעשו מע׳
ושכלים הרבה יותר יבינו וישכילו משכל לחד או מבנין לחד
ולכן כאשר רבים ישתדרו יהיה השכל והתבונה יותר כי יותר
ידעו הרבים מאשר ידע לחד לבד ומלמד הטעמה הב׳ היא זה
התאר כי למה שהיה שיות למלך ולשר שיהי׳ מדה וקו המיושר
וקיים ונאמן בחופן שחמה וחדוה לא ישחיתהו ולא יפסיק מכל
אל כך והיו רבים יכולים עו׳ יותר מהח׳ כי החד מהרה יפסל
ויפסק מטוב אל רע ולכן המלכות יכהינו רבים יותר מח׳ הג׳ כי
למה שהיה המלך הוא לטוב הכללי והיה לחד כבר ישה יותר
על טוב פרטי יותר משיהו רבים על טוב פרטי כי היה פרטי
וטובו פרטי ולכן יעויין יותר בטוב הפרטי מטוב הכללי ולמלכ
הרבים היכם כל פרטיים ולכן לא יהו ל הפרטיות כמו היה לחד
והטו ל הטוב הכללי הנה משו הטעמות יהיה יותר טוב שיונהג
המדינה או המלכות בעבור רועים רבים יותר מרועה לחד ׳
והנה האומר שיותר טוב שיונהג עם רועה לחד המלכות יותר
מרועים רבים יבואם לזה ג׳ טעמות ׳ לחד למה שהיתה כוונת
המלך או השר והמנהיג שיהיה הסכמה בין לבבי המלכו׳ ושיהיו
לחדים כלו היו בבי היה לחד ושלא יפול קטטה ושנאה ביניהם
והנה היה לחד יותר יוכל לעשות זה מהרבי׳ כי הי׳ יותר יעשה
לחדות מרבים כי כאשר ישתנו רבי׳ אפי׳ שיהיו טובים מהמנהג
הוא להיות שלם בלותה השרר אם כל השרי׳ לא יתחברו ויסכימו
בהסכמה אחת וזה לחדות יותר ממה שרבים ׳ כי
למה שהיינו נראה כי הכוונות המפוזרים יותר יעשו כשיתחברו
מהיותם מפוזרים כי המלה מנשים ביחד יכיעו הסכימה ואם
נתפזרו לא יכיעו כלל ואם אלו הכוונות כמנהגו כלם בלים לחד
יותר יוכל להכניע מלא כמנהגו מפוזרי׳ ואם המדינה או המלכות
צריך להנהיג היכולת שיהא יותר יוכל להנהיג אם יהא בלים
לחד משיהא בלשנים רבים והנה הנראה לעין כי אם הכוכבים
כלם נתחברו בנשם לחד יותר יאירו משיאירו מחולקי׳ ולכן היה
השמש נשם יותר מאיר במה שהוא יותר גדול בעבור גודל האור
המקובץ בו הטעמה הג׳ היא לקוחה מב׳ דמיונים ממנהגי הנוף
כי הלב והנפש הם מנהיגים את הגוף והלב הוא לחד והנפש
הנאותה בו היא לחת ואלו יכהינו את הגוף כלו הנפש היא זאת
ומעמדת את כל חלקי הגוף והנפש יותר יעמיד הגוף בעבור
לחדות׳ יותר מהגוף את הנפש כמו שיביא לרם׳ מפת הנפש כי
הגוף יש לו קיום בעבור הנפש שהיא לחת ולחר שתפרד הנפש
וישחרו רבים תפסל והדמיון הב׳ כי כל המניות הוא מנהג
עם לדין לחד ואלו הלחד כי לדין העולם שהוא הלל ית׳ הוא
מנהיג את העולם בעבור לחדותו והוא זכו ומפרנסו ומכלכלו
ובעבור לחדותו יהיו כלם פונים לתכלית לחד ואם מלכותא
דלרעא כעין מלכות דרקיעא רואי שיהיה המנהג המדיניות
להנהגת העולם לשר יעמדו בה רועה לחד ולדין לחד ואם הלבב
המלאכותיי יעמד ההנהגה בהם כמשכת מ׳ והוא הנפש או הלב
ימשך מזה שההנהגה המלאכותית שהיה הנהגת בשר ודם עם
הגם לחד ולדין לחד ולחר שמיעת טעמות הכתו׳ רואי שבבקר

מי מצאני אלו הכתות הוא הלחת המשפט לין ספק כי כל רבוי
ילוד מלחדות הסבה בהיות הדברים רבים הוא הלחד יותר
הוא הסבה בהיות הדברים לחדים הוא הלחד ואם כמ״ם בוכה
המלך או המכהינו אינו זולת אלא שיהיה עמו גם לחד ולא יהיה
קטטה ביניה׳ יולד מזה כי הלחד יותר יעשה מהרבי׳ והנה המוש
יעיד כי המדינות והמלכיות אשר עברו מזו ועד עתה הוא
בעבור שלטונות הרבים ובעבור למרם מהי לחלוק וכמ״ם שלמה
בחכמתו בפשט לרן רבים שריה ובחדש מבין יודע כן יאריך
יראה כי בעבור רשע המדינה והיותה רעה בעיני י׳ יתן להם
שרים רבים כדי שיפסדו במהרה ולא יתקיימו כי אם היה רועה
הוא בקיום׳ היה נותן להם מים לחד שהיה מבין ויודע וזה הוא
בחכמתו ימלא את העיר ויאריך ימיה לעולמי עולמים או יבי׳
כי למה שהמדינה יש לה כוונות מתחלפות לכן יבקשו שלטונים
רבים כדי שכל לחד ולחד ימשך לכוונתו וכאשר היתי׳ המדינה
כוונת כל לחד ולחד לדרכו הרעה במהרה יפסד ובהפך הדבר
כשיש עליהם מים לחד ובלבד שיהיה מבין ויודע כי יבוא
על המדינה לכוונה ויאריך המלכות או המדינה לל׳ יתבאר כי
המדינה והמלכות יונהגו על פי רועים רבים כמ״ם הנביא כי
רועי׳ רבים שחתו כרמי ולכן תורתינו הקדוש שהיא מאיר׳ עיני׳
בה׳ לנזור המשפט והדין מאלו הכתו׳ כי יותר טוב הוא הנהגת
הא׳ ולכן אמר משה בתפלתו יפקוד יי׳ אלהי הרוחות ונומר לא
אמר אנשים שראה שהנהגת הלים לחד יותר טובה מהנהגת
הרבים ושהנהגה האלהית והטבעית היא על פי רואה לחד ושר
לחד ולכן אמר סוס תשים עליך מלך ולא מלכים מלך ולא מלכה
הרי התבאר כפי הסכל וכפי החוש וכפי התורה שיהיה הנהגת
המלכות והמדינה על פי מלך או מכהיו לחד ולא מהיותו על
ידי רבים כי כמ״ם הנביא כי רועים רבים השחיתו כרמי ולכ״ם
יחזקל שלעתיד לבא יהיה מלך לחד לכלם כמ״ם ומלך לחד יהיה
לכלם למלך ולא יהיו עוד לשני גויס ולא יחצו עוד לשני ממלכות
ואמר עוד ודוד עבדי למלך עליהם ורועה לחד יהיה לכלם ו
ובמשפטי ילכו וחקתי ישמרו ועשו אותם כי בהיות להם רועה
לחד יסכימו כלם לעבוד את יי׳ ולא יהיה הדבר כן אם יהיו להם
רועים רבים כמו שקרה כן בימי ירבעם בן נבט ובימי מלכי
ישראל הרשעים ולכן היתה הגאולה העתידית שיהיה להו מלך
לחד ורועה לחד והנה לטעמות המקיימות שההנהגה תהיה
עם רבים בעבור כי רבים יותר ידעו מלחד ובעבור שלחד
יפסל במהר׳ יותר מהרבי׳ ובעבור שהפרטי יכוין לטובו הפרטי
יותר מהרבים נאמר כי למלך נריך שיהיו בביתו אנשים נדולי
הערך והמעלה אם כן יתקבצו בלים לחד עיניים רבים ושכלים
רבים ויהיו מקובצים בחופן שיוכל לעשו׳ יותר מהרבי׳ לא יעזבו
לא שתפחד ויטו למלך אל טובו הכללי לא אל טובו המיוחד
ובזה יתרצו הב׳ ספקות כלם כי ההנהגה הלחיתית יונהג על
פי לחד ועל פי רבים בחופן שיהיו כלם תחת הלחד ׳ ולחר
שהנחנו זה ראוי שנאמר לי זה לים ראוי שימלוך או שיהיה שר
ומכהינו והנה יצטרכו לו נ׳ תנאים ומלו הנ׳ יחסרו לנ׳ לחדים ׳
ח׳ שיעשה טובות כלליות ומעשים טובים לכלל ׳ ב׳ ראוי שיהיה
מעולה ולים טוב ובין ׳ ג׳ יאות לו שיהיה בעל יכולת ושיהיה
חשוב ומיוחד והנה הלחד ירצה כי למה שהמלין יכירו וידעו
לו יקיימו להם למלך למי שלא ידעו ולא יכירו אבל למי שיעשה
להם טובות ומעשים טובים ולכן כשהמלין ירצו שלים לחד
יעשה תשועה לכלל מיד לויביהם בתת להם מתנות יקימוהו
עליהם למלך או לשר כי יתנוצע או כשלהבת נדולה ויתחבו
אותם ויתחלו שיהיה להם למלין והנה בזמן הקדום המנשים

לחוייס לכרכה בעבור שהם בתכלית המעלה והשלימות ומכל זה למד בלק לשלוח לבני מדין ומואב להתערב עמהם ימשך מזה נ׳ רעות גדולות . ר׳ שיתערבו בנים . ב׳ שידמו להם במעשיהם . נ׳ שהיו להליהם בתכלית העוות והרוע לפ׳ כמו שאמר ויקל העם לזנות בבנות מואב שהתערבו ישראל בהליהם בכלי הארץ וכמשך מזה הרוע הב׳ שידמו אליהם בפעולותיהם שיאכלו מזבחיהם וישתחוו לאלהיהם . ד׳ שיהיה להליהם ומשכניהם תחת אשר היו מלחים חכמה ודעת וירא׳ת ה׳ היו מטופי׳ מקיא ומואב לבעל פעור אשר עבודתם היה בכך והנה הנני אשר לא בתערב בגוים והיה כבדל יתערב ויאכל מזבחיהם והנני אשר לא רחם חון ועמל בהם רחוי שיהיו עושים פעולת חון שהם יותר מנוכים מפעולות השוטים שיהיו פוערים לפעור והעם אשר היו להליהם ומשכניהם כאהלי כוש׳ה כ׳אמרזים עלי מיס שבו מטונפים ומלוכלכים בדעותם ובלמודתם לכן כתחייבו כליי לולי רחמי י׳ שעמד בפרם ובקש לאלהיו ויכפר על בני ישראל .

והנה רחוי שבראר׳ תמאר שהתחלנו ו׳ל כי כמו שבשאל הסבה למה בגלוי ישראל ממצרי׳ רחוי היה שבשאל למה כשתעבדו במצרי׳ היית שלה קשה עד מאד והבה הירידה קול׳ העליה . והלמת בזה כי אין רחוי לשאול למה יחלה האדם וימות כי למות תוצאות חיי׳ והבה העולם יש זועף מלא מקריס ולכן לא ידרש סבה לשום מקר׳ רע אבל רחוי לשאול סבה לבכרי׳ אשר השכל לא יבינם בפשטם והבה ישרש כמו שאמרי׳ ז׳ל לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה ואם יחלה תומרים לו הבא זכות והפטר . ולכן בשאל סבה למה בגלוי ישראל ולא בשאל סבה לירידתם ונתן נ׳ סבות יקרי הערך . ג׳ כי אף שבתערבו בגוים לא למדו ממעשיהם כי רחוקן ושמעון ירדו מצרימה ורחוקן ושמעון יצאו וכן אשר השבעים וזה מעלה גדולה כי כמו שאמר דוד כי לכיתנו במקום תבין וגו׳ אם שכחנו שם אלהינו ונפרש כפינו לאל זר הלא אלהים יחקר זאת כי הוא יודע תעלומות תכמה . וכל המזמור יסובב על זה ולכן אמר שבזכות שלא שנו את שמם שהוא מעלה גדולה זכו לגאולה . ב׳ אמר כי זכו לגאולה בעבור שהיו מדברים בלשון הקדש ול׳ מה מעלה גדולה יש לדבר בלשון הקודש כי לשונות הסכמיות וכמו שאין שום מעלה לדבר בלשון כן אין שום מעלה לדבר בלשון הקודש אבל כבר ידעת מאמר הרב המורה למה נקרא לשוכינו לשון קודש לפי שלא במצא בו לשון מיוחד לכלי המשגל ולא לדברי מטונפים כמו שאר לשונות כי הם שמות משותפים לדברים אחרים ולמה שהיו ישראל לפילו שהיו עובדים בעבודת פרך והיו מטונפים בטיט עם כל זה היו מקודשי׳ בתכלית הקדושה וכל מק׳ שאתה מוצא קדושה אתה מוצא נדר ערוה . והבה ישראל במצרים לא שנו את שמם והיו קדושי עליון כי הם שתי מעלות גדולות . או כאמר כי רצה בזאמרו כי היו מדברים בלשון הקודש כי היו חכמים ויודעי׳ת י׳ כי המלמד בלשון הקודש אי׳ליפשר מבלתי שילמד ספרים אחרי׳ וזה מבואר כי אי׳ליפשר לדעת זה הלשון שם לא ילמוד אדם מכעוריו בספרים רבים כדי לידע ולהרגיל לשונו לדבר בלשון הקודש וזהו הכרחו בזאמרו כל המהלך בארץ ישראל ל׳ לשות ומדבר בלשון הקודש וקורא קרית שמע שחרית וערבית מובטח לו שהוא בן העולם הבא .

והסבה הנ׳ שזכו ישראל להיות נגאלים בעבור שלא נגלו מנאופיהם כי כבר ידעת מה שכתב רש׳י לכן כודע הדבר למה ישראל כשתעבדו יותר משבעים לומות לפי שהיו בהם מוקרי׳ ומלשיני׳ והבה אחר שתקנו זה הרוע המפורס זכו להיות נגאלין .

והזכות הנ׳ שהוא נדול הערך לפי שהיו ישראל בגלות והיו עושים בהם שפטים נדולי׳ והיו בשותפין של ישראל תחת ממשלת הגוים התרועים אשר זרמתם סוסים עם כל זה הכעיס היו כשמרים מהם בתכלית השימור כמו שהעיד הכתוב נן בעגל אחתי כלה שבם הרמון על הבגי אשר היו מאד נכועות ולא משלו בהן המצריים וגם הלכעים היו כשמרים מהתערב עם בני המצריים ולבעול בת אל נכר לא כן התיקון היו הלחים והלחשה שהוא הבית והם היו הלחים בתכלית התיקון ויתדקו עליהם מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל . והבה התבאר מזו הפרשה כי עבירה נורמת עבירה כי המתערב לשכב עם בת אל נכר יביאנו לאכול מאכלות אסורות כמו שאמ׳ותקרון לעם לזבחי אלהיהם ויאכל העם בזאת העבירה יביאנו לעבוד ע״ז כמו שאמר ויצמדו לבעל פעור ולא יתפרד ממנה כמו שאמר ויצמד העם לבעל פעור וזה קשה ל׳ל להפסיד עולמו העולם הזה והעולם הבא . ולכן אמרו הבעל הרמית קנאין פוגעין בו כי רחו הרעות הנדולו׳ הנמשכות ממנו כי אמ׳ יוסיפון לין כאשר מזקק בארץ כי החליש כח נבורת שמשון ושמואל ושכח את קדושת דוד כמו שאמר הֵרֵב כנסכי מעופי וגו׳ והספילו לארץ חכמת שלמה עד שבעבורם כאמר עליו וז׳ יבגה שלמה מ׳ושם הדבר הוא כן רחוי להרחיק מהם בתכלית הפרחקה כמו שאמ׳ אל תקרב אל פתח ביתה והבה רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה והבה הנמשך מחריב קופי ליבם נהיבם ולכן בכתבה זו הפרש שהיה פרשת שט׳ להודיע כי בעד אשה זונה לולי שעמד פנחס ויכלו היתה סכה שימותו כל ישראל לפני י׳ במנפה ואם רעות כאלה תעשיה רחוי לכל איש ואיש שלא יהיו כמשכים אחריהן אבל אם רחה שפנא בו מכוול יוליכהו לבית המדרש אם לבן הוא כמות ואם ברזל הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש נאם י׳ ונ׳ לחמן וכן יקי נטן .

פרשת פנחס

יפקוד י׳ אלהי הרוחות לכל בשר . לחמו במדרש לחמר משה רבי שעה שהתבע מרכו אם הבכות יורשות בדין הוא שיירש בני בכורי לחמר הקב״ה למשה כוכי תהיה יחכל פריה בניך ישבו להם ולא עמקו בתורה יהושע שמשך בדין הוא שישמש אליעזר מחבר שברו ונקו לך את יהושע בן נון . למה כמשלה התורה לתלמה לפי שיהיב הלילות הזית הנמן והתלמה נלקטים כאחד אבל התלמה נלקטת מעט מעט וכן התורה היתה לומד מעט ומחר הדבה לפי שאינה מתלמדת בלחד ולא בשתים . לית אשר רוח בו לפי שלמרת ש אלהי הרוחות לכל בשר שאתה מכיר רוח לכל נ׳ש יתמה מי שיודע להלוך עם כל נ׳ש מהם לפי דעתו וסמכת את ידך עליו כמלך כר מכר וכתת מקודך כמערה מכלי אל כלי ומה שלמרתי לך ולא תסוב נחלה ממשה למשה אילו זו מבית לנוך שיהושע עמד תחתיך ולפי שלעזר הכהן יעמוד דבר ברור הוא כי כמו שמרעה הכהן לי אפשר להתקיים בלי רועה כן לי אפשר לאומה מן האומות שיהיו בלי מכניע ומלך שיהיו כי בזולת זה יפסדו ולא יתקיימו כמו שלמר לך את הרועה ותפוצינה הצאן ולכן הסכימו הלבשים לשום עליה מלך

עמהם כי הם לבושים מעור ומנוסה שהוא להם כמלבוש וכסות
והאדם ע"ה להחיות מכלי לבוש שבו ישמור מהחם והקור ומזיק
מטר והנה ל עשיות הלבוש יעטרכו מלאכות רבות כמו שנראה
לעין ויעטרך על חברך ל קנין לבושים רבים גם יעטרך על חברך
יותר מהב"ח כי הב"ח יעטרכו לכלי זיין כדי לשמור עצמם כמו
השיכים והמתלעות והפרסים והקרנים והנה הלו כלם טבעים
לב"ח וכבודו עמהם והאדם כבדך מכלי מנן ובנה ע"ה מבלתי
היות לו שמירה מהלוחמים עליו בין שיהיו לבושים או
ב"ח מכלי כלי זיין והנה בעבו' זה יעטרך על חברך וקנון · והנה
ל' יעטרך על חברך כי כל ג' מהב"ח יש להם טבעיית טבעית לשום
פעולה מה כמו העכבים לחרוש והדבים לעשות בתים וכן רוב
הב"ח יש להם טבעיית לעשות פעולות שהוא להם בטבע והנה
האדם כבדך חסר ממנו וה"ע שיהיה בעל מלאכה כלי למידה
ולימוד ולכן הוא בעל חברך ירכ' כי הבע"ח יש להם קולות מורות
בטבע על ענייניהם ולאנס האדם יהיו טבעי לכל הפחמיי
וזה ע"ה לאדם שיהיה לשון מדברת נדולות אם לא ילמדהו ספר
ולשון · ו הוא בעל חברך בעבו' קיום העולם כי ע"ה לאדם להחיות
בימי הסמים על הארץ ויום הסותת מיום הולדו יעטרך על חברך
בעבור שלא יפסד וזה הדבר הוא מסותף לכל הנה הנולדים
מחבור זכר ונקבה · ז האדם הוא בעל חברה בעבור שלימות
הנפש כי עיר פרא אדם יולד ואין לו לא מעלה ולא חכמה כלל
והנפש תיכה תשוכה לכלום בלא מעלה ובלא ידיעה כמו שאמר
שלמה ע"ה נם בלא דעת נפש לא טוב והחכמות רבות והמעלות
וה"ע שיקובו כלם בחיים אחד לאבל כאשר מפוזרים בחכמים לכן
אמר החכם מי זה חכם ולמד מכל אדם והנה לשלימות הנפש
צריך אדם לקבוץ נדול כמו שאמר הולך את חכמים יחכם והנה
הע"ה הוא מחובר חבור חיים ושאפ וממנו בעשה הבית ומבתים
רבים בעשה מבוי וממבואות רבות בעשה מדינה וממדינות
רבות בעשה מלכות · והנה ע"ה לאדם להחיות חייס מבלי חבור
חיים ושאפ וחברת החיים והשאפ ע"ה להחיות מבלי שכניס שהוא
המבוי והמבוי ע"ה להחיות מבלי מדינה והמדינה מבלי מלכות
אם כן לקיום האדם בעבור שלמותו הראשון שהוא החיות הנופיי
ושלימו הנפשיי שהוא החכמ' והמעלה לקנות חיי הע"ה יעטרך
לדברי רבים כמו שנראה ולמה שהתחלת המלכו' הוא המדינה
והתחלת המדינה הוא המבוי והתחלת המבוי הוא החיים והשאפ
ראוי שיהיה כונת כל בונה עיר או מלכות שיתקן הבית שהוא
החיים והשאפ כי אם החיים והשאפ יהיו מעולים וכבדים ירצים
את יי' ושומרי מצותיו המבוי נעשה מלאו הב' חיים יהיה
מתוקן כהוגן ואם המבוי יהיה מתוקן ישר יהיה המדינה בתכלי'
התיקון והישר ויהיה שם העיר יי' שמה ויהיה המלכות הוא נבי
לכל הארצות ואם יהיה הדבר בהפך שהחיים והשאפ יהיו רעים
וחטאים המבוזות הנעשי' מהלו יהיו כמותם רשעי' כיוצ' בהם
וכן העיר והמלכות יהיה מלכות זדון לכן ראוי להקן התחלות
ושיתוקנו התחלות מה שאחר התחלות יהיה מתוקן ונעשים
ולכן אמר הכתוב ישעיה שמעו אלי רודפי נדק מבקשי יי' ונו'
הביטו אל צור חוצבתם ונו' הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה ונו'
יראכי האנשים שהם נוטים לריקן הנדק ולעשות נדקה ומשפט
שהוא מעלות המדות ונם שיבקש ידיעת השם הנכבד והנורא
ראוי שיעויין בחבור הראשון שהוא מלא ומבקבה קדושה
כי הוא חבור חברה ישרה כי מ"מלו היו התחלות ראוי שיהיו
הנולדי' מקם כמות' כמ"ש האומרת כי טבע המקור ראוי שיתנה
בו כמ"ש שיזובב ממנו ואחר שאבריהם ושרה היו התחלה לנו
ראוי שנדמה להם כפי השכל וכתפארות ולמה שהתחלות הכל

הוא הבית לא' משאר במשנה תורה כן יש בכם חיש או משאר ונ'
יראכי מהחיש והשאפ שהם עיקר הבית לא הם יהיו רעי' וחטאים
שהמשפחה שהיא דומה למבוי שיהיו רעים וחטאים ואם המבוי
הוא רע נם השבט הנעשה ממנו יהיה נ"כ רע וחוטא ולכן אמר
כן יש בכם חיש ונו' ואם השבט שהוא דומה למדינה יהיה נם כן
רע המלכות יהיה נם כן רע כמו שאמר ויתעם יי' מעל לארמתם
ונומ' ולמה שיהיה כמ"ש כי התחלת הכל הוא הבית כי אם הוא
טוב נם מה שימשך ממנו יהיה טוב כמו אם יסודות הבית יהיו
מאבנים נדולות ומאבנים יקרות יהיה מה שיבנה עליהם דבר
קיים ולכן אמר בלעם כשראה את ישראל שלא היה יכול לקללם
בעבור שהתחלותיהם הם טובי' ונעימים והם בתכלית התיקון
והישר לכן אמ' מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ונ' כי האהל
והמשכן של כ"א ואם' משראל היו טובי' ונעים ולכן לא היה אפשר
לקללם אחר שהכל נעשה מהאהל והמשכן וכן כל מ' משראל היה
ירא את ה' וכן הנשים נם כן אם כן המשך אחריהם הוא טוב
ונעים ולכן לא יכול לקללם לא בכלל ולא בפרט ולכן אמר כי
מראש צורים אראנו ונ' ירמה כי לא יכול לקנות מה שה"ע לאל
לקלל כי היו לעבד שיהיה כרצו · והנה כל האנשים הם מיוסדים
על יסודות יקרות ונכבדות כמו שאמר כי מראש צורים אראנו
שהם האבות ומנבעות תשורנו שהם האמהות שהיו כלם ישרי
רודפי נדק מבקשי ה' לכן יחוייב שהמשכי' מהם יהיו מתוקנים
בתכלית התיקון וכמו שאבריהם ויצחק נבללו משאר האנשים
בחכמה ובדעת וירלת ה' ובמדותיהם כן העם הנמשך מהם
הוא נבדל ולא יערב עמהם אינ אחד מכל כלם הם מזוקק' ולכן היה
נם זה לבדו בלעי שיערב עם אחר ונם מעלתו נדולה על כל
שאר העמים כי לא ימנה עמהם כי הדברים נדולי הערך לא
יחשבו עם דברי' פחותים כמו דרך משל ימצאו בלעז נ"ד מאנשים
ל' תם ול' רשע ול' שחיטו יודע לשחל ול' נדיק וחכם אינו ראוי
שיערב בכלל האנשים האחרים אבל הוא ממנה לבדו לנולד
מעלתו · ואמר מי מנה עפר יעקב להורות לנו כי כבר אפשר
שימצאו לאנשים נדיקים מעטים ותמימי' אבל עם נדול ורב הוא
קשה ולכן אמר כי עם נדול ריבוי ישראל שהם רבים כעפר אפי'
הרובע מהם לא יוכל האדם לספור ועם כל זה הם בעלי תורה
ובעלי מצות יורשי הע"ה כמו שאמר תמות נפשי מות ישרים
ותהי אחריתי כמוהו וזהו נם כן הרמז במאמרו מה טובו אהליך
ונ' כי היו בתכלית התיקון ולא נמצא בהם ערות דבר · ולכן
הנמשך מהם נדול הערך כמו שאמר כנחלים נטיו כנטות עלי
נהר ירמה בו שהיו נבלי' ומאי' כי מהבית נעשה מבוי ומהמבוי
מדינה ומהמדינה נעשה מלכות ולכן אמר מראש צורים אראנו מלכ
ותבשה מלכותו ·

והנה החכם ל"ק עזרא אמר כי מברכת זה הרשע למד
בלק לשלוח כשי מדין במחנות ישראל כי אמר לא
קביט מן ביעקב וראה כי מן הש"ת כבן אדם שיתכחש כי לא
ראה מן בישראל והנה אם יהיה בהם מן לא יקום דבר הש"ת
יתעלה כי כל דבריו הוא על תנאי רק במקום שבועה ·
והנה מהכתוב נוסף ונאמר עוד כי בלעם הרשע כל עת שיבוך
לישראל נתן סבה לבריכתו בעבור שלא יוכל לקללם ואמר מה
אקב לא קבה אל כי הנה ראש כל ישראל מראש צורים ו
ומנבעות שהם נבדלין מכל שאר האומות מכל מיני הבדל
בדעותם ובמדותיהם ולבושיהם ובהילוכם ובכל דבריהם הם
נבדלים משאר האומות ולכן לי אפשר לקללם ולכן ימשך מזה
שהם יתערבו בגוים ובדמו במעשיהם שיכל לקללם ולכן אמר
בברכה שלישי מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל כי הם

ואמנם לספק הכ' התומר למה עשה השם ית' כם גדול כזה
והוא דבור התתון והוא קשה להתפרד ממנו ולא
כודע בו טעם ברור ובכון אם לא כאמר שהיה במדתה הכבוהה
כמו שאמר הרב ז"ל כי בזה יסולק הספק ואם היה כפשוטו יהיה
דבור התתון כמו דבור הנחש כמו שאמר החכם רבי אברהם כי
בחמת התתון דברה ואם תבין מלאכי לבריאם ודבור השטן
תזכה להבין זה כמו שרמז החכם הנזכר ·

ואמנם הספק הנ'הוא קשה וכולל לרוב הברכות הנמנאות
בדברי הנביאים והחמת כי ברכות בלעם היכן הלא
הנדת עתידות כמו שרמז עליו רבי אברהם כי זה היה לו היה
מדרגתו מדרגת אברהם שהיה כאמר עליו את אשר תברך
מבורך וכל היה יודע בקסם עת ליד' האדם והיה יודע מה היה
הכונר עליו ובאשר היה יודע שהיה יניע למעלה בעתיד היה
מברכו ובשהיה הדבר בהפך היה מקללו והיה מרמה לאנשים
בזה וזה שאמ'בלק כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור
יואר ובלק היה חושב כי זה הכין מהברכה היה מברך את ישרא
ושהיה ברשותו לברכ' ולקלל והוא לא כן היה חושב לכל ברכותיו
כלם היו הנדת העתידות כמו שאמר לך ליענך את אשר יעשה
עם שיש בזה קצת מהברכה לאנשים היודעים הכונר עליהם כי
אם יהיה טוב הכונר לבא עליהם ואם יניע להם רע ממנו יהיה
הטעם שאפשר ויהיה ברכה ידיעת האדם הכונר ואומ'ויהפוך
י'אלהיך את הקללה לברכה ונו'רב' כי היה בלעם מקלל בדבר
רע העתיד לבא עליהם וירצו ישראל כי הניע להם הרע שהיה
מקללם היו חושבים כי יש לאל ידו וכי יש בו יכולת לעשות טובה
או רעה והיה בזה חלול השם וכפירה גדולה לכן לא רצה השי'
שלא שיברכם כי כבר ידעו הם כי רצונו היה לקללם ובה' עקם
את פיו אם כן הברכות שנתברכו הם מפי הב'ה לא מפיו עם
שיש גם כן בהלו הברכות הנדת הדברים המעולים הנמנאים
לישראל בהומרו הן עם לבדד ישכון וירתה שליכם מעורבים עם
אחר אבל הם בני אברה' יצחק ומעלתם גדולה על כל גויי הארץ
כי כמו שאמר הפילוסוף בח'מחמדות כי אשר הוא מעולה לא
יאכה עם שום דבר אחר אבל הוא נבדל בעצמו ולכן מי שיש לו
האושר והטובות החצוניות לא יאמר שימצאו לו ב טובות ולכן
אמר כי ישראל הם נבדלים משאר האומות כמו שאמ'מי כעמך
כישראל גוי אח'בארץ ואמ'גם כן שהיה רוצה למות כדי שימותו
ישראל והם נוחלי העולם הבא ושיהיה אחריתו כאחריתם וזה
ברכה ומעלה גדולה לישראל ועל זה ועל כיוצא בזה כאמר זכר
נדיך לברכה וכן בברכה הכ' אמר לא הביט און ביעקב כי הם
רחוי לברכה למה שאין הב'ה רואה שום און ועמל כי
שארית ישרל לא יעשו עולה ולכן רחוי שיהיה י'אלהיו עמו ואמ'
גם כן כי לא נמצא בהם שום מכשול מעוכן לכל במהרה
ובעת לא'יאמר לישראל פעולת הל' ת'לא פעולת מערכות
השמים לכל סתרי המציאה כמו שאמר ואמר גם כן ברכה נ'מה
טובו אהליך יעקב ירב'שכל היש ואשה מישראל הם בעלי מעלה
כי היש הוא יש טוב וכן האשה ולכן יהיו מאושרים כי מהיש
והאשה יתחבר המבוי ומן המבוי המדינה ומן המדינ'המלכות
ואם חברת היש והאשה יהיה מעולה וטובה כל הכמשך ממנו
יהיה מעולה וטוב · ואם זה התואר הנכבד ימצא בהם רחויים
הם לברכות הרבה וזה שאמר יזל מים מדליו וזרעו במי רבים
וירום מאגג ונו'וכוונת הפעם הנ'עם שהתנבא על דוד ועל שאול
ואמ'התעתיד לבא עליהם עם כל זה בירך אותם מה שלא בירך
בשאר שאמר מברכיך ברוך והיה מעלה גדולה שיהיו ישראל
במדרגת המלכות · ומוכל גם כן לומר כי היה מברך את ישראל

זאת התומה

על אברה' בם'ו'
ם אלהים
את מעלתו
הטוב

בכל פעם ופעם כי מה שאמר הן עם לבדד ישכון היה ברכה
גדולה שלא יתערבו ישרל בשאר התומות ויהיה מעלתם למעלה
מהם ולמה שהנאבים המעולים הם מעטים כמו שאמרו ז"ל הם
רחית בני עליה מעטים אמר שלא שהם הנאבי מעלה הם רבים
כחול הים · וזה שאמ' מי מנה עפר יעקב ירב'שלא יאמר לעולם
גם שלא יפול בהם עין הרע עם מעלתם וחשיבותם ואמר גם כן
שיהיו נוחלי הע"ה וזה ותהי לחריתי כמוהו ובפעם הב' גם כן
בירך אותם כשאמר לא הביט און ביעקב ונו' ירב'שהם אדם לא
יראה בהם שעשועותיהם יהיו לאין כי לא יגיעו לריק ולא ילדו
לבהלה ולא שהיה זה לא יגיעו לזה התכלית בעבור התעמלות
לבל יגיעו להם טובות ההלל מבלתי התעמלות וזה ולא ראה
עמל בישרל כמ"ש ברכת י'היא תעשיר ולא תוסיף עצב עמה
או יראה כי הם שית' אינו מביט בהם החטאים שהם עושים לבל
יאמול ויפלח להם ולא גם כן ראה בהם עמל והם הפשעים
והזדונות גם כן כמו שאמר והבט אל עמל לא תוכל ואמר
גם כי לא כחם ביעקב ונו'כי לא שאחר התומות הם תחת מעונן
ומכחם שהמעונן והמכחם לא יזיק ליסרל כהנה ימצא בכל
פעם ופעם ברכה זולת מה שאמ'מנזרת העתידות ולמה שהיה
בלעם נביא בהנדת העתידות והיה בתבלית העלוי על שאר
הנביאים התנבא גם כן בפעם הל'על כיוצא הם משים כמו שאמר
תרחמו ולא עתה זה דוד ולא קריב זה מלך המשיח ודרך
כוכב מיעקב זה דוד וקם שבט מישרל זה מלך המשיח ומחץ
פאתי מואב זה דוד וקרקר כל בני שת זה מלך המשיח והתנבא
על אברה' לרוש בם'ו'משלי ביד ישרל כאלם והיה לרוש ירושה
והיה ירושה שעיר אויביו וישרל עושה חיל ירב'שלא יפול
ממעלתו ויללם האויב שהוא ישרל בהופן שישרל עושה חיל
ויתעלה על כל התומות כאמ'ם ביד מיעקב והמליך שריד מעיר
וירוח העת שאמר הנביא בהופן שכל הנביאים המתנבאים על
ירושלם ישמו קולם כמו שאמר קול נוטיך כשמו קול יחדיו ירננו
כי עין בעין יראו בשוב י" ציון למען וכן יהי רצון ·

עוד לפרשת וירא בלק

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישרל · ילמדנו רבינו בזכות
מה נתנלו ישרל ממכר'כך תמיד רבותינו בזכות שלא שנו את
שמם ראובן ושמעון בתוכן ולוי ושמו'יהו שלא שנו את לשונם
שנאמ'כי פי המדבר אליכם שהיו מדברים בלשון הקדש שלא נלו
מנצמונין שלהם שנ'ושאלה אם משכבת זכר תיה היה הדבר
מופקד אצלם ולא נפלטו בעבי'. וכוסחא אחריכא נשפלו בזכות
דכתיב בן בעול אחותי כלה אלו הנשי'נן בעול מעיין חתום אלו
האנשים תדע לך שהרי חל היתה ופרסמה הכתו'דכתיב ויצא
בן האשה ישרלית והוא בן היש מכרי ע"כ · כבר התבאר כי
האל מדיבי בטבע ושיבורך אל חבריה בעבור דברי רבי'רשונה
מכני המזון כי מזון הבעלי חייה הוא מעשב הארץ ויאכלו אותו
בלי זה לופן שימצא אצל מזון האל ברוך מלאכו'רבות כי הלחם
אינו עשב שימצא בלי זריעה וברוך לעשות לו מלאכו'רבו בעבו'
שיהיה מזון לאדם ואלו המלאכות ח"י שימצאו על ידי ש'שלש
על ידי רבי'כמו הזריעה והקצירה והדישה והבריה והטחינה
כי אלו המלאכו'כלם בריכין אל קבין מאנשים האדם הוא בעל
חברה בעבור לבושו כי האדם בברה ערום מבלי לבוש ופסו'שאמ'
ויהיו האדם ואשתו ערומי'ולא יתבוששו והנה ב"ח לבושה נברה

שכל מקום שנאמר בו רעיית מלך הוא במדת הנבואה והספק
הנ"ה על זה התואר כי הברכות אשר ביד בלעם לישרא' היכם
ברכות ואם הדבר כן למה אמ' בלק גם קוב לא תקובנו גם ברוך
לא תברכנו · וגם כן איך יאמר הכתוב ויפקוד י"י אלהיך לך את
הקללה לברכה כי בלעם לא ביד ישראל כפי מה
שנראה שם הברכות הראשונות לא היו אומר אלא מה שנאמר
להם מהטוב זה אינו ברכה כי אם אמ' דרך משל יעלה על רצון
הקר וירקח עם רב נדול רוכבים על סוסים ויהיה שלום ביניהם
ואמ' רציתי לעשות רבים מדתם הקר רוכבי על סוסים ומוכבים
יחד ושלום ביניהם ואם בכ"ת אם ברכה יש בזה כי אשר ירצה
יניר וכן אמר בלעם כי מראש צורים אראנו וגו' הן עם לבדד ישכון
ובגוים לא יתחשב מי מנה עפר יעקב וגו' ואם יאמ' אומר שברכה
היא תמות נפשי מות ישרים וגו' זאת אינה ברכה לישראל אבל
הוא היה מכרך את נפשו ואם כן איך אמר בלק מה עשית לי
לקוב אויבי לקחתיך והנה ברכת ברך ולא נם כן הברכה הנ'
בזמ"ל אינה ברכה ולן וגו' כי הוא מניד הדברים הנמנאים בהם וכן
מה שאמר י"י אלהיו עמו ותרועת מלך בו וכן כי לא נחש וגו' כי
הוא מניד התוארים הנכבדים הנמנאי' בהם לו זולת זה · ואם
יאמר אומר שהברכה היא הן עם בלבוש יקום ונשא' זה הנדת
העתידות ואם יחשוב בלק שזו ברכה למה אמר הכתוב ויפקוד
י"י אלהיך את הקללה לברכה כי זה כבר כנזר מקדם וכבר ברכם
יעקב בחלוק הברכות וכן מה שאמר בברכה הנ' מה טובו אהליך
יעקב וגו' הוא מניד מה שראה לו זולת ואומר כרע שכב כאר
וכל הפרש הוא נם כך הנדת העתידות לא שיכרך הוא ויתן לך
האלהים וגו' כמו שאמ' יצחק ולא כמו שאמ' ליעקב נם כן ברכה
הנ' ואל שדי יברך אותך וגו' אלא זה הספק האחרון יאמר נם
כן בברכה אשר ביד יעקב לשנים עשר שבטי ישראל רוצה הם
הנדת העתידות ויש בזה מהקושי למה יקראו הנדת העתידות
ברכות וכבר כתעוררו נדולי המפרשים על זה הספק ואחר
שהוכחו אלו הספקות רצוי שנאמר בהתרתם עם שיש בהם
מהקושי מה שלא יעלם ·

ואמנם לספק הא' נאמר איך השיב הכ"ה שביקשו על
אלם רשע שהוא בלעם וכו' והנה אמרו בזה
שאמר שהוא תחלת דרושנו רצה מה בין נביאי ישראל לנביאי
אומות העולם נביאי ישראל מזהירין אומות מכל העבירות
ונביא אחד העמיד מן הגוים נתן עצה לאומות העולם לאבד
הבריות מן העולם הבא כשנתן עצה לאומה שיהיו בנותיהן
ולא עוד אלא שכל הנביאים הם במדת רחמים על ישראל ועל
האומות שכן ישעיה הוא אומר לבי למואב יזעק ויחזקאל אמר
שא על מר קינה וזה הלאזר עמד לעקור אומה שלימה על לא
דבר לכן נכתבה פרשה זו להודיע למה סלק הכ"ה רוח הקדש
מאומו' העולם והודיע לנו בזה כפי דעת רבותינו למה השרה
הב"ה כבודה על בלעם והוא לסלק ספק נדול שאם יאמרו אומות
העולם שו היו בנו נביאים היינו ישרים ותמימי' והתשובה להם
על זה שלפי שהש"י נתן להם נביא והנביא היה אב ואכזר ומר
ועל כך סלק הב"ה הנבואה מהם · ונאמר נ"כ דע אתה המעיין
כי הנבואה ימצא לאדם בשתי דרכים אם שבפשו בתחלת הילדה
היא מוכנת להדבק עם נפשות הנרמים השמימי' עם השכלים
הנבדלים ואת הנפש תהיה מוכנת בטבע לדעת הדברים
הנעשים בשמים ובארץ ואת הנבואה והרוח יקרא לשכלים
ולחכמים ולרשעים ולנביאים כי זה טיבוק הוא עבעי או ממין
החלומות הנביאי' ולכן יהיה הנביא בשם עובדיה ואת הנביא יחמי
עם שמואיל על עבול' ולכן בא החלום והמופת ולכן קראו

הכתוב נביא שנאמר בו רעיית מלך הוא במדת הנבואה והספק
שזה הנביא רצה בחלומו דבר מה יהיה לעתיד וזה דבר למת
ופירש עם זה בעבו' שידע זה הדבר שהשם ברוך שיעבדו עבודה
זרה פלוני לאותו כי יבא מלחמה בין ב' מלכים ויתנבר האח' על
האח' או שיבא רעב או דבר בעולם וזה לו רצה שלא הדבר העתיד
לבא ועכ"פ עשה ה' לכן בא החלום והמופת וקיים אותו הכתוב
מיתה והנה בלעם היה מזה הכת כי כפשו היתה מוכנת מתחלת
הלידה להדבק עם השכלים הנבדלים או עם כחות הנרמים
השמימיים וזה הכח יתנבאו הנביאים וכל מי שהוא שכל יותר
חלומותיו יהיו יותר מדוקים כמו שהתבאר בטבעו ויש נבואה
אחרת למעלה מזאת והוא שהאדם נולד מוכן לה כמו שנולד
מוכן לחכמות או למעלות אבל האדם יכין עצמו להם בלימוד
ובהרנל וזאת הנבואה לא יחול אלא על חכם נבור ועשיר שיקדם
שיקדם לה מעלות שכליות ומעלות המדות מעלות המידו' אלא
על שני פנים אם אלא היתה רודף אחר התענוגים וזה אומרו
שיהיה נבור כי אי זהו נבור הכובש את יצרו ושיהיה נם כן בלתי
רודף אחר הבלי העולם והם המדומות וזה שאמר עשיר שיהיה
מסתפק · ואמנם המעלה השכלית היא מבוארת בחומרו
ראשונה לין הנבואה שורה אלא על חכם לזאת הנבואה שהיא
תבא לאדם מבלתי שיהיה מוכן בטבע מתחלת היצירה תבא
לאדם כשיכין האל' עצמו לקראת אליו כמו שבא הרמז במעמד
הכהר לך אל העם וקדשתם היו' ואמר הוא הפרישו' מהתענוגי'
כמו שאמר אל תגשו אל אשה ואומר וכבסו שמלותם זו פרישות
מהבלי העולם והיו נכוני' ליום השלישי בא הרמז החכמ' והיידוע'
כמו שרמז הרב בפ"ל מחלק הראשו' בספר מורה הנבוכי' וזאת
היתן מהנבואה אשר שורה על אדם נקי וטהור וקדוש לא יניע
לבד יידיעת העתידות והוא אם שיהיה רעב או שבא בעולם כי
זה אינו מעלה ושלימות לנפש אבל יניע האדם פה יידיעות
פלוניות אשר בהם ישתלם הנפש כמו שאמר אני בנדק אחזה
פניך ירצה כי למה שהיה דוד מכין עצמו במעלות המדות
ובמעלות השכליו' ויזכה להשיג תמונת השם יתעלה ונם בזאת
הנבואה יבא לאדם ויניע להשיג קדושי' כוללים כדי שיהיה בהם
בעולם הזה ויהיה בהם בעולם הבא · ואם אחר זה ישוב
העתידות לבא מהמקרים המשנאים לבא בעולם והטובות
המניעות לזה העולם וזאת הסדרנה הנדת העתידות הוא
למעט מכל שאר הסבות ולכן נביאי ישראל השלמים לא היה
נחשב להם לכלום השנת הדברים העתידים אבל היו משנים
קודות פלוניות ודרכים להישיר אל העם אם על נר המוסר
והתוכחת בלופן שיניע האדם להכלתו המדיניות והמדעית
והנה בשני המינים הראשונים עם שקרא לעצמו נאם שומע
אמרי אל לא השיג דבר כלל אבל השיג הנדת העתידות דבר
פלוני וזאת הידיעה היתה מיוחדת לנבוא אבל לידיעת הקסם
ואולם שני הידיעות הראשונו' המחדות לא יודעו בקסם ולבאר
זה נ"ל שבלעם נתעלה על משה בזאת הידיע' נתעלה בהבלי'
רבים עליו וזה מבואר כי לא כמוהו בדברי משה שיש נבואה על
העתיד כי אם על נר התורה' כמו כי תוליד בני' וכיוצא הראיה
לכל כמה נבואותו תורות חמת ומשפטים נדיקים ומתרים
ממעשה בראשית ומעשה מרכבה והנה היודע אותם מובטח
לו שהוא בן העולם הבא ולכן אמרו אל כי נבואת בלעם היה
משל לטבח וכו' וזה נלו לנו ההפרש שיש בין נבואת משה
לנבואת בלעם והבן זה כי הוא כפלא והנה התרנו זה ספק
נדול מספקי התורה והוא דבר נכון ומבואר למתבונן בו על

בסיד קלושים עד שבתעלה ובלמ"ב כאם שומע לאמרי אל ויודע
דעת עליון ומחזה שדי יחזה ונפילו במעוכתו של הבה לא ינור
ויש רשע ל"א ויש שהוא בתכלית המעלה והרוממות כמו שאמ'
כי לא חפץ רשע אתה ונ' ובאמר י"י מי יגור באהלך ונ' שהרעין
בזה כי השוכן והיושב במדור השם יתי רחוי שיהיו לו תנחים
רבים מי לספר שיעבוד אלא בקושי גדול כי התנחים רבים כמו
שהוא מבואר בזה המזמור ואם כן איך כבוד השם יתי על זה
הרשע ולא די זה עד שאמרו רבותינו עליו ולא קם נביא עוד
בישראל כמשה בישראל לא קם אבל בחומות העולם קם ומנו זה
בלעם כי משה לא היה יודע מה מדב' עמו השם יתי ובלעם היה
יודע מה ידבר עמו שבאמר כאם שומע לאמרי אל משה לא היה
יודע מתי ידבר עמו שבאמר מדבר אל ויו ובלעם היה יודע מתי
יבא עמו שב'ויודע דעת עליון משה לא היה מדבר אל מעומד
שבאמר ואתה פה עמוד עמדי ובלעם היה מדבר עמו כשהוא
כופל ונלוי עיניו משל לטבחו של מלך שידע כמה הוכחו יש למלך
על שולחנו ע"כ התנחים שניים בספרי והבה הוסיפו ספק גדול
ממה שהיה לנו כי הוסיפו מעלתו על מעלת משה רביננו ע"ה ׃

והנה הל"מן בפי' התורה פי' זה המאמר ואמר שאל הב'
דבריס הם פחיתות לא מעלות ועם כשבא הב'
לדבר עם בלעם בהודעת מה שרחוי שיבא לישראל היה כמלות
מבואר'ונגלות כמו שהיה עם משה כי דבורוובבואתו עם משה
היתי'מבוארת לא יצטרך אל פתרון כמו שבא בשאר הנביאים
שרואים ואיכ יודעים מה רואים עד שבא להם שנית הבבואה
או ישאר הנעלמה בעלמת כמו שהוא ברבים מהז יומות דאיכל
ועם שהניע בלעם בשיהיה בבואתו מבוארת ונגלית לא יצטרך
לפי'לא הניע למדרגת משה כי בבלה בבואת משה בנ' מעלות
חא'כי משה לא היה יודע מה מדבר עמו ל"ל בחי' זו עניין ובחי' זו
מהה יעמו אבל היה מוכן בכל עת לדבו'והיה הב"ה מהה אותו
כפי הרצון לפניו אבל בלעם היה מכוין ומחשב בדב' שהוא חפץ
בו והולך ומתבודד ומכין בפשו להיות עליו הרוח אולי יקרה
לקראתו כאשר הוא מבואר בזה הפרשה ׃ והבה גם כן משה לא
היה יודע מתי ידבר עמו כי לא היה עת קבוע לדבור אבל כל
שיהיה הרצון לפניו להיות מהה אותו יקראהו מאהל מועד וכל
עת שיחפוץ משה גם כן לדבר עם השם יתי היה מדבר כמו שאמ'
עמדי ותשמעה ונ' אבל בלעם היה מכוין לל השעה שיהיה לו
הדבור ולא תבוא עליו הרוח אלא באותה שעה אולי היה השעה
אשר זכרו רבותינו במסכת ברכות ובסנהדרין שהיה מקלל
בה ובה היה חל עליו הרוח ולא בעת אחרת לעולם וכן הענין
העמידה במשה מעלה והישיבה לבלעם פחיתות גדול שלא יסבול
בבואה כמו שאומרים הם כוספים לבאהו לשמוע את קול י"ע
ומתנו והבה אמרי משל לטבחו של מלך וכו' על המלך הרשוב'
וכוסתם לומר שהטבח יודע בהוכחות של מלך והשר שלו שהוא
בחון ביתו לא ידע הוכחו'ת השלחן ועם שדברי פי חכם חן כמ"ש
משל לטבח וכו' אבל כמ"ש כי אלו הנ'דברי'הם פחיתות בלעם
מאמרו בזה הינו כאן וזה מבואר למתבונן בעניין זאת ההנדה
כי ההנדה היא בזה לתת מעלה לבלעם לא פחיתו'כי פחיתו'
בלעם רבו מלספור ולא בבבואות כמו שהוא מבואר לחכמים
יודעי סתרי הבבואה אבל בא ההנד' לתת מעלה לבלעם וכן מה
שאמר במשה משה לא היה יודע מה מדבר עמו ובחי' זה ענין
ידבר עמו לא יסבלהו הלשון ולא הרחיה שהביא בחמרו וחמנם
שומע לאמרי אל וזה אין צריך פתיחה כי זה דבר מבואר וחמנם
הכריחו הרב לעשות זה הפי' משלא יסבלהו ההנד' הכרח הענין
שרחה שבבואת משה אין למעלה ממנה ואם ההנדה זו באמרה

על כך הדרש כמו שבמצא מאמרים רבים לרבותינו על זה ועל
כיוב כו באמ'אין מסיבין על הדרש ויהיה מאמ'ולא קם נביא עוד
בישראל כמשה כי אם בישראל לא קם אבל בחומות העולם קם
הס'להיות בהם חכמי'ונביאי'כל שכן שלא קם בחומות העולם
אבל אם קבלו רבותינו היא שבבואת בלע' היא למעלת
משה רחוי שבתיר זה הספק כי הוא רע ועבוס עד מאד כי לפ
על פי שיהיה בלעם נביא הוא ספק גדול כל שכן שיהיה מעלתו
למעלה ממשה ׃ וכבר חשבו רבים להתיר זה הספק כי בלעם
היה קוסם ובקסמיו עלה למעלה יות'ממה שעלה משה במעלת
הנבואה ואמנם קרא אותו נביא למה שהיו חושבים שהיה נביא
או מפני שמשה נביא באמ'בשתוף השם וזה אות ודבר כזב כי עם
שהיה בלעם קוסם בזה העת כשאלה אלוי בלק בא לו הס'ל
בדרך קוסם אבל חל עליו רוח י' כמ"ש ותהי עליו רוח י' אם כן
היה נביא אם כן ישאלו הב' ספקות במקומם ואלו שבקש
בהתירתם ׃ הספק הב' מיקודות התורה שהס'ל יעשה דבר
כנגד הטבע אל להכחיש גדול כמ"ש שלמה עליו השלום בחכמתו
ידעתי כי כל אשר עשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין
להוסיף ומהמנו אין לגרוע והאלהי'עשה שיראו מלפניו שהרעין
בזה שכל הפעולות יפעלו אם מבד התוספת אם מבד החסרון
ואחר שפעולות הס'אם בתכלית התיקון אי אפשר שיפעלו ולא
שיעשינו זה שאמר ידעתי כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה
לעולם מאחר שאין תוספת וחסרון ומאח'שהדבר כן כבר יתבב
שאי אפשר שיעשתה הדבר מטבעו אמר שכבר יעשתו הדברים
מטבעם כדי שיראו מהם הגדול והנורא כמו שעשה במצרים
וכל האותות והנסים הנעשי'במדבר כי אלו כלם היו מפורסמי'
לעיני הכל כמ"ש לכל האותות והמופתים אשר שלחני' לעשות
בארץ מצרי' לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו ולכל היורה הגדול
אשר עשה משה לעיני כל ישרא'כי הנסים והמופתי'רחוי שיהיו
גלויים ומפורסמי'ולכן אמ'שלמה עליו השלום כי אם השם יעשה
הטבע הוא כדי שיראו מלפניו וזה שאמ'האלהי'עשה שיראו
מלפניו ואחר שהנסי'נעשו כדי שיראו מלפני השם ית' אין רחוי
לעשות בסתר ׃ ומאחר שהדבר כן למה עשה השם'ית' כם גדול
והוא דבור החתון אשר החכמים אמרו בו שהוא נברא משעת
ימי בראשית כבתב והמכתב וכי אחרן כי אין סדר לעשו'דבר
זה אחר שהיה היודע בלעם לבדו כי אם היה זקני בלק וזקני
מדין עמו היו תמהין מן הדבר ורבים חשבו להתיר זה הספק
כי היה זה להודיע לבלעם כי הוא ית' יכול לפתוח פי אלמים
ויוכל ב"כ לחסום פי דובבי'וישימם כאלמי'ואין ביד בלעם יכולת
לדבר שום דבר אלא מפי הס'ל כמ"ש כל אשר ישים י'בפי אדבר ׃
ואחרים אמרו כי היה זה כדי להודיע לבלעם פי נבואתו היה
כנגד הטבע ולכבוד ישרא'כי כמו שאתבונן מדברת על פי מלאך
מבלתי שימת לה הכבת הדבור כן היה נבואת בלעם מבלתי
שהיה מוכן לה כלל אבל לכבוד ישרא'ל בח השם ית' אליו כי הוא
היה קוסם וזה כאות לדרוש דברים אבל לפי האמת אינו כלום
כי בלעם כבר היה יודע כי לא היה עושה דבר קטן או גדול
מבלי רשות הס'ל כמו שאמ'לא אוכל לעבור את פי י'לעשות
קטנה ונ'ואם כן הוא יודע כי הס'ל יוכל לעשות כל מה שיבבה
בשמים ובארץ ולכן כשראה את אתונו שהיה מדבר עמו לא
היה נופל על פניו לומר איך היה הדבר הגדול הזה למה שהיה
יודע שכל אשר חפץ י"עשה בשמים ובארץ ואין רחוי לעשות גם
בזה להודיע לבלעם זה הדבר אשר הוא נודע לכל אולי מפני
זה אמר הרב המורה כי כל זה היה במראה הנבואה ׃
והרחיב על זה כי כמצא בכאן רחוית מלאך וכבר בירר הרב

שלא במקומה הוא עון פלילי עם שבמקומה הרגלי הוא מרגלית
ומצן טובה והכה אמ"ז החכם המכוכה ר' סימון כי הכעס יחשב
בתחלת הדעת שהוא לבן טובה ומרגלית יפה כמו שאמ' החוא
דמיתה נברא רבה הוא וכמו שאמר הלי טורבא מרבנן דמיתה
חורייתיה מיתה לית ולכן יחשב שהיא מעלה גדולה וכמ"ש שלמ'
עה"ט כעס משחוק כי ברוב פנים ייטב לב כי התועלת שיש
מהכעס הוא גדול שהשכל יחזק ויסור החלש בעבור זה עבירות
המנוכות ולכן אמר זה השלש שהכעס דומה לנחלת ויקשה מי
שראה אותה שהיא לבן טובה כן הכעס היא אדם רעה אלא
והיא לש בוערת וירחה לחכעים שהיא מעלה גדולה ושהיא לבן
טובה ולכן יטלה החלש ויבא בעבור זה הפסד גדול בקנין
המדיני כי בא זדון ויבא קלון ולכן אמר שלמה ע"ה כי אין רעוי
לחשוב כי זאת המדה היא טובה שא במקומה אבל שלא במקומה
היא בחיתות גדול כי הכעס בחק בסילי יכוח ולכן רעוי להרחיק
מדרכי הכסיל כמ"ש לך מנגד לאיש בסיל ולכן אמר אל תמהר
לכעום כי הכעס בחיק בסילי יכוח אשר הזהיר זה כי אין רעוי
לכעום במהרה שא על סבה גדולה למה שהכעס משא' המיוחד
היא הכסילים ויבינוהו לעולם בחיקש כי הוא לנחלת ומס מריבים
על כל דבר ודבר ועם כ"ש מהלכעים והכה הכעס הוא רעוי
ומחוייב בעתו הרעוי להדריך הלבשים ש מול המעלה ולכן אז"ל
זרוק חורא בתלמידי וכל מי שהיכו כועם לא יביא הלבשי
המעלה אם כן הכעס היא מעלה גדולה ולבן טובה עם שיחשב
בה שהיא נחלת ואש בוער ולכן לפי שאמ' רבינו כשתאם במדת
הרגזנות במקום שאין רעוי הכעס אמרו עליו שדומה לתלמיד
ההולך עם רבו ורחה נחלת וחשב שהיא לבן טובה ובלוה
וכן כתוב משא כמו שאמר שמעו נא המורים כי אמרו עליו לא
החמצתם בי מריתי פי מעלתם בי והכה כשבא להוכיח את ישרא
בשעת מותו לא היה רוצ להוכיח על מה שכבר עשו למה שחשב
שהכעס היה מעלה וא"ל השלש שבזה המקום מה שיחשוב שהיא
נחלת ואש בוערת שהיא מרגלית שאין למעלה ממנה כי המוסר
והתוכחת יביא לחכשים לחיי העולם הזה והעולם הבא ואין
רעוי ללאל לקיים במוסר ותוכחת כי השוכ' התוכח' לץ מספיקין
בידו לעשות תשובה ואזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים
תלין והחכם ר' אברה' אמר בו לפי שחטאו לא היה שלא על הכותו
בפלא פעמים כי לפני כוכתו ולזה בתחלל השם על ידו הנוכח
לזה הוא כשכעם . ולכן היה בזה המקום הכעם כמו הנחלת
ומ"מ במקום אחר היא מעלה גדולה והנוחש שהיא מעלה
גדולה מאד רעוי שיכעום ומס לא יכעום יביא בנבורה . וכן
מ' הפילוסוף בנ' ממדות הנפש יביא בנבור' ולכן יבדק שהכעם
היא מעלה גדולה והיא נם כן בחיתות גדולה זה במקומו וזה
שלא במקומו . והכה לכל הדעות חטא משא היה קטן עד מאד
שלא כי לנבי משא היה נדול כמו שהמעלות הם קטנות בערך
מעלתו כמ"ש אז"ל על זה מ' יי' לאיך שאל מעמך כי אם ליראה
ונו' ואמרו השלמים אטו יראה מילתא זוטרתי היא והשיבו לנבי
משא זוטרתי היא . הנה המעלות והמעשי טובים כפי מעלתו
ועליונותו הם דברי קטני' ואמרו החטא הקטן הוא נדול בערך
מעלתו ולכן כאמר לא החמצתם בי כי מעלתם בי מריתם פי :
זהו מה שראינו לכתוב בחט' משא ואהרן לחיי קדוש יי' ועל הכל
אנו מריכין לקבלה עד שיבא מורה נדק ויורנו מדרכיו והכה
רבינו אמרו שכמיתת אהרן נסתלק
עכני כבוד ומיתת משא נסתלק הענן ומיתת אהרן נסתלקו
שמע שכסתלקו עכני כבוד והיה סבה שכח העמלקי ונלחם
בישרא ויש ממנו שבי ומ"ב את משא ונסתלק הלחם הלחי
שהוא המן הכינתו להם מן השמי וכשכח המזון הנפשי כי במיתתו
כשכחו רבים מפתרי תורה אשר למדו מפיו וכשכחו הלכו רבות
כמו שכח בקבלה שכשכחו נ"ש מפי הלכות עד שהוכרכו להוציא
בקלים וחמורים ובנזירה שוה ובג' מדות שהתורה נדרשת בהם
הרי שמיתת הצדיק' יעשה רושם נדול בדברי הנפשיים ובדברי'
הנופשיים ולכן אמרו השלמים כי מיתת הצדיקים מכפרת כמו
שפרה אדומ' מכפרת והסבה בזה למה שנמשך מפטירת החכמים
נדול לאומ' ויסורים ממרקין שב' ופקדתי בשבט פשעם ונ' ולכן
מיתת הצדיקים מכפרת כמו שהפרה מכפרת ומשם הדבור
בפרה אדומ' היא חוק ואין לנו עסק בנסתרות עד שיבא מורה
נדק ויורנו מדרכיו ונלכה בתורתו כי מציון תצא תור' ודבר
יי' מירושלם ואז ביום ההוא יעם ההולכים בחשך ראו אור נדול
יפשכי ארץ צלמות אור נהר עליהם אמן וכן יהי רצון .

פרשת וירא בלק

כאם שומע אמרי אל ויודע דעת עליון אמרו במדרש רחה מה
בין כביכי ישרש לכביכי אומות העולם כביכי ישרש מזהירין את
האומות על העבירות שהם עושים כמ"ש ואתה בן אדם טפה
כתתיך וכביכי שהעמיד מן הגוי כתן עבה רעה לאבד את הגוי'
מן העולם הבא . ולא עוד אלא כל הכביכי' היו במדת רחמי' על
ישרש ועל האומו' שכן ישעיה אומ' לכי למוחב יזעק וכן ביחזקל
אומר בן אדם שא על מר קינה וזה האכזר עמד לעקור אומה
שלימה חנם על לא דבר לכן נכתבה פרשת בלעם להודיע למה
בלק הב' היה הקדם מאומות העולם שזה עמד מהם ורחה מה
עשה והוא קוד' כל דבר בספק מה שרעוי לספק בזאת הפרש'
ראשו' היתה אשר הב' שביקש על אדם רשע זה והכה יסוד
תורתינו שא"ל להתקבא איש רע כמו שא"ל להתנבא נפרדע
לו תמור ואין הנבואה שורה אלא על חכם נבור ועניו וכו' והכה
בלעם עם שהיה בתכלית החכמ' היה בתכלית הרשע וזה יראה
כי היו שוכרי אותו לעשות רע לבריו וזה יראה שהיה מהנו שאם
לא היה עושה כזה לא היה בלק שולח אליו שיתן לו הון ומתון
לשקלל את ישרש כ' שכתן עבה לזנו לבנו מוחב וזה יראה שהיה
שתוף בזמה כמ"ש בלעם בועל אתונו היה וכמ"ש הל מבם אז כי
מי שכתן עבה על זה אין ספק שהיה בועל אתונו . ונ' שכונתו
היה לעשו' מה שהוא כנגד הש' שכ' ויקר אף יי' כי הולך הוא וכמ"
שפירש נדול המפרשים רחה שהדבר רע בעיני האלהי' ונתאוה
ללכת ואם כן הוא אין זה הפיש הרע בתכלית הרשע אין כח

והנה רמזו בזה שמיתת הצדיקי' יעשה רושם ואין לנו צדיקי
נדולים מאלו הנ' רועים והם משה ואהרן ומרים והכה
ג"ל לחיות מבלי מזון ומבלי לחלה ושתייה ומבלי לבוש וכשות
והכה משה כתן הלחם מן השמים ומרים כתב' המים והוא הבאר
ואהרן כתן הלבוש והכסו שהוא רמוז בענני כבוד שהיו מנהיגין
לותן ומחפין לותן מת' מרי נסתלק הבאר והיה סבה שנסתלקו
הב' האחי' הקדוש' כמו שאמרו ז"ל מכבי המשפח' שמת דולנים
כל המשפחה וא' מן החבורה שמת דולנים כל החבורה ועם
שמיתת הצדיק' לא היה שלא בחשש עם כל זה כשאר הסתלקם
מהסתלקות הצדיק והניע לישרא רע ומר בעבורה והניע
לאחיה' המיתה במהרה והנרוש מהארץ ומיתת אהרן נסתלקו
ענני כבוד ומיתת עשה רושם כמ"ש ושמע הכנעני מה שמוע
שמע שנסתלקו ענני כבוד והיה סבה שכח העמלקי ונלחם
בישרא וישב ממנו שבי ומ"ב את משה ונסתלק הלחם הלחי
שהוא המן הכינתו להם מן השמי וכשכח המזון הנפשי כי במיתתו
כשכחו רבים מפתרי תורה אשר למדו מפיו וכשכחו הלכו רבות
כמו שכח בקבלה שכשכחו נ"ש מפי הלכות עד שהוכרכו להוציא
בקלים וחמורים ובנזירה שוה ובג' מדות שהתורה נדרשת בהם
הרי שמיתת הצדיק' יעשה רושם נדול בדברי הנפשיים ובדברי'
הנופשיים ולכן אמרו השלמים כי מיתת הצדיקים מכפרת כמו
שפרה אדומ' מכפרת והסבה בזה למה שנמשך מפטירת החכמים
נדול לאומ' ויסורים ממרקין שב' ופקדתי בשבט פשעם ונ' ולכן
מיתת הצדיקים מכפרת כמו שהפרה מכפרת ומשם הדבור
בפרה אדומ' היא חוק ואין לנו עסק בנסתרות עד שיבא מורה
נדק ויורנו מדרכיו ונלכה בתורתו כי מציון תצא תור' ודבר
יי' מירושלם ואז ביום ההוא יעם ההולכים בחשך ראו אור נדול
יפשכי ארץ צלמות אור נהר עליהם אמן וכן יהי רצון .

פרשת וירא בלק

כאם שומע אמרי אל ויודע דעת עליון אמרו במדרש רחה מה
בין כביכי ישרש לכביכי אומות העולם כביכי ישרש מזהירין את
האומות על העבירות שהם עושים כמ"ש ואתה בן אדם טפה
כתתיך וכביכי שהעמיד מן הגוי כתן עבה רעה לאבד את הגוי'
מן העולם הבא . ולא עוד אלא כל הכביכי' היו במדת רחמי' על
ישרש ועל האומו' שכן ישעיה אומ' לכי למוחב יזעק וכן ביחזקל
אומר בן אדם שא על מר קינה וזה האכזר עמד לעקור אומה
שלימה חנם על לא דבר לכן נכתבה פרשת בלעם להודיע למה
בלק הב' היה הקדם מאומות העולם שזה עמד מהם ורחה מה
עשה והוא קוד' כל דבר בספק מה שרעוי לספק בזאת הפרש'
ראשו' היתה אשר הב' שביקש על אדם רשע זה והכה יסוד
תורתינו שא"ל להתקבא איש רע כמו שא"ל להתנבא נפרדע
לו תמור ואין הנבואה שורה אלא על חכם נבור ועניו וכו' והכה
בלעם עם שהיה בתכלית החכמ' היה בתכלית הרשע וזה יראה
כי היו שוכרי אותו לעשות רע לבריו וזה יראה שהיה מהנו שאם
לא היה עושה כזה לא היה בלק שולח אליו שיתן לו הון ומתון
לשקלל את ישרש כ' שכתן עבה לזנו לבנו מוחב וזה יראה שהיה
שתוף בזמה כמ"ש בלעם בועל אתונו היה וכמ"ש הל מבם אז כי
מי שכתן עבה על זה אין ספק שהיה בועל אתונו . ונ' שכונתו
היה לעשו' מה שהוא כנגד הש' שכ' ויקר אף יי' כי הולך הוא וכמ"
שפירש נדול המפרשים רחה שהדבר רע בעיני האלהי' ונתאוה
ללכת ואם כן הוא אין זה הפיש הרע בתכלית הרשע אין כח

חטא בהכותה שני פעמים כי אם לא חטא בהכות פעם אחד גם
לא חטא בהכות פעמי׳ והגם היכן יותר גדול בהכות פעם אחד
מהכות פעמים אם כן לא מצינו למשה חטא שחטא ולכן נראה
בעבור זה אמר הקב״ה למלאכי השרת שמקדים אחד לנביא
ולרשע ואמר הכתוב שחטא על שלא התקין ומעל ומרה את פי
י׳ והכה בעבור שלא מצאנו לו חטא יותר במדרש שפירש פרנסים
טובים שהיו לישראל אחד אמר שיכתב קורחנו ואחד אמר שלא
יכתב קורחנו משה אמר אמר שיכתב קורחנו ודוד אמר שלא יכתב
קורחנו משל למה הדבר דומה למשה׳ בית דין שהיו קולקלה
בין אחת קלקלה ואחת אכלה פני שביעי׳ לא׳ למה אותה שאכלה
פני שביעי׳ בבקשה מכם הודיעו לבריות על מה לכי לוקה שלא
יאמרו שלף לכי קלקלתי הביאו פני השביעי׳ ותלו עליה והכריזו
ואמרו זאת קלקלה ולקתה ואת אכלה פני שביעי׳ לף כאן אמר
משה רבונו של עולם הרי נזרת עלי למות במדבר עם הדור
שהכעיסוך יכתב קורחנו כדי שלא יאמרו הדורות שאני שוה
להם במה שנענשתי ולכן אמ׳ הכתוב יען לא האמנתם בי ל
להקדישני והכה יש בכאן ספק גדול כי איך יכתב קורחנו כי מי
שאכלה פני שביעי׳ שיכתבו קורחנו כי לא האמין ומעל ומרה
את פי משה והכה התשובה בכל זה כי דבר ידוע וברור אשם לא
היית׳ נזרה מלפני השם שהלדם ימו׳ לא היה נזיר על משה מיתה
כי חטאו לא היה כל כך גדול להעניש ושימות בעבורו כי לא
נזר עליו שלא יכנס לארץ ואמר לכן לא תביאו את בני ישראל
אל הארץ לא היה רוחי שימות בעבורו אם לא שהיה נזרה נזירה
כמ״ש זל שאמר לעבדיה כה ואריחה רב לך אל תוסף דבר
אי עוד בדבר הזה הרב שלך נזר עליך מיתה והוא הלדם הראשון
כי נזר מיתה על כל הבאים אחריו ובעבור זה יעבור הנביאים
והרשע׳לף שלא יהיה להם המיוחד עונש שרחוי למות בעבורו
והכה דברי השם ית׳ נדק ומשפט וזין השם עול כי העולם כדין
אחר ריבו והמדיכה והאיש כמו שהוא מבואר בנביאים וזולת זה
לא היה נדק ומשפט כי מאחר שהמדיכה תבחר חטאה בעול
מפורס׳ רחוי שיענש שם בחרב ושם בדבר ושם ברעב ואחר שכתן
רשות למשחית לחבל שוב לזינו מבחין בין נדיק ורשע כי כתן
להכותו כאחי הרשע רשות להשחית את יהושפט על ריב עוזה
שם היו בה נדיקים ותמימים כהרבה בה כמו שאמר כתבו את
גבלת עבדיך מלכל לעוף השמים בשר חסידיך נגו׳ והכה השם
ית׳ נדיק ושר כי הכל בא מאתו בדין ובמשפט ולף שיהי׳ הפרטי
נספה בלא משפט כערך אל עמו הוא כמשפט כערך ל הכללי
כמו שאמר דוד כי עד נדק ישוב משפט ואחריו כל ישרי לב וכל
תורחות השם נדקה ומשפט למובני בריתו ועדותיו כמו שאמר
הושע כי ישרים דרכי י׳ ונביקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם
כי הפרט לף יבנח את הכלל והכלל יבנח הפרט זולת זה במבע
ולמבע טבע קיים ולכן לף היה׳ נזירה שבשהלדם ימות
משה בעבו׳ נדקתו היה כיאול ולא היה עונש המיתה עליו בעבור
חטאו כי הוא קיים כל התורה ורחוי היה שזכיותיו ונדקותיו
אשר עשה יגילוהו מהמיתה זולת בעבור הנזירה הנזורה כמו
שאמר. וזהו לומרו מקרה אחד לנביק ולרשע וכוונת זה המאמר
הכבד שהתחלנו בו להורות לנו ג׳ דברים גדולי הערך הראשונה
שהמיתו ב׳ אחד שבא ללדם בעבור חטאו בשיטור מהדרך הישר
והטוב בעבורי עליו תלוותיו והשוקותיו הדמיוניות אשר ב׳ אלו
הדברים מקדימים ימיו של אדם והם מתים בכלית קודם הניעד
אל העת הקבוע. והשנית הב׳ שיש מיתה אחרת טבעי שיבא
לאדם לף בעבור חטא ופשע כי אם בעבור טבעו כי אם בכלות
הקום הטבעי וזו המיתה יכלול לקהל הנביאים הנדיקי׳ והרשעים
בעבור כלות הלחו׳ השרשי אשר לו אשאר מלעדיו וזו המקדים
יקרים לכל חי כמו דרך משל ימצאו ב׳ בתים מב׳ אנשים אחד נקיק
ואחד רשע והגם יפנים בכל אחד משניהם לף ישאר משניהם
כלום בין מהבית אשר לנביק ובין מהבית אשר לרשע לף במה
שהבית הוא מהנביק ולף בשהבית הוא מהרשע לכל בית שהם
משותפים במה שהם מעשים ולבנים. לכן המות יכלול לקהל
הנביאים בעבור שהם מורכבים מבשר ונידים. ב׳ הורה לנו שיש
בכאן עוכשים ויסורין קשים בחיים על האדם לף בעבור עונשו
כי אם בעבו׳ עונם הכלל וזה נדק ומשפט ולכן נאמר נדוק הדין
בשבת על פטירת משה כמו שבא בקבלה זהו תשובה למאמר
שהתחלנו שהוא בתכלית הזרות. ומאמם מהחטא שחטא משה
הנו נרייכין בזה הקבלה ולכן כשמכה מיתתו לפרש׳ פרה אדומה
כי כמו שהעם פרה בעלמה מעיני כל מי כן חטא משה בעלם
מעיני כל מי והכה נאמרו בו שהיה מסתרין האמנה ומעל ומרד
פי השם ובקש שיכתב קורחנו בשו הנ׳תחרים. דע אתה המעיין
כי החטא הקטון בהשגים גדולי הערך ומעלה הוא גדול עד
מאד וחטא האנשים הכלים הם רחוי הסליחה והכפרה ולכן
אמר משה כשחטאו ישראל בעגל למה י׳ יחרה אפך בעמך אשר
הוצאת מארץ מצרים שרשה בזה כי המכעיס והמרגל מוצא גדול
מלהשג׳ הלדם שלימותו כמו שאמר המורה והכה ישראל היו
במדבר מקושים במחשות בלתי משיגים שיש בכאן במצא שאין
לו תועלת ולף תמוכה ולכן היה בלתי אפשר להעתיקם מזלת
האמונה ושבו לעבוד לל הדמיונות והמוחשות כמהנם ולכן
רחוי להם הסליחה והכפרה ואמנם הלים השלם והעבד הנאמן
שחטא כחוט השערה יעשה לו כשו הוא עבות העגלה ולכן רצה
משה שיכתב קורחנו כי הלדם כשיעיין בכתובים לף ימצא לו
חטא ולף שיכתבו עליו שלף האמין בשם ושמעל ושמרה את פי
השם כי המרי החטון לנדול הלנשים הוא גדול הערך ולכן אמר
דוד י׳ נאחי בבקשתך למען שורני ונ׳ שהרצון בזה כי למה שהיה
דוד משיח נדקנו אם היה בו חטא ילמדו הלנשים הפושעים
ממנו ולכן אמר משה מנחתו בעבור שלא ילמדו ממנו לחריס
ויהיה החטא גדול עד מאד כי החטא הקטון ישוב נדול אם ב
בעבור נודל עצמותו ואם בעבור הלומדים ממנו ובעבור זה
כתב׳ חטא משה נדול כפי מעלתו ולמה שהיה בגלוי כמו שאמרו
חז״ל ועם כל זה רצה שיכתב קורחנו לתת חכמה ודעת כי חטא
לים נדול הערך עונו נדול מכשוח ולכן רחוי לכל לים ולים לפי
שיהיה נדול המעלה שישער פעולותיו ואמרו׳ כמו שאמר כל
השם תורחותיו בעולם הזה וכוח ורוחם כפי שביהה ובקב׳הנדות
התלמוד נאמר שמשה חטא בשאמר שמעו נא המורים. ובעם
במקום שרחי לבעום אמרו בלה הדברים רבה בזה הלשון
כיון שבא לשבות את התורה לישראל לף היה מבקש להוכיחם
על מה שעשו אמר רבי שימון משל למה הדבר דומה לתלמיד
שהיה הולך עם רבו רחה נחלת משלכת היה סבור שהיה לבן
טובה בטל לותה ובכוח לא׳ ימים היה מהלך עם רבו רחה לבן
טובה משלכת סבור שהיה נחלת היה מתירא לינע בה אמר לו
רבו טול לותה לבן טובה היה כך אמר משה בשביל שאמרתי
לכם שמעו נא המורים ובעטו בשלי מתחת ידיהם עתה אני
בא להוכיחם אמר לו הקב״ה דבר ואל תתירא עכ זה המאמר
הנכבד. הנה הורי בזה שחטאו עכ כשעטה לכל הרעזנות ואמר
להם שמעו נא המורים ובעטם במקום שרחי רחוי לו לבעום וכבר
הרחיב המאמר בזה הרב הנדול הרמב״ם בפי׳ הנכבד במסכת
תענית. ואין מורך לכתוב מה שכבר נכתב כי עם שהכעם הוא
טוב והתוכחה היא מעולה ויהיה במקומה לבל הבעם והתוכחה

הטובה כלל ולזה אמר קדש וכל עדתו להמשיך עמו עם רב כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם יי׳ והנה הרמזן בזה שלו התאנים היו לו שמשה ואהרן לא היו מועלי׳ לקהל יי׳ כי כלם היו קדושים ופרושים כי כל מקום שאתה מוצא בו קדושה אתה מוצא בו נגף ערוה ומכל שאר הפחיתיות והנה ישראל אחר שהיו קדושים לא היו צריכים מורה להם הדרך לעשות להם טובים והם להודיע כי החכמה והתורה כי כלם היו יודעים כי בתוכם יי׳ וימצא בם דעת ותבונה ושלימות והנה משה השיב להם כי לומרו שכל הקהל יהיו קדושים כי קדוש אחד על המעט ימצא וזהו אמרו נקר ויודע יי׳ את אשר לו ואת הקדוש ק׳ הורה לנו כי רוחי לשלם כשהיו מאנשים חלוקים עליו על דבר לחמת ועצות כדק שלא ישוב אחור ימיבו לכל יוצית החמ׳ לחמתו ולכן תראה כשאמרו למשה ומדוע תתנשאו על קהל יי׳ ענה להם משה ואמ׳ שבמחרת יודע החמת ולא יאמ׳ כי בקר ויודע יי׳ את אשר לו ואת הקדוש וגו׳ ק׳ להודיע לנו כי המהרהר אחר רבו כאלו מהרהר אחר השכינה כמו שאמרו ז״ל כל המהרהר אחר רבו כאלו מהרהר אחר השכינה וכל המתלונן על רבו כאלו מתלונן על השכינה וכל המריב עם רבו כאלו מריב עם השכינה וזהו שאמר לכן תתך וכל עדתך הנועדי׳ על יי׳ והארן מה הוא כי תלינו עלינו ׳ הורה לנו שרוחי להיות לנו לזכרון העונשי׳ אשר יניעו לרשעים בעשותם הנבלות והרשעיות כדי שכבדת משה ולזה בא המשל לקחת המחתות החטאים האלה בכפשותם להיות לזכרון לבני מרי למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת לפני יי׳ ולא יהיה כקרח וכעדתו והנה זולת אלו התועלות ר׳ תועלות רבות אחר בספיק בלתי יי׳ למען שמו יפלק ממנו כל מחלקת ושנאה וקטטה כמו שאמר לא יריבו ולא יצעק ולא ישמיע בחוץ קולו מלאה הארץ דעה את יי׳ למן וכן יהי רצון.

פרשת זאת חקת התור׳

זאת מי מריבה אשר דבו בני ישראל את יי׳ ׳ אמרו במדרש אמרו מלאכי השרת לפני הקב״ה מפני מה נזרת מיתה על אדם הראשון אמר להם מפני שעבר קלה שנתתי עליו ועבר עליה אמרו לו והלא משה שקיים כל התורה ונזרת עליו מיתה אמר להם מקל׳ לחד לדקדק ולרשע עד כאן דברי זו ההגדה ורשעות ים לספק בזו הנגדה כי משה רבינו עליו השלום נזדמן גם כן עליו מיתה מפני שחטא ונאמר עליו ועל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני בעיני בני ישראל לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם ואמרו חז״ל שלשה נתקנאו במשה בעולם הזה ואלו הן בלעם ואיוב והמן הרשע בלעם מנין שנאמר ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב איוב מנין שנאמר כי איה מוסר אבי ואמי ואומר כי אם לא יראת שדי אכסלתו המן הרשע מנין שנאמר ויבא המן הבה ואומר להשמיד להרוג ולאבד וגו׳ ואומר ואת כל זאת איננו שוה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך ואומר אחר כל זה ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו כי הודיעוהו שהוא מזרע היהודים ואומר

שאמרו בפרק המוכר את הספינה אמר רבה בר בר חנה תלת
כתבה זאת התורה להודיע שמשה אמת ותורתו אמת כמו
שאמרו בפרק המוכר את הספינה אמר רבה בר בר חנה תלת
סוגלים היה מקום כבודו וכו' ירמיה שמו שנאמר ית' כבודו מלא
עולם והוה מושב מכל כמוך וכמוך לעולם מכאיבים ל
למיכאם ומכאיב למיכאים ומכל שאר המכעיסים לפני מן הקטן
שבהם ועד משיני גודל מעלתו כמ"ש מלפנו מבהמות ארץ ומעוף
השמים ועומד ואמר במקום אחד שגדל מן בהמות ועוף
השמים וגבר לך שהרצון בזה כי מלבד המכעיסים השפלים יעמוד
בהכרת השם ית' עם כל זה הוא נעלם ממנו ובתכלי' ההעלמה
כי כבודו מלא עולם והוא מושב מכל כמוך ועם כל זה משרתיו
המשרתים אותו תמיד סוגלים ומוריש היה מעלת כבודו
ועצמותו ועוכין ואומרים לו לפי שיהיה מבורך בפי זה גד שיהיה
והנה השם ית' כמו שאמר הוא נעלם בתכלית ההעלמה כמ"ש
הוא ית' כי לית אתר פנוי מיניה והוא הרצון באומרו ויאשב בחדרי
חדרים והנה י"י אמר לשכון בערפל והנה משה כשיקרב לדעת
את עצמותו וקרן עור פניו לו היה משיג מהשם ית' אלא עכן
וערפל כמו שאמר ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים וכן
הנפש היא בעלמת מעיני כל חי ולא כדיא מעיניה אלא עכיים
כוללים ולכן היה יאשכת בחדרי חדרים ולכן ידמה לשם ית' בזה
התואר הל' ' ומשם ההדמות הוא ית' כי כמו שהשם ית' ישוב כל
הבמציות לעצם שאין משינין כבודו כן הנפש משנת כל הדברים
ואיכן משינים אותה כי אי אפשר לומר כי כמו שהשם ית' לא
ישתנה דבר מן הוא לא ישוב הדברים הנשמיים והנה רשעי
ישראל היו לומרי' כי זה השם לא ירצה להם כמו שאמ' עליהם
הכבוד היו המעמיקים מיי' לפתור עצה והיה במשך מעשיהם
ונומר והנה הנפש ישוב עצמה וזולתה ולא ישוגה זולתה ולפי
הנ"ל עמנו היא בלתי מכר' את עצמה ותשבח את עצמה ואת
מולדתה עד שוכה לגל נרוך המיים כי לית התדבקה בשבתה ומן
היא עליון לעצמה ונמצא בהיותה בזה העולם לא ידעה מאשר
שם ותדע גלו הדברים הנשמיים שלכן היא רוחה ונשמה כרוחית
ולמה שהיתה הנפש דומה לשם ית' בחלו הדמיונים התפלל משה
לשם ית' בקריעת הנפש והנפש בהתייחסה ל הבשר ול"ז לומרו
כי מלך ב"ו כשמרדה עליו מדינ' ובא עליה והנשה טובים
ורעים למה שלא ידע מי הוא אשר חטא לו לבל השם ית' שהוא
לבדו יודע כל הרוחות ויודע אותם מיו רחוי שיענש כי אם החוטא
בלבד וזהו שאמר לל אלהי הרוחות לכל בשר הוא יחד יחטא
ועל כל העדה תקצף . והנה יש בכאן קפק גדול והוא אם היה
לומת שאיש אחד חטא בלבד איך בתחייבו ישראל כלייה ואמר
הבדלו מתוך העדה הזאת ואם רבים הם החוטאים איך אמר
משה הוא יחטא יחטא ונו' והנה השיב הרב רבינו חננאל
בתשובת זה הספק שמשה לא הבין בכוונתו כי כשאמר לו השם
ית' הבדלו מתוך העדה הזאת לא אמר אלא על דתן
ואבירם וקרח. והנה הרמב"ן השיב לזה בדרך אחר ומקובל ובדרי
מי חכם הן כי כל ישראל בתחייבו כלייה מצד שנקהלו כלם על
קהל מועד לרגות אי זה מהם יבוא והנה הזהירו אחרי רבים
ונתחייבו כלייה כי היה לקרח ועדתו לרגום אותם בחבנים אבל
לא די להם שלא עשו זה לבל נקהלו אל פתח אהל מועד לרגות
מה יהיה עליהם ובעבור זה נתחייבו כלייה ומשה המעיט
החטא ככל תפלות שעשה עד הנה ואמר אחרי זהו שאמר שיהרג הנורם
והמפתה לא האבים הנפתים אחריו וזהו שאמר האיש אחד
יחטא ונומר והנה השם קבל תפלתו ואמר כי לא יענש כי אם
הנורמים ואל האבשים אחר עצתם לקחת האחריות . והנה

שֶׁאָמַר יְגַדֵּל כֹּחַ יי׳ הָיָה לָךְ לַעֲזֹרְנִי · יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אֱלֹהַי
הַשָּׁמַיִם שֶׁיִּתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים וְיַתְקִיֵּם
דְּבַר כְּבִיּוֹתוֹ כַּאֲמוּרוֹ וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי לְעֵינֵי כָל הָעַמִּים
אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן ·

פרשת ויקח קרח

אֱלֹהַי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יי׳ · מַה רָאָה דָּוִד לִקְלֹס
אֶת הַקָּבָּ"ה בְּנֶפֶשׁ אֵלָּא לְמַד דָּוִד בְּנֶפֶשׁ זוֹ טָהֳרַת מַה הַקָּבָּ"ה טָהוֹר
אַף הַנְּשָׁמָה טְהוֹרָה תֵּבֵא הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא טְהוֹרָה וְתִשְׁבַּח לְהַקָּבָּ"ה
שֶׁהוּא טָהוֹר · מַה הַקָּבָּ"ה מָלֵא אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אַף הַנְּשָׁמָה
מְמַלְּאָה אֶת הַגּוּף כֻּלּוֹ תֵּבֵא הַנֶּפֶשׁ וְתִשְׁבַּח לְהַקָּבָּ"ה מַה הַקָּבָּ"ה זָן
אֶת הָעוֹלָם אַף הַנֶּפֶשׁ זָן אֶת הַגּוּף תֵּבֵא הַנֶּפֶשׁ וְתִשְׁבַּח לְהַקָּבָּ"ה
מַה הַקָּבָּ"ה רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה אַף הַנְּשָׁמָה רוֹאָה וְאֵינָהּ נִרְאֵית
תֵּבֵא הַנֶּפֶשׁ תִּשְׁבַּח לְהַקָּבָּ"ה מַה הַנֶּפֶשׁ יוֹשֶׁבֶת בַּחֲדָרִי חֲדָרִים אַף
הַקָּבָּ"ה יוֹשֵׁב בַּחֲדָרִי חֲדָרִים לְכֵן תֵּבֵא הַנֶּפֶשׁ וְתִשְׁבַּח לְהַקָּבָּ"ה ·
אֵין סֵפֶק שֶׁהַדְּבָרִי הַנַּעֲלִמִי מִמֶּנּוּ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִיד וְלִהוֹדִיעַ
לְאַחֵרִים אֶלָּא מִמִּי שֶׁבְּיָדוֹ אוֹתָם וְהוּא עַל הַדְּבָרִים הַגְּלוּיִים הַיְדוּעִים
לָנוּ וְלִמִּי שֶׁהִיא הַנֶּפֶשׁ יֶ"ת נַעֲלָם מִמֶּנּוּ בְּתַכְלִית הֶהָעְלֵם כְּמוֹ
שֶׁאָמַר הַכָּתוּב לְכֵן לֹא תוֹסִיף תְּלִי יִשְׂרָאֵל מְשִׁיעָ"ן יֹאמַר
שֶׁתְּלִי יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ כִּתְלִי הָעַמִּים שֶׁכָּל תְּלִי הָעַמִּים תְּלִילִים
וְהַעוֹבֵד לְהֶם רוֹאֶה וּמֵשִׁיג אוֹתָם וְהֵם יֶ"ת שֶׁהוּא תְּלִי יִשְׂרָאֵל אֵין
אֲנִי מֵשִׁיגִים אוֹתוֹ וַאֲכַחֵשׁ עוֹבְדִי לְמַעְלָתוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לָנוּ לַעֲבוֹד
לְמִי שֶׁאֵין לָנוּ הַכָּרָה וִידִיעָה מִמֶּנּוּ וְלָכֵן אֹמַר כִּי אֲכַחֵשׁ עוֹבְדִים
אוֹתוֹ מִכָּל שֶׁהוּא תְּלִי יִשְׂרָאֵל וּמֵשִׁיגוֹ בְּעֵת נִרְאֶה וְאֵם זֹאת הַהַכָּרָה
אִי דְּמָאִי לָהּ לָאָדָם מִמֶּנּוּ אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לַעֲבֹדוֹ וְהֵם חֲבֵרִים
חֲבִיבוֹ וְאֲהוּבוֹת הַקְּדוֹשִׁים כְּשֶׁהִתְחִילוּ לִקְרוֹת בְּשֵׁם יי׳ וְהָיוּ דּוֹרְשִׁים
שֵׁם אֱלֹהוּתוֹ בְּרַבִּים וְהָיוּ בְּיָמִים הֵם עוֹבְדִים הַדְּבָרִים הַנַּעֲלָמִים
וְלֹא הָיוּ מֵשִׁיגִים שׁוּם דָּבָר כְּבֵדֵל שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֶפֶשׁ וְלֹא כֹּחַ בְּנֶפֶשׁ לֹא
הָיָה בְּיָכְלָתָם לְהַשִּׂיג זֹאת הַהַשָּׂגָה הַנִּכְבֶּדֶת הָיָה מְיַחֲסִים שֵׁם
שֶׁהוּתוֹ לְכָל הַדְּבָרִים הַנּוֹדָעִים לָהֶם וְזֶה קָרְבָּנָם אֲבִיהֶם בְּשֵׁם
יי׳ אֵל עוֹלָם כִּי עַצְמוּתוֹ הוּא בְּתַכְלִית הֶהָעְלֵם וְהוּא נוֹדָע מִכָּל
זֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי הוּא מְסוּדָר בְּתַכְלִית הַתִּקּוּן וְהַסִּדּוּר
מִזֶּה שֶׁיִּרְאוּ הַלְּבָבוֹת כִּמָּה הַמְשׁוֹרֵר מוֹדֶה עַל כִּי נוֹרָאוֹת נִפְלֵאתִי
נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנוֹמֵר יֹאמַר כִּי אַף שֶׁהַפְרָנְסִים לְרוֹב סִכְלוּתָם
יִתְמְהוּ וְיִפָּלְאוּ מִכָּל דָּבָר כִּי כָּל פְּלֵאי הוּא הָעוֹלָם יְדִיעַת הַנְּפָשׁוֹת מֵהַקָּבָּ"ה
יֹאמַר שֶׁמַּעֲשֵׂה הַשֵּׁם יֶ"ת נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים עַל
שֶׁנַּפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד וְלֹא יִפָּלֵא מִכָּל סִכְלוּת אֶלָּא מִכָּל רוֹב
הַיְדִיעָה וְזֶהוּ יֹאמַר וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד וְלָכֵן לְהַרְבּוֹת כְּשֶׁאַתְּ מַגִּיעַ
לַעֲבֹדוֹ יֹאמַר וְתִשְׁבַּיעֵנִי בַּיי׳ שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ וְהַנִּכְבָּד מִכָּל תֹּאַר
נַפְשִׁי וְיֹאמַר לִי עַבְדִּי מִי הוּא זֶה הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְיֹאמַר לִי אַבְרָהָם
זֶה הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד הוּא יוֹצֵר הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְהוּא עֹשֶׂה אוֹתָם
וּמְתַמִּידִם וּמְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם כְּמוֹ שֶׁאָמַר וְתִשְׁבַּיעֵנִי בַּיי׳ אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ שֶׁהוּא בְּזֶה כִּי אַף שֶׁאֱלֹהוּתוֹ יִהְיֶה בְּלֹא
נוֹדָע יִהְיֶה נוֹדָע מִכָּל הַדְּבָרִים הַנִּשְׁמָעִים וְלָכֵן יַעֲקֹב כְּשֶׁרָצָה
לְהוֹדִיעַ זֶה הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד רָצָה לְהוֹדִיעֵנוּ מִכָּל הַתֹּאָרִים לֹא דָּבָר
נִשְׁמָעִי כְּמוֹ שֶׁאָמַר וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי הַשֵּׁם יֶ"ת הוּא כֵּיצַד
מִכָּל הַתֹּאָרִים שֶׁל הַדִּבּוּר הַנִּשְׁמָעִי אֲשֶׁר הוּא שֶׁהוּא מוֹשִׁיעַ
בְּעֵת נִרְאֶה כְּמוֹ שֶׁאָמַר וְאֹמַר מֹשֶׁה כְּשֶׁבָּא אֶל פַּרְעֹה כֹּה אָמַר יי׳
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שַׁלַּח אֶת עַמִּי וְגוֹ׳ שֶׁרָאָה בּוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחוֹ הַיָּפֶה כְּבֵדֵל
וְעִם כָּל זֶה הוּא אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֹמַר לוֹ פַּרְעֹה כִּי לֹא שָׁמַעְתִּי
מֵימְרָא דְּבֵי שְׁמַיָּא כְּבֵדֵל וְשֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא מְנִיעוֹת בְּלֹבֶד וְלָכֵן הַשֵּׁם

לומר יגדל נא כח יי׳ עם המאמר הנכבד שהתחלנו בו והנה ראוי
שנבאר בחטא המרגלים ובתפלת מר״עה והנה כפי דעת רז״ל
חטאו המרגלים באמרם נשלחה אנשים לפנינו כי ראוי היה להם
ללכת אל אשר יהיה הענן ואין להם לשאול שום דבר אלא כפי מה
שיאמר להם מר״עה כי על פיו יצאו ועל פיו יבאו ואם משה אמר
וייטב בעיני הדבר הרצון בו כי הוא היה יודע כי טובה הארץ
מאד מאד ואם יבאו המרגלים ויראום את פרי הארץ יחליפו כח
לעלות אליה למלחמה וזהו החטא הראשון ואמנם החטא השני
הוא אמרו אפס כי עז העם היושב בה והערי׳ בצורות וגם ילידי
הענק ראינו שם עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והאמורי ו
והיבוסי והפריזי יושב בהר והאמורי והכנעני יושב על הים ועל
יד הירדן אשר הרצון בזה כי מה יועיל אם הארץ היא טובה
ורחבה וארץ זבת חלב ודבש אם אי אפשר ליכנס בה כי העם
אשר היו בה עז כנמר וקל כנשר והערים בצורות וגדולות אשר
ימצאו בה שני סבות לבלתי יכול להלחם עמם כי העם עז והיא
הראשונה וב׳ שהערים גדולות ובצורות וגם ימצא סבה ג׳ גם כן
כי האנשים אשר הם שרי צבאותם הם חזקי׳ ותקיפי׳ עד מאד
והם יודעי׳ תחבולות המלחמ׳ דבר נמרץ וז״א וגם ילידי הענק
ראינו שם ואח״כ אמר שאף אם ירצו ליכנס לתוכה הכניסה בה
היא נמנע כ״ש הירושה והנחלה כי העמלק יושב בארץ הדרום
והחתי והאמורי והפריזי יושב בהר והכנעני יושב על הי׳ על יד
הירדן אשר לא ימצא להם בעבור זה מקום שיוכלו ליכנס בתוכ׳
לא מצד הים ולא מצד היבש׳ ולא מצד שום פאה והנה היה ראוי
לומר שהארץ הטובה וזה פריה והעם עז והערים גדולות וכו׳
אבל לא היה ראוי לומר אפס כי הוא כמו אבל וזה דבר ידוע
בדברים היעוצים כי כשיאמר איש עצה טובה או נכונה ויאמר
חבירו זאת העצה טובה ונכונה אבל זה ימשך ממנה יורה על
בטולה כן כונת אלו הרשעים לומר כי מה יועיל היות הארץ
טובה וזבת חלב ודבש כי הוא נמנע לרשת אותה מצד העם כי
עז והערים בצורות וגדולות ומצד שרי צבאותם אשר הם ילידי
הענק כל שכן וכ״ש כי אי אפשר בשום צד ליכנס לתוכה משום
עבר ומשום פנה לא בים ולא ביבשה ואז כל ישראל הרימו קולם
ולכן הוכרח כלב לשתוק את כלם ואמר כי עם שהאמת כן הוא
כמו שאמרו אלו הרשעים כי אינו נמנע לבוא אל הארץ וליכנס
לתוכה ולירש אותה אבל נוכל לבוא אל הארץ וליכנס לתוכה
ולירש אותה כמו שאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל
לה אז חטאו המרגלים חטא ג׳ ואמרו בפירוש לא נוכל לעלות אל
העם כי חזק הוא ממנו אפילו ליכנס להלחם עמהם ואז הלכו
מלפני משה ואהרן המרגלים ואמרו אל כל אחד מבני ישראל
שהארץ היא ארץ אוכלת יושביה וכל העם אשר ראינו בתוכה
אנשי מדות אשר הרצון בזה כי אף שיהיו ראויים להלחם עם
שבעה עממים והיו יכולים להם אין ראוי להלחם בעבורה כי
הארץ היא רעה ומשכלת וכל שכן שהוא נמנע להלחם עמהם
כי העם הנמצא בה הם חזקי׳ וגבורי׳ והוסיפו לאיים אות׳ באומר׳
ראינו את הנפילים בני ענק ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו
בעיניהם ועל זה בכו כל העדה ויתנו את קולם בלילה ההיא
ובכו בכיה של חנם וקבעו להם בכיה לדורות כי כחשו במעשה
יי׳ הגדול והנורא הנעשה להם במצרים ובים ובכל האותות ו
והמופתים הנעשות להם במדבר ולא נתחייבו כלייה כי תשש
כחו של מעלה באומרם נתנה ראש ונשובה מצרימה ולמה יי׳
מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפול בחרב נשינו וטפינו יהיה
לבז אשר הורו כי תכלית היציאה ממצרים היה להם לרעה והנה
חלול גדול כמו שאמר משה בתפלתו למה יאמרו מצרים ברעה

הוציאם וחשבו כי אין כח ביד השם להצילם משבעה עממין אשר
בעבור זה נתחייבו כלייה כי מרדו ביי׳ כמו שאמרו יהושע וכלב
אך ביי׳ אל תמרודו כי אין המניעה אלא מצד שאתם מורדים
בשם ית׳ כי אם חפץ יי׳ בנו יכול להביא אותנו אל הארץ הזאת
והנה הארץ היא טובה מאד מאד וראוי להלחם עליה לא כמו
שאמרו המרגלים ארץ אוכלת יושביה אז אמרו כל העדה לרגום
לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו כי כחשו במעשה יי׳
הגדול והנורא · ג׳ חטאו באמרם ארץ אוכלת יושביה כ״מש ע״כ
אמרו אמת וע״כ נתחייבו כלייה כמו שאמר וימותו מוציאי דבת
הארץ רעה לפני יי׳ · וד׳ חטאו באומרם וגם ראינו שם בני ענק
מן הנפילים כי הוסיפו אימה על אימה ופחד על פחד · וישראל
חטאו ראשונה באומר׳ נשלחה אנשי׳ לפנינו · וב׳ שכפרו במעשה
יי׳ וכי אין לו כח לעזור · ג׳ כשאמרו שכוונת יציאתו ממצרים
היה לנפול · ד׳ באמרם טוב לנו שוב אל מצרים · ה׳ כשישימוהו
בפעל כי כבר יחשב אדם עבירה ולא ישימה בפעל · ו׳ שאמרו
לרגום את שלוחי יי׳ והם יהושע וכלב לרגום אותם באבנים
בעבור שהיו מחזיקים אותם ועל זה נתחייבו כלייה כאלו עשו
עגל מסכה ואמר השם למשה עד אנה ינאצוני העם הזה ואמרו
ז״ל במדרש אמר הקב״ה אני צוחתי שני צווחות מפניכם סופכם
לצווח ד׳ בשעבור מלכיות עד אנה יי׳ תשכחני נצח עד אנה
תסתיר את פניך ממני עד אנה אשית עצות לנפשי יגון בלבבי
עד אנה ירום אויבי עלי צווחתי עד מתי לעדה סופכם לצווח
ונפשי נבהלה מאד רמזו לנו כי בזאת הלילה נגזרה גזירה על
אבותינו לבכות לדורות על בכיה של חנם בשעבוד ד׳ מלכיות
ויהיו משתעבדים בהם עד שלא ימצאו מנוח לנפשם עד שיבהל
האדם מרוב הצרות הבאות עליו כמו שאמ׳ ונפשי נבהלה מאד
ואתה יי׳ עד מתי והנה השם לרבוי אלו החטאים ולגודל פשעם
ומורדם רצה למחות את שמם מעל פני האדמה במהרה עד
שלא ישאר מהם שריד ופליט כמו שאמר אכנו בדבר ואורישנו
ואעשה אותך לגוי גדול אז התפלל משה אל השם ית׳ ואמר כי
אין ראוי לעשות ככה כי ימצא מתחלל שמו בגוים כמו שאמרו
מבלתי יכולת יי׳ והנה משה רבינו עליו השלום לא זכר בזאת
התפלה האבו׳ כמו שאמ׳ בתפלת העגל זכור לעבדיך לאברהם
ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך וגו׳ ולא הזכיר כאן
רב חסד ואמת ולא נוצר חסד לאלפים בעבור שהם כחשו שלא
היו בני אברהם ולא רצו לרשת את הארץ כמו שאמר ולמה יי׳
מביא אותנו ואמרו טוב לנו שוב למצרים והנה במדת אמת היו
מחוייבי׳ כלייה וגם כן לא הזכיר נוצר חסד לאלפים בעבור שאם
היו ראויים להצלה יהיה בעבור היותם בני אברהם יצחק ויעקב
ולכן לא התפלל עליהם באלו המדות ולא התפלל גם כן שהשם
יסלח ויעבור על עונם כמו שאמר בחטא העגל ועתה תשא
חטאתם ואם אין מחני נא כי בקש הכפרה לגמרי לא האריכות
אפים כמו שאמ׳ שלא ימית כלם כאיש אחד אבל שימיתם מעט
מעט באופן שיפסדו מהם ויתהוו מהם באופן שיהיו ישראל
קיימים ולא יהיה חלול השם בדבר למה שישראל אינם ראויים
לעשות עמהם פלא ואם בעבור שהם בלתי מוכנים ומצד כחם
ועצמם לא יהיו ראויים הם עם שבעה עממים כי השם ית׳ לא
יעשה נסים אלא לראויים כמו שאמר באומרו היה לך לעזרני כי
בא לטהר מסייעין אותו ולכן לא התפלל עליהם אלא שיסלח
להם ושלא ימיתם כאיש אחד כדי שיקיימו בניהם הבאי׳ אחריהם
ויעשם למודי יי׳ ויהיו במדבר מ׳ שנה באופן שיהיו גבורי׳ וחזקים
כמו שאמר ואז יכינו את נפשם ללחום כנגד הגוים ויבא להם
ריוח והצלה מאת השם ואז יתגדל ויתקדש שמו של הקב״ה כמו
שאמר

לו שבזה המדבר הגדול והנורא אשר בו נחש שרף ועקרב היה
השכל המעשי עיני לשכל העיוני וזה היית לנו לעיניים כי זולתך
לא יוכל השכל המעשי לעשות דבר והנה השכל העיוני והשכל
המעשי הם מחלקים בנושא רבי במאמר ובשאר הכפף התכונית
עם אלו השני כחות אשר כל אחד מהם קנה חכמה וידיעה.
ובאחד קנה המעשה הטוב אשרי אים אשר בהם יתערב וישתמש
מהם לעשות רצון קונו בתורה ובמצות כמו שאמ' אשרי תמימי
דרך ההולכים בתורת י' ויהיו נוצרי עדותיו בכל לב וכדומה
ולא יהיה כפתה אחר הדברים אשר לא יועילו ולא יזיקו וכמו
שאמר אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו ומי יזכה לשוא הכתרים
מעלתנו גדולה ונבוה וכשתפרד נפשנו מעל גויתנו יהיה שב אל
המקום אשר אמ' י' והוא המקום אשר אין חושך ואין כלמות ואין
העדר כל ואין מות אבל יאמר בו קשון ושמח' תודה וקול זמרה.

ברוך רחמנא דסייען.

פרשת שלח לך

יגדל נא כח יי'. כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה קושר
כתרים לאותיות של"ה הקב"ה למשה משה אין שלום בעולך של"ל
רבונו של עולם כלום יש עבד שנותן שלום לרבו של"ל אף על פי כן
היה לך לעזרני מיד אמר ועתה יגדל נא כח יי': אין ספק כי
הדברים העליונים פועלים בדברים התחתונים כמו מצא הכתוב
בדברים השפלים אבל כשלא יאמין לא יפעלו בהם כלל כמשל בזה
בשהלחם יקרוש ויזרע השדה אחר כן יתנועעו הדברים ה
העליונים ויהיה מטר אחר כן יהיר החל על פני כל הארץ ויצמיח
הזרעי בתוכן צמחה זרע לזרע ולחם לאוכל וכאשר לא יקרוש
הלחם ולא יזרע המטר והאור לא יעשו כלום: וכן גם כן אם
יתחבר המים אל השמש ויהיה הזרע מוכן להוליד בו ויהקבה
לקבל ההזרעה אז נותן המרי יפעל בשיתחברו זה עם זה אבל
בלי חבור לא יצמח אין מהמוכים אם כן הדברים העליונים כדי
שיפעלו בתחתונים נריכי' ל קדימת ההכנות ואם לא יפעלו
בלל וזה מבואר בכל הדברים הטבעיים וגם בשבע הבא ממנו
ת' לכדיהיו זה יקבל שפע יותר מחבירו בעבור ההכנה שיש לו
יותר על חבירו ואם לא יצמח לו הכנה לא יחול בו הרוח כמו
שאמרו חז"ל אין הקבוצה שורה אלא על חכם נבור ועשיר וכלם
במשה רבי שהכינוהו לא יחול על איש מהאישים אלא בחמצעות
שיהיו מוכנים לקבל השפע. ולכן אמרו בזכות ויסתר זכה
לקלסתר אשר הרצון בזה שלא עלה להביט ל השדים עד שיעלה
ראשון לכן זכה לקלסתר. ואמנם אלולי כבי ישראל למה אלא
הכינו עצמם קודם ההבטה של האלהים בתחייבו כלייה ובשרפו
בתבערה ואין השגחת השם יתברך כמו שאמ' כי ידעתיו למען
אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ונומר אשר הרצון בזה לכי
משגיח בו תמיד ולא תפרד השגחתי ממנו למען היותו מוכן
ורחוי לזה הפעל בעבור שהוא מצוה את בניו ואת ביתו אחריו
ושמרו דרך יי' והנה אשר אין להם הכנה השם ית' מסתיר פניו
מהם והיו לאכול. הרי התבאר שכל טוב הנמצא בזה העולם
צריך בהשגחה שיאצלו הדברי מוכניו' ואם לאו לא יקבלו השלימו'
אם כן הדבר העליון צריך להתחתון וזהו כוונת זה המאמ' הנכבד
באמרו כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים
לאותיות אשר הרצון בזה אשר היה נותן הצורות בחמרי' ומחדש
כי זה הפעל לי לאפשר מבלי שכל כנגדו. והנה משה חשב שהשם
ית' יפעל כל הנמצא מבלתי שיאצל בו ההכנה ואמר לו הקב"ה

כלום יש שלום בעירך על מה התימה לומר כלום יש תחתון
שיפעל שום פעל והשיב משה שהטוב והשלימו' יבא מצד הפועל
העליון שהוא לדון הכל וקבלת השלימו' יבא מהמעבד כי מהדין
יבא הטוב ומהמעבד קבלת השלימות לכך ואמר לו השם ית' כי
לפי שהיה לומת זה רואי לתתחתונים שיהיו לעליונים בשיתכן
השם ההכנה ואז יפעלו העליונים וזהו אמרו לפי שאשר הרצון בזה כי היה
לך לעזרני לז אמר משה יגדל נא כח יי' אשר הרצון בזה כי היה
מכין לאומתו כדי שיקבלו השלימות בעבור שיגדל כח יי' ויצמח
פעולותיו אשר בזולת זה קשה ובמכע ולהורות על זה העניין
אמרו בילקוט רבתי ויצא מן בית הדין כל הדרך גלו סנהדרין לא
גלתה שכינה גלו כהנים לא גלתה שכינה גלו משמרות לא גלתה
שכינה גלו תינוקות של בית רבן גלתה שכינה שנאמר ויצא מן
בת ציון כל הדרה ובתיב למעלה ממנו עוללים הלכו שבי לפני

צר.

והנה בזה המאמ' הנפלא כי כל זמן שיצמח המקבלים לקבל
השפע לא גלתה שכינה כי עדיין יוכל לפעול ומשם
כשהקטני' ילוקוח של בית רבן גלו לא כשאר מי שיקבל השפע
ולכן ירומה כללו השכינה גלתה לאחר שלא יגלה פעולותיה ולזה
גם כן למרו עוד ילדך תשי כל זמן שאני מבקש להטיב אתכם
אתם מתישים כחו של מעלה עמדתם על היש למרתם זה הלי
ואהוהו בקשתי להטיב אתכם חזרתם ולמרתם כתבה רשע
עמדתם על הר סיני ולמרתם כל אשר דבר יי' נעשה ונשמע
בקשתי להטיב לכם חזרתם ולמרתם הלה אלהיך ישראל אשר
הרצון בזה כי כל זמן שישראל מוכנים לקבל הטוב והשפע השלמי
יקבלו ואלו כח השם יתגדל ויתקדש כי ברלות פעולתו נודע
בעמים כי הוא אלהי האלהים וכשישראל לא היו רחויי לז השפע
שב למקומו ולא יוכל לעשות שום פעל כמו שאמר אני אעביר
כל טובי על פניך וקראת בשם יי' ונו' אשר הרצון בזה כי השם
ית' משניח בכל כחו ומכח כפי הכנתו לקבל השפע ממנו כי
אין המוציא מצדו כי שמש ומגן יי' יבלות לא ימנע טוב להולכים
בתמים כי כמו שהשמש יאיר בכל בית ובית כפי מה שיש לו
מהחלונות כן השם ית' הוא מרחם על יריאיו כפי מה שיש להם
מהכנה והכח לקבל השפע ממנו ולמה שישראל בשעלמו ה
המרגלים חטאו חטאים גדולים בעדרו מלקבל השפע מאת השם
ית' עד שיקומו בניהם הבאים לחריהם ויהיו מ' שנה במדבר
הגדול והנורא מקו' אשר שם נחש שרף ועקרב וזה מוליד נבורה
בנפש עם נוק הפרנסה כמו שאמר הרב המורה. והנה ישראל
היובאים ממצרים עם שלח היו יכולים להלחם עם הענקים ועם
ארץ שבעה עממי' אשר בנובה ארזי' נבהם וחסונים הם כשוכים
עם כל זה אם היו נדיקים ישרים לא היו נריכין כלי זיין ולא
להלחם עם שבעה עממים אבל היו נופלים לויביהם לפניהם
בחרב כמו שיעד בהיותנו נדיקים ושומרי התורה אם בחקתי
תלכו והנה ארון ברית יי' נוסע לפניהם לתור להם מנוחה ולא
לבדו הכח והנבורה להפיל לויבי ישראל לפניו וכאשר עמדו
וישלחו מרגלי' תשו כחם של מעלה ובשחרו כלתי מוכנים להיות
לוחמים עם ערים נדולות ובמרות בשמים ועם בני ענק לא על
ידי נס ולא מכחם ונבורתם היו במנים בעבודת ארץ ועל
הבבלים ועל הסומרי' עם היות סיר הבשר לפניהם וזה דבר ידוע
כי זה מוליד רכות בלב ולכן לא היו רחויים לז ליכנס לארץ ה
הבחירת עד שיקומו בניהם הבאים לחריהם ובחמצעות כחם
ונבורתם והסבה העליונה העומדת שהוא מלאך יי' שהיה הולך
לפניהם לתור להם מנוחה כמו שאמ' ומלאך פני הושיעם ואת
יתגדל ויתקדש שם יי' לעיני כל העמי' וזהו הרצון למה שהתחלנו

לומר

ואמנם הד' לזיך דברו מרים ואהרן בעבד י' זה אין לו
התנצלות אלא מה שאמר אהרן אשר נואלנו
ואשר חטאנו והנה כפרש חטאתם . והנה ר"ל למרו שאמרו
כשאמרו שהזקנים וחלדד ומידד מתנבאי אמר בפורה תשריצים
ואתי לנשותיה בעבור כי משבח הדבור למשה לא קרב אל נפוריה
אבל גרם לותה ומרים ואהרן למרו כי לא עשה זה בעבור היותו
נביא כי הם נביאים כמוהו ואין המשכב אסור ולכן לא פירשו
אחינו מהמשכב לא מרים ולא אהרן זולת לבעלה וזה לשאתו
ור"ל אמ' כי החטא היה על זה התואר כי למה שאמרה תשריצים
ואתי לנשותיהם למרו מרים ואהרן כי לא פירש משה מנפוריה
אלא בעבור שהיה אחורי וכעורה לא בעבור קדושת הש"ם אלא
בעבור שהיה כושית שהש"ם העלים לא לאהרן המשכב.
והנה עם שהמשכב היו אסור לנביאים אבל היה אסור למשה
בעבור כי קרן עור פניו ולא היה לפי כרחך עין מבלי שיתדבק
עם הש"ם הנכבד אבל שאר הנביאי היכם מתנבאי תמיד ולכן לא
כאסרה להם התשמיש ולמשה היה אסור . ולהורות להם זה בא
להם הנבואה פתאום ואמרו רבותינו ז"ל שהיו אומרי מים מים
שהיו טמאים מקרי לילה והוא דבר הנוגע ומקובל. והנה אמ' להם
הש"ם שלא להם היכיח שהם יהיו נביאים מבלי למעני ויהיו נביאי
י"עם כל זה יש הפרש בין נביא לנביא כי הם הש"ם ידבר עמהם
בחלום או במראות של נבואה אשר הוא לאחד משמים מהמיתה
אבל נבואת משה רבינו עליו השלו' נבואתו היתה עם הש"ם בהיותו
חולם או במראה הנבואה כאחרים אלא בהיותו בין הבתרים
ואחר שהודיע להם סודותיהם ואותות' נתן להם העונש ובטרעה
מרים בעבור שהיתה התחילה בפורעניות ומרים היתה מדברת
ואהרן המקבל ואמ' אהרן ז"ל גם אתי תהי כמת ז"ל עתה תהי לחותיכו
כנפל המת אשר יצא מרחם אמו ונאכל חצי בשרו וכן בשר
המוערב וזה פירוש זה הפסוק בחמתות וכן פי' החכם ר"ל כ"ע .
ואמנם לספק הם עם שהוא קשה . והנה ה"מבן השיב בזה
כי חשב משה כי בדעות העם מכחיני רבים שבדרי
מחשבת וידברו על לבם בעת תלונתם ואפשר כי כאשר יתגברו
הזקני וכאשר עליהן מן הרוח וידעו העם כי כאחרי הם לנביאים
לא יאפשר כלם על משה וישאלו תלונתם גם משה והנה כדבר
בחטא המתלוננים ובחטא המתאוים והנה חטא המתלוננים
מתלוננים הוא מנזרת לון וכן מחשבת לונך והנה דברי דבריס
של הבל ולכן שמע י' דבריהן ויחר אפו בהם ותאכל בקצה המחנה
ורבותינו אמרו שהיה זה הקצף על הרשעים שבעם ולזה הם
אנשי כני ישר' אשר כתחיבו כלייה במעמד הר סיני והם חטאו
בתבערה שהם דברו דבריס של תלונו ודבריס של לון בדבריס
העיוניים ולכן נשרפו כתבער' כמו שנשרף כלב ואביהוא באהל
מועד והנה האספסוף אשר הם ערב רב אשר עלה עם ישר'
ממצרים אלו יתלוו תלונה ובחטא' שלא היו כחשבים לכלום ומפי
שישאלו הם בשר ויבכו לפני משה לא יחוש להם והיו מפתים את
בני ישר' שיבכו וישאלו בשר וזהו שאומרו והאספסוף אשר בקרבו
התלוו תלונה וישובו גם בני ישר'ל ויאמרו מי יאכילנו בשר
ונתרעעו מהמן באמרם נפשנ' יבשה אין כל בלתי אל המן
עיניכו . והכתוב קצר מהמן ב' סגולות שהיו לו לאחד שמראהו
היה יקר ונעים כי פעמים רבות כעזב המאכל בעבורו שאין לו
מראה טעם לו איש לו טעם שהוא מר וכבד יעזב גם כן בעבור
שהוא מליכלך ומטונף בדבר אחר ואמר שהמן הוא טוב המראה
וזה והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הבדולח וטעמו מתוק לנפש
ומרפה לעגם וזה כטעם לשד השמן ואמנם שהיה נקי מכל סיג
שהיה יורד על הטל ולכן היה נקי וטהור וזה ובדרת הטל על

המחנ' לילה ירד המן עליו והנה גם כן יוכלו לאוכלו כאשר הוא
גם לטוקנו בריחים ועשו אותו עוגות או מ' זה דבר שירטו והנה
אלה רשעים היו מתאוננים על המן שהיה מזון יקר ונכבד
ומתגוים לאכול הדגים הרעים והנה יהיו זוכרים הדגים
והקשואים והאבטיחים והבצלים והשומים ולא היו זוכרים הרע
המגיע להם כמרירו שמרירו את חייהם בעבודה קשה בחומר
ובלבנים ונזרת כל הכן היאורה תשליכוהו ולכן חרה אף י' בם
ונקברו כלם בקברו התאוה וזהו מה שרתי להעיר בזאת הפרש:
ונשוב אל תחלת מה שהיינו והוא אומר כוספים אנחנו אל
המקום אשר אמר י' והוא ארץ ישראל כי בהיות
ישראל שם השם הגדול והכבוד הוא מלך עליהם כמ"ש בתחלת
דבריהו לתת לכם את ארץ כנען להיו לכם לאלהי' כל זמן שאתם
בארץ כנען הייתי לכם לאלקים אין אתם בארץ כנען כך יכול
להיו לכם לאלהים וכן הוא אומר בארבעי' אלף חלוני כבא עבדו
לפני י' ואומר כי כתן י' בידכם את הארץ וכבשתם הארץ לפני
י' ולפני עמו וכי תעלה על דעתך שישראל מכבשין את הארץ
לפני המקו' אלא כל זמן שהש"ם עליה כלו הוא מכובשת הא אינן
עליה אינה מכובשת וכעבור היות ארץ ישר'ל ארצות החיים כי
תוריש דארע' דישראל מחכי והש"ם משניח על זאת הארץ להיות
מוכנת יותר משאר ארצות עם שכלם שלו והוא משניח עליהם
אבל ישניח במקום זולת מקו' יותר כמו שאמ' לי' הארץ ומלואה
תבל וישבי בה ונומ' עם כל זה מי יעלה בהר י' כי יתחלפו
המקומות מכל המקבלים ולכן יתאוו החכמים והנדיקי' לקיות
בזאת הארץ ולהיות כוספים לפי שיהיו בקנה העולם כלו זה
המקום הוא מקומם הטבעי ולפי הטעם מכפר על ישבי כמו
שאמר וכפר לדמתו עמו כל שכן וכל שכן כי בהיות הדם בזה
המקום יוכל לעבוד את י' ויוכל לעשות את כל המצות כי רבים
מהמצות תלויות בארץ ולפ המצות התלוית חוצה לארץ יש
הפרש לעשותן בארץ או בחוצ' לארץ כמו אם יתפלל הדם במקו'
טהור או במקום מטונף והיות הדם בזה המקו' דבקה המקו'
המקום הראוי שהוא המקום אשר יש למשכיל כמ"ש תורת חיים
למעלה למשכיל והנה הדם רחוי שיהיה בכל מקומו נוסף על
זה המקום וכל תנועותיו ופעולותיו יהיו ע"פ י' כמו שבח הרמז
על פי י' יחנו ועל פי י' יסעו . והנה לדם יש לו כ' שכלים שכל
עיוני ושכל מעשי והנה אפשר שכ' על כל הדם שהשכל העיוני
יאמר אל השכל המעשי כוספים אנחנו אל המקום אשר אמר י'
והוא הר אשר חמד אלהים לשבתו ומי ומי העולים לזה המקום
כמו שאמר י' מי יגור באהלך ואמר במקום אחר מי יעלה בהר
י' ומי יקום במקום קדשו . ואמר שהוא אשר רחוי לעלות לזה
המקום שיהיה שלם בדעותיו ובמעשיו וקדוש בלשונו כמו
שבח הרמז בשבי אלו המזמורים הולך תמים ופועל צדק ודובר
אמת בלבבו לא רגל על לשונו ואמר גם כן נקי כפים ובר לבב
אשר לא נשא לשוא נפשו ונ' והנה הדים אשר שה לו רחוי לעלות
אל הר י' ויאמ' השכל העיוני אל שכל המעשי כוספים אנחנו לכה
אתנו והטבנו לך כי המקום הוא עולם שכלו טוב ושכלו תריך
בהפך זה העולם שהיו כלו טוב ואינו תריך ולמה שבשמת הלל
כעס הפשי מהמות יחשוב הלל שהשכל המעשי לא יהיה בשאר
בעבור שאחר המות אין מעשה וחשבון מהמות כי זה העולם
הוא מהמעשה והאחר לקבלת השכר ואמנם לזה השיב השכל
המעשי כי אני לא לרעי ואל מולדתי אלך כי הוא זה העולם כי לא
יועיל כלום לעולם הבלתי אל השכל העיוני שילך עמו ושמעם
שלא יעשה מצות שכבר עשאם בזה העולם ופנה דרך לשכל
העיוני להיות לו מורה בלי זה דבר יוכל לעבוד את י' לזה אמר

חכמים גדולים וכבירים וקדושי עליון והשיבנו בזה כי כל
חטא ועון ופשע בין שיהיה בכלי דעת נמור כמו מי שיחטא
מתוך בעולת בעל עם שיודע שהוא חטא גדול ועון פלילי יעשה
זה בעבור תאותו הגדולה ושריות לבו החזק . והנה השכל
בעבור חזק התאוה הוא מעורף כמו השכור ואין לו דעת שלימה
כמו שאמר הפילוסוף התאוה ישנה השכל ויעשה כזה נכפעלים
והנה הממין יעור עיני חכמים ויסלף דברי נדיקים בעבור
הבצע ולקיחת השוחד בחופן שהחל כשקבל שוחד לא יהיה שכלו
שכל לחנוני אבל יהיה בעבור הפעולות כמו השכור וכן גם כן
יקרה כשהלם יעבור על המצות לא בשגגה ולא בעבור התאוה
אלא בעבור מרד ומעל כמו שאמרו אמר מנשה הרשע שבע
על אמו ואמרו לו כלום יש לכחש בביאת אמו אמר זה הרשע
כלום אני עושה אלא להכעיס ולפי שהכעיסים יחשבו אזה החטא
הוא כעשה בדעת ובהשכל לא בשגגה ולא בעבור הפעולות לכן
שו רחייבים לעונש גדול עם כל זה הפושעים והמורדים הם בבלי
דעת נמור יפעלו פעולות שיש בהם עון פלילי בביאה ובדעת
ובהשכל ושו הם יותר חסרי דעת כמו דרך משל מי שטרף ביתו
בעבור שנגח שנזד הגר על רגש מטתו וישן ואחר כפל הגר
ובער ושרף את הבית או מי שטרף ביתו בעבור שחשוד שיניע
לו מזה הפועל תועלת מה שימנע מועדות כפף ונזק ואחר כן
לא מצא כלום או השוטף ביתו לא בעבור שנגח ולא בעבור ס
שהשריפה היה טובה וכי לא הבית מועיל לשום לדם ולכן רחוי
לשריף אותה זה היה הוא שכל שבשכלים ואלו הם אשר להם
התחלה השכלית בכללות מהם ועל שו אמ׳ הביא הי המחזירים
לרע טוב ולטוב רע שמי׳ חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק
ומתוק למר ואמ׳ שאלו התנשי׳ חשבו שהם חכמי׳ ושפעולותיהם
לא היה בבלי דעת וזהו אומרו הי חכמי׳ בעיניהם ונגד פניהם
נבונים . והנה יתבאר כי כל חטא ועון ופשע ומרד היו
כעשים בבלי דעת ונתאמת מה שאמר הפילוסוף כל רשע בכל
ויתבאר גם כן ממה שאמר דוד לב טהור ברא לי אלהים ורוח
נכון חדש בקרבי אשר הרצון בזה כי פשעו וחטאתו היה שהפשע
והשכל לא היו על משמרתם הטבעי אבל היו מעורבי ומבולבלי
כמו השכור וכמו שאמר הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי
והנה הדברים הנעשים בבלי דעת אין רחוי לבקש להם תכלית
כי הם נמשכים מכח החומר ולכן אמר אהרן קדוש י׳ על פשעו
ועל חטאתו כי לדוכי לא כח תשת עליכו חטאת אשר נחלנו
ואשר חטאנו כי הפשע היה בעבור סכלות וזהו אומרו נחלנו
ולכן חטא ואשם התשובה היה תשובה כללית לכל הנדיקים אשר
חטאו ואשר עוו ואשר פשעו . והנה אמר שלמה כי אין נדיק
בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא כי למה שהיה הפשע השכלית
דבקה עם זה החומר החשוך לי לפשר שבזמן מהזמנים לא יטה
הפשע להיות שכלי והיותו נוטה אחר החומר ואז הלדם יפעל
הפעולות המנוולות והפחיתיות ועם כל זה כאמר בחטא יתנו
ובחטא אשר נדיקים בפי קדרש בפרשה :

והנה בחטא יתנו נאמר כי למה שהיה הלדם משתוקק
בטבע אל הרעו ואל משפחתו ולפי שיהיה ללדם
עושר וכבוד בארץ נכריה ישתוקק השתוקקות גדול לשוב אל
הרעו ואל מולדתו לפי שיהיה במעט טוב והנה יקשה על הלדם
לעזוב הרעו ומולדתו הלא תראה כי לברהם אביהו בעזבו הרעו
ומולדתו כאמר לו שיתנו בשכר זה ואעשך לגוי גדול ואברכך
ואגדלה שמך והיה ברכה אשר הרצון בזה כי אין רחוי ללדם
לעזוב הרעו ומולדתו אלא בעבור טובות גדולות . והנה
כשנאמר לו אל נא תעזוב אותנו כי היית לנו לעינים כי על כן
ידעת חנותנו במדבר והיית לנו לעינים והיה כי תלך עמנו
והיה הטוב ההוא אשר יטיב י׳ לנו והטבנו לך שכדר לו משה
ליתן לו חלק ונחלה בארץ הכנענית אז קבלו והלדה ברבר והלך
עם ישראל כדרך שאמרו בירושלמי בכי קבי חותן משה מביאין
וקורין דכתיב לכה אתנו והטבנו לך ואל תאמר שהלך לנייר
משפחתו ולהביאן תחת כנפי השכינה יכול הלך ולא שב תלמוד
לומר ויאמר שובו לכם לבתיכם לכו סורו רדו .

והנה בספק הב׳ נאמר שכבר אמרו רבותינו שהדברים
כמשמען והוא מאמר רבי עקיבא גדול המשנה
והוא דעתו של הנקלוס הגר אבל למה שלא היה זה החטא בגלוי
אלא בסתר מחל לו הב״ה ורבינו הקדוש ורבי שמעון משיבין כי
אין דבר כמשמעו חס ושלום שמשה יאמ׳ הנאן ובקר יחטא להם
ומצא להם שהוא עשה כפלאות גדולות ממכי אבל לחטא אומר כי
אין רחוי שיתן להם עד שלא יחכלו עוד ואמר כמתמה כי אין
רחוי לתת להם בשר וימצא להם עד שלא יחכלו עוד וכן ושם אתו
כל דגי הים יאסף להם ומצא להם מלשון סיפוק ואחד אומר כי
אף שיתן להם הש כל נרכם ותאוותם לא די להם אבל לעולם
יהיו מתלוננים כי אין לדם שייכל למלאת נרכי המתלוננים כי
אף שיתנו להם כל מה שאלו עוד יסיפו לחטוא ואלו הבלעות
הם על דרך דרש ורבי אבדימס ן׳עזרת השיב כי משה היה חושב
שלא יחדש השם מופתים כי אם להנדיק בניהו . והשיב הל׳מדן
שזה הדבר היה נכון כי כבר עשה עמהם כשלו הרשעון במן
וכלם על תלוננותם נתנו להם וזה הרב השיב כי כאשר יעשה
השם יתׄ׳ אותות ומופתים את ישראל כלם לטוב להם כי רחמיו
על כל מעשיו זולתי כאשר יגע הקנף מלפני י׳ על עובדי העגל
שיעשה עמהם בקף ונחמה . והנה אין בכתים רק טובה שלימה
בראמ׳ לו נקמה במדת הדין אבל עתה כשאמ׳ לו שיתן שלותם
ויאכלו בשר עד אשר יצא מאפם והיה להם לזרא ידע משה שלא
יאות מאת השם להבדות להם בשר כאשר נתן להם דנן שמים
כמו שאמרו אל אין דבר רע יורד מן השמים אבל בעבור שאמר
בפיו

יהיה הכרמי ההנעה למה שהשם נתר ודבר טוב על ישראל.
והנה יתרו למה שהיה משאר העמים זה המקום לא היה טבעי
לו לחבל היה מקומו הטבעי תרבו ומולדתו ולכן אמר לא כי אם
אל ארצי ואל מולדתי אך ואמר לו משה כי למה שהוא היה עיני
ישראל והיה להם לעיניים ולהודעת להם הדרך הישרה בעצתו
הכשרה כבר רצוי שהגיעו לו מהטוב מה שיגיע להם. והנה
למה שהיו במדבר התעכל שלא קבל מהם הטוב הרצוי לבו ולזה
אמר אם אל ילך עמם שיתגו לו שכר טוב וחלק ונחלה עם ישראל
ולמה שכל דבר שיתגוענע לחי זה דבר כבד לאפשר שימצאו לו
מעיקים אם בדרך כדי שלא יגיע אל מקומו ואם אחר הנעתו אל
מקומו כבר ימצאו גם כן מי שמסירים אותו ממנו התפלל משה
שיסרו המעיקים כמו שאמר קומה יי׳ ויפוצו אויביך וגו׳ ואחר
המנוחה התפלל ואמ׳ שובה יי׳ רבבות אלפי ישראל מלשון בשובה
ונחת שימצאו שם מנוחה ולמה שזה המקום אשר אמ׳ הוא המקום
המיוחד לבני ישראל בנפשה ובלתה נפשו של משה ליבנם בארץ
כמו שאמר לעברה נא ואראה הארץ הטובה הכר הטוב הזה
והלבנון ולמה שהיה כל דבר טבעי כשהיה קרוב אל מקומו
יותר במרוצה ילך אליו כמו שיקרה בלבן כשירד למטה כי כל
מה שיקרב אל המרכז ילך יותר במהירות כן משה רבינו למה
שהיה קרוב לארץ היה לו תשוקה גדולה ובמרצת להגיע אל זה
המקום ולא זכה בעבור מי מריבה ובעבו׳ כי לא היה רצוי שהעם
אשר יצא ממצרי׳ הוא היה רצוי להם יהיו הם כלם פגרים מתים
בחומה לארץ והוא לבדו בכבם לא היה לו זה הדבר לכבוד ו
ולתפארת או בעבור להיות לנו לחות ולמופת להיו לנסי תוכח
לארץ חיים כי משה רבינו עליו השלום וזכה להיות נקבר בחומה
לארץ ולא בארץ כדי שיהיה לנו תקוה ובטחון שעתידים אנו
לקום ליום אשר אמ׳ יי׳ הני יתנבאר כי מקומנו הטבעי הוא ארץ
ישרל ולכן אמרו חז׳ל שבעה תרבו ברח הקדוש ברוך הוא ומכלם
לא בחר אלא ארץ ישראל שנאמר תמיד עיני יי׳ אלהיך בה ואם
שמקו הארץ היה כל מקום המשתחל אבל יש לה מקום מיוחד והוא
המרכז. והנה עם שמקומנו הטבעי ארץ ישרל מקומנו הטבעי
המיוחד מן המיוחד הוא הר המוריה והוא הבר אשר אמר
אלהים לשבתו ולכן אמרו חז׳ל כל המתפלל בחוצה לארץ יתפלל
כנגד הארץ והמתפלל בארץ יכוון כנגד בית המקד׳ והמתפלל
בבית המקדש יתפלל כנגד בית קדשי הקדשים והוא המקו׳ אשר
הכל פונים בה. ולכן אמר דוד שמחתי באומרים לי בית יי׳ נלך
כי למה שהיה המקו׳ הטבעי לנו והוא המיוחד מן המיוחד היה
שמח מבשורת כשהיו אומרים לו שילך לזה המקום ואמר לף על
פי שעם רוב התענוגים הגמורי׳ בירושלם לא זכינו ליכנס לתוכה
והנה כבר ימצא הדבר מלבת על עיר אשר לו תשוקה כמרצת
בעבור שלא ימצא שהמלון עשה יום ויאכל וישתה יפן ואמר
שלף שלא זכינו ליכנס לתוך ירושלם בעבור היות עם רוב לדם
כי עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלם עם כל זה שמחתי כ
באומרים לי בית יי׳ נלך. והנה ימצא בירושלם רוב לדם ותבצי׳
ונפשים הרבה כמו שנ׳ תאוותי מלאה עיר הומיה קריה עליזה
והנה כתן הנפה בהיות מלאה לדם ואמר ירושלם הבנויה
כעיר שחוברה לה יחדיו אשר הרעון בזה כי העיר אשר התחברו
אליה כל העיירות הקרובות והרחוקות למקח ומכר כי אפשר
שלא יהיה מלאה לדם כמו שיקרה בעיירות הגדולות אשר יש
להם יומא דשוקא ובבר היה ירושלם מלאה לדם בעבור שכל
התבעי יעלו אליה להודות לשם יי׳ כפרט קהל עדת ישראל כמו
שאמר שם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם
יי׳ וכבר יקרה גם כן בנפשו ב׳ היות ירושלם מלאה לדם בעבור

שיעלו אליה על כל ריב וכל נגע. והנה הוא מבואר כי המקום
אשר יעלו אליה למשפט יתמלא שם מהשפט רבים מכל המקומות
כמו שאמר לכו ונעלה אל הר יי׳ ויורנו מדרכיו כי מציון תצא
תורה ודבר יי׳ מירושלם וכבר יקרה גם כן שהעיר מלאה לדם
בעבור שפך דרבעה בעבור היות מקום המלכות כי המקום סב״ו
אשר בו שבר המלך ובו כסא מלכותו ימצאו בו מהשים רבים שם
בעבור שכלם יעלו אליה למקח וממכר ושם בעבור שכלם יעלו
שם להתפלל ולהודות לשם יי׳ וגם מפני שהיה מקום משפט כי
היו שם סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה וכלם יעלו אליה למשפט
כמו שאמר כי יפלא ממך דבר וגו׳ וקמת ועלית אל המקום וגו׳
וגם מפני כי שם היו כסאות למשפט בסאות לבית דוד ובעבור
זה היה רצוי לדם שימצא מלכת לירושלם שלא ימצא שם מקום
ללון עם כל זה למה שהיה המקום הוא המיוחד מן המיוחד לנו
והוא מקומנו הטבעי לבן נכספה וגם כלתה נפשו כל ישראל
כלים אחד לעלות אל המקום ועל זה נאמ׳ נמלאך נפשי לחלהים
לחל חי מתי אבוא וארחה פני אלהים והתפלל שיסיר השם יתׄ
המעיקים כמו שאמר שפטני אלהים וריבה ריבי מגוי לא חסיד
מאיש מרמה ועולה תפלטני ושהשם ישלח מלאכו לפנינו וירנו
מדרכיו בלשון שנינה לזה המקום שנאמר שלח מורך ואמתך
המה ינחוני יביאוני אל הר קדשך ואל משכנותיך. והנה אמר
דוד שהיה מבקש השלום בעבור שני דברים בעבור כי
זה המקום הוא מקום עם יי׳ והוא מקום בית אלהי ישראל ועל
זה כאמר נוסעים הנכנו אל המקום אשר אמר יי׳ ואל זה היתה
מגמתינו ונם כלתה ונכספה נפשו כל אחד מישראל.

והנה אחר שבשלם זה רצוי שנעיר על קצת פסקות בזאת
הפרשה. והנה הרשונה יש לומר כי יתרו אשר בא
לחסות תחת כנפי השכינה איך לא קבל ממשה בשומרו לכה
אתנו והטבנו לך והשיב לא כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך
והנה בקש לחזור לנזרו הראשון והנה היה רצוי לא מהמבשים
כל שכן ליתרו אשר אין ספק כי למד ממשה תורה ומצותי תורה
ואיך עזב מקור מים חיים ללכת אחר הבבל ש אדמו ול מולדתו.
ב׳ מי שנאמר עליו בכל ביתי הוא נאמן איך אמר ובקר
ישחט להם. ג׳ איך יהושע בן נון אמרה לו על התבשי׳ המתבבאים
והיה לו מדת הקנאה והוא פחיתות גדולה אשר אין למעלה
ממנו כמו שאמר ובקנא קנאתי. ד׳ איך מדים ומהרין
דברו במשה ולמה עלה על דעתם לשלוח לשונם על מלאך יי׳
והנה כמה נדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יקטא כי יתרו אמר
לא כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך ומשה עבד יי׳ אמר הנאן
ובקר ישחט להם ומצא להם ויהושע אשר ממך משה ידע עליו
מ׳ולדוכי משה כלאם ומדים ואחרן דברו במשה והשוו כבוהתם
לכבוהתו. והנה מזה ירחה כי אין נדיק בארץ אשר יעשה טוב
ולא יקטא והנה יש לומר ולשאול כשאלה ממשה לתת להם בשר
איך בקש עזר וחברה שיעזרו לו כי זה הפעל לא היה אפשר
שימצא אלא על ידי נס כי בשלמא אם היו מבקשים ממנו על
ריבם ונרחם היה אומר לו מוכל לבדי שאת אתכם אבל לתת
להם בשר מה יעשה הזקנים היד יי׳ תקצר ואם היה זה על ידי
נס לא יועילו ולא יזקו הזקנים.

והנה לתרבעה פסקות הרשונו כאמ׳ תשובה כללית ביתרנו
אותה בפרשת כי תשא על העגל אשר עשו ישראל אחר
דחייתי׳ היד הגדולה אשר עשה יי׳ במצרי׳ ומעש׳ יי׳ הגדול והנורא
שהיה מעמד הבבחר וירידת המן והבאר ומלחמת עמלק וכל
שאר הנסים הגדולים אשר היו בעיניכם אין דרו מהר מהדרך
אשר צוה יי׳ ויעשו עגל ומסכה ואיך תמוה דוד ושלמה שהיו

אחר לפרש בהעלותך

כלם יש להם תכלית אחד והוא השם יתעלה כמו שאמר כל פעל
יי׳ למענהו כמו שהתבאר בחכמה אמיתית כי תכלית כל נמצא
הוא השם ית׳ כי הוא תכלית התכלית וסבת הסבות וכמו שאמר
כל הנקר׳ בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו וכן המדינה
עם שיש לה רבוי עם ואלו כלם מחולפים קצתם על קצתם וכלם
ראוי שיכוונו לתכלית אחד אם כוונו הקיום והעמיד׳ וההשארות
ואם לא במהרה תפסד כמו שאמר בעת בואם אל הר סיני ויחן
שם ישראל נגד ההר אש׳ כלם היו כאיש אחד בלב אחד כדי לקבל
עליהם עול מלכות שמים ואמנם בשאר המסעו׳ שהיו במחלוקת
נאמר ויסעו ויחנו שהיו כלם מחולפים זה מזה בכוונת זה והנה
האדם הוא מיוסד מרבים כי יש לו מאתים וארבעים ושמונה
אברים אשר כלם מחולפים וכלם יש להם תכליות משונות כי
העיני׳ לראות והאזני׳ לשמוע והיד למשש והלשון לדבר ולטעום
וכן כל שאר אבריו הם מתחלפים אלו מאלו בפעולותיהם וכלם
נבראו ונעשו בעבו׳ השכל אשר הוא תכלית התכליות וכשימצא
שכל אלו הדברים כלם יכונו לתכלית אחד והם כדי שישמשו את
הנפש והנפש ישיג את בוראה ויעבוד אותו כפי מה שבכח אדם
לעבוד אז הגוף והנפש כלם יפנו אל תכלית אחד וישתמשו
הכחות הנפשיות כלם והאברים כלם בעבודת השכל והשכל
בעבודת הש׳ אז האדם הוא בצלם אלהים ובדמותו ובזה אפשר
שישאר ויבא מלך מלכי המלכים אבל כשהאבר פונה לעשות
פעולתו כמו העין לראות הצורות הנאות כדי שיתענג בהם
העין והשמע לשמוע קולות ערבות והטעם לטעום הדברים
הערבי׳ לא אשר הם טובי׳ אז יאבד הגוף והנפש במהרה ותשאר
הנפש חסרה מכל טוב ויהיה תכליתה הולכת לאבדון כלפי
הבהמה ולהורות לנו שהאדם עם שיש בו דברי׳ רבים מתחלפים
ראוי שיעשה כלם אגודה אחת לעשות רצון קונם שהוא ראש
ואדון בטבע אשר בעבורו נבראו ולהורות לנו זה הסוד אמר
ית׳ שאף שבמנורה יהיו אברים רבים מתחלפים והם ששה נרות
שכלם יאות להם שיאירו אל מול נר האמצעי ושיפנו כלם אל אשר
יהיה הראש כי הוא התכלית ולכן ראוי לכל חלקי העולם שיהיו
הולכים אחר הראש ויהיה מגמת פניה׳ לבקש המלך יי׳ צבאות
כי הוא תכלית התכליות וכן כל מדינה ומדיב׳ אשר היא מיוסד׳
מרבים ראוי שיפנו כלם אל הראש וכך האדם עם שיש בו אברים
רבים מתחלפים ראוי שיפנו כלם אל תכלית אחד והוא בקשת
תכלית השכל והוא החכמה ויראת יי׳ וזהו מה שנאמר אל מול
פני המנורה יאירו שבעת הנרות ואמרו ז״ל כל השם אורחותיו
בעולם הזה זוכה ורואה פני השכינה ושיכוין האד׳ בפעולותיו
לתכלית אחד והוא התכלית אשר בעבורו היה האד׳ והוא עשות
הדברים לשום שמים ואמרו ז״ל בכל דרכיך דעהו ואפילו לדבר
עבירה אשר הרצון בזה כי אפילו במאכל ובמשתה ובמשגל אשר
אלו הדברים הם מכוערים ומגונים והם חרפה לנו יכוין האדם
היותן לשום שמים יאכל וישתה כדי שיתקיים הגוף לא לערבות
כבהמה ויהיה מהנא׳ עליו צדיק אוכל לשובע נפשו אשר הרצון
בזה כדי שיקיי׳ גופו באופן שנפשו תשאר ויוכל לעבוד את השם
ית׳ ואמנם כשישתמש באלו הפעולות בזולת זה יהיה במדרגת
הבהמות והרשעים אשר יותר פחותים מהבהמות כמו שאמר
ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמו׳ נדמו ואמנ׳ כיון גם כן שיאירו
שבעת הנרות אל מול פני המנורה ואמרו ז״ל מכאן שהאמצעי
משובח כי פעל הוצאת ההון ההתקוממות והאכילה והשתייה
והבעילה והכעס והשחוק יעשו מפנים רבים וכל אחד מהפנים
הם חטאים גדולים אלא בהיות על צד המצוע כי כמו שאמר ה
הפילוסוף האמצעי בכל הדברי׳ משובח והיתרון וחסרון יפסדו

הפעולות ולכן ראוי לאדם שידבק באמצעי כי הוא הדרך שלמד
אברהם לבניו כי נאמ׳ עליו כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו
ואת ביתו אחריו ושמרו דרך יי׳ כי לפזר ממון ולהיות נבל אינו
צריך לא חכמ׳ ולא ידיעה ואין אדם צריך למלמד כי אלו הפחיתיו׳
האד׳ יוכל ללמדם מעצמו ואמנם דרך יי׳ שהוא בקשת האמצעי
הוא דבר קשה ולכן צריך מלמד שידריכנו לכן אמר למדו היטב
דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה אשר הרצון
בזה כי אין ראוי לחשוב שהטוב והמעלה אינו צריך למידה וכי
יוכל אדם לקנותם בעצמו כמו הקניינים המגונים והנה כמו
שמלאכה מהמלאכות לידע אות׳ ראוי שיהיה האדם לומ׳ מאחד
שהוא בעל מלאכה כן ראוי למי שרוצה להיות מעולה שידבק
בחכמים בכל מיני דבקות ואמנם להיות האדם טועה מדרך
השכל אין ראוי לשום אדם שיהיה מתנהג עם אחרים כי הוא
מעצמו יוכל האדם להיות בלתי בעל מלאכה וכמו שההולך
בדרך קודם יגיע אל מקום חפצו צריך אל מורה דרך ואמנם
להיות חוטא בדרך אינו צריך שיודיעהו אח׳ כי הוא בעצמו יוכל
להטות מהדרך הישר ולכן נאמר כי יודע יי׳ דרך צדיקים ודרך
רשעים תאבד יראה כי למה שדרך החכמי׳ הם דרכים מוגבלים
ונעשים בחכמה ובידיעה ולכן יפלו תחת הידיעה ואמנם דרכי
הרשעים למה שאינם דברים נעשים בחכמה ובדעת אלא כפי
תאותם הרעה לא יפלו תחת הידיעה ולכן יאבד ממנו השם ית׳
אותו הדרך למה שאינו נופל תחת הידיעה אבל דרכי הצדיקי׳
הם ידועים לו והצדיקי׳ בעבור זה הם מושגחים ממנו כמו שאמ׳
הנה עין יי׳ אל צדיקים ואזניו אל שועתם · ואמנם הרשעים הם
בלתי מושגחים ממנו כמ״ש והסתרתי פני ממנו והיה לאכול
ובעבו׳ זה ראוי לאדם שיהיה בבתי מדרשות כדי שידבק בעשות
הטוב שהו׳ האמצעי בכל דבר ולכן ראוי שיהיו כל פעולו׳ האדם
מגמת תכלית אחד ויביטו כל פעולותיו אל בקשת האמצעי
ולכן אמר רבי נתן אל מול פני המנור׳ מכאן שהאמצעי משובח
ולמה שאלו השני דברים בתכלית הקושי שימצאו כל פעולות
האד׳ עם רבויים וחלופם שיבקשו תכלית אחד ויבקשו האמצעי
גם כן שהוא הטוב בעיני האלהים ואדם ואי אפשר שימצא זה
אלא בשרידים אשר יי׳ קורא צוה לאהרן שיהיה הוא מדליק את
הנרות לרמוז לנו על הקושי הנעת אל השני ענייניים שאמרנו
וצוה שיהיה דולק את הנרות עד שיהיה הלהב עולה מאליה
לרמוז לנו כי פעולות המעלה אינם טובות אם לא יצאו מקנין
חזק ויצאו ממנו כמו המים אשר יצאו מהמעין כאלו המעולה
הוא נחל נובע ולא ימצא לו מונע בפעולות המעלה אבל יעשם
בשמחה ובטוב לבב מבלתי שיעשה בפעל מהפעולות כי אינו
צדיק מי שלא ישמח במעש׳ הצדק׳ ולא ישר מי שלא ישמח במעש׳
היושר ולא גבור מי שלא יפעל הגבורה בשמחה ובטוב לבב כמו
שאמר על כל זה שמחה לצדיק עשות משפט וגו׳ ואלו הפעולות
כשהם נעשי׳ מפני מכריח או מפני דבר מחוץ לא יתענג האדם
בהם ואינם פעולו׳ שבעבורם יקווה האדם שכר המוכן לצדיקים
לעתיד לבא ובעבור זאת הכוונה גם כן צוה שהמנורה תהיה
מקשה כאלו הדברים באים ממנה ועצמות לא על ידי חבור ולא
על ידי דבר אחר וכן ראוי שיהיו פעולות המעלה כמו שאמר
כי יצאו מהאיש המעולה כאלו הוא נחל נובע אשר כל מעשיו
הם נמשכים ממנו לא על ידי מכריח בה מחוץ כמו שאמר דוד
אשכילך ואורך בדרך זו תלך איעצה עליך עיני אל תהיו
כסוס כפרד אין הבין וגומ׳ שהרצון בזה כי אין ראוי לאדם
לעשות הפעולות הטובות ולמנוע מהרעות בעבור אחר
שיכריחהו אל הפעל ובעבור יראתו מהעונש כי אז יהיה
במדרגת

לא ישיגהו לחל מלכחות הנשמיות ויי שיש למען חסדו ירריכנו לזאת ההבלקה ויסיר ממנו המעיקים בחופן שנזכה ונחיה חיי העולם הבא אמן וכ"ל.

פרשת בהעלותך

על מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. כל השם מורחתיו בעה"ז וזכה ונחלה פני שכינה שנאמר ושם דרך תרלמו בישע אלהי לל תקדי ושם תלת ושם. אין ספק כי המנורה יש לה כוונת הדבה והשמה ככוכב הערבי והאור שכל מה שלא יכנסו תחת אותו הסדר ויישר הם מוכחים בהפלת המקרים כמו שאמר דרך רשעים כחפלה לא ידעו במה יכשלו ובהפך ואורח נדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום עד שבעבור היות האדם תחת זאת התורה הנכבדת יהיה כאלו הוא בחור תדיר ועל זה אמרו ז"ל לא שאלי נדיך לתורה אבל הזהרתי אתכם על הנרות כדי שתדעו חבתכם לפני. שנית להורות כי אף שיהיה האדם בתכלית הקדוש נדיך שישתלם בפשו בחכמו' ובדעות כי בזולת זה בפש לא טוב וכו' בשמת אדם ושם הבר יהיה בלי אור לא תעשיל כלל כן ראוי שיהיה בפש האדם דורשת השלימות בחכמות ובדעות המועילים לו את תקוכו ועל זה רמזו ז"ל לא שאלי נדיך לתורה אלא בשבילך שנאמר ויקרו אלך לאור הקב"ה למשה לא שאלי נדיך לבר אלא בשבילך שתהא רואה אם אתה נכנס ויוצא. ג'לפרסם מעלת הבית והמקדש על שהיה מבוקת העולם כי הפלים בתוכו שהיה שרש השכיבה ושורש הבחירה והיה מעיין של מעלות המעלות ואותו המקום ימצא אדם כל שלימות כמו שאמ' בכון יקיים הר בית יי' בראש ההרים ונהרו אליו כל הגוים ואמרו לים אל דעתו לכו ונעלה אל הר יי' ואל בית אלהי יעקב ובלבד בחורחותיו כי מציון תצא תורה וגו' ועל זה אמר בזה המקום כמו שהשמש מאיר לעולם כך בית המקדש מאיר לעולם כמו שאמ' והלכו גוים לאורך. ד'להורות לנו קהל מבשים שהלל יתלא לא יבטרך דבר מברוחיו וכל מה שיוצא מן הממעות הוא לתועלתם לא לתועלת עצמו ולזה אמרו במדרש כשהקב"ה נותן לישראל נותן בפי כלו ובשביקש משה ביקש בפי כחם כמו שאמר וי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן ולילה בעמוד אש להחותם הדרך ובשביקש מישראל לא בקש שלא להאליק נר תמיד. ה'היה היותר למיתית מכלם להעיר על חמוכת השלחן הבפש כי כמו שהאור אין רצוי שיפסד אבל היה בכחית וקיימת כן הבפש היה קיימת לעולם וכמו שבא הרמז להעלות נר תמיד ואל"ל נרך בידי ונרי בידך נרך בידי שנאמר אשר בידו בפש כל חי ונרי בידך שנאמ' כי נר מצוה ותורה אור אם אתה מאיר את עלי אני מאי' את שלך משל לה"ל וכו' והבה בשביל שהיה מאירה והיה בעת שים לה חכמה ודעת וירצת יי' אז בשמה עליכה לא תבבה והיה כי שלו אור אשר אפסד בלתי אפשר בה ואמנם בשהיה בעדית ממבה היה כלו נר שבבה אורו שלא שתהיה קיימת אין בה שלימות ולכן אמ' שלמה עליו השלום אור נדיקים ישמח ונר רשעים ידעך שהרמז בו כי כמו שהאור אי אפשר שיפסד כן בפש הבדיקים אי אפשר שיפסד וכמו שהאור ישמח הלב ומי שיפסד בחושך יושב בדלמה כן בפשות הבדיקים יהיו בשמחה תמידית ואמנם בפשות הרשעי' ילכו לאבדון וזה כמו הנר הדלוק בהיותה בדבר חומרי בפתילה שיפסד הפתילה

יפסד הנר ועל זה כאמר כי עמך מקור חיים בחורך נראה אור והנה קודם זה אמ' מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון כאלו יאמר מה יקר מבני אדם אשר בצל כנפיך יחסיון שלף שאדם ובהמה תושיע י' אשר לא תקום לנגח לבל יאבדו ובהגיע עתם הטבעי הלחות השרשי ואמנם בני אדם אשר יחסיון בצל כנפיך ים להם יקר ועלי ויות' מאלו כי ישחרו לנגף בחים כי כל זמן שאשר הסבה ישאר המסובב קיים והשם ית' הוא סבת הבפשות השכליות והידועות והם יושפות בעלו של מקום ישחרו לעד וישחרו בשמחה תמידית ובהכין הבלתי שלין למעלה ממבה כמו שאמר ירויון מדשן ביתיך ומבחל עדיך תשקם ואמ' כי עמך מקור חיים והם חיי הבפשה העליונה שלא תמות בחורך נרא'לור שהוא בזה הבפש שזכתה להיות מחיים או משבת האור הראשי שהוא השכר הגנוז לעולם הבא והוא השם יתעלה אשר הוא כלו חורה ואמר משוך חסדך ליודעיך ובדקתך ליישרי לב ולמה שימבא לאדם מעיקים רבים ובחינ מחברת הבאוה ואפשי הרשע אשר מסיתים לאדם מכל שלימות לבן התפלל דוד שלא תבואהו רגל גאוה ויד רשעים אל תניאהו וזהו אמרו אל תניאהו כגל גאוה ויד רשעים אל תניאהו שהרמן בזה שלא יהיו מי שהוא למעלה ממבו חשבי רשע כי אם המלך או אשר הם רשעים כי אפשר לעם המתהלכים לרגליהם אם לא שיעשו במעשיהם ואמר ויד רשעים אל תניאהו שאפילו שלא יהיו תחתיהם כבר יסירו האדם מהשלימות בשאר בים להם כח לעשות והנה הרשעים הבא יוליכם אל מבחי הגאוה ושיתחברו לרשעים כמו שאמר והמעים עקלקלותם יוליכם י' ונוא' ואמנם הבדיקים אין רצוי שהרשעים ישלטו על הבדיקים ויהיה שבט הרשע נוגר עליהם בעבור שלא יאמך מזה שהשלת הבדיק בעולתם ידיהם' כי אי אפשר לבדיק אם לא יהיה בתכלית המעלה אם לא לעשות רצון אדונו או מלכו הרי שתבחר כי כשהבפש יש לה חכמה ודעת וידעת י' אז תשאר בעונג בפלא שלא תמות לעולם כמו שבא הרמז להעלות נר תמיד. והנה אם השם ית' במנורה שיהיה מקשה ב' מה שיהיה זהב טהור ג' מה שיהיו בה גביעים וכפתורים ופרחים והנה כפי מה שבא בקבלה המקשה מעכב בה ולכן חזר ואמר מקשה היא במראה אשר הראה י' את משה והנה הזהב הוא למעלה מן המובחר ואמנם הגביעים הכפתורי'והפרחים היא על נר הימני והנה הורה לנו בזה כי ימצאו בדברים הטבעיים אלו השלשה מיניים כי בכ"מ ימצא לדברים אשר אי אפשר להחיות מבלעדם ובדברים שאפשר להיות מבלעדם אבל הם עושים החיים יותר טובים ויש דברי' שהם על גד היופי והנוי שלא יעשו דבר בהיות שלא יפוי וכוי והנה הלב והמוח והכבד אי אפשר לבעלי חי להחיות מבלעדי אלו ואם אשר אחר מאלו אי אפשר לבעלי חי שיהיה ואמנם העינים והאזנים והידים כבר אפשר שיחזיק האדם זולת אלו כי כבר נראה לבעלי'רבים יהיו והם עורים וחרשי' אי מחוסרי הדברים לחברים אבל אלו יהיו חיי בעל אבל כשהברית האדם בלתי הדברים יהיה חיים טובים ואמנם הברית הטעורת לאדם והנהוגה שעל העינים כדי ליפות את האדם לא שיעשו דבר בהיות וזהו אשר בא הרמז בהיות במנורה אלו השלשה דברים והנה גם במנורה שיהיה לחבן המדליק אותה וכמו גם כן כפי מה שבא בקבלה בחומרי בהעלותך שלא יתפרד הבר עד שתהיה הלהב עולה מאליה וזה שכל השפה בורות יאירו אל נוף האמצעי מ מהמנורה והרמז על זה דע כי כל דבר שהוא מיוסד מבבי על דרך האמת לעי'שהם דבריו'מתחלפים כלם יעלו לתכלית אחד והנה יראה זה כי העולם יתנהג בו דברים מחולפים בתכלית

לנגשים שהם לוביו שוה והם מכשים בעלים ישבי קרנות עם
לו יצב עם המכשים אשר הם בעלמים שהם רשעים בסתר
ובריקים בגלוי ובעלמים הוא מנוית ובעלם שיעשו מעשיהם
בסתר ואחר כך לומר שלא ישב עם הרשעים המפורסמים ועל
זה לומר שכתוב קהל מרעי׳ ועם רשעים לא תשב ואחר זה לומר
מרחק בנקיון כפי אשר הרגון בזה שלא עשה אחד מכל מצות י׳
אשר לא תעשנה ואחר כך שיתפלל על הסם הכבד ויהיה סובב
על מזבח הסם יתברך בכל יום וזהו לומר ואסובבה את מזבחך
ואחר כך לומר שיהיה מועיל לרבי׳ יהיה קורא בקול גדול כפלאות
הסם ופעולותיו הנוראים וזהו לומרו לשמיע בקול תודה ולספר
וגו׳ ׳ אחר זה לומר שיהיה תשוקתו בבית המקדש שהוא אשר
ממנו תצא תורה לישראל ושיהיה אוהב מקום המשכן אשר שם
יהיה הכבוד כדי שיתערב נפשו ויקיים מכת הרוקחייס ולא ילך
לאבדון כמו הלבשים החוטאים וזה שלמר י׳ מה לאהבתי מעון
ביתך ומקום משכן כבודך אל תאסוף עם חטאים נפשי וגו׳ אז
ירחה שיהיה מתפלל על הסם ית׳ אשר לו נתכוון עליות שיעשה
שלא יתחבר עם חטאים כל ימיו ועם לבשי דמים שהם רשעים
מחטאים אשר יש להם כח לחטוא מחשבות בלבם לקחת שוחד
ממון ולכי בלא זמה שלא בתומי שך ובעבור זה מרבי ומכבי והכה
רגלי עמדה במישור במקהלים כדי לברך את הסם ית׳ מרי
בתבור שאשר הוא פרוש רחוי שיהיה כלו בכסף נרוך בלי פיגים
ושלא יתערב עם רשעים ולא יהיה עמם כלל לבל יהי שנואים
לו ושלון רחוי לפרוש השלם לעשות דבר מנוהג לבל רחוי לו
בהכך ושלא די לשלם לפרוש ולהיות לו תשלומו׳ לבל רחוי שיביא
לקהל לקשים לעבודת הסם ית׳ושרחוי לשלם שיהיה תמיד בנתיי
מדרשו׳ ויהיה מבין במלאכת מעשה שמים וארץ ומה שזה דרכו
הוא פרוש לומתי לא פרוש בנגלה לבל פרוש בנגלה ובנסתר
ולף יזכה לחזות בנועם י׳ ויהיה נצחי וקיים ולא יאבד נפשו
כמו שיאבדו נפשות החוטאים הפושעים בנפשותם ולכן מי
שהיה כזיר הוא קדוש י׳ וכזר תלויה על ראשו והכה הוא בכזיר
שלשה דברים לחד שלא ישתה יין ובעבור השנית זה התכלית
לומר שכל מה שיצא מנפן היין לא יאכל כמו שלומרו חלל תומרים
לכזיר סחור סחור לכרמל לא תקרב ומה שני שיגדל פרע שער
ראשו ומה שלישי שעל כל נפשו׳ מת לא יבא לתוכי למביו ולאחיו
ולאחיו לא יטמא ויהיה למעלה מהכהני׳ ויהיה במדרגת הכהן
הגדול הכאמר עליו לאביו ולאמו לא יטמא כי כזר משחת אלהיו
על ראשו וכאמר כזה גם כן כי כזר אלהיו על ראשו ואמנם מה
עליו שלא ישתה יין למה שהיין מבלבל השכל ויעבירהו וכל ה
המשתכר הרי זה חוטא ומנוכח ומפסיד חכמתו ומשתכר
יותר מנוכח מאשר הולך במבושי מנולין כי זה הפסי׳ דבר גדול
שהוא השכל הנתון בלדם וזה לא הפסיד כלל אלא פרסום לבל
כי קודש שחטא לדם היה ערום והיה הולך במבושי מנולין ולא
היה לו בושת ואחר שחטא היה לו בושת בגלוי הערו׳ כמו שאמר
מי הגיד לך כי ערום אתה וכתב רש׳י מכאן היה לך לדעת שיש
לך בושת בגלוי הערוה והכה הלדם נברא בהיות מכיר את
בוראו ואם השכל הוא מבולבל לא יוכל לעשות פעולות ולכן מי
שירצה להיות נזיר ולהיות זוכה להדבק לל הסם הגדול רחוי
שיפרוש עצמו מן היין ולכן מצא להתרו ולכביו מן היין בכופס
ל לחל מועד ומה לו גם כן לגדל השע׳כדי שיהי׳ כבלל מתעצם
הלשם אשר חויבו י׳ יכללו בה והכה מי שהוא גדל פרע שער
ראשו ויהיו כרחה יפה לעיכים וטוב רוחי כנערים המתהלים
והכה הוא דבר ידוע כי גדול השער מוליד בנפש עצב ויכחש
הכח הכחמי והכה מה שלא ישתה בכל את לפילו לאביו להורות

כי לזה הלים אין לו אב ואם ואין לו אחיות בהם כלל ואין לו דבקי׳
עמהם אלא עם הסם הכבד ולכן כזר תלויה על ראשו ולכן לא
יבהל בשימות אביו ואמו ולא ישמא בהם בשמותם ולכן כזר תלויה
עליו כמו שאמר כזר תלויה על ראשו הכה לאחר יזיר עצמו מן
היין שכלו יהיה נקי ובלתי מבולבל ולכן יוכל להשיג הדברים
העלהיים על לאמיתתם ובהיותם גדל שער יהיה עוזב התעוות
לאחר הם מעיקות להשיג השלמות ובהיות בלתי מטמא לל מת
לנפש לפילו על קרוביו ולפילו שיהיה לביו ואמו יהי כפרד מהם
ולא יתחבר עם לדם כי הנפש למה שנברא מתחלת עניכה כדי
שיעיין לל המורות הנפרדות והשמם עם זה הנוף הנה היה
כוטה בתחלת הענין כוטה לל המחשות שיכי הרע קודם ליצר
הטוב ג שכח תמצא בעבור זה מהתדבק ל המורות הנפרדות
וכאשר תעיין לל אלו המורות המחשות לאי לנפש כי לא השיגם
שלימותם ותדמה לו בירידתה לזה העולם וכאשר יאמר הלדם
אלו המורות הנשמיות ותשתוקק בטבע לל המורות הרוחניות
יאמר זה העולם וישובו לל עולמם הראשון וימצו מהעמל ו
והיגיעה הקיים אותם והם כן תורת הנזיר שיהיה פרוש ובדל
מכל המורות המעיקות ולכן אמר שלמה עלין השלום לתורה
יבקש נפרד ככל תושיה יתגלע שהרצון בזה הלים רחוי שיהיה
מתערב ככל חכמה ושלא יעיקהו דבר זה הלים רחוי שיהיה
נפרד מקבל אנשי׳ לו יראה מי שרוצה להפרד מהתלוי׳ הנשמי׳
רחוי שיהיה מתערב בכל חכמה והנה לאחר שהתבאר זה רחוי
שבאחר האומר הכבד המכוסה לשמעון הצדיק כי לאם שהיו
דברים מהפרושים לוכם כוהנים הפרישות לשוש שמים ולכן לא
היה שמעון הצדיק שהיה כהן גדול לוכל לאם נזירות מהם לבל
לאם שהכיר כי זה הנזיר לאחר בא לליו מהדברים היתה כוונתו
לשום שמים כי נגלה שער ראשו כשראה שיהיו מתגבר עליו ולכן
לכל את לשמו ואמר ליה יבו כודרים נזירות בישראל כמותך
בהפך הכאמר עליו לבדם הלמוכה ובכרתה מפיהם גזי נזרך
והשליכי ושלי על שפי׳ קיבה כי לאחר שלבדה הלמוכה ובכרתה
מפיהם מה יועיל הפרישות והנזירות והבם זהו לאחר מהכוונות
המכוונות בזה הכאמר עוד רמז שבא לליו פעם לאחד מהדרוש
לים טוב עיני׳ ויפה רוחי וקוונותיו תלתלי׳ כי דבר ידוע שלבשי
הדרוש הם לבשים מכוערים ושחורים והשער שלהם הוא קטן
ומשולבות כמו הכושי׳ ולכן היה רחוי שלא יגלח לוכל עלהו
בעבור שהיה עובד לרבון העולמים והבם הכאמר בזה הכאמר
הכבד כי לים לאחר אשר בא מן הדרוש עלה למעלה גדולה עד
שהיה רועה ועלה לשר ומלך ואחר שעלה לגדולה קפץ ירד עליו
ובבא לבו ואשב שעלה למעלה עליונה והלך לל הכאין שהוא לל
בית החכמה והסתכל בכיות עם בדבר שהיו מעצמות הלדם
כי הרשעי והכבוד לוכם מיוחדות לאלדם כמה שהוא לדם ולכן
היו נחשבות לו כמותר העבדים והשפחות והלבשים ההולכים
לרגלים וכל טוב שיש בידו ואמר ליה ריקה במה אתה מתגאה
בדבר שאינו שלך כי כל הדברים האלו הוכם לאדם במה שהוא
אדם כי לא במותו יקח הכל ולא ירד אחריו כבודו ודבר מכל אלו
ואמר העבודה שיהיה משליך מעל מכיו כל אלו המותרות כדי
שלא יעיקהו מלעבוד לת הסם ית׳ וכן היה תורת הנזיר שיבדל
מכל המעיקים וילך לבקשת השלימות כאשר ישתה כוס אחרי
י׳ ילכו באחרית ישתו להסיר המורות המעיקות ואז ידבק נפש
האדם עם הדברים הרוחניי׳ ויהיה הנפש בשמחה שלין למעלה
מאכה כמ״ש שלבה בחכמתו לב ירע מרית נפשו ובשמחתו לא
יתערב זר יהיה כשהשכל שהוא הלב יוכל למרר הנפש הבהמית
לז השכל בשה בשמח גדולה שלין לה גבול ואת השמח והששון

זרע נקי ועל פלוני כאמר יען כי נגע העם הזה בפיו ובשפתיו
בדברי ולבו רחוק ממני ׃ ויש פרושים אחרים שפירשו מדרכי
העולם בעבור כי ראו כי העולם יש ושקר הבל המעלה ואין לאדם
יכול לעמוד בנגדו כי ראו כי העולם מלא מקריים כי העשירים בשפל
שבו ושרים הולכים כעבדים על הארץ ובראותם כי ידיעם לא
כלו לעמוד בנגד אלו המקריים פירשו מדרכי העולם וממיתים
את עצמם ברעב ובחוסר כל בחושבן שזה אין לא יוכל להם לעשות
רע וזה יבקשו כבוד מהאנשים השכליים ויש מין אחר מאנשים
שאין להם כח בידיהם לפרנס את עצמם ואת טפם ופירשו מהי
האנשים להיות לבדם ועשו את עצמם פרושים כדי שיתנו להם
לחם לאכול ובגד ללבוש ודירה עם בקר ומקנה ויעשו את עצמם
פרושים כדי להשיג זה המבוקש ואלו מדרגות הפרושים וכלם
אינם לשום שמים לא שהראשון הוא רע ומר מכלם ויש מין אחר
מהאנשים שמכירים שהטוב האמתי הוא הכרת הטוב העליון
שהוא השם יתי ׳ ושחייב אדם לעבדו בכל לבבו ובכל נפשו ובכל
מאודו ושים לאדם מעיקרי רבי לחניא זה המבוקש לכן פורשים
את עצמם מזה העולם כדי להדבק בטוב האלהי ׃ ויש מין אחר
מהפרושים שהם לשום שמים והם אנשים שהלכו בדרך הפרישות
להדמות בחסידי הרוקחי׳ ויעזבו כל מה שיטרידם מהכרת לאל
ית׳ ומהעבודה לו ומהאהבה אותו וברחו מן היישוב אל המדברות
והישימות ויסכנו בהרים הגבוהים ואינם מתחברים אל אדם
כלל ואוכלים מעשבי הארץ ועלי האילנות ולובשים בלויי פחבות
והצמר ויהיו מדרגת׳ מדרגת האדם קודם שיחטא שהוא שלובשים
הצמר או עורות אלים כמו שהם מביטים במלכות שמים וארץ
ומסתכלים במזלות וכוכבים ולבנה ובכל מעשה בראשית וידעו
שיש לזה העולם המוחש עושה מושכל שהוא עליה לו ושיש שכלים
רבי׳ לו למעלה ממנו ועל כלם נבוה מעל נבוה ובחייהם בשמתם
מתדבקת עם אלו הרוחניים ועל אלו כאמר לכי אמרתי אלהים
אתם ובני עליון כלכם ונקראו בני אלהים וכל אחד ואחד בלא
הוא אים כי כמו שהשכלים הנבדלים הם שכלים והם יכירו את
נפשי השמים למענת פניהם כי הם פועלי׳ על דרך התכלית כן
תנועת אלו האישים האלהיים כל תנועתם אינו אלא להשכיל
נפשותם לא כדי שיתדבק השכל עם המושג העליון ויהיו מכת
המלאכים ומחלה היו רבים בתומתיהם בזמן אין בל והיה אלהים
רשם ונחתין על כל אלו הפרושים והנזירים וזה ידוע ומפורסם
למתבוננ בחייו וזו הפרישות והתבודדות קשה ורחוק להמצא
והם המצא תמצא כאמר לזה האיש שהוא איש או כן אלהים
ויש מין אחר מהפרישות שמשתו מתרי העולם הזה ולחנו ת
תורת׳ ותתמו פיהם מהמאכל והמשת׳ והדבו׳ והשחוק והמנוחה
והמרגוע ולקחו מקלבוש והמשכן מה שהוא הכרחי בקיו׳ חייהם
ולקחו מהמזונו׳ בשר ויין מהם שהם חיים לו והשליכו המותרות
והמירו המדברות והחרי׳ בכריתו׳ בתיהם וירידות במשכניהם
כמו שאמ׳ יעב בדד וידום כי נטל עליו ולא יתחבר עם שום אדם
כלל אלא אלו עם אלו ויעשינו גם כן במלכות שמים וארץ על
פיהם קריבים לכת הרשעה והם גם כן מכת אלהיים ׃ ומהם
אנשים שפירשו מהעולם בלבותם ויתעתפו בחבני העולם
מהכרה בנפותיהם ויתחברו אל האנשים התחברות ויקבלו
מהם תועלת וימירו המותרות מהמאכל והמשתה והלבוש
והמשכן הכאה ויעשו פעולות המועלה בתת מכסיהם לאנשי
העולם הללים ויש להם כח להתגבר על העושקים כמו שאמר
חיוב השכרה מתלמות עול ומשיבי משלוך טרף והם בעלי נדק
ומשפט והם עניים לעור ורגלים לפסח לכי ובנדלים מתערב עם הרשעים
הייתי לעור ורגלים לפסח לכי ובנדלים מתערב עם הרשעים

בכל מיני עריות ויהיה נפתים לחלי הנחלות הנשמיות ולא
לחלי התשוקות הלמיניות ולחלי כך יפרשו לעצמם עתים מ
מיוחדים להתבונן במלכות שמים וארץ וישתוקקו השתוקקות
כמרכת לדעת את י׳ בכל לבם ובכל נפשם ובכל מאדם ופעמים
יהיו לאנשים ולפעמים יהיו להיים וכמו שאמר מחכי ולמטה
לים ומקטיר ולמעלה להיים ודאם זה הכת הוא לחלוטו משה
שהתערב עם הבריות ערוב לחמול עליהם ולתקן עניניהם
ולחלי כך היה נכנל מבני לחם עד שנאמר בו ויהי משה עם י׳
מ׳ יום ומ׳ לילה לחם לא אכל ומים לא שתה והיה עולה מן העם
אל ההר והיה יורד מן ההר אל העם וזו הפרישות הוא נכנל
מכל שאר הפרישות ומזה הכת היו חכמי ישראל הקדושים שהיו
מתערבי׳ עם בני אדם ונפשותיהם מוחקו׳ בעולם הזה ובכספו׳
לעולם הבא והכינו בידם לעת נפטיתם וחשבו לתקן עצמם
וזולתם ולא לקחו מהעולם אלא פחות ממזונו ולא הכינו ממנו
אלא מה שהוא טוב להם בחבריתם וקנה אלו יקיימו כל התורה
כלה וכזהרים מכל מצות לא תעשה ואף במותר להם קדשו את
עצמם שנאמ׳ קדושים תהיו קדש עצמך במותר לך והכה החכם
רחוי שיהיה נפרש ונכדל בדעותיו ובמדותיו ובמעשיו ובלבושיו
ובישיבתו ובקומו משאר העם ההולכי׳ בחשך ׃ והכה הרב רבינו
משה דבר בתורתו מזה הפרישות בהלכות דעות והוא פרק
מעולה מאד וכל המבינ׳ עצמו כפי מה שאמר הרב בחותו
הפרק כאמר עליו וילמד לו עבדי׳ אתה ישראל אשר בך אתפאר
והנה החכמים כאיתחברו אל בני אדם ירחו להם הפרשת פנים
והרחות הנמחה בפניהם הכניעה והשפלות עם לשון רכה
ורוח נמוכה והרחמים והחניכה והחמלה עליהם עם הסרת
הטורח מעליהם וזהרם בטוב ועשות חסד עמהם ושלא יקוה
ליהנות מהם ושיתיחס מאשר בידיהם ועל הכל יתקנם בעבודת
האלהים ולמדם תורת י׳ ויש רבים מעון ייהיה אוהב את
הבריות ומקרבן לתורה ויקבל קושי דבריהם כמו שעשה אלו
ויזהר עצמו מכל דבר המביא להמרות בעל ולא ישתתף אלא
עם חכמים ויחידי סגולה והנה הלים הפרוש רחוי שיהיה זך
בלבו נקי במעשיו מתבונן במעשה שמים וארץ ועל זה אמ׳ דוד
עלי הטלוס שפטני י׳ כי לכי בתומי הלכתי ובי׳ בטחתי לא
אמעד רצה בזה שרצו שהשם שיהיה יושב על כסא דין לשפוט
אותו כי הוא זך וישר במעלה ואין רצוי לבקש הרחמים אחר
שהוא צדיק וישר וזהו אמרו שפטני י׳ על כל הנדק והמשפט
בעבור כי לכי בתומי הלכתי ואמר בעבור שרבים מקשופטים
יבשיעו את הצדיק ויבדיקו את הרשע על כן אמר כי השם ית׳
הוא כן כי יוציא לאור משפטו או יאמר למה שרצו לאדם שלא
יאמין בעצמו עד יום מותו כי יקרו לו דברים רבים מכבירים
שיסירו נדקתו לכן אמר כי בשם הוא בוטח להיות לבו שלם עם
י׳ ולכן לא תפול נדקתו ממנו ולמה שהלל כבר יהיה חנף ומרע
ובנגלה יעשה כמעשה פנחס ובסתר יעשה כמעשה זמרי לכן
אמר בחכני י׳ ונסני צרפה כליותי ולבי לחר זה אמ׳ כי לין רצוי
לאדם שיהיה פניום מקהל עדת אנשים ויהיה מתענה רוב ימיו
ומתפלל את אלהיו ופורש עצמו מכל חטא ופשע ואינו משתמש
בכתרה של תורה ואינו מביט במעשה שמי׳ ולרון כי זה הפרוש
יהיה סכל ונם בלא דעת נפש לא טוב ולכן אמר דוד כי חסדך
לנגד עיני והתהלכתי באמתך שהרצון בזה כי הוא מביט ב
במעשה שמי׳ ולרון כל היום והם לנגד עיני ולמה שהיה החוקר
כבר יהיה חוקר כוזב וכבר יהיה חוקר לאמיתי לאמר שחקרתני
ויה לאמיתית בלי ערוב כזב ׃

שלמד כי בי חשק ואפלטיה משנבהו כי ידע שמי והנה אלו השני
חכמים שהם רבי כתן ורבי יצחק פירשו הברכה הראשונה על זה
החופן שר כתן לומר כי מה שהי׳ יברכך יי׳ וישמרך שהוא יברכך
בנכסיך וישמרך בגופך והנה רבי יצחק לומ׳ וישמרך מיכף הרע
וישמרך שלא יהיו מושלים עליך וישמרך ישמו׳ את נפשך בשעת
מיתה והנה שני אלו החכמים לומרו שזו הברכה היא בתקון
נפשו של אדם ולא רצו לתקן דבר בתקון הגוף הוא בו מסור
כמו ביד אדם וכעזב בבחירתו ולכן אין ראוי לברך על זה הצד
כי הדבר הוא ברשותם כמו שאמר ראה נתתי לפניך את החיים
ואת הטוב ונומר לומר רבי כתן שברכי עמו מרובים כדי להשיג
החיים והכלכלה ולכן ראוי לאדם שיברוך מפי הגם בנכסים
בחופן שיהיה לו פנאי להשיג השלימות החמתי והב׳ הבריאות
שקרוא שמירת הגוף כי הגוף חולה לא יוכל לעבוד את יי׳ ולכן
היה מברך הכהן שיתן הש׳ בכפי׳ וישמ׳ בחופן שיוכל התכלית
החמתי ורבי יצחק לומר שלא שים רשות לאדם להשיג השלימות
החמתי שהכמה ומדע ועשיית הנדק והמשפט כי כבר ימצאו
לו מוכנים רבים אם מבדנו ואם מסבה מחון אם מבדנו כמו
היבר הרע ואם מסבה מחון כמו שעבוד מלכיות כמו שאמרו
אל דבונו של עולם גלוי וידוע לפני כמה כבודך שרצוניו לעשות
רצונך אבל מה נעשה שעיקר שבעיסה ושעבוד מלכיו׳ מעכבין
אותנו וכבר ימצא האדם מהשגת התכלית אם לא יהיה חייס
מרוכים כמו שאמ׳ אורך ימים בשניעתו ומרחתו בישועתי והנה
המלאכה מרובה והחייס קצרים כמו שאמ׳ היום קצר והמלאכה
מרובה ולכן לומר זה השלם וישמרך שישמור לו את הקץ שיהיה
חייס ארוכים ולא ימות בכרת בדקות הסבות הממהרו׳ הטפוש
והמכלות את החוש הטבע מחוש החויב מחוש המזונות או
התנועות הנפשיות כי בדחיית אלו הסבות יגיע האדם אל
השני הטבעי׳ והמעולה בשמירת הקץ גדולה כי חיי האדם
בכאלו כאלי כאלו כלם יצטרכו להשגת התכלי׳ עכ׳ל׳ וישמרך
שישמור לך את הקץ כי מי שיכבד ממנו החייס החנושים יבבד
ממנו התכלית ואחר זה אמ׳ וישמרך שישמור את נפשך בשעת
מיתה כי בשעת המות ימות האדם עם שכלו ולא יתבלבל נפש
המשכלת כדי שיתדבק עם השכל הנבדל וימות בנשיקה כי אז
הדבקות תדבק ואם יתפרד נפשו ממנו נריך אחר זה זמן
כדי להדבק עם הנבדל ונם בשיהיה שכלו בשעת המות בריא
וחזק יתקן עניניו עם מה שכבר עותו וישוב אל יי׳ וירחמהו ואל
אלהינו כי ירבה לסלוח הנה זה השלם רצה שאפילו שלא יהיו אלו
הברכות ברכות נפשיו׳ כי שו׳ם ביד האדם וברשותו רצה שיהיו
ברכות עזורות לשלימות החנושי ולא ימנעהו מוכנ מהשגת
התכליות לא מהיבר ולא מהמלכי׳ ולא מבד קוכר חביי׳ ולא ממוכנ
חולי בשעת מיתה שיתבלבל השכל בחופן שיתבלבל או שלא
יעשה תשובה מהרע אשר האדם עשה אחר כי אין נדיק בחדן
אשר יעשה טוב ולא יחטא׳ וחכרים פירשו כי שו׳ם השלשה ברכות
לכל מיני החנשים כי יש בהם נדיקים נמורים ורשעים נמורים
ובינונים בינוני הנדיקים יאמר יברכך השם וישמרם שיתמידו
בנדיקתם ואמנם לרשעים אשר הם בחפלה כמו שאמר דרך
רשעים כחפלה ראוי להם שיהיו מחפלה לאור גדול ושיהיר להם
השם את כי טוב ויאר יי׳ על כן יורה חטאים בדרך ובינוני אלו
אמר יאר השם פניו אליך ויחנך כי הם נריכים תכיכה וסליחה
וכפרה וחולם בינוני הבינוניים שהם תלויים ועומדים והם ב
במלחמ׳ עם יצרם פעם יגבר השכל וחולם הרשע׳ אימה במלחמה
כי לעולם יהיר הוא גובר בהם והם בחפלה כמו שאמר ולכן
אמר דוד על כן לא יקומו רשעי׳ במשפט וחטאי׳ בעדת הנדיקים

שהרצון בזה כי הרשע אין ראוי לקום במשפט ואין ראוי להיות
כתן בדין כי כבר כתוב נזר דינו למיתה וחולם החוטא שהוא
הבינוני יקום במשפט אבל אין ראוי להיות בעדת הנדיקים
ובמעלתם כי נכתבים ונחתמים לחיי העולם הבא ולכן כנגד
אלו אמר יאר יי׳ פניו אליך ויחנך שלום שלא יהיה מהתלוי
ועומד אבל ראוי שיהיה מהנכרעים לכך זכות בחופן שלא יהיה
במלחמה וקטטה וזהו אמרו וישם לך שלום והנה לפסר שכאמר
כי כוונת אלו הברכות זה למה שהיה האדם היכו נברא שלא בריה
קטנה חסר מכל שלימות נופיי ונפשיי לכן אמר שהשם יברכהו
בחופן שיתהווה על תכלי׳ נדולו ותחזל שישמרהו מכל פנע המכל
מקרה כי אחר ההויה ראוי השמיר׳ שלא יבא הכורת וימו׳ האדם
בלא עת והנה ברכת יי׳ היא תוספת טובה כי היא ברכה נם כן
בעשר ובכבוד וכבשים עם השמירה ואחר שיהיה האדם בשלם
המציאות עם הדבדים הנריכים לו אמר שיברכהו השם בחופן
שיש התכלית החמתי שהוא הכרת המחוייב המציאות וזהו
אמרו יאר יי׳ פניו אליך ויחנך כי לא יעקקו שום מעיק לף שהש
רבים ותחזל לחזות בנו עם יי׳ ולבקר בהיכלו שהוא בשהשפע
תפרד מעל הנויה כי לא יתבק העוף עם הפרש ויהיה נרוד
בנרור תחי׳ במקום שאין שטן ואין פנע רע ולא הוא תפסי מכל
הרעות ומכל המקריס והוא בשלום כמו שאמר יבא שלום יכוח
על משכבותם והנה אמ׳ ושמו את שמי על בני ישרל ואני אברכם
הרצון בזה שיהיו המבורכים מפי זה השם המקודש מוכנים
לאלו הברכות וזה יהיה ידיעת זה השם כמו שאמר ושמו את
שמי על בני ישרל ואני אברכם שילמדו אותו הלוים ולא השם
יברך אותם כי בזולת זה לא יתפשר שיניע הברכה להם ויהי רצון
מלפני אלהי השמים שנזכה לרעת זה השם הנכבד כמו שאמר
כי בילעת הארץ השם לבד כהיה נעניש בכל נרותינו כמו שאמר
כי בי חשק ואפלטיה משנבהו כי ידע שמי אמן וכן יהי רצון׳

נם כן בפרשת נשא

זאת תורת הנזיר׳ אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם
נזירות שלא אחד כשבא מיש לאחד מן הדרוש עם יפה עיניים וטוב
רואי וקוונותיו תלתלים אמרתי לו בני מה ראית להשחית שער
יפה כזה אמר לו רועה הייתי בעדר ואלכתי למלאת מן המעין
ונסתכלתי בצורתי שלי ונתנאה בי ובקש להעבירני אמרתי לו
ריקה מה תתה מתנאה השלך של עפר ושל רמה ושל תולעה
הריני מנלח לשמים ולבתי ובשקתיו על ראשו אמרתי לו בני
ירבו כמותך עושים רצון מקום בישרל ועליך יתקייס מיש כי
יפלא לין ספק כי הפרישות והנזירות היא מעלה נדולה כמו
שאמר נזר אלהיו על ראשו ואמ׳ כל ימי נזרו קדוש הוא לי׳ ואמר
עמוס ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריכם לנזירים הלף אין
זאת בני ישרל נאם יי׳ השוה הנזירים לנביאי׳ בעבור זה ברחיב
המאמר וכו׳ ובאמר כי הפרושים ימצאו על פניס רבים מהם
פרושים שתכלית כוונתם לרמות את בני האדם וילבשו בלויי
סחבו׳ וירעבו את נפשם ברעב ובצמא ובחושר כל ניקיון בלילות
להתפלל בקול בכיה ובתחנה ובבקשה כדי שיחשבום לקדושים
אשר בארץ המה בחופן שכלל החסידים יחשבום כנדיקים נמורים
ושיהיו מהם מכובדי׳ ויהיו שרים עליהם ויתנו להם עושר וכבוד׳
לשמו ואחר זה יעשו מעשה זמה בסתר ומבקשים שבר כפכחם
בנלוי ולזה כאשר הם לבדם אוכלים ושותים ויעשו נבלות הרבה
בסתר ולזה הם פרושים בנגלה ורשעי׳ בסתר בחופן שבמקתרים

ולזה אמרו ז"ל ובשם אלהינו נדגול שיקבע שמו בשמינו ועשה
אותנו דגלים שנאמר איש על דגלו חיבה יתירה חבבן הקב"ה
שעשאן דגלים כמלאכי השרת שכן שלמה הוא אומר הביאני אל
בית היין ודגלו עלי אהבה הרי נתבאר שאומתינו הקדושה
היא דמות מלאכי מעלה ולכן היו חקוקים בכסא הכבוד ולמה
שהיה זה כשפכינו אל כל חמדתינו וכללנו במצולות תאוותינו
נפלנו בנפילה שאין למטה ממנה כמו שאמר איכה יעיב באפו
יי' את בת ציון השליך משמי' ארץ תפארת ישראל ואחר שהתכלית
השליך מנגד עיניו אין ראוי שיזכר ויפקד מה שקודם התכלית
ולכן אמר ולא זכר הדום רגליו ביום חרון אפו ולכן אמר בשירת
האזינו הלי' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם כי נפל ממקום ק
קדושתו כי נבל הוא מלשון נבול תבול והוא היה בן חכם כי הוא
היה חלק יי' כמו שאמר כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו וכאלו
אין להקב"ה בעולמו אלא יעקב ולכן היתה צורתו חקוקה בכסא
הכבוד ·

והנה תועלות הדגלים הם רבי' אחד שיהיו ישראל מתדמים
לדברים עליוני' · שנית שיהיו מונהגי' בתכלית התקון
כפי מה שאפשר ויהיו אנשי משפחה אחד כלם מדובקים בראש
המשפחה ויהיו מדובקים בראש השבט וראשי השבטים יכוחו
ויתנועעו על פי ראש הדגל באופן שיהיו כל ישראל מתוקנים
בתכלית התיקון ולא יתערבו אלו עם אלו · ג' למה שהיו ישראל
באים לרשת גוים גדולים ועצומים ראוי שיהיו בתכלית התקון
והסדור לעשות מלחמה שיתחלקו לחלקים רבי' כי כל אחד ואחד
תחת אי זה דגל הוא כדי שילחמו מלחמת מצוה ומלחמת הרשו'
וזה התועלת ידע בעורכי מלחמה כמו שאמר אלה ברכב ואלה
בסוסים ואנחנו בשם יי' אלהינו נזכיר · והנה יש ספק גדול בזו
הפרשה שאנחנו מוצאים שבט לוי מועט באכלוסין יותר מכל
השבטים עד שאתה תמצא שמבן חדש ומעלה לא יגיעו לחצי
מספר של שאר השבטי' והנה ז"ל איך בית לוי אשר הם העם אשר
בחר יי' לעבוד לשמו איך לא הגיעו לחצי מכין של שאר השבטים
והיה ראוי הדבר בהפך והנה קצת אמרו שהיה הארון מכלה
בהם והנה עדיין לא היו נושאים הארון וקצת השיבו שהיה זה
מפני כעס אביהם שנאמר ארור אפם כי עז וגו' ושמעון שעתה
הוא מרובה באכלוסין ונתמעט כשיכנסו לארץ ואחרים אמרו
ששבט לוי לא היה בעבודת פרך ולכן לא השגיח עליהם השם
ית' כמו שהשגיח על ישראל כמו שאמר וכאשר יענו אותו כן
ירבה וכן יפרוץ כי יקרה מזה כמו שיקרה דרך משל למלך שיש
לו עבד נאמן והוא אוהבו ויש לו קנאים רבים ורוצים לאבדו
והמלך חפץ ביקרו בעבור הקנאים החפצים להשליכו מעל פניו
וכן קרה לישראל כי לאשר היו מענין בעבודת פרך ובחומר
ובלבנים כדי שלא ירבה ולא יפרוץ הקב"ה משגיח עליהם כדי
שיראו דבר מי יקום כמו שאמר וכאשר יענו אותו כן ירבה וגו' ·
ואולם שבט לוי שלא היה בעבוד' פרך לא היה מושגח בזה האופן
מהה שנחה ולכן היו מועטין באכלוסין וזה הדבר הוא נכון
ואפשר שנאמר עוד כי למה שבא בקבלה אמיתית כי לא פסקה
ישיבה משבט לוי במצרי' והיו עבדי יי' כל אותו השבט ומתדבקי'
תמיד בדרכי השם יתברך ובידיעת דרכיו כי זה בעזיבת ב
תענוגי העולם וריחוק המותרות והתשוקה לקניינים הזמניים
שבהם התישב העולם ובעזיבת זה ימעט היישוב בלי ספק ולכן
אמר החכם לולי המשוגעים היה העולם חרב ולזה אמרו שלמלא
יצר הרע לא היה אדם בונה בית ולא נושא אשה ולא מוליד
בנים הרי נתבאר מזה שהיחידים הנמשכים אחר היצר הטוב
לבדו אינם מפלינים היישוב ולא מרבי' התולדה בעזיבת העולם

ולכן היה שבטו של לוי מועט וזה שאז"ל לא תמצא שבט לוי מועט
למה לפי שהיו רואי' את השכינה וראיית השכינה הוא ההתדבק
תמיד בדרכי הש"י ועזיבת קנייני העולם ותענוגותיו ולכן היו
מעוטים זהו מה שאפשר שנאמר בתשובת זה הספק ואם הוא
עצום ויי' צבאות יראנו מתורתו נפלאות כמו שאמ' דוד גל עיני
ואביטה נפלאות מתורתך אמן וכן יהי רצון ·

פרשת נשא

יברכך יי' וישמרך רבי נתן אומר יברכך בנכסיך וישמרך בגופך
רבי יצחק אומר וישמרך מיצר הרע וכן הוא אומר כי יי' יהיה
בכסלך וגו' וישמרך שלא יהיו מושלים עליך וכן הוא אומר הנה
לא ינום ולא יישן שומר ישראל וישמרך ישמור את נפשך בשעת
מיתה וכן הוא אומר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים
למה שהיו צרכי עמו מרובין ואין כח בפי כל בריה למלאת לה
כל צרכה ואף שיהיה לה כל טוב שבעולם מקרי הצערה הם מ
מוכנים לבא אשר לא יוכל איש כפי שכלו ועשרו וכחו וגבורתו
להמלט מהם כמ"ש שע"ה כי גם לא ידע אדם עתו כדגי' שנאחזים
במצודה רעה כצפרים האחוזו' בפח כהם יוקשים בני אדם לעת
רעה כשתפול עליהם פתאום אב"ל כדי שיתקיים האדם ויחיה
שהש"ית יעזרהו כי בלתו לא יבנה הבית ולא ישמור העיר כמ"ש
אם יי' לא יבנה בית וגו' והנה אמר לזה שוא לכם משכימי קום
מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים וגומ' שהרצון בזה כי האנשים
היגעים יומם ולילה ולא ישקוטו ולא יכוחו ממלאכתם והם מ
משכימים קודם שיאור היום עם שעשו מלאכתם וטרחו ועמלו
עד חצות והם אוכלים לחם העצבים ביגיעה ועצבון אם השם
ית' לא יהיה עוזר וסומך ולא ישים הברכה במעשיהם כי שוא
להם היגיעה והטורח והעמל כי בעבור זה לא יגיעו להשגת
צרכיהם אבל אם השם ית' ישים ברכתו אינו צריך ליגיעה כי
ברכת יי' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה וזהו אמרו כן יתן
לידידו שינה ולזה צונו בברכת כהנים כדי שישראל יבורכו מפי
השם ית' כי ברכתו היא ברכה ולא יחסר כל בה והנה צוה לברך
את עמו ישראל בשלשה ברכות ובמקדש היה נזכר שם המפורש
ובמדינה בכנויו והנה בזה השם ידחו נזיקים גדולים ויבאו
תועלות רבות ולכן אמר שם בן מ"ב קדוש ומקודש ואין מוסרין
אותו אלא למי שהוא צנוע ועומד בחצי ימיו ואינו משתכר ואינו
מעמיד על מדותיו ודבורו בנחת עם הבריו' ונלמודו מתקיים
בידו ונוחל שני העולמי' העולם הזה והעולם הבא ואם לזה השם
כך בשם יוד ה"א ואו" ה"א שהוא שם המפורש עאכ"ו ולכן לגודל
מעלת זה השם וקדושתו צוה להזכירו במקדש כי שם צוה יי' את
הברכה חיים עד העולם ולכן אמרו ז"ל למה ישראל צועקים ואינם
נעני' בעולם הזה לפי שאינם יודעים שם המפורש אבל לעתיד
לבא שיהיו יודעי' שם המפורש שנאמ' לכן ידע שמי יהיו צועקים
ונענים כמו שאמ' אשגבהו כי ידע שמי והתבונן בשיר של פגעים
תראה שהוא מספר השגחה גדולה והשמירה מכל הרעות ה
הגופיות הכוללות והמיוחדות לאיש אחד זולת שאר בני אדם
כי הוא יצילך מפח יקוש ומדב' הוות לא תירא מפחד לילה מדבר
באופל יהלוך והגיע מספור השמירה שאמר אלי יקרה שתעבור
במלחמת חרב פושטת ואתה על דרכיך עד שיהרגו אף משמאלך
ועשרת אלפים מימינך לא יגיע לך שום פעם לא תראה ותביט
משפט השם ושלמותו לרשעי' שיהרגו ואתה בשלום ונתן הטעם
בזאת השמירה הגדולה בעבור שידע זה השם המפורש כמו
שאמר

שלו את כל עדת בני ישראל · מאשר יקרת בעיני כתבת
ואני אהבתיך לאמר ליה הבה ליעקב יקר לתת בעיני שקבעתי
תיקונין שלך בכסף כבודי ובשמך המלאכים מקלסין אותי ואו
ברוך יי׳ אלהי ישראל מן העולם ועד העולם יקר לתת בעיני
שכל התומות לא נתתי מכון לך כתתי מכון משל למלך שהיו לו
גרמות הרבה והיו כלן מלאים תבן וקש׳ ולא היה מדקדק במכון
היה לו גרן אחד מלא חטין אל הבן ביתו מכה לי כמה כורים יש
בו כמה מדות יש בו אמלך זה הבה הגורן אלו ישראל שנאמר
מדושתי בן גורני התבואה שפה קדש ישראל ליי׳ ראשית׳ תבואתו
בן זה משה שנאמר בכל ביתי נאמן לפני רוח וכתי׳ ובית עשו לקש אבל
ישראל חטים ברורי׳ הם כדיקים הם שנאמר ועמך כלם צדיקים
לעולם יירשו ארץ לפי׳ הוא מדקדק במכון עב׳ · הכל מסכימים
כי זה העולם השפל לא נברא אלא בעבור האדם והאדם לא
נברא אלא בעבור שיכיר את בוראו ויתדמה אליו כמ״ש בעשה
אדם בצלמנו כדמותנו וכתיב הבא אדם ונורש מגן עדן ובא
בחם והטיל בו זוהמא כאלו זה הזוהם כתהום אלא תבלית על
שבא ישראל ועמדו על הר סיני ופסקה ממם הזוהמא ונקלו
עליהם תורה ומנו׳ כי אל הם תבלי׳ הבריאה ולמה שהיו כל מה
שקודם התבלי׳ היו נחשב למחומה אלא בהיותם נחשבים בעדך
אל התבלית ואולם ה תבלית הוא נדרש ונחשב לעצמו וכאשר
היו ישרצ תבלית הוייתם זה העולם השפל יקוייב שכל מה שקודם
התבלית יהיה נחשב למחומה אלא בהיותו נערך אל התבלית
ואולם התבלית בעבו׳ שהו׳ דבר נחשב רחוי שיושבח עליו השבחה
יתירה ולהיות הדבר כן השניח הש׳ בישראל יותר מבכל אומה
ולשון בעשות להם גורלות גדולות ופלאות עצומות מה שלא
עשה כן לכל גוי וכתן להם ד׳ ברכה בארץ לא זרועה והשניח
עוד עליהם השבחה כפלאה בהיות כל איש ואיש נמנה על ידי
משה ואהרן ועל ידי יב כשיאים להודיע כי כל אחד ואחד מישרצ
אלו הוא התבלית ודחוי להשניח עליו כמו על דבר נכבד ויקר
ולזה אל שנוה למכותם להודיע כמה חבבם לפניו שידמו
לכבבי שמכניסם במספר ומוציאם במספר כי הדבר אשר הוא
נחשב רחוי לאדם שיפי׳ השבחתו עליו בכל יום ובכל שעה ובכל
רגע ולא יפרד מהם מחשבתו מהם כמו מי שים לו לבבו׳ גדולות
לבניו יקרות שימצם בכל עת ובכל רגע כך ישרצל בפי גודל
מעלתם אחר קבלת התורה והקמת המשכן והשרות שכיבתו
ביניהם כאלו ישרצל הם התבלית וכל מה שזולתו הינו נחשב
למחומה ולמה שהתבלית הוא המכוייב בשביל האומן לעשות
מי זה דבר בעבו׳ תבלית מה וכל מה שזולתו הינו מקוק בגודו
אלא בערך אל התבלית כמו האומן שים לו לעשות בית לדירה
הדיר׳ היה מקוק בשלו וכל מה שיעשה הוא בעבור זה ואם
לדירה לא תמצא כל מה שקודם התבלי׳ הוא לבטלה ולא הועיל
בך הניחת זה העולם היה מקוק בגודו׳ יתי׳ כדי שימצא המין
האנושי בדמותו ובצלמו וכאשר המין האנושי השיג זה התבלית

כאלו המין האנושי מקוק בכסף הכבוד ולמה שהיה הדבר כמ״ש
פנה פנותו והושלך מגן עדן לעבוד את האדמ׳ ומשל לפה מות
כמ״ש ואכלת את עשב השדה והיה בזוף והיה מוליד רוחו ודמיס
ונפשיס כמו שאול וכן כמשכו בניו אחריו אלא יחידי סגולה כמו
את וחנוך ומתושלח וכח עד שהחיה ונח אברהם לחביו עם
ולמד את בניו דרך יי׳ ואז השלים את הכוונ׳ והיתי׳ מעתה שלימים
וכל בניו היו עבדי יי׳ אל׳ יעקב אחיו עם וכל בניו הם תקוקים
בכסף הכבוד כי בעבורם נברא זה העולם ולכן רחוי שיושבח
בניו השבחה יתירה וזהו כוונת זה המאמר בחו׳מ הלא ליעקב
יקר אתה בעיני שקבעתי תיקונין שלך בכסף כבודי · ובשמך
המלאכים מקלסין אותי ואומ׳ ברוך יי׳ אלהי ישראל מן העולם
ועד העולם כאלו בעבור ישראל נברא זה העולם השפל · ולכן הוא
המלאכים מקלסין אותו את׳ שהוא אלהי ישראל מן העולם ועד
העולם ואחר שהיה כן כל התומות מיכם רחויים להיות נחשבי׳
להיות למחומה ולזה שכל התומות לא נתתי מכון לך נתתי מכון
כי הם דומים לקש ולתבן ולכן יהיו כתבן לפני רוח וכתי׳ ובית עשו לקש אבל
ישראל חטים ברורי׳ הם כדיקים הם שנאמר ועמך כלם צדיקים
לעולם יירשו ארץ לפי׳ הוא מדקדק במכון עב׳ · הכל מסכימים
כי זה העולם השפל לא נברא אלא בעבור האדם והאדם לא
נברא אלא בעבור שיכיר את בוראו ויתדמה אליו כמ״ש בעשה
אדם בצלמנו כדמותנו וכתיב הבא אדם ונורש מגן עדן ובא
בחם והטיל בו זוהמא כאלו זה הזוהם כתהום אלא תבלית על
שבא ישראל ועמדו על הר סיני ופסקה ממם הזוהמא ונקלו
עליהם תורה ומנו׳ כי אל הם תבלי׳ הבריאה ולמה שהיו כל מה
שקודם התבלי׳ היו נחשב למחומה אלא בהיותם נחשבים בעדך
אל התבלית ואולם ה תבלית הוא נדרש ונחשב לעצמו וכאשר
היו ישרצ תבלית הוייתם זה העולם השפל יקוייב שכל מה שקודם
התבלית יהיה נחשב למחומה אלא בהיותו נערך אל התבלית
ואולם התבלית בעבו׳ שהו׳ דבר נחשב רחוי שיושבח עליו השבחה
יתירה ולהיות הדבר כן השניח הש׳ בישראל יותר מבכל אומה
ולשון בעשות להם גורלות גדולות ופלאות עצומות מה שלא
עשה כן לכל גוי וכתן להם ד׳ ברכה בארץ לא זרועה והשניח
עוד עליהם השבחה כפלאה בהיות כל איש ואיש נמנה על ידי
משה ואהרן ועל ידי יב כשיאים להודיע כי כל אחד ואחד מישרצ
אלו הוא התבלית ודחוי להשניח עליו כמו על דבר נכבד ויקר
ולזה אל שנוה למכותם להודיע כמה חבבם לפניו שידמו
לכבבי שמכניסם במספר ומוציאם במספר כי הדבר אשר הוא
נחשב רחוי לאדם שיפי׳ השבחתו עליו בכל יום ובכל שעה ובכל
רגע ולא יפרד מהם מחשבתו מהם כמו מי שים לו לבבו׳ גדולות
לבניו יקרות שימצם בכל עת ובכל רגע כך ישרצל בפי גודל
מעלתם אחר קבלת התורה והקמת המשכן והשרות שכיבתו
ביניהם כאלו ישרצל הם התבלית וכל מה שזולתו הינו נחשב
למחומה ולמה שהתבלית הוא המכוייב בשביל האומן לעשות
מי זה דבר בעבו׳ תבלית מה וכל מה שזולתו הינו מקוק בגודו
אלא בערך אל התבלית כמו האומן שים לו לעשות בית לדירה
הדיר׳ היה מקוק בשלו וכל מה שיעשה הוא בעבור זה ואם
לדירה לא תמצא כל מה שקודם התבלי׳ הוא לבטלה ולא הועיל
בך הניחת זה העולם היה מקוק בגודו׳ יתי׳ כדי שימצא המין
האנושי בדמותו ובצלמו וכאשר המין האנושי השיג זה התבלית
כאלו העולם היה מחוקק בישראל ויושרצל הם תקוקים למשלח

ולזה

הרעים שהם חרב ודבר ורעב ושבי כנגד החרב אמר והבאתי
עליכם חרב נוקמת וגו׳ כנגד הדבר אמר ושלחתי דבר בתוככם
וגו׳ כנגד השבי אמר ונתתם ביד אויב וכנגד הרעב אמר בשברי
לכם מטה לחם וגומ׳ ואחז״ל אמ׳ ואם בזאת לא תשמעו לי והלכת׳
עמי קרי והלכתי עמכם בחמת קרי שאחר שלא ישובו אל הש״ית
באלו הד׳ פעמים שהתרה בהם יכלה אותם בתכלית הכליון
באופן שלא ישאר להם תקומה ראשונה שיבא האויב ויציק להם
בערים הבצורות והגבוהות ויהיה האויב במצור ובמצוק עד
אשר יאכלו בשר בניהם ובשר בנותיהם והבנים יאכלו האבות
כמ״ש לכן אבות יאכלו בנים בתוכך ובנים יאכלו אבותם ואח״ז
לא ישאר להם שום תקומה כי הערי׳ יחרבו מפני הרעב והמקדש
יחרב וישמם והם יגלו מארצם ובהיות׳ בתוך הגוים יבא החרב
עליהם ואכלה אותם ואשר לא יוריק עליהם החרב יהיו בתכלית
המורך והפחד עד שירדוף אותם קול עלה נדף באופן שיאבדו
בגוים ואכלה אותם ארץ אויביהם · כמו שקרה במלכו׳ פרא״נ״ייא
ובמלכות אישפ״אניא שהיום מאתים שנים היו באלו המלכיות
עם בני ישראל כחול הים ואבדו במכת חרב והרג ואבדן באופן
שקיים בהם ואבדתם בגוי׳ ואכלה אתכם ארץ אויביכם והמעט
הנשאר מהם הם נמקים בעולם ובעונם ובעון אבותם בכל יום
ויום מפני הצרות והגזירות אשר מלכות אדום וישמעאל גוזרים
עלינו תמיד עד שאנו בכל יום ויום מתאוי׳ (מתוכים) את עונינו ואת עון
אבותינו והנה יש מכאן להקשות כי אחר שאמר והתודו את
עונם ואת עון אבותם במעלם אשר מעלו בי וגו׳ איך אמר אף
אני אלך עמם בקרי כי היה ראוי שיאמ׳ מיד וזכרתי את בריתי
יעקב וגו׳ ויש להקשות ב׳ למה זכר את האבות שלא כסדר הנהוג
כי היה ראוי שיאמ׳ וזכרתי את בריתי אברהם ואח״כ יצחק ואח״כ
יעקב כסדר כל התורה כלה ולא שיעשה מהמתאחר קודם · ויש
להקשות ג׳ למה אמר והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתותיה
אחר וזכרתי את בריתי והתשובה בכל אלו הדברים שישראל
התודו את עונם ואת עון אבותם והוא וידוי פה והמעל בידם
והוא עון גדול ולכ״א כי לא יחשב להם זה הוידוי לכלום אחר
שהוא וידוי בפה לבד וז״א והתודו את עונם במעלם אשר מעלו
בי לא בלב לכ״א אף אני אלך עמם בקרי והבאתי אותם בארץ

אויביה׳ והרצון בו העזיבה עד שיכנע לבבם הערל ובלב ובפה
ישובו אל יי׳ ויעזבו החטא לגמרי ואמר וזכרתי את בריתי יעקב
הפוך כי בזכירת יעקב יזכרו כל האבות אחר שהוא החוט ה
המשולש יאמר שהש״ית יזכור את יעקב ובאותה זכירה יזכור
את אברהם ואת יצחק ואח״כ יזכור את יצחק ובאותה זכירה
יזכור את אברהם ואח״כ יזכור את אברה׳ לבדו ואם יאמ׳ וזכרתי
את אברהם ויצחק ויעקב כסדר הנהוג היה זכירה אחד לבד
אבל עתה הם ג׳ זכירות ובזכיר׳ יעקב לבדו יזכור את ג׳ ובזכירת
יצחק יזכור את אברהם ואת יצחק והספק הג׳ יותר כשיאמר כי
ראוי היה הש״ית שיזכור ברית האבות הג׳ שהם עמודי עולם
אמר כי כן היה מן הראוי אבל ראוי ג״כ שיזכור את הארץ כי
נדר לה שאם ישראל לא ישמרו השמטות שהארץ תעזב ותרץ
את שבתותיה ואחר שישלים מה שנדר לארץ יזכור להם ברית
האבות כמ״ש וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם
לעיני העמים · ורז״ל אמרו למה הזכיר זכות הארץ עמהם אמר
רבי שמעון בן לקיש משל למלך שהיו לו ג׳ בנות ושפחה אחת
מגדלתן כל זמן ששוש בשלום בנותיו אומ׳ שאלו לי בשלום המגדלת
והנה הורה לנו כי אורח דארעא דישראל מגדלת בנים חכמים
כמו האבות עצמם אשר ידוע ומפורסם שהיו מגדלים אנשים
ונשים לעבוד את יי׳ וכן הארץ בשוה וחז״ל ג״כ ואף גם זאת ב
בהיותם בארץ אויביהם וכי מה נשתייר לישראל שלא נטמאו
ושלא נגעלו בכל האומות והלא כל המתנות הטובות שנתנו
להם נטלו מהם לולי ס״ת שנשתייר להם והנה בעבו׳ זאת התורה
אנו חיים בתוך העמי׳ כמ״ש ואף גם זאת בהיות׳ בארץ אויביהם
לא מאסתי׳ ולא געלתי׳ לכלותם שהיא בעבור התורה ובעבורה
אנו נגאלים כמ״ש אחרון הנביאים זכרו תורת משה עבדי אשר
צויתי אותו בחורב על כל ישראל חקים ומשפטים בעבור שנזכה
למה שכתוב אחריו הנה אנכי שולח את אליה הנביא לפני בא
יום יי׳ הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על
אבותם · ויהי רצון מלפני אלי השמים שיהיה זה במהרה בימינו
אמן וכן יהי רצון ·

חסלת ספר ויקרא

כמו שכל כחות הנפש יביטו לשכלו הם כשמעים אליו אם האדם
נדיק וישר כן האיש החכם הוא לרון בטבע על כל שאר האנשים
השכלים ולכן אמר לאדם הראשון אם זכית להיות נדיק וחכם
כשם שאני מלך על העליונים כך תעשה אותך מלך על כל שאר
האנשים השכלים התחתונים שכ' ויקח י' אלהים את לשון לקיחה
הלזו עליו כמו שאמר ותלקח אסתר למלך ואתה ראוי שתדע
מה הגרמו זה האמר כי אין לאיש החכם והנדיק שום מעלה
מבד לבדי נפשו אבל כלם שוים בחבריו החיוביים הפנימיים
ודיעתו ומקומו הנשמי לא יוסיף על מקומות הרשעים אבל הם
יוסיפו על הנדיקים כי קרוב בשמותם עלי לרמות אבל הכוכב
בכאן כי הלקיח באדם היכה לקיחה נשמית אבל לקיחה במעלה
והוא בחכמה והשכל ודעת וזהו הלקיחה באדם כי בתעלה על
כל שאר הנמצאים לף כי היה במקום נשמי כמוהם. ואתה תבין
מזה מה שאמר הרב המור בשתוף מקום עם שהוא שתוף ותתוסף
ונחכמו פירשנו לך סודו למה שר' לחכה נתן לנו המפתח בחומ'
אין לשון ויקח הלא לשון עלוי כמו שאמר ותלקח אסתר למלך
והוא לא עשה כן כי משכה נחש על חוה הטיל בה זוהמה וגורש
מגן עדן ולכן הב' שביכותו ממנו כיון שעמדו ישראל על הר
סיני אמר להם הב' לא יפלתם ומצרים הלא על מכת שתעשו
לי משכן ואשר שכיכתי בתוככם שנאמר ועשו לי מקדש הרי
שתכלית הכל הוא שיהיה בית המקדש ביניהו ושרה שכיכתו
ומנהו היו שוהבים החכמה והתורה וזו בזולת הפרשה ונתתי
משכני בתוככם ואומר ולא תגעל נפשי אתכם הרמז בו כי
הדברים העליונים והתחתונים הם הפכים והפכים לי לפשר
שיתחברו בשום בל כי הוא שהוא הפך החרן הוא לא יכול למעוד
והחרן למעלה אבל כל אחד יברח מחבירו כי הלוי כל אחד יגעל
את חבירו אמר שלף שהש' הוא אל עליון והוא בתכלית החלוף
ממנו במעלה יהיה שוכן בתוככו למטה ולא יברח ממנו אבל
ידבק בנו הפך האמר אלכה ואשובה אל מקומי ואחר אשר
הבטיחנו היה משכנו בתוככו כדי שידעו התלמידי חכמי' ודעת
ויראת יי' אמר שמעלת הרבני הלליים המלמדי את התלמידים
יהיה הש' ית' הולך עמם תמיד כמו שאזל מטייל עמכם בגן
עדן כי האיש החכם הלזה כשקוה בפרד מקבל לנשים הוא
מתדבק עם אלהיו דבקות מניחות והשגה והוא לפני הש' ית'
תמיד והש' עמו לא יפרד ממנו כהרף עין וזהו המעלה גדול'
שלין למעלה ממנה כמו שביאר הרב המור בסוף ספרו מורה
הנבוכים והנה אחר שכל ישראל היו עוסקים בתורה ובמצות
ויהיו עבדים ליי' אלהי ישראל ראוי להם שלא יהיו תחת אומה
גלזון. ומה רבו האומות להשתעבד בהם הש' יתב' מיוחות
עולם מעליהם בארץ מיהיו בני חורין ושילכו בקומה זקופה
וביד רמה לא כעבדים הרי התבאר מכל הנאמ' שבוכות עשיית
המצות וקיולת התור' יתן הש' לכל איש ואיש כפי תאותו וכפי
משאלות לבו כי האנשים הכפריים יתן להם המטר והשובע
ולאנשים בעלי המדינות יתן השלום ולאנשים היושבים בחצרי
המלכים יתן הנצחון והכבוד שהוא הנכבד שליהם מכל דבר
ולאנשים ההולכים בתורת יי' יתן משכנו בתוכם והוא בית
המקדש אשר ממנו תצא תורה ולחכמי הרבני' יהיה הש' עמהם
תמיד ויטייל עמהם בזה העולם ובעה"ב ואחר שכל ישראל הם
עובדי הש' אין רצוי שיהיו עבדים לעם אחד ולכן רצוי שלא
ישלוט עליהם אומה ולשון ויהיו כלם בבני חורין והולכי בקומה
זקופה הרי שאתה תמצא בזה שכר לכל איש ואיש כפי הרצוי לו
ותמצא גם כן בזה שכר החורין שהוא החכמה והידיעה ושהש'
יהיה דבק בנו שהש' השכר הגמור בתכלית התכלית שהוא דבקו'

כשם ית' ואחר שכתן שכר טוב להולכים אמר הרע המניע להם
אם לא ישמעו ולא תשובה הכתי שעבירה גוררת עבירה כי כל מי
שאינו למד בדברי תור' ואינו שומע סיפו שאינו עוש' שום מצוה
וז"ל ואם לא תשמעו לי ולא תעשו ומי שאינו שומע ואינו עושה
מוסף בחריס ושונא את החכמי' ואינו מכין לאחרי לעשות וז"ל
ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם לבלתי
עשות חקותי תמאסו הרמז בו שהוא מוסף באחרי' העושי' אות'
ואם את משפטי תגעל נפשכם שהוא שונא את החכמי' והרמז
בו כי מאחר שאמר ואם לא תשמעו ולא תעשו למה חזר ואמר
בחקותי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם אבל הרמז בו
מה ש"מי שיש לו מדות הללו אינו מוד' במצות שנאמרו בסיני
מל"כ יהיה כופר בעיקר וז"ל לבלתי עשו"ת כל מצותי להפרכם
את בריתי ואחר שהניח שבע עבירות גדולו שהם שאינו שומע
ואינו עושה ומוסף באחרים ושונא את החכמי' ואינו מניח לעשו
אדם לעשות ואחר כן יבפור במצות שנאמרו בסיני ואל"כ יהיה
כופר בעיקר הניח העובש המניע מזה לף הכי לעשה זאת לכם
והרמז בו כי כל אדם לפי שיהיו בניו בתכלית הרוע מאל"כ
ילדם ובדלם לא יעש"ו אות' שום רע אמ"כ לף שהש' בכח אותנו להם
ויצר אותנו אשר בניתי לפי אהרום ואשר נטעתי לפי לתוך וכן
הוא אומ' אשר בניתי ולפי הרום ואשר נטעתי לפי נותן לעשה
זאת לכם זאת קשה לכם יותר מכל שאמי הגדול הוי לכם כבעל
חוב לף שלין רעה יוצא מפי לעולם וכן הוא אומ' מפי עליון לא
תצא הרעות והטוב והבטית שיהיו תלאים רעים ויהיו להם
בפקדון באופן שיהיו המכות פוקדות אז לזו שתהיה הראשונה
פקודה תגלם עד שתבא האחרת והיה עכש אותם בעוכש
רבים. ראשונה מכת בהלה שהיא מכת מות. שניה את
השחפת והקדחת שהם מכלות עיניים ומדיבו' כפש לא הוא ולא
לחדים. ג' עכש אותם כשיזרעו לריק זרעם ואכלוהו אויביהם
ואחר כן שהש' יהיה פונה מכל עסקיו להרע להם ואחר כך יהיו
כנפים לפני האויב ויהיו האויבי' מבחוץ והמנפה מבפנים ואחר
כן עכש אותם בשיהיו השונאים רודים אות' והוא רע גדול במ"ש
היו שליח לרשע ואל"כ עכש אותם שיכוסו מבלתי שירדוף אות'
שום אדם. והכלל העולה מזה כי עכש את ישרא' ראשונ' בחלאים
רעים ונחמיים. וב' בממונם כי יזרעו לריק ויאכלוהו האויבי'.
ג' שיאבדו הבבוד ושיהיו נבזים לפני אויביהם' בשתם למלחמה.
ד' שיהיו רודים בהם השונאים שהוא רע גדול. ה' שיכוסו מבלי
רודף ואחז' העוכש הבללה אמר שהם בחלי הייסורים לא יסרו
ולא ישמעו בקול הש' שיביא עליהם רעה של מהומה ולא ישאר
להם שום משען ומשענ' כל משען לחם וכל משען מים וזה שאמ'
ושברתי את גאון עוזכם ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם
כנחושה ותם לריק כחכם ולא יתן ארצכם את יבולה אדם שלא
יעמל ולא חרש ולא זרע ולא קצר ולא עשה שאר מלאכו' ובשעת
הקציר בת שדמין ירקון והלקה אין בכך כלום אבל אדם שעמל
וזרע וקצר וכל שאר המלאכות ובשעת הקציר בת שדמין וירקון
והלקה הרי שניו של זה קהות והיה הקללה היות' גדולה שתפשר
שימצא והנה שיעמל אדם לרוח ולמה שהרעב היה הרע היותר
גדול שתפשר שיהיה כמו שאמ' הכתוב טובים היו חללי חרב מנ'
על שבעבורם רבים מהרשעי' חוזרי' בתשובה כשאין להם שום
דבר לאכול ואמר ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמוע אלי
שיביא עליהם את חית השדה והוא שיבוא החיות ממעונותם
למקו' הישוב ויאכלו אדם ובהמ' ואת המכה היא בלתי טבעית
אבל היא בזה מן ש' כשיהיו האנשים בתכלית הרוע ואחז' אמ'
ואם בזאת לא תוסרו ולכתם עמי קרי תביא עליכ' את ד' שפטי

הרעים

ובשנה הז׳ שהיא שנת השמיט׳ ולא בשתי שנים בשנת השמיטה
היובל כמו שאמר וכי תאמרו מה נאכל בשנה הז׳ הן לא נזרע
ולא נאסוף את תבואתינו וציתי את ברכתי לכם בשנה הששית
הרי שהוא בטחון גדול שיעזוב אדם מלזרוע ארצו ולזמור את
כרמו שתי שנים ויהיה בוטח ביי׳ שישלים לו ספוקו מאי זה דבר
שירצה כמו שאמ׳ במשנה תורה כל המצוה אשר אנכי מצוך היום
תשמרון לעשות למען תחיון ורביתם ובאתם וירשתם וגו׳
ואמרו חכמי׳ ז״ל אם תאמרו וכי אפשר לאדם עבוד את יי׳ מבלתי
שיהיה לו לחם לאכול ובגד ללבוש אמר כנגד זה וזכרת את כל
הדרך אשר הוליכך יי׳ אלדיך זה ארבעים שנה למען ענותך וגו׳
שהרצון בו שלא ימצא לו מונע מעבודת האדים ממאכל ומשתה
וצרכי אדם אף שהם מרובים אבל יסמוך על השם ית׳ בכל לבבו
כמו שאמר בטח ביי׳ בכל לבך ואל בינתך אל תשען לכן אמר אם
תאמר אם אני שומר התורה והמצוה מאיזה דבר אפרנס
ואתכסה אמר לתשובות זה שיזכור את כל הדרך אשר היו ישראל
במדבר ארבעים שנה ואם היינו בתכלית הענוי והרעבון השם
ית׳ האכילנו את המן ופרנס אותנו מאשר לא ידענו מהו והיה
זה להודיע לדורות כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל
מוצא פי יי׳ יחיה האדם אם כן שמור מצותי וחיה וגם נתן לנו
לבוש וכסות כמו שאמר שמלתך לא בלתה מעליך וגומ׳ והנה
הבטחון באלהי׳ הוא גדול השיעור כמ״ש זכרתי לך חסד נעוריך
אהבת כלולותיך לכתך אחרי וגו׳ וגם יש בשמיטה וביובל טעם
אחר נפלא והוא כי יראה אדם בכרמו ובארצו כלם שוים בו
העניים והדלים והבהמות כמו שאמר והיתה שבת הארץ לכם
לאכלה וגו׳ אשר יביא האדם לחשוב כי כל העושר אשר יש לאדם
אינו שלו וכי הכל נתון בערבון וכי אדון הארץ שהוא אדון
הכל זכה לו באותו העושר ובאותו הכבוד וכאלו הוא נותן מה
שניתן לו כמו שאמר כי ממך הכל ומידך נתנו לך והנה כל אלו
התועלות הגיעו אינו ממצות השמיטה והיובל ולכן גזר הגלות
בעוברנו עליהם כמ״ש והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתותיה
כל ימי הושמה · ויהי רצון מלפני אלהי השמים שתכונן בית
מקדשנו ותפארתנו ונזכה לעשות מצות שמיטות ויובלות עם
שאר המצות אמן וכן יהי רצון:

פרשת אם בחקתי

ונתתי משכני בתוככם · אמר רבי אבהו נתאוה הב״ה שכשם שיש
לו דירה למעלה כך יש לו דירה למטה שכן הוא אומר לאדם
הראשון אם זכית כשם שאני מלך על העליוני׳ כך אעשה אותך
מלך על התחתונים שנאמ׳ ויקח יי׳ את האדם אין לשון ויקח אלא
לשון עלוי כמו שאמר ותלקח חסתר אל המלך והוא לא עשה כן
אלא כיון שחטא סלק שכינתו ממנו כיון שעמדו ישראל אמר
להם הב״ה לא יצאתם ממצרים אלא על מנת שתעשו לי משכן
וישב שכינתי ביניכם שנאמר ועשו לי מקדש וגו׳ למה שתורת
יי׳ תמימה לא ימצא חסרון למתהלכים בה בשום דבר ולמה
שהעוסקים במצות הם מתעסקי׳ בה אם לשמה ואם שלא לשמה
אם בעבו׳ השגת עושר וכבוד וטובי העולם הזה רצה הב״ה לתת
לכל א׳ וא׳ שכרו המיוחד לו ולמה שהאנשים יתחלקו אל פנים רבי׳
מהם אנשים עובדי אדמה ומהם אשר הם למעלה ממנו והם
אנשי המדינות והעיירות והכרכי׳ ומהם אנשי׳ שעומדי׳ בחצרי
המלכי׳ וטירותיהם ומהם אנשי׳ שהם בעלי תורה ורוצים שיהיה

ביניהם רב וחכם וראש ישיבה מלמדם להועיל לדעת את יי׳
ומהם אנשי׳ והם החכמים והרבני׳ אשר הם למעלה מכל האנשי׳
רצה השי׳ ליתן שכר לכל אלו האנשים כפי מה שישתוקק כל אחד
ואחד ואמר לאנשי׳ הכפריים שהם עובדי אדמה והם המתאוים
גשם ומטר כנגד אלו אמ׳ ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ
את יבולה ועץ השד׳ יתן פריו שהרצון בזה שימלא השי׳ תאוותם
בתת טל ומטר באופן שיוכלו לעבוד האדמה והשמים יענו את
הארץ והארץ יענה את יבולה ויהיה זה לרוב מאד כי ישיג להם
דיש את בציר ובציר ישיג את זרע באופן שיאכלו לחמם לשובע
וישבו לבטח בארצם וזהו השתוקקות כל עובדי אדמ׳ והשי׳ ימלא
תאותם וכנגד אנשי העיירות והמדינות והכרכים אשר הם
למעלה מאלו שתאותם הוא להיות בתכלית ההשקט והמנוחה
והשלוה אמר ונתתי שלום בארץ ושכבתם וגו׳ וחרב לא תעבור
בארצכם אפי׳ של שלום וכנגד האנשים היושבים בחצרי המלכים
ובטירותם שהם מתאוים המלחמה והנצוח והוא לכבוד להם אמ׳
ורדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב ורדפו מכם חמשה
מאה ומאה מכם רבבה וגומ׳ ואמר כי החלשים שבהם ירדפו
האויבים ונפלו לפניהם לחרב והחזקים שבהם ירדפו המאה
ומאה רבבה ירדפו ואף שיהיו מעטים יפלו מהם אויביהם ואמ׳
לכל אלו הג׳ כתות שהשי׳ ישגיח אליהם בכל מה שצריך להם והוא
אומ׳ ופניתי אליכ׳ והפרתי אתכם שיפרו וירבו מאד ואף שיפרו
וירבו במאד מאד לא יחסר דבר מכל הצריך להם אבל יאכלו ישן
נושן ויאכלו מפרי הארץ חדשה ויאכלו על שלחן אחד חדש וישן
יחד · וזה שאמר וישן מפני חדש תוציאו וכנגד הרוצים ללמד
ולדעת את יי׳ והם בני עליה אמר ונתתי משכני בתוככם והוא
בית המקדש אשר ממנו תצא תורה לישראל וזהו היה תכלית
יציאתנו ממצרים לעשות בית המקדש כמו שבארנו בפר׳ ויהי
בשלח וכמו שאמ׳ משה בתחלת השירה זה אלי ואנוהו אלהי אבי
וארוממנהו ואמר בסוף מקדש יי׳ כוננו ידיך וזהו מה שאמ׳ בזה
המאמר שהתחלנו אל׳ אבהו נתאוה הב״ה שכשם שיש לו דירה
למעלה שיהא כך לו דירה למטה והדירה האמתית הוא שימצא
בכאן בית ועד לחכמי׳ ולתלמידים שידעו את יי׳ לא שיהא בית
גדול מכסף ומזהב כמ״ש השמים כסאי והארץ הדום רגלי אי זה
בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי אחר שכוכב א׳ בשמים
הוא גדול מהארץ כמה פעמים אבל הכונה שיהיו בכאן אנשים
חרדים לשמוע אל דבר יי׳ כמ״ש ואל זה אביט אל עני ונכה רוח
וחרד על דברי ואמר שמעו דבר יי׳ החרדים אל דברו וז״א שכן
הוא אומר לאדם הראשון אם זכית כשם שאני מלך על העליוני׳
כך אעשה אותך מלך על התחתונים שנאמר ויקח אלהים וגו׳
כבר ידעת כי האדם למה שיש לו שכל על כל שאר הבעלי חיים
ניתן לו השלטנות כמו שא׳ נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו
וגו׳ ואמר דוד כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים
אשר כוננת מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם וגו׳ שהרצון בו שאם
נעריך גיף כל איש ואיש אל גיף הגלגל וכי הוא הווה ונפסד כי
הוא בן אדם ימו׳ אמ׳ מה אנוש כי תזכרהו ובן אדם כי תפקדנו
אבל בראותי כי אף שהוא מצד הכמות בריה חסרה וקטנה מצד
הנפש האלי״ת הנמצאת בו הוא גדול הערך והמעלה כי הוא
דומ׳ לבר אלהין ויהיה כמוהו אם לא יהיה הנפש מחוברת לחומר
אבל מצד התדבקות בזה הגוף לכן אינו דומה להם מכל וכל
ולכן ראוי שיהיה ההשגחה עליו ושיהיה מעוטר בכבוד והדר
כמ״ש ותחסרהו מעט מאלהי׳ וכבוד והדר תעטרהו צאנה ואלפי׳
כלם וגם בהמות שדי ואמר הפילוסוף בי׳ ממדות כי מי שיש לו
שכל הוא אדון וראש על הכל לכן אמרו חז״ל מאן מלכי רבנן כי

שראשו משוח בשמן המשחה ונבדל משאר הכהני׳ שהוא מרובה
בבגדים צוה על הכהן גדול שלא יגדל פרעו שבגדיו לא יפרום
שהרצון בזה שבגדיו על שום מת לא יקרע ולא יגדל פרע כי
אחר שנתעלה בשני המעלות שנמשח ראשו בשמן המשחה וזכה
גם כן ללבוש את הבגדי׳ לכן מחוייב שאת ראשו לא יפרע ובגדיו
לא יפרום וזהו אומרו והכהן הגדול מאחיו וגו׳ והנה באו בזאת
הפרש׳ אשר הדבור בהם מחוייב כמו פרשת מועדים אבל יעזבו
עתה לדבר בהם בכל אחד מהמועדים דבור מיוחד ובזה נקצר
בזו הפרשה בריך רחמנא דסייען׳

פרשת בהר סיני

שבת שבתון יהיה לארץ׳ אר״ אלעזר הקפר כתוב שוקיו עמודי
שש מיוסדים על אדני פז עמוד הזה יש לו כותרת מלמעלה
ובצ״ץ מלמטה אין לך פרשה בתורה שאין לה כותרת מלמעלה ובס״ס
ובצ״ץ מלמטה מה כתיב בתורה למעלה וידבר יי׳ אל משה בהר ובס״ס
סיני וגו׳ ושבת׳ הארץ שבת ליי׳ ואחר כן פרשת יובל וספרת לך
שבע שבתות שנים אם לא שמר שמטו׳ ויובלות סוף שאני עושה
אותו שימכור את ארצו שנא׳ וכי תמכרו ממכר לעמיתך חזר בו
יפה ואם לא חזר סופו למכור את ביתו שנא׳ ואיש כי ימכור בית
מושב חזר בו יפה ואם לאו סופו שהוא חוזר על הפתחי׳ שנאמר
כי ימוך אחיך ומטה ידו חזר בו יפה ואם לאו סוף שהוא נמכר
לך שנאמר וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך חזר בו יפה ואם לאו
סופו לימכר לגוים שנאמ׳ וכי תשיג יד גר ותושב עמך ולא לבדו
אלא הוא וכל ישראל שכן אתה מוצא בימי ירמיה בשביל שחללו
את השביעית נמכרו לגוים שנא׳ ויעל עליהם את מלך כשדים
ויהרוג בחוריהם בחרב בבית מקדשיו למה שהיה השמיטה
והיובל יש בהם זכירת שבת כי השנה הז׳ הוא כיום הז׳ בימים כי
כמו שנאמר ביום השבת שבת ליי׳ כן נאמר בז׳ בשנים כמו שאמ׳
ובשנה הז׳ שבת שבתון יהיה לארץ ושנת היובל היא שביעית
לשמטות ולכן היה שנת היובל בשנה השביעית עם שיש לו
קדושה יתירה ולמה שהמחלל השבת עונשו כפלא כן מי שלא
שמר שמטות ויובלות עונשו כפלא אלא שההפרש בין שמירת
השבת לשמירת השמטו׳ ויובלות כי זה נתחייב סקילה וזה בימי
אדם ועונש מי שלא שמר שמיטה ויובל עבדו בידי שמים כי אם
לא שמר א׳ מהם יענוש לו השי׳ שימכור ארצו מחמת דחקו ואחר
שדהו העושה לו פירות כמו ארץ חטה ושעורה וגפן׳ ואחר כן
ימכור ביתו אשר אוה למושב לו אם לא חזר בו ואחר כן יחזור
על הפתחי׳ ואחר כן ימכור עצמו לישראל ואחר כן ימכור עצמו
לגוי עד שבעבור שלא שמרו ישראל שמטות ויובלות גלו מעל
אדמתם כמו שא׳ אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה
[illegible] והארץ תעזב מהם את שבתותיה בהשמה מהם והם ירצו
[illegible] עונם הסבה בזה כי נתחייבו ישראל גלות בעבור שלא שמרו
שמטות ויובלות היא מה שזכרנו כי היובל והשמיטה הוא כיום
השבת ולמה שהיה יום השבת יש בו ב׳ טעמים כפלאים האחד
לזכור כי השם יתחדש את העולם ושכלה מלאכתו ביום הז׳ וזה
מביא לנו להאמין שיש אלוד כמצא ויכול ומשגיח לתת לאיש
כדרכיו וכי כל הדברי׳ הם נעשים בגזירת עליון וכי כחומר ביד
היוצר כן הכל הוא לפניו לעשותם כרצונו ולכן יהיו כל הנסים
אפשריי׳ להיו׳ והנה מי שמכחיש חדוש העולם מכחיש כל התורה

כמו שכבר בארנו בפרשת בראשי׳ והתועלת הב׳ הוא מפורסם
ואין צריך לביאור על דרך שיהיה השביעית בחיי האדם בהנאה
ובמנוחה מן העמל והטורח אשר לא ימלט ממנו קטון וגדול
אשר אי אפשר לאדם מבלי מנוחה כי הנה המתעמל אפי׳ שיהיה
ההתעמלות הוא התכלית ראוי שיבקש האדם מנוחה כל שכן
אם זה אינו התכלית אבל ראוי שיעמל אדם בעבור שינוח כמו
שאמ׳ וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול
וכמו שאמ׳ הפילוסוף בי׳ ממדות כי לא נשבות בעבור שנשבות
והנה השמטה יש בה ב׳ טעמים שלא יעמל אדם שנה א׳ ויבקש
הסבה כי הוא למען שיודע הדעות הנכבדות ויתקיים בו והוא
האמונה וחדוש העולם ושיהיו ישראל פנויים מכל טורח ועמל
ויעסקו בתורה ובמצות ויש בו גם כן התועלת הב׳ שינוח האדם
שביעית השנים והנה בהגיע היובל ינוחו ב׳ שנים רצופים ויהיו
כל ישראל פנויי׳ מכל טורח ועמל באופן שיתקיי׳ הדעת האמתי
והוא חדוש העולם אשר היא פנה שהכל תלוי בה וינוח גופו עם
שיש בשמיטה ויובל תועלות זולת אלו כי הוא לחמלה על בני
אדם לעניים ולדלים והרחבה לכל כמו שאמ׳ ואכלו אביוני עמך
ושתוסיף הארץ תבואת׳ ותחזק בעמדה שמוטה והעניי׳ והדלי׳
יצאו בשמטה והיובל באופן שיהיו בני חורין וישובו השדו׳ בשנת
היובל לבעלי׳ באופן שהארץ לא תמכר לצמיתו׳ כי אף שהחלופי׳
רבים באים לאדם ויוכרח למכור את שדהו ואת עצמו זה לא
יתמיד כי יבא עת וזמן שהוא יהיה בן חורין וארצו ונחלתו
תשוב אליו אף שלא השיגה ידו לגאול עם שיש בזה מהתועלת
הגדול שלא יחשוב אדם שיש לו מאומ׳ מכל אשר לו ולכן לא יוכל
למכור מכל אשר לו משדה וכרם לצמיתות ויחשוב שהוא כגר
ותושב בזה העולם וזה יביא לו להיו׳ אדם שלם בתכלית השלמו׳
כי כמ״ש בעל חובת הלבבות כי ראוי לאדם שיחשוב עם נפשו
בתנאי הגרות בעולם הזה ויחשוב מעלתו בו כמעל׳ אדם נכרי
הגיע אל ארץ נכריה ולא הכיר א׳ מאנשי המדינה שהגיע אליה
ולא היה א׳ מהם יודע בו אלא שאדון המדינה חמל עליו לגרותו
והורהו מה שיתקן ענינו בו ונתן לו מזונו יום יום וצוהו שלא
ימרה את פיהו ולא יעבור מצותו והפחידו בגומלו בעונש ו
והזהירו על הנסיעה ולא הודיעו העת ומתנאי שיהיה נכנע
ושפל כמו שאמר הא׳ בא לגור וישפוט שפוט׳ ומהם שיחקור על
דתי המדינה חקיה על מה שחייבים בו למלך כמו שאמר דוד
גר אנכי בארץ ומהם שיאהב את הגר כמוהו ויסייעהו ויעזרהו
כמו שאמ׳ ואהבתם את הגר כי גרים הייתם ויחוייב שיאהב לכל
אח׳ מבני אדם כי כל אחד הם גרים כמוהו ומהם שימהר ויכחיש
לדבק בעבודת אדוני המדינה מפני שאין לו חומל שיתפלל
בעדו ואם יקצר בענינו כי ענינו הפך תשובת השונמית עד
ששאלה אותה הנביא היש לך לדבר אל המלך ולשר הצבא שאמרה
בתוך עמי אנכי יושבת כלומר שעמי ומשפחתי ידברו בעדי
בענין הצורך ואינו ענין הגר אך כמ״ש הבט ימין וראה ואין לי
מכיר וגו׳ ומהם שיהיה מזומן לנסיע׳ ולהעתקה ולא יגרע ולא
תנוח נפשו כמ״ש והארץ לא תמכר לצמיתו׳ כי לי הארץ כי גרים
ותושבים אתם עמדי׳ ויש נ״כ תועלת בשמיטה וביובל הבטחון
באלהי׳ ומי שבוטח באלהי׳ יביאהו הבטחון שלא יעבו׳ זולתו ושלא
יקווה לאיש ולא ייחל לבני אדם ולא יעבד בו להתרצות אליה׳ ולא
יחניף להם ולא יסכים עמם בלתי עבודת האלהי׳ ולא יפחידהו
עניים ולא יירא ממחלוקתם והבוטח ביי׳ לא יבוש לעולם כמ״ש
בך בטחתי אל אבושה וגו׳ והנה השומ׳ השמיט׳ והיובל ולא יעבד
את ארצו וכרמו הוא בוטח בתכלית הבטחון באלהים כי סומך
על אביו שבשמים לומ׳ כי הוא יכלכלהו אף שלא יזרע ולא יזמור

ובשנה

ודבריו אינם נשמעים והנה הראות צורך העושר לאיש המנהיג
אמר בזה המאמר הנכבד כי היה עת וזמן שעשו כהן גדול מי
שהיה בעל אומנות וחוצב אבנים ויצאו אחיו הכהנים ומלאו
המחצב אשר היה חוצב בו מעושר וכבוד מאבני טובות ומרגליו
והמנהיג יצטרך אל תנאי ג׳ והוא החכמה שיהיה לו דעת שלימה
באיכות הנהגה וזה בלי ספק אי אפשר בלתי חכמה המורה
תכונת ההצלחה המדומה או האמתית הלא תראה שהתנבא
ישעיה אל משיח שהוא ראש המנהיגי׳ בשיהיה בתכלית החכמה
והתבונה והעצה והגבורה כמו שאמר ונחה עליו רוח יי׳ רוח
חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי׳ ובעבור
שהנער לא יוכל להיות חכם למיעוט שניו או אף שיהיה חכם לא
יהיה צדיק וישר כי מי שהוא נער אי אפשר מבלתי שיהיה לו
חטאת נעורים צריך תנאי ה׳ והוא שיהיה גדול בשנים ואם אלו
התנאים צריך שימצאו במנהיג המדיני כל שכן במנהיג האלדי
שהוא הכהן גדול ואמרו ז״ל הכח והנוי והזקנה והשיבה והכבוד
נאה לצדיקים ונאה לעולם שהרצון בזה כי הצדיקים ישתמשו
באלו הטובות שמוש מעולה בהפך הרשעים כי הרשע ישתמש
מהכח אשר יש לו לעשות עושק והנה דמעת העשוקים רבים
שבעבור זה יפסיד האיש הבליעל נפשו ויפסיד המדינה והנה
הנוי אשר יש לרשע יבקש את אשת רעהו בעבורו ואם כן אינו
ראוי לו ואינו ראוי לעולם והנה מיופי יוסף הצדיק הציל בעבורו
את עצמו ואחר כן את כל בית אביו כמו שאמר בן פורת יוסף בן
פורת עלי עין בנות צעדה עלי שור והכונ׳ בזה כי בעבור שהיה
יוסף בתכלית היופי כמו העץ השתול על פלגי מים אשר פריו
יתן בעתו ועלהו לא יבול אשר בעבור יופיו בנות מצרים היו
עולים אל החלונות כדי לראותו וזהו אומרו בנות צעדה עלי שור
ועם שנתחבר לזה סבה ב׳ אשת אדוניו ואמר לו שיעשהו חתיכו׳
ושיביא כלי חצים בלבו בעבו׳ שישכב עמה וזהו אומרו וימררוהו
ורובו וישטמוהו בעלי חצים עם כל זה ותשב באיתן קשתו יראה
שלא שמע להיות שוכב עמה ולא עם אחרות אף שהיו רבות
מתאוות אותו ובעבור זה יזכה להיות רועה אבן ישראל וזה
שאמר משם רועה אבן ישראל והנה יתבאר כשהצדיקים יש להם
אלו הטובות יצילו נפשם ואחר כן אל המדינה כי ישתמשו לעשות
צדקה ומשפט כמו שאמר בטוב צדיקים תעלוז קריה באבוד
רשעים רנה והסבה בזה למה שבברכת ישרים תרום קרת וגו׳
רצה כי נתן הסבה למה תעלוז הקרי׳ בטוב צדיקי׳ ולמה באבוד
רשעים רנה׳ ואמר כי זהו נכון וישר בעבור שבברכת ישרים
תרום קרת ומטוב הצדיקים יגיע למדינה כמו שאמר כי מרדכי
היהודי משנה למלך וגו׳ דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו
וכמו שאמר מרדכי יצא מלפני המלך וגו׳ ליהודים היתה אורה
וגו׳ הרי נתבאר כי מטוב הצדיקים זה השלם הגיע טוב לאומתו
וכן יקרה בכל דור ודור מאנשי המעלה כי מטובתם יגיע טוב
לכל המדינה וההפך יגיע מהרשעים ולכן טובי ההצלחה הם
נאים לצדיקים ונאים לעולם ואלו הטובות לא נאה לרשעים ולא
נאה לעולם ואם הכהן גדול הוא האיש היותר אלהי שימצא
באומתו ראוי שימצאו לו אלו התארים כי בהם יציל את עצמו
ואת אחיו הכהנים ואת אשר תחת ממשלתו שהם כל ישראל׳
ולכן היה הכהן גדול בטובות גשמיות שלם לא לבד שלא יהיה
בעל מום אבל שיהיה בעל כח ויפה ועשיר ובעל חכמה ושיהיה
גדול בשני׳ זהו כונת זה המאמ׳ הנכבד׳ והנה כבר ידעת ממה
שכתבנו בפרש׳ אשה כי תזריע כי אמרנו כי המין האנושי הוא
שלם מכל הנמצאות אשר למטה מגלגל הירח וכי נמצא בהם כל
השלימיות הנמצאים במה שלמטה מהאדם ונמצאים בו שלמיות

אחרים שלא נמצאו לכל הנמצאות אשר למטה ממנו והנה ישראל
ימצא להם כל השלימות הנמצא במין האנושי ויותר כי למין
האנושי נצטוו ז׳ מצות בני נח לא יותר ורצה הב״ה לזכות את
ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות והנה הלוים יותר שלמי׳
שבישראל ונמצאו בהם כל המצות אשר נצטוו ישראל ויותר והם
המצות אשר הם מיוחדים לשבט לוי והכהנים הם יותר שלמים
משבט לוי ולכן נצטוו במצות יותר משבט לוי וכל המצוות אשר
נצטוו הכהנים כי כל כהן לוי ונמצאו בהם מצוות יותר מללוים
והכהן גדול למה שהוא היותר שלם והיותר אלדי שימצא בישראל
ובשבט לוי ובכהנים נצטוה במצות יותר והנה זו הפרשה באה
לספר מעלת הכהני׳ בין לכהן הדיוט בין לכהן גדול והנה לכהן
הדיוט אמר אמור אל הכהנים וגומ׳ ואמרת אליהם לנפש לא
יטמא בעמיו והטעם בזה כי למה שהיה הכהן נבדל משאר
העם לעבוד לפני יי׳ לשרתו אין ראוי שיהיה לו שום חבור עם
שום אדם ולזה לא ידאג בהפקדם ולכן אמר כי לשום נפש לא
יטמא הכהן בהיותו בתוך עמיו בהיות לו קוברים אבל כשאין
לו קוברים מצוה לטמא את עצמו כי בזה יעבוד יי׳ ולמה שכל
איש ואיש הנמצא שלם הוא דומה לאילן כי ימצאו לו שרשים
וענפי׳ ועלין ופרי והנה שרשי האיש שהם כמו שרשי האילן הם
אביו ואמו והפירות הנמשכים ממנו הם בניו והענפי׳ הם אחיו
או אחותו ולמה שאי אפשר לאדם לבלתי ידאג כשיפרד א׳ מאלו
כי הטבע ימאן זה אמ׳ שיטמ׳ לאביו ולאמו כי ראוי שידאג האדם
במות כמו שידאג כשיפקח שרשו אשר ינק ממנו וידאג בהפקדו
בנו או בתו כשידאג אדם כשיהיה בלתי עוש׳ פרי או יעשה פרי
ונעדר ממנו הפרי ותם לריק כחו כי הוא קללה נמרצת ואח׳ כך
צוה שידאג ויטמא לאחותו ולאחיו למה שיצאו משרש א׳ ויונקים
ממנו והם מתחברים כאלו הם הענפים מאילן אחד כפי קבלת
רז״ל צוה שיטמא האיש על אשתו כמו שידאג על גופו כמו שאמ׳
אין שארו אלא אשתו וכמו שאמר הכתוב המקודש זאת הפעם
עצם מעצמי ובשר מבשרי ולכן ראוי שיטמא לה וידאג עליה
כמו שידאג על עצמו ואמ׳ לא יטמא בעל בעמיו להחלו אם כפי
הפשט יאמר שמי שהוא כהן הוא שר וגדול ואם יטמא למתים
יחלל כבודו ויטמ׳ כהונתו ואם כפי מדרשו שאף על פי שהזהיר
שיטמא אדם על אשתו שהיא כגופו אמר ובאי זה שאר אמרתי
לא אשר היא יושב׳ עמו והיא מחללת אשר הוא פסול לבא עליה׳
ועם שאמר הכתוב שיוכל הכהן ליטמא לאביו ולאמו ולכל שאר
הנשארים אמר שלא יקרחו קרחה בראשם וגומ׳ יאמר שלא
ידאגו כל כך שידאגו בהפקר אלו והנה זה הלאו בא בישראל
גם כן כי כבר אמרנו כי כל מה שנמצא לחסר נמצא לשלם והנה
נאמר כי רצה השם יתעלה שלא יטמא הכהן לכל נפש בעבור
הרחיק הכהן מעבודה זרה למה שהכמרים אשר בכל עם ועם
בבית תפלתם הם מקברים המתים והכמרים יושבי׳ שם לעולם
להרחיק כל זה אמר לנפש לא יטמא בעמיו ואמר שאם יטמא
לא יהיה כהן בהפך הנהוג בכמרים והאמת בזה הם היודעים
והמורים את התורה ראוי להם לדעת כי הגוף אינו כלום כי
הוא הולך לאבדון והנפש היא הנשארת ואיה ראוי לדרוש האד
באופן שיגיענה אל הצלחתה אחר שמת אדם אין אנו מוזהרין
אלא שנקבור אותו בעבו׳ שהוא תשמיש קדושה ותשמישי קדוש׳
נגנזים וצוה לכהן שלא יטמא אלא על קרוביו ועל כל אחד
מישראל אם אין לו קוברים ולמה שהכהן גדול הוא האיש האלדי
באומתנו צוה עליו שזה לא יטמא לשום מת לא לאביו ולאמו וכל
שכן על היוצאים מחלציו כמו שאמר ועל כל נפשות מת לא יבא
לאביו ולאמו לא יטמא ולמה שהכהן גדול נבדל משאר הכהנים

טומאת ומשוקץ ודומה לחזיר והכה למד הפילוסוף חוש המשוש
חרפה לנו ולמ' הפילוסוף בשני מהמדות כי על הכל רחוי התלמד
לפרוש את עצמו מהתעצובות הנשמיי כי אחר שיקבלם לא יוכל
לשפוט כל הדברים היטב ומי שהוא פרוש מהם לגבר נקרא נזיר
הלא תראה כי יוסף נקרא נזיר וזכה ליקרא יוסף הצדיק בעבור
שפירש מאשת אדוניו וזכה לברכות הרבה כמו שאמר ברכות
אביך גברו על ברכות הורי וגו' ואמ' תהייב' לראש יוסף ולקדקד
נזיר אחיו כי למה שהיה פרוש זכה לכל אלו הברכות יתר על
אחיו וכתב הר"מבן כי בתורת כהנים אמרו קדושי תהיו פרושי
תהיו וכתב זה הרב כי אין הפרישו' לפרוש מן הערויות כדברי
הרב אבל הפרישות הוא המוזכר בתלמוד שבעליה נקראו
פרושים והענין כי התורה הזהיר בעריות מאכלים אסורים
והתיר הביאה חיש ושתיה ואכילת בשר ויין אם כן יאמר בעל
התאוה מקום להיות שטוף בזמת לשתו או בשר הרבה ולהיות
בשובעי יין בזוללי בשר למו ידבר כל ברכתו לכל הכבלות אלא
הזכר ליסור בתורה והכה יהיה נבל ברשות התורה לפיכך בא
הכתוב הזה לחר שפי' הלי"סורין ואסר אותם לנמרי ומה בדבר
כללי שבהיה פרושים מן המותרות ויעמד במשפל בעניו שאמרו
אלא יהיו ת"ח ממויים לכל נשותיהן כתרגמולין ויקדש עצמו מן
היין ויפרוש עצמו מהטומאה כמו שנקרא הנזיר טהור בשומרו
מטומאת המת גם כן וישמור פיו ולשונו מריבוי אכילה גסה
ומהדיבור הגמאם כענין שהזכירו ז"ל על ר' חייא אלא אם איחה
בעלה כל ימיו וכלו וכיוצא בהם כאמרה זאת המטה הכללי
אחר שפרט כל העבירות שהם אסורות לנמרי עד שיכנס בכלל
זאת הכוונה הנקיות בידו ונפו כמו שאמ' והתקדשתם והייתם
קדושים והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושי' אלו מים
אחרונים כי קדוש הוא שמן ערב והכה אמרו ז"ל שפרשה זו
נאמרה בהקהל מפני שריב נופי תור' תלויים בה ואמרו ביקרא
רבה כי נאמרה בהקהל לפי שעשרת הדברות כלולין בה כתיב
אלהי' אלהיך וכתיב הכא אלהי' אלהיכם כתיב לא יהיה לך וכתיב
הכא ואלהי מסכה לא תעשו לכם כתיב לא תעשה וכתיב הכא
ולא תשבעו בשמי לשקר כתיב זכור את יום השבת וכתיב הכא
את שבתותי תשמורו כתיב כבד את אביך וכתיב הכא איש
אמו ואביו תיראו כתיב לא תרצח וכתיב הכא לא תעמוד על
דם רעך כתיב לא תנאף וכתי' הכא לא תחלל את בתך להזנות
כתיב לא תגנוב וכתיב הכא לא תגנבו כתיב לא תענה ברעך
וכתיב הכא לא תלך רכיל בעמיך כתיב לא תחמוד וכתיב הכא
ואהבת לרעך כמוך ע"כ במדרש. ורחוי שתדע כי התאוים
כתלקים לנ' חלקים ומהם עניים ודלים והם במדרגה פחותה
ומהם עשירים גדולי הערך ומהם חכמי' שהם בינוניים הנה מה
לגדולים ולעשיריים שיפרשו לקטנים מבלתי שיקבלו הקטנים
מהם תרפה כמו שאמר ובקורכם את קניר תרכסם מה בלקט
ושכחת ופאת כדי שיהיו בהם הדלים והעניים ומה לעניים שלא
יגבו מבית העשיר דבר ולא יכחשו ולא יפקרו חיש בעמיתו
ולא יסבבו בשמי לשקר כי שו המעות הם מעות רחוי שיהיו בהם
העניי' למה שיזכו בהם והכה מה לעשיר שלא יגזול ולא יעשוק
ולא ילין פעולת שכיר עד בקר כי שו העבירות כמאמ' בעשירי
ומה לבינוניים לא תלך רכיל לא תעמוד על דם רעך לא תשנא
את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך לא תקום ולא תטור
ואהבת לרעך כמוך כי כל אלו המצות הם כוללים לבינוניים
ואחר מה לכבד הזקנים וכתב מה שכתב רש"י אין זקן אלא
שקנה חכמה שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אבל
כשהוא חכם ואין בעל המדות הזה ראוי לכבד כי מה לכבד
את החשמלי אם הוא זקן בעבור שכל זקן יזכה לו החכמה ודעת
מהכסיון לף על פי שלא למד לא חכמה ולא תורה והכה למד
הפילוסוף בי' מהמדות כי רחוי לשמוע הזקנים אשר יש להם
כסיון בלי ותות אז מוסף יותר מכל החכמים שיתנו אות ומופת
למאמריהם ואמר רש"י ז"ל כי תומרו וירחת מאלהיך וגו' כי הרגיל
בו שלא יתגבל ויאמר ברחות החכם אז הזקן ולא קם ולא זע
מהם שלא רחה אותם כי זה הדבר מסור לרחה הנסתרות אז
נוכל לומר כי מי שמוע לחכמים ולזקנים ויקבל מאמריהם
יקבל מהם תועלת כי יהיה איש ירחת י"ל שהחכמי' והזקנים
לוכם מצויים אלא שיעבדו את י"ש ויחזיקו הלדם מהרעות ולכן
אמר אם תעבד החכמים והזקנים תזכה לירחת ידע י"ל כי יאמר
כי אם הלדם יכבד לחכמים ולזקנים בעבור שהם זקנים רחוי
שיכבד קדמונו של עולם כי אין קדמון יותר ממנו ויהי רצון
מלפני שהי השמי' שיהא עת וזמן שישבו זקנים וזקנות בחוצו'
ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים וברחובות העיר ימצאו
ילדים וילדות משחקים ברחובותיהם לעין וכן יהי רצון.

פרשת אמור

והכהן הגדול מאחיו. למה נקרא שמו בהן גדול שהוא גדול
בה' דברים בכה בגוי בעושר בחכמה בשנים ואם אין לו אחיו
הכהנים מעשירין אותו שנאמ' והכהן הגדול מאחיו נדלהו משל
אחיו ומעשה בפנחס הקטן שמינוהו כהן גדול ויצאו אחיו
הכהני' ורחו אותו חונב לבנים ומלמ' מחנב לפניו דיבורי זהב.
לבד ידוע כי לחיות הלדם אר ומבהיג יבוטלו לו תכלית רבים
בעבור דברים כי רבים כעשים עם כלים כמו העושר והכבוד
והשולטנות המלייבים והבני' המהוכים והכה רשעה המבהיג
נריך שיהיה חזק וברית עולם כי הלדם לא יוכל לדחות המזיק
ואם הסר לו המבהיג יהיה חלש קטבע לפילו שיהיה לו יכולת
מחשים רבים יהיה עגל ולא יוכל לשבור מתלעות עגל אם לא
יהיה בחלה אם כן רחוי שיהיה במבהיג כח וחוזק וברי' נפו
להגיל העשוק מיד עושקו ויטורך גם כן תנאי ב' שיהיה כחה
ובעל יפי מנד כי הסר והמבהיג הוא כח שהכל פוניס בו ולכן
רחוי שלא יהיה בעל מום לבל שיהיה בתכלית השלימות והיופי
והכה דבריו ומאמריו יקובלו כשיהיה יפה תואר ויפה מראה
יותר משיהיה מכוער. והכה אמר המשורר יפיפית מבני הלדם
הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלהי' לעולם שהרגין בזה הסר
עליו כאמר זה המזמור הוא בתכלית היופי מכל שאר בני הלדם
וגם כן שיהיה לו דבור כאה ויפה וכשידבר בפני העם נופת
תטופנה שפתותיו ודבש וחלב ולמה שיהיה לו יפה מבני הלדם
חיבו בית הלדם להשיגו ולא החן בשפתיו לומ' כי היופי והחן שיש
לו בדיבורו הם מתנות אלוהות והזו אמרו ע"ה ברוך אלהי' לעולם
ומ' הפילוסוף כי מי שהוא מכוער חיבו מוסר חכ' להיות הלדם
נאוסר ושר וגדול יטורך שיהיה כעיס ויפה ובעל חן. והכה
להיות אר וגדול נריך תנאי ג' והוא שיהיה עשיר ונכבד והכה
העושר הוא דבר מבוסר שהוא נריך לו הסר והמבהיג כי בזולת
עושר לא יעשה שום דבר כמו שאמר והכסף יענה את הכל ומי
שהוא עני ולל דבר מבוה הוא שאין לו כח ויכולת וחכמתו בזויה

אחרים שנמשכו להתעסק בשמו כפשט ואם תפשוט אשר נאמר עליהם לא תמוט וים תפשוט שפורעים חוקם בעולם הזה ובעה"ב וכבר ידעת מה שנ"ל כי חלקי היום והלילה נ"ל חלקים שלישתם שיעור הלדם ושיכות בהם הנוף והנפש ושלישתם שיתעסק הלדם במלאכה כדי שיחיה הוא ונפשו ושלישתם שיתעסק הלדם בדת הרי שיתחלקו היום והוא הזמן אשר הלדם בלתי יפן לב' חלקים הלחד כתבו לעשות מלאכה והלחר לי' וכבר ידעת מ"ש בחגיגים ובמועדים ואמרו כי יש דעת מי שיראה לו כלו לי' לו כלו לכם לו יהכל הלדם ויתעצב וישתה כל היום לו יתפלל וישיין כל היום וים דעת שיראי' שחציו לי' וחציו לכם הרי שהנוף והנפש הם ב' חלקים שויים וכבר ידעת גם כן מ"ש ז"ל כי על לומדו ית' כי קללת אלהים תלוי משל לב' לחים הלחד כעשה קוביסטום והלחר נעשה מלך ותלו את הקוביסטום וכל מי שרואהו יאמר המלך תלוי והוא המלך שיורידוהו והכה הרמז בזה שהנפש והנוף ב' לחים מתדמים עם שהלחד נבדל מהלחר בתכלית כי הלא מלך כי הוא נגיד ומשה והלחר הוא דומה לעבד עבדים ועבדת בהפקרו ובזלזול ועשות כאוות ניחא ליה ובשאת הלדם ויפסד הנוף והנפש ישאר לעולמי עולמים והכה יקשו קצת הנפש כי כשם שרואי שהנוף יפסד כן הנפש יפסד ואין לה קיום כדי שלא יטעו הנבערי' בזה הדעת הנפסד מה שיורידוהו מן העץ ע"ז כי המלין את העם שלא לכבודו עובר על לא תעשו' ועשה והכה יש הנפש חטאים שהם בחמוכות ובדעת וכלו הם טומאת מקדש וקדשיו שהם מיוחסות לנפש ויש לחרים שהם מיוחסות לנוף כמו רצח וגנוב וכלוף וכל העבירות המעשיות לכן כוה הש"ל לכפר על ב' מיני החטאים הנוף והנפש שהלקס במיכות לחד שיקחו ב'שעירים שיש כדי שיפילו עליהם הגורלות לא יפילו הנפשים על הדמיון שלא לחר השעיר לחד לכפר הנוף והלחר לכפר על החטאי הנפש ולכן היה לחד לי' ולחד לעזאזל והכה הנפשים רבים יתמהו מיך כוה שיהיה לחד לי' ז"ל לעזאזל שהשוה הלחד עם הש' והכה בזה שכתבנו יקולק הספק והבן זה כי הוא נפלא על דרך הדרש כפי נראיני בלא המאמרים והכה המאמר שכתב הל"מבן מפרקי רבי אליעזר הגדול הוא מבואר כי סמ"ל על יבר הרע כי לא יוכל לומר המקודש להשית את ישראל מעל לביהם שבשמים וכלו הם בחינתו היום כמלאכי השרת שהם נבדלים מחומר והוא הנראה ניחפי רגל ולכן הם נבדלים מכל מקרי הנוף אין בהם לכילה ולא שתייה ולא ישיבה אבל הם פשוטי' וקיימים על הדברי' שראו שיתקיימו לדעת את י"י כי הוא רמז על הסנה כמו שביאר הרב המורה והכה השכלים הנבדלים יודעים רבונם ויודעים גם כן מה שלמטה מהם כך ישרש יודעים מה למעלה מהם למטה בזה יום והם כמלאכי השרת אין בהם תאוות מתחלפות שיאמר התאוה ויביר ל"ש והשכל יבדילהו מן בהכך והכלל כי ישראל אף שלא יהיו במדרגת השכלים הנבדלים הם נקיים מכל חטא ועון ושמה כמו הם ואחר שראה הש' שיש לחד שיוכחו ישראל על זאת המדרגה יכפר על המקדש ועל הקדש ועל ישראל יכפר ויהי רצון מלפני אלהי השמים שיכפר לנו כל עוונותינו בחופן מנזהב לעלות ולרצות וליכנם לפני לפניו לרצות למלך מלכי המלכים כמו שמ' מלך ביופיו תחזינה עיניך והוא אלהי'חיים ומלך עולם אמן.

פרשת קדושים תהיו

קדושים תהיו כי קדוש אני יי'. אמר הקב"ה לישראל אני יי' מלך כמלך בשר ודם שאין רשות להדיוט להקרא בשמו אבל ישראל נקראו בשמו של הקב"ה שנקרא שמו אלהי ישראל נקראו אלהים שנאמר אני אמרתי אלהים אתם ובקרא אחר לכ' ונקראו ישראל עם אחד ונאמר קדוש חסיד ונקראו ישראל חסידים שנ' לקפו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח ונקראו ישראל קדושים שנאמר קדושים תהיו כי קדוש אני יי' אלהיכם. לפי שפקח כי אין רוחי לכל איש להשתמש במה שלמעלה ממנו. והכה דוד עם נדול מעלתו שהוא היה מלך והוא אומר לאלהיו אמר על עצמו לא נבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בנדולות ובנפלאות ממני והכה הכלל זה שלא בקש נדולות לא ממעלות הנופניות ולא ממעלות נפשיות שיהיו נדולות ממנו והכה להורות כי לא בקש נ נדולות נשמיות אמר אם לא שויתי ודוממתי נפשי כנמול עלי אמו והרמז בזה כי לא די שלא בקש נדולות ית' ממנו אבל נתן לנר השפלות ושם נופו כנמול עלי אמו ואמר כנגד שלא בקש מעלות נפשיות כנמול עלי נפשי שהרמז בזה שהיה מעריך נפשו כלום אין לו ידיעה ולא מעלה והיה מקבל החכמה מכל מיני החכמים כמו שמ' מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי והכה הרמז בזה שהיה מקבל השלמות החכמה מוני זה היה שיהיה קטון או נדול וזה לא היה בעבור דבר אלא מפני החקים והמשוי' אשר היה במצות במלמדיו כי כמו שמקבל הכסף והזהב ממי שנותן לו בין שיהיה נדול המעלה או פחות בן רמוי שיקבל הלדם החכמה ממי שאמרה ולכן אין רמוי להדיוט שיתעסק במה שלמעלה ממנו במדרגה אבל רמוי למלד שיקטין עצמו ויכיר חלקו ולכן ג"ל כל המעריך עצמו כיוצל מדיבה של נחיכס כי מי שמכיר חלקו כיוצל מפנינים רעים ואף שיהיה לדם מלך ומנהיג נסר אין רמוי שישתמש בכתרים של תורה כי המלך לא יניחנו להשתמש בו ואמר בזה המאמר כי ישראל נקראו בשמו של הקדוש ברוך הוא כי לא מצא המוכב מכרו אבל בא לטהר מסייעין אותו והוא קורא לישראל בשמו ונקרא לישראל אלהים כמ"ש אני אמרתי אלהי'ם אתם וכבר ידעת כי שם אלהים נאמר על השופטי'ומנהיני המדינו'כמו שתרנם אנקלוס ואיתיתם כאלהים ותהוון כרברביא והכה להיות הלל שר נשופט יעטרכו נ' תנאים לחד שיהיה חכם ונבון כי הסכל לא יהיה לעצמו כ"ש לאחרים וכל שכן הרשע כי המנהיג זולתו בהיותו חסיד יוכל להשפיע לזולתו הטוב בין שיהיה קטון בין שיהיה נדול ולזה נקראו ישראל חסידים ובעבור שהשופט יעטרך שיהיה לו תנאי נ' שיהיה פרוש וקדוש מדרכי העולם ומחכשים ההולכים בחשך כדי שמחמיר יקובלו כמו שאמר התקושטו וקשו וה"ל קשט עצמך ואחר כך קשט לאחרים והכה בסנהל זה מי שיהיה שופט רחוי שיהיה קדוש כדי לייסר החכשים והכה ישראל שנקראו אלים כמו שאמר אני אמרתי אלים אתם רחוי שיאמרו בהם שו הנ'תנאים שיהיו חכמי' כי הסכל לא יוכל להכהיב והנ'שיהיה כוונתו להשפיע הטוב כי בזולת זה לא יוכל להכהיב והנ'שיהיה נקי ושהור בדרכיו ובעבו' זה התנאי הנ'נקראו ישראל קדושים והכה כתב רש"י כי הכוונה במלת קדושים הוא הוו פרושים מן העריות והכה אחר שנוס הש' בעריות שלא לנלות ערותן ומ"ל תטמאו בכל אלה כי בכל שה נטמאו הגוי'מ'זה נהיה קדושי'ונכוה להדבק בשם הנכבד וזה שאמר קדושים תהיו כי קדוש אני יי'והכה מה שאמר הכא כי קדושים תהיו הוא פרוש'מן העריות הוא דבר מבואר כי כשיתעצב בביאות אסורו'ויתעצב בתעצובים הנאמרים ובכלל בכיאוף הוא

כך ישראל שלוש מתוך ביניהם ביום הכיפורים מה מלאכי
השרת נקיים מכל חטא לפי ישראל נקיים מכל חטא ביום
הכיפורים והקב"ה שומע עדותן של ישראל מפי הקטיגור
שלה ומכפר על המזבח ועל המקדש ועל כל עם הקהל שנ'
וכפר את מקדש הקדש וגו' והכא כתיב הכא להלן בפי התור' זה
זקן סור הענין כי היו עובדי' שלים לחרים מה המלאכים
עושים להם הקרבנות ומה לריח ניחוח כענין שנאמר ושמני
וקטרתי כתתי להם לריח ניחוח ויהי להם כמה יי' ואת בריך
להתבונן במקו' ובמסורת והכי התור' לסרוך לנמרי קבלת
אלהותם מכל עבודה להם לבל נזה הקב"ה שפשלה שעיר
ביום הכיפורי' למדבר המושל במקומו' הקדש וזוה הדעתי
לו מפני שהוא בעלי מחילות כאן יבא תורב ושמעון כי
הוא העולה לכבכי החרב והדם והמלחמות והרציחות
והפצעי' והמכו' והפירוד והכלב לנפש לגלגל מלרי' ואלקו
מן הלומו עשו שהיו עם היורש החרב והמלחמו' [illegible]
העזים והשעירים ובחלקו [illegible] הנקרים
בלשון רבותינו עה' ולשון הכתוב שעירים כי כן יקרא הוא ואותו שעיר
מתחנו שיו חלילה לבל שתהי' כוונתיכו לעשו' רצון בוראיכו
שנאמו בכך והמשל בזה כי מי שעשה סעודה למלך ונוה
המלך לעשות הסעודה תן פרס לעבד פלוני אין העושה
הסעודה נותן כלום לעבד ולא לבבודו עשה עמו רק הכל
נתן למלך והמלך נותן פרס לעבדו ושמר זה מנותו בעוש'
כבוד למלך כל אשר נוה ולחמכם המלך לחמלתו על בעל
הסעודה רצה שיהיו כל עבדיו כהני' ממכם שיספרו בשבחו
ולא בגנותו וזה טעם הגורלות כי אלו היה הכהן מקדיש
לותם בפה אל יי' ואל עזאזל היה כעובד שיו ומודה לשמו
אבל היה מעמיד לותם לפני יי' כי שניהם מתנה ליי' וזוה
נתן מהם מתנ' לעבדו החלק שיבח לו מאת הש"י הוא הפיל
להם את הגורל כענין שכ' בחיק יועל את הגורל ומיי' כל
משפטיו וגם לאחרי הגורל היה מעמידו לפני יי' לומר שהוא
שלו ואין לאחיכו מכוסים לשלחו אלא לרצון לפני השם כמ"ש
יעמד חי לפני יי' לכפר עליו לשלוח אותו ולכן לא נאמר
אותו כלל ותבנם לפקדום לשמח דיי' לעזאזל כי לאח הוא
לשם יי' אלא לו והב' לעזאזל ולא לשמו של עזאזל ע"כ הנשי' והקטנים
הרב · וכל הדברי האלו הם מתישבי' על לב הנשי' והקטנים
ועמי הארץ ובשתבין כי כלום יש אדון שחילק עם עבדו
שוה בשוה ובגורל תבין כי כל מ"ש הרב אין ענין לו ונזלת
זה יש עליו קושיות גדולות אין כאן מקומם כי אלו הדברי'
הם נרחים פעולות הכישוף שהתור' הרחיקה אותו בתכלית
הריחוק והכא דש"י ז"ל כתב לעזאזל הר גבוה וקשה שם ארץ
גזירה · ובכ"ב לעזאזל למקום קשה שבהרי יכול בייושב תל
המדברה ומכין שיהא שוה שם ארץ גזירה והכא יסופק בזה
הענין למה היו ב' השעירי' ל"ל לי' ת"ל לעזאזל כי ידעה ממנו
כי עזאזל הוא שם מלאך או שר כמ"ש בפרקי ר' אליעזר הגדול
שהוא סמאל ואמ' הרב הנחמני שהוא הנפש לגלגל מלדים
וכבר הרחיקה זה התורב בלומרו זובח לאלהי יחרם בלתי
לי' לבדו וזה הרב תשב להשיב על זה שהיו לנחני כמ"ש עובדים
אותו כלל אבל השם נתנה לו אחר שהיו בגורל כמ"ש בחיק
יועל הגורל ונו' והכא השיב רש"י לזה שהפך שעזאזל
תיכו מלאך ולא שרף כמו שחשבו רבים מהם כלים וכן אמר
הרב התורב ואמנם שפך ל' למה הטילו גורלות והכא הרב
רבי לוי בן גרשום אמר כי למה שהחטאים הין מהם חטאים

שהיו מטומאת מקדש וקדשיו ומהם חטאים שהיו בין איש
לחבירו רצה הקב"ה לכפר לנו אלו הב' החטאים שיהיו אלנו
הב' שעירים ושיהיו שוים ושיפילו עליהם גורלות אח' מהם
לכפר על הקדש מטומאות בני ישראל ורצה שהחטאים
הנעשים במקדש שיהיו מכופרים במקדש והחטאים אשר
נעשו מחוץ שיהיה השעיר מכפר עליהם והכא בשעיר הש'
כתוב וכפר על הקדש וגו' ואח' בסוף וכלה מכפר את המקדש
וגו' ואח' כך ונשוח להרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי
והתור' וגו' הרי התבאר למה היו ב' שעירי' ולמה היו בגורל
למה שהיו החטאים ב' מינים וכאלו הם חטאים שוים ולמה
שנעשה במזבח מביא לחשוב שהוא יותר נכבד מהפשלה
לעזאזל רצה השם שישליכו גורלות ביניהם לומר שיהא זה
נעשה במזבח וזה שולח לעזאזל לכן רצה הש"י שיפילו גורל
והכא האח נעשה במזבח לכפר על טומאת מקדש וקדשיו
והא לכפר על הדברי הנעשי' בחוץ שהם בין אדם לחבירו ·
וכתב הרב המורה ודע שכל חטאת יאמין בו שהוא מכפר
לחטאים גדולים כמו חטאת העם כלם וביחוד בהם הם
כשרפים כלם מחוץ למחנה לא על המזבח כי לא ישרף על
המזבח אלא העולה כי שרפת העולה היה ליי' וכן הוא בלי
ספק מפני שהוא להסיר עונש"ם למען שריפת זו החטאו'
הכוה בהם זוה החטא כבר במקה זכרו ונעדר כמו שנעדר
זה הנוף הנשרף ולא נשאר מן המעשה זכרו כמו שנשאר
זה החטאת אבר בשריפה ואין זה היה ניחוח ליי' אלא
תרלה מכח סוטה מה שנא' בה מכחת זכרון מזכרת עון
לא שהיה דבר מנוה וכאשר היה שעיר המשתלח לכפרת
החטאים הגדולים כלם עד שאם אין חטאת נבוה שיכפר
מה שהוא מכפר וכאלו הוא פושט כל החטאים מפני לא
כרצה לא שריפה ולא להרחקו תכלית ההרחקה ויושלח
בארץ גזירה שאין בה ישוב ואין ספק לאל' שהחטאי' לוקח
משעית שיעתקו מגב אים אחר אל גב אים אחר אבל אלו
המעשי' כלם משלים לקניה מורה לנפש שתתפעל לתשוב
כלומ' שכל מה שקדש ממעשיהו כפיהו מהם ושלבבכו לחרי
נויהו והרחקתם תכלית הקרחקה · וכתב הרב כי טעם
כפרת נבור היות לעולם בשעירי בעבו שחטא עדת ישרל
כלה היה בשעיר ולא היה זה הטעם חלוש כי כוחת כל אלו
הפעולו לייחד בנפש לבל חוט וכל אים מרי לזכור חטאו
תמיד כמ"ש וחטאתי נגדי תמיד לו יהיה רוב קרבנות נבור
בשעירים בעבור שהיה רוב מריס וחטאתם בזמן הקדוש
להקריבם לשעירי כמו שביאר הכתו' ולא יזבחו עוד זבחיהם
לשעירים ואתה הבן כל מה שאמ' המורה ז"ל כי הוא מסכים
לאמת וזולת מה לאלו הדברי סודות לא נדע טעמם והכא
כאמר לכאורה כפי דרכיכו באלו המאמרים דבר ידוע וברור
כי הקדש הוא מורכב מנוף ונפש ושהם ב' חלקי שוים והכא
היה כוונת זאת התורה החלקית להשלים אלו הב' חלקים
ולכן לנוחות הבריות היו שנים והכא הלחשים בחלקו אלו ב'
חלקים מהם מוחקים הנוף ופורשים מכל דרכי העולם
ויסגפו עצמם ברעב ובצמא ובחוסר כל כלו הש"י הוא שוכח
הנוף והכא הזל בנזיר מאמר בכבד וכפר מאשר חטא על
הנפש על אי זה נפש חטא לא על שהזיר עצמו מהיין ומה
מי שפירש עצמו מן היין נקרא חוטא הפורש עצמו מכל
הדברים לא כל שכן ואמר שלמה אל תהי נדיק הרבה
תתחכם יות' למה תשומם כי מי שרוצה להיות נדיק הרבה
תובד נופו ומי שרוצה להתחכם יותר תובד נופו ונפשו ויש

קיק לכתודות על ידי שלים אלא אם לא יקיק בסכך
מובצת עד מחר כשיקיק יקן מו חולק ויאמר לכהן כשנע
אלא לי בבית ואמרו בתוכ מק תכל כשנע אפילו תם שידע
שקוק כשנע לא ינזור ויאמר כשנע כראק לי אלא כשנע כראק
והרמז כי יש מקחטאים שקם קלים ויכול החוטא לשוב
ם במהרה ויש חטאים לחרים שהוא קשה ומכעב לשוב
ם כמש לא יתנו מעלליהם לשוב אל אלקיהם ונו׳ וקנק
עתי לי זה מקחטאים הוא קל להרפא ולי זהו קשה ליכו
הוא נקל לידע אלא על פי כהן בקיק וחכם כמש כל כהן
שיכו בקיק בהן ובשמותיק ליכו דומק את קכנעי ובעבוד
שאחכו טמאים בגלות ולא ידעכו ליכי טומאק וטהרה לא
נתריך בזה אלא כמו שטומאק עם כהן כך טהרה יקיק
על פי כהן כמו שאמר זאת תקיק תורת המצורע וקובע ש
הכהן על פיו תקיק טהרתו ׳ וי׳ אלקים למען חסדיו יבית
מי יזדוק עליכו מיס טקודי בלופן שבטהר מכל חטאתיכו
ומכל פשעיכו ולאחר כך יתן דוחו עליכי כמו שאמ׳ ואת דוחי
אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ואת משפטי
תשמרו ועשיתם אותם לעין וכן יקי רצון ׳

פרשת אחרי מות

בזאת יבא אהרן אל הקדש ׳ בזכות מה כתכם אהרן לקדש
הקדשים אל׳ מכיכה בנו של רבי ישמעאל זכות מילה קיתה
נכנסת עמו שכת׳ בזאת יבא אהרן אל הקדש זאת זו מילה
שאמ׳ את לות ברית אשר תשמרו ר׳ לומר זכות התורה
נכנסת עמו שכת׳ בזאת יבא אהרן אל הקדש וכתיב וזאת
התורה ר׳ לומר זכות השבטים קיתה ככנסת עמו שכת׳ זה
הדבר מכין זה ב׳ ואלו ס׳ ב מלבי טובות שהיו כתוכים על
אהרן ועליהם שמות השבטים ומה טעם שהקב׳ מסתכל
בכניסתו בו ובזכר לזכות השבטים ׳ ג׳אלו הקכמים חולקים
בעבודת היום המקודש ובקבלת השכיכה כי אחד יקשוב
עבודת אותו היום הפרישות מכל תעבוכ נפשי ובזה יתדבק
הקדש אל אלהיו ויזכה להפרשות שכיכתו בתוכו והפרישות
מכל התעבוכ ומכל נדכי קנוף הוא כרמז במילה ואחר
יחשוב כי כוכת התור׳ בזאתו היום קריאתה וידיעתה ובזה
יתדבק הקדש עם השכיכה ור׳ יצחק לומ׳ שכוכת היום תיקון
השלמיות כלם למה שהיה קשה או פמכע להיות הקד׳ שלם
בכל המעלות כמש שהוא משה ככגד כל ישרא׳ כי כמצאו בו
כל השלמיות שבישרא׳ ואמר כי זכה אהרן ליכנס בקדש
הקדש׳ לא בזכות מילה בלבד ולא בזכות תורתו שלא בזכות
היום היה נכנס כי ברביט ימצא מעלות רבות וכשיתחברו
ימצא מהם דבקות השכיכה מה שא׳ שימצא לא׳ כמש ליכו
לומק מעטים העוסקים בתורה לתירובים העוסקי׳ בתורה
והנה לפשר שיהיו אלו הטעמים כלם לתיתים כי זכות
המילה שהוא הפרישה והקדוש וזכות התור׳ שהוא הידיעה
וזכות מעשים טובים כולם יקוייב שימצאו למי שיכנס לפני
לפניים תמ׳ למי שרוצה להדבק בשכיכה כי כמו שמי שרוצה
לעשות בפיטים גדולים ופעלתים צריך שיקיה לו הון עתק
ושיקיה גדול המעלה ואיש חיל ושיקיה מזרע טהור כמש
הפילוסוף בב׳ מהמדות כן רצוי שיקיה מי שרוצה להכנס

בזאת יבא אהרן אל הקדש ׳ בזכות מה נכנס אהרן לקדש
הקדשים אל׳ מכיכה בנו של רבי ישמעאל זכות מילה קיתה
נכנסת עמו שכת׳ בזאת יבא אהרן אל הקדש זאת זו מילה
שאמ׳ את לות ברית אשר תשמרו ר׳ לומר זכות התורה
נכנסת עמו שכת׳ בזאת יבא אהרן אל הקדש וכתיב וזאת
התורה ר׳ לומר זכות השבטים קיתה ככנסת עמו שכת׳ זה
הדבר מכין זה ב׳ ואלו ס׳ ב מלבי טובות שהיו כתוכים על
אהרן ועליהם שמות השבטים ומה טעם שהקב׳ מסתכל
בכניסתו בו ובזכר לזכות השבטים ׳ ג׳אלו הקכמים חולקים
בעבודת היום המקודש ובקבלת השכיכה כי אחד יקשוב
עבודת אותו היום הפרישות מכל תעבוכ נפשי ובזה יתדבק
הקדש אל אלהיו ויזכה להפרשות שכיכתו בתוכו והפרישות
מכל התעבוכ ומכל נדכי קנוף הוא כרמז במילה ואחר
יחשוב כי כוכת התור׳ בזאתו היום קריאתה וידיעתה ובזה
יתדבק הקדש עם השכיכה ור׳ יצחק לומ׳ שכוכת היום תיקון
השלמיות כלם למה שהיה קשה או פמכע להיות הקד׳ שלם
בכל המעלות כמש שהוא משה ככגד כל ישרא׳ כי כמצאו בו
כל השלמיות שבישרא׳ ואמר כי זכה אהרן ליכנס בקדש
הקדש׳ לא בזכות מילה בלבד ולא בזכות תורתו שלא בזכות
היום היה נכנס כי ברביט ימצא מעלות רבות וכשיתחברו
ימצא מהם דבקות השכיכה מה שא׳ שימצא לא׳ כמש ליכו
לומק מעטים העוסקים בתורה לתירובים העוסקי׳ בתורה
והנה לפשר שיהיו אלו הטעמים כלם לתיתים כי זכות
המילה שהוא הפרישה והקדוש וזכות התור׳ שהוא הידיעה
וזכות מעשים טובים כולם יקוייב שימצאו למי שיכנס לפני
לפניים תמ׳ למי שרוצה להדבק בשכיכה כי כמו שמי שרוצה
לעשות בפיטים גדולים ופעלתים צריך שיקיה לו הון עתק
ושיקיה גדול המעלה ואיש חיל ושיקיה מזרע טהור כמש
הפילוסוף בב׳ מהמדות כן רצוי שיקיה מי שרוצה להכנס

לפני לפני׳ שיקיק פרוש וקדוש ובעל חכמה וידוע׳ שהחכמ׳
מעון לחכם ושיקיק מעשים טובים רבים וכבדים לא יקיק
כוכת זה המאמר כי הרוצה לעלות אל מקום המעלה רצוי
שימצאם נ׳מצוי׳ שלימות פרוש מתעכונים ויקיק חכם ובכון ויו׳ני
ושיקיק לו זכות לבות כי מי שיש לו אלו הנ׳תוארי׳ יבא לפני
מלך מלכי המלכים ויבא קדוש ויכנס לפני קדוש ויכפר על
קדושים כמו שאמרו ז׳ל ויקיק נרמז בזכות השבטים זכות
לבות כי הוא מפורסם שהיו חכמים ונדיקים וחסידי עליון
כמו שאמר שמע ישרא׳ לבניכו כשם שבלבך לאחד כך בלבכ
י׳לאחד ולכן מטת יעקב קיתה שלמה ולכן קיה רצוי לומר
שזכותם יעמוד לנו בכל קרוביכו לג׳ בהכנס הכהן גדול
לפני לפניים לכפר ושם הקדש רוצה ליכנס לפני לפני׳ נריך
לאלו הדברי׳ כ״ש שצריכי׳ לעלות ולרחות את פני י״ צבאות
לדעת מציאותו וגודל מעלתו וידיעתו ויכלתו ורכונו ואיך
ברא הדברים כלם על מדבנותיהם ואיך הכהנתו לכם
וידיעת הדברי׳ הכמצאים בכם כי נריך ליכנס לזה המקום
והמדבנה מעלות רבות אלו שיקיק טהור לב ממשפח׳ יקרה
ושיקיק לו זכות לבות כדי שיקיק מוכן בטבע לנכנס אל
מקום קדוש כמו שאמר בטרם אצרך בבטן ידעתיך ובטרם
תצא מרחם הקדשתיך והנה בעוכותיהו חרבה עירכו וביטל
כבוד מביתי חייכו ואין לכו הר קבית ולא עזרה ולא היכל
אבל בשאר לכו זאת התורה שהיא בחמתיכו מכל עמליכו
כמו שאמר זאת בחמתי בעניי כי אמרתיך חייתני ואמר נם
כן לולי תורתך שעשועי ונ׳ והנה יש לכו לומר במה יזכה
האיש המעיין לדבר בה ולעלות ולרחות סודותיה ׳

והנה יזכה להכנס לזו המעלה בעבור ב׳ דברים ׳

אם בעבור שהוא פרוש מהתעכוני׳ שהוא כרמז
במילה או מפני שהוא יודע ובכון והוא כרמז בתורה או
בזכות מעשים טובים או בזכות לבות כמו שאמר או וכל
לומר כי הרוצה ליכנס לפרדס שהוא לפני לפניים רצוי
שיקיק מבני ישרא׳ כי אין מלמדין דרכי תורה לבני כמו
שאמר סוד י״ לירחיו ונו׳ ונריך נם כן שיקיק בעל תורה כי
לעם הארץ אין מגלין להם הסוד כמו שאמרו ז׳ל ושיקיק
הוא כמו שאמרו קבל מרבי׳ והוא הכרמז בזכות השבטים
או שיקיק בעל מעשי׳ טובי׳ והנה לדבר ולדרוש בזו הפרשה
אשר קיצר הרצ והומ׳ העולם מעיבי׳ עליכו לשלוח השעיר
לעזאזל ושם הדבר בו בתכלית הקושי כמו שאהרן זכה
בשלשה כתרים שזכרכו כזכה לאחכו לדבר בו אם בעבור
שאחכו יהודים ועבדים ובזכות הבעלי תורה וזכות כל
הקהל הקדוש הזה שהוא הכרמז בזכות השבטים ובשאל
העזר האלהי אתת המייסיר אל הככוכה ואמר כי הספק
אשר יש בשליחות השעיר לעזאזל הוא מבואר ולכן קיצר
הרצ והומות העולם מעיבין עליכו ׳ ואמרו בפרקי רבי
אליעזר גודל אחד ליי׳ גודל אחד לעזאזל גודל של הקב׳
לקרבן עולה ושל עזאזל שעיר חטאת שאר עלה עליו הגודל
ישרא׳ עליו שנאמר ושאת השעיר אשר עלה עליו הגורל
ונו׳ רמז שמאל שלא כמנו בהם חטא ביום הכיפורים אמר
לפניו רבונו של עולם יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת
מה מלאכי השרת יחפי רגל אף ישרא׳ יחפי רגל ביום
הכיפורים מה מלאכי השרת אין ביניהם אכילה ושתייה כך
ישרא׳ אין ביניהם אכילה ושתייה ביום הכיפורי׳ מה מלאכי
השרת אין ביניהם שיבה כך ישרא׳ אין ביניהם שיבה
ביום הכיפורים מה מלאכי השרת שלום מתווך ביניהם

לכל הרעבים ונמשלים ילכו לבקש ז תדבר יי׳ אם כן יגדיל
מק שלמה לשרי הנגר לשר תיסרכו יה ומתורתך תלמדנו
והכה להשיג האדם העולם הנכחי לי ליפשר בלי תוספת
מוסר ולכן שבח שלמה המלך את המוסר בתכלית העלוי
כי במוסר ישיג האדם אלו השלשה טובות טובי הקנלחה
שקם עושר וכבוד לחיי העולם הזה ויפיק בתוספת מוסר
חכמה ודעת וישיג בהם חיי העולם הבא כמו שאמר מוסר
יי׳ בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו כי את אשר יאהב יי׳
יוכיח ובאה את בן ירצה כי האב את אשר רוצה את בניו ירצה
שיקיה לו כל הטובות עושר וכבוד וחיים ולהשגת אלו נדרך
תוכחת מוס׳ וירצה שיקיה חכם ונדיק ושישיג בסופו העולם
שכלו טוב ולכן כתו׳ אקר ובאה את בן ירצה לשרי האדם מנח
חכמה והאדם יפיק תבונה כי טוב סחרה מסחר כסף ומחרוץ
תבואתה יקרה היא מפניהם וכל חפציה לא ישוו בה אורך
ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד דרכיה דרכי נעם וכ׳
עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר הדי התבאר
כי כל הטובו׳ בין הטובות הגשמיות בין הנכחיות כלם ושנו
בתוכחות מוסר ולכן כאמר בזה האמא׳ הנכבד שנ׳ מתנות
שניתנו לישראל כלם היו על ידי יסורי׳ ולכן היו חביבי׳ יסורי׳
וכל הטובו׳ בכללו׳ בנ׳ הטובו׳ האלו כי טובו׳ האדם בה׳ בכללים
כל טובות הגופניות ובטובות התורה בכללים כל שלימות
הנפש שהיא החכמה והמעשה והעולם הבא הוא התכלית
הנכחי והכה זהו לאחד מהכוונות לשר בזה האמא׳ או כוכל
לומר כי לא לבד צריך אדם להיות עמל וטורח ואוכל לחם
צר ומים לחץ ושיהיה ישן על הארץ להשיג על השלימו׳ אבל
גם כן שיקבל מכאובים וחלאים רעים ונמאסים והסבה בזה
כי אדם כועה מטבע ש התענוג׳ ואל הפשעי׳ ואל המרדים
ואם לא יבאו לאדם יסורין ימשך אח׳ התענוגתם ומאחר הקבלי
הזמן כדי שיכיר האדם את אלקיו ויעזוב רשע דרכו וכוכרה
לבא עליו יסורין רעים וקשי והכה אם לא ירא׳ אדם את המות
יפשוט כי אין אלקים שופטי בארץ ולכן אמר שלמה המלך
עליו השלום טוב לכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה
בשאר הוא סוף כל האד׳ והחי יתן אל לבו לשאר הדברים בזה
כי שאר הוא כמשך אחר התענוגים לא יתן לבו להשוב שיש
דבר אחר זולת התענוג כי הוא התכלית וכי בעבורו נברא
אבל כשיראה כי המות בא אליו יחשוב שהחיים היו אלו וכל
התענוגים היה הבל וריק יהיו להשוב בזה שיש תכלית אחר
עליון והכה בעבור שהמות מביא לנו להכיר האמת והשקר
מבלי כתוב בספרו של רבי מאיר והכה טוב מאד והכה טוב
המות ולמה שהמות יעיר לנו משפת האולת היה קורא
הכביה בקול גדול כדי שיתעוררו לשוב ש יי׳ ונקו אמרו ויקל
יי׳ אלקי צבאו׳ ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגורת
שק אשר הרעון בזה שעתיד לבא לרשעי לומתיהו מיתות
משונות ויסורין קשין והיה רצוי להם שיעזבו דרכם הרעה
כמו שעשו לאבשי כיכוך בשמע׳ כי כיכוך כהפך כי שבו מדרכ׳
הרעה אבל הוסיפו רעה על רעה והוסיפו תעונים ומשתיקם
ונקו אמרו והכה שמן ושמחה הרוג בקר ושחוט צאן אכול
בשר ושתו יין לאכול ושתו כי מחר כמות אשר הרעון בזה כי
הסבה אשר יעורר לאכול ולשתות כי יחשבו כי אין אחר
המות דבר ויאמר כי אחר שהמות יבא אליהם ואין אחריו
מחומה אין לאדם כי אם לאכול ולשתות ולרוח טוב בעמלו

והנה אם הסבה המעוררת לקבל האנשים לשוב אל יי׳ כמו
שאמר תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם ואמרו
הפילוסופים זכרו מחריב התענוגים שהוא המות ואלו
הרשעי׳ בעבור זוכרם המות לא שבו אל יי׳ אבל הוסיפו על
תענוגיהם כמה יזכו לשוב אל יי׳ כי לא ישאר להם עוד תקוה
כי אם הדבר אשר בעבורו ירחו האנשי׳ אל הם היה הסבה
לאלו הרשעים לשוב מאחריו ולהמשך אחר תענוגיהם לכן
רוחו שיעצבו בתכלית העופש לכן כתוב אכול ושתה כי מחר
כמות ונבלה בחזקי יי׳ נבואה אם יכופר העון הזה עד תמותו
אמר יי׳ נבואת אשר הרעון בו כי זה העון יותר גדול ממה
שעשו ורוחו שיהיו זה כי הוא כפלה והכה הישורין יבאו
לאדם להשוב כי יש שופט בעולם וכי אלו הטובו׳ המדומות
להם כלום לכן אמ׳ שלמה טוב בעם משחוק כי ברוע פניס
ייטב לב אשר הרעון בזה כי אף שהעצבון והכעס הוא כאדם
בעבור עונמו כמו התרופה המרה שהיא כאדם בעבור
עונמו אבל בעבור הנמשך ממנה היא טובה כן הישורין
אף על פי שיתעצב האדם בהם הם טובות בעבור הנפש כי
אף כי הפניס הבאים יהיו עצבים אלב שהוא השכל ייטב
בהם כי יכיר את בוראו ולכן נמשך לחריו לב חכמים בבית
אבל ונוא׳ ואמר שלמה עליו השלום לב יודע מרת נפשו
ובשמחתו לא יתערב זר כי כשיודע האדם למרר נפשו ה
הפחמית שמחתו אשר ישיג בעבו׳ זה לעולם הבא לא תושב
זה אמרו ובשמחתו לא יתערב זר הרי התבאר כי הישורין
הן שיהיו מטורח ועמל להשיג שום שלימות או בתת לנפשו
בבחירתו מעט הפרנסה והמשתה הן שיהיה ממכאובים
בחיים אלו מחון כמו מחבירת ממון ובניס וחולאים רעים
ונמאסים כלם מעוררים לאדם להשיג חיי העולם הזה
והעולם הבא ואמרו ישורין מרגין כמו הקרבנות דכתיב
בקרבנות ונרצה לו ובכתיב בישורין והם ירצו את עונם
והכה במאמ׳ שכתבנו לחשובה קודם לנו כי כל רע המניע
לאדם הוא מניע על נד הקשבה כמו שאמר ונתתי נגע
נרעת בארץ לחוזתכם שהיה בשורה להם כמו שאמר מה
בין חומות העולם לישראל כשלומות העולם חוטאים לני
מנע בנופן תחלה ואחר כך לבניהם שבאמר ויכגע יי׳ את
פרעה בנגעים גדולים ואחר כך את ביתו אבל אתם אם
חטאתם בביתכם לני מלקח תחלה שבאמ׳ ונתתי נגע נרעת
בבית ארץ אחוזתכם ואם חזר בו מוטב ואם לאו יביא עליו
יסורין שהוא בגופו ואם חזר מנופו ולכן היו הנגעים באים
על החוטאים ואם לא חזר יביא עליו ועל גופו זה למעלה
מזה כמו שהוא מפורש באמר שכתבנו והכה בזה האם
יתברך שהאים שלו הבית יבא אל הכהן כמו שאמ׳ ובא אשר
לו הבית והגיד אל הכהן לאמר בתורת כהנים אשר לו
הבית שהכהן ידקדק כיצד בא הנגע אל ביתו לאמר יאמר
לו הכהן דברי כבושין בני אין הנגעים באים אלא על לשון הרע
שהרע שכן מביאו באמרים שלא כשבשה אלא על לשון הרע ל
שמעון בן אלעזר אומ׳ אף על הפשעים ועל המדרים רחוי
שיבא האים החוטא אל הכהן והכהן ישאל לו מה חטא חטא
ויאמ׳ לו דברי כבושין אומ׳ שאלו אינו דבר טבעי אלא שבא
לו בעבו׳ חטא וכשיוצ׳ מחטאו יתרפא ואמ׳ שאמר שיאמר לו
הכהן דברי כבושין שהן הנגעי׳ בהן אל על לשון הרע או
על הנאות וכשיוצ׳ מכ׳ אלו או משכיח אם חטא בשכיח
יקד מתכפר ולא יובא האים אשר בו הנגע לשלוח אל הכהן
ביד שלים אם לא היה זקן או חולה כי אין רחוי לאים

פרשת מצורע

השלימות לפעול והמעלה ולהשיג ההשגות השלמיות וכמ"ש
החכם בעל הכוונות בהנימוקי' כי הנפש מתתגו דומ"למלאך
שלימות המלאך יהיה נקי מכל סיג וחלודה כדי שיפותחו
בה הצורות בשלימות ואחר המירוק והזיכוך רלוי שיונחו
הצורות לפניו כדי שיקבל המלאך מה שקוי מוכן ורלוי
שלוי כן נפש האדם כדי לקבל השלימות העליון והלמתי
רלוי שתהיה נקייה מכל מדה מכוערת ומטונפת ואחר כן
יקבל צורות כל הנמצאים על בוריים ושלמותם ואז יהיה
האדם שלם בשלימות האחרון וכבר נרמז בזותו הסעמד
הצורה הנבחר כשהנה השם יתעלה לתתנו שלמי מכל עמי
הארץ ולתקן עניני המוסינו וקבל עדתינו כשאמר לעשם
וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם והמרו חזל אמר אל
תגעו בי משם שזה הטוהר והזיכוך והנקיות והמרו חזל אמ'
ביום השלישי ירד י"י לעיני כל העם על הר סיני כי זהו
התכלית האחרון המקווה כי הנקיות בלי קבלת שלימות
אחר כלום הוא קבל ודיה כמו שאמר שאמר עליו השלום
במקום אחר גם נפש בלא דעת נפש לא טוב ואין ברגלים חוטא
כמו שרמז אליו המורה באומרו ואדרבה למען תמנע מן
בעיניך כי המבין והיודע הוא המונע מן וחסר לפניו לא
מי שיוסף ויתפלל כי אף שאמרו רבינו עליו השלום עמד שם
לפניו ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו' זה לא
היה סבה לשיונע מן וחסר בעיני השם יתעלה כמו שהיה
כי כי חשק ותפלתו וגו' והנה בזה האמאמר הנכבד אמר
שהכניסו לטרקלין שלו שהניחו בזה המניעות אשר הוא
היכלו של הקדו"ברוך הו' ממנו ובאמנעותו ידע עצמותו
כמו שאמר ובהיכלו כלו אומ' כבוד כי לפילו הנמנע פחות
שבפחותים מורה על גודל ועוצם עצמותו כמו שאמ' הכניח
מלא כל הארץ כבודו. ואמנם לומר שאמ' יש מלאכ
בנן עדן וגו' הרצון בו כי כמו שהמלאך לא יקבל הצורות
עם ימנע לי זה דבר מסך מבדיל ביני ובין הצור' כן האדם
לא יעיין בצורת הקיום הנמנעי' עם ימנע לו מעיק מצורך
אל שום מלאכ' לו להיכלה ושתיה לו כל ש'מדברי המעיק'
לאדם להשיג המושכל לכן אמ' שהאדם בטבעו אין לו מעיק
כי השלים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים
כי המעיק ס' לותנו מהשיג הם מלתנו לא מלתו יתעלה.
והנה הנה האדם בזה העולם לתכלית טוב ועליון והוא
שיעשה המצות וידע הצורות השלימות וזה שאמר לעבדה
ולשמרה לעבוד את התורה ולעשוק בה ולשמור את דברי
תורה כי היא החיות הנצחי והתמידי כמו שאמר עץ חיים
היא למחזיקים בה וגו' והנה הורה לנו בזה האמאמר הנכבד
אלו הדבריס. ר' כי הצורה היותר מעולה נריך חומר יותר
נאות ומעולה ולכן בבדא האדם ממקום קדוש וגו'. ב' ירמה
כי לא לבד השם יתעלה יתן הצורות אבל יכין החומרי' כמו
שאמר ויקח י"אלהים. ג' הורה לנו כי תכלית האדם הוא
השגת הנמנעות ולכן הוכח וכבדה בזה העולם. ד' הורה
כי לא נברא לעשות שום מלאכה אלא השגת זו התכלית
ושאין מעיק שלא מבדיל כמו שאמ' הורה האדמה בעבורך.
ה' הורה כי בעשות התורה והמצות יושגו הקיים הנצחיים:
והנה נוכל לומר כי האצי' בעלי המעלה ב' לא לבד לי להם
שיהיו מוכנים בטבע לפעול המעלה אלא שיהיו מורגלים עם בעלי
המעלה בשופן שיהיו בחברי המלכים בטירותם. ו' שלא
יהיה לו לנעורך מהדברים הקברחיים כמו המאכל והלבוש
והמשתה: והנה התבלי האחד ברלה מאד כי אשר ממקום
קדוש יקלבו ומאם טהור הם בשמירים מלעשות הדבריס
המגולים כי כל פועל רלוי שידמה אל מקום שממנו חוצב
ולכן נוה נבוכד נצר להביא מבני ישרא מזרע המלוכה ומן
הפרתמי' להיות אלו מוכני' ללמוד וללמד ולשמור ולעשות
מכל זולתם נם כן ידוע שהוא נצרך לפעול פעולו' המעלה
כי הטבע רלוי שתשלימהו המלאכה ואם היה האדם מוכן
בטבע אם לא תשלימהו המלאכה התכלית לא תושב: ולכן
אמר לפילו דבר קטון שירגיל הנער זה או זה אבל הוא
דבר נדול שהכל תלוי בו ולכן אמר נבוכד כאנר שיהיו אלו
אשר נוה להביא מזרע המלוכה להביא שו הילדים שירגיל
בהיכלו ושלא יהיה סבה מונעת בטבע מהסרון אבר או
דבר אחר כמו שאמר ילדים אשר אין בהם כל מום וטובי
מראה והוא מבואר כי הקרבנ' עם לפני אחר המלך יביא
האדם לפעול פעולות המעלה והשלימות ואף שלא יהיה
האדם ממשפחה נדולה ויהיו בחבר המלכים ובטירותם אם
יהיו עבריים לא יוכלו לפעול פעולות המעלה והשלימות
אבל יעשה הקהל כמו שאמר ריש ונקלון פורע מוסר ולכן
נוה נבוכד נאנר שיתנו לאלו הילדים הנדיקים שיתן להם
מהמאכל והמשתה בחופן שלא יצטרכו לזולתם כמו שאמר
ויתן להם המלך דבר יום ביומו וגו' הדי התבאר כי להיות
האדם מוכן לפעול פעולות המעלה יצטרכו נ' תנאים אח'
שיהיה מדם טהור ונקי ושיהיה מתחבר לאבני המעלה
ושלא יהיה עבד ולל ולכן נצרך לדם ממקו' טהור והכניסו
לפלטרין שלו יתעלה ולא הוסיף לעשות שום מלאכה כדי
שיוכל ויוכ' ויוכלו כלו יומ' כבוד כי לפילו הנמנע פחות
לפניו כדי שיתעסק בתורה ובמנוה כמ"ש לעבדה ולשמרה
לעבוד דברי תורה ולשמרם ולמה שהקדוש ברוך הוא חבב
את ישראל מכל המין האנושי והיה לו נזרה יותר נכבדת
והיה הצורה השכלית והנה יש בה כל הכחות אשר לא
ימנא ולאי ולאדם ויימנא בישראל בלבד כחות אחרות אשר לא
ימנאו למין האנושי כי ישראל בלבד נקראו בניס למקום
וממלכת כהניס וגוי קדוש ולכן נתקדשו מלידה ומבטן
ומהריון כדי שיזכו לידבק עם השם הנכבד כמו שאמר
ונתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני י"י מה לאי קדוש
אף אתם קדושים ומה אני פרוש אף אתם פרושי' נוה שיהיו
נזהרים ממאכל הדבריס הטמאים ומלינע אותם כי כמו
שמ' בפרשת שעברה ונפ כן בזולת הפרשה כי הנוף והנפש
הם מתיחדי' ובהתנוף יהיה טמא אף הנפש יהיה טמא כמ"ש
האדם מטמא עצמו למטה מטמאין אותו למעלה: והנה
מה ליכפת לו להלה בין שוחט בהמה ואוכלו או אם נוחר
ואוכל כלום אתה מועילו או כלום אתה מזיקו ומה ליכפת
לו בין אוכל טמאות ואוכל טהורות אם מכמת חכמת לך הא
לא ניתנו המצות אלא לנרף את הבריות שנאמר למרת י"י
נרופא מנן הוא לכל החוסים בו: והכוונה בזה כי השם ית'
לא נזר בתורה על כל העובדי' זה העבור שיהיו נופותיו
בעבור שהוא יתעלה שלימות לכל בעבור שיהיו נופותיו
נקי וטהור והשכל יוכל בעבור זה לפעול פעולתו תמיד
וימשך לזה שהשם יהיה מנן עליהו כמו שאמ' מנן הוא לכל
החוסים בו:

והנה חמדו מכמים זכרם לברכה כי האדם לא עמד על
מנוה ר' שנה והנה הבי' לזכות את ישרא בתורה
ומצות ולכן התיר להם את השקלים ואת הרמש"ס ולבו

אסר

ולעבד אדמה והלא כל המילות כגשמין מעיליהן או שמא תאמר יש מלאכה בגן עדן להשקות את הגן והלא כתיב ונהר יוצא מעדן ומשקה את הגן שכתיב ונהר יוצא מעדן וגו': ומה ת"ל זה לעובדה ולשומרה שלא לעסוק בדברי תורה ולשמור את כל מצותיה שנאמר לשמור את דרך החיים ואין עץ החיים אלא תורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה וגו' כמו שהמרות כשיקיו טהורים וזכו מכל אלודה ומכל סיג יקבלו הטורות כמו שהן וכאשר יהיו כעורים ומטונפי בכל סיג וחלודה לא יפותחו בהם הטורות ואם יפותחו לא יקבלו הטורות כמו שהם לבל נראו שהם מכוערות ומטונפות כמו המרות כן החמרים הטבעיים אם הם עבים ונפים יקבלו הטורות כמו כן ואם הם דקים וטהורים יקבלו הטורות דקות וטהורות הלא תראה אל הקיולי הרואין שהוא בין השמים ובין הארץ והוא הכרמז באומרו והכה אופן אחד בארץ אחת לארבעת פניו שהרואין בו כי זה הקיולי אם שהוא בעצמו יקבלו הארבעה טורות כי קבוצו ארץ והוא אשר בתכלית הרוחק מהגרם השמימיי ולמה שזה הקלק מהקיולי הוא בתכלית הרוחק מהגרם השמימיי קבל הטורה היותר עכורה והיא הארץ קנאתי עליה והארץ היתה תוהו ובוהו תוהה ובוקה על רוע חלקה כי היא נחה לעולם בחלוף הגרם השמימיי שהוא מתנועע חי לעולם ולמעלה מהארץ ולמה שהקיולי יותר דק ויותר קרוב מהגרם השמימיי יקבל טורת הטים אשר היא טורה יותר דקה ויש לה תנועה מה בהתמנגה במקומה קטבעי ולמעלה מהטים למה שהקיולי יותר קרוב מהגרם השמימיי קבל טורה יותר דקה וטיא טורת הקויר והיא יותר דקה ויותר מתנועעת: ולמעלה מהקויר למה שהקיולי יותר קרוב אל הגרם השמימיי קבל טורת האש שהיא יותר דקה ויותר מתנועעת והיא במדרגת הטורה לבל הטורות שקדמו וכאשר התערבו אלו הטורו' ויפעלו ויתפעלו קנתם בקנתם עד שהקפיות הזה כשבר יוכנו לקבלה אחר יותר נכבדת מהטורות הללו עד שתגיע כפף הטומאת והיא אשר תהיה בטמאים ובחילות בעשבים וזאת הכפף יש לה ג' פעולות. האח' הזה בכח מזין. והב' הטמיאת בכח מטמיא. והג' הולדה בכח מוליד ואם יזדמן מזג יותר קרוב ל השוני ויותר טוב מאשר לפניו הוכן לקבל הכפף החיונית והיא יותר שלימה מן הטומאת כי בשתיהן כחות הטומאת. ועוד בה ב' כחות. ג' מין המשיג. והב' המניע כי הזי מלינה ממה שישיג ויתנועע ברגע וב' אלו הכחות הן בכפף ג' וישובו אל שרש ג' וכאשר היה מזג היסודו' יותר טוב ויותר שלם השוני לבל יהיה בתכלית מה שאפשר שיהיה על שלי אפש' שיהיה יותר דק ויותר טוב ממנו כמו שכבת זרע האדם אשר הניע בישולה בנוף האדם ממזונות יותר דקים ממזונות הזי וממזונות הטמה וכחות והכמות יותר טובות מכחותם והכמותם הנה יוכן לקבלת טורה יותר טובה שבטורות והיא נפש האדם כי ימצאו בה כחות הטמה והזי ויותר שלימות ממה שמצאו בהם ומצאו בה ב' כחות האחד יקרא מקבל והאחר יודע ולכפש האדם ב' פנים האח' הפנים העליון והוא המלוה העליון כי ממנו יהיה הכחמות והבחינת זה יש לה כח חיונית. והופן הב' לבל הנד השפל והוא הבהמת הנוף ומחמת זה הכח המעשי בעבודו ואין זי חסר לבר או תואר אלא אם כן שחסרונו לסבה הקיומיי כי הטור תמיד פועלו כי כל מי שהוא מוכן לקבל את השלימות יקבלו הש

יתברך אשר לא יהיה כילי בהקבלה כי שמש ומנן יי' אלדים נבחות כי כמו שהשמש יכנס בכל מקום שיהיה פתוח כי לא יימנע האור מחמתו אלא מצד המקבל וכמו שיתחלף האור מחמת המקבלים כי אם יהיה בכלן זכוכית בהירה יהיה האור בהיר ואם יהיה שחורה ירחק השמש כאלו הוא שחור כן יי' אלדים נבחות כי אם לא יהיו המקבלים לא יהיו קבלו הטורות ממנו ואם יהיו עבים ונפים יקבלו הטורות כמו כן וזהו לומרו חן וכבוד יתן לא יהיה טוב להולכים בתמים ולכן לומרו חלילה לאין דבר רע יורד מן השמים ולכן היו העטות מבדילים ביניכו ובינו והוא מניני כמו שאמר עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם והנה לנחנו מתקדבים אלין ומתרחקי' ממנו כמו שאמר כי קנה רקיך יאבדו הנמת כל הזוכה ממך כי הוא יתלוכנו פעם קרוב ופעם רחוק ולכן היה רחוק מרשעים ישועה כי אם המרחקים ממנו והנה אשם קרוב לכל קוראיו יכול לכל הל לכל אשר יקראוהו באמת ואומרו גם כן טוב יי' לקווי יכול לכל הל לכפש תדרשנו כי התקוה בלי חקירה בלתי מספיק והקריאה במלות מבלתי כוונה אי קריאה מבלי ידיעה ואינו מספיק ולכן לומרו גם כן אך טוב לישראל יכול לכל הל לבדי לבב הנה כתבאר מכל מה שאמר כי החמרים יקבלו הטורות כפי הקבוה אשר יש להם והטורה היותר טובה בריכה חומר יותר פלו': והנה כפי הרב המורה סיים שלמה בחכמתו ספר משלי בשבח האשה בשאמר אשת חיל מי ימצא והוא הכרמז אל החומר וכלו יאמר כשיזדמן לאיש חומר טוב מאד בלתי עבר עליו ולא מפסיד בדורו היה מתבה אלדי"ת ואחר שהוכן זה למה שנזדמן החכמה האלדי"ת שלא ימצא חומר בלי טורה והתחייב התחבר זאת הטורה המוטית הנכבדת מאד אשר ביחדו שהיה נאם אלדים ודמותו בזה החומר העברי האשוך רצה שיהיה חומרו היותר נקי מכל סיג ולכן ברא חומר האדם מביא המקדש כמו שאמרו ז"ל ממקום כפרתו נברא ולמה שכל פעמי האדם ואחותיו למנם הם נמשכים אחר החומר רצה הבו"ה לזכות את האדם וברזו מהחומר היותר קדוש וטהור ונקי שאפשר שיהיה וכבר אמרו למעלה שחומר האדם הוא יותר נאות מכל החמרים האדרשים ולכן היה הטורה יותר נכבדת וזה לומרו בזה החומר הנכבד חיבה יתירה חבב הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון שכבדו ממקום טהור: והביא ראיה לזה ממה שאמר ויקח יי' אלדים את האדם וגומר ודבה בזה כי אחר שלקחו השם יתברך כי היה ראוי שיבחר החומר היותר נאות והנמרז בזה כי קנת הנכבות יקנו החמרים מהפועל הטבעי אז האלדי כי אף שאדם בתהוה מדם הבדות שהוא מתדמה לאחר התחלפות הטורות קנתו עפר וקנתו נידים וקנתו בשר למה שהפחות והמשנות בחמטות השכל האלדי יפעל בזה הדם הבדות בהופן יתעפר ויתקשה בהופן שיקחו מהדברים עבים שבליחות ויעשו הנרין שהאדם בתהוה נידים או בשר יתבאר בזה כי אף הנכבות אשר לחמרים לקבל הטורות יקנו אותם מפנתן הטורות המבשל והמדקדק אות' אשר החומר היותר כאו שאפשר נתן בו הטורה השלימה הכוונתו לטרקלין שלו שכ' ויטיחהו יי' אלדי בגן עדן מקדם והנה הרמז בזה כי לקבלת השלימות לא לבד נריך לאדם שיהיה נקי וטהור מנד חומרו אבל רצוי ונכון לאדם שישתדל בכל מיכי ההשתדלות כי כל פעולות

השלימות

האש מאי זה מקו' היה ראוי שיהיה והנה חשבו שהדבר אינו
מעלה ומוריד כמו שיחשוב אחד מהשוטים כי האש אנו
מבדילי' בשבת או בכפור אינו מעלה ולא מוריד שיהיה מאי
זה אש שיהיה והנה כל הפעולות הנעשים בקרבנות כלם
יכוונו לתכלית אחד ואם יחסר או יתוסף ד"א או שישתנה
ממה שצווה לעשותו באי זה צד שיהיה יאבד התכלית ולא
יושג ויהיה הכל לבטלה ואם ההמון אין ראוי לדקדק עליה'
אלא שישמרו הכללי' מהמצות אבל הפרטי' אי אפשר עליהם
לשמרם לכן ראוי לחמול עליהם ולסלוח להם חטאתם
ומריים ואמנם החכמים והנבונים היודעים כי לא נמצא
בדברי' הטבעיי' שום מותר וכן בתורה האל ית' כמו שאמ' כי
לא דבר רק הוא מכם ואמרו ז"ל אם הוא רק מכם ראוי
שיענשו על פרטי המצות כמו על הכללים בעברם עליהם
ולכן נאמ' בקרובי אקדש שהרצון בו מה שאמרנו כי אף אם
המון העם היו חוטאי' בזה החטא ראוי להם הסליח' והכפר'
אבל הכהני' הנגשי' אל יי' ראוי שיענשו בעוברם על הפרטי'
כמו על הכללים והנה בנתינת עונש לאלו הצדיקים יהיה
המון העם ירא את יי' וידעו ויכירו כי יש לכל פרטי המצות
טעם לכן ראוי שיענשו אם לא ישמרו הפרטים כמו הכללי'
והנה חכמים זכרם לברכה אמרו כי אצילי בני ישראל ונדב
ואביהו' נתחייבו כלייה ועתר להם משה עד שנשרפו באהל
מועד נדב ואביהוא ואצילי בני ישראל בתבערה והנה כפי
זה חטאתם היה כשהכניסו לפני לפנים והוא כשחשבו בשם
יתברך דבר שהוא זר ונכרי מעצמות אמתתו ולכן ראוי
שיענשו בזה העונש הנפלא כי נשרפה נשמתם כמו שאמר
ותצא אש מלפני יי' ותאכל אות' והנה הם ראויי' לזה העונש
בעבור שהיו חכמים ונבונים כי המון העם הפחותים אין
ראוי להענישם לבד אם יסברו בשם ית' דבר שהוא בחילוף
כי די להם שידעו כי השם אינו נשם כמו שאמר ונשמרתם
מאד לנפשותיכם כי לא ראיתם כל תמונה אבל המשכילים
ויודעים ראוי שיענשו אם יסברו באל דבר שהוא בחלוף
האמת שהוא כפירה ולכן ראויים הם העונש שיהיו נדונים
באש ולכן אמר בקרובי אקדש ונשראה אהרן שהם ראויי
העונש ושעונש' היה בצדק ובמשפט שתק אהרן וזהו אומרו
וידום אהרן ורבותינו ז"ל אמרו במדרש נדב ואביהו' ששמשו
בבגדים אדומים נכנסו לפני לפנים ויצאו שרופים משה
ששמש בבגדי לבן כל ז' ימי המלואים נכנס בשלו ויצא בשלו'
ואמרו עוד ששתויי יין נכנסו למקדש וכונתם באלו הב'
מאמרי' היא כונה אחת כי אמרם שנכנסו בני אהרן אדומים
כי נתבלבלה השנתם וכן כונתם באומר' ששתויי יין נכנסו
ולכן יצאו שרופים ואולם משה ששמש בבגדי לבן והנה
הרמז בו שמשה היה מיושב בדעתו נכנס בשלום ויצא בשלו'
והנה להודיע לנו כי הקרבנות נצטוו ישראל לתכלית יקר
ונכבד אמר קחו לכם שעיר עזים אחד לחטאת וגומ' ואמר
בסוף כי היום יי' נראה אליכם כי טעם הקרבנות הגלות
השכינה והיות השם דבק עמנו וחזר ואמר זה הדבר אשר
צוה יי' תעשו וירא אליכם כבוד יי' להורות לנו הסדר והרצון
בו כי לא תושג כבוד יי' בעשות אלו הקרבנות אבל בהיותם
נעשים כסדרן והלכתן ולמה שטעו בני אהרן בזה כמו
שאמרנו על דרך נשרפו ואמר עם זה בקרובי אקדש ועל
פני כל העם אכבד ואח' הגלות השכינה וההוד צוה אותנו
שלא נטמ' את נפשותינו באכילת הדברי' הטמאי' ובנגיעתם
כמו שאמ' את זה תאכלו ואת זה לא תאכלו ואמרו במדרש

אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מטמא עצמו
מלמטה מטמאין אותו מלמעלה מטמא עצמו בעולם הזה
מטמאין אותו בעולם הבא שנאמר ולא תטמאו בהם
ונטמאתם בם ואמרו גם כן מקדש עצמו מעט מקדשין אותו
הרבה מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה מקדש
עצמו בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא שנאמר
והתקדשתם והייתם קדושים. כבר ידעת מה שכתב הרב
המורה כי הטומאה נאמר על הלכלוכים ועל המעשים
המגונים ועל הרעות המזוייפות ולכן אמרו בזה המאמר
שאם אדם יטמא עצמו בטנופים הלכלוכים הנשמיים ימשך
מזה שהנפש יטמא כי הגוף והנפש הם שכנים ואם הגוף
הוא בלתי מוכן לקבל השלימות הנפש לא יקבל כי אם
האדם יהיה אוכל מאכלות גסים ומתועבים יהיו הליחות
המתהוות מאלו עבות וגסות ויהיה המזג המתהוה מהם עב
וגם וכן גם כן הנפש ולכן אמ' אם אדם מטמ' מעט מטמאין
אותו הרב' ואם הגוף הוא טמא הנפש יהיה כמוהו כי תהיה
הנפש טמאה וכעורה ואם יטמא האדם את נפשו בעולם
הזה מטמאין אותו בעולם הבא שהוא עולם הנשמות ואם
מטמא אדם את עצמו בלכלוכים יטמא את עצמו במעשים
הנפשיים ואם יטמא אדם את עצמו במעשים הנפשיים
יטמא את עצמו בדעות המזוהמות באופן שיהיה מגורש
מהעולם הזה ומהעולם הבא ואם אדם יתקדש באלו הג'
קדושו' שיהיה קדוש וטהור יתחייב ממנו שיתקדש במעשים
ואם יתקדש במעשים יתקדש בדעות ולכן יתקדש בקדושה
משולשת זהו כונת זה המאמר הנכבד. והנה אחר שהיה
שכינתו בתוכנו צוה אותנו שנהיה קדושים במאכל ובמשתה
ושלא נגע בכל דבר טמא כי מאלו הדברים ימשך טומאת
הנפש. ולמה שישראל הם קדושים מלידה ומבטן כמו
שאמר קדש ישראל ליי' ראשית תבואתו צוה אותנו שנהיה
טהורים ושלא נגע בכל דבר טמא ושלא נעשה פעולות
מגונות כי אלו הם הדברים הטמאים באמת ושנרחיק את
עצמינו בתכלית הריחוק מטומאת הדעות אשר אויבי יי'
נכשלים בה כמו שאמר בנותן זרעו למולך למען טמא את
משכני והנה ישראל אף על פי שהם טמאי' בשני הטומאות
הראשונות מזאת הטומאה הג' הם נשמרים ממנה כמו
שאמר חביבין ישראל שאף על פי שהם טמאי' שכינה בתוכם
כמו שאמר השוכן אתם בתוך טומאתם. כונתם בזה מה
שאמר יהי רצון מלפני אלדי השמים שנקדש את עצמנו בג'
מיני קדושות כמו שאמר והתקדשתם והייתם קדושים
והתקדשתם בגוף והייתם קדושים בנפש כי קדוש אני יי'
לעולם הבא. בריך רחמנא דסייען.

פרשת אשה כי תזריע

זאת תורת היולדת. חבה יתירה חבב הקדוש ברוך הוא
את אדם הראשון שבראו במקום טהור במקום בית
המקדש והכניסו לאפדנו שנאמר ויקח יי' אלדים את האדם
ויניחהו בגן עדן מאי זה מקום לקחו מבית המקדש
והכניסו לפלטרין שלו זה גן עדן שנאמר ויניחהו בגן עדן
לעובדה ולשומרה שמא תאמר יש מלאכה בגן עדן לפתח
ולשדד

הכלים שמקדשת הכל הכל וזהו מה שאמר רשב"ג כל הכל
הכלי הכל הכל ונתן הסבה בזה מה היה הכל הכל והכלים
למה שהיו המקבלים אלו הדברים הכלים כי הם מפסידים
וזהו שאומרו דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת ואח"כ
שהיה הדבר כמו שבארנו יתחייב לפי זה שלא ישמח הלדם
בטובות הקבלתה אח"כ שהם כתובים לו בערבון
ולא יענב בהפקדם אחר שבעל הפקדון בא לקחת את שלו
ואם אלו הטובות הם טובות המקרה לעומת כשבא כן הלך
ממנו ולכן אין ראוי להתעצב בהן. ולכן אמר הפילוסוף
כי טובות הקבלתה והמקרה אין ראוי לבחר את עצמו בהם
ולא להתעצב בהפקדם.

והנה תראה במה שאמ' כי אלישבע בת עמיכבד אחות
נחשון מה שלא רצה היא ואשה כמותה כי ביום
חופת בעלה בניה נכנסו להקריב קרבן ויצאו שרופים.
והנה זאת הפעם ראתה בעלה כהן גדול והוא שמחה
גדולה ואת אחי בעלה מלך ובניה והוא שמחה
גדולה. שכיח שיהיה לדם גדול ושיהיו לו קרובים גדולים
ועצומי' ואחתה גם כן אלישבע בניה כהנו סגני כהונה והוא שמחה
גדולה ג' שיהיה לדם בניה גדולים וקנונים גדולי המעלה
וקערך ואחת שמחה גדולה ד' שיהיה לחיה רעה כל שבטי
ישרל וזהו תכלית מה שאפשר לאד' לרמו' שיהיה אד' בתכלי'
המעלה וקדוש ושיהיו הקדושי' שיו נם כן בתכלית המעלה
והיופים ממנו נם כן גדולים ומעולים. והנה אלישבע בת
עמיכבד אחר שהיה בעלה כהן גדול היא בחותה מדברה
כי אשת חבר הרי היא כחבר והנה משה ואהרן היו לחיים
מעולים ועליהם הכתוב אומ' מה טוב ומה נעים שבת אחים
גם יחד. והנה בעבו' שאהרן שמח בגדולת משה זכה שילבש
בחורים ותומים כמו שאמר הלב שמח בגדולת לחיו ילבש
חורים ותומים שבאמר ונשא אהרן את משפט בני ישרל
על לבו לכך אמרו רבותינו זכרם לברכה כשאהרן משה
לאהרן אמר לו אחי הבא הנה למותך כהן גדול אמר לו אף
אתה יגעת במשכן ואני נעשה כהן גדול אמר לו אף על פי
שאתה נעשה כהן גדול שמח אני כשו נעשיתי הרי כהן גדול
נשא שנשמחת בגדולתי בן אחי שמח בגדולתך הרי ב' לחיים
שמחים כל אחד ואחד בגדולת אחיו ולא היה קפאה ביניהם
ואם אהרן היה שמח בגדולת אחיו נם כן אלישבע כי היא
והנשא לאחד הן ולמה שכבר ישמח לדם בהקריבו עצמו אל
הגדולים בעבור שיהיה גדול עמהם אם הוא היה מחבק
ומשתחוה לשוכה לא יהיה שמח כשיזכו ממה בתחום כי
נתחוק מטפה סרוחה וזה דבר ענב מאד ולכן אמר זה
האומר כי אלישבע ראת לחיה רעה כל שבטי ישרל
והיתה מזדע יחוד ולמה שכבר יהיה לדם גדול וחכם ויהיו
לו עושר וכבוד וככסים ואם לא יהיו לו בניס אינו מאושר
ובפרט הנשים אף שיהיו לקן כל טובות שבעולם אם אין
להם בניס אינו כלום כמו שאמ' הבא לי בניס ואם אין מתה
אכני והנה זאת האשה ראתה ל' בניס ונדולי הערך כלם
סגני כהונה ולא המתינה בשמחתה עד שראתה ב' מהם
שרופים ביום חופתם לכך אומר אומרי להוללים ש תקוה
והנה יש לומר שיאמר למה אמרו זה האומר שאלישבע
ראתה שמחה גדולה היה יחוי שיאמר כי לקרן ראה שמחה
גדולה בימיו שלא ראה לדם כמותו והתשובה בזה כי למה
שהיה לקרן קדוש יי' היה הכהן משוח ומלא יודע שאלו
הדברים הם מהירי הקפסד לא היה שמח עמהם השמח אשר

ישמחו הבלתי מכירים טבע העולם כמו הכשים ועמי הארץ
אשר לא ידעו ולא יבינו בחשבונות יתהלכו הם שמחו בתכלית
ועצבים בתכלית למה שחושבים שאלו הטובות הם קיימים
ונצחיים והכבים לעולם יחיו והעושר לעולם יהיה שמור
וכשירלה הקפך יהיו בתכלית הלבל והעצבון לבל הבדיקי'
והחכמי' ליכם שמחים שלא בייאף שיהיה להם מעלה וכבוד
כמו שאמר שוא תשים בי' תנל כפשי בשלי כי הלבישני בנדי
ישע ומעיל נדקה יעטני כחתן יכהן פאר ונ' אשר הרגון
בזה כי לף שיהיו לישרל ישועות נדולות ושיהיה מפולל
ומכובד בעיני הכל ככהן לא יתעצב ולא ישיש בזה לבל
ישיש בי' כי אלו הטובות כלם ילכו להבדון ואמנם הטוב
הלמי ישאר לעד ולנצח ולכן אמרו הבדיקי' יאמרו לנין
בניך מדחוק יבואו ויאמר נין ישמחו כליותי ובכותיך על
כל תכשלנה יאמר נין ישמחו אתני לוקחי בחתי יאמרו
לנין הכף לנלקיו זה קיומו לו אמר נין שוא תשיש בי' תנל
כפשי בלבי כמו בזה האומר הכבד מה שכבד אמרו כי
כשים קלי דעת הם שמחים בלו הטובות המדומות לבל
החכמים ואנשי המעלה אשר הוא נרמז בנין לא ישמחו
לא בשם יתעלה כי הוא תכלית התכלית כי הוא נכחי וקייס
וכלו טוב וכלו לרוך ולרמוז לזה נם כן אמרו עתיד ירושלם
לעלות למעלה ולומר לפני הקדוש ברוך הוא נר לי המקו'
נפש לי ואשבח אשר הרגון בזה מעתה ים לבו תשוקה לל
הטובות המדומו' והארציות לעתיד לבא נכיר הלמת וכביר
שלו הטובות כלים ונפסדים וכי אין ראוי ללכת אחריהם
לבל ראוי שילך אחרי הטוב העליון כמו שאמ' אחרי ה' תלכו
כאריה ישאנ כי הוא התכלית האחרון במין האנושי ולכן
כאמר בזה האומר אלישבע ראתה שמחה בימיה מה שלא
ראה איש ואשה מעולם והנה הודיע לנו שמחת העולם
הזה איננו כלום כי מי שישמח היום לא ישמח למח' נם הדבר
בהפך כי לא כל הנער היום מיבר למחר כי עת לשחוק ועת
לבכות כי יקרה בשניהם בחדשי' בימים ובעתים אלו הנמציים
כי ישמחו ויבכו כי אפילו היום אחד לו בעת אחד ולכן אין
לבקש שמחת העולם הזה לבל יאות לבל משכיל ש' בקש
הנמחה שאין בה תועה והשמן שאין בו ענין והיא הדבקות
בשם יתעלה והנאותיה שהוא העולם שכלו טוב וכלו ארוך
בהפך העולם הזה שהוא מלא רעות ומקרי' ופגעים רעים
והוקרה לנו זה האומר נם כן כי האיש המעולה ראוי שישמח
בשורש בניו והלובו' והתלמידי' הנמשכים ממנו שיהיו טובי'
ושיעשה בתכלית העשבון בשיהיה הדבר בהפך הלא תראה
כי השם כשברא את העולם היתה שמחה ושעשוע לפניו מה
שלא ישוער ואחר כשחטאו דור המבול היתה עצבון לפניו
מה שלא ישוער נם כן כמו שיתעצב על לבו והנה הודיע
לנו בזה כי אם השם יתעלה לא בשלמה שמחתו על אחת
כמה וכמה בני אדם ולכן כאמר עליהם בשעת שמחתם
אמרתי להוללים אל תהולו ואחר שבאמרה יפסדו השמחה
והשעשון והנאל כי כלו הבל וריק כמו שבארנו. והנה ישרל
כלם באחד בניסן שהו הוקש המשכן היו שמחי שובע שמחת
כי בתעלו בחותו היום בעשרה כתרים כמו שבא בקבלה
אמיתי ולא בתקיימ' בהם שמחתם עד שבחותו היו בתערבה
שמחתם עם תוגה וינון ופחה כמו שאמר ואחיכם כל בית
ישרל יבכו את השרפה אשר שרף יי'. והנה חטא בני אהרן
רבו בו הדעות והנה חטאם כפי הפשט ירלה מה שאמר
הרב ר' לוי בן נרשו כי עונשם היה על שלא דקדקו בלקיחת

לאשר עשה והכה טוב מאד מה כתיב בסוף ויכתוב יי׳ ויתעצב
על לבו ולכך כאשר לאמר לאברהם אל תהרגהו ומה הבא
לא המתין בשמחתו בני לדם על לא כאשר ואשר למה שהיה
קלופי רבים יקר ובכל זמן ובכל עניין כי יקרה לאשר מלאו
בתיקס טוב שיתקבל הזמן במקרה ויפלו במחשבים תפילו
שיהיה לדם נבור כאדי כמו שאמר אני הגבר ראה עני
בשבט עבריתו ראוי לאדם שלא יעצב ברבות הטובה וישמח
בקס אחר שהיו שלו כי נזדה כוללת היא כי הכל כתוב
בערבון והכה העושר והכבוד והבנים והאוהבי׳ והשלטנות
המדיני כלם הוא לבו בערבון ובפקדון ובשיב בעל הפקדון
ליקח את שלו ראוי שלא יעצב אדם ולא יתבהל ממנו כמו
שאמר חיוב יי׳ כתן ויי׳ לקח יכי סם יי׳ מבורך שהרגון בו כי
ראוי לתת לו ברכה מה שכתן לו מהטוב כי היה שלו ואחכם
מה שלקח הוא שלו והכה לאמר נם כן כדבר אחת מהכבלות
תדבירי נם את הטוב נקבל מאת האלהים ואת הרע לא
נקבל והרגון בזה כבר התבאר כי כל מקבל דבר אחר שלא
היה שיקוייב שיהוב קדבר כמו שהיה ראשון שיהוב מה שהיה
כאן לא היה השעבל בזה כי אם יסידו קבלו נירו המורכבי׳
יקוייב אזה הדבר שיפסד אל מה שהיה ראשונה כי אם קודם
זה היה לאפסר שיאבד לדם או בעבל אי בזה האומר ואח׳ כן
קבלו האומר יקוייב שיפסד זה האדם או זה הבית אשם לא
יפסד יהוב האפסר אחוייב וכן כשיפסד שום דבר לא יפסד
נם כן הפסד שאי אפשר שיהיה שאם הדבר כן יהוב הדבר
האפשר כמצא ובעבור זה נתקן כל הענינים אשר אמ׳ שלמה
עליו השלו בספר קהלת עת ללדת ועת למות אשר הרגון
בזה כי לאחר שנולד לדם יקוייב שיאות ואם את לדם יקוייב
שיחזור ויהיה אל מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא
שיעשה ואין כל חדש תחת השמש והכה לא שיהיו לו הטובות
קיימים על מות האיש המחזיק בהם כי כלם קבל ודעות
רוח כי כבר התבאר כי כל מה שהוא חוץ מעצמות האדם
ויוצא חוץ ממנו ומעצמות נפשו הוא שנקבל כי תכלית לדם
הוא כמצא בו לא חוץ ממנו והכה לאמר שלמה עליו השלום
בחכמתו שבשתמש בלשון הטובות הרשונות שיעור נפלא
ואחר יתעצב בהם בתכלית העוכב ואחר כן לאה שהכל הבל
ורעות רוח והכה לאוי לאדם שישתמש בטובות הרשונות
שלש בקרקע שלש במטלטלי שלש בכסף וזהב ולכן אמ׳
קנדלתי לי מעשי בניתי לי בתים נטעתי לי כרמים עשיתי
לי נכות ופרדסי באופן שלא יחסר בהם שום ענן שלא יעשה
פרי ועשיתי לי ברכות מים להשקות מהם יער נומה עניש
והרגון בו כי מלבד שבהם ברכות מים להשקות מהם ענן פרי
עושה פרי אבל לף נם כן להשקות יער נומה עניש לבד
מבלתי שיעשה פרי הרי שבשתמש שום כשלא בקרקע ואחר
זה בשתמש במטלטלים כמו שאמר קניתי עבדים ושפחות
ובני בית היה לי נם מקנ׳ בקר וצאן היה לי מכל שהיו לפני
בירושלם לאחר כן לאמר שהשתמש בכסף ובזהב כמו שאמר
כספתי לי נם כסף ונם זהב ונו׳ והוא החלק הנ׳שלישי לדם
שיהיה לו חלק בקרקע ובמטלטלי ובכסף וזהב ולמה שהיה
מדבק בכסים מדבק לאנב ויאשך זה הרע מהם לא שלם
הוא הרע מהם והוא שעשה הכשים שיהיו אומרים שיהי
לפניו בנעימה וכן לפשים. והכה הרגון בזה כי האפשים לין
לקס קיולות ערבות בפשים אחל לבשים לין לקס תבונה
ודעת לנון בהסכמה כמו שים לאפשים ולכן לאמר שלמה
עליו השלום בשתמש בשלו הקיולות בחופן שלא יחסר לו
שום תעצום ולכן לאמר ותעצומות בני לדם שקס תעצומות
ממאכל ומשתה ושאר התעצומי הנשמיים ואח׳נם כן שעשה
שדה ושדות כי בני לדם קתעצמו עוכב כשלא כשיהיו לאבי׳
עושים תחבולות ומרמות כי שלו קס מעש׳ שדים והכה בכל
שלו הדברים הנדיל והוסיף על כל מה שקיה לפניו ואמר
לאחר כי לף חכמתי עמדה לי והרגון בו למה שלו הדברי׳
מפסידי׳ החכמה כמו שאמ׳ולף כל המרבה חוכה מחכיס
וכל שכן קתעצומי׳ הנשמיים כי יפסידו התבונה כמו שאמ׳
הפילוסוף בי׳ מהמדות. והכה לאחר זה לאמר שלא כעדר
ממנו שום דבר מכל מה שיתאוה נ׳׳ל וכל לאשר שלו עיני
לא אנלתי מהם ולמה שהעשל ושוחה יקבל עשל ופעם
ובעבור זה לאמ׳ כי המנוחה היא טוב והעשל בתכלית הרוע
ולכן לאמ׳שלמה כי הוא היה שמח בכל עמלו וזה לא הכריחו
להוציא דבה על העשל שעשל שלא שהם בעצמ׳ כל ר׳ עות
רוח והכה לאמ׳כי כל מה שעשה ומה שעשל שהוא הכל הבל
ורעו׳רוח ואין יתרון תחת השמש נ׳׳ל ופניתי אני בכל׳ מעשי
כל שכן שלו הטובות הס מהירי הקפסר כמו שהיה שלא בחליפות
דבות יקרה בכל עניין ובכל זמן והכה מה שלמה בחשה
מחולפי׳ בפעולו הטבע ובפעולות בני לדם מהם טבעיות
ומהם בחירות ומהם מורכבות מה׳ אלו טבעי הנמור הוא
קלידה והמיתה. עת לטעת ועת לעקור בטושיהם פעולו
רמוניות וכן עת להרוג ועת לרפא הס רמוניות נם כן ועת
לבבות ועת לשחוק הס מורכבו׳ משני אלו וכל אשר קעתים
האחרים הס רמוניות מלבד אי זה מהם למה שמפני הרגון
יבאו עתים מחולפי׳ ויתחלפו יות׳ מפני הרגון ומפני הטבע
והכה לאחר שים התחלפות בטובות הקבלה כל כך למה
יתעשל האדם בהם נ׳׳ל מה יתרון העושה באשר הוא עמל
ואמ׳נם כן שכבר יבואו מאלו הטובות הקבלה לרעות האדם
המחזיק בהם כי כבר אבדי נבורים לרב כחם ועשירי לרוב
עושרם וזו רעה נ׳כי אפי׳ שיהיו אלו הטובות קיימים ביד הס
הקבל ורעות רוח כל שכן שאין לקס קיום כי יאבו כמו שבאו
ויפחד לקס רוע נ׳כי יבואו מקס רעות לאנשים המחזיקים
בהם והוא רע גדול ולזה לאמר יש רעה חולה ראיתי תחת
השמש עושר שמו׳לבעליו לרעתו והכה יקרנו אותו בעבור
עצבי הלבבים והנסבים והוא רע גדול כי מהבלמה לו טוב
שיבא לו רע. ואם יאמר אומ׳ כי לאחר שבשתמש כל ימי חייו
בעושר וכבוד לף שיהיה כהרג עליו היטו כל כך רע לאחר
שבשתמש זה האיש בעושר וכבוד לאמר כי לף שיהיה הדבר
כן כי הבן לאשר ראוי כבוד אביו ומלא ביתו כסף וזהב ולאחר
כן מורש הוא בתכלית הרוע נ׳׳ל ולהבת עושר הוא מעבין
רע והוליך בן ואין בידו מאומ׳ כל שכן כי כבר יקרה לו נם
כן שנולו ממנו העושר ונשאר הוא חי ועני ודל נ׳׳ל כאשר
יצא מבטן אמו ערום ישוב ללכת כשבא ומאומה לא ישא
בעמלו שילך בידו ולכן נזר שלמה שכל הבלהות זה העולם
הס כלם הבל כי אמ׳ לקח ראיה על השאר כי הס העושר
הוא הבל הכלים והאוהבים הס יותר הבל כי הס מוכיח נ׳
הקפסר יותר ואם מקבל המתנות הוא הבל וריק כל שכן
הבלהות המדומות. ולזה לאמר שלמה עליו השלום כי אם
הלדם יהוב לל העפר כמו שאמר ויהוב העפר אל הארץ
כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה שהרגון בזה
כי אם המורכב יפרד ואב אל מה שהיה ראשונה אם כן הוא
הבל ואם הוא הבל לאחר שהוא הפסד המדומות הטובות הס
הבלים כי לף יעצה בבלן מי שיקבל אותם ונהו אומרי הבל

הבלים

לעולם בחטא ולכן לא יועילו להם הקרבנות. והנה למה שיראל אף שקבלו את התורה הם חוטאים ובעבור החטא הם נענשו למקריבים ולפנעים בה הקרבן לכפר בפשותם ובעבור שיכללו מה פנגעים כמו שלמ' ואם כל הקרבנות הם לשום שלום בעולם עם כל זה זבח קשלמים הוא משיש יותר כי עשה שלום בין המזבח ובין הכהנים ובין ישראל מה שלא יעשה שום קרבן זה מה שלמרנו בהתלת דרושנו זאת תור' קשלמים כי השלום לא יהיה לעולם אם לא יהיה כולל ולכן נאמר לשמעה מה ידבר הקל יי כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו יהיה כולל לכל והנה בזה המזמור יאמר כי אחר שהשם יכפר עוונותינו יהיה בשלום עמנו כמו שלמר רבית יי אלהינו אתה שבות יעקב ובתן הכפר בזה למה שהשם מכפר ומולח לכל עוונותינו וזה למרו בשלחו לנו עמך כל חטאתם שלח והנה הקטוט הוא בשלו עם השם והוא כמוהו רמוי לפניו אבל יש לשם עליו עברה וזעם ואחר שהקטוט יכופר הו רמוי לפניו כמו שלמר וברוך הו לכפר עליו והוא למרו אספת כל עברתך השיבות מחרון אפך והנה החוט המוזרע מנן ענין שלמעלה ומנן ענין שלמטה ולכן למר הכניא בשם אבי הבנות שובו אלי ואשובה אליכם כאמר יי צבאות ואמר כיון רצוי שיזכה לעולם יי ושימשוך אפו לדור ודור ונתן קשבה בזה ואמר הלא את תשוב תחייני ועמך ישמחו בך אשר הרבון בזה כי אחר שהשם הוא מחוייב לקטיב לנו כפי ייעודיו הטובים הינו רצוי לעולם יקנוף בנו והנה אם הלא ישוב לרחם על בנו למה יבהו מכת תאזרי ולכן למר הכניא בשם אבי הבנות למה לעולם תשתך תאנף בנו אחר שתשוב תחייינו ואמר הרחם יי חסדך וישעך תתן לנו כי לא לבד יבקשו ישראל שישלח חרון אף מעליהם אבל גם בן שתתן להם מתנות ויעשה עמהם חסדים גדולים ונלחמים ואחר שאמר הכניא תפלת אבי הבנות למר שהשם שמע קול בעקתם ואמר לשמעה מה ידבר יי והנה למ' מה ששמע בנבואה ואמר לשמעה מה ידבר הקל יי כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו אשר הרבון הו כי השם מכפר חטאתם ועוונותם והפר כעסו והשיב מחרון אפו והשם בשלום עמו קבלו והפרט ובפרט שהקטוט לא ישוב לאחלתו וזה ואל ישובו לכסלה ואמר גם בן אך קרוב ליריאיו ישעו לשכון כבוד בארצנו שהרבון בזה שאחר שהשם הוא בשלום עמהם יהיה כבודו ושכינתו שוכן ביניהם. והנה בלותו הזמן אף שהאנשים יתחלקו לפני רבים ויתחלפו למנם כולם יסכימו לעבודת השם ולכן למר כי ימצאו בישראל לנשים חסידים וקם בת תחייקנ בת אחרת לנשי למת ונקנתם לנשי לדיקי וקנתם משימים שלום וכל אלו הכתות הם כתות עבדי יי והנה לנשי החסד והאמת יהיו כאחי ולא יתפרדו וזה חסד ואמת כפגשו וכן לנשי הצדק והשלום יהיו לוקבים ואחים היו נושקים זה לזה וזה צדק ושלום נפקו ואחר זה למר כי נאותו ומן כי אחר שהנשי יהיו לנשי צדק ואמת יהיה מה שנשקף מהשמי צדקה וחמים וזה אמת מארץ תנמח וצדק משמים נשקף ואומר גם יי יתן הטוב וארצנו תתן את יבולה ולא כי השי יהיה משפיע לעולם מהטוב ולא ימנע מנד המקבל ומהסבות הארציות כי גם הם יתנו את יבולם ופעלוניו יעשו מה שיש להם לעשות ותחתופים נ"ב וכלם מסכימים בפעל ר' ובתכלית ר' ולו יאמר כי לפי שהצדקה והרחמים הם נשמעים מהשמים כמ"ש וצדק משמים נשקף אבל הסבה האמתית היא השי כי הוא הנותן הטוב אלא שהצדקה והרחמים הם נשמעים מהשמים כמ"ש וצדק משמים נשקף אבל הסבה האמתית היא השי כי הוא הנותן הטוב אלא

שהוא סבה רחוקה ואו צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו כי בלותו הזמן יהיה האדם מוכל פירותיו ממעשיה הטובי בעולם הזה והקרן קיים לעולם הבא והכלל העולה מזה המזמור כי החטוטא ליהו בשלום עם השי אבל יש לו עליו חרון אף ועבר והוא מנורש מבית השם ואחר שהחטאת הוא מכופר הוא בשלום עמו ובלבד שלא ישוב עוד לעשות הרע בעיניו יי ואם יהיה בשלום עמו יעשה בעבור זה מעלות רבות ואם הקרבנות הם מכפרים הם יעשו שלום ביניו ובין לביניו שבשמי ומי שהוא בשלום עמו יי עם הכל הוא בשלום כמו שלמר בברכת יי לדרכי לוש גם לויבי ישלים אתו.

והנה בזה השם שהש תמיד תוקד על המזבח לא תכלה בין ביום בין בלילה ושיערוך עליה הקהן העולה ושיקטירו עליהם חלבי השלמים למה שהפשר שלא ימצא היום בכל ישראל שלא יחטא בין בשוגג בין במזיד כדי לכפר אלו העונות שבכל שעה ושעה בזה שיכפרו העולות תמיד לכפר על כל הכעשה בבקר מבחת הערב לכפר מה שבעשה בערב והקיומים היו מקריבים בלילה כדי לכפר על כל הבעשה בלילה בחופן שלא יהיה שעה שלא היה בשלו עמו והנה זה השי שלא יהיה במזבח אש מן השמי שמוח להביא מן הקדיוט לרימו לנו שימצא בעולם שני אנשים אשר לו לחפאר לעולם להתקני מבלעדיה והוא קדש היסודי והוא השמימי כי שו כנרכי בכל היות הוא ובפרט בבעלי הבפשות נמחים ובא ובש המורכב הלחרון שהוא קלש והנה החוש היסודי ואיכותם והחוש השמימי שיהיה כלי לנפש בשני שהתבלרו בטבעיות ולנו הב' חומים ימצאו בעולם הקיים והקפסד תמיד כן במזבח שהוא דומ' להויה והפסד רלוי שימצאו ב' חומים חוש שמימי והוא לשר יצא מלפני יי והוש לחר לשיי שהוא מהקדיוט ולנו הב' חומים לא יכנו לעולם מעל המזבח והנה הרמית הדשן מעל המזבח צריך בהן בהיכוכו כמו שלמ'ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו ולא לבד הרמית הדשן מעל המזבח צריך בהן בהיכוכו אבל גם הוצאת הדשן אל מחוץ למחנה לא שיכו רלוי שהוציא הדשן בבגדים אשר שמש בהם בבית המלך יי בבגדים אחרים אף שיהיו של כהונה. יקי לנון מלפני השמים שיתקיים מלמר הכניא המיעד לנו ועבדה לי' מנחת יקודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות.

אמן וכן יהי רצון:

פרשת ביום השמיני

בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד. למרו במדרש אליהבא בת עמינדב רחת שמחות מה שלא רחה איש ואשה כמותה רחתה בעלה בהן נדול משה אחיו מלך ובניו בהיה סנני כהונ' ואחיה נחשון ראש כל בשיאי ישרש ולא המתינה כל שמחתה עד שבאמרו שני בניה להקריב קרבן ויצאו שרופי אלה הוא דכתיב למרתי לקולנים אל תקוננו לפני שהשמחה ליפה ממחבת בזה העולם לא כל מי ששמח היום שמח למחר ולא כל מי שמבר היום מבר למחר תדע לך שהוא כן שהרי בבריאת העולם היתה שמחה נדולה לפני הבל שנאמר יקי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו וכתיב וירח אלקים את כל

לוחם מלחמה גדולה עם היצר כדי לעשות הטוב ולהרחיק
מהרע ולכן ראוי ליתן לו שכר יות׳ מהמלאך ויהיה במדרג׳
יותר גבוה והנה הבעל תשובה לוחם מלחמה יותר גדולה
מהצדיקים ולכן ראוי שיהיה לו שכר גדול ולכן היו כפשות
הצדיקים בין שיהיו בעלי תשובה בין שיהיו צדיקים גמורים
מעלתן גבוה בזאת המעלה והשלמו׳ אי אפש׳ לאדם להגיע
אליה אלא בפעולות אלהיות כמו חכמת התור׳ עם מעשה
בראשית ועם מעשה מרכבה ועשות החוקים והמשפטים
כמו שאמר ואתם הדבקים ביי׳ אלהיכם חיים כלכם היום
וכמ״ש ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטי׳ אשר הרצון בזה
כי הדבקות והחיים הנצחיים אנחנו משיגים אותו מצד זאת
התורה והחוקים והמשפטים ולמה שהדבקות הוא אחדות
בין איש לאיש בין איש לאשתו ובין אב לבתו וזה אנו קורין
אותו שלום מי שישים שלום ביניכו ובין האל נקרא אותו
שלום והנה בתורה אנחנו נזכה להתדבק עם השם הנכבד
ולהיות בתכלית המנוח׳ ולכן נקראת התור׳ שלום ונקראת
עוז למה שיש לה כח גדול לעלות נפשותינו למעלה כי
הרוח תשוב אל האלהים · והכלל העולה כי התורה משימה
שלום בין היצר הרע ובין השכל ובין איש לאשתו ובין אב
לבתו · והראשון תורת האדם בעצמו · והשני תורת הבית ·
והשלישי תורת המדינה והמלכות שישים שלום ביניכו עם
רוב החלוף הנמצא בנו כמו שאמ׳ כי מציון תצא תורה ודבר
יי׳ מירושלם ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו
חרבותם לאיתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי
חרב ולא ילמדו עוד מלחמה שהרצון בזה כי לעתיד לבא
בזמן מלך המשיח כשיהיה ריב בין אומה ואומה על שום
דבר יסכימו כלם לעלות אל ירושלי׳ והלכו עמים רבי׳ ואמרו
לכו ונעלה אל הר יי׳ כדי לסלק אותנו מהמריבה והמלחמה
והקטטה יאמרו לנו הדין והמשפט ונסכים כלנו לעשו׳ מה
שיגזרו ביניכו וזהו שאמר ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו
כי מציון תצא תור׳ ודבר יי׳ מירושלם והרצון בזה כי אין שום
תורה יוצאת ממקום אחר אלא מציון והיא תורת אמת ואחר
הגזר דין והמשפט לא יריבו אלו עם אלו אבל יהיו כלם
בשלוה וז״א ושפט בין הגוים עד שלא ילמדו עוד מלחמה
הרי שהתורה היא שלום והיא נותנת שלום בע״ה כי הוא
המנוחה והנחלה ואחר שהוכח זה ראוי שנדע כי האנשים
ימצאו זאת התורה בפנים מתחלפים א׳יש אנשים שמעולם
לא היה שלום ביניהם והם הגוי׳ אשר לא קבלו התורה וא״ל
עליה׳ גוי׳ שלא עמדו בסיני לא פסקה זוהמתן והיא זוהמת
היצר וגילוליו ויש אנשים שכל ימיהם היו בשלום והם ישראל
שקבלו את התורה והם עוסקים בתורה ובמצוות כל ימיהם
הם בשלום תמיד ועל אלו נאמר ועתה שמע יעקב עבדי
וישראל בחרתי בו כי כה אמר יי׳ עושך ויוצרך מבטן יעזרך
אל תירא עבדי יעקב וישורון בחרתי בו שהרצון בזה כי
ישראל לבד הם קדושים מלידה ומבטן ומהריון ואמר אח״כ
זה יאמר ליי׳ אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתוב ידו ליי׳
ובשם ישראל יכנה שהרצון בזה כי אף שימצא בבני ישראל
אנשי׳ מחולפים כלם יסכימו לעבוד את יי׳ כי זה יאמ׳ שהוא
ליי׳ וזה יקרא בשם יעקב וזה יכנה בשניה׳ יחד בשם יי׳ ובשם
ישראל יכנה והנה כלם עובדים את יי׳ כי הנקרא בשם יעקב
ובשם ישראל הם עבדי השם כמו שאמ׳ אל תירא עבדי יעקב
כי כלם יהיו בהסכמה אחת ולעבוד אלוה אח׳ עם שיתחלפו
המליצות או הרצון בו כי למה שהיו האנשי׳ מתחלפי׳ בהיות׳

מעולים וטובי׳ מחסידי עליון בג׳ פנים מהם אנשי׳ אלהיים
יעבדו טבע האדם ואלו הם אשר נפרשו מדרכי בני אדם
ויהיו חיים עיונים כר׳ שמעון בן יוחאי וחביריו שהיו יושבים
במערה ואוכלים לחם צר ומים לחץ והיו ישנים על הארץ
ועוסקים בתורה כל ימיהם ובעבורה היו פטורים מכל
המצוות ואלו נקראים אנשים אלהיים לגודל מעלתם כמו
שאמר הפילוסוף בז׳ מהמדות ועל אלו יאמר זה יאמר ליי׳
אני כי כלם אלהיים ויש אנשים שהם עוסקי׳ בתורה ובמצוות
ובמקח וממכר והם בעלי אמונה כי נושאים ונותנים בה
ופעלים פעולות המעלה אלו הם אנשים מעולי׳ לא אלהיים
ואלו הם הנקראים אדם כמו שאמרו ז״ל אתם קרויים אדם
[illegible] ועל אלו וכיוצא בהם נאמר ול
וזה יקרא בשם יעקב ויש אנשי׳ שבקצת העתים הם אלהיים ה
והם במעלה גבוה שהם דבקים ביי׳ ומעיינים במציאותו א
וייחודו ובהשגחתו ובכל הדברים הנמשכים ממנו בתוארי
האלהיים ועיצם גדולתו ואחר זה יפעלו הפעולות המצוה
והמעלה ופורעין החוב לגוף ולנפש ועוסקים בעולם הזה
ובעולם העליון כמו שאמרו ר״ל איש האלהים מחציו ומעלה
אלהים ומחציו ולמטה איש ועל אלו וכיוצא בו נאמר וזה
יכתוב ידו ליי׳ ובשם ישר׳ יכנה כי אלו הם אלהיים והם אנשים
צדיקי׳ ישרים ותמימים ואלו הג׳ כתות הם כלם עבדי יי׳ והם
כלם בשלום עם השם הנכבד והנורא ויש אנשי׳ אחר׳ ס שהם
מבני ישראל אבל הם זרע מזריעי׳ בנים משחיתים עוברים
על גופי תורה ועל אלו ועל כיוצא בהם יאמ׳ אין שלום אמר
יי׳ לרשעים אחר שלא יקיימו את התורה ויש אנשים ש
שנתרחקו מעל אביה׳ שבשמי׳ ואחר כך שבו מדרכם הרעה
והם בעלי תשובה ועל אלו ועל כיוצא בהם אמ׳ הנביא שלום
שלום לרחוק ולקרוב אמר יי׳ שלום למי שהיה רחוק ואחר
כך נתקרב ושלו׳ למי שהיה קרוב לעולם ולא נתרחק ובזה
המין יכנסו הגרים כי היו רחוקים וקראו לשם או יאמ׳ שלום
למי שמזמן רחוק היה עבד השם ומעולם לא נתרחק ולא
נמצא בו עולה ושלום למי שהיה רחוק ונתקרב ובזה המין
יכנסו הבעלי התשובה והגרים אם כן כל ישראל המקיימים
את התורה הם בשלום וזולתם אינם בשלום ·

ואחר זה הנה ראוי שנבאר המאמר אשר התחלנו בו
והוא אמרו אומו׳ העולם לבלעם למה הקב״ה
אמר לישראל שיהיו מקריבין קרבן ולאומות העולם לא
אמ׳ והיא שאלה גדולה כי אחר שקרבן בא בעבור החטאים
והפשעים והאומות יותר חוטאים מישראל למה לא אמר
להם להביא קרבן · ב׳ כי אחר שיש טעם בקרבנות לבטל
הגזרו׳ הרעות המתרגשות לבא לעולם אחר שאומו׳ העולם
הם תחת המערכות יותר מישראל והשי׳ הוא טוב למה לא
צוה להם שיקריבו קרבנו׳ ואמנם שאלו זאת השאלה לבלעם
למה שהיה הוא יודע סוד הקרבן כמ״ש את שבע מזבחות
ערכתי והשיב להם בלעם כי הקרבנות אינם בא״ם אלא לשום
שלום בעולם לקרב את החוטא לשם שיהיה בשלו׳ עמו וגם
בעבור שעל הצדיקים לא יחלו הגזרות המערכות והנה
התורה שהיא למעלה מהטבע וממערכות השמימיות כי
מימינו אש דת למו בעבור׳ נזכה להציל נפשותינו וגופותינו
מכל מיני משחית ומכל פגע רע ובעבורה יזכה החוטא
לכפר על עונותינו ולכן אחר שאין להם תורת הקרבנו׳ לא
יועילו להם לא לבטל הגזרות השמימיות ולא לבטל על
עונותיהם כי אחר שלא קבלו את התורה הם פסלוה והם
לעולם

עב: אין ספק כי האדם יצטרך אל שלח יהיה נפקד בפחות או
שלח יהיה כעבד בעוכר כפלה בעולם הזה ובעולם הבא לעבוד
את יי בידיעה וכמעשה כמו שאמר ואתם שלמה בני דע את
אלהי אביך ועבדהו וגו׳ ואומר חיים למעלה למשכיל ואומר וזה
התורה והדרך הוא תורתיכו האלהית כי בלתה לא נוכל להיות
בשלום כמו שאמר דוד עליו השלום לולי תורתך שעשועי אז
אבדתי בעניי והבה התורה נותנת שלום לנו ביניהו ובין הבינו
שבשמי ושלו ביניהו לבין מבריהו ולכן נקרא התורה שלום כי למה
שהאדם יצרו מתגבר עליו בכל יום והוא במלחמה תמידית כמו
שנראה בעיר קטן ואנשים בה מעט והבה היצר הרע שהו התחו
הנשמית הוא מלך גדול עם כל כחותיו הנשמיות כח רביט
והנה כפפא השכלית היא יחידה בריאה ב עזרי ואין עוזר
ומומך אלא התורה והחכמה והתבונה כמו שאמר שלמה כי
תבא חכמה בלבך ודעת לנפשך יעים ומ׳ זה אמר הטוב
המשך מזה וקו׳ כי תורתו וחכמתו תשמרהו מכל רע ונקו
אמרו מזמה תשמור עליך תבונה תצנרך ולמה שהיצר
והחוייב הוא לבו בפניס העוזר והמומך רלוי שיהיה בנו נם
כן כדי שלא נבקשנו בעת הצורך ולמה שהחוייב והעונש
שהוא היצר הוא מתפשט בכל הגוף התורה והמצות שהם
מכוונים לזה החוייב רלוי שיהיו כמצאים עמנו ולכן אמר
שלמה עליו השלו׳ בחכמתו נצור בני מצות אביך ואל תטוש
תורת אמך קשרם על לבך תמיד עגדם על גרגריתיך
שהרצון בזה כי כמו שהיצר הוא בנו׳ החוייבים המכוונים לו
רלוי שיהיו בנו נ״כ בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור
עליך והקיצות היא תשיחך שהרצון בזה כי לאחר שהעוזרים
הם בנו הם יעזרו אותנו בכל יום ובכל עת שעה ואמ׳
כי כל מצוה ותורה אור ודרך חיי תוכחות מוסר והרצון כי
המצוות יהיו כלי זיין להשלנו מכל חוייב ואורב בדרך אמר
כי יש להם תועלת יותר גדולה כי המצוה היא כח להפריכם
בחיי העולם והתורה היא כמו אור ורמז בזה נ״כ כי המצוות
והתורה עם שהם כלי זיין והחרב והכידון והחנית והנה
והכוונה שהם משא על הנבור לפעמי לעפ שהם העוזרים
לו והם לו לנבור להפארת אבל יפיחם בעת מה בעת תלוכל
והשיכה ובאחר הענתים שהיו לוחם ואומנם התור׳ והמצוה
היכם למשא אבל הם כמו הכר והאור והיו החוייב בנו כרי
שיהיה העוזר נם כן בנו כאבל שלמ׳ זה ואמ׳ בני שמור אמרי
ומצותי תצפון אתך שמור מצותי וחיה וגו׳ קשרם על
גבעותיך כתבם על לוח לבך ואמר אמור לחכמה אחותי
את ומודע לבינה תקרא ובתן הסבה בזה לשמרך משא
זרה מכבריה אמריה החליקה שבה הרמז שהוא החומר
והיצר הרע שהם בנו והחכמה והתור׳ והמצוה רלוי שיהיו
בנו בהתלית הקורבה כדי שהעוזר בהם בעת הצורך ולכן
אמר שלמה עליו השלו׳ לב חכם לימיני ולב כסיל לשמאלו
שהרצון בו כי החכ׳ יעזור משכלו אשר הו׳ לב בעת הצורך
כאלו הוא ביד ימיני ואומנם הסכל לא יעזור משכלו אלא
בחולשה כאלו הוא לנד שמאלו אל הנה התבאר כי החכמה
והמצוה והתורה והמעלה הם משימים שלום ביניהו ובין
היצר ולכן נקרא התורה שלום ונקרא עוז למה שהיא
לוחמת מלחמת מצוה ומערכת היצר מלעזות עבדיו ולכן
אמרו השלמים אם פגעך המכוער הוליכהו לבית המדרש
אם אבן הוא נימוח ואם עלא הוא מתמוגן שנאמ׳ אלא כה
דברי כאש נאם יי׳ וכפטיש יפוצץ סלע ולא לבד התורה
והמצוה משימה שלום ביניהו ובין היצר אבל משימה שלום

בין איש לאשתו בין אב לבתו בין אב לבנו ובין אחין לעבדי
ולשפחתו וזהו תורת הבית אשר יעשה האדם וחי בעולם
הזה ובעה״ב ולמה שהאדם מדיבי בטבע מ״ש לו להחיות
מבלתי עם וקנין כמ״ש לא טוב היות האדם לבדו לעשה
לו עזר והאבשים מתחלפי הטבעים זה מוטל הכבלות וזה
מוטל הפוזר זה אוכל לשובע בפעו וזה יחסר בטנו לרוב
לחילתו כמו שנ׳ ובטן רשעים תחסר זה פחדן וזה מסתכן
זה לא יחמוד לפילו לקרב אל לאשתו וזה לא ישקוט ולא
יכוח להקשות הכיוקוח זה עיכו לא תשבע מכל עוש שבעולם
וזה עבל וטמן ידו בצלחת זה נאף וזה שפל רוח מאד זה
כועס על כל דבר וזה מוחל וסולח לפילו שיעשה קרוב
ברלשו זה עצב וזה שמח וכן בשאר קדעו׳ לפי בהפכי
שיתקבצו ולי לפי מבלי קבון והנה התורה ישער כל אלו
הדבריס שיעור נפלא באופן שיתקבצו קפתם עם קנתם
ויעזרו אלו לאלו ולכן נקרלת התורה שלום ונקר׳ עוז למה
שיש לה עוז להחיות בנדק ובמשפט ליתן שכר טוב לנדיקי
שמקיימין את העולם ולרשעים שמאבדין את העולם ולכן
למד דרכיך דרכי נועם וכל כתיבותי שלום והסב׳ הלמתית
למה שהתורה נקרלת שלום ועוז למה שיש לה כח נדול
לאחר שהפפא תלוי על עמו ואל מולדתו בהיות נדוך
בנדוך החיים את יי׳ הלהיכו כמ״ש השלמים נ׳ דבריס ככפסו
לפניס זה מזך משא ונדק ומשפט ובפשות של נדיקי משא
כנא אל הערפל לאשר אם הלהיס לפניס מזך נדק ומשפט
שב נדק ומשפט מכון כסאך לפניס מזך בפשות של נדיקים
שבא לאשר בידו בפא כל חי והנה הכוונה בזה הממ׳ הכבד
כי משא עם שהיה בתכלית המעלה והשלמות ונאמר עליו
כי קרן עור פניו בהיותו בדבק לאומר לי לפא מבלתי היות
לו כחניות מהשלימיות כי משא היה נדיק לאכול ולשתות
ולישן ולעשות נרניו ולדבר עם קנת הלפניס כשהנרפו
שיו ולכן הוא כאלו בערפל כי כעבד ממנו השלמו הלמתי
כי מלאכי הלהי׳ עולים ויורדים להכהנת אבני הקרן
והנה לפא יהידה נדולה כמו שרמז קרב המוקד והנה משא
עם היותו בתכלית השלמות בנא אל הערפל ומשפט נדק
ומשפט ככפסו לפניס מזך כי בפא פא קס השמיס כמ״ש
השמי׳ כסאי כי אין לפא שום דבר בבח והתנועה הסבובית
הוא פעל והוא שליחות בפא ולא ישורו מלפעול לעולם
בנדק ובמשפט ולא ישיגם הקפסר והחסרון והנה השמיס
משכילים בפעל ומתנועעים תמיד בלי הפסק ומשפיעים
בזה העולם חסד ומשפט ושפי׳ ושמחים לעשו׳ רצון קוניהם
והם פועלי אמת שפעולת אמת ולכן היו השמי׳ קס למעלה
מהנשמיס אשר בכאן אפי׳ שיהיו יקרים וכבדים למה שאין
לפא קיום ולא עמידה אבל ישיגם הקפסר בהכרח ומשפט
השמיס קס נכחייס וקודמים לאלו הדבריס בטבע ובזמן
ובמעלה ולכן יבדל מה שאמ׳ כי נדק ומשפט ככפסו לפני
ממשא ומשפט בפשות הנדיקים למה שהם בבלות מחומר
ואין לפא שום תלייה עם חומר היו במדרנה יותר על יוכה
מהנדמי׳ השמיימיים כי בפשות הנדיקי׳ הם במדרנת השכלי׳
הנבדלים ולכן היו בהפשות נרורות עם יי׳ כמו שאמ׳ והיתה
בפא לאלהי נרורה בצרור החיים את יי׳ אלהיך ואמרו רז״ל
שהם במדרנה יותר נדולה כמו שאמ׳ במקו שבעלי תשובה
עומדין אין מלאכי השרת יכולין לעמוד והסבה בזה כי
המלאכי׳ מטבעם לעשות הטוב ושלא לעשות הרע ואומם
הבעלי חומר והם אין האד׳ים לו רשות לעשו׳ הטוב והרע

בעבורם הנלחתו המליכית והנלחתו הנפשית לו נוכל לומר כי
כבר ביאר הפילוסוף ז"ל ממדות כי הפעולות הנשארות בנפש
הם יותר מעולות מהעוברות לחון כמו ההנאה וידיעה שהם
פעולות נכבדות יותר ממעשה הנדקה ושלום שהם פעולות
עוברות לחון ולכן היתה קריבת התורה שקולה כנגד כל המצוות
ואם הדבר כן בפעולות המעלה רואי שיהיה הדבר בהפך ב
בפעולות הנשארות בנפש מן העוברות לחון ויהיו הדברים
הנשארים בנפש הם יותר רעות מהעוברו לחון ולכן יהיה נודק
ואמתי כי הרהורי עבירה קשים מעבירה ואתה תמעיין תבחר
מן הפירושים החמורים למעלה כי כלם דברי אלהים חיים ומלך
עולם ואיפשר שיתחברו כלם פירוש אחד פי' בזה החמ' ואפשר
שיהיו לכלם רז"ל כי שבעים פנים לתורה וכן תמריקה כי כל
מה שאמרו רבותינו כלהו נאמר ברוח הקדש.

ונשוב למה שהיינו בו בתחל' דרושנו נפש כי תחטא בשגגה
ואמרו ז"ל אמר רבי חייא בר אבא משל למה הדבר
דומה לכהן שהיו לו ב' כשים אחת כהנת ואחרת בת ישראל
מפר להן עיסה של תרומה וטמאתה והיה מדיין עם בת כהן
ואכלה את בת ישראל למה אזו למודה בבית אביה וזו תיכה למודה
כך לעתיד לבא הקב"ה מדיין את הנפש ואכלה את הגוף ולמה
זו מן העליונים שהיא חוטאת וזו מן התחתונים שחוטאים זה
המאמ' הוא נכבד מורה על גודל אמרו הראשונה כי לדון העולם
שהוא נרמז בכהן יש לו שתי כשים עולם השכל ועולם הנשמי
והחלש שהוא דמות העולם הגדול יחברו בו הנפש והגשם והנה
הנפש מן העליונים והגוף מן התחתונים. עוד הורה ב' כי
המעה והתורה ביד שכי' אלו הנפש שהם הגוף והנפש כי הגוף
הנפש הם משותפים בקיום התורה והמצות והמעלה כי לי
הפשר לאחד מהם שיעשה פעל בלתי האחר ולכן נתן לב' אלו
הכשים וזהו אמרו ומסר להם עיסק של תרומה. עוד הורה ב'
שהעבירות הם טומאת הנפש וכבר ביאר זה המורה בתכלית
הביאור בספר המורה מ"ב ומי שהוא טמא לא יוכל לעלו' ולרחות
את פני יי' בבחות לא בעולם הנשמי ולא בעולם הרוחני כי כל
טומאה בכל קדש לא תגע עד מלאת ימי טהרה. ד' הורה כי אין
ראוי ליגעם אלא למי שיש לו בחירה וחכמה ועצה לבחור בטוב
ולעזוב הרע ולכן הבעלי חיים אינם ראויים לעונש כי אין להם
בחירה ולא דעת וגוף האד' הוא ארבי דומה לגוף הבעל חי ולכן
אין ראוי ליגעם ואלם הנפש למה שיש לה בחירה לבחור בטוב
ולעזוב הרע ולכן ראוי שתגעם וזה כרמז במה שאמר מדיין עם
בת כהן ומכה את בת ישראל למה אזו למודה וזו תיכה למודה
עוד כרמז כי אם בזה העולם לא ירגישו הרשעי' בעשם לעתיד
לבא הקב"ה מדיין עמהם וירגישו אחר הסתלק הגוף כי אז ירגיש
הנפש לא יוכל לעלו' ולהשתוקק השתוקק גדול לעלות למעלה
לשוב אל בית אביה כנעוריה ולא יוכל כי היא עבורה וטמאה
בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא ואז יש לה נער גדול
וכאה כמרן לשוב כמו שהתבאר בשהיו' וכמו שפירשתי בביאור
כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא וזהו הכרמז באמרו לעתיד
לבא אשר הרבון בו כי לף שהנפש לא ירגיש בזה העולם שום
עונש בעבור התחברה לגוף ירגיש אותו לעתיד לבא עוד כרמז
כי עם שיש לנפש ולגוף בהתחברם ליעגם העונש האמתי הוא
אחר המות ואז הגוף אינו נידון כי הוא כאלן דומם לא ירגיש
לף שהוא עשה אלא כהגון ולמה כי מרשעים יצא רשע ולין ראוי
שום עונש למי שאינו למוד לעשות טוב ועשה רע כמו שאמר
למה יהרה אפך בעמך כי הם מורגלים לעשות רע במצרי' ולכן
לוקים מייבים כליים ולכן הנעשה הוא לבד לנפש ובזיון לבדה
כמו שאמר יי' בעיר עלמם תבזה והסגה בזה היותה מטבע
העליונים שהיכם מוטלים וגמכם הגוף הוא מטבע התחתונים
ולכן ראוי ליעגם ולכן כאמר נפש כי תחטא בשגגה שהוא
מדיין עם הנפש ולא עם הגוף זהו כוונת זה המאמר הנכבד
והנה זו הפרשה נכתבה להייסיר הלבבים בשאר חטאו שיובו
אל השי"ת והוא יכפר להם עונותיהם וזה תועלת נפלא להניע
הלבבים אל שלמות התשובי וזה כי אין בדיק בארץ אשר יעשה
טוב ולא יחטא ואם יתמינו הלבבים בחטאתו חטא שיהא נכתב
עונם תמיד לפני הש"י יוסיפו לחטוא בחשבם שכבר חברו בסבת
מה שחטאו ולא יועילם השמירה מן החטא כמה שעתיד ואולם
כאשר ידעו שעשובם מדרכם הרעה ירחמם הש"ת ויכפר לף
יוסיפו לחטוא כמו שאמר כי עמך הסליחה למען תורא ולכן
שישב בן לבבים כשראה וידע שאין לו כפרה במה שאמ' שמעתי
מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאליעזר שיודע רבונו
ומכוון למרוד בו הוסיף לחטוא והכעיד את לבו לעשות הרע
בעיני יי' יותר מכל אשר לפניו ורבה הפש ית' שיתעם התשובה
הקיבת קרבן בעבור ב' דברים הם בעבור כי לא יעויר לכל
הקהון שיהא לדם רשע ומכ' יתנקה מרשעו בשובו בזולת
מעשה כלל ולכן נזה הש"י שיעשה לו הקרבנות בבית הנכבד
אשר שכינתו בו ועל יה הנכבד הנבחל לעבודתו כדי להשלים
הכפרה לחוטא עם התשובה. והב' לפו' שיביאו קרבן החוטאים
לרמוז לחוטא שהוא היה חייב מיתה והיה ראוי שישפכו דמו על
המזבח אלא שהקב"ה למען רחמיו רבים שיהיה נוף הבא מכפר
עליו כמו שעשה במצרים שמתו מכל בית אחד רבה הקב"ה
שיהיהוכבתי בני ישראל בכל בית כדי שתשלם הגזרה ויהיה
כפרה לישראל בעשיית הפסח הזה גם כן הכרמז בקרבן ולמה
אלא ימלטו מחטא ההרהור לא יחיד ולא רבים נזה בעולה שהיא
מכפרת על הרהורי הלב כמו שאמר אין עולה מכפרת אלא על
הרהורי הלב כמו שאמר חיוב והעלה עולות מספר כלם כי אמ'
חיוב לולי חטאו בני ונו' והנה בזו בקרבנות דברים נדולי הערך
יעזבו עתה ליראת הלריכות והנה בזמן שבית המקדש קיים
הקרבנות מכפרים ועתה בעונותינו אין לנו אלא זכרון פיכו
כמו שאמר קחו עמכם דברים ונגמר יי' יכפר בעדינו ויבנה
מקדשינו במהרה בימינו אמן וכן יהי רצון. כ"ל.

פרשת צו את אהרן

זאת תורת זבח השלמים. אמרו חומות העולם לבלעם למה
אמר הקב"ה לישראל שיהיו מקריבין קרבן ולנו לא אמר אמ' להם
הקרבנות חיוב אלא שלום ומי שקיבל את התורה שכתוב בה
שלום יקריב קרבנות אתם מתחלה הפסלתם אותה ולמה אתם
מבקשים להיו' מקריבין קרבנות מי שקבלה הוא מקריב קרבנות
שנאמר יי' עוז לעמו יתן יי' יברך את עמו בשלום זהו שאמר
השמעה מה ידבר אלהי"כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ומה
דבר זאת תורת זבח השלמים ולמה נאמר זבח השלמים שהוא
עושה שלום בין המזבח ובין הכהנים ובין ישראל הנה העולה
אין כתיב בה שלום ולא בחטאת ולא באשם שלא בתורה בא ורמה
העולה כליל לגימי החטאות היתה דמה ואמורה למזבח ועורה
ובשרה להכהנים אבל ישראל לא היה להם ממנה כלום ובאשם
אבל התודה היתה דמה ואמורה למזבח והחזה והשוק להכהנים
ובשרה לישראל במאכל עושה שלום בין המזבח ובין הכהנים
ובין ישראל לפיכך נקרא זבח השלמים שהיה עושה שלום לכל

מביאה ליולדה וזה אומרו הוא לא מהשוכים רבי פנחס
בן יאיר שמו ואם הזהיר יבא לכל זו המעלות והבלתי זהיר יבוא
לידי עבירות רבות כמו שהזהיר בזה האומר בשבי תלקיש
ממנו כמו שאמר לא יבוי לדם על עבירה בשוגג והרגיל כי אין
רוחו שוכר הדלת אלא על דברים רבים שנמשפים ממנו שיהיה
חוטא בשוגג וכמזיד פעמי׳ רבות ולא ישמח הדלת לבד על מנוחה
שיעשה אלא על מצוות רבות שיעשה לבא בידו לפיכך אם
חטא לדם בשוגג אין סימן טוב לו כמו שאמר גם בלא דעת נפש
לא טוב ומה חוטא בשוגג אין סימן טוב לו כשחוטא במזיד על
אחת כמה וכמה ואין ברגלים חוטא כמו שהביא רוחו משם
הוא שכתוב זה גם כן לך שלא יהיה כאשר ממנו חטא
אחר החוטא בשוגג רוחו שיעשה כי מי שהיה לפניו שבי דרכים
ופגע בו איש אחד ולא שאל ממנו לאי זה דרך יאשכון אור והלך
בעיר בלעמו׳ ברחשו ולזה הביא הזהיר בזה האומר ב׳ משלי׳ להודיע
עוצם החוטאים בשוגג כי מי שהיו לפניו ב׳ חבויות אחד של גוי
ואחד של ישראל נכנס לאותה של גוי בלא דעת לא טוב כי היה
לו לשאול אם זה החבות מבשר אסור ואחר שלא דרש הוא רצה
לאכול את האסור ולכן רוחו שיעשה כי זה הוא חוטא ויש לו טוב
ואם עשאו במזיד לא לבד הוא אין לו טוב אבל נקרא רשע
וחוטא בהחלט וזהו אומרו ואין ברגלי חוטא ולכן אמרו החכמים
שיהודה אדם על השגגות ואחר על העוונות ואחר כך יתודה על
הפשעים כמו שאמר דוד שגיאות מי יבין מנסתרות נקני ואחר
כך אמר גם מזדים חשוך עבדך ואחר כך ונקיתי מפשע ונומר
מכאן לתת למד שכל החוטא בשגגה נקרא חוטא כי שגגת תלמוד
עולה זדון לפיכך אמר הכתוב נפש כי תחטא בשגגה והרגין
זה כי לא יקשה כי החוטא כשיחטא כי לא חטא בנפשו אבל
מביא הנשמיים הם אשר חטאו אבל הנפש היא החוטאת ולכן
רוחו ליעשה אם לא יבקש עליה וכפרה מאת מלכי המלכים
הקב״ה ולמה שחטא השגגות לא נעשה ככופר ולא כזונו החוטאים
לעשות הרע בעיני י׳ רצה הקב״ה לזכות את ישראל ותכפר
להם בזבח ומנחה ובתשובה בין ליחיד בין לרבים כי אין נדיק
בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא לא במזיד ולא בשוגג כי שניהם
מי יבין ולכן אמר משה בברית ערבות מואב שלא יהיו בעשים
ישרצ בלא ובשובה כשיעברו על המצוות כמו שאמר הנסתרות
לי׳ אלהינו אשר הרצון בזה כי אם יעברו על המצות בהעלמה
או בשגגה לי׳ אלהינו שיכפרם ואם יהיו בגלוי לנו ולבניו רוחו
שיעשה בלא ובחרם והבא הגיע את לבבך מאמ׳ כמצא לחכמים
והוא אומרם כי הזהירו עביר׳ קשים מן העבירה . והבא הלמ״ד אל
פירש זה המאמר בספרו מורה הנבוכים פירוש נאה ומתקבל
עם ט״ס בי׳ אלים ומתקבלים רבים גם כן ואני מביא כל מה
שמעתי ורציתי בדרך קצרה . הרב המורה פירש כי החטא
רוחו שיעשה בפי הוודוי ובפי מעלתו כי אם היו בכלן ב׳ אנשי׳
אחד חכם וא׳ סכל וחטאו שניהם חטא אחד רוחו שיעשה החכם
כפלי כפלים מהסכל ולכן בעשה הנדיקים משה ואהרן אלא
יכנסו לארץ כמו שבעשה המרגלים וזה בעבור גודל מעלתם
ולכן אל״ז הכל לפי המביים והמתביים והבא מי שחשב לעשות
עבירה ולך ועשה חטא בשגגה כשעשאה בפעל חטא בלבבי
נשמ׳ ובפי החלוף שים בין הנוף לשכל כן יש הבדל מחטא השכל
לחטא החומ׳ והנוף ולכן היו הזהירו עבירה קשים מעבירה זהו
מה שפירש הלמ״ד . ואחרים פירשו כי החושב לעשות עבירה
יחשוב מחשבות רבות ודעות יחשוב שהן הולכ כמו שאמר
אמר בכל בלבו אין אלהים ולכן השחיתו והתעיבו עול אין עושה
טוב ויחשוב כי אין למעלה ממנו עין רואה ואזן שומעת כמו
שאמר עמך י׳ ידכאו ונומר ואמר השכנו בזה כי יאמרו לא יראה
יה ולא יבין אלהי יעקב לו יחשוב מחשבה אחרת דעה כי מותר
האדם מן הבהמה אין לו יחשוב מחשבה אחרת דעה כי אחר
המות אין מעשה וחשבון כמו שאמר כל אשר תמצא ידך בכחך
עשה כי אין מעשה ודעת וחכמה בשאול וגו׳ ולכן הותר הרשעה
והבא לך שהוא לאמת כי אין מעשה וחשבון בשאול לבלתי ל
למעלה יש מעשה וחשבון ולכן אמ׳ דע מה למעלה ממך וכו׳ כי
למעלה ממנו אין להסתכל והבא כל אלו המחשבות לו רוצה לו
קנתם לו לאחר מסך יחשוב החוטא קודם שיחטא ולכן גזל אין
אדם עושה עביר׳ אלא אל נכנסה בו רוח שטות ואלו ההרהורים
יותר קשים מהעבירה לפילו שיעשה מהחמורות ולכן נאמר
על ככן הזהירו עביר׳ קשים מעבירה . והרב אלוקי זקני
החכם ר׳ שם טוב בן שם טוב פירש פירוש נאה בו ומתקבל מאד
ואמר כי ההרהורים כשנערכו עם העבירה הנה רוחו שיהיה
עם העבירה הרהור ולא בהרהור עבירה כמו ל״מ שם לאחד לכל
שמן לחושבו שהוא חלב ואחד לכל חלב לחושבו שהוא שומן
הנה הרשעון רוחו שיעשה עוצם כאלו היה מזיד והשני רוחו שיעשה
עוצם כאלו עשאו בשוגג ושם היה יודע שהוא חלב לא מאלו ו
והרשעון לא יאכל ממנו עם שידע שהוא חלב ולזה כתבתון ולכך
אמרו השלמים השב מיליעתו מביא קרבן על שגגתו וכל מי
שהיו שב מיליעתו הנה מביא קרבן על שגגתו כי אין לזה
כפרה אבל הרשעון יש לו כפרה ולכן מביא קרבן על שגגתו .
האוכל שומן בחושבו שהוא חלב חטא בהרהו׳ ולא במעשה ואולם
הב׳חטא במעשה ולא בהרהו׳ והרשעון קרא הפילוסוף בז׳ ממדות
חוטא בעצם ולב׳ חוטא במקרה ולכן היו ההרהורי עבירה קשים
מעבירה . ואולם החכם הרב אלוקי מבי זל פירש פירוש אחר
יותר ראוי מכל הנאמר כיאר הפילוסוף בה׳ מהמדות כי על
נרשע לא יקרא העושה עבירה בשגגה או העושה בלא
עשאה פתאם כמו מי שכעס על רעהו והכהו בלבן או בחניף
לא נקרא רשע ועול אבל שהוא דומה לרשע ועול לכן אמרה
התורה כי יזיד הוא על רעהו להרגו בערמ׳ מעם מזבחי תקחנו
למות והבא הרצון בזה כי הבה יש בכלן ג׳ מיני מכשים האחד
שאין רוחו לא בליהו וכפרה אפילו שיהיה בחוטא בקרבנות המזבח
וזהו שאמ׳ מעם מזבחי תקחנו למות ואמנם החוטא בשוגג והרב
לרעהו רוחו שיהיה לו כפרה בגלות וזהו שאמר ואשר לא נדע
וג׳ ואמנם אשר הכה את רעהו בערמה ובידיעה חייב
עוצם כמו הרשעון שאין רוחו עונו בגלות אחר שעשאו במזיד
ולכן שתקה ממנו תורתינו הקדושה ולכן נאמר בזה המאמר
הנכבד הזהירו עביר׳ קשים מעבירה כי מי שאין יחשוב על
משכבו ויתיצב על דרך לא טוב זה הוא רע לא ימאס לעולם
וזה הוא יאמר כי כלתה השגחת הש״ת בגלגל היה וזהו
שאמר י״ בהשמים חסדך אמונתך עד שחקים אלו הנ׳ פירושים
שמענו מחכמינו אשר קדמונו . והבא לומר לכי שם טוב בן
לחכמים הנזכרים שניס החסידו׳ כי הוא דבר מבואר כי הנוכב
והנוסף פעולות הנביבה והכיולף הם נעשים במהרה ופתאום
ואחר עשות אלו העבירות יתנחם כי הרשעים מלאים חרטות .
ואולם כשיחשוב אדם לעשות עבירה יחשוב בה זמן רב כיום
ובליה כל היום התהום תהום ויחשוב בדברים רבים ורעים
ובדברים בטלים ולא יבוה מחשבתו לשום מנוח ולא לעשות
בתורה כי אולת קשורה בלבו לכן היה החוטא בזמן ההרהור
יותר ממה שיעשה בפעל ולכן היו ההרהורי עבירה קשים מ
מעבירה נעשת פתאם והרהורים ישת מזמן רב ויאבד אדם

בעבורם

לשום שמים ויהי רצון מלפני אלהי השמים שנזכה לזאת המדרגה
אנו וכל ישראל באופן שנזכה ונחיה ונירש טובה וברכה לחיי
העולם הבא אמן וכן יהי רצון·

דרש אחר לפרש ויקרא

נפש אחת כי תחטא בשגגה· אמרו במדרש תנחומא גם בלא
דעת נפש לא טוב ואין ברגלים חוטא מי שחוטא אפילו בשגגה
אינו סימן יפה לו כיצד היו לפניו ב׳ חנויות אחת של גוי ואחת
של ישראל נכנס לאותה של גוי בלא דעת לא טוב נכנס במזיד
נקרא חוטא שנאמר ואין ברגלים חוטא לא עבר אדם על עבירה
בשוגג אלא שנפתח לו פתח שיחטא אפילו במזיד לא ישמח על
מצוה שבא לידו אלא על מצוות הרב׳ העתידות לבא בידו לפיכך
אם חטא בשוגג אין סימן טוב לו חטא במזיד על אח׳ כמה וכמה
ואמר ואין ברגלים חוטא וכן הוא אומר שם הנה שנא יי׳ ושבע
תועבת נפשו ואמר עינים רמות לב חורש וגו׳ ע״כ· למה שהית׳
הנפש הבריאה נבראת חסרה מכל שלמות כי עיר פרא אדם
יולד צריכה כדי שתחיה בעולם הזה ותזכה ותחיה בעולם הבא
לדעת חכמה ומוסר ורצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל
והרבה להם תורה ומצוות להחיותם בשני עולמות כמו ש
שאמר ויצונו יי׳ לעשות את כל החוקים האלה לטוב לנו כל הימים
ולהחיותנו כיום הזה אשר הרצון בזה כי אפילו בחקים שיחשוב
האדם שאין להם טעם יש להם טעמים נפלאים אחד כי יש
תועלת בהם להשיג העולם שכלו טוב והעולם שכלו ארוך וזהו
אמרו לטוב לנו כל הימים וגם כן יש בהם תועלת ב׳ להחיות
אותנו בזה העולם שהוא חיינו וזהו אמרו ולהחיותנו כיום
הזה ואמר עוד ושיש תועלת ג׳ בעשיית החוקים אף שלא
יהיה נמשך מהם אלו התועלות כי המצוות אין ראוי לעשותם
בעבור תקו׳ שכר ולא בעבור קבלת חיי שעה ולא בעבור קבלת
חיי העולם הבא כמו שאמרו השלמים במצותיו חפץ מאד ולא
בשכר מצותיו ואמרו שכר מצוה מצוה ולכן אמר כי אלו החוקים
והמשפטים והתורות לא לבד ישיג האדם חיי העולמים אלא גם
כן יעשה אותנו ישרים ותמימים גדולי המעלה והערך וזהו
אמרו וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת
וזאת כוונת כל התור׳ כלה כלליה ופרטיה ויי׳ אלהים פדה אותנו
והוציאנו מעבדות לחירו׳ וקרבנו לפני הר סיני להציל נפשותינו
מדינה של גיהנם ונחיה לעולם הבא וכדי שנחיה בעולם קצתינו
עם קצתינו ונהיה גם כן ממלכת כהני׳ וגוי קדוש נתן לנו חוקי׳
ומשפטים ישרים ותורת אמת וצוה אותנו שנעשה מקדש כדי
שיהי׳ כבודו ביכינו וכל זה עבר בסק׳ ואלה שמות רצה הקב״ה למען
רחמיו וחסדיו כי טוב וישר יי׳ על כן יורה חטאים בדרך שאם
אדם יחטא בשוגג ובמזיד שיכופר עונו וחטאתו אשר חטא אם
החטא אינו מהחמורות ועשאו במזיד יכופר בעולה ובזבח ואם
הוא מהחמורות ועשאו בשוגג יכופר בעולה ובזבח ואם מ
מהחמורות ועשאו במזיד יכופר במלקות או בכרת או במיתה
בידי שמים או בד׳ מיתות בית דין שהם סקילה שריפה ואחר
שיעבשו יכופר חטאתם כמו שאמר כיון שנלקה הרי הוא כאחיך
ואמרו הרוגי ב״ד מיתתן כפרה לכל עונותיהם ואפי׳ מי שעבד
ע״ז ונתקל והתודה בשעת מיתה מובטח לו שהוא בן העולם
הבא וזו כונת ספר ויקרא והנה בזו הפרש׳ כונתה לתת דרכים
לעוברי עבירות בין לחוטאים במזיד בין לחוטאים בשוגג כמו
שאמר נפש כי תחטא בשגגה ואם כל עדת ישראל ישגו ואמר

אשר נשיא יחטא וגו׳ בשגגה ואשם ואמר ואם נפש אחת תחטא
בשגגה מעם הארץ ונכנס למקדש טמא או אכל קדש ונעלם
ממנו והביא את אשמו וכן גם כן אם עבר שבועה בשוגג והביא
את אשמו וגו׳· והנה רוב הפרשה או כלה לבד מחלק מזער
ממנה ידבר באלו השגגות אם בחטא הרבים ואם בחטא היחיד
ולכן התחלנו בדרושנו נפש כי תחטא בשגגה והנה כבר יחשוב
אדם שהחטא הנעשה בשגגה אין ראוי שיעבש שומר פתאים יי׳
וחרש שוטה וקטן פגיעתן רעה הן שחבלו באחרים פטורים
ואחרים שחבלו בהם חייבים אם כן נראה מזה שהחוטא בשגגה
אין לו עונש כלל· ראיה שנייה שאין לו עונש כי למה שהאיש
שיעשה צדקה או אחד מהמעלות בשגגה לא ישובח ולא יעלה כן
החוטא בשגגה אין ראוי שיגונה· ראיה ג׳ כי החוטא בשגגה אין
לו עונש כלל כי הפעולות הנעשות בהכרח כמו מי שאנסוהו
לעשות מדורה בשבת אם שהוא ידע מה שעשה ופעל מה שידע
למה שהעבירה לא עשאה הוא אבל נאנסו איברי גשמו אין לו
עונש על אחת כמה וכמה מי שפעל מה שלא ידע שהו׳ חטא כי
אותה הפעול׳ לא עשה הוא אלא איברי גשמו ולכן ראוי שיעבש
אבל תורתינו הקדושה נתן גלות להורג בשגגה ונתן רשות
לגואל הדם להרגו אם מצאו חוץ מערי מקלט והצור תמים פעלו
כי כל דרכיו משפט אם כן יראה כי החוטא בשוגג הוא חטא
גדול אחר שהוא חייב גלות כי גלות בא לעולם על עבירות ח
חמורות כמו שאמרו במסכת אבות ואם החוטאים בשוגג לא
יעבשו יהיה סבה גדולה אל שלא ילמד חכמה ודעת כי אמר אדם
אם אני יודע הלכות מאכלות אסורות והלכו׳ בעילות אסורות
ואם אחטא במזיד אהיה חייב עונש ואם אחטא בשוגג לא יעבש
כלל ויהיה הנפש טובה בלא דעת ויהיה מה שיאמר הנביא על
דרך תימה שיהיה צדק ואמתי יחן רשע בל למד צדק וזה לא
יתכן כי הנפש בלא דעת אין לה מציאות וקיום כמו שאמ׳ החכם
והנה אמר במסכת אבות שגגת תלמוד עולה זדון שהרצון בזה
כי החטא הנעשה בשגגה בעבור שלא ידע שראוי לעשות וממה
ראוי ליזהר ראוי ליעבש כאלו עשאו במרד ובמעל ואמרו ז״ל אדם
מועד לעולם בין ער בין ישן בין בשוגג בין במזיד והישן ששבר
כלים חייב לשלם כל שכן הער העושה חטא בשגגה והנה מי
שאכל מאכלות רעים וקשים לגוף אם אכלם בשגגה האם בעבור
שאכלם בשגגה לא ימיתוהו כן העושה החטאים והם רעו׳ הנפש
ראוי שיעבשו בעבור הרע המגיע לנפש מהם בעבו׳ שני דברים
אם בעבור שאדם מועד לעולם לעשות הרע כ״ש ואם בעבור כי
גם בלא דעת נפש לא טוב ואם מפני שמגלגלין זכות על ידי
זכאי וחובה על ידי חייב לכן ראוי שיעבשו החוטאים בשוגג ולכן
נזר השם ית׳ גלות להורג בשוגג בעבור שעשה רע גדול ואם היה
בשגגה אדם מועד לעולם בין ער בין ישן כמו שאמר והיה לו
ליזהר ולמה שלא נזהר הוא חייב גלות כמו שאמר שאחר שיזדמן
לזה האיש שנהרג נפש אחד מישראל הוא היה איש און ומרמה
כי מגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב כאשר אמר
משל הקדמוני מרשעים יצא רשע ואין הקב״ה מביא תקלה על
ידי בהמתן של צדיקי׳ כל שכן על ידי צדיקי׳ עצמם ולמה שחטא
השגגה הוא חטא אמרו בזה המאמר שהתחלנו כי נענש החוטא
בשוגג בעבור ג׳ דברים אם בעבור שהוא בלא דעת כבהמה וזהו
אמרו גם בלא דעת וגם מפני שהיה ראוי לדרוש ולחקור מה
ראוי לעשות ממה ראוי ליזהר כי זהירות מביאה לידי זריזות
וזריזות מביא לידי נקיות ונקיות מביאה לידי טהרה וטהרה
מביאה לידי קדושה וקדושה לידי יראת חטא ויראת חטא לידי
ענוה וענוה לידי חסידות וחסידות לידי רוח הקדש ורוח הקדש
מביאה

לא ימוש ממנו כמו שתמר לעולם לא ישבח לא ימושו מפיו והכה
בעשות הדברי כלם בעבור תכלית אחד ימשכו ממנו נ׳ תועלות
לא אחד מה שתמר כי למוש התכלית התחרון מכוון עיניהו . ב׳ כי
למה שהאדם יתוייב שיהיה תכליתו אחד וכל מה שיעשה יהיה
בעבור זה התכלי׳ כי כמו שהרופא יפעל כל מה שיפעל בעבור
הבריאות כן האדם ראוי שיפעל בעבור ידיעת השם ית׳ כי זה
התכלית הנכדל . ג׳ שתין ראוי לפנות היל מן הדעת אפי׳ כהרף
עין כמו שתמר דוד שיתי יי׳ לנגדי תמיד וזהו תכלית התורה
והמעשה וברכותיהו על כל דבר ודבר ותפלתיהו כדי שהיה
דבקים בשם ית׳ ונזכה אפי׳ כשנעשה נרכיהו וברכי הנוף בזה
העולם להיות דבקים עמו ית׳ ועל ג׳ אלו הכוונות אמר תהלת
דיושבו וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולמה שהמלח יסיר ה
העפוש מהדברי׳ ויתן להם הקי׳ ראוי לאדם שיבקש בכל מעשיו
להיות נכוח וקיים ועל זה נאמר וכל קרבן מנחתך במלח תמלח
כי כל הפעולות האנושיות ראוי לעשותם בחופן שיהיו קיימות
ונצחיות וזהו וכל מעשיך יהיו לשום שמים כי כל דבר הנעשה
לשום שמים סופו להתקיים ושאינו לשום שמים אין סופו להתקיי׳
בין שיהי׳ החכמת שלום בין שיהיה על דבר מחלוקת כמו שתמר
כל כנסיה שהיא לשום שמים סופה להתקיים ושאינה לשום שמי׳
אין סופה להתקיים אי זהו מחלוקת לשום שמים מחלוקת הלל
ושמאי שלעולם הם קיימים ונשארים במחלוקת לעולם כי לחכמי
בי׳ הית שמאי תומרים ובית הלל תומרי׳ אבל מחלוקת קרח שלא
היה לשום שמים נתלה מן העולם וכן כנסיה שלא לשום שמים
כמו שקרה לדור הפלגה עם שהיו עם אחד ושפה אחד והכה
אחר זה ראוי שנבאר המאמר והכה ראשונה ראוי לפסק בו כי
מי שלא ישפוק לא ידע ומי שלא ידע כשאר בעורים שאין לו ת
תקומה . והכה ראשונה יש לפסק ולומר איך יתמר שיש מים
עליונים שהם מטעם הסבבי׳ ומיד כשתקשו ירדו למטה
כמו שתמר בשלמוד תמ׳ רבי שקיבל מתלמידיו כשתגיעו לחבני
שיש טהור אל תתמרו מים מים שהרמן זה כשתגיעו אל מקום
הרקיע שבו נתהוו המים אל תתמרו ב׳ פעמים כי מיד שנתהוו
ירדו למטה אם כן איך תמר שיש מים עליונים וזהו התפתיה
שיונ גם כן לנביאים שתמרו והמים אשר מעל השמים . ג׳ איך
תמר שהמים התחתונים תמרו ראוי לנו שלא זכינו להיות קרובים
ליוצרינו כי המים הם פנימים מתים ואין להם השגה . ג׳ איך עלו
למעלה עד שנגר בהן כי המי׳ מבלי מניע לי לפשר שיתנועעו
ממקומם הטבעי . ל׳ מה הועילו המים בשיעשה מהם כיסוי
ויקרבו מהן ישרש בכל קרבנם . והכה בתשובת שו הספקו ראוי
לדעת כי הטורו׳ בחלקות לב׳ מינים טורות נצחיות לומים
ונפסדות לאחר שברוח השם ית׳ מתחלת ששת ימי בראשית .
ואלו הם השכלים הנבדלים והשמים וכל מה שיש מהם לא
נעדר כמו שתמר המשורר כי הוא יסד ונבראו ויעמידם לעד
לעולם חק נתן ולא יעבור וטורות נשמיות שהם הויים ונפסדים
והם כל הנשמים שהם תחת גלגל הירח כי אלו כלם יפסדו בלים
כמוש תסתיר פניך יבהלון ונו׳ תשלח רוחך יבראון ונומר והכה
לשם שכל אלו הדברים ישנו הפסד כאלו יתמרו כל עבמותי
תתמרנה יי׳ מי כמוך כי אלו בעבור ההפסד יתמרו אוי לנו שלא
זכינו להיות טורו׳ נצחיות ולהיות דומים בזה הנצחיות לש׳ כי
בעבר התבאר בב׳ מפסר היות ההפסד כי כל הדברים שישתוקקו
להיות נפחיים בפי טבעם כדי להדמות ליוצר הכל הנה אלו ה
הנפחדים בלים ואלו כשאריב במין ומי שנשאר בלים יש לו יותר
הדמות בזה התואר עם הש׳ ולכן זה העולם השפל שכלו הוזה
ונפסד הוא עמק הבכא והוא העולם הבריית והפסד ולכן נקרא
לשם

על משכבו הרוצה שהרצון בזה שאם לא ידע התכלית והצלחתו
שילך ללמוד מחכמי ישרל ומדקתני ישבו שהם משכבות הרועים
ובעבור זה אמר שלמה עליו השלום על משכבי בלילות בקשתי
את שאהבה נפשי · והנה יש דעות חלוקות כמהו תכלית האדם
כי כת אחת חשבו שהם תענוגים גשמיים וקצתם חשבו שהוא
העושר וקצתם חשבו שהוא הכבוד והאמת כי הוא פעולות ה
המעלה · התענוגים הגשמיים לא יחשבו לאדם ואם היה האדם
מושחר בעבור שיתענג יהיו החזירים יותר מושחרים בעבור
שהם יותר מעונגים והרשעים יותר מושחרים מהצדיקים כי הם
יתענגו יותר · והנה אין ראוי להיות הענג תכלית האדם כי
היו מיוחד לו והעושר גם כן היו תכלית האדם למה שהעושר
הוא בעבור דבר אחר לא בעבור עצמו כי הוא נרצה בעבור
השגת הדברים ולכן אין ראוי שיהיה הוא הטוב האחרון וגם כן
היו הכבוד כמו שחשבו רבים כי מבשים רבים יאהבו הכבוד
בעבור עצמה למה שהוא האדם והצלחתו ראוי שיהיה בידו ולא
ביד דבר אחר ובעבור זה אמר שלמה עליו השלום שהוא חשב
בתחלת העיון שבחיית האדם עם כשיו שהוא תענוג המשגל
ושיהיה אוכל ושותה עמהן שהוא הטוב העליון ולכן בקשתי
וחקרתי על זה והנה לא מצאתי שיהיה בזה הטוב העליון שאם
הדבר כן יהיו הבהמות יותר מושחרות · אחר זה אמר שחשב
שיהיה בעושר וחשב שהצלחתו יהיה בזה וזהו אמרו לקומה כל
ומסובבה בעיר בשוקי וברחובות מקום אשר שם ימצאו עשירים
מוכרי כלי כסף וזהב ותכלת וארגמן וחשבתי שבהם יהיה ה
הצלחתי ומצאתי שכל שו הדברי הם בעבור דבר אחר לא בעבור
עצמו וכי הלו הצלחות יבאו לאדם במקרה ובהזדמן והעליון
העליון והצלחתו לין ראוי שיבא בהצלחת מקרי ונם כי ההצלחות
המקריות יסובבו סביבות האיש עולה ויורד כנחש כי פעם הוא
עשיר ופעמים עני כמו נבחי המלך לין ראוי להיו שם ההצלחה
למה שההצלחה הוא דבר קיים. ואחר שנזר ומ שאיבה בהצלחו
המקריות אמר שאי אפשר שיהיה בהיות האדם שר ושופט ודיין
כי ויהי הבל רועה צאן ולין הכבוד הוא התכלית כי תכלי האדם
והצלחתו ראוי שיהיה ביד האדם לא ביד אחרי והכבוד הוא ביד
אחרים לא ביד אדם ונם כי הכבוד פעמי ירדוף לו בעבור דבר
אחר כי יראה האדם להיות נכבד בעבור שיחשבו שהוא איש
טוב הרי נתבאר מזה שאין העושר והתענוג והכבוד תכלית
האדם · ואחר שאמר זה אמר שקר על אלו החקירות ואלה
שהטוב האנושי היו רחוק ממנו ואינו צריך לבקשו כי הוא כמ
כן ולא יבנים כי הוא בעשות פעולות המעלה והוא הדברי אשר
אי אפשר השכחה בהם כי פעולות המעלה אי אפשר השכחה
בהם לנודל התמד האדם כי כמו שהרגיל לרוב התמדתם בימים
אי אפשר להם לשכוח הימים כן האנשים בעלי המעלה אי אפשר
שיהיו בלי פעולות המעלה כי לעולם יפעלו בהם כמו שאנחנו
עתידים לבאר ובעבור שיש בכחן פעולה יותר גדולה ונכבדת
והיא בירור התורה והחכמה והיה עסקם הוא לבדו בלי אחר
כי מעשה הצדקה ומעשה הנדיבות אי אפשר מבלי אחר לבל
החכמה והעיון יוכל האדם לעיין בהיותו יחידי ואז הוא אי חיים
מלאים כמשה ואליהו וזה אומרו על שהצלתיו לא בית ממי ולא
חדר הורתי הרי שהבאר מזה מהו התכלי האחרון לאדם שהוא
החכמה והמעלה והתורה והאמת ואחר שהתבאר זה ראוי לדעת
ג"כ שאין ראוי לאחר הכרת הטוב העליון שנעזבהו בחופן
שנשליכהו אחרי גויו והנה דרך זה לבקשו אבל שיהי לעולם
בגד עיניו תמיד כי אנשים רבי השיגו עוונות יקרות וכבדות
וגלחבדו מהם בעבור שהשליכום אחרי גויהם והנה האדם אחר

הכיר הטוב העליון שהוא עץ החיי והכיר ושלח ידו לאכול מעץ
הדעת ונורם מזה עלה ושמו לו שומרים כי אפי שיראה לשוב
אל מקומו הנכבד לא יוכל וכן קרה לנו קבל עד ישרל כשעמדנו
על הר סיני לקחנו מעץ החיים אים כפי אכלו ואחר זמן מעט
עזבנו אותו וכטיבו של הלמיונות הכוזבות והתחייבנו כלייה לולי
משה עבד י' שהתפלל בעדינו והשיב אליו מה שכבר אבדנו
וכן קרה לנו עדת ישרל כשהיינו בחרבנו והיה בית המקדש
ביניכו ובמצת מכיתתו יתברך עמנו תמיד ובטינו לל חמדתינו
ובללנו במצות תלותינו וקפנו פי החכמים מהוכיח ואבדנו
ארץ ומלואה ושבה שכינה אל מקומה הטבעית ושבנו לבקש את
י' אלהינו כמו שאמר בצלמה ובקשתם ילכו לבקש את י' ולא ימצא
חלץ מהם וכמו שאמ' יקראוכי ולא אענה שחרוכי ולא ימצאוכי
וכל זה למה לפי שאבדים החכמה והמעלה והיו שוגים אותו
וזה שאמר תחת כי שכחו דעת י' לא בחרו על שבעבור
זה בתחייבו כלייה והיינו בגוי ככלי אין חפץ בו וכל זה לפי שזנח
ישרל טוב תוב וידעו הרי התבאר שאחר הכרת זה הטוב ראוי
לנו להיות לבניכו תמיד בעניו שלא תאבד ממנו ולכן אמ' בזה
השיר המקודש מחזתי ולא תרפנו שאחר שמצאתי התכלית אין
ראוי לעזבו בשום פנים ולכן אמר השמר לך ושמור כפשך מאד
פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל
ימי חייך ולכן כיה בקבלת עול מלכות שמים שנאהב את השם
הנכבד שנאמר ואהבת את י' אלהיך ונומר כי מי שים לו לאל
אלוהו מאד יאהבנה ביניו ובמאודו ובנפשו לא יעדר כל ממנה
וישים על לבו תמיד כמו שאמר ושים הדברים האלה על לבבך
ונומר וגם ראוי לעשות זה בעבור התענוגים הגשמיים כל שכן
שראוי לעשותו בעבור התענוגים האלהיים והאלוהות לנו שאין
ראוי שנסור ממנו זה היסוד שהכל מ"ש בו שהוא מציו' השם
ית' ויחודו לאמר שנדבק בו תמיד ובלכתנו בדרך ובשכבנו ו
ובקומנו ונקשור אותו על היים ושנכתוב אותו על מזוזות
פתחינו בחופן שלא יסור מנגד עיניכו תמיד ולא נשוב לבקשו
אחר ומצאנו הרי התבאר כי כדי שיהיה התכלית מנמת פניכו
לעולם ראוי שכל מה שיעשה יהיה בעבור זה התכלית וזה גם כן
יחוייב שם הרוצה כל מה שיעשה מנד שהוא רוצה הוא בעבור
הבריאות והבוכה הבית כל מה שיעשה הוא בעבור הבנייה
וכן כל שאר המלאכות יהיו עושות כל פעולותיה' ש תכליותיהם
וכן כל פעולות האדם ראוי שיהיו להשנת הטוב העליון שהוא
האושר וכבר בארנו שהאושר כתלה בב' דברים בעשות טוב
פעולות המעלה והמדה והשנות העיוניות החכמה והתורה
ואם כן כל מה שיעשה האדם לנבי זה התכלי' כי אם יראה שנים
שהם אחדים ונקשרי ביחד כי השנים הם פעולות השכל המיוחד
לאדם אח כן כל מה שיעשה האדם יהיה להשנת זה התכלית
יאכל וישתה בעבור שיתקיים הנוף יהיה נרים לעבוד את י'
וישתדל אחר העושר כדי שימצא נרכו ויעשה ממנו נדקה ואפי'
בעת השינה יהיה ישן כדי שיהיה נופו נרים כי השינה היא
הכרחית לבעלי חיים ויבקש לו דירה נאה וכלים נאים כדי ש
שיתרחב לו לבו ויהיה פנוי לעבוד את י' כי אם מבוער ישנאה
האדם ויבקש אחר להשלי תאותו ובכלל יהיו פעולותיו ותנועותיו
ותשוקותיו כלם להשנת זה התכלית ועל זה אמר שלמה עליו
השלום בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך כי בה לטהר
מסייעין אותו וכבר אמרו חכמים זכרם לברכה מאמר קצר
להורות על זה וכל מעשיך יהיו לשם שמים ולזה אמרו בתחלת
דרישתו וכל קרבן מנחתך במלח תמלח שהקרבן בזה כדי שיעשה
התכלית כי כשנעשה כל פעולותיו מנמת תכלית אחד לעולם

קרבן מנחתך במלח תמלח ולמרבה מיש התחתונ׳ נקרא
מיש הכוכים ולמה נקרא מיש הכוכים לפי שבשעה שחלק הב״ה
את המים כתן אלו למעלה ואלו למטה התחילו המים התחתונים
בוכי׳ זהו שכתוב מבכי נהרות חבש ולמ׳ רבי לבי בכבי נתפרשו
המים התחתונים מן העליונים למרו אוי לנו שלא זכינו להיות
למעלה להיות קרובים ליוצרנו מה עשו העיזו פניהם ובקעו
תהומות ובקשו לעלות על שנער בהם השם ית׳ שנאמר הנותן
בים דרך ובמים עזים נתיבה וכתיב נוער בים ויבשהו ולמ׳ הב״ה
הואיל ולבבודי עשיתם כל כך אין להם רשות למים העליונים
לומר שירה עד שיטלו רשות מכם שנאמר מקולות מים רבים
אדירים משברי ים ומה הם אומרים אדיר במרום יי׳ ולא עוד
אלא שעתידים אתם ליקרב על גבי המזבח במלח וכיסוך המים
למה שהיה זה למאמר יקר למי שזכה להכינו ראוי שנכתיר
ביותר רחב ונקדים מה שראוי להקדים כדי שיובן ואחר זה
נדבר מהו הכרכה קרבן מנחתך במלח תמלח שהוא תחלת
דרושינו והכה יש לדעת ראשונה שהאדם יש לו תכלית ב׳
שתכלית האדם הוא בלתי ידוע וראוי לעשות לו אותות כדי
שנדע מהו ב׳ שאם שנאמר מהו שלא נעובדהו לבל ישתר ל להשיג
כל ימי חייו ד׳ שכל פעולות האדם ותנועותיו ראוי שיהיו פוכים
מנמת אותו התכלי׳ והכה נבאר ראשונה כי האדם יש לו תכלית
והכה החוקר הביא ראיה על זה בב׳ ראיות האחד הורה ואמר
אין ספק כי הטבע יותר נכבד מהמלאכה ואם הדברים ה
המלאכותיים יש להם תכלית הדברים הטבעיים לא כל שכן
והכה אין ספק כי הבנאי והאורג יש להם תכלי׳ מה כי שלו מבואר
מעצמם כי כל מה שיעשו יעשו בעבור תכלית כי הבונה ת
תכליתו לעשות בית דירה והרוקע עושה מנעלים לרגלים
והאורג תכליתו לעשות מלבוש ואם זה בדברים המלאכותיים
בדברים הטבעיים שהם יותר יקרי׳ הערך אין ראוי שיעשה דבר
לבטלה לבל שיהיה לתכלית מה הראיה הב׳ היא על זה התואר
למה שראינו כראה שלבלי האדם יש להם תכלית והכל שהוא
האדם שלא יהיה לו תכלית זה לא יתכן כי הכל יותר נכבד
מהחלק והכה הוא מבואר כי כל חלקי האדם יש להם תכלית
ואין בו דבר שימנע לבטלה כי העין הוא לראות והאזן לשמוע
והיד לטעוש והמשוש למשש הדברים והכה כל האברים וכל
כחות הנפש הטבעיות והנפשיות כלם הם לתכלית כמו שאמרו
חול הוא עשך ויכוננך מלמד שהוא ובית דינו כתכונו על כל
אבר ואבר והכה יראה תכלית גלוי תועלת האברים כלם כמו
שסדרו רבותינו זכרם לברכה אשר יצר את האדם בחכמה וברא
בו נקבים נקבי׳ שאם יסתם הפתוח ואם יפתח הסתום מי יאפשר
לאדם לעמוד ואם חלקי האברים כלם יש להם תכלית והאדם
שהוא הכל אין לו תכלית זה בטל לבל אם לחלקי׳ם להם תכלית
לכל על אחת כמה וכמה שיש תכלית נכבד יותר מן החלקים
והכה הנביאים ביארו שכל מה שברא הקב״ה בעולמו לא ברא
אלא בעבור תכלית כמו שאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי נוצרתי

ואמ׳ שלמה עליו השלום כל פעל יי׳ למענהו וגם רשע ליום רעה
הרי שאין דבר לבטלה כי אפי׳ הרשע שידוע דבר מוכח יש לו
תכלית והכה תורת משה רבינו עליו השלום אשר היא מאירה
כל חשכה ביאר לנו שכל חלקי העולם יש להם תכלית וכל העולם
כלו׳ יש לו תכלית וזה לומרו בהויי כל חלק וחלק מהעולם וירח
תלדים כי טוב וכן בהויית הכל לאמר וירא תלדים את כל אשר
עשה והכה טוב מאד והכה טוב ותכלית הם מתחכים כי כל
תכלית הוא טוב וכל טוב הוא תכלית הרי כתבאר שאין דבר
בכל העולם לבטלה ובעבור זה אמר הפילוסוף כי הטבע לא
יפעל לבטלה אבל הוא בעבור דבר ׳ הרי כתבאר כי יתחייב שיש
לאמת תכלית דם ואי זה דרך יביאור על למה שהיה האדם
נדרך על דברים רבים יתערב בתכליתו עם הדברים הנבריכים לו
ועם הדברים רבים המחובריים בזה האדם וחשבו רבים שהם
תכלית מבלתי שיהיה כן ואין ראוי לנו שנהיה בו ידיעה ואם לא
יוכל להשיגו לעולם כי מי שבקש עבד פלוני ואינו מכירו ואין
לו סימנים ב׳ להכירו אמ׳ להשיגו לעולם והכה הפילוסוף נתן
לנו ב׳ אותות כדי שנשיג מהו התכלית האחרון ד׳ שיהיה זה
הדבר נבדל בעבור עצמו ולא בעבור דבר אחר למה שהדברים
יחשבו נדרשים על ג׳ דברים אפשר יחשבו נדרשים בעבור דבר
אחר לעולם ואפשר נדרשים בעבור עצמם פעמים ובעבור דבר
אחר ויש הכה דברים שלעולם הם נדרשים בעבור עצמם לא
בעבור דבר אחר והכה הנדרש בעבור דבר אחר הוא פחות כי
הוא אינו התכלית ונם הנדרש פעמים בעבור עצמו ופעמים
בעבור דבר אחר אינו התכלית האמתי והטוב העליון הוא מי
שלעולם נדרש בעבור עצמו לא בעבור דבר אחר : הכה כתבאר
מזה שכל דבר נדרש בעבור דבר אחר בלי זה נד שיהיה שאינו
הטוב והתכלית והאות הב׳ שמי שיש לו הטוב העליון והתכלית
האחרון הוא מספיק בעצמו ואינו צריך לדבר אחר קונה לו ומי
שימצא לו זה הטוב יכוף ויסקוט ולא יבקוש דבר ואחר אמ׳ החכם
שזה הטוב הוא תכלי׳ האדם והצלחתו שראוי שיהיה בפעל למה
שאנחנו צריכים שכל טוב המלאכה ושלמותה הוא בפעל שעושה
החכונרות שלמותם הוא בפעליו וכן האריגה ושאר המלאכות
המעשיו׳ : ואם האדם יש לו פועל ותכלית ראוי שימצא שלמותו
בזה הפעל וראוי שימצא הפעל המיוחד לאדם לא בדבר אחר
אם כן יחוייב לפי זה שלמיות האדם והצלחתו פעל הנפש
המדברת בפי המעלה ׳ ולמה שהאדם יחדו ב׳ מיני פעולות
והיא הפעולה העיונית והיא הפעולה השכלית ׳ ופעולות
המעלה אשר היא שכלית היא נשמעת אל השכל ולכן יהיה
התכלי׳ האחרון באדם והצלחתו בזה יפעל בנפשו המשכלת
פעולות השכל ונם בפעולות המעלה שהיא פעולת הנבוהה
והמתפקות והכריות והמדע וכל שאר פעולות הנמשכות אלה
ולהורות לנו זה אמר שלמה עליו השלום בחכמתו על משכבי
בלילות בקשתי את שאהבה נפשי רומה לומר שרצה לידע מהו
התכלית האחרון לאדם למה שהוא בלתי ידוע כמו שאמ׳ הגידה
לי את שאהבה נפשי כי האדם בעצמו לא ידע מה שירצה כי
פעמים ירצה הכסף והזהב וישים הצלחתו בהם ופעמים ירצה
אהבת התענוגים הנשמעיים זה אשר הוא מרפה לאדם ופעמים
ירצה הכבודות והדמיונות הכוזבות לכן הגידה לי את שאהבה
נפשי כי האדם בעצמו יהפך מכך אל כך כי כשהוא חולה יאמר
שהוא הבריאות וכשהוא עני יאמר שהוא העושר וכשהוא שפוי
בדעתו יאמר שהוא היופי לחיות וכשהוא שכל יאמר שהוא
החכמה לכן אמר הגידה לי את שאהבה נפשי ועכה לו אם לא
תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך

יטענו כובד גדול אבל כשיסולק אחד לא יוכלו האחרים להניע
הכובד וזה לא יהיה בעבור עונשם אלא בעבור שהם לא יכלו
לעשות יותר מכחם וכן קרה לישראל כשנכנסו להשרות שכינת
השי׳ ביניהם היו ראוים שלא יהיה בהם מוחרם ומנודה כי אם
היה זה יסתלק השכיב׳ מהם ובהסתלקו׳ השכינה נשארו לטבעם
ולמה שהיו בלתי עזר אלדי לא היו ישראל יכולים להלחם עם בני
ענק ולכן הרגו מהם כשלשים איש וזה תשובת חטא יהונתן ·

והנה יתבאר שאינו דומה מרובה העוסקי׳ בתורה למעטים
העוסקי׳ בה שכלם או רובם יעשו כל מה שא׳ וא׳ יעשה
לעצמו עם שאפשר שנאמר שהדין דין אמת והמדינה כידונת
אחר רובה אבל על דבר חרם ושבועה יחוייב כלייה על הכל ואין
כח בידינו לדעת דרכי השי׳ כי עמקו מחשבותיו והנה בחרם
יעשו השונג כמזיד כמו שקרה ליונתן והרבים בעבור הא׳ עד
שלא ידעו על הכרת החרם והנה על זה ועל כיוצא בזה נאמר
הנסתרות ליי׳ אלדינו וגו׳ אבל בשאר הדברי׳ העולם נידון אחר
רובו והמדינה והאיש ולבאר לנו זה הסוד נאמר בזה המאמר
המקודש אשר הוא תחלת דרושנו בא וראה כמה חביבין ישראל
וכו׳ כי השי׳ בעבור חטא אדם הראשון נסתלק שכינתו לרקיע
וכשבא אנוש עלה לרקיע שני וכן כשנוספו רשעים נוסף עלות
השכינה עד שנעלה על הכל וכשבאו צדיקים הורידוה עד
הרקיע ראשון שהוא אחרון למציאות והוא ראשון לנו עד שבא
משה וישראל וזכו הם בעבור משה רבינו עליו השלום להורידה

לנו ולהשרות כבוד יי׳ במשכן עד שראו כל ישראל כבוד יי׳ כאש
אוכלת לעיני כל בני ישראל כמו שאמ׳ ועכן יי׳ על המשכן יומם
ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל לכל מסעיה׳ עד שחטאו
ישראל ונעלה מעל הכרוב האחד אל הכרוב הב׳ כמו שאמ׳ עשר
מסעות נסעה שכינה מכפרת לכרוב ומכרוב למפתן וממפתן
לחצר ומחצר למזבח וממזבח לגג ומגג לחומה ומחומה לעיר
ומעיר להר ומהר למדבר וממדבר עלתה אל מקומ׳ וכלם ילפי
להו מקראי ואל׳ יוחנן ששה חדשי׳ נתעכבה להם לישראל במדב׳
שמא יחזרו בתשוב׳ ולא חזרו כיון שלא חזרו אמר תפח עצמותם
כמ״ש ועיני רשעים תכלינה וגו׳ אם כן הרי מבואר שלא באי זה
זמן שיזדמן תסתלק השכיב׳ ממנו אבל לכל דבר ודבר יש גבול
מוגבל ויחסי׳ אשר לא ישערו והנה כמו שעלת׳ שכינה ונסתלקה
ממנו ייעד הנביא שאם נשוב אל יי׳ ונדעה נרדפה לדעת אותו
כי יתחייב בהכרח ירידתה למטה כמו שהתחייב בהכרח השחר
והבקר וזה הייעוד עתיד הב״ה לקיימו כמו שאמר אל מכון הר
ציון ועל מקראיה ענן יומם ועמוד אש לילה כי על כל כבוד
חופה ויהיה זה כשיהיו הנשארים בציון והנותר בירושלם קדוש
יאמ׳ לו כל הכתו׳ לחיים בירושלם ותראה מלכותו עלינו במהרה
בימינו אמן וכן יהי רצון ברוך יי׳ לעולם אמן ואמן :

חסלת ספר שמות

למקדש שנאמ׳ וכבוד יי׳ מלא את המשכן לומר שכתוב כי ישרים
יאמרו שכיבה בארץ דבר ידוע הוא והתבאר בחכמה הטבעית
כי לא לי זה מכיב יכיבו לי זה מתנועע שיזדמן ולא בלי זה
זמן שיזדמן ולא לי זה מרפק שיזדמן אבל יש חסרון המכיב
והמתנועע וכ׳ בזמן והמהלך לא יחם בין המכיב כי אם רחוב
יכול לעשות הסך לא יכול לעשות סאתי׳ ואפי׳ שיכול לעשות סאתי׳
לא יכול להכיעם בכל זמן שירצה אבל לאחר המכיב מהמתנועע
וגם לא יכיעהו לי זה מרפק שיהיה בלי זה זמן וכי אם הולם
יכול לעשות אפילו מהלך פרסה בזמן שאי לא יכול להכיעו זה
המהלך בחצי הזמן הזה מבואר ונגלה לחוש וכמו שזה יקרה
בדברים המזומנים גם כן יקרה בהשנות הנפשיות כי לא כל איש
יכול ללמד לי זה חכמ׳ שיהיה ולא בלי זה זמן שיהיה אבל כל זה
מונבל בטבע כמו שבארנו במה שעבר וכן גם כן יקרה בהשנת
הטוב העליון והשכר קנגוז לנדיקים כי לא כל איש יכול להשיגו
על מדרגה אחת ולא בלי זה זמן שיזדמן אבל יש לכל נדיק מדור
בפני עצמו וישיג מהשכר העליון בזמן ארוך יותר מבזמן קצר
כמ״ש אורך ימים בשמיאלה ואחרתה ביאושעתי כי הויכה להשיג
הישועה התמידית צריך לזמן רב ואם בזולת זה נמצא להשיגה
ולכן אמ׳ כי להשנת הטוב העליון צריך הילדם שכיח רבית ואחר
כן יזכה לחזות בכועס יי׳ וכשיהיה הדבר כן ליכו דומה מרובין
העוסקים בתורה למעשים העוסקים בתורה כי כמו שיש מהם
לנשים יכיעו קפיכה מהלך פרסה בזמן שכה לא יוכל לאחד מהם
ולא חכיים ולא בחוזק מהמהם לנשים להכיע הפפיכה כלל על
שיעתיפו כלם כן בהשנת הטוב העליון והשכר הגמרל לי
לפשר שיעשה זה שלא בעדת לבני׳ רבים ובכבדי׳ ולכן כשנכנסו
ישראל לארץ ומעל עבן בחרם לא יכלו להלחם בגוד החויב כי
בהיות כל ישראל שלמי׳ וכן רבים ישרה קש״ שכיכתו בהם ויכלו
להלחם עם החויב ובעבור זה יקולק קפק לח׳ שהרי משה רביכו
עליו השלום אמר היום אחד יחמה ועל כל העדה תקטיף שאין
רחוי שיעשה הרבים בעבור האחד וזה דבר במשכל הרחשון
ולכן אמ׳ אל אלהי הרוחות לכל בשר כי אין רחוי לאי שהנפשות
בידו ויודע מי שחטא אלו שבעבור חטא יחיד יעשו רבים כי
אינו יכול לעשות זה מלך נדול בעבור איש לאחד שחטא שיו וקש
עם אחד ומדיכה אחת בגוד החויב לבדו אבל מי שהרוחות
הנזרש שיומתו כלם ולא יומת החויב לבדו מי שהרוחות
בידו ויודע מי שחטא לפניו רחוי לזה שיהיה כמחט מהעולם אבל
אחרי׳ מה עשו כמו שאמ׳ מי אשר חטא לי אמחנו מספרי והנה
הבריח אמ׳ כשאמ׳ לו השם כשאמ׳ אדרוך כח ואדרוך הכעקתה
הנאלה אלי עשו כלה ואם לא אדעה ויגש אברהם ויאמר כי זה
אינו מקנדק והישר שאין רחוי להמית נדיק עם רשע והיה
כנדיק כרשע השופט כל הארץ לא יעשה משפט ולכן אמרו
חכמי׳ זכרם לברכ׳ מלך בשר ודם כשחטאה לו מדיכה אחת הורג
טובים ורעים אבל הב״ה אינו כן חטאו דור המבול ונח מצא חן
בעיני יי׳ חטאו דור הפלגה וניצולו בעבור אברהם חטאו סדומיים
וישלח את לוט מתוך ההפכה הרי שהב״ה מציל את הנדיקים
כשחוא עושה נקמה ברשעים ולכן אמר דוד עליו השלום יתמו
חטאים מן ונו׳ שהרצון הזה כשחש״י יבא לשפוט את עמו ויעשה
נקמה ברשעי׳ ויפרע מהם לבד לא על אחרי׳ אשר אינם חייבים
כלייה לז יברך נפשי לשם ית׳ כי זה הדין הוא טוב וישר שם כן
מה שיחוייב הדין שכל אחד ואחד יומת בחטאו כמו שאמ׳ איש
בחטאו יומת ומי שאין לו חטא שתנצל ונאמר בחרם רוחי בחרם עכן
בן כרמי שבעבור חטאו כאמר חטא ישרש ונאמ׳ בחרם יקונתן
חטאת בשונג ולא עכתו יי׳ לשאול לא בחורים ולא בתומים הרי

שבעבור יחיד נעשו רבים . והנה רש״י ז״ל אמר הנסתרות ליי
אלהינו ונו׳ שבא לסלק קושיא׳ אתה מעניש את הרבים בעבור
היחיד כמו שאמר פן יקצף בכם ויש לו לשאל מי משפחה לו שבט
ויתפש יי׳ מעל לאמתם בלף ובחמה ונו׳ ואמר על זה כי זה לא
יהיה שלא כשיהיה החטא נלוי לכל ולא עשו בו נקמה לכל כשיהיה
החטא נסתר לו הוא לעשו נקמה לו למי שעשאו לבל כשיהיה
נלוי להם ולבניהם ולא כעשה נקמה לנחנו חייבי׳ כי כל מי שיש
בידו למחות ואינו מוחה הוא כעושה כמו מי שעשאו .
והנה לנחנו נראה כי חטא עכן בן כרמי היה בסתר ולא ידעו
ישראל ועם כל זה כעשו וכן חטא יהונתן ואם כן איך אמ׳ משה
בתפלתו החיש לחד יחטאו ועל כל העדה תקטף והנה הנראה
מהתלמוד כי הכל הולך לחד הדוב כמו שאמ׳ העולם נדון לחד
רובו כמו שאמ׳ ויבא יי׳ כי רבה רעת אדם בארץ המדיבה כדובית
לחד רובה כמו שאמ׳ זעקת סדום ועמורה כי רבה והחטא נדון
לחד רובו כמו שאמר על רוב עוכך ורבה המשטמה הנה כמה
נזה נ׳ דעות . דעת הנראים אבינו עליו השלום שאין רחוי
להמית הנדיקים עם הרשעים אבל שמותו הרשעים וכיולא
הנדיקים כי זהו נדק ומשפט . ודעת משה רבינו עליו השלום
שאין רחוי לעשות הדבי׳ בעבור היחיד וזה דבר במושכל רחשון
כי אי אפשר שיעשו הרבים בעבור המעטים כמו שאמ׳ בעולם
ובמדיכה אבל שיעשו הדבי׳ בעבור המעטי׳ זה יבוא למושכל .
והתשוב בזה כי העונש והשכר ממנו כללי וממנו פרטי הכללי
כמו טל ומטר שובע בעולם שלום בעולם ושלא יהיה מלחמה
וקטטה ושיהיו נוכחו . והעונש שהוא כללי הפך מה שלא יהיה
טל ומטר ושיהיה רעב ומלחמות ודבר . הנה כל אלו הטובות
והרעות יבואו על המדיכה כפי רובם כי הרבים יזכו למעטים
אין לעונש בין לשכר כי זולת זה הוא כמבע כי אם המדיכה
בעבור חטאת שהם קריב יקונייב שיעשו ברעב ושלא יהיה טל
ומטר לא יעשה יי׳ לחוכות בשמים לתת לכל איש ואיש עשב
השדה וכן הדבר אם העיר רובה נדיקים הנה יתנלה ימטיר
על כל העיר ויחוייב גם כן שחלקת השדה אשר לרעב ימטיר
עליה ויזכה בטובות כמו הנדיקים וכן הנדיקים יהיו כעשים
בעבור עונש הרשעים כמו שאמ׳ כתנו את נבלת עבדיך מאכל
לעוף השמים כיון שכיתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין
בין נדיק לרשע זהו הנראה בלמוד שהעולם נדון אחר רובו
והמדיכה אחר רובה . ואמנם כשהשם יתעלה יבא בכבודו
ובעצמו לעשות דין ברשעים ואינו נותן יד לשליח לעשות ואין
רחוי להמית נדיק עם רשע ולמה שאמר השם יתעלה לאברהם
הדרך בא ואדרוך בא שהשם יתי׳ הוא עוש׳ הדין והמשפט לא שלים
אמר לו חלילה לך מעשות כדבר הזה אשר הרשע בו כי אם היתי
זאת הנקמה בעשית על ידי שליח כבר אפשר שיומתו נדיקים
ורשעים יחד אבל אתה לבדך אין רחוי לעשות זה עם שאפשר
שנאמ׳ שאברהם לא ידע זה הסוד שהעולם נידון אחר רובו ולא
המדיכה . ולכן אמר חלילה לך ונו׳ ועונש כשיבה בעבור פרטי
או השכר אין מן הצדק והישר שיזכו הרבים בעבורו ואם יאמר
אומר שכבר נראה בעבור חטא עכן וחטא יהונתן שהיו יחידים
ובעבורו בזה רבים יש בזה מהקושי מה שלא יעלם . והנראה אלי
אחר העיון החזק שישראל היובאי׳ היו בתיש בארץ כבריה וקיש
להם להלחם עם בני ענק גויים גדולים ועצומים וערים נדולות
ובצורות בשמי׳ אשר אין ישראל להשיגם זה הפעל הנפלא אלא בהשרות
השכיבה עמהם וכאשר היו ישראל כלם כשיהיו בהם רשע׳ וחטאים ליי׳ מחל
לא יקולק השכיב׳ מהם ויעזבו למקדם ופנע כמו ד״מ כי עשרה

כתיב הכוטה כדוק שמים ובמשכן כתיב ועשית יריעות עזים
וכתיב כוטה שמים כיריעה בבריאת עולם כתיב ועוף יעופף
ובמשכן כתיב והיו הכרובים פורשים כנפים · בבריאת העולם
כתיב ויברא אלדים את האדם · במשכן כתיב ואתה הקרב אליך ·
בבריאת העולם כתיב ויכולו השמי והארץ · במשכן כתי ותכל
כל עבודת המשכן · בבריאת העולם כתי ויברך אלדים · במשכן
כתיב ויברך אות משה וכתי ויקדש אותו ואת כל כליו · בבריאת
העולם כתיב כי בו שבת · במשכן כתיב כי ששת ימים תעשה
מלאכה ואחר כן קחו מאתכם תרומ להודיעך ששקולה מלאכת
משכן כנגד מלאכת שמי וארץ עד כאן · הכל מסכימי שהאדם
הוא דמות העולם כלו כי העולם כלו כאיש אחד וכבר הרחיב
הביאור על זה הרב המורה בחלק הראשון פרק ע"א והאריכות
בו מותר · וכן מסכימים כי המקדש הוא דמות העולם וכן גם
כן אומתינו והם כהנים ולוים וישראל ירמוז גם כן אל העולם
בכללו וכמו שבעולם בכללו נמצא השגח השם ית כן באיש אחד
פרטי אשר הוא דמו כל העולם ימצא בו השכל האלהי אשר הוא
דמו תבניתו ובעבו זה חל השפע על זה האיש וכן ג"כ כשיהיה
בית המקדש נעשה על זה התבנית כבוד השם ית יהיה נראה
בזה הבית וכן גם כן כשיתחלקו ישראל לג אלו החלקים וימצא
בם דמות העולם העליון גם כן ימצא השכינה ביניה אם כן יש
לנו קהל עדת ישראל דברים רבים להשיג כבוד יי כי מצד היות
כל איש ואיש מישראל בכלם דמות תבניתו יוחן עליו השפע
האלהי כשיעשה כל מעשיו על פי השכל כמו שא ויהי דוד בכל
דרכיו משכיל ויי עמו וזה השפע יחול על כל איש ואיש מבני
אדם כאשר היה הולך בדרך ישרה ויעשה צדקה ומשפט ולכן
אמר חביב אדם שנברא בצלם אלהים חבה יתירה נודעת והנה
אנחנו עם ישראל חביבין יותר מצד היות המקדש בתוכנו אשר
הוא דמות העולם בכללו ולכן ישרה בתוכינו ויהיה האב אצל
הבנים כמו שכבר ביארנו בפרשת ויקחו לי תרומה וזהו חבה
יתירה נודעת לנו כמ"ש חביבין ישראל והנה להיו ישראל דמות
העולם בכללו יחוייב שישרה שכינתו בהם יותר מכל האומות
ואכ"מ מצד שאנחנו חלקים מהעולם ומלא כל הארץ כבודו ישרה
השי שכינתו ביניכו ומצד שאנחנו נבראים בצלם אלהים יחוייב
שימצא השגחתו במין האנושי ולמה שבית המקדש הוא כסא
כבוד מרום מראשון והוא דמות העולם בכללו ראוי שישרה
שכינתו ביניכו לזו הסבה · והנה זה המאמר אשר הוא תחלת
דרושינו ודמה המשכן לעולם וזהו דבר ברור ואינו צריך ביאור
איך ידמה ויש דמויים אחרים זולת אלו אשר נמנו במאמ יבינם
מי שיעיין בהם · ודע כי כמו שהעולם נברא לא בחיוב רק
בדרך נדבה וחסד כך המשכן נעשה דרך נדבה שנאמ כל נדיב
לב אשר ידבנו לבו ולזה זאת הנדבה לא היו גובים אלא מהראוי
ולכן יצאו ה אנשי כמו ששנו רבותינו ז"ל חמשה לא יתרומו ואם
יתרומו אין תרומתם תרומה החרש והשוטה והקטן ומי שאינו
שלו והנכרי וכלם מן הפסוק שנא דבר אל בני ישראל יצא חרש
שאינו שומע ואינו מדבר מאת כל איש יצא קטן שאינו איש
ידבנו לבו יצא שוטה שאינו מתנדב בלבו תקחו מאתי משלהם
ולא משל אחרים דבר אל בני ישראל ולא נכרי שאינו בן ישראל
רצה השם ית שזה המקדש והמשכן שיהיה נעשה באופן שישרה
שכינתו ביניכו ולמה שהחרש ושוט וקטן אין להם שכל ופגיעת
רעה וכך טובתם שאינם מכירים מה הם עושים לכן לא רצה
שיתנו משלהם כלום התורם מי שאינו שלו ראוי שלא יעשה זה
הבית ממנו וגם הנכרי אשר לא מבני ישראל כי הוא ערל וטמא
ולכן צוה שיביאוהו בני ישרא והם אשר נדבו אותו כי זה הפעל

כשיהיה נעשה בלב טוב ונפש חפצה זה הפעל חפץ אלהי מאד ·
ואם נעשה בנפש רעה הוא פעל מגונה מאד · ולכן אמ הנותן
פרוטה לעני בעין רעה כאלו עובד עבודת זרה כמ"ש פן יהיה
דבר עם לבבך בליעל וגא בע"ז יצאו אנשי בני בליעל ולהורו כי
כמו שהעולם נבר כשרצה הב"ה לחדשו ועל אי זה צד מהחידוש
מהיות חלקיו על אלה הג תארי שהם עולם השכל ועולם הגלגלי
ועולם ההויה וההפסד כרמז שיהיו במשכן דמות אלו הג לפני
לפנים שהוא מקום הארון אשר לא יכנס אדם שם אלא יום אחד
בשנה והנה זה דומה לעולם השכל אשר האנשים הם מעטים
ופעם אחד ביובל · ואמנם ההיכל עם כל מה שבו הוא רומז
לעולם הגלגלים והכהנים לבדם נכנסי שם ובזה העולם הגלגלי
נכנסי אנשי רבים וישיגו אותו לא בעולם העליון ועולם ההויה
וההפסד הוא דומ לחצר אשר היה שם מזבח ובזה המקו נכנסי
כלם עם שיש הבדל ביניה והנה המתנדבים בעם יתנדבו זהב
וכסף ונחשת רמז לשלשה המעלות · והנה בזו הפרשה ספר לנו
ראשונה מעלת ישר ששמעו מפי משה מלאכת המשכן האנשים
והנשי כלם הביאו בנדבת לבם כל הטו הנמצ להם · ב הורה לנו
כי אין ראוי למנו פרנס על הצבור בלי הסכמת צבור ולכן אמרו
חכמים זכרם לברכה אמ הב"ה למשה ראה קראתי בשם בצלאל
בן אורי בן חור לפניך הגון בצלאל אמר לו לפניך הגון לפני לא
כל שכן אמר לו לך אמור לישראל אמר להם ראו קרא יי וגו אמר
לו משה הגון עליכם ישר אמרו למשה רבינו לפניך הגון לפנינו
לא כל שכן למדך תורה דרך ישר שאין ממנין פרנס על הצבור
שלא מדעת הצבור · והנה הורה לנו בזה ב דברים אחד שאין
ראוי לגדולים לשום פרנס עליהם שלא מדעת הקטנים · והב
שאחר שהגדולי יודיעו לקטני מהו כונתם שיניחו הדבר לדעת
וזה שאמר עליך משה רבינו הגון ועלינו לא כל שכן · ג הודיע
גודל מעלת ישראל ושיהיו כדיבי לב כי היו מרבים להביא יותר
מידי העבודה בכל יום ויום כמו שאמ מרבים העם להביא מידי
העבודה · ד הודיע גודל מעלת עושה המלאכה כי היו נאמנים
ולא אמרו לעם שהביאו יותר מהצריך · ה להודיע מעלת משה
כי לא היה מטריח לצבור יותר מדי ואף שהביאו הם בנדבת לב
לא רצה שיביאו כדי שיהי לבדק הבית אבל העבירו קול במחנה
כל איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה והנה מזולת אלו התועלות
יש תועלות רבות ועל זה אמ דוד עליו השלום גל עיני ואביטה
וגו אמן כן יהי רצון · יי חפץ למען צדקו וגו ברוך יי לעולם
אמן ואמן ·

פרשת ואלה פקודי

וכבוד יי מלא את המשכן · בא וראה כמה חביבין ישראל לפני
הב"ה שהניח את העליונים ושכן במשכן שנאמ וישמע את קול
יי אלהים מתהלך בתוך הגן בא וחטא אדם הראשון נסתלקה
שכינה ועלתה לרקיע הרג קין את אחיו ונסתלק מהרקיע הא
לרקיע הב עמד דור אנוש והכעיסו הסתלק מן הב לשלישי
בא דור המבול והכעיסוהו נסתלק מג לד דור הפלגה נתגאה
נסתלקה מד לה סדומיים קלקלו נסתלקה מן הה לו בא נמרוד
נסתלקה מן הו לז עמד אברהם ועשה מעשים טובים ומשך
השכינה מן השביעי לששי בא יצחק מששי לחמישי בא יעקב מה
לד לוי מרביעי לשלישי קהת מג לב עמרם מב לא משה מרקיע
למקדש

הבהמות הפך מה שכתוב בבריאה תרגלה כי מקרה לחד הלדם
וגו׳ וישאר מכלם הוה הבל כי הכל היה מן העפר · ונאמנם מה
שאמר כאשר בבהמות ולא אמר כבהמה כי הלדם הרע ילמד
לבהמות רבות כי הוא כמשל כשועל ומטוטף כחזיר זולל ומובן
ונשך ככלב והוא בכל חיות רעות ואחר שלח בשלמה הכתוב
בלדם הרשעים לף שהוא יציר כפיו כמו שאמר במדרש אמר לו
לדם למשה אני גדול ממך שבראתני בלשון זה אמר לו משה אני
גדול ממך כי ממך שכתבו לך בטלו ממך ומה שכתבו לי לא בטלו
ממני שכשאני לוקח כתיבתי עימו ולא נם ליחה אם כן ראוי שכשובחת
ית׳ בזמן מקומי׳ תשלם וזה כשיזיר תור כונה על הלבשי יקידי
סגולה ויהיה כאמר עליהם ואני אמרתי אלים אתם על הלבשים
הנקראים לבשי אלים כמו הכביזים לברהם יצחק ויעקב והכה
לא כשלמה זו הכתוב בבריאה עד שקניא תורת מרע״ה ולכן לא
נאמ׳ בבריאת הלד׳ כי טוב עד לידת מרע״ה כי תחלת בריאתו
נאמר כי טוב כמו שכת׳ במעשה ברקיע כי הוא תכלית הימין
והנמשי על כל הכביזי׳ והוא שב מלאך בחיין וזה
כוונת זה הממא׳ זה שמ׳ כמה כבוד כבדתיך שלמית אלי בכל
התורי׳ שיש לי ולמה שהוא מבואר כי כל ב׳ לוהבי׳ הם מתדמי׳
כל מה שיקרה לאחד יקרה לאח׳ וכל מה שיעש׳ לוהבו לא יעשה
נבלתי ראוי כי הלוהבי׳ רוצים להיות פעולותיהם ותכוונותיהם
כפי רצון הלוהב ולכן כשאמ׳ משה קומה יי׳ עשה הש״י דברו וכן
גם כן כשאמר שבה יי׳ קיים גם כן דברו וכתב בזה כי הש״י לו כל
מלך לו כל שר שילחם עם הלויב מחוץ וישים שלום על עמו ועל
חסידיו וש״ה קומה יי׳ ויפוצו אויביך שובה יי׳ רבבות אלפי ישראל
וכמו שהש״י סדר התורה כדי שיהיו עמו מובנים בה ונקר׳ על
שמו שכ׳ תורת יי׳ תמימה ונקר׳ על שמו שכ׳ זכרו תורת משה עבדי
וכמו שישראל נקראו על שמם כך נקראו על שמו וכמו שהלדין
יגזור אומ׳ ויאמ׳ וידבר כך משה נזר אל׳ וקיימו דבריו הלא תרא׳
כשאמ׳ מי ליי אלי ויאספו אלי כל בכי לי כעש מאמרו מיד והבא
שים את לחיו ושים את קרניו וגו׳ והכה לא זה הכעוד בבריאתך
בלבד אלא כמו שתין לבכי לא אכילה ולא שתייה כך למשה וכמו
שנקראתי אלים קראתי לך שהי למלך גדול וכמו שים לי בביזים
נתתי לך בביזים שב׳ ואחרן אחיך וגו׳ וכמו שתין כל בריה יכולה
להסתכל כי כך יירא מנשת לפני משה וכמו שאחזרי הן בריאים
כך והביזו אחרי משה הרי שמאמר הש״ת בעשה לדם בלמה
לא היה לריק אבל בתקיים במשה כי לא חיים ש ויכזב והכה משה
בעולדו ובחייו ובמיתתו בכדל מקבל אנשים כי היה כמלאך יי׳
נעות בעולדו כי נאמר עליו ותבאנו ואחר כך השליכו ליאור
בחייו שישב מ׳ יום ומ׳ לילה בלא אכילה ושתייה במיתתו הוא
נדל מקבל עדת אנשים בהוליכו למות בנוף בריה אשר לא
כתתה עיניו ולא נם ליחה אבל נלקח בפשו מעל נוייתו ובשתתף
עם כת המלאכים הכבדלי׳ והיה בחיין למות מלאך יי׳ בראות ש״ת
תחלת דרישתו מעשה יי׳ כי מורא הוא כי מעשה משה הוא דבר
נפלא ונדול על כל החכמים ועל כל הכביזי׳ אשר לא יתדמו אליו

לא כהדמות תור הכר לתור השמש ·

ואולם הכרכה בקרן עור פניו שלא יבלו ישראל להביט פני
משה והביטו לאחוריו כמו שאמ׳ והביטו אחרי משה
ראוי שכשלשה המאמ׳ קודש זה נאמר מה שהתבאר
בחכמי העיונים׳ והוא שהשפע הבא מאת הש״ת הוא תמיד אבלים
מהנשמי׳ מי שיקבל השפ׳ ויש מהם מי שלא יקבלהו וכמו שהתור
לעולם יפה מהנשף המאיר והוא השמש ומי שלא יקבל תור כלל
מפני שהוא ספירי ומן הנשמי׳ אשר יקבלו קצת תור והם הנשמים
המקשיים הבלתי לטושים ולזו מתחלפי׳ בקבלת התור ויתחלפו

כפי שביניהם ומהם אשר יקבלו התור בתכלית והם הנשמים
הלטושים כמראות ודומיהם ונם הם הן זלו המראות בתמונה
מחודדת יחודש בהם התם להפלנת התור הכה קבלת הנשמים
לתור השמש על ד׳ פני׳ הם המתכה והטומח והקי והמדבר שהם
פני החיות ושם מרחב בכל מדרנה ומדרנה כמו שים מרחב בין
מדרנות התורה בכל תוכן מהתופנים הל׳ כדי שיתחלפו הנוצ׳
בכל מדרנה ומדרנה וכן הרוח אשר הוא החיות שיפעל לעולם
על כל הכמצלו׳ ומהם אשר לא יקבל רשומו להעדיו ההכנה והם
המתכות אשר אין חיות להם ושלא במדרנת התור כמשל הקדי
אשר לזירא׳ בו השמש כלל עם שימצא בו ומהם מה שנלה רשומו
והם מיני הנמח כפי הכנתם ונלה במדרנת הנשמי׳ המקשיים
כמשל הקודם אשר יהיה התור בהם כי הנמחים הם בעלי נפש
עם שאין להם חיות לאמתי שהוא התנועה במקום ומהם מה
שיגלה רשומו הנלות מבואר והם מיני הבא ונלה הם במדרנת
הנשמים והלטושים במשל הקודם ומלה הנשמים הלטושים מה
שיוסיף על קבולו לתור השמש שהוא מעורב מדת השמש ודמיונה
ובן נם כן מהבא מה שיוסיף על חזק קבול לרוח ויגיה בעורתו
והוא בפרט ולזו הרמז בחומרו ויברא את הלדם בצלמו ומם
התחזק בו ואת הנוצר יתכלה כל הטופת בחמתה ותשחר
קיל לבדה ותשריף בחומה כל מה שתשוב היתה לו במדרנת
המרע מהופכת על עצמה השורפת לזולתה וזה לא יהיה בלא
לבביים ואומר ומם התחזק זאת הפורה וכ׳ ירמוז בזה כי
באחרית ירבו הטורות אשר בקנין ויהיה הלדם השכל הפועל
בפעל ואז הוא מגייר לעולם ולא ימנע זו דבר שיכבל אבל כל
הדברי מבואריס לו כשמש ולכן הוא תור תמידי לא זה הכרלה
לעין בלא תור המלאכים ותורו של המלאכים הבא ולמה שהיה
זה במנע להלדין הכביזי׳ על כל הכביזים היה הוא לעולם מציר
בפעל · והנה הרב המורה תמר בפתיחתו לספרו הכבד כי יש
מהכביזים מה שיברק עליו הברק פעם אחר ואלו הם הכאמר
עליהם ויתנבאו ולא יספו ויש מי שיברק עליהם הברק פעם אחר
פעם במעט הפרש ביניהם׳ כאלו הוא בתור תמיד לא יסור לעולם
וישוב הכלה אצלו כיום וזו היא מדרנה נדולה הנאמר בו ואתה
פה עמוד עמדי ונ׳ בו כי קרן עור פניו רמז על מה שאמרנו
ואמנם היות שר׳ בלתי קרבי׳ אליו וייראו ממנו כי כמו שהכביזי
ירא ויפחד בשירת המלאך משה רביזו עליו השלו היה במדרנת
מלאך ולכן היו יראים מנשת אליו ואמנם למה שיוכלו להשיג
ממנו כי היה רצוי להנשים הרוחני כדי שיושב מחכמתו כפי
מה שיובנו וזולת זה במבע ואיכו רחוק כי כמו שנפשו של משה
הוסיף יותר בנפשו והיה כמלאך השרת כי נשמו יקבל שיהיה
בפעל כמו הנשמים המחיריס זהו מה שהיתה כוונתיכו לבאר
בזה הממא׳ הכבד ולבאר בקרן חור עור פניו של משה ואמנם
שהיו ברים אחוריו׳ הוא הקרוב שהיו מפתכלים בפעולותיו והיו
רוצים להדמות אליו וזה דבר לי לפשר שיושב ליישרל ולכן כאמ׳
והביטו אחרי משה שהיו מפתכלים בפעולותיו לעשות כל אחד
ואחד מישראל לישועת נפשו ולהדמות לבוראו כפי השכל להם
והתשבורת ויי׳ אלהים למען תחדו יאר פניו אליכו ויקיים עליכו
העם היושבים בחשך ראו אור · כי׳ לתו׳:

פרשת ויקהל

כל כדיב לב יביא את תרומת יי׳ זהב וכסף ונחשת · אמרו
במדרש שקול היה משכן כנגד בריאת העולם בבריאת העולם

במקום שעושה פירות שנאמר לחמו נתיך כי טוב וגו' הם נגזו מוכרות לאחרים ואני נגזתי לעצמי שנאמר והלך לפניך צדקך וגו' מעלת הצדק לא יעלם מעלתה על ריב המצות ונזר דיבו של אדם נקרא בעבור הצדקה והנה מוכרות רשע לא יועילו לבעלי אפי שיהיה כסף וזהב לרוב כמ"ש מוכרות רשע וזוז אחד כתוב בצדקה תציל ממות ואמ' במקום אחר לא יועיל הון ביום עברה צדקות הללו למה האחד מכילתו ממיתה משוכה והאחד מכילתו מכיוכם של ניכום והכן מה שאמר ממיתה משוכה כי מהמיתה הטבעית ק"ל להמלט ממנה כי כבר נגזרה גזירה לכל ממיתה משוכה מכילתו והנה הכיר מובטו המלך מעלתה ובזכו מוכרותיו ואומר בית לבי בקרבי בית בשכי בגורת ורעבון וחברו עליו לחיו וכל בית לבי לומר לו לא טוב הדבר אשר אתה עושה כי רצוי להיות למלך בבית נגזי ליום עזרה הון עתק כדי שיגיל את עצמו ואת עמו הבאים עליו למלחמה והנה כל המלכי' שקדמו למובטו זה דרכם והנה אמ' לו לא די שאתה מבזבז מוכרותיך אלא כל מה שאברו לבותיך. ולמה זה השאלה היא רצויה השיב עליה בל' תשובות. ל"ל כי אין ספק כי האומר שיש לו כסף וזהב ומבזים יקרו הוא יותר טוב מאשר הוא מברזל ונחשת והנזכו ממון אין ספק כי מי שיש לו כפשוט יקרות וכבדות יש לו אומר של זה המלך ככבד אבל הנותן צדקה נזכו כפשו' למרו לו אומרו של זה המלך ככבד ממה שאברו לבותיו. ג' השיב כי כספים אין לסם שמירה אלא בקרקע כמו שהתבאר וכל דבר שהוא במקום שפל הוא פחות ממה שהוא במקום נבוה ולכן אומרות לבותיו היו שולטת בהם אבל מי שנזכו כפשוט אין היו שולטת בהם. ד' השיב שהממון הנגזו לא יעשה פירות ומי שיעשה פירות יותר טוב ממי שאינו עושה פירות ואם כן מה שהוא נגזו הוא יותר נכבד. ה' השיב כי המשתדל לאחרי' הוא פחות המעלה ומי שה' משתדל לעצמו הוא יותר נכבד ולכן המוכרות שנגזו מוכזו הם יותר טובי ממה שאברו לבותיו. הרי התבאר מעלת הצדקה מזה המלך החפיל שהיה מעלה גבוה אין למעלה ממנה והנה ירושלים עיר הקדש תבנה ותכונן בצדקה במ"ש ניין במשפט תפדה ושביה בצדקה.

כי לקח:

פרשת כי תשא

מעשה י"כי טורח הוא. אמר הקב"ה למשה כמה כבוד בבדתיך אמרת קומה קומה י"שובה שובה י". התורה נקראת על שמי שנא' תורת י"תמימה אמרתי יקרה על שמך שנאמ' וכרו תורת משה עבדי. ישרש נקראו אמי שנאמר לו עמי שומע לי אמרתי יקראו על שמך שנאמר וזכור ימי עולם משה עמו דברתי עמך בחמירה ובדבור שנא' וידבר י"אלי אמר י"לך אתה דברת לפני בחמירה ובדבור שנא' ויאמר משה אל י" וידבר משה אל י" אלי אין לפני לא אכילה ולא שתייה עשיתיך כמוני שנ' לחם לא אכל ומים לא שתה ואני נקראתי אלים ואתך נתתי אלים שנא' ראה נתתיך אלים לי יש בביתי' ולך נתתי בביתי שנ' ואהרן אחיך יהיה בביתך אלי אין לך בית יכולה להסתכל בי שנאמר כי לא יראני האדם וחי ובך כתיב ויירשו מנשה אלי כתיב בי ורחית את אחורי וכתיב בך והביטו אחרי משה ע"ה במדרש. למה שכבר הרבות בחכמו' העיונית שפועלי יאמרו על ל' מיניס פועלים שיפעלו לתכלית יבין מזן מעצמם ופועלים שיפעלו לתכלית עצמם והוא המכוין והפועל הפועל בעבור עצמו יותר נכבד מהפועל בעבור דבר אחר כי הפועל בעבור דבר אחר קוה פחות והפועל בעבו' עצמו הוא יות' נכבד ולכן היו מכיעי השמיס יכיעו לעצמם שהם לא לבד יכיעו על ד' הפועל אבל יכיעו על נד התכלית הנה השכל הי' שהוא הסבה האחד אלו יפעל אלו הדברים אשר בכאן בעבור עצמם לא היה הפועל בדבר אבל היה פחות ולכן רחוי שיפעל בעבור עצמו ולכן אמ' במעשה ברחשית כעש"ה בצלמנו כדמותינו להורו' כי תכלית כל זה העולם הפשוטים והמורכבים כדי שיהא בו זאת התורה האלהית עד שהגיעו' כמו שיבדו מהגורה הרחשונ' גורה למטה מגורה עד יבידתם אל הגורה הנשמית אשר בה היהילי כן יעלו הגורות למדרגת גורה עד עלותם אל הגורה העליונה האנושית. והגורה האנושית עד שיהיה שכל בפעל והשכל בפעל בחחריתו יהיה שכל הפועל והו' כמלאך י' וכאשר יגוייר זה היה הפועל ככבד כי יפעל בעבור עצמותו והנה כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו כי כל המדות והבמנהגים בביתו ית' וכל תומר ותומר רחוי שיקבל מהגורה כפי מה שיוכן אליה ולכן אמר שלמה המלך עליו השלום כל פעל י' למענהו אלא הגורה כל מה שפעל הסם בזו הבמנהו למען עצמו כדי שיתדמו אלו הגורות אשר בכאן לגורה האלהית אשר בביתו ית' במנהגו כלם אל הדברי' בעשה בעבור עצמו ולמה שהיה שכל פשוט רחוי שימצא בכאן בזה העולם דבר ידמה לו ולכן אמ' בעשה אלם בצלמנו כדמותינו שהכוונ' בו אחר שנעש' בו כל מה שרחוי שנעשה שנעשה גורה אלהית ושיהיה מתדמה לש'.

ולמה שתכלית הכוונה בזה המציאות השפל שימצא בכאן זו הגורה האלהית והיא דומה לו בפהיה שכל בפעל ואחר השכלת הדברי' אשר בכאן שיהיה כל אל' מהמלאכ' בהיות לו שכל כולל וידיעה כוללת ביחד ויכלול בה כל הדברי' במדרגת הש' הנפרד כי אז יתדמה אל השכלים הנבדלים ואז נאמ' עליו שיש לו צורת האל בפועל כשיהיה נכח היהילי ונם שיהיו נוף ולא כח בנוף ויהיו בפסל כמו שיתבאר והנה מזה הצד הדומה לש' יותר הוא אלהים ויותר נכבד בשיהיה שכל בפעל ולמה שהיה האדם אי אפשר שישכיל הדברי' החומריים וישכיל הדברי' כלם בבת אחת אבל יעיקו קצת המושכלות קצתם אל קצתם יחוייב שיתדמה קהל האנשים אל הש' דמות אחיתי שיהיה שכל נבדל ויהיה במדרגת השכלים הנבדלים כי אז יביע השכל הנבדל אל תכלית עצמותו על נד התכלית ע"ל האמת ואז כוונת הבריאה האנושית ולכן אמר אדון המפרשי' כעשה אדם בצלמנו כדמותינו להבין ולהשכיל והנה לא נשלמה זו הכוונה האדם הראשון אף שהוא היה יביר כפיו של הש' אבל נטה אל תאוות הנשמיות ואל התאוות המדומו' כמו שאמ' כי טוב העץ למאכל והוא התאוה הנשמית וכי תאוה הוא לעיני' תשוקותיו הדמיונות וכאשר הרגיש הנחש ובין אל הדבר אשר קדם לו הנחש אלא יבין אלין שולח מנ"ע וזקו העובש הדומה למרי והשוה אותו להבהמות כמזונותיו ורוב עניניו כמ"ש ואכלת את עשב השדה ואמ' דע"ה מבאר לזה הענין ואדם ביקר בל ילין כמשל הבהמות כדמו אם הרגיש שהאל אשר בשכלו לא ישתמש בידיע' המושכלו' אבל ישתמש בהכחות הנשמיות ואשר הדברי' מהבלי העולם אף שנולד במדת אל' והיה בשעת בריאתו דומ' לבני אלהים יות' דומה להבהמות ולכן יפסד ויאבד כמו הם ולכן אמר שלמה עליו השלום אמרתי אני בלבי על דברת בני אדם ונו' על ומות האדם ונו' הכל הולך ונו' שהיה בלו הפסוקים כי הש' ברא את האדם על תכלית שיהיה משכיל בפעל וזש על דברת האדם ונו' שהוא השכל בפועל אלים והבהילם לעצמו ולרחות שהם כמשכי אחר הבהמות

כמו שאמרו ז"ל את פעל ידי לא תביטו ומעשה ידי לא ראו זה
מי שיהיו מחשב תקופות ונימטריאות אשר יש בהם מהקושי
מה שלא יעלם שבעבור זה הוצרך להיות קדוש החדש במומחים
ומסוכים על מעשה ויש בהם דברים שבחלקי חכמי הדורות עד
שכוכב השמש לאמרו קנתם שהוא למעלה מגלגל הלבנה או
שהלבנה ז' כוכבי לכת והוא דרוש נכבד מאד ויש בזו החכמה
דרושים כעלמים במאד מאד. ומחכם חכמת התלהות קושיא
ועומקה לא יעלם ולכן הוצרכו חכמי' ללמדה לזקני' אשר דעתם
מיושבת עליהם ומיהו הדיבור בה שלא בדעתי פרקים ואין ספק
שכל חכמי הדורות על כל דבר ודבר יש דעות מחולפו' ומסקנות
רבות ולכך השכל הוא קשה להשיג זו החכמה על כל החכמות
לזה בא הרמז שנתקשה משה במבורך כי בזולת הדברים מהחכ'
ושובם של דבר אחר הוא דבר קשה אם רבויים והתחלפותם ויש
בה דרוש עמוק' עד מאד ולכן נתקשה משו החכמות על השכל
החנושי לידע אותם שיהיה משה נקי השכל על כל בני העולם
עם כל זה נתקשה אלו הדברי' עד שהקב"ה הוכרח ללמדו אותם
מפי הגבור עד שיהיה לדון החכמים ולדון הבקיאי' ולמה שהיו
הדברים נמצעים להשיגם אם מנדם אם מנדכו אם מכרם כמו
הדברים אשר להם מכיחות כמו' מכיחו' בלתי כשלם כמו מכיחות
החילוי והתכונה והזמן ושאר כל הדברי' הנעלמים מכד היותם
נשנוי מתמיד ומחכם הדברים הלהלויים הם בעלמים מנדו לא
מנדם כי עיני השגתיכו להם כעיני העטלף לאור השמש כמו
שאמר ונתתה לו ראו אור בהיה הוא בשחקי' מי קושר השגה הוא
מנדנו לא מנדו ולכן בא הרמז שחכמת הטבע היא בעלמת
מכד פחיתותה ולכן יכלוה בארשים וחכמת התלהות אשר הוא
יקרת הערך אשר במבע השגתה לריב זורה ולכן כתוב במבורה
הרי התבלר כוונת המאמר. ואחי המעיין יאמר כי למה שהיה
בלתי חכמה לחית והיה החכמה המעשית והיא אשר תבליתה
המעשה כי לא המדרש הוא עיקר אלא המעשה והיא קשה על
מאד לתת דרך וסדר לכלל הלבשים כדי שיהיה וכי ח"ו לחדש
שיתן לזקנים ולבעלי בתקון החכם והשכל והבדיק והרשע
והעשיר והכועס ובלתי כועס ולבבל ומפזר שיסדרם ס
סדור ח"ו כי זה במבע כמו שהרופא ח"ו לו לתת תרופ' ח"ו שירפאה
כל החולים שיהיו בכנד כל החולאי' ולא בחיים אחד הוא קשה על
מאד לתת לו דרך ח"ו כל שכן למדיכה אז עיר או מלכות כי היה
אחד ישתנה מהיותו כער להיותו היה ומהיותו היה להיות זקן
וכל אחד משלו רואי שיוכהו במדות שיוכהו הלה' ונם בזמן
הל"ש נו מהקושי כי לא ידע האדם כמה נגעים יסבול בעבור
שלא לעשו' דבר מנוכה. והכה השפיט' בדברי' הוא דבר קשה כמ"ש
הפילוסוף וכן מ"ש נם כן כי עשיית המעלה ונטוע בחמבע הוא
דבר קשה ואין האדם יכול לבדרי לא בכת' ולא בעל פה ולכן זאת
החכמה היא יותר קשה כי היא בפרטי' והפרטי' כשתנו בכל עת
ובכל רגע אם כן ישתנה המשפט והכה לאנשי' הבלתי כועסים
ולא יכעסו לעולם ואחי שנאמר להם טוב כעם משחוק כי ברוב
פנים ייטב לב ולאנשים הכועסים על כל דבר ודבר ואחי שנאמר
להם כי כעם בחק כסילים יכוח ולמתחבלים ביותר והם עבדים
מכל דבר ואחי שנאמר להם אין טוב באדם שיאכל וישתה וחכמי'
בינית משתה כסילים בבית שמחה ונאמר למשתה לי אחר המזון
בתבלית ההשתדלות בדבת יי היא תעשיר ולא תוסיף עצב
עמה ונאמר לעשירים השוכבים על מטתם לך אל כאלה עבד
זה דרכיה וחכם ופעם נאמר אל תען כסיל בולתו ופעם
ענה כסיל בולתו וכל אלה הדברים הסותרים הם דברי אלהים
חיים וכלם יבדקו במקומם ובזמנם ולכן ראוי לעבות לכסיל

להדריכו בדרך ישרה וזהו שאמר ענה כסיל בולתו כן יהיה
חכם בעיניו ופעמי' אין ראוי להשיבו אם יהיה המענה להכלימו
ולייקרו בעבור שהשוה לומר דבר כנגד האדם כי אז נזדמן ה
המענה יהיה לו חרפה ושוה החכם עם הכסיל והכה זה מפתח
נדול להבנת דברים רבים מהכביחים אשר הסתירה לא יעלם.
וכמו שאמרו ז"ל שאמרו לשלמה לא דייך שדבריך סותרים את
דברי אביך אלא שסותרים זה את זה וקמבין סודם ידע כי הם
דברי רפואה להבהיל לכל אחד כפי מחלתו והם דברים המתייים
וכמו שאמר כי הקנאות הם מניעים והאמצעי הוא המורכב מ
מהקצוות ולא יבדקו אלינו ולכן ראוי שיתן זה הסוד כי הוא
דבר נעלם מרבים מהמעייינים והכה נאמ' כי משה נתקשה נם
כן בזו החכמה היאך יבהנו כל החנושים על פי דבר אחד ואיך
העשיר והעני יתנו מתנה אחת ולכן הרחה לו הש"ת כמין
מטבע שיתנו עשיר ועני בשווי כמו שאמ' העשיר לא ירבה ונ'
ופם יאמר אומר כי זה לא יבדק שיתן העשיר והעני בשווי כי
זה חמם ושוד שיהיו שוים הבלתי נערכים ולכן השיב לו הקדוש
בריך הוא כי זאת המתנה השוה היא מנד כופר הנפש ונפש
העשיר והעני שוים ואין נפש העשיר נכבדת מנפש העני ולא
נפש העני יותר פחותה לבל הנפשות כלם ליי' הנה והם שוות כי
אין בהן פחות ויתר וכל דבר הניתן מאת הלל ובפרט הנפש
החנושית היא שוה בהם ולכן ראוי שיתנו כפרט בשווי כי הוא
דבר מבואר בתלמוד בבבא מציעא ובבבא בתרא כי כל דבר
שהוא על עסקי נפשות נותנים בשוה ונם כן על עסקי ממון
נותני' כפי ממון ולמה שהיה כפרת בעד נפש מאת הל יתברך
מבואר בתלמוד שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעיט לתת את
תרומת יי' לכפר על נפשותיכם ולמה היות מחצית השקל ולא
השקל שלם להורו לנו שהנפש החנושית נריכה השלמה בידיעו'
ובפעולות המעולות ושם לא תשלם בזה העולם תשאר חסרה
ואי אפשר לה תיקון לעולם הבי כתבאר כי החכמות הטבעיות
והלמודיות והלהליות והחכמות המעשיות כלם נריכות אל
עזר אלהי כי בלתו אי אפשר שיעשה דבר ויתבאר נם כן כי
כל דבר אשר יהיה על עסקי נפש ראוי שיהיה הדבר בשוה כמו
שאמר לזכרון לפני יי' לכפר על נפשותיכם ולמה הדברי' אשר
יהיו על עסקי ממון ראוי שיהיה בערך והעול יהיה בשווי והנדיק
יהיה בבלתי שווי ובלבד שיהא לערך ולכן נאמר בפרשת ערכין
בזכות ערכין אבי מטיל לתוכם מדיבה של ניהנם שנאמר כי
ערוך מתתמול תפתה ויערך לפניכם שלחן לעתיד לבא שנאמ'
תערוך לפני שולחן ואמרו נם כן אם תתם מביחים עלי ערכים
אבי מעלה עליכם כאלו הקרבתם נפשותיכם לפני. הרי
יתבאר מזה כי שמירת הערך בבלתי מיוחסים היא עבודה
נדולה לרבון העולמים ויתבאר נם כן שהנפש היא בלתי שלמה
מטבעה וצריך השלמה ולמה שיהיה הנדקה דבר המשלי' אותה
על תכלית המעלה כמו שבא הרמז בזו הפרשה כי יכפר על
הנפש מחצית השקל ונסיים דרושינו זה במאמר נכבד נאמר

בלמוד.

תר מעשה במוכס אחד שבזבז תוכרתיו ותוכרות בית
אביו בשכי בסורת חברו עליו לחזיו ובית אביו אמרו
לו אבותיך נזלו ממון ואבי נזלתי כפשות שנאמ' פרי צדיק עץ חיים
ולוקח נפשות חכם אבותי נזלו תורה ואבי נזלתי למעלה ואבי נזלתי
שנא' כדק ומשפט מכון כסאך אבותי נזלו תוכרות במקום שהיה
שולטת בו ואבי נזלתי במקום שאין היה שולטת בו שנאמ' אמרתי
מארן תמתה ונו' אבותי נזלו במקו' שאין עוסי פירות ואבי נזלתי

מצד שהם טבעיים או מצד שהם פועלים מהאל והנה המצות
השכליות ישוערו בב׳ אופני׳ אם מצד שהשכל יחייב אות או מצד
שהאל צוה לעשות׳ כמו כבוד אב ואם ולא תרצח ולא תנאף ויות׳
ממה שראוי בעיני הש״י כשיעש׳ אדם והו׳ מצד שצוה הש״ל לעשות׳
יותר ממה שיעשם מפני חיוב שכלם כשיעשם מפאת הש״י דבק
בשם ית׳ אמנם כשיעש׳ כפי חיוב השכל אינו דבק בו ואין ידיעת
הנמצאות שוה בשוה כי הדברים הנמצאים ישוערו מצד עצמם
או מצד שהם פעולות האל ית׳ ויותר נרצה לפני השם זה באופן
מהידיע׳ יות׳ מי שידעם באופן אחר ולכן אמ׳ במלאכת המשכן
כאשר צוה יי׳ בכל דבר ודבר להורות זה הענין הנפלא נאמר
הודיענו נא את דרכיך כי מי שידע פעולו׳ השם יתברך ידע את
הש״י כי טבע המקו׳ ראוי שימצא במה שיחזק בו ואו׳ למען אמצא
חן וגו׳ ירצה בו כי היודע הוא המוצא חן בעיני השם ית׳ לא מי
שיצום ויתפלל לבד כי השם ית׳ הוא ידיעה פשוטה שיתדמה
אליו בזה הוא יותר מוצא חן כמו׳ שאמרו ז״ל כתוב אחד אומ׳ כל
חפציך לא ישוו בה וכתוב אחד אומר וכל חפצים לא ישוו בה הא
כיצד חפצים אלו מצוות ומעשי׳ טובים חפציך אלו אבנים טובות
ומרגליות חפצים וחפציך לא ישוו בה׳ כי אם בזאת יתהלל
התתהלל השכל וידוע אותי הכוונה בזה שהשלמות ג׳ מינים
שלימות הגוף שהוא עושר וכבוד ושלימות הגוף והנפש שהם
מצוות ומעשים טובים ושלימות הנפש לבד שהוא ידיעת דרכי
הש״י וידיעת ההנהגה והשלמות האחד הוא בעבור השלמות
השני׳ והשלימות השני הוא בעבור השלימו׳ השלישי׳ והשלישי
הוא התכלית האחרון והוא הקרוב אל מלאך יי׳ ואחר שבקש ב׳
השאילות השיב לו השם ית׳ לראשון ואמר שהוא בעצמו ילך עם
משה לבדו והשאר ינהיגו על ידי מלאך וענה לו משה שהו׳ אינו
רוצה בזה אלא שילך עם כלם וזהו שאמר אם אין פניך הולכים
אל תעלנו מזה והוסיף עוד לבאר את הדבר ואמר ובמה יודע
איפה וגו׳ כי כל העמי׳ יונהגו על פי שרי מעלה וישראל יונהגו
על פי הק״בה וזהו ההבדל המיוחד אשר עשה לישראל מה שלא
עשה לכל גוי ואחר שהשיב על השאלה האחת אמר כי גם את
הדבר הזה אשר דברת אעש׳ והוא ידיעת הדרכי׳ ואחר שהודה
לו על השאלה הב׳ בקש שאלה ג׳ והיא ידיעת עצמו ית׳ מציה
בדעתו כשאר הנמצאים אשר הוא היה יודע והנה א״ל הש״ית
שיעבור כל הנמצאות לפניו והם הנאמר בהם כי טוב ואחר כך
אלמד אותך שם יש אשר הוא שם המפורש הנרא׳ בו שהוא מהוה
לכל הדברים ומיד תדע עצמי כל מה שבטבע האנושי להשיגו
כי כשאנחנו רוצים לידע מעלת בעל מלאכה אחד אם נראה
פעולותיו ונדעם נדע מהו בנפשו ובדעתו ולהורות זה אומר
הנה מקו׳ אתי ונצבת על הצור והתבונן היות הש״י התחלה לכל
הנמצאי׳ כי כשתדע זה תדע מה שאיפשר לידע בהתחלה הנה
אע״פ שכבודי והוא עצמותי אי אפש׳ להשיגו שום אדם ולא חיות
הקדש הנה נשארתי לך השקפת עין כשתדע שאני התחלה
ותדע המותחל אז תדע ממני כל מה שאיפשר לשכל אנושי
לדעתו ותדע שאני אע״פ שנקראתי חנון איני חנון לכל אלא
למי שראוי ולמי שנמצא לו הכנה ולכן וחנותי את אשר אחון
ורחמתי את אשר ארחם והנה השם ית׳ השיבו משה הראיני נא
את כבודך שכל טוב והוא מראה זו שזה אפשר להשיגו אבל
השגת עצמו נמנע וכאלו הורה לנו בזה מדה נכבדת כי לכל
מי שישאל שאלה מבני אדם לאחר ואם אין לו לא יאמר אין לי
ראשונה אבל יאמר לו מה שיש בביתי קח ממני אבל זה הדבר
אשר שאלת אין לי ולכן אמנע ממך ולכן השיב השם ית׳ למשה
אני אעביר כל טובי על פניך אל תחשוב שאני כילי שאין כילות

למעלה ולא מניעה משום טוב כמו שאמר שמש ומגן יי׳ אלהים
צבאות חן וגו׳ ר״ל כי כמו שהשמש בטבע נכנס בכל מקו׳ שאפשר
ליכנס ואין לו מונע ממנו כך השם ית׳ יבא הטוב ממנו על כל
הנמצאים כפי הכנתם ואינו מונע מצדו אלא מצדם ואחר כך
אמר שלא יוכל לראות את עצמו כמו שאמר לא תוכל לראות
פני כי נעדר מכל משיג ומה שנעד׳ מהחי המשיג נעדר מהמין
כמו שהתבאר בניצוח כי מה שהוא נעדר מהסוג נעדר מהמין
והנה ייעד לו הש״י שידע כל מה שאפשר לאדם לידע כאלו
הנמצאות השפלות הנק׳ אחורים והנה יש בכאן ספק גדול למה
שאל משה ידיעת עצמו שאפי׳ בדבריה דרב יודעי׳ שהוא נמנע
אבל אפשר שנאמר כי דברים רבים שלא יושגו בחקירה יושגו
בנבואה כי הנבואה למעלה מהחקירה העיונית והנה בידיעת
הוא ית׳ הנבואה והחקירה שוים וראוי שנקצר באלו הדברים׳
והאל יכפר בעדינו במה שכתבנו כי האהבה לכתוב הדברים
הידועים לאדם כדי שישאר אחריו ברכה יקלקל את השורה
ויהי רצון מלפני אלהי השמי׳ שיתגדל ויתקדש שמיה רבא ויביא
משיח צדקנו ויודע שמו בכל העולם וימלוך קודשא בריך הוא
כי על כן נקוה לך יי׳ אלהינו לראו׳ מהרה בתפארת עוזך וימלוך
יי׳ לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה׳ אמן וכן יהי רצון׳

פרשת כי תשא

זה יתנו כל העובר על הפקודים׳ בשלשה דברים נתקשה משה
בקדוש החדש ובמנורה ובשרצים׳ בקדוש החדש דכתיב החדש
הזה לכם ראש חדשי׳ כזה ראה וקדש׳ במנורה דכתי׳ וזה מעשה
המנור׳ מלמד שנתקשה משה בה׳ ובשרצים דכתיב וזה תאכלו
ע״כ׳ כבר התבאר בחכמות העיוניות כי החכמות אשר יעיין
האדם בהם ותכליתם הידיעה לבד ובעבור זה נקראו חכמות
עיוניות כי אין תכליתם מעשה כחכמות המעשיות והם יחלקו
לשלשה מינים׳ החכמה הטבעית והחכמה הלמודית שהחכמה
העליונה שבה היא חכמת התבונה וחכמת האלהי׳ כאלו יבדלו
קצתם אל קצתם כי החכמה הטבעית יעיין בדברים החומרים
ובצורות הטבעיו׳ מצד שהם נמצאים בחומר׳ והחכמ׳ הלמודית
יעיין בדברים מצד עיונו בדברים אשר אינם בחומר עם שהם
נמצאים בחומר כי יאמר הלמודי כל ב׳ קווים נכחיים לא יפרש
לעולם ועם שבמציאות לא יקרה כך שלא יהיה מעץ או מנחשת
או מברזל או מדבר אח׳ חומרי והמשולש יאמ׳ כל משולש זויותיו
שוות לשתי נצבות וזה כל משולש בין שיהיה מכסף או מעץ
והוא יעיין במשולש דק מחומר עם שמציאות המשולש לא ימצא
במקום מיוחד׳ והחכמה האלהית יעיין בדברים מצד שהם
נבדלים מחומר ובמציאות הם כן כמו הדברים האלהיים שהוא
מציאות הסבה הראשונה ואחדות׳ להיות בלתי גשם או עיונו
גם כן בכל התוארי׳ האלהיי׳ בידיעת השם ית׳ והשגחתו ובביאת
הדברים ממנו ועיונו בשכלים הנבדלים וכל אלו החכמות יש
בכל אחד מהם ספקות רבו׳ השגתם קשה והם הדברי׳ הטבעיים
כי ידיעת בין הדברים הלמודים בין בדברים האלהיים בידיעת
החומר הא׳ הוא קשה עד מאד ומהיות התנועה והזמן וידיעת
הצורות הטבעיות וכל שכן ידיעת הנפש אשר היא סתומה
וחתומה מאד כמו שאמרו ז״ל מה הק״בה יושב בחדרי חדרים אף
כשמה יושבת בחדרי חדרים רמזו קושי ידיעת הנפש כקושי
ידיעת השם ית׳ וכן ידיעת התכונ׳ שהיא נרמזת בקדוש החדש

כמו

כי מגדולת הענב ככר גדולת הארז ולמה שהש"ת ממלא כל העולם
לא עכ"ל הנפש שלו על כל השלמות כמ"ש מלא כל הארץ כבודו רצו
שהוא שהוא כבודו בכל בנ' קדושות מזה העולם עם כל זה שלמותו
מלא כל הארץ כי לולא שהוא נפרד מחלקי העולם הנהנתו ו
והנאתו מחוברת לעולם כלו חיבור בעלם ממנו תכליתו
ומיתתו וכל בכי אדם תקטרנה לדעתו כי המופת יעמוד על
שהוא נפרד מהעולם והוא נקי מהתלויים עם הנפש . והמופת
יעמוד על מניעת הנהנתו והשגחתו וכל חלק מחלקיו ולפי הדרך
הפחות יש מי שנבחן בשלמותו ולכן סדרו בתפלה לפני כפסת
הגדולה כבודו מלא עולם ומשרתיו שואלים איה מקו' וכו' הרגין
זה כי המשרתי' הש"י יעמדו לפניו תמיד עם שכבודו מלא עולם
איה מקומו ממנו מעלתו ומומריו איה מקום כבודו להעריצו
הנה התבאר התנאי הי' ואולם התנאי הב' הוא נריך ביאור כי
על הדברים בלתי מלאכותיו ואם יסתיר פניו כהרף עין כלם
יאבדו והוא יעמוד . ואולם התנאי הג' הוא דבר מבואר כי הוא
דבר הכרחי ונבחן בעצמו וכל הדברים קנו הנבחנות ממנו כמ"ש
ואתה עתה כי לולי הוא ולולי עוד מלבדי כי זה העולם
נמצא בעבור השמי' בעבור השכלים הנבדלים והשכלים
בעבו' שהם הנבדל והוא לבדו כמו' מעצמו והוא מחוייב המציאות
והוא לבדו נמצא בעבור עצמו ולכ"ז רמז עתה כי לולי הוא
לנמצא בו הלו הנ תתרים הגדול ורבוי הטובו' הנמשכות ממנו
חולתו והוא נכחי מכל עצמו ואמ' דוד שלו שערי רחשיב' והנשאו
פתחי עולם ויבא מלך הכבוד כי מכל שהוא מלך גדול רחוי ש
שנאמר ה' עזרי' ממקום' ויבא מלך הכבו' כי הוא מלך גדול וכול'
וספר תה"ל כי לזה מלך הכבוד יש תוארי' רבים ונכבדי' והוא כי
ה' עזוז ובור וי' נבו' מלחמ' כי כבר התבאר בנ' מהמדו כי הכבוד
לו יאות ית' שלו הגבורי' והלוחמי' בעד עריהם ויתן הכבוד למי
שהוא שלמות הכללי כי יתכן לו שהוא הכבוד למי שאומר הכללי
ולה"ל ספר שזה המלך הכבוד הוא נכחי ושיש לו הכבוד לעולמי
העולמים ולא כשאר המלכי' אשר אין להם הכבוד אלא לזמן מה .
הנה אמרו ז"ל כזה המאמ' אשר הוא תחלת דרושינו שהש"ת
יקר' מלך הכבוד בעבו' שהוא מולק הכבוד לזולתו והכובד שמלכי
הארצו' נבדלים יקנאו בזולת מבעלי הגבול וישתדלו להשפילם
וזה בלי ספק מבר חסרונם וירחת מעלת זולתם במעלה מבר
לפעמים שישובו מוכי הגבול ישוב קטן . ואולם הלל לתכלית
מעלתו ושלמותו היה מתכונת מעלתו לקוסיף במעלה לכל
מי שיתחיל להתקרב אליו ועשו משל מנ' שלמי שנמצאו באומתינו
לאחד שלמות החכמ' והמוסכל בידיעת סדרי הבריאה ומדרגת
המציאות וזה נמצא בשלמה בתכלית עד שאמרו עליו שמלך
בעליונים ובתחתונים כלומר שהגיע לידיעת הנמצאות כלם .
והב' שמסר שרביטו למשה בהמך זה המציאות התחתון למה
שהיה ולאחרש מותו ומופתים בזה העולם כמו שעשה משה
במשה אשר בידו וזה נמצא למשה על כל הכבודי' כמו שהעידה
התורה עליו . והב' הוא מלך המשיח שעתיד הקב"ה להגדישו
עטרה שלו שיבא עת וזמן שיבא זולת אחומה בתכלית העלוי
והמעלה ושיהיה שלימה מכל שלימות ולא יהיה לה חסרון כלל
כי הענולך היה התמונה היותר שלימה ולי ליפער התוספת
עליה כמו שהתבאר שם מהשמע . והנה אומתינו תהיה שלימה
בדעה ובמעלה ולא יחם להם מכל טוב לדוכיו וזה רמז להגדישו
למלך המשיח עטרה שלו ולמה שמעלת הקב"ה לא יושג כמ"ש דוד
גדול לדוכנו ורב כח ונו' והוא טוב ומטיב לכל כמ"ש טוב יי לכל
ונו' ומציאותו קיים בלתי משתנה כלל לו יאות הכבוד ואין לאמר
מולתו שיתחייב כל הדברים כמ"ש יי למבול ישב ונו' ירחה כי מבר

שהעביר דור המבול מהעולם יוסיף כל הנמצאי' ולכן כשאר מלך
לעולם ולכן נקרא מלך הכבוד ולמה שהכבוד יורה על גדולת
בעלי לאמר מל"ע הרחיבי כח לת כבודך ל"ל הרחיבי עצמותך
ואמר כבודך להגדיל כמו שביאר הרב המורה והנה משה בזה
קיים אשר קיים לו כיום מעמד הר סיני בבקשת קליחה וכפרה
לעמו בקש השלמו לעצמו כי חייב לדם יות' להשלים נפשו יותר
מלחברי' כמ"ש קשט עצמך ותקב קשט אחרי' וכמו שהי' הלל כמו
שאמרו ז"ל גמול נפשו לים חסד זה הלל הזקן כשהיה כפטר מ
מתלמידיו אומרי' לו תלמידינו להיכן אתה הולך אמ' להם לגמול
חסד עם זות אכסניא דחית לי בבו ביתאי ל"ל בכל יום ויום לית
לך אכסניא ל"ל הלה נפשו עליבותא לה אכסניא מנופא דיומא
דין הלה ולאחר לית ליה הלה הרגין זה שאחר שהיה מלמד
לתלמידיו היה מבקש לנפשו כשיעיין בדברי המשלימי' לותו וכן
עשה לדון הכבידים והנה שאל רחשובה ב'כפשות אחד שלא ילך
מלאך עמו ועם יפר ז"ל הקב"ה בכבודו ובעצמו וזה רמה אתה
תומ'לי העל את העם הזה ואת' לא הודעתני את אשר תשלח
עמי רמה זה כמו שכתב לדון המפרשי' כי זאת הידודע'ליכה
רציני בפניו אלא שילך הוא בכבודו ובעצמו וזה נרא'מהתשובו'
שהקב"ה השיבו כי רבים מן השאלות יובנו מהתשובו'וכן ההכרח
באמרו פני ילכו והניחותי לך . ועוד שאל שאלה אחרת השלים
נפשו והיא ידיעת דרכי הש"ת ואיך יכתוב המציא' כלו והנה
במאמר זה ב' תועלות רחשובה שיהיה יודע הש"ת ויהיה מוכן
בעיניו . וב' כי מבר ידיעת דרכיו יבטוב עמו יותר וזה שאמ' כי
עמך הנוי הזה . והנה לבקשת זאת השאלה אמר שהש"ת רצוי
שיודיע דרכיו למה שהוא יתי לאמת שיודע את משה בשם ונם
שימצא חן בעיניו . והנה יש שפסק נדול בזה לאיך לאמר שהש"ת ידע
למשה בשם והלא כל הדברים ידועים לו בכלל ובפרט ואמ' רחה
קראתי בשם בצלאל בן חורי ונו' והנה בצלאל ואהליאב ידעו לפ"
בשם ומה בן לאיך ייחד הש"ת את למשה כשאמר לו ידעתיך בשם
והנה קשת מן המפרשי' לאמרו כי ידעתיך הוא נדלתיך והו כמו
כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ונו' כי היא נדלתו ורוממתו
והאמת כי הוא לשון ידיעה ממש כמ"ש לדון המפרשים רש"י ז"ל
והאמת בזה כי לולי שהש"ת ידע המדברי בכלל ובפרט הדברי' אשר
הם קודמי' במעלה ובמציאות הם יות' ידועי' לו ומושגחים ממנו
והדברי' הידועים לו בפני מעלת כל היש ואיש המשל בזה כי אם
קהל ח' יקיו עבי ח' ויפרנסוהו ויתנו לו כדי נרכו כאמ' זה העבי
יתפרנס מהקהל כי כל היש ואיש נותן לו כל נרכו לחם לאכול
ובנד ללבוש ולא יחסר לו כל אבל כשהיש אחד נותן לו כל נרכו
לחם לאכול ובנד ללבוש ולא יחסר לו כל כאמ' זה היש מפרנס
זה העבי בייחוד והנה כל ישראל בכלל אחת ואיש זה בכח שנייה
שקול כנגד כלם ולכן ידעו הש"ת ונשיש השגחתו בו . עוד אמר
ועתה אם כה מצאתי חן בעיניך הודיעני כה את דרכיך ואדעך
למען אמצא חן בעיניך והנה יש בזה ספק נ"ב איך עד עתה לא
ידע משה דרכי הש"ת כי אין בכמצא שלא הש"ת יתי ופעולותיו
הם הנקראי' דרכים ומשה לא ידע את הש"ת הכבוד כמו שאמ'
הראיני כה את כבודך וזה מעולם לא ידע אותו והדרכים לא
כודעו לו אם כן אי זה כח מצא חן בעיני הש"ת אלא אם לא כאמר שהיה
מכר פדקותיו וענוותנותו והנה יסוד תורתינו שהכבודו ליוצ
שו"ש על הכם נבו' ועשיר והוא היה לב לחכמי' ולדון הכביאי'
אם כן אי זה דבר ידע . ואמת בזה כי מדע"ה ידע כל אלה
הכמציאים מתחלתם ועד סופם אבל לא ידעם מבר שהש"ת הדבי'
הש"ת ופעולותיו אבל מבר עצמם כי הכמצאי' ישוערו בב חופני'

לפרוש ממנה · כטע כטיעות וערלתם ערלתם את פריו · קבר
ממנו לא תתגודדו · נלח שערו לא תקיפו · בכה בית ועשית
מעקה · קבע שערים וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך ·
כתבסה בטליתו ועשו להם ציצית · משל לאדם שטבע במים מה
עשה הקב"ה הושיט לו את החבל אמר לו תפוש החבל בידך
ול תניחהו שאם תניחהו אין לך חיים לף כאן אמר הב"ה לישראל
כל זמן שאתם מדובקים במצות אתם חיים שנ' ואתם הדבקים
כיי אלהיכם חיים כלכם היום · התבאר כי בזאת התורה אשר
שם משה יניע האדם אל הדבקות בשם יתי כי בידיעת פרטי
המצות ובעשותם תניע הנשות ליחידים על שיהיו דבקים עם
השם יתי ובעשות התורה והמצות שהיא נקראת אור כראה האור
האמתי שהוא השם יתי וכמ"ש כי עמך מקור חיים באורך נראה
אור כי מצד זאת התורה שהיא אורה של עולם כראה האור
הנפעל לנדיקים לעתיד לבא ולכן מי שרגיל בה ודבק בה כיצא
מפגעים נדולים שהם נדות רבות ורעות אשר מי שיקרה יאמר
עליו שהם בחשך וכיוצא בזה כן מהליכה של לאבדון כי הוא חשך
וצלמות ולא סדרים וחכה להחזות בעולם הזה כאלו יעשב בחשך
ויזכה לו השמש להאיר על הארץ ומאר כן יזכה להיות הוא האור
בעצמו כמ"ש אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה והנה הוא שיהיה
השמן כתית למאור כי היא הכוכה לעלות למעלה ראוי שיהיה
מוכה רעב וצמא ושלא יהיה בעל עדונין כמ"ש ונתן יי"לכם לחם
צר ומים לחץ ולא יכנף עוד את מוריך ונו' הרי שבלימוד התורה
והמצות ראוי שיהיה האדם מוכה רעב וצמא וכל שכן משאר
הדברים לכן אמר כי השמן הטוב להעלות נר תמיד ראוי שיהיה
זך בלא שמרים כדי שיהיה מוכן להאיר תמיד ולכן ראוי שיהיה
כתית והוא רמז לכפה כי זאת הכפיה ראוי שתהיה תמיד לעולם
ויהיה ראוי שתהיה נעדר מכל פחיתו שבעולם והוא שיהיה זך
והשמן ראוי שתהיה כתית מהמקיים ולא יתבהל מהם אם שיהיה
בדעב ובצמא ובחוסר כל אבל יהיה מוכן בכל עת וכבל רגע
להדבק בשם יתעלה כמו שאמ' שויתי יי לנגדי תמיד ונו' מי שזה
דרכו הוא מוכל מכל מנעני הזמן והוא מובטח שלא ירד אחת
ונפשו ונוכו יהיו בשמח תמידית כמ"ש לכן שמח לבי וינל כבודי
שהוא הנפש המשכלת שהוא הנקרא כבוד וגם הגוף יהיה כיוצא
מכל מקריט כמ"ש לף בשרי ישכון לבטח והנה הנפש יתדבק
באור העליון שהם החייט הנמחייט אשר יש בהם מדרגות רבות
כמ"ש תודיעני אורח חיים שובע שמחות ונו' והנה בזכו להעלו'
כי תמיד יבא המלך המשיח שהוא נקרא כי שנאמר ערכתי נר
למשיחי · אמן וכן יהי רצון כריך יי לעולם אמן ואמן :

פרשת כי תשא

הרחיבי נא את נבולך · מי זה מלך הכבוד למה נקרא הקב"ה
מלך הכבוד שהוא חולק כבוד ליריאיו כיצד מלך בשר ודם אין
יושבין על כסאו והקב"ה הושיב את שלמה על כסאו שנאמ' וישב
שלמה על כסא יי למלך מלך בשר ודם אין משתמשין בשרביטו
והקב"ה מסר שרביטו למשה שנא' ויקח משה את מטה האלהים
בידו מלך בשר ודם אין לובשי עטרה שלו והקב"ה עתיד להלביש
עטרה שלו למלך המשיח שנ' ראשו כתם פז וכתיב שתה לראשו
כתם פז אין אפק כי הדברים הראויים לכבוד נשבח יש להם נ'
תארים' אם כלם או למעט שני' או ג' אחם או הנ' ביחד וכשנמנה
כלם ביחד היה הדבר בתכלית העלוי והכבוד ואם ימנה השני'

אם למעט מהכבוד ואם נמנה ג' אחם הוא למעט מהכ' ואלו
הנ' דברי' הם שיהיו נדולים כי הדבר הקטן אין ראוי לו הכבוד ·
ג' שפילו לא היה הדבר נדול ואם היה קטן ויהיה עם זה יש לו
פעולה רבות וסגולות רבות ויקרות כאמר בו שהוא מכובד
בשיהיה הדבר נבחי וכל דבר שהוא מאריך ימים יותר נאמר לו
שיהות לו הכבוד יותר · והנה זה ירמה כי מי שהוא קטן הוא
נכזה בעיני אדם ואלהי' כמ"ש הנה קטן נתתיך בגוי בזוי אתה
מאד ונמ' במקו' אחר אבני' נדולות תבניס יקרות והנה הכבוד
יהות למי שהוא נדול בקומה ולכן אמ' הכהן הנדול מאחיו נדול
בקומה והנה זה ירמה כי הבית הקטן אף שיהיה יפה מאד לא
נאמר זה הבית מכובד שלא לדברי' נדולי' זה ראוי שיהיה רחוב
בדברי' המובדי' ואם יהיה הדבר קטן ככמו' אם יהיו לו סגולות
רבות ופעולות נהי' ממנו ואם לתועלת אדם נאמר שהם יקרות
וזה דבר ירוע בנפשין כמו אבני' יקרי' הערך אע"פ שהם קטנים
מצד שיש להם סגולות כפלאות יאמ' שהם יקרו וכל אלו המבנים
כל עוד שיהיו נדולות הם יקרות ואמם מרובים כפי כמותם ·
התואר השלישי כי הדבר שהוא נבחו או יאריך יותר זמן הם יתי
נכבדים מהדברים השווים ונפסדים ומהדברים אשר לא יאריכו
הלא זמן מועט ולמה שהיו הנשמים הלחי' יאמ' להם הנ'
תנאים שהם נדולים כי רוחב אחד מהם הוא נדול מהארץ ק"ך
פעמי' וכל טוב העולם הזה הוא משפע מהם כמ"ש הכביא כיום
ההוא נאום יי ונו' לעבה את השמי' ונו' והם נשמי' בלתי נפסדי'
והם נבחים ולכן קראם הפילוסוף אלו הנשמים נכבדים למה
שיקבצו אלו הנ' דברי' כי הם נדולי הכמות והם משפיעי' כל טוב
זה העולם והם נבחו' ולמבם זה העולם השפל למה שהו' כמ"ש
בתוך הענולה בערך אל הנרמים הנבחים וכל טוב זה העולם
הוא מושאל ונתון מהעולם העליון והם הגוים ונפסדי' יקרא זה
עולם השפל וכל מה שבתוכו עולם הפחו' והכלה ועולם הבא
כי הכל הבל ונפסד ואין לו קיום אלא נפש האדם לבד כי היא
יקרת הערך למה שהיא דומה לבר אלהין והיא נבחית ויתר
ממנה קדישיות והחכמות על שיעלה לדעת את הש' וכל זה
העולם על סדרו ויתרכו ממנה פעולות המעלה לכן יתארוה
הנכדים לשם כבוד למה שימצא בה אלו הנ' דברי' שהיא נבחית
ויתרכו ממנה פעולו' רבות יקרות ונכבדות ולכן נקרא הנפש
כבוד כמ"ש בעבתך תנחני ואח' כבוד תקחני ל' שהרשעי' הטוב'
שכלית תהיה נמנעת ונמס וזה העולם הם שלווים והשינו
חיל כשיבא הימיתה להם יהיו לשמה כרגע ונפו תמו מן בלהות
ויהיה כל מה שיהיה להם מהטוב נחלום מהקין כי הקין ונקה
נפשו והנה הש' בזה המפיל' בלמם שהוא נדרתם השכלית היא
בזויה לנגד עיניו ולכן תאבב בהפסד הנוף · ואולם הנבי' החכם
תמיד יהיה דבק והש' לוחו כיד ימינו לעזרו וכל ימיו השם יתי
יעזרהו כמ"ש בעבתך תנחני ואח' שלוחו לף תהיה נפשי נפסדת
לחבל נפשי תהיה לקוחה ל מקו' אחר כמו שיקרה לאליהו ולחנוך
עה' אשר נאמ' על יהם לקוחה כי הם לקוחים ממקו' למקום אלא
שהמקום יותר נכבד כמו שאמר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי
בארץ כי הנה הנביא יקח למקו' יותר נכבד ממה שהיה רשאוה
ואפילו שיחות ויכלה הבשר הלב וה שכל ישיב להתחלתו כמ"ש
צור לבבי וחלקי אלהי לעולם כי מכוחתו שם לעולם ועד · ואולם
הרשעים שהם רחוקים מהש' ויחבדו תהיה נכרת הנוף והנפש
ואמ' במקו' אחר למען יזמרך כבוד ונו' שהנפש אשר יכונה בשם
כבוד לעולם יזמר ויודה לש' לעולם ועד ולמה שהשמי' כמו אש'
יאמ' בהם נ' דברי' היו נשא הכבוד ומורי' על נודל מעלת עלת
העלות ונבחת הסבות כמו שאמר השמי' מספרים כבוד אל ונו'

יכפה האדם לעשה הכבוד ונתכ עם ישרל אשר הצרות בעונותיכו
דפקונו רחוי לפרוש כפיכו אל י׳ גדולים וקטנים כי כל ישרל
בכל יום ויום מבקשים תומות העולה לכלו׳ את שמיכו ותכה רחוי
לפרוש כפיכו אל י׳ ולהיות מחכים לישועתו כמו שאמ׳ ואכי ביי׳
אצפה וגו׳ כי בזכות זו המנהג הדרושה לאחכו נזכה לקיות
נחולים כמו שאמר גם את בדם בריתך וגו׳ בלשו׳

פרשת ואתה תצוה

להעלות נר תמיד · רבכן תומרים תומות הקטרת שלא קבלו
תורה שבתבה מתוך החשך עליהם שבתוב תומר כי תגה החשך
יכסה ארץ וגו׳ אבל ישרל שקבלו את התורה לבתי׳ בה ויהי
באמרכם את הקול מתוך החשך עליה׳ בתו׳ ועליך יזרח
י״ו אמ׳ הכ״ה בזכות תורה שעשיתם לפני אכי נוטל את ישרל על
ידי משיח שהוא כמשל לנר לבתיב גם אתמיח קרן לדוד ערכתי
נר למשיחי׳ אין ספק שהדבר השלם אינו בריך לדבר אחר אבל מי
שהוא חסר ואפשר להשלים חסרונו בריך ש אחר שיוציאו מהבת
אל הפעל כדי שיהיה שלם והבה בבית אשר שם תורק אינו בריך
לנר מחון אבל בשבבית תשובה ותפלה בריך לנר ולמה שתתור
היא תור העולם אינה בריכה לזה תאור מי שיש לו תאור בעבמו
כי הטבע לא יעשה דבר לבטלה וכמ״ש זל כי התור תשבלי הבבדלי
אינה בריכי לה כמ״ש כלום אתם רואים כלום אתם נותני׳ כלום
אתם מעידים עדות שקר ואתה מי שבריכי כל אלו הדברי׳ אם
אבר החסרון ומשיג לנו מטבענו כי הבשם בבריאת חסרה מכל
שלמי ונוסף לזה שהיה בזה העולם החשך ויעברו הטורו קנתם
אל קנתם אבר תאותם ודמיונם עד שכ׳ עליהם הענ הקולבים
בחשך ולהשלים זה החסרון בא ה״ש את׳ עם תורתו כמ״ש אמת
י״ברה מאירת עיני׳ והבה קודם הידיע׳ והעדר המעשי׳ להשלי
שלימו׳ הבשם כמצ׳ במין האדם ולכן מי שקבל את התור הבתוב
להשלים כ׳ אלו הדברי׳ רחו תור נדול ואתה הענ הקול הכי׳ בחשך
והם כעדים מכל טוב ישתרו על חסדובם והבה בזכות התורה
יהיר הבשם לעלותה למקומה הטבעי ולזה אמ׳ ויקחו אלין שמן
זית זך אמ׳ הכ״ה למשה לא שתרי בריך לנר אלא בשבילך שתהא
רואה להיכן אתה בבשם ויובא זה בוכח זה המאמ׳ הבכתב וזה
אחד מהבוכו׳ שבתה לחדלין תותבו הכתו׳ מעיד עד בקר להודיע
לבו שמי שהוא בחשך הוא בריך לאור אבל מי שיש לו אור אינו
בריך לו ולכן אמר דוד המלך עליו השלום נר לרנלי דבריך ואור
לנתיבתי׳ כי אור התור׳ הו נר לרנלי להדריכי בדרך ישרה ואור
לנתיבתי׳ כי כמו שאר הולך בחשך בריי נר כן מי שיוצא לשלימו׳
הבשם בריך לאור ולזה אמ״ז אל תאיר דברי תור׳ מאירין אדם
שעוסק בה כמו מי שהוא עומד בחשבה וברי בידו רואה היך לא
נבשל בה למה לפי שהנר בידו בך דברי תור׳ כמ״ש נר לרנלי וגו׳
ומי שאינו יודע דברי תורה מצא עבירה ובבשל בה הקיש פניו
בקרקע לפי שלא היה בידו נר כי דרך רשעים בחשבה וגו׳ הרי
שהתור׳ היא מאירה להדריכי בדרך ישרה ואמ׳ על זה כשבעתי
ואקיימ׳ עד קומו דע כי להי׳ הא׳ מעולה בריך ונבו׳ ומסתבק
ובדיב ובל אחד משאר המעלו׳ בריך הא׳ לקיימם בבפשו אל שני
מיני׳ מהפעולו׳ של פעולות מהות המעלה ואל פעולו׳ מקיימו׳
המעלה הנ׳ כי מי שרוצה להיות חכם בריך שילמד ויעיין בבקר
ובערב ויטרח הרבה בלימודו וינע הדבה יניעות ואלו הפעולו׳
למה שהם פעולות המהות המעלה אינם שלימו׳ ויולידו עצב
בנפש מצד שכי הדברי׳ אשר הם מחון מטבע הא׳ כוחם לרע ולסכלות
עשות הדברי׳ אשר הם מחון מטבע הא׳ יולידו עצב בנפש כי כל

ית׳ יתעצב במה שהו׳ אוהב ואפי׳ שיהיה הא׳ משתוקק שתתוקק
נדול אם אותו הדבר אינו מורנל אינו עצב לאדם בהעשותו אם
בריך עמל והשתדלות נדול · ובעבור שהאדם כוחו אל הרשע
וזה מורנל לעשו׳ עבירות ובריך השתדלות וטורח נדול לעשות
הטובו׳ יתעצב בעשות׳ וכל שבן שימצא מוכני׳ רבי׳ לעשו׳ הטוב
אל׳ להי׳ הא׳ בדיק ובדיב אז מהמעלות בריך קשתדלות נדול
וטורח כמרן זה הוי כלתי אפשר שלא בעצב וינון אבל הא׳ ההוויות
המעלו׳ יצטרך הא׳ לשמר ולקיימם כדי להרניל לפעולו׳ המעלה
וזו יפעלם בקלות והם לו טבעי׳ וזו יפעלם המעולה בשמחה
כמ״ש שמח לבדיק עשות משפט כי כל ה׳ יתעצב במה שהו׳ אוהב
וזאבם אלו הפעולות הטובו׳ כשיפעלם הרשע הם לו למחתה
וזה ומחתה לפועלי און לו ירחה שהבדיק ישמח בעשות הבדקו׳
והרשע ישמח בעשות הדברים בלתי בואתים ויהיה מלת שמחה
מושבת עבמ׳ ולחרת עמה כי הבדי׳ ישמח בעשו׳ הבדקו׳ והרשע
ישמח בעשו׳ הבבלית ולמה שפעולו׳ המהו׳ המעלה הם בעשים
בעבב ובינעה ויש להם מוכנים רבים חייב אדם לזהזי בפשיה
ובריכין שיעשו הדוטים להיות שלמי׳ בדבי׳ ושבועות לקיימם וזה
בשבעתי ולקיימה לשמו׳ משפטי בדקך וזה אמ׳ כי הם קשות
עליו לפעול פעולו׳ המעלה וזה שאמר בעבתי עד מאד י״ חייבי
בדבריך ולהב אמ׳ שאחר התהו׳ המעלה אינו בריך חיזוק ולא
שבוע׳ כי בדבו׳ כי רבה נא י״ ומשפטיך למדני שהם בעצ׳ בבדב
בעבב ולהב אמ׳ כי כל בך היו המעלות קבועו׳ בו שלא
שיהיה בוטה למות שהתור׳ והמצ׳ לא יסורו מפיו שב׳ בפני בבבי
תמיד ותורתך לא שבחתי ואפי׳ שימצאו מעיקי׳ רבי׳ כמ״ש בתבו
רשעים פח לי לא יוכלו להחזירו מדרך הישר וזה ומפקודיך לא
תעיתי ולהב אמ׳ כי כלם הם קיימים בו כלו הם דברים שבאו
לו בירוש ובבלה אשר מ״ה להלפיו בדבר אחר ולזה הם בעשים
בשמח ובשעשוע עד שבלי השתדלו׳ והשתדלות הלב מוטה לעשות
הטובות כאלו הוא מעיין שמתבו יצאו · הרי בתבאר שפעולות
המעלה בין קוד׳ הנייתם בין לאחר הניית׳ בריכי׳ חיזוק כמ״ש חזל
ד׳לבריש בריכי׳ חיזוק ואלו הם תורה ומצות ומעשים טובי׳ לדרך
ארץ זל שיש הפרש בין הפעולו׳ המעולה ובין הפעולו׳
המקיימות לאחר היניה שאלו בעשות בעבב ובטורח נדול ואלו
בעשות בטבע ובלי עמל ובשמחה ובטוב לבב וזהו ההפרש שיש
בין הבדיקים והחסידים ובין הבון הענ הפעולות
המעלה והתור׳ והמצות ואלו ב״ב אלו שאלו יפעלום בעבב וינון
ואו בשמח׳ ויש הפרש בין ב׳ אלו הפעולו׳ כהפרש האור מן החשך
ולכן נות׳ תורתינו הקדוש לעשו׳ הדברי׳ בתמידו׳ כמ״ש להלי׳ נר
תמיד לא תמיד תוקד על המזבח לא תכבה את קובבי לחמי
לפני תשימו תמיד תוקד על המזבח לא תכבה את קובבי לחמי
תמיד כל ימי׳ אשר תמיד תוקד על המזבח לא תכבה את קובבי לחמי
כדי שיהיה הא׳ לעולם עם היות בחשך שיהי׳ כלו אור וזה האור
העליון לא יניע הא׳ אלינו לא בזחת התור׳ שהיא מאירת עינים
כי אי אפשר לאדם בכל עת להחיות ולהיות בטל ממנה כמ״ש חזל
י״ אפשר למען נדקו וגו׳ על דבר ודבר נתן הב״ה מטה לישרל
יפה לאדם לחרוש מוה לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו · לזרוע
מוה לא תזרע כרמך כלאים · לקטר ושכחת עומר בשדה לא
תשוב לקחתו · לתרום תרומות ומעשרות שבת׳ תרומו׳ תרומה·
ללום מרחשית עריסותיכם חלה · חוכל לברך על המזון שבאמ׳
ואכלת ושבעת וברכת · לנוז נתנו רחשית נז בחבך · ילדה יתן
הבכור לבהן · שחטה ונתן לבהן הזרוע והלחיים והקיבה ·
יצא לדרך כי יקרה קן צפור לפניך שלח תשלח · שחט חיה ועוף
ושפך את דמו וכסהו בעפר · ללבוש לא תלבש שעטנז · בולד לא
בן חייב למול אותו ולבדותו וללמדו תורה · בת ליש לשה בריך

קטנות פורשים כנפיהם שמה שלמעלה מהם ונאמנים זה העולם
השפל ית' רואי שיקרא בשם כרובי' ית' משאר הנמנעי' שלמעלה
מהם והנה כלם יצטרכו למציאותם אל מה שלמעלה מהם וכל
אחד מקנמצאי' אשר למטה מנגלן קיום יצטרך אל חבירו כי כני
הארץ אל כני השמים וכני השמים אל כני האויר וכני האויר אל
הקש וכל אלה מתמוכבין יצטרכו קנתם אל קנתם וכל שכן האדם
כי האדם מדיבי בטבע אי אפשר שיהיה לו קיום קנת מבלעדי
קנת כמו שהתבאר זה בחכמה הטבעית ואחרי שיהיו כלם
מכווני אל מה שלמעלה מהם כי תכלית הקודות כדי שיגיעו
המורכבי' ותכלית המורכבים הדוממים כדי שיהיו הבעלי נפש
שהם הנמחים והנמחים תכליתם כדי שיהיו הבעלי חיים והבעל
חי כדי שיהיה המדבר והאדם המדבר תכליתו כדי שיהיה חי
משכיל יודע וחכם ונדיק ועני והחכם והנדיק תכליתם כדי
שיהיה נביא מתדבק אל המלאכי ויעלה אל זאת המדרגה והנביא
כדי שיהיה מלאך ומלאכי מתדבקי' קנתם עם קנתם עד העלה
האחת שהיא כל הנמצאות העליונים והשפלים כלם פורשים כנפים
למעלה בשני תוכפי' הקופן הא' כי מציאותם הוא להם אל מנך
מה שלמעלה מהם והקופן הב' שתכלית כלם ומגמתם להדמות
לשם הנכבד וזו התשוקה ימנה טבעית לכל הדברים והנה כלם
פורשי כנפי למעלה ונאמנם למה שהיה מן האדם ימנה בו היכר
הרע שהוא מוכן גדול לעלות אל למעלה כי בעבורו ומבדו רוב
העולם הולכי לאבדון וידרי לתחתית שאול מבל שכל אדם יברח
מהטו' ומעבור השי' ויתדבק ברע להמשך אחר התשוקה הנשמיית
ואחר התשוקות הדמיוניות אלו השני דברי שם מפתי' לאדם עד
שבעבורם יפסיד הכל אלו הב' העולמות ובדי להסיר לנו קהל
עדת ישרל מדיבק של ניהנם זה זאת המדה הנכבדת שהיא
מדות מילה כי בעבורה נעלה מדיבק של ניהנם כ"ש השלמי לכן
[illegible] נפשה
[illegible] לי חק
[illegible] רית
ויעמידה ליעקב לחק ליסר ברית עולם זו מילה שהיא כמולים
יורדים לניהנם אשר הכונה בזה כי בהשלכת הקומתיות ובקשת
המטוע וקיחקת התחתונה נשמיני יבול הכל מהסבות הממיקות
בשני עולמות ואמרו ב"ב חביבה מילה שנשבע הב"ה לאברהם שכל
מי שהוא מהול שלא ירד לניהנם שנ' כיום ההוא כרות יי' את אברם
ברית והנה רמז זה כי עיקר התחתונות והשלכת הדברים
הממותרים הוא מכל אותנו מדיבק של ניהנם וזה' זאת המדה
הנו זוכים קהל עדת ישרל להרחו את פני י' כמ"ש זה האחר
המכונה לאבריהם המלך והוא אומ' אין ערל עומד לפני לעתיד
לבא הרי כתבתי שבמדה הזו הנו זוכי לעלות מדיב של ניהנם
ולהדבק אל השם הנכבד והיה זה כי המילה ירמוז לב' ענייני
כללי' הא' להרחיק תעבוב הממשש אשר הוא חרפ' לנו והוא החוש
אשר לויבי השם יתעסקו בו תמיד ובעבו' חסרו זה האבר יחוייב
האדם שירוחק מהתחו' המשגל ובשירוחק מזאת התחו' יחוייב
שירוחק משאר התחו' והטעם הב' יש בזה הות קיומן שהנו
עבדים לאל ית' ולכן כעשה החות בבשרנו וכאלו הוא אור על
מציאו' הש' ומעלת זאת המדה כאמ' לאברה' אבינו התהלך לפני
והיה תמי' אשר הנה בזה שלא יחשוב חושב כי בעבו' חסרון זאת
האבר יהיה האל ש"ש ויוכה להתהלך בארץ החיים וה"ש התהלך
לפני והיה תמים רמז למה שאמר והנה מעלת זאת המדה על
כל המצו' היא מבואר למה שהמצו' הש' תלוי' בארץ' והש' חובת
הגוף והש התלוי' בכל מקו' כי רבי' מהמצו' הש בארץ כמו שבת
ותפלה ותפילין ומזוזה וציצית ושלוח הקן וכיוצא בו כי אלו הש
בכל מקום ובכל עניין בין בארץ בין בחו"ל והנה זאת המדה היא
בכל מקו' המצות שהש בכל מקו' יפלקו לה' לתלקים מהם תגלויות

ומקום ז' מציות כי מצות מעקה הוא על מי שיש לו בית ונם אבל
מי שהוא יושב באהלים אינו מצוה לעשו' מעקה וכן לבוש ציצית
מצוה על הלבוש שיש לו ד' כנפים אבל מי שאין לו ד' כנפים אינו
מחוייב על מצות ציצית ומזוז' ב"ב היא מצוה תגלית כי מי שיש
לו בית ופתח הרחוי למזוזה חייב במזוז וכן אינו חייב במעטרו'
ולא בבכורו' מי שאין לו ארץ חטה ושעורה אבל זו המצוה אינה
תלויה בתנאי אבל יחוייב לאדם להיות כימול כל ימי חייו ונם כי
קנת מהמצות הם זמניות כמו מצות תפילין וציצית וק"ש תפילין
יומם ולא לילות וציצית ב"כ ותפילין לא שבתות ולא יו"ט לדברי
הכל והנה זאת המצוה אינה זמנית כי היא כוללת בכל מקום
ובכל זמן והנה המצות אשר אנו חייבי לשמור בלי תנאי אין אנו
מצווים על הקטני עד שיהיו בן י"ג שנה ויום א' וזו המצוה יכולו
לקטנים ולגדולים כמ"ש המול לכם כל זכר לדורותיכ' מבן שמנת
ימים אב' ובן שמונת ימים המול לכם כל זכר אל"ו זו המצוה היא
כוללת בכל מקום ובכל זמן ובכל ענין ובעבו' שהיא כוללת לכל
זה"ז לאל שיפרוש ממנה בשום זמן ובשום מקו' תמיד במדרש
אמר יתירה חביב הב"ה את ישרל שהקיפן במצות פתילין
בראשיהן ותפילין בזרועותיהן ומזוזה בפתחיהם ואמרע ציצית
בבגדיהם ועליה אמ' דוד שבע ביום הללתיך וכשנכנס דוד לבית
המרחץ אמ' אוי לי שאני ערום מן המצות נסתבל במילה ואמר
למטה על השמיכית שהיא מילה שביתב' בשמיכית הרי נתבאר
כללותה והיא יקרת הערך והיא גדולה ממצות שבת כמ"ש גדולה
מילה שדוחה את השבת מי כדאה לפני מי קטון כדאה מכני גדול
ולכן בתגריסם המלך כשרואה גדול מעלת זו המצוה אמר אחר
שהיא חביב והיא יקרת הערך למה לא ניתנה בשרת הדבריות
כי רואי בישראי המצות שיהיו כתובות בלוחו הבריות והשיבו לו על
זאת השאלה כי מי שבא לקבל זו התור' רואי שיהיה בן י"ג שנה ויום אח'
שיהיו חייב במצוה מן המצות אלא אם יהיה בן י"ג שנה ויום אח'
ואמר זו המצוה רואי שיהיה מעת שנולד הולד ולכן קדם הדבור
הנ' וגם כי כבר הזהיר עליה בזוהרו והיה אם שמוע תשמעו
בקולי ושמרתם את בריתי בריתי זו ברית מילה והשיבו גם כן
תשובה ב' למה אמרו רואי שיבא לפני הש' ערל ונאמ' ולא אשר
הוא בעל מדות מגונו אבל רואי שיהיה האל בשמר מאשר אנא
אל תנשו ל אשר. ולכן אין רואי שתקיים זאת המצוה כתוכה כי
הדבריות אבל שיקדם אליה בזמן ובזאת המצוה יזכה האל לחיי
העולם הבא והנה הילודים אשר הם כעדרים מכל טוב הנ יזכו
לחזות בנועם יי' ולכן התחלנו בזה הפסוק למה שבזה היום
המקודש הנו עושים זה חות ברית להגיל זרע קדש מליבי של
ניהנם כמ"ש אתרנו משתוק למען בריתי אשר שם בבשרכו ולכן
כתו' הכרובים שהם הבעלי' הקטני רבים אחות תרנו של נער
והנה ברית קדש הנו פורשים כנפים למעלה ונם כן רואי שב"כ
הכרובי' אשר הם אים ואשה רואי שיהיו פניהם זה בנגד זה לעשו'
כל אחד רצון חבירו ויהיה כוונתו לשום שמי' ויהיו פורשי כנפיה'
למעלה אל התורה ואל המצוה יהי פני הכרובים כי בזה ינעימו
למעלה נדולה ויהיו כמלאכי עליון פורשי כנפים למעלה והנה
בזה יתעלו כל הנמנאים מקטנם ועד נדולם רואי שיהיה להם
מנמת פניהם להדמות ליוצרם וכל שכן מאחנו קהל עדת ישרל
רואי לנו שנפרוש מהבלי העולם ונרחה לעלות למעלה כי תורת
חיים למעלה למשכיל ונו' אשר יראה בזה כי יש דרך יש לפני
איש לעלות אל מעלה נבוהה והנה תפילה שלא יהיה עוד מעלה
אליה שלא ירד בתחתית שאול הוא מעלה נדולה כל שכן מי
שיזכה לעלות למעלה נדולה יש לו כנפים לעלות אל עלת
העלות ומסת הסבות כל שכן להיות לנו קהל עדת ישרל זו
התורה התמימה אשר היא משיבת נפש אל מקומה הטבעי ונה

ש מלאך משותף כמו שביאר הרב תמוך והכא הש"ז הוא מחדש
כל יום ויום זה המניעו"ן והם הוא לא ימצא ק"ו ג"ש דבר להמצאו
וכלם יעדרו ולכן כלם נריכי לאדון הכל והב"ה הוא מיהו נריך
לדבר אחר כמ"ש להיות אשר המניעו"ן בעבור שעמו לא
בעבור זולתו וכל המצאתי במצאו בעבורו וכ"ש הכוכבים
הם עלולי ממנו ולא שיהיו הם בפעל ומשכילי' ואין להם חפרון
כל עם כל זה הם בני חלים והם נריכים בקיומם אל יי' אל עליון
לכן ראוי מקדשי"ו שלא בקדושה אחת והוא שהוא עלה להם והוא
היהו עלול לדבר כלל והם תלוים במאמרו וברצונו ולכן ויקדשו
בקדוש אחת והולם הגלגלי' למה שהם נשמי' כפתים והם בכח על
התנועה מקומית בכל יום ויום הם מקדשי' בשתי קדושות והם
עלולי' והוא יתעלה היהו עלול והם נשמים ולכן ישנם הכח והוא
יתעלה בכדל והיהו מתערב עם ההילי כלל ולכן הוא בכדל מהם
בשתי קדושו' והולם עולם ההויה והתפסד למה שהם במצאים
עלולי' ונשמי' הויים ומצאי' ונפסדי' מתערב בהם הכחניות אל"
הוא בכדל מהם בג' קדושו' כי הוא היהו עלול כמו הם והיהו נשם
גם כן כמו הם והיהו בזו כח על התפסד לבל הוא נבחי בעצמו
והדברי' אשר בכחן כלם הם עלולי' נשמי' והויי' ונפסדי' ולכן הוא
יתעלה מתקדש מהם ובכדל בג' קדושות אלו והכא כלם נריכים
לדבון העולמים כמ"ש והכא אמר דוד עליו השלו' לרמוז על שכל
הדברי' מקטנם ועד גדולם כלם נריכי' לאדון הכל וכלם פורשים
שיו כפיה להשתחוו"ת לו כדי שימצ"ם הקיום והעמידה והחיות
והמניעו"ן והכא אמ' אחר שהם כל המצאתי אמ' כלם אליך ישברון
לתת להם מכלם בעתו יר' כי כל המצאתי ישאו עיניהם למרו' ויקוו
אל השם הנכבד כדי שיתן להם הקיום כי כל דבר הנותן קיום
יכונה השם מכילה כמו שביאר הרב המורה פל' בשתוף מכילה
והכא כלם מקוים לישועת השם ליתן להם די נרכם כמ"ש תתן
להם ילקטון תפתח ידך ישבעון טוב והא' אמ' שאלו ק' יסתיר
השם פניו מהם אפי' כהרף עין כלם יבהלו והוא יעמו ולכן אמ'
תסתיר פניך יבהלון כי הם במצאי' בכלן מרגו' בנו וברשם בהם
צורת אל"ה בעמד המרכו' בכתם לו יאמ' צורת' בהם והם בעלי
יעדרו כל העניו הנרשמו' במרכ' וכן השם הם יסתיר פניו ממנו
אפי' כהרף עין כל הדברי' יאבדו והכא בקצת המצאתו אשר ה"ש
מכלתי הסתרת פניו מהם כי הם בלתי מקבלים השפע לעולם
לבל יש להם כח ויכולת לעמוד לפניו לשרתו עד עת מיוחד
וכשיעבו' העת אין בהם כח ויכולת לעמוד לפניו ונסתרי ממנו
ולכן תוקף רוחם יגועון ול עפרם ישובו והם יבוא הענת שיוכ
השם דברו והם של הנשמים המתנועעים כי כשיתנועעו יבשלו
לעומתם המופני' ומחדש בכל יום טובו בהברתו מעשה בראשית
ומחדש פני אדמ' ואע"פ שאלו הדברי' יתהוו ויפסדו פעמי' רבו
כבוד השי' ועצמותו לעולם הוא עומד על מוכן לחד ואם קרה
לדברים שוו לו מכל עצמו לבל שאין כח בדברים לקבל
השפע ממנו ולזה יהי כבוד יי' לעולם כי מכל הש"ז לא יבוא התפסד
כלל כי אם מכל הדברי' ואומ' ישמח יי' במעשיו רצה בזה כי הש"
ישמח מכל ההויה כי זהו מעשה יי' לבל התפסד היהו מכלו ולכן
לא ישמח בו אלו יהיה כוונת יהי כבוד יי' לעולם כי אע"פ שהדברי'
יפסדו ודור הולך ודור בא הולך ויחיה ויעמו במקומו ולכן
יהי כבוד יי' לעולם כי כל המצאתי כמצאו בתמידו' ולכן ישמח יי'
במעשיו לא מכל התפסד כמ"ש כי יי' ש' רחו' וחנון ונחם על הרעה
והכא כבר התבא' שכל המצאתי מקטנם ועד גדולם הם פורשי
כפי' למעלה והם כבדי' קטנו הבריכי' להחיות שעיניהם תלויות
למנדל אות' ולכן התחלנו בתחלת דרושנו בזה התפסו שהוא והיה
הכוונה פורשי כפי' למעלה והכא המלאכי' נקראו כרובי' ולא הוו' ונפסדי' הם אף שבדברי
הגרמי' השמימיי' נקראו כרובי' ולא הוו' ונפסדי' הם אף שבדברי

הגבוהי' לא נקראו כרובי' הם יותר רחויים להיות נקראי' כרובים
יותר ממה של מעלה מהם והכא המלאכי' נקראו כרובי' לפי מה
שמ' הרב המור כי טוב הבה בכרובי להודו על מניעו' המלאכי'
אשר ג"ש היות הכוונה מכלעדיהם והוא עיקר שכל התור' תלויה
בזו ולכן היו על הארון על קנות הכפורת ומהכם היו נותת לדם
להורו' כי עצמות' היהו אלא נותר שכלית ומהכם היו שכי להודיע
כי יש בהם ריבוי כי היכם כמו הכל כי אדון הכל לא יתרבה כי
אין לו שכי' ומהכ' היו על נותת זכר ונקב כמ"ש במדבר במסכת
יומ' כשהכניסו גוי בהיכל ראו הכרובי' בנותת אדם ונקבה ממי
שהוכ' מהם יש זמה בביתו הדא הוא דכתי' ראתה גוי בתו מקדש
אשר נתת לו יבואו בקהל לך כל עמך כאנחני כמו בזה אמ' מכ'
דכרים כי מלאכי השרת בהם ריבוי וחלוף לבל היהו חלוף תמרי
שיהיו מתחלפי' בהיש ולבל חלוף מעלה ועלול כי הוא היהו סבת
הקשה כמ"ש לזאת יקרא לשה כי אלי' וקח זאת ונם כי כל יוצ
זולת יוצ' ברחשית יש לו רבוי מה כי כל אח' מהמכלי הגבוהי' הוא
עלה ועלול ומכל שהוא עלול הוא במדרגת הש"ז ומכל שהוא עלה
במדרגת הש"ז והם בזה הכל במדרגת זכר ונקבה ולכן אמרו
בחדש תנא עולי ויורדי עולי כשמסתכלין בדקיוקו של מעלה
ויורדין כשמסתכלין בדקיוקו של מטה כמו בזה כי יש להם שתי
בחינות ולכן הם עולים ויורדי' ולכן היו במדרגת הזכר והנקבה
ואמרו פורשי כנפי למעלה כי אע"פ שהם משפיעי' מה שלמטה
מהם הו' בעבור הדמות' ליוצ' הכל לא שהם מכווני' בעבור התחתון
כי יהיה מה שלמט' יות' ככבר ממנו לבל הם פועלי' עלות למה
שלמט' מהם לשמוע בקול דברו כמ"ש ולהדמו' ליוצ' הכל והוא' לבל
הכפורת יהיו פני הכרובי' כי אף שהם משפיעים ופועלים במה
שלמט' מהם תכלית' ועצמות' היהו אלא בעבו' הידיעה שלהם ז"ש
ש הכפור' יהיו פני הכרובי' כי אח' שהם משפיעי' השפע תכלית'
ועצמות' היהו אלא בעבו' הנותת שהוא עצמם הכח כבר התבאר
מהו הנרמה בכרובי' ושיהיו על זה התוא' כמ"ש והכא הגלגלים
נקראו כרובי' זה נרמה במרא' יחזקאל כמרו וירומו הכרובים
מעל הארץ היא החיה אשר רא'תי על נהר כבר ובלבת הכרובי'
ילכו האופנים והכא כלם יקראו על שם הזה להודות על שהם
רכובי' מהמניעי' להם כמו שביאר הרב המורה כי כרובי' בהפיך
תואתי' רכובי' בנהר כבר רכב ונאמנם נקרא בזה השם להורו' על
שמניעם הוא נבדל מהם במין כמו שהרוכב הוא נבדל מהסוס
כן המניעים שהם השכלי' הנבדלים הם נבדלי' מהגלגלי' במהות
ובטבע וכמו שהרוכב היהו כח מעורב עם הדב' אשר הוא רוכב
עליו כן המניעים לגלגלים הם נבדלים שאין בהם כח וכמו
שהרוכב יש לו שלטנות על הנרכב והולך סוסו ומרכבו לא אשר
יהיה שמה הרוח ללכת כן הש' והשכלים הנבדלי' יניעו הגלגלים
לא אשר ירצו שם שמה הרוח כמו ש' לא אשר יהיה שמה הרוח
ילכו והש' היהו כח בגוף ולא גם כן שאר השכלים לבל יהיהו זה
המניעות לא אשר יהיה שם כוונת השם שיהיה ולכן הוא נקרא
שדי שהוא שודד מערכות השמים ועל אלו הלופנים נקראו
הגלגלים כרובים ואם כלם מתנועעים והם חיים ומשכילים
ומאמם כוונתם בתנועתם כדי להדמות אל השם הנכבד כי
לוים מכווני בעבור התחתון כי יהיה שקר שיהיה הנכבד
בעבור הפחות והנשמים הגדולים בעבור הקטנים והמחיים
בעבור החשוכי והנצחי בעבור החיים והנפסדי והחי בעצמותו
בעבור הדומים אל החי בזולתו ולכן אמ' יחזקאל הנביא שכוונת
אלה הגלגלים הוא להדמות ליוצר הכל כמו שאמר ונביטם
ונכפיהם פרודות מלמעלה ולכן נקראו אלו הגלגלים כרובי' אם
לרוב שהם כרובים מהמניעים כמו שביארנו ואם כי למניעותם
יצטרכו למה שלמעלה מהם וכל אחד מהנמצאים והם כבריות

שאם תתן עשרה מה שלמעלה ממנה יהיו מכוונים שלי
ויורד למטה שכיוצא בתוכחה למטה מה למעלה שרפי׳ עומדים
לך למטה עני שיש עומדים מה למעלה כרובים לך למטה
כרובים רמז בזה כי כשאמר משה ועשו לי מקדש הציור הלזה
אשר הראיתה היה קשה ונמצא מכזיב למה שהדבר החמיר לו
ידמה להדבר הלזה לומר לו שיעשה דמותו בזה הש״ית כי העולם
תמוה הוא דומה לעולם המושכל וכמו שהאל הוא דומה לעולם
כלו וים לו דמו לכל אחד מהדברים כן היה במקדש שלו שיתחלפו
הדברים כי הלו כעשים במלאכה והלו כעשי בשבע ובציור הלזי
ואעפ״כ הם מתדמים כי המלאכה תדמה לטבע . והורה לנו
מזה המאמר הכבוד שאפי׳ שהדברי העליוני הם שכל וכלם יש
להם השגה נבדלת ופשוט ועם כל זה הם מחולפי הטבעי כי לא
יאמר למעלה ב׳ דברים ממין ג׳ לכל כמו שהשמש אין לו דומה
כן כל ג׳ מהשכלי הנבדלי ולכן היו מתחלפי כמין וגם אם ירוקה
אם שחור אם לבנה אם אדומה והורה לנו ב״כ שהמשכן והמקדש
דמות הם של מעלה אלא שהם מתחלפים שהוא ציור שכלי
והב׳ נופכי נ׳התבאר כי להיותו מתדמה לציור העליון הש״ית
מצרה שכיוצא בתוכו והנה התבאר מזה שהש״י מבקש מכל דבר
כפי כחו וכשפורע להם שכר כותן להם כפי כחו ועל זה כתיב
בן ש יעניב בכחו ומי כמוהו מורה ובתיב שדי לא מצאנוהו שניח
כח מקום קראי הדדי ש״ת כשהוא נותן שכר לישראל נותן להם כפי
כחו וכשהוא מבקש מהם מינו מבקש מהם ש״ת כפי כחם כשבקש
לעשו׳ את המשכן ג׳ואת המשכן תעשה עשר יריעו׳ לכן כתו׳
שדי לא מצאנוהו שניח כח וכשהוא נותן לישראל כפי כחו עתיד
הש״ה לעשו׳ לכל נדיק וכדיק חוסה מעבני כבודו שב׳ וברית י״ על
מכון הר ציון וגו׳ וכן כשבקש להעלו׳ כר בקש כפי כחן שב׳ להעלו׳
כר תתיך כר ג׳ וכן בכל דבר ודבר שהוא ממנו כפי כחנו ומחזיר
לנו הגמול כפי כחו הורה לנו בזה מעלה נכבד׳ והוא כשיתחבר
כ׳אחד ג׳ גדול המעלה ג׳קטן השיעור הקטן ראוי שישתעבד
כפי כחו והגדול ראוי שישיב גמולו כפי מעלת הגדול לא כפי
מעלת הקטן וזהו סבת זה הממאר והוא תועלת נכבד בקבוץ
המדיניו נפ ישים תשוקה בלב האחד׳ על עבודת הבורא שהוא
הסחורה היותר מועילה ואעפ״ש שהאל ב״ש הוא מתעסק
במחוייב ממנו לפי טבעו לא לפי צורך האל ולתועלתו ולזה בחו
בתורה רבות אין צריך לזכרם זה כשלם מה שהיתה כוונת אלו
המאמרים היקרים מזהב ומפז .

עוד לפרשת תרומה

הכרובי׳ פורשי כנפי׳ למעלה . שלח מגריפים המלך את ר׳ שעזר
וכי מאחר שהש״ה מחבב את המילה למה לא כיתנה בי׳ הדברות
אמר לו כבר הזהיר עליה שנא׳ עתה אם שמוע תשמעו בקולי
ושמרתם את בריתי זו בריית מילה ועוד אמ׳ הש״ה אין עוד מלבדו ד עו ועוד
לפני לעיתי ל לבא שנא׳ עורי עורי לבשי עזך ציון לבשי בגדי תפארתך
ירושלם עיר הקדש כי לא יוסיף יבא עוד ערל וטמ׳ אין סמך
שהמאמרים יחלקו לג׳חלקים . חלק המאמרים שכל שלמותם המצוה
עמם ואין בהם בחינות כלל לדבר מה ואינם חסרים מהשלמת
הראוי להמצוה בה כי אין להם חסרון כלל והם מלאכי עליון ה
העומדי׳ לפני מדון כל הארץ כי הם שכל בפעל ואינם מעורבים
בהיולי ולכן אין בהם בחינות כלל לדבר וחסרון והעדר כל אבל
הם כמאמרי׳ שאחר שנתחדשו לו יאמר להם כח על הפסקד אבל
הם נשמי׳ כאחיי ל׳ל שנשמותם אחר שיתהוו לו יאמר להם כח על
הפסקד וישמור אחר בן בכח היהי׳ כמו הדברי׳ אשר לפנינו והם
הדברי׳ היהוי׳ ונפסקדי׳ הכמאמרים תחת גנגל היות כי עצמות כל
הדברי׳ היום יאמרו אחר שלא היו כמאמרי׳ הש״פים מהשכים ואחר
יעדיו בהכרח כי כל הוה בפסד ואחר יתהוו ואחר יפסדו וזה
כראובן ושמעון וזולת אלו אשי מיכי בח הם כמאמרי׳ בזה היו לא היו
ואחר התהוו עצמיה׳ ואחר כמשכי׳ מהם וכל הפעליותיה׳
ופעולותיה׳ ואחר יפסדו והם מעורבי׳ מעוותי׳ אשר התיקון אל
כמ״ש שאי מעוו׳ לא יוכל לתקו׳ ונו׳ והנה כל אלה הכמאמרי׳ מקטע
ועד גדולם מהשכל אשר הוא שר הפני׳ והוא העליון עד הפחות
שבכמאמרי׳ כלם יצטרכו למציאות ולקיום לאדון הכל אם הוא עלת
העלו׳ והנה כלם הם כבריו׳ קטנו׳ אשר בריכו לקיומם לאחיהם אשר
ירחם עליה׳ ולכן עיניהם תלוי׳ לאחיהם וכן כל הכמאמרי׳ אם כבנים
שהם השכלי הנבדלי הכאמ׳ בהם הבו לי׳ בני שים כלם פורשים
כנפיהם לאדון הכל לתת להם קיום ומציאו׳ כי אין לה׳ קיו׳ והעמד
ומציאו׳ של מפלת מעלתו ומציאותו והוא הנותן להם המציאות
הם כעבדי׳ הם הנרמי׳ השמימי׳ אשר תחתיהם כי הם בריכי לקיו׳
עצמות ש השכלי הנבדלי ולא לאדון הכל ולא הם פורשי כנפיהם
כעבדי׳ ש רבון העולמי כדי שיתמידו מציאות ויאמר בם השלמו׳
אשר רוחי שיאמר להם והנה הוין הנ׳ מהכמאמרים הם בריכי
למציאות ש הגנגלי ולשכלי ולאדון הכל כי כלם משפיעי׳ לה׳ שפע
הברוך למציאות ולכן היו שלח לעולם כעיני עבדי׳ ש יד אדוניהם
כעיני שפחה ש יד גבירתה ועל זו הכמאמרי׳ כלם אמר דוד נרכו
י״ מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ירא׳ שהשכלי
הנבדלי׳ הם שהם בפעל לעולם ואין בהם כחניו׳ ואין להם הסרון
הנה לבל הם נוכרים עליהם והם לעולם מספיעי׳ שפע על אשר
תחתיהן וזה להם מבל אשר הם משועבדי׳ לשמו׳ בקול דברו אשר
היו השנה השכלי והנה המשפיעים לעולם מבל השפע הנמצא
לה׳ מאת אדון הכל ולכן היו פורשי כנפיה׳ למעלה לעשו׳ מצותו
ואחר זה אמ׳ ברכו י״ כל גבאיו משרתיו עושי רצונו אשר רמז על
עולם הגנגלי שעיניהם תלוי׳ לאדון הכל והם משרתי׳ לו כעבדים
וכלם רוכים לעשו׳ רצון אדניהם שבשמי׳ פורשי כנפיה׳ לעשו׳ רצונו
ומאמ׳ ואחר כן רמז על המעלה הנ׳והיא זה העולם השפל ואמר
ברכו י״ כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו ולמה שהנפש האנושי
היא מין לבד מכל שאר הכמאמרי׳ כי יתער עם זה האומ׳ החשוך
אמ׳ עליה שתברך את השם הנכבד ויהיו יודיה פרושות למעלה
כמ״ש נשא לבביכו אל כפים ש ל בשמי׳ ואל׳ שתברך שים הנה נ
מיכי כמאמרי׳ . הטין הא׳ שהוא כמאמ לעולם בפעל ואין להם הסרון
כלל ולכן היו בשמחה תמידית כי החסרון הוא אשר יעציב את
האנשי׳ ומין אחר מהכמאמרי׳ אשר הם בפעל בעצמ׳ בבחינו׳ והיא
התנועה המקומי׳ . ומין ג׳ מהכמאמרי׳ אשר כלם הם כמאמרי׳ בכח
הנמו׳ עצמיה׳ ומקריה׳ הכמשכי להם וכלם עיניהם תלוי׳ הכל והם
משבחין ומפארין לאדון הכל ומנמ׳ פניהם להשתחוו׳ למעלתו הם
כבני׳ הם כעבדי׳ ולזה יאמרו השלמי׳ ל בכל יום ויום ברוך הש״ה
כת של מלאכי השרת כת ג׳ אומר׳ קדוש וכת ג׳ אומר׳ קדוש קדוש
כת ג׳ אומר׳ קדוש קדוש קדוש י״ צבאו׳ רמז בזה המאמ׳ הנכבד כי

ממנו והייתי למרמס לכל העמים ונשארנו שוממים ועזובים מכל טוב ואבדה חכמת חכמיהם וגו׳ והנמחים בתוכתיהם הם הנשים שהם רשעים וכסכלי ובעלי זדון ובעלי מרמות ואין להם מי שיכיח אותם ולא מי שילמד להם מדוע עושה ככה וישאר עם יי שוממים מכל טוב על רוב עוכייה ועל רוב חטאתיה ועל רוב פשעיה ונמקו שהיה כרס חמד כתפך לסורי הנפן בכריה וכן בֵּ במקום שהיה השי מסגיח כנו כרועה עדרו אשר תיכו רועה לאיש אשר לעדרו המיוחד שישגיח השגחה כפלאה בזרועו יקבץ טלאים וגו׳ למה שהיה המקדש לשמות כל העולם כי ימצא כל העולם בו לא תהוה עולם קטן וכמו שהאל׳ עולם קטן והשי משל׳ שכיוצא בו בשהיה בתכלית השלימו׳ כמו כן ישרה שכינת השי במקדש מזה הנה ולכן רמזי שיעשה המקדש בדקדוק גדול ובתבונה מיוסדת ויהיו בה כל הדברים משוערים ולכן אמר מרחה אותך וגו׳ ולמה שהיה השי שוכן שכינתו בזה הבית רמזי שיהיה מכל ישראל כדי שיזכו כלם להשרות שכינתו בו ושיהיה הכבוד אשר יעשה בתוכו לא בחוכם ולא בהפרש ושיהיו עשריים ועניי׳ כל אחד יתן כפי נדבת לבו אשר לזהב זהב ואשר לכסף כסף ואשר לנחשת נחשת ומי שאין לו אחד מאלו יתן מן הבא בידו תכלת וארגמן וגו׳ ועורות תילים וגו׳ בתוכן שיזכו כלם עשיריים ועניים ישים כל אחד כפי מדרגתו ושיעשו מקדש כדי שישכון שכינת השי בתוכו ולא בחוכם ויהיה הכבוד לבניו והכניס אל האהל זו עטרת גדולה ותפארת גדול ומה שהיה הוא שיהיה ענין שיהיה הר בית יי׳ בראש ההרים ונאמר בתוכן כי מציון תצא תורה וגו׳ והכרים השומשמה יקרא כרס חמד והנאון הפרוכת ישוב נתחלה להיות השי רועה ומי שנקרא בניו יקראו בניו ועם יי׳ תוכיר בלאו׳

אחר לויקחו לי תרומה

משכן תעשה עשר יריעות ׳ רבן שמעון אומר שלשה דברים נתחתו משה מפי הקב״ה וכרתם ולהלן בשאמר לו ועשו לי מקדש אמר משה מפי הקב״ה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אמר לו לא כשאתה עושה לשמי אלא עשרים כרסים ועשרים בנסין ואחד במערב ואוריד שלי ואשכון בתוכך וכשאל׳ את קרבני לחמי לאישי כבשי עתם לאחוריו אמר להם לכי מפיכם כל בהמה ועופות שבעולם הן נתנם עולה אחת אמר לו לא כשאתה סובר שלא הכבש האחד יעשה בקרבנו וכשאמר לו ונתנו לוים כופר נפשו אמר מי יוכל לתת כופר נפשו והכתיב ויקר פדיון נפשם ׳ לכך הוא אומר מי לא מצאנוהו שניתן בין הקב״ה בין בטרחות עם ישראל ושמע משה כן אמר לפני העם שככה לו לפני העם שיי׳ שלים יתר ידוע הוא כי רבי מהשלמיות התרשל האדם להשגיח מפני מה אפשר להשגיח על אחת מהם ולכן יאמרו במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור ולזה יאמרו רבים מהחכמים שהתדלות על החכמה ובפרט החכמה השלית למה שהי אפשר להשגיח על אמיתתו׳ יש בה סכנה עמומו׳ וזה אין רמזי להעשותו אל רמזי לכל איש ואיש לבקש ולהשיג מה שנצטוו להשיג והשל׳ מפני שיהיה אפשר בערך אדם אחר להשיגו יעזבה כ״ש הוא במקו׳ בחק זולתו ועל זה אמר שלמה עה תלות על תמיתנו כי מלאו ידיו לעשו׳ כל היום יתלה תלוה ובדיק יתן ולא יחשוך. והראיון בזה כי לאדם יש לו תשוקה גדולה להשיג הדברים השליש אמיתת אמיתתו שישתדל בהשגתם והוא לא ישתדל התלוה ממיתת שהתשוקה לעולם ימצא והוא לא ישימנה בפעל ולכן אמיתתו ושלו הניח התשוקה היות יותר טוב ותמנם הנדיק

בנכסי אדם אשר יתן לכל דבר כפי מקו יתן ימיו לחכמ׳ ולא יחשוך לעולם · והנה רבותי׳ בחמ״ש במופלא ממך ש׳ תדרוש ובמכוסה ממך ש׳ תחקור לא אמרו לסתור שער העיון לגמרי ולבטל השכ׳ מהשיג מה שאפשרי להשיגו כמו שחשבו הפתיים בפתיותם והמתרשלים אשר ייטיב להם העצלה והחקרון אבל להודיע שיש לשכל החכוש גבול אשר ההשג לא נמנע וכאשר ירבה האל׳ להשיג מה שאפשר לו יהיה טוב ונעים וכאשר יפגר להשיג יותר יהיה נמנע ממנו הכל כמו שאמ׳ דבש מצאת אכול דיך פן תשבענו והקאתו וזה משל נכלל כמו שביאר הרב המורה שדמה החכמה במאכל וזכר הערב שבמזונו והוא הדבש שהדבש כשיגיע לאכול ממנו יעיר המתעטמכ להקיא וכלו׳ אמר שטבע זאת ההשגה גדולה ועצומה ומה שבה מן השלימות אם לא יעמדו אצל גדולה ונלכו בה בשמיהה יהפך לחסרון כי האוכל הדבש אם יאכל כשיעו׳ הזנתו יער׳ לו ואם יאכל יותר יאבד הכל וזה שאמר והקאתו ועל זה בא הרמז בֵּ כמ״ש בֵּ תתחכם יותר למה תשומם כי התוספת בהתחכמות הוא רע וכמ״ש בֵּ שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים וקרוב לשמוע מתת הכסילי׳ זבח כי היפה יודעים לעשות רע ירצ׳ כי כאשר תרגיל לידע החכמה האלהית תשמור מהדברים אשר רחוי להשמר מהם והש״ית יהיה רגלי לך ויתן לך משאלו׳ לבך יותר מבתיב׳ הכסילי׳ זבח ולמה שהכסילים יחטאו על ב׳ מיניים מהם מכלים לעד ומהם מכלים ורשעים כי כל רשע מכל וזה הדב׳ין רחוי להמשר לפשיטותו כי יהיה קרוב מהם ית׳ מי שישמור רגלי מתת הכסילי׳ זבח והם הרשעים כי זבח רשעי׳ תועבה לכן אמ׳ כי יהיה קרוב לשמו׳ יותר מהכסילים הנותנים זבח והם הכסילי׳ אשר היכם יודעים לעשו׳ רע אבל הם ישרים ותמימים אלא שהם מכלים והוסיף לומר כשיעיין בחלי הדברים האלהי״ם העמוקים לא יגזור לומר לא בלבבו ולא בפיו ולא בקולמוסו שלא אחר העיון הנמרץ ונתן הסבה בזה כי השלי׳ בשמים ואתה על הארץ ולכן המושג רחוק מהשיגו אל ההשגה יהיה מעוט׳ אבל עם כל זה אין רחוי לעזוב את העיון ולהיותנו עלולת לפניו ש תבהל פיך ולבך ש ימה׳ להוציו הדב׳ מפני השלי׳ כי השלי׳ בשמי׳ ואתה על הארץ עכ״ש יהיו דבריך מועטי׳ והמעט המושג מהדברים אלהיים הוא יותר מהרב מהמושג מהדברים הפחותים׳ ולכן לא נוה על עוזבו העיון מכל וכל שלא שיהיו דבריו מעטים התפשרי לאדם להשיגו וש בֵּ דוד לא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני ולכן אמר משה בסוף ימיו שהוא ידע התחלות הדברים לא הדברים עצמם וזה לתת התחלתה להרחות את עבדך את גדלך כי היה בסוף ימיו והיה כתלמיד מתחיל וכן אמר אליהו כשאמר כן שלא קנאת דרכיו וכו׳ ולבקר לנו זה העניין הנפלא הורו לנו חזל״ש כי משה כרתע לאחוריו בג׳ מקומות כשאמר לו שיעשה מקדש ומשכן לו וכשאמר לו את קרבני לחמי וכשאמר לו שיתן איש כופר נפשו כי היה נמנע ממנו אמר לו הב״ה כי לא היה שואל מישראל אלא כפי כחן ולא כפי מה שרצוני למעלתו וש״ש אדי לא מצאנוהו שניתן כח והמשתעבד כפי כחו הוא חסיד ואין רחוי לבקש ממנו יותר אבל רחוי לאדם להשתדל כפי כחו להשיג ומה שהוא חטא גדול להתעסק האדם כמה שאי אפשר להשיגו כך הוא חטא גדול העצלה והתרשלות ועזיבת הדברים האפשריים ולהורו׳ לנו זה העניין אמרו את תבנית המשכן ואת תבנית כל כלי מלמד שהרא׳ הב״ה למשה אש ירוקה אש שחורה אש לבנה אמר לו עשה לי כזה אמ׳ לו אדוני המלך אכין לי לבוש מרגליות כך אמר משה לפני הב״ה אכין לי אש ירוקה אש שחורה אש לבנה אמר לו משה אתה בשימיך ואני הוא בכבודי אלא

ליי שלהיכם ואני אביך שב כי הייתי ליישר ללחם כבוד לכני כשהם
אצל אביך וכבוד גדול ללחם כשהוא אצל הבני וכתיב עטרת זקנים
בני בנים ונומר עשו בית ללחם וישראל אצל בניו. ידוע הוא
שהדברים שהם בעלי נפש הם שלשה דברים מחולקים הנמשים
והבשר והדם וכל אחד ואחד מחולף כפי טבעו כי הנמשי"ם להם
כח נפשיי לזון ולגדול בו ולהוליד כי אלו הג' פעולות ימצאו
לנמשים ובכח הנפשיי תשר יש להם יעשו אלו הפעולות והנה
זה הכח אינו דבר שלם בהשלם ושלימו' תשר בו ישמר בעל הדבר
מהפסק כי הכח הזן ישמור הדבר מהתכלה והחפסק ויעשה
גם כן פעל ההולידה כדי שישמ' המין למה שהיה הפסד מחייב
כשחלש כח הזן ולכן הושם בכח כל מין ומין מהדברים השלמים
שיוליד כמוהו במין שם כן בזה הכח הנפשיי כשמרה הדבר מ
מהפסד הלים והמין ויש לכח זה הכח הנפשיי ונוסף עליו שהוא
מרגיש ומתנועע ברצון ובזו הנפש יקראו הח"ם ובנפש הזכה
יקראו חיי ולא ב"ח כמו שזה התבאר בח"ב מהנפש ויש נפש שלש
נפש הזכה והכחות תשר לה ונפש החיוני ונוסף עליה שהיא
משכילה הדברים ולה שלה הכחות הטבעיות והחיוניות ימצאו
לה ביותר שלימות מהב' והנמצ' כי כל מה שנמצא לחסר כמצא
לשלם ביותר מעלה ושלימות וימצא לה כח נוסף על החחדות
ולמה שאומתיכו הקדושה כשהיו שלמים יחלק לכל אלו החלקים
כי קנתם יפעלו אלו הפעולות הטובות והכחותות ויעשו פרי
כנפן פוריה והוא הפרי תשר ישמח אלהים ואדם וכן הצדיקים
יעשו הפירות כמ"ש לאמרו צדיק ונו' והנה אין להם השגה כלל שלא
שהם בעלי מצות וכמו שהכתי' כשהיה רצוי טובה שישמ' בעלה
ויושם נזר עליה ולא יישן ביום ובלילה והוא ישגיח עליה לעשו'
כל מרכה כדי שיהיו הפרי הכחות כן רצוי ל"ש שישגיח על עמו
כשיהיו צדיקים לא שיהיו בלא ידיעה ויהיה נזר לזה הכרם
ומשגיח עליה וזו נקרא הכרם כרם חמר כמ"ש כרם חמר ענו
לה ואמר לאי יי נוצרה ונו' והנה הרועה יומם ולילה לא ישבות
כמ"ש הייתי ביום ונומר להשגיח בעדרו והנה כשהיו ישראל בזה
התואר שיש להם ידיעה רצוי להם שישגיחו מאת הש' ית' ויקראו
ישראל הנאן והב"ה הרועה כמ"ש ואתנה כאני ונו' והש"י הרועה
שכאמר רועה ישראל האזינה ונו' ורצוי שישגיח עליהם הרועה
כמ"ש כרועה עדרו ירעה ונו' ורצוי שיעשו דיוק לרועה בתופן
שישיב תמיד אל הנאן וישגיח בהם שלא יבא הזאב והארי
ויטרוף והנה אמר דוד שהש"י הוא רועה ישראל ולכן לא יחסר
דבר מכל העדר כי הרועה אין לחסר שלא יכוס ולא יישן אבל
הש"י לא יכוס ולא יישן ולכן השגחתו תמיד ולא יחסר דבר מכל
מכל הנכרי לעדר אחד רצוי שישגיח הרועה ושיולך הנאן במקום
לשא ועשב וזה בכחות השג יבינכי ונו' ולא שיהיה בעדר אחד
מהב' שישובב ללכת בדרך ישר השם יעבר יכחהו כמעגלי נדק
למען שמו ולמה שיקרה פעמי רבות לרועה שיבא חשך ואפלה
שלא רואים את אחיו ואז הטורפים ישמעו לקול הנאן ולא יוכלו
הרועים להגילם אמר נם כי אלך בגיא צלמות ונומר ל"ל במקום
אשר ימצאו שם לקטים ויהיה רעות לא אירא רע כי תמיד הש"י
משגיח עלי ואמרו שכתוב ומשענתך ונומר ירכ' כי פעם יבא
הרועה במקל או ברועה ויכה לאחד מהגלמי' או מהכשבים או
מהעזי' ואמ' שהש"י הוא בהפך שכתוב ומשענתך המה ינחמוני
והנה למה שהרועים לירחת הטורפי' יביאו משם ממקום אשר
ירבצו עדריהם אמר שהש"י הוא בהפך כי תעריך לפני שולחן
נגלי דשנת בשמן ונו' ואחר כך אמר שלא יקרה מה שיקרה לנאן
כי אחרי בואם אל מקומם יקחו מהם ויטבחו טבח והנה אבל הש"י

הוא רועה והוא עושה טוב ומטיב עמדי ונו' והנה כשישראל יהיו
בזו המדרגה שהם נדיקים ותמימים יקראו ישראל נאן והקב"ה
הרועה ומו שהרועה בבל יומין מאש הוא רועה וזכר הכרם
כן הב"ה בבל במהות ובמין ואולם כשהיו ישראל נדיקי' ותמימים
ויודעים התורה על טרך הנגלי והנסתר אז יקראו ישראל בנים
למקום והקב"ה אב לישראל שקראו בנים שנאמר בנים אתם לי'
אלהיכם והב"ה יקרא אב שנאמר אב הייתי לישראל ואז נשלמה
ההשגחה בתכלית והקב והנה הם במדרגה אחת בטרם ובמהות
ולכן יבחם יי עליהם כרחם אב על בנים והנה מה טוב ומה נעים
שיהיה האב אצל הבנים וכבוד לבנים כשהם אצל אביהם וכבוד
לאב כשהיה אצל בניו כמ"ש עטרת זקנים ונומר הוא כבוד לאב
כשלא יהיו הבנים מפוזרים אצל הוא כבוד לאב כשהיו תמיד
לפני שולחנו וידריכם בדרך ישרה וילמדם דעת ותבונה ומה
טוב ומה נעים לבני שיהיו בעלי מוסר ובעלי דעת והאב ישמח
ברחותו בניו עושים הטוב והישר והבנים ישמחו בהיות לפני
האב ויהיו שלמים בדעות ובמדות וילכו בהים ולא יחסרו כלל
והנה אמר בנים אתם לי' ונו' כמו שאמר ר"ש אחר שאתם בנים
למקום רצוי שתהיו נאים ויפים נאין רצוי שתהיו מתנוולים אז
כמו שאמ' הל' לבא כי אחר שאתם בנים למקו' יהוה אוהב אתכם
ממה שאוהב האב לבן אל תתנודדו מכל מה שיעשה כי כל מה
שיעשה הוא טוב אם לא תביטו כאשר לא יביטו הבנים הקטנים
מה שיעשה אביהם ישמחו עליו אז יאמ' אחר שאתם בנים למקום
ואין אתם הולכים לאבדון ולהתפסד כשאר העמים אין רצוי ל
להתנודד ולהתקרח כי כפא המת הולך אל מקום יותר עליון
מאשר היה שם בתחלה כי עם קדוש אתה ואין אתה כשאר העמים
על כן לא תעשה כמעשיהם כי הם הולכים לאבדון ואתה לבדך
הנשאר ולכן אין רצוי להתקבל יותר מדאי אז יאמר לפי דעתי
כי האב בשימות ישאר הבן ערום מכל טוב ומה שהוא בדרך
הטבע יקבור את האב ואמר הש"י כשימות האב לא תתנודדו כי
יש לכם אב אשר הוא חי וקיי' ולא מת ולא ימות ותהיו מושגחים
ממנו השגחה כפלה כמו שאמר דוד עליו השלום כי אבי ואמי
עזבוני ונו' והנה יתבאר מכל מה שאמ' כי הש"י משגיח בישרא
כפי מדרגתם ושלימותם כי בקנתם ישגיח כמו הנוצר כרמו
ובקנתם ישגיח כמו הרועה ובקנתם ישגיח כמו האב לבן והיא
השגחה היותר כפלה ובעבור שישראל בעת קבלת התורה היו
ממלכת כהני' ונוי קדוש והיו במדרגת הבנים החכמי' והשלמים
אשר האב משמח בהם כמו שאמר בן חכם ישמח אב וכמו שאמר
בני אם חכם לבך ונו' אשר היה מהראוי שיתמיד השגחת האב
על הבן וזהו כוונת לעשות משכן וב"ה כדי שיהיה שכינת הש"י
ביניהו ובתוכיהו כמ"ש בנרכו' ונתתי משכני בתוככם ונו' לשון
עשוי בנ"ב כי בהיות ב"ה בתוכנו הש"ית ישגיח בתוכו ותהיה
השגחתו תמיד בנו ובהיה בעלי חכמת ומוסר ולא יחסר מכל
שלימות דבר זה יהיה כשישרל יהיו עושים רצונו של מקום אבל
כשישראל מיאס עושי רצונו הכרם יחנב ויחרב כמ"ש בישעיה
תשרים נא לידידי ונו' והשגיח הש"י בנו כמו שישגיח בעל הכרם
על הכרם כשהכרם טוב ולמה שזאת הפר פירשנוה במקום אחר
לא כאריך כאן ונעשה הפך ממה שקוזה אחר העשו"ה כל המלאכות
שרצוי ואחר השגחה יתיה רצוי להסיר המסוכה בתופן שיהיה
לבער ופרוץ הגדר בתופן שיהיה למרמס ובתופן שלא יעלה על
לבו לעשות בכרמו דבר בתופן שישחר שממה ולא יעדר ועלה
שמיר ושית ותפילו מטר אין רצוי שימטיר עליה בתופן שיפסר
מכל וכל ונ"ב קריה נאמנה מלאתי ישר כשהבנו מאחרי יי' הסיר השגחתו

שמור את הדברים שב הכה לאבי שולח מלאך והבה כל ימי משה
לו היה מלאך שר בבל הולך עמהם כי משה היה ממלא מקומו
במ"ש והיה כאשר יהיה משה ידו ונבר ישראל לבל ימי יהושע
הוצרך לו שיבא וילחם מלחמותיהם והבה זהו המלאך השלוח
לכניסם להסיר כל המעיקי שב שיבא ש מקום ב"ה והוא המקו'
אשר הכין השי"ת לכפרת והבה מפני זה רחוי להשמר מפניו כ"ל
שיהיה מחניה קדוש ושאור ושישמעו כל מה שיאמר להם הבטיח
מפיו ועל פיו יקמו ועל פיו יסעו והבה אין רחוי לעשות בנגד
רצונו ומי שיעבור על פיו רחוי שימות וש"ם כי לא ישא לפשעכם
בעבו' כי המורד בזה הוא מורד בש"י ורחוי להרחיק במדת הדין

זהו הכרחם כפי המובן מדברי ר"ל ומבעלי הפשט ·

והרב המורה אמר כי ענין הבה לאבי שולח מלאך ונ' עניינו
מה שהתחיל במשכה תורה שהשם ית"ש למשה במעמד
הר סיני בעיה לקיים לך ונגמר והרחיק על זה תאמרו זה המלאך
השמר מפניו ונגמר וליון ספק שכזו הנמוקה למכם היה של המין
כי לדם והמין כי לדם לא ירחה להם מלאך ולא יסוים ולא ·
יזהירם ולמכם ענין זה המאמר שהוא הודיעם שיקי' בהם בעיה
שיהיה המלאך וידבר עמו ויצוהו ויזהירם והזהירנו השם
ממלאות המלאך ההוא שאר יניע להו הבעיה דברו כמו שבישר
משה תורה ואמר הלין תשמעון ואמר הלים אשר לא ישמע
עמר הבה ביאור תומרו הבה כי שמי בקרבו וכמו שאמרו ישראל
ליהושע כל אים אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך יומת
ונ' ולמכם הודיע להו שישלח מלאך שיניח להו זה המרחה הגדול
אשר רחיתם רצו' במעמד הר סיני לוכו תמיד עמכם ולא יהיה
בעתי' כמותו ולא יהיה תמיד לא ענין כמו שהוא עתה במשכן
תמיד ולמכם יכבוש להם ויזדמן להם הארץ ויודע ין במה ס
תתעשרו מלאך ישלחכו להביאי' וילמדכם מה שבריך ומה שרחוי
לעשותו ולישמ' ולזה כתבה זה היסוד אשר לא קרתי לבחרו והוא
אל נביא כמשה רבינו עליו השלום תבוחתו הבטוחה · בהלין יש
פקק גדול והוא זה למה לא פירש הכה שהמלאך הנאמר בהלין
הוא הנביא לאחר שבוודאי זה המלאך הוא מה שאמר למשה בהר
סיני נביא לקיים לכם והבה הנביא יקרא מלאך ולמה שפירש
המלאך הוא אשר יבא בנפש הנביא כי הצורה הברוחה בנפש
הנביא יקרא מלאך כמו שאמרנו· והתשובה זה כי כוונת הרב
אמר זה למה שזכרת הפרשה כי להבדיל בבחות משה לבחות
אחר הבטיחים והודיעם שכל מה שקרה להם במעמד הנכבד לא
היה בעתי' כמותו לא קם ולא יקום במו שהוא עתה על המשכן
ולזה היה זה תומר הבה לאבי שולח מלאך ונגמר דבר נאמר על
ענין אחר היה נם כן משה כי הוא היה הנביא השלוח שיהם ולכן
אמר שיש הבדל בין בחות משה רבינו עליו השלום לבחות זה
הנביא כי בחות משה היה בלי תמצעי כמו שאמר פנים בפנים
אמר ואחר בחות משה כל הנבואות היו על ידי מלאך שיודע
להביא זה שאמרו ל' בחתי לפני משה רבך ודחפני ולא קבלני
למה שבחותו למעלה מכל הנביאי' זהו מה שפי' ר"ל בזו הפרשה
וכלם דבריה יקרים מזהב ומפז והבה אפשר לנו לומר כי יבא
מזה תועלת גדול כי כמו מי שרוצה ללכת אל מקום שאינו יודע
ויהי שיבקש עמו מורה דרך ושיהיה לו עזר בעצת המעיקים
והמוכני כן רחוי לאדם לבקש התכלית האחרון שהוא הדבקות
בש"י שיקח עמו מורה דרך שיסיר התלוות המעיקי' המוכנות
בשלימות ונם כן להשלים מעלית התשוקות המדומות כי אלו
שיהיו כל שלימות האדם ולמי שיש להם ולמי שאין להם יעיקרו
מלבינו כמו שאמר מבלוקי השומרים ונגמר זה לא יהיה אלף
מחמנות לית חכם ויהיה מדרגתו מדרגת מלאך שנאמר כי

שמתי כהן ונגמר וזהו יעשה שכי דברים רחשוכה יסיר ממכו
התשוקות המדומו' והתלוות הנשמיו' ואחר זה ידריככו להביא
אל המבוקה והנחלה אשר אם ינוקו יניעי כח והבה רחוי לתת לו
כבוד כמו למורה נדק ולשמוע בקולו ולבלתי יקלוק עליו ויקשוב
אדם שהוקן על רבו כחוקן על השכינה והמתלונן אחר רבו
כאלו מתלונן אחר השכינה שנאמר לא עליכו תלונותיכ' כי על
י' יהיה השומע לקול מודיו השם יתברך יהיה בעזרו כמו שאמ'
והוביתי את מוביך ונגמר למה שהחכם הוא במדרגת המלאך
ילך לפניך ויסיר כל המוכנים אשר השם רבים וחזקים כמו הז'
עממים אשר זכר ואחר השלחת הנחות המעיקות אין רחוי
שיהיה עובד אדם אלף השם יתברך שנאמ' ועבדתם את י' אלהיכם
ונ' כי זהו התכלי' המקווה לאדם זה כשיעבוד אדם לשם יתברך
לא יבטוח אל אחר יתן לו לחמו ומימיו ויקויו כי השם יתברך
יתן לו לחם לאכול ובגד ללבוש ויסיר המחלה כי כאשר אין לאדם
לחם לאכול ומים לשתות ובגד ללבוש או יש לו כל אלו והוא יושב
על ערש דוי או יפאסר לעבוד את השם יתברך לכ"ש כי הם יעבוד
השם יתברך הוא יעזרנו על עבודתו ובריך הלחם והמים ונם
כן יסיר המחלה מקרבכ'בתוכן שהיה מוכני לעבוד השם יתבר'
וזהו מה שהיתה כוונת המאמ'ולתורות לנו כי בעלות ש המקום
העליון והוא מקום הנפשות שהוא מקום המבוקה והנחלה רחוי
שנקח מזה דרך כי כל מקום שיש מלאך שכינה נגלית והבה
בחמצעו כל אשר יקרא מלאך והם הנבחרי או הנביאי או הכתות
הטבעיו בחמצעות כלם בשיג כבוד י"ז שאמר המאמ' כל מקו'
שהמלאך נגלה שכינה נגלית והבה להודיע לנו בבחות משה כי
לא היה ע' מלאך בהשנתו אמר אחר שאמר והבה ימים בלים
שישלח מלאך לפניך לבל של משה לא היה ע' מלאך ולא שלח
אלי מלאך לשיגיר לו רצון השם יתברך לבל של משה אמר עלה
אל י' ונגמר והבה עלה אל המעמד הנכבד והבה תגלי בכי ישרא'
רחו את אלהי ישראל ותחת רגלי ונגמר והבה כפי דעת ז"ל כי
אלו נתחייבו כלייה ולא עשה כמו שעשה משה כי השתיר משה
פניו מהביט אל האלהים על שיעלה רחשון רחשון כי רחוי לאדם
שיבוש ויעמוד וימבע על שיעיר מה שאיפשר כטבעו להשיג ואחלי
בני ישראל הרשו הנדול ושלחו מחשב' והשיגו לבל ההשנה היתה
בלתי שלימה על שנתחייבו כליי' ונשרפו בתבערה'לכן כתבלבלו
עיניהם ונטו אל הדברים החמריים שהם התחוות הנשמיות וזה
ויאכלו וישתו והבה בעלי הפסק לאמרו כי אחלי בני ישר' רחו את
ש"י ולמה שרצו את ש"י ימ' מות כמות כי אינם רציונו לומ' כי
שו' לעפ' שרצו את שלמי ישר' לא בשחתו ולא קרה להם שום מקר'
ולכן יעשו יום משתה ושמח' כמו שיעשו הכהני' הנדולי' בנחתם
בשלו' מהקד' ואחרי לאמרו כי זה היה להורו' לנו שבבלה בבחות'
מבבות משה כי לשו הזקנים לא כתן הלוקו כמו שכתן למשה זה
ש אחלי בני ישר' נת' ושו אחר שרצו את ש"י אחלי ושתו מה שלא
עשה משה כי בא בתו' ענן ויהי שם עם י"י יום ומ' ליל ויהי רצון
שיקוי הייעוד הנאמ' עי' נביאיו הבה אנכי שולח לכם ונ' · בילחי

פרשת ויקחו לי תרומה

אני מראה לותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו · לאמר
להם הב"ה אתם נאני ויאני רוצה שב' רועה ישר' החזיקו עשו הב'
לרוע שיבא וירעה אתכ'אתם כרם ואני שומר אתם כרם שב' כי
כרם י"כבלו ונ' ואני שומר שב'הבה לו יבוס ונ' עשו שיבא לשומ'
שיבא וישמור אתכ'אתם בני ואני אביכם אתם בני שב' בני אתם

בה והתשובה בזה שהתורה לימדה כשיבואו שני עדים כשרים ועל פיהם יחל יעידו שעבד עז לאחר עשו החקיר דרושי שכחמיכם ויהרג בחיים העובד ואפס שיהיה הדבר בהפך לגבי מנה עליונו להרוג זה חיים כן מנו עליונו לקבל מאיש החכם וחסיד במעשיו והתחלת שהוא כביכול בחומרו דברים רבים מהעתידות ואחר כך יביא תורה וכל כוונתה להשלי הכפש בתת לנו דעו למתיות אז רצוי שנקבל ממנו שזאת התורה בא לו בנבואה עם שאי אפשר שיהיה הדבר בהפך ואי אפשר שיהיה לנו עדים מלמעלה יותר מהיות החכם זו חסיד ושימר את דבר יי עתידות.

והנה הגיע השעה שרצוי שנבאר המאמר שהתחלנו מין ספק שהדברים נחלקים לשני חלקים לא כמניים שהם שכל והם המלאכים והשכלים הנבדלים שהם שכלים פשוטים וחדין הכל עליהם וזה העולם השכלי הוא סבת העולם המוחש והם לא ימנע עולם השכל עולם החוש לא ימנע כבר יתבאר זה בעה שאחר הטבע ועם כל זה הדברים החמריים כפי הטבע לי אפשר שישובו שכלים ולא השכלים שישובו חמריים כי לי אפשר להיות השכל נפש ולא הנפש שכל והנה הש"י נזר כפי הטבע אלו השני מיכים מהנמנעי' ושיהיו העליונים לעולם למעלה והתחתונים לעולם למטה וכשבא ליתן את התורה שהיה על הר הפלה והכפ בטל זאת הגזי' ונזר שהתחתוני' יעלו למעלה והעליוני' ירדו למטה כבר למרנו כי הנבואה ימנע בשני מיני' מהם ממשיכים מכח העליון למטה ומהם הדברים העליונים מושכים אל עכמם ועולים למעלה כמו שאמ' משכני אחריך נרוצה ונ' והנה התבונת היו ממשיכים מלמעלה למטה כמו שאמר ויעל שהים מעל פ מבריהם ויעל אלהים מעל יעקב ומהכם משה ואליהו תלמידו היו עולי למעלה כמו שאמרו ז"ל אמ' יעקב אבי נדול שבתאבקתי עם המלאך ויכולתי לו אמר ליה משה אבי נדול ממך שאתה נפנשת עם המלאך בפרקמי שלך ואני נפנשתי בפרקמי שלהם והנה זה המעמד הנבחר היו שני הדברים שהשכינה ירדה למטה למה שישראל היכם רוצויים לעלות למעלה זולת משה והנה משה עלה למעלה לא כן זה המעמד בטלה הנזירה והרחה לנו כי הוא יותר קשה המציאות עלות ישראל למעלה מירידת הקב"ה למטה וזה שאמר אבי הוא המתחיל ובעבור זה אמר כי לא בא משה למעט כבודו ועצמותו שלא להעלות בתוכם כי לנפשו אתכם כמו ונשא כם לנגי ואחר זה הוסיף לבאר מציאות הש"י ועל הדחקת עז כמו שאמר אתם ראיתם ונאמר ואחר זה הזהיר שלא יעשו אלהי כסף ואלהי זהב ושלא יקבלו עמו אלוה אחר כי מי שיש עליו בינו ובין הש"י מאבני אחר כך יבא להכחיש מציאות הלל ית' כמו שביאר הרב המורה ז"ל ולכן נקרא מין מי שיש למאבני בינו ובין הש"י כמו שנקרא מין מי שמכחיש מציאו הש"י וכוח על הקרבנות כדי להרחיק מעבודה זרה ואמר עתה שאתה חוכח לגרון לא תעשה לי מזבח אדמה ואם תזבח ליכנם לגרון לא תעשה מזבח אבנים ובלבד שיכירו לבנות בהם נזית שלא יהיה בחרב כי הקרבנות משימים שלום בעולם ואין רצוי שבבית הש"י יבא הברזל אשר הוא המחריבו ועוד שלא יעלה במעלות על המזבח כדי שלא יגלה ערותו להודיע כי במקום הכבוד רצוי לגלי שידע שיש לו להנהג כבוד ושהכהן יהיה פרוש ומובדל משאר העולם בחופן שלא יגלה כל מהערו והנה תכלית כל התור' וחלקיו אינו דבר זולת לעלותינו למעלה כדי שנזכה בעולם הזה בחסד ובמשפט ובשוש העולם העליון אשר עין לא ראתה ואזן לא שמעה אלהים יעשה למחכה לו והנה משה כנגד למעלה העליונה כמו שאמר ומשה כנגד ש בערבל כפשוטו הנדיקים כנגד למעלה ממנו שאמר אשר בידו כפש כל חי יי חסין למען

פרשת ואלה המשפטי

הנה לפני שולח מלאך. בכל מקום שהמלאך נגלה שכינה נגלית שכאמר וירא אליו יי בלבבת אם ומיד ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה וכן לעתיד לבא בשעה שהקב"ה נואל את ישראל שנאמר הנני שולח מלאכי לפניך וגו' וכן הנה לפני שולח לכם את אליהו הנביא וגו' רבו הדעות בזו הפרשה והנה לבארה נדיך שנבאר על כמה פנים יאמר מלאך והנה הרב המורה כתב בח"ב פ"ו כי מלאך יאמ' בשתוף השם כי יאמר על שלים מהנמשים כמו וישלח יעקב מלאכים ויאמר על הנביא ועל מלאך יי' מן הנלגל הכוכים וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים ויאמר על השכלים הנבדלים אשר יראו לנביאים במראה הנבואה ויאמר על הכחות הטבעיות החיוניות והנפשיות ועל הכח המדמה ועל השכל ויאמר על כל מורה שיראה לנביא במראה הנבואה בין שיראה אותה המורה כעורת לוים בין שיראה על הצורה מפחדת מאד כמו שאמר ומלאהו כמראה מלאך המלהים נורא מאד ועל אלו הכחות הטבעיות והחיוניו והנפשיות אמרו ז"ל אין מלאך אחד עושה שתי שליחיות ואמרו בכל יום ויום בורא הקב"ה כת של מלאכים חומרים לפניו שירה והולכי לשם כי שו הכח העושי פעולותיהן והוא כשיר כמו שאמר כל עצמותי ונ' והם הנוים ונפעלים וזה שאמר והולכים לשם ואמר רבי יוחנן בקש יהודה לעבור ורמז לו הקב"ה עליו מלאך שהוא ממונה על התהום ל"ל כח הקושי ונאמר נם כן כשעה שאדם שן נפשו אומר למלאך ומלאך אומר לכרוב והכרוב במלת מלאך הוא הכח המדמה והשכל יקרא כרוב למה שיכין הדברי' על לחמת והנה כל אלו נקראו מלאכים כי כל טבעי נקרא מלאך ובא הרמז עליו בהומרו עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט יתבאר שהחויר והרוח והמים שהם נקראים מלאכים וכי הם עושים דברי הש"י ויפיעי שנאמר על דרך הלבה כי הש"ית עושה בפלוחות בכל יום ובכל עת ובכל רגע כי האש והרוח אשר יפעלו בטבע ואין להם כח שלא לפעול כ כשיצ' המתפעל קרוב מהם והנה האש עשה שלו יהיו מלאכיו ועושי דברו לעשות רצונו שהאש לא ישרוף כמו שעשה למדיקים והחויר המעופף לא יעשה שום נזק לבבורי ישראל ויעשה ההפך כי אלו הם דברים פועלי בטבע. ואחר שהזכרנו זה רוב המפרשים הסכימו כי המלאך הנאמר בכאן הוא השכל הנבדל והנה הש"י כתב כאן כתבשרו שעתידים לחטוא ושכיבה אומרת לו לעלה בקרבך ופי' כי שמי בקרבו הוא חוזר לרמז המקרא השמ' מפני כי שמי משותף בקרבו ור"ל אמרו שזה מטעון שמו כשם רבו וזו הנזירה לא כתקיימה בימי משה לפי שמצא חן בעיני הש"י והודה לו שילך עמהם כמו שאמר ונפליתי אני ועמך ונאמר ובא בימי יהושע זה שאמר שר צבא יי' ונ' וזה שמ' לכי הוא שבחתי בימי משה רבך ודחה אותי ולא הכה שילך עמו ול"ל אמר שהוא השכל הנבדל כמו שפר"ש ז"ל והוא שרו של ישראל והוא מי שאמר את החבית הוא ישמור את הבנים וכן אתה מוצא בתורה כשברך את יצחק הוא ישלח מלאכו לפניך ויעקב אמר המלאך הנואל אותי אמר להם הוא הנילוי מיד לכן הוא פרנסני בשני רעבון אמר הקב"ה למשה לך עבשו מי שמור את החבית הוא

הם הסוברי' ונכבי' הרי יתבאר שהמליכה לי לפעמי קיומה
מכלתי שיש בהם הסכמה יחיו ולנו עם ולנו.

שלישי יתבאר כי התורות מהם לנושיות מהם לתלויות
ורצוני לומר לנושיות לשר מניחם היה לוש בפי
שכלו וכפי דעתו שלמ' זאת התורה כדי שיהיו קהל לנושים ולנו
התורות הלנושיות לשר בעליהם קורא מהם לנושיות ומהם
נקראות תלויות והם כחלקים לשלשה חלקים מהם שהמניחם
הניחם מעצמו מבלתי שהדבר בא בכבודה לו ולא לזולתו ואומ'
שהיא ושבח לו בכבודה ומהם לשר אמת התורה כח בכבודה
וזה יתחלק לשני חלקי' לפי שבח בכבודה שלמר או בכבודה
לאדם לשר ונכבה לאדם לשר שמעולם לא בא לו בכבודה כמו
שלמרו מנכבי דבריה כי כמו שיקיים לאדם שינוב עושר וכבוד
מזולתו ויוסיף לעשרו ואמר שכחו ועוצם ידו עשה לו את החיל
הזה כמו שלמר וימר ויאמר לפרים לך עשרתי מלתי חון לי כל
יניעי לא ימצאו לי עון לשר חטא שהרגון בו שהוא כתעשר בכחו
ובעוצם ידו מבלתי שיבא לו העושר מלת' בנביבה או לפי בשנגה
והוא היה להפך כי כנען בידו מאזני מרמ' לל כי זה לשים היה
עושק ונו זל ברכוהו ולא על ידי שלוחו ולא על ידי עבדו והוא נזל
ועשק לשר רצוי לתת להם והם לתובים כי כן יקרה בזה ה
השלימות שהוא שלימות הבכבודה מי שלא השיגה לבל נכבה כי
כמו שימצא מי שהשיג זה השלימות והוא מדרגת הבכבודה ולא
גלה לזולתו כמו לאברהם יצחק ויעקב שהם היו בכבי' ולא לאדם
שהיו בכבים כן יש לנשים שהם הסבים לאלו שיתפארו
בנכבודה ומעולם לא היה זה הנאמר להם שהיה בכבודה לו
שנכבוד מזולתו.

רביעי יש לדעת שהתורות והמשפטי' מהם נקראי' טבעיים
מהם נקראים כוונסי' ומהם נקראי' תלויים השכליים
לשר הטבע יחייבם והם כל הדיבים והמשפטים לשר הם שוים
בכל העולם כמו לא תרצח וכדומה סיף דבר כל דבר שהשכל
יחייבנו אלו הם הנקראים בתורתינו מצות שכליות והיומוקים
הם הדברים לשר לא יחייבם השכל ויש חלוף בזה בין התומות
כמו הנגב שיפרע בי שנים ממך שנגב או שם ימכך ישלם ה
שעתים לו תשיעי' וכן בכל מדיניה ומדיניה יש חוקי' ומשפטים
ישוני' מעם לשר וממדיניה לחברת והמשפטי' והתורות הלתיות
הם לשר הם כתוני' מבל היא כמו עשרת הדברות לשר כלם הם
דברי שכליי' לו שלא יחייב' השכל כמו לכיות חזיר ולבישת שעטנז
לו לשר השכל לא יורה בהם לבל יקבלם מבל הקבלה מהש'.

חמישי בהבדל שיש בין תורות הכימוסיות והלתיות הנה
הרב המורה כתן לנו לותות כדי שבכיר התורה
הכימוסי והשלמי ובין מה שיקח דבר ממה שלתה בספרי הבבילי'
ויתפאר ויאמר שהוא למרו למבם הכימוסים לשר גלה משימ
שהוא עשתה והביתם ממחשבתו היו ברוך ע"ה רחים הם הודה
על הריב לא יטורך לעריס ולמבם תרבה להודיעך התכונות
הלתיות שהם בבודות ממתיות לל הלתיות ומהם כימוסיות
ומה שיאמר הומרס הוא הומר שבכבודה בלו לו לבל הממת
שלקחם מזולתו והנה לות בזה בשתמצא תורה שכל כוונת' וכל
כוונת מביתה לשר שער פעולותיה למבם הוא סדור המדינה
ועניניה ולהסיר החמס והעול ממנה ולא יהיה להם הכטחה
עשם פנים לעניניי העיבוי' ולא השגחה להשלים כח ולא יפגיע
הם ולא ישים על לב הדעות יהיו ממתיות או שקריות לבל
הכוונה כלה להשלי' סדור בני אדם בהכהגותיהם תדע שהתורה
היא כימוסית ולפי שיאמר מביתה עתידות ויעשה כעים
ונפלאות ובשתמצא תורה שכל ההגותיה במה שקדם מתקין

מהם לשר הם כנדע שזהו מתפאר בכבודה שבח לו ב
בכבודה או שנכבה מזולתו והיה קושי גדולה רצוי להתבונן

אחר לפרשת יתרו

לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם
לבלתי תחטאו. כשברא הקב"ה את העולם נזר ואמ' השמים שמים
לי' וגו' כשבא ליתן את התורה בטל את הגזרה הראשונה ואמר
התחתונים יעלו למעלה והעליונים ירדו למטה ואכי המתחיל
וידבר י' על הר סיני ואל משה אמר עלה אל י' הוי אומר כל אשר
חפץ י' עשה וגו' ויוסף לחטוא לומות העולם מבקשים לחטוא
אבל ישראל תם עונך בת ציון. כבר התבאר בחכמה המדינית
כי האדם מדיני בטבע והוא הכרחי להשיג השלימות האחרון
שהוא שלמות הנפש יצטרך אל המדינה ואל החברה וכל אשר
שהוא מדיני בטבע בעבור השגת העניינים ההכרחיים לחיים
האם העבייני אשר ישותפו בהם האדם ואחי כי קניית המזונות
ולקיחת המלבושים וכלאל מה שיזכה לאדם מפני הכאות ה
המתעוררות אשר בו והחיוניות וכי זה הצורך הוא הכרחי כי
אי אפשר לאדם כפרד שיעמד על מה שצריך שיו מהמזון והמלבוש
שיהיה הוא המספיק לכל אלו המלאכות כי לעשות לחם לאכול
יצטרכו מלאכות רבו שיחרש האדמה ויזרע ויקצור ובדומה
לזה אי אפשר באחד יחידי לעשות כל שו המלאכות ולכ שיצטרך
המלבוש אל דברים רבים יותר ולעשות לו משכן ולעשות לו
מנעלים והנה גרבי חיש אחד הם מרובים בזמן בריאותו ורבי

כמו כח הרועה שיקבל המרחית מבלתי שיפסד דבר ממנו לבל
ישתלח חוש ויחלש בקבלת המוחשים כי הכח הרועה מהביטול
החוץ יחלש משל השלשה השכל שהוא יקבל הדברים וינינו ה
המושכלות לו מבלתי שיפסד דבר ממנו ומבלתי שיחלש לבל
יחזק השכל בהשגת הדברים הנזרחים כשיגע על אמתתם
וישית אחר כך הדברים המלושים בהפך החוש כי אחר שישית
הדברים החזקים לא יוכל להשית הדברים החלושים והנה אלו
השלשה מיני מהשיכויי' ימצאו בזו ההשגה ובכללת שהיא מעמד
הר סיני. ק' כי הבלתי מוכנים לזאת ההשגה הפסידו מרחם
הל' ומתו. כ' שהשינו לבל קבלו הפעלות מה מבלתי שיפסידו
מרחם והם זקני ישראל כדב ואביהוא ואהרן. ב' מה שיקבל
מבלתי שישתנה כלל והוא משה עם שכל ישראל ומשה עמהם
לא השינו דבר מעצמות הש"ת וזה הורה לנו כי משה נגע אל
הערפל וגו' כי השגתו נמצא ממנו כמו שהוא בחק ישראל לשכל
החושי יש גבול אשר אי אפשר להשיג ולהורו' זה הענין הנפלא
תמ' השמיעו לכם וגו' ולזו גם כן להגביל הלבבי' שיהיה השגתם
כפי טבעם לא יותר וזה שאמר והגבלת את העם סביב ואמר
גם הכהנים הנגשים אל י' יתקדשו שלא יעלו למעלה מהשגתם
כי אם יעלו יפלו וימותו והורה לנו גם כן שרחוי שיקדם מעלות
המדות לזאת ההשגה הנכבדת שבאמר וקדשתם היום ומחר
וגו' ולהורו' לנו גם כן שרחוי שיהיה האדם מוכן להשיג הקדמות
אשר רחוי תמ' היו נכוני' ולצורך הפרד האדם מכרכי הנוף בעבור
השגת זאת המדרגה העליונה אמר אל תגשו אל אשה כי אם העולה
לזו המדרגה העליונה שהיא לעלות ולרחות פני י' כבחות רחוי
שיתתקק בכל מיני תיקון ושיזדרז בכל מיני זירוז' כמו שאמר
שרכתה לקבל פני המלך אחר רחוי שיהיה אשה מדשים בבשמים
וגו' על אחת כמה וכמה שרחוי לתקן עצמיהו בכל מיני תקון
לקבלת עול מלכות שמים כמו שאמר הכון לקראת אלהיך ישראל
ויהי רצון מלפני אבי השמים שיתקיי' לנו זאת ההשגה הנכבדת
כמו שאמר הנביא ישעיה וכבוד י' וגו'. תוכיר בלעו.

לבלתי תחטאו כשברא הקב"ה את העולם נזר ואמ' השמים שמים
לי' וגו' כשבא ליתן את התורה בטל את הגזרה הראשונה ואמר
התחתונים יעלו למעלה והעליונים ירדו למטה ואכי המתחיל
וידבר י' על הר סיני ואל משה אמר עלה אל י' הוי אומר כל אשר
חפץ י' עשה וגו' ויוסף לחטוא לומות העולם מבקשים לחטוא
אבל ישראל תם עונך בת ציון. כבר התבאר בחכמה המדינית
כי האדם מדיני בטבע והוא הכרחי להשיג השלימות האחרון
שהוא שלמות הנפש יצטרך אל המדינה ואל החברה וכל אשר
שהוא מדיני בטבע בעבור השגת העניינים ההכרחיים לחיים
האם העבייני אשר ישותפו בהם האדם ואחי כי קניית המזונות
ולקיחת המלבושים וכלאל מה שיזכה לאדם מפני הכאות ה
המתעוררות אשר בו והחיוניות וכי זה הצורך הוא הכרחי כי
אי אפשר לאדם כפרד שיעמד על מה שצריך שיו מהמזון והמלבוש
שיהיה הוא המספיק לכל אלו המלאכות כי לעשות לחם לאכול
יצטרכו מלאכות רבו שיחרש האדמה ויזרע ויקצור ובדומה
לזה אי אפשר באחד יחידי לעשות כל שו המלאכות ולכ שיצטרך
המלבוש אל דברים רבים יותר ולעשות לו משכן ולעשות לו
מנעלים והנה גרבי חיש אחד הם מרובים בזמן בריאותו ורבי

מלספר בזמן חלוי אם כן אי אפשר לאדם כדי שיהיה החיות
המשותף לו עם בעלי חיים מבלתי שיצטרך אל המדיניה, ושל עם
רב וקבון כדי שימצאו כל המלאכות בחברים רבי' אשר מניעות
בחים אחד הוא כמבע ואף בחברים מעטי המספר אם כן ה
התבאר שהאדם מדיני בטבע בעבו' שלימות הנוף ונם התבאר
בנקל שהוא מדיני בטבע בעבו' שלימות הנפש והוא השלימות
האחרון אשר לאדם כי השלמיות החמשיות הם מרבעה מיני
מעלות עיוניות ומעלות תכוניות ומעלות מדותיות ומעלות
מעשיי' ביאר פרק אדם יולד ואי אפשר שיהיה בטבע בלי מעלה
אבל יצטרך למידה ולמוד ואי אפשר שיתקייים אדם במעלה
אחת המעלות מבלתי שיעזרו לו בני אדם והחכמות הם רבות
והמעלות גם כן ואי אפשר שיקובצו כלם בידי אדם אחד והחכמו'
מתפשטות בקבון חכמים רבי' וב' המעלות וגם יהנה האדם
להיות מעולה או חכם רחוי שיקבל מוסר מהרבים כמו שאמר
דוד מכל מלמדי השכלתי ונומר הרי יתבאר כי בעבור השגת
השלימות האחרון והשלימו' האחרון האדם יקוייב שיהיה מדיני
בטבע ולכן התחיל הרב המורה פרק מ' בחלק ב' כבר התבאר
בתכלית הביאור כי האדם מדיני בטבע ושטבעו שיתקבץ ואיגו
כשאר בעלי חיים שאין מקבץ.

ואחר שהוכיח זאתו ההקדמה כאמר כי למה שהיה מהואר
כי יש לכל רב בין חיש מיני האדם עד שאי אפשר
שימצאו שני אנשי מסכימי' במין ממיני המדות כמו שלא תמצ'
מרוחיהם הכרחות ועל התחלפות זה המזג ויתחלפו גם כן
המקריים הנמשכים אחר הטבע וזה ההתחלפות הגדול שיש בין
חיש המין לא תמצא מלבד באדם עד שתמצא שני אנשים מלאי
כשו שני מינים בכל מדה ומדה עד שתמצא הכזריות הגניב
עד שישחט אדם אחד מבניו ברוב הכעס וזה רחמנותו כמו
שאמר ורחמי רשעים אכזרי ואחר חמול על הדינה בן ג' ומצינו
בהבל להון רצונו לעמוד על כרשת דרכים ולגנוב ולרצח. וש
מין אחר שאין לו תשוקה לדבר ממין כלל וש אדם אחד שהוא
אוכל ושותה כחזיר וכלב. וש שהיו אוכל אפי' הנדיך לו וכן
הדין שזה בשאר המעלות ומפני שטבעו נועד שיהיו חיות
בטבע הנדיך והכרחי לל הקבון לי אפשר בשום פנים שישלם
שלא כמהנית בהכרח יישיר פעולותיה' יימלא מהמחסור וימשיע
מהמדרכה ויוכח על הפעולות ומדות המעלות יעשו כלם על תק
אחד תמיד כמו שאמר לקהל חקה אחת לכם וגו' ואם לא יהיה
הדבר כן הקבון לי אפשר שיעמד כי האפכיי' לי אפשר שיתחברו
שלא כשיתמנו אם כן יחוייב כפי הטבע שימצא תורה שיתתברו
בה רבים מהאנשים ישתתפו כלם בדרך אחד ילכו בה על דרך
הכבון וההסכמה משותפת בן יחלוק לבם ויתעמו להיות עזר
כל אדם כנגד חבירו כמו שאמרו זכרם לברכה זכה עזר ואם
לא כנגדו אשר רצו בזה כי החברים והשתוף היא הכרחי לאדם
כמו שאמר לא טוב היות האדם לבדו אבל יחוייב שיתחברו כדי
שיתקייים האים והמין ואם יזכו יהיו עזר קנתם אל קנתם ואם
לא מה שיהיו יהיה מנגד כי עדת אבשי יצטרכו לעבדי' והעבדים
יצטרכו לאדוניהם כדי שיתנו להם פרנסתם ואם יזכו שהעבד
יהיה עובד לאדוניו באמת ויכבדהו כפי יכלתו מבלתי שישלח
ידו בכל אשר לו מבלתי רצון אדוניו והאדון יתן לו פרנסתו
ומחיתו וכל הדברים הצריכים לו יתקיים החברה אבל כשלא
ישמור זה התנאי החברה כמו שקרה לירושלם עיר הקדש כי
מקודם היה עיר כדק והיו עוזרים אלו לאלו ואחר זה לא די שלא
היו עוזרים אלו לאלו אבל היו כאויבים וזהו כספך היה לסיגים
סבלך מהול במי והשרי אשר היה רחוי שיקיימו התורה והמצות

גם כל השלמיות בעצין שיהיה לו תורה של ישראל בלבד לכל תור כל העולם כלו · תוכיר בזכותו ·

פרשת וישמע יתרו

השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו · בשעה ששמעו ישראל בסיני אנכי יי׳ פרחה נשמתם הלך אם יוסיפים לחנכנו ונומר עוד אנחנו נשלח בדברי חוזר הדבור לפני הלך ואמר רבשע׳ אתה חי וקיים ותורתך חיה וקיימת ושלחתנו אל מתים בחותה שעה חזר הלך והמתיק להם הדבור הלך קול יי׳ בכח וגו׳ אמר רבי חמא בר חניא קול יי׳ בכח לבחורי׳ קול יי׳ בהדר לקשישים תלמי רשבי תורה שנתן הלך לישראל החזירה להם בפשוטיהם הלך תורת יי׳ תמימה ונומר · כבר ביאר הרב המורה בסקרו הבבבר מורה הבבוכים בחלק ראשון פרק לך׳ כי לעכל התנועה השנות שלה וטבעו שישנם ובמציאה במנעלה ועכיבים הם בטבעו שלה ליפסר שישנם בשום פנים אל שערי השנתם בעולי בפני ובמציאה כמציאים ישנ מהם עצין ויסכל עכיבים ואין בהיותו ושנ מתחייב שישנ כל דבר כי כמו שהכח הנופני תעפי שהוא יכול לשנות שני דברי ליכו יכול לשנות עשרה כן העצין בהשנות השבלי׳ ולא זה בלבד יקרה להם אל יתחלפו התאבי׳ בהשנות נפי יתרין שכלותם והשתלות בהשנות הטיוכיות שעצין אחד ויכולו מעכייבו מעצמו ושים אחר לא יוכל להכיבו עד עולם זה היתרון ליכו ללא תכלית אלא שאכל התנועי נבול ועמד אלו עד שיש דברים שיתבאר לאדם היתבע השנתם ואין לו תשוקה להשינם כמו לידע מספר הכוכבים אם הם זוג או כפרד ובאכלו מספר המחנבים והלח והמיכים השוכים כי אי ליפסר לאכל להשינם ולא שיקוק ידיעתו עליהם ואף הדברים אשר בידולת האדם להשינם יקרה אלא שישנם מפני ה׳ סבות האחר מפני עמקם וקושיים כמו הדברים התלהייים שאי ליפסר לאדם לגיירם כמו שאר רחוק רחוק מה שהיה ועמוק עמוק מי ימצאנו וגו׳ ואם מפני קוצר אכלנו כי עיר פרא אדם יולד והלח לא נתן לו שלימותו האחרון בתחלה אכל שלימותו בו בלח והוא בתחלה בעדר הפועל וליפסר שישאר על חסרונו אם למונעים אם ל למיעוט למוד הנ׳ דרך ההשנות כי אף שיהיה הדבר בטבע האדם להשינו ואינו דבר עמוק יצטרך האדם לידיעת הדבר הלח מן הדברים כדי שידעם במופת הקדמות רבות ופעמי רבי יכבד על האדם ההכעו׳ ואם אינ לו תשוקה כמדת ההשנת התבלית כמו שיקרה בהשנת ממון כי כל אדם ישתוקק תשוקה גמורת להשינו אכל אם יאמרו להם שישתדלו אחריו ערב ובקר ויהיו חובבים את המלאכה ושישנאו את הרבנות לא ירצו אכל כוונתם ותשוקתם של הממון ושימצאו מציאה במקרה ובהזדמן או בהשנחת השי עליהם וכן יקרה בהשנות השבליות כי כלם יש להם הכוסף כמדן לידע הדברים הטבעיים והאלהיים אכל לא בהשתדלות ולמידה זה קשה וכמבע כמו שביאר הרב אם קשה הדבר זל וגו׳ שהרמבן בו כי הסדר אל ההשנות הכראוי ושאי ליפסר להגיע אל החכמה האמתית אלא בהרגל ל ההבעות ואם שידע אדם ההשנות האלו שיהיה האדם הרוכה לעלות ל מעלת העיון אלא במעלות המדות כי הם הבעות לחכמות הדבריות ושאי ליפסר שיהיה האדם חכם בדבריות בתכלית השלימות אם לא יהיה בעל מדות טובות כמש זל כל שיראת חטאו וגו׳ ואם יאמר מי זה קישור יש בין מעלות השכליות ובין מעלות המדות שאיפשר שיהיה אדם חכם בטבע ובאלהות ויהיה כבל אז זולל

וקובצ אז אחד מהפחיתיות הנפשיות והנה החוש יעיד שכבר ימצאו אנשים חכמים ויש בהם נבזיות הדבר ·

והתשובה בזה אין ספק כי הנוף הוא כלי לנפש והחכמה הוא שלימות הנפש וכשהכלי יהיה מטונף שאפר הוא טהור לא יכנס בו ואם יכנס ישיבנו לטבעו כמו דרך משל ימצא בכלי יין ריחני וימצא בכלי כלים מטונף והנה אין ר׳ ראוי להשליך היין בזה הכלי כי יפסד ואם יריקנו בו היין יפסד היין וכן הדבר בבעלי מדות הפחותות אשר יש להם מדות מנוגות כמו להבת התעבוגים הנשמייס כמו ניתוף ומחכל רב ושתי׳ יין המותר כל שו הדברים יפסידו את השכל וכשיפסידו השכל לי זו חכמה יוכו בזה הנפש ואם ילמד אדם בעת שאין שו ההפעלית בשישוב אליהם יפסד חכמתו ותורתו וזה מבואר לחוש ואחי׳ החכמה הבועלת להם אינם יודעים אותה בשלמו׳ כי הבער יאמר דברי חכמי׳ והם נאמרים בפה לא בשכל והנה זה התנאי מבוא׳ שיהיה החכם בעל מדות טובו׳ והוא מבואר בדברי הבבוחי׳ ובתלמוד בחמרם קוד יי׳ ליריחו׳ וגו׳ ובתלמוד כאמר הלמד תורה לתלמי שיהיו הנוי כאלו זרק לבן למרקולי׳ ולמה שישרל בשעת מתן תורה רמו לעלות אל מעלה נבוהה והוא הר יי׳ והיו אלו הדברים אשר אמרנו מעיקים להם בהשנתם האלהיות כי היש השינה שפחה מה שלא השינ יזקקאל וכל שכן בהר סיני ולהיות הדברים עמוקי׳ יקצר שכלם להשינם והיו צריכים אל הבעות רבות וגם אל מעלות המדות ולהפרד מבדבי הנוף והאשה והבנים כשמעו ישראל בסיני אנכי יי׳ ולא יהיה לך יבאת׳ כשמתן כי אין בכח טבעם לעלות ולהשינ לזו המדרגה העליונה לאנשים ונשים ונף והיה מדבר שיהם כמדבר ש העניים ואל האבנים והנה הרוכה להשינ מה שאין בכחו להשינ יחלה וימות ולכן כשהניעו אלו לזו המדרגה יבאת׳ כשמתן והנה חזר הדבור אל הלך ואל תאת אי ותורתך חיה ולמה שלחתני אכל פנרים מתים מה עשה הלך המתיק להם את הקול והשינו כל אחד ואחד כפי כחו ל כפי מה שבכחו להשינ מאלו הדברים מהם השינו אותו על דרך הקבלה ומהם השינו אותו בטבעות מספיקו׳ ומהם השינו אותו בטבעו הלשני קרובות ש המקובלות ומהם השינו אותו בידיעה אמתית ומהם השינו אותו למעלה מהידיעה העיוני שהוא הידיעה בדברים כאשר ידעם המלאך והנה עם שכלם השינו זה בבחוקה אכל לא היתה השגתם שוה אכל כל אחד כפי כחו ולכן חזרה כשמתם אליהם והנה הורה לנו כי התורה הבתובה לישרל החזירה להם הנפשות והחיים אותם להחיים שבשמים כי בה יחיו בלו החיים ובעולם שכלו טוב ובלו אריך הלך תורת יי׳ תמימה ונומר ולמה שהיו מעלות בהם זו למעלה מזו ואף שהיו כלם משינים במדרגה הבבוחה והתבבחו כלם עם כל זה יש בזו ההשנה מדרגות כי המן העם היו במדרגה אחת והמעייבי׳ המשכילי׳ לדורש רשומות במדרגה אחרת ואחרן במדרגה אחרת ומשה במדרגה אחרת למעלה מכלם וזה שאמרו בתלמוד משה מחיה בפי עצמו ואחרן בפי עצמו ואחרן בפי עצמו וכן הזקנים ·

ולמה שהיה השכוי כמוכ בשלשה מיני כמו שהתבאר בספר הנפש שיכוי לחתי שהוא הפסד טורה ובילת טורה אחרת והוא השיכוי שהיה מהפך אל הפכו ושיכוי שהיה הפסד טו׳ אבל הנעת טורה עם השתנות הדבר המקבל השיכוי ושיכוי אחר שאין רחוי שיקרה על דרך החלת אלא קבלה לבד משל הת׳ קבלת הביצה טורת התפרוח וקבלת הלחם טורת הדם שהוא הפסד טורה והנעת טורה אחרת ומשל ההנעה עם ההשתנות כי החוש יקבל המוקשים מבלתי שיפסד טורה מהם

יבנו מחיל של מיל שהוא מבית המדרש לבית הכנסת שהוא מבית דין היושב בשער ירושלם לבית דין היושב בשער הנשיא לפתוח שירתה המבוקש להם שהוא במקום אשר שם התלהים שהוא ניון ואחר כך אמר שבזה המקום יתפללו אל השי"ת על כל ריב וכל כעס וזהו שאמר יי' אלהים בכאות שמעה תפלתי וגו' ואחר זה אמר שכל ישראל היו מתפללים בעבור המלך שהוא היה מגן להם מהו שאמר מניבו רחם אלהים ונומר כי כל מלך משוח בשמן המשחה וחלל אמ' כי אחר הרחות החכמי' והשלמים בעלי הנדק אשר היו שתולים בבית יי' ונומר כי טוב להחיות יום אחד בזה המקום מאלף במקום אחר כי יקרה כמו שיקרה בתענוגי' כי מי שהוא בתענוגים יותר יענג יום אחד בזה המקום שים שבעה מיני' שבשתבחה בהן ארץ ישראל וכל מיני מגדים ובשר ודגים מכל מה שתתענג אלף שנים במקום אשר יש זרע ותחנה ונפן ורמון ושם יקרה זה בלחודי התענוגים כל שכן שרואי שיקרה זה בלחודי החכמה כי יותר יאהבו להחיות עם חכמים רבים ונכבדים מהיות לבדם כותבים וזה שאמר כי טוב יום ונו' והנה על כל הנחירה והשכל בחרתי להסתופף בבית אלהי שהם התענוגים הנשמיים והכבודות המדומות והנה בזה הבית המקודש כל מה שחסר לו דבר השם יתירהו להשינו ומכל נזק ונזוק העתידה לבא עליו השם יגלהו ממנה כי הוא שמש ומנן יי' כבלות שמש להאיר להגיע למבוקשיו ומנן להגילו מכל מקרה ופגע. והנה חן וכבוד יתן יי' כי לא יהיה נבל לבל כל מה שיכון של הטוב השם יתי לא ימנעהו ממנו כי הוא כמו השמש כי השמש יכנס בכל מקום שיש חלונות פתוחות וכן השי"ת הוא שמש להאיר על הכל ובלבד שיהיו מוכנים לקבל אורו והנה אמר בסוף דברי מי שבא לחסו תחת כנפי השכינה כי מי שבא לחסות תחת כנפיו לא יחסר לו כל ולמה שרשה תרגם הכביים מעלת זה הבית וכי היה שמש מאיר לכל העולם ובכבדת במקום נבוה והוא קר המורי ושיהיה בית מרומם ביקר ובמעלה על כל בתי מקדשות שהיו בעולם ולכן הורה זה בסוף ואמר מקדש יי' ונו' כדי שתשרה שכינתו ביניהו וזה שאמר יי' ימלוך לעולם ועד כי זהו תבלית הכל ואחר שהוכיח זה כפרש זולת השירה ונפשיים הדבור בה.

ואמר לו ישיר משה ונומ' והרטון בזה כי משה היה אומר כל פסוק ופסוק מהשירה וישראל עונין אשירה ליי' כי נאה נאה ונומר הנה בזה כי תעצמי שהוא מרומם על כל ברכה ותהלה רצוי שנהללהו כי רצוי לקבל הטוב שיולד לקבל מ מאתו כי המשתעבד כפי כחו הוא חסיד וזהו סוד הברכות כלם כי ברהותיו אינם מועילים לו כלל כמו שהוא אומרים ברוך יי' המבורך שהרטון שהוא מברכין למי שהוא מבורך ואין לו חוסר כלל לכל הוא משפיע כל הברכו' על כל הנמצאים כמ"ש טוב יי' לכל ונו"ם עזי וזמרת יה ל"ל שהוא מזמר לש"י ומודה לשמו מכל שהיה לי לישועה ולא מבר שהוא מריך לברכה זה אלי ואנוהו ל"ל מעלה אלהי בית כוח ושיהיה מרומם ומכובד אז ירא' והוא הכנין כי העצה לו בית כלה הוא נוף ומריך ל מקום ומל"ב מרוממהו מכל תהר נשמעי כי מכל שהש"י ידבק בכל חלק מחלקי העולם כי מלא כל הארץ כבודו מכל הכהנתו והשנחתו לכל והנה החום יעיר על זה ומזה הכל לעשה לו בית הוא ומכל שהוא נבדל ונפרד מכל חלקי העולם ואינו נוף ולא כח בנוף רצוי שהרומם אותו על הכל והנה לחמר יי' שמו מלחמה והוא כיסא יי' יש לו יחוק עכח כמו הנבור והנה ימינו תריעץ חויב והנה יש לו נחלות כמו הנבור על הסוס להרוס קמיך והנה יש לו חרון כלומ' היה נבור מלחמה

כי הנבורים רצוי שישלחו לבית הכנסיות כמ"ש וברוב לאך ונומר והנה השי"ת יתהר בלומ' התהרים מכל הפעולות הבחות ממנו לבל הוא נבדל מכל תהרי נפש ומכל מעינו וזה מי כמוך בחלים יי' ונומר והוא נורא תהלות שכל המהללים יראים מלהללו לפי שכל הדברים עליו והוא כדיב וכזב ומיכנו אים ואין לו ימין ולא שמאל ואין לו רוח ואין לו לפים והכלל שאין לו תואר נפשי כלל ולכן היה יסולק מכל המקרים המשנים לנפש ואם יתואר בלומ' הדברים להודיע לבני האדם נבורותיו ולכן הוא נורא תהלות וירחים הכל להללו עם שהאדם מנייב להללו שהוא עושה פלא ולבאר זה הסוד הנאמ' בתלמוד ההוא דנחי' קמיס דרבי חניכא אמר הלל הנדול הנבור והנורא האדיר החזק וכו' אל רבי חניכא סיימתיניהו לכולי שבחים דמתריס הפתח לחן תלת קמייתא אלמלא משה דאמריבי ואתו אנשי כנסת הנדולה ותקיבוה בתפלה לחן לא הוה יכלינן למימריבו ואת לחרת ואזלת משל למלך בשר ודם שהיה לו אלפי דינרי זהב ומשבחים לו בשל כסף והלא נבלי הוא לו וכו'.

והנה הל"לנה אמ' עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה הוא אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו כי עזו וכריתה חזקה היה מהשפע השי"ת להשחית את מצרים והוא בעיבו היה לו לישועה וזה תהלית הפלא שיהיה הדבר המשחית והכורת הוא בעיבו המושיע לישראל וזה בכפל בחיר פעמים רבות ב' אומרו יחיך יי' ונו' ובזה הימין עצמו נטית ימינך תבלעמו ארץ ונחית בעוזך עם זו נאלת נהלת בעוזך אל נוה קדשך שבאותו העוז שהשחית את החויב הולך עמו אל נוה קדשו נאמר כי בא סוס פרעה ונומר כי בדבר אשר כפלו אלו כאלו אלו והוא כם בתוך כם ולכן מי כמוך באלים יי' ונו'. והנה הל"מכן אל אמר שאמר חויב היה במקומו הרצוי לא כמו שפירש אנקלוס דהיה אמר שבאה אבל כוונת זה הפסוק על זה התואר שהוא בא לסלק כפק אחד והוא פרעה הרשע אין עלה בדעתו להכחיש בים לדוק אחרי בני ישראל בתוך היה אמר לסלק זה הספק למה שברוח אפך נערמו מים ונצבו כמו נד ונו' חשב שזה היה בדרך טבע שאם היה בדרך נס לא היה מביא השי"ת רוח קדים שהוא חזק שברוחות אבל שיעשהו בלא רוח אבל למה שעשאו ברוח קדים עזה חשב שהוא דבר טבעי וכמו שישראל עברו בים יעברו פרעה וחילו ולכן בעבור זה אמר חויב לרדוף תשיג ונומר ואח"כ נשפת ברוחך לא ברוח קדים עזה וכפמו ים ולכן מי כמוך באלים יי' ונו' שהוא משניח לנויס ויאבדם ומשיב מכמים אחור ודעתם יסכל ואחר שאמר שמעו עמים ירנזון וחיל אחז יושבי פלשת בקש לעשות תפלה שיפול עליה אימתה ופחד בחופן שהמחשב והוא עשות המקדש לא יאמר לו מוכח בחופן שיבואו אל הר אשר אחד אלהים לשבתו ובחותו המקום תבנה ותכונן ה"ם ושחותו הבית יעשה בהשנחת הש"ת בחופן שיהיה בסך לכבוד מלכותו ויחלוך הש"י על העולם כלו בכבודו ויהיה מלכותו נצחי וקיים והנה הוכה לנו בזה משה שלא היתה כוונת הש"ת לנחלם לעולות אותם מארץ מצרים אל ארץ טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש אלא כדי שיבנה ה"ם בחופן שיהיה הש"ת למלך עליה' והוא התועלת הנפשי הנעלי ואם היה על הכוונה השנית שהוא עזר ליושבים בה להמשך השפע האלהי כי לא יתכן שישתדל האדם להשלמת נפשו עם היותו חסר לחם ושמלה ושאר הענייני' הנריכים לעמידת נפשו לכל תבלית כל התכליות היה שתבנה ה"ם כדי שיהיה יי' נבחות מלך עליהם ויהי רצון שזה הבית תבנה ותכונן בחופן שימצאו

אוכלים ויוצאי׳ לחירות עולם אם כן עשיית הפסח שהוא תועבה
למצרים יגרום המיתה למצרי׳ ולכן אמ׳ להורות לנו זו ההשגחה
אמר כי יאמרו אליכם בניכם וגו׳ · התשובה יהיה על שפסח
הב״ה וגו׳ כי זה הפסח היה סבה לנגוף את מצרים ולהציל את
בתינו מהמצרים ואף שנתנה רשות למשחית לחבל פסח על
בתינו בראות הדם על המשקוף רצה בזה כי שמנו מבטחנו על
הקב״ה לא באחר ושמנו נפשנו בכפינו והנה העם בשומעם אלו
הדברים קבלו עליהם לעשותם ויקוד העם וישתחוו והנה בזה
היו שני כסים גדולים ומעולם לא נשמע כמותם הצלת ישראל
מאויביהם וימותו ממצרים כל הבכורות כי אין בית אשר אין
שם מת וישראל היו נגאלים מיד להורות על כי זה היה סבת
הצלתם ולז״א שיאכלו אותו בחפזון להורות על זה העלול שהוא
היציאה כמשך מאכילת הפסח ומהזבח שעשו לאלהיו אם כן
תחלת דרושינו מה טוב ומה נעים יאמר החדש הזה לכם וגו׳
חדוש שנתחדש העולם להם וחדוש שנתחדשו בו כסים גלויים
וגדולים לעיני כל רואם ולפרסם זה החדש והיום והלילה והשעה
כלם נזכרים לנו קהל עדת ישראל החדש כמו שאמר החדש וגו׳
היום כמ״ש והיה היום הזה לכם לזכרון וגו׳ הלילה ליל שמורים
העת ויהי בחצי הלילה הוי אומר חדוש גדול נתחדש בזה החדש
והנה המצות אשר נתחדשו בזה החדש עד שיצאנו ממצרי׳ הוא
סבה לקבלת התורה כלה הנה בזה החדש קבלנו עלינו אלו
המצות · ראשונה קדוש החדש שהיא מצוה נפלאה שבה יודע
תקופות ומזלות והיא עבודה גדולה לרבון העולמים ולמה
שקדוש החדש אינו אלא בבית דין ומומחים וסמוכים אמר החדש
הזה לכם כנגד משה ואהרן · המצוה הב׳ פסח מצרים והיא מצוה
גדולה כמילה כי נתחיי׳ כרת העובר עליה וכן לא נמצא במצות
עשה זולת מילה וטעם זאת המצוה כי העושה אותה יראה
ויגיד ששם מבטחו בש״י והנה כבר ביארנו דקדוקי זאת המצוה
ופרטיה ולמה באו ואמנם אמר דברו אל כל עדת בני ישראל
וגו׳ כי בעשיית הפסח ובקדוש החדש אמר לכם למה שקדוש
החדש הוא דבר עמוק ואין להם להמון העם עסק בנסתרות
אמר לכם ואמנם בעשיית הפסח כלם שוים בו ולכן אמר ויקחו
להם · המצוה הג׳ קבלנו עלינו לאכול מצה והוא להורות שבהגיע
שעה להגאל לא יוכלו להתמהמה כי העם אשר ישבו במצרים
ת׳ שנה יותר כשרצה הב״ה לגאלם גאלם מבלי מונע ולהורות זה
צונו מצות לא תעשה שלא לאכול חמץ והאוכלו חייב כרת ו
ולהורות כי יצאנו מעבדות לחירות צונו רביעית שיהיה היום
הזה לזכרון ושנחוג בו נערי׳ וזקני׳ יחדיו וצוה במצות לא תעשה
שלא יעשה בו מלאכה לא ביום הראשון ולא ביום השביעי ·
המצוה הד׳ צונו שכל בכור אדם וכל בכור בהמה יהיו מהש״ית
להורות כי הוא בעצמו הצילנו ולמה שהנסים אי איפשר שיהיו
נעשים בכל דור ודור כמו שמבואר מטבעם כדי שנזכור חסדי
הש״י עלינו צונו שני מצות שנעשה תפילין ביד ותפילין בראש
כדי שנזכור תמיד יציאת מצרים ואמנם אמר שיהיה ביד אות
שהוא התפלין להורות כי הנסים היו נעשי׳ בחוזק יד והיו לעיני
הכל ולכן היו בין העינים כמו שאמר וראו כל עמי הארץ וגומר
הנה נתבאר כי בזה החדש קבלנו עול מלכות שמים ונתחייבנו
במצות הרבה ולכן זה החדש היה חדוש לנו ולכן אמר החדש
הזה וגומר והנה עם שבזה החדש נתחדשו חדושים גדולים שלא
קדמו כמותם עתיד הקב״ה לחדש כפלי כפלים לימות המשיח
כמו שדרשו רז״ל החדש הזה לכם ראש חדשים משל למלך שקדש
אשה ונתן לה מתנות מועטו׳ כיון שבא לקחתה כתב לה מתנו׳
מרובות כבעל כך בעולם הזה אירוסין הוא שנ׳ וארשתיך לי

לעולם ולא מצא בה אלא לבנה בלבד שנא׳ החדש הזה וגו׳ אבל
לימות העולם יהיו בנישואים שנא׳ כי בועליך עושיך וגו׳ באותה
שעה מסר הב״ה להם הכל שנא׳ והמשכילים יזהירו וגו׳ הכוונה
בזה המאמ׳ הלבנה אורה מעט ואינה קיימת שאחר מלואה ישוב
לחסרונה וכן קרה לנו בזאת הגאולה שאחריה שבנו בשביה
והיה מעוטה בערך אל הגאולה העתידה והגאולה העתידה
יהיה נצחית וקיימת וז״ש והמשכילים יזהירו וגו׳ שהטובות יהיו
כפלים ויהיו נצחיים וקיימים וז״ש כככבים לעולם ועד והורה
לנו גם כן שאלו הישועו׳ הם דרך לימות המשיח והם כמו אירוסין
אשר אין התכלית בהם אבל התכלית יגיע בנישואים ואכ״ הורה
לנו שהאמצעיי׳ שהם הכבבים לא היו עוזרי׳ לנו אלא מעט אבל
לעתיד לבא האמצעיי׳ כלם ואדון הכל יהיו עוזרים למו ויוציאנו
מעבדות לחירות עולם ונאמר לפניו הללויה ·

פרשת בשלח פרעה

מקדש יי׳ כוננו ידיך · כמו שהשמן מאיר לעולם כך ב״ה אורו
של עולם שנאמר והלכו גוים לאורך למה שהיה תכלית יציאתנו
ממצרים כדי שנתקרב לעבודת הש״י כמ״ש בהוציאך את העם
וגומר ואם יצאנו מעבדות לחירות הנה בזה היינו עבדים לשם
הגדול והנורא והיינו לו לעם והוא היה לנו לאלהי׳ וקבלנו עול
מלכותו עלינו ועל בנינו לדורותינו הנה יתחייב מזה שתשרה
שכינתו בינינו כמ״ש ועשו לי מקדש וגומר וכשתשרה שכינתו
בינינו אנחנו נהיה עבדי׳ לו וחוייב לנו לעשות רצונו בלבב שלם
והוא יהיה לנו כמלך עלינו להצילנו מכף כל אויבינו ולהסיר
ממנו כל מיני פגעי׳ וכל חולי וכל מכה ויתן שכר טוב להולכים
לפניו ויפרע מהרשעים המורדים לו וזה תכלית הכוונה להיות
ב״ה בינינו ולמה שהש״י הוא מלך גדול ונורא על כל אלהים יחוייב
בזמן שהיינו עבדים לו ולא סרנו ממצותיו ימין ושמאל שיתמיד
השגחתו בינינו ושנתעלה על כל גויי הארץ כמ״ש ונתנך יי׳
לראש וגו׳ ויראו כלם מלפנינו כי מלך מלכי המלכי׳ נקרא עלינו
באופן שיראו מלפנינו באופן שנהיה כלנו ממלכת כהנים וגוי
קדוש כמ״ש במדרש מה יפה לאב שישב אצל הבנים ומה נעים
לבן שישב אצל האב כמ״ש עטרת זקנים וגו׳ ולכן ראוי שיעשו בית
לאב שיהיה אצל הבנים אשר הרצון בזה כי בהיות ב״ה בינינו
נוכל לעבד את הש״י ויהיו הבנים אצל האב והאב ישגיח על בניו
לתת להם כל צרכם ולהסיר מעליה׳ כל צרה וצוקה ולמה שהיתה
זה התכלית יציאתינו ממצרי׳ התחיל משה בשירה זה אלי ואנוהו
אשר רצה בזה שהש״י הוא אלהינו ואנחנו עמו ולכן ראוי שנעשה
לו בית גדול ומכובד כמו שהיה ב״ה כי הוא כסא כבוד לש״י כמ״ש
כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו וסיים בשירתו תביאמו
ותטעמו וגו׳ כדי שהש״י ימלוך עלינו לעולם ועד ולמה שימצאו
תועלות רבו׳ בהיות ב״ה בינינו והש״י למלך עלינו ראוי שנזכיר׳
כדי שיובן באמיתות שתכלית יציאתנו הוא לעשות זה הבית
המקודש ויובן כי ב״ה הוא אורו של עולם והנה ימצאו אלו ה
התועלות אחד כי צרכי עמו מרובים וצרכי כל איש ואיש ואין
בכח כלם להספיק צרכם מבלעדי עזר אלהי לא יחיד ולא רבים
כמ״ש אם יי׳ וגו׳ ואפי׳ שיהיה משתדל בכל כחו לילה ויום אם הש״י
לא יעזרהו לא יוכל להספיק צרכיו כמ״ש שוא לכם משכימי קום
מאחרי וגו׳ יראה כי שוא להם למשתדלים אחר הממון וישכימו
קודם שיאור הבקר אחר שעשו מלאכתם עד חצי הלילה ואלו
האנשי׳ ההם אוכלים לחם העצבים ולא יספיק להם אבל כשה״שי

ישגיח

בכל אחד מהם תכלית מה שאיפשר לאדם לינע כי הוא היה אב
בחכמה ובתורה ומי שהיה לו מטה האלהים בידו לעשות בכל
הדברים כמו שיראה ועם כל זה אמר באחרית ימיו יי׳ אלהים
אתה החלותה להראות וגומ׳ וכן ראוי לך בן אדם לדעת כי כל
מה שעמד׳ עליו מחכמת הבורא ויכלתו בעולם הזה אינו נחשב
לכלום כנגד יכלתו וחכמתו ואף דמה עצמך בעולם לילד שיולד
בבור מאסר המלך וחמל עליו המלך וצוה עליו בכל הטוב לו
ולכל הצריך לתקונו עד שגדל והשכיל ואינו יודע מאומה חוץ
מהבור ומה שיש בו והיה שליח המלך בא אליו תדיר לתת לו
כל מה שצריך מאכל ומשתה וכסות והודיעו לו כי הוא עבד
המלך וכי הבור וכל אשר בו וכל אשר יביא אליו מהמזון של מלך
וחייבו להודות לו ולשבח ואמר אני משבח לבעל הבור הזה אשר
לקחני לו לעבד וחייני בכל טובותיו ושם עינו ולבו עלי ואמר לי
השליח אל תאמר כן פן תחטא כי אין הבור הזה לבדו ממשלת
המלך כי ברוחב ארצותיו מכפלי הבור הזה מה שלא יסופר
מרוב וכן אין אתה לבדך עבדו כי עבדיו רבו מספר וכן מה
שהגיע אליך מטובותיו וחסדיו אינם נחשבים לכלום לנגד טובתו
על זולתו ואמ׳ הנער איני יודע מה שזכרת אך הבינותי מדבר
המלך כפי מה שראיתי ממשלתו וטובתו בלבד אמר לו השליח
אמור אם משבח למלך העליון אשר אין קץ למלכותו ולא תכלית
לטובותיו וחסדיו ואני כלא חשוב בין רובי חיילותיו והבין הנער
מענין המלך מה שלא היה מבין ונדלה מעלתו בנפשו ונכנסה
אימתו בלבו ותגדל טובתו ומה שהגיע אליו כפי גודל מעלתו
ומעוט חשיבות הנער במלכותו ויגדלו מתנותיו אצלו׳

ואתה אחי על הדמיון הזה כשתסתכל בגלגל הסובב כל
הארץ כי אין אנו מבינין מה שיש בבקעה קטנה
מהארץ כל שכן בכלה וכל שכן במה שיש אחרי הגלגל הזה ובחון
בו והבן מעניני הבורא ית׳ כפי זה ויגדל בעיניך מה שחננך
מטובתו וחסדו אשר שם עליך עינו לטובה בכל בריותיו והבט
לספרו וחוקיו ומצותיו בעין הגדולה והעבר על מחשבתך רב
המורא והגדולה אשר תמצא בלבך למי שתמצ׳ ידו מהטוב יותר
ממך מבני אדם איש כפי מעלתו על מעלתך ומיעוט ברכו אליך
תהיה גדולת טובתו אצלך וכן תהיה למצותיו ואזהרותיו מעלה
על לבך כפי זה והשתדלותך וטרחך בעיניו כן והתבונן תמצא
בה׳ והאלהים ישימכם מאנשי עבודתו המכירים עניני וטובתו
ברחמיו וכל מה שכתבנו מתחלת המשל עד הנה הוא מאדון
החכם החסיד בעל חובת הלבבות וזה המשל יורה על מעלת זה
האדון וראוי שנחתום בזה המאמר ויבא העת שאלו השערים
יהיו כלם פתוחים לנו באופן שתמלא כל הארץ לדעת הש״י כמו
שאמר הנביא ומלאה הארץ דעה את יי׳ ב״לאו׳

פרשת בא אל פרעה

החדש הזה לכם ראש חדשים׳ אמר הב״ה משעה שבראתי את
עולמי לא גאלתי אומה מתוך אומה שנ׳ או הנסה אלהים וגומר
הוי אומר חדוש אני מחדש לכם למה שהיו הדברים המחודשים
על שלשה מינים מהם דברים שהם ישנים אבל בערך אל המשיג
אותם נאמר שזה הדבר חדש וזה דבר מבואר אל המעיינים
כשיעיינו באי זה דבר שהם לא השינו ועתה נתחדש להם אף
אם היה זה הדבר ידוע לרבים מהמעיינים יאמר המעיין שזה
הדבר חדש ונרצה לומר חדש שהוא חדש בערך אליו ולזה יקרה
גם כן בבנינים הגדולי׳ והנוראים עם שהם ישנים וראינום עתה

נאמר שאלו הדברי׳ מחודשי׳ עם שהדבר ישן וקדום ונאמר חדש
לכל הדברים שעד עתה לא היו נמצאים עם שהם נמצאים במין
ולא יעדרו כמו שנאמר זה יין חדש או זה הפרי חדש ר״ל בחדש
שלא היה מקודם עם שהיין היה מקודם וכן שאר הפירות כי
המינים לעולם קיימים ובאישי׳ יקרה החדוש והנה אלו מחודשים
מצד וקדומים מצד ונאמר חדש על דבר שלא היה ולא נשמע
כמוהו וזהו החדוש האמתי הנאמר בקדימה והשני האחרים
נאמר להם חדשים בהדמות לזה׳

והנה הנראה בהחדש הזה לכם וגו׳ אשר הוא תחלת דרושינו
כי החדוש האמתי אשר לא היה מעולם כמוהו וזהו
בערך אל האומה כי ניסן אחר רבים קדמו לו אבל שחדשו בו
נסים ונפלאות לא קדם כמוהו וזהו כוונת זה המאמר הנכבד
כי מעולם לא בא הש״י לגאל אומה מתוך אומה עד אותו העת
ולכן היה זה חדוש גדול והנה בזה החדש נתחדש העולם לישראל
כי היושב בחשך ויוצא לאור כאלו העולם נתהוה לו ולכן היה זה
החדש הוא תחלת הוויות אומתינו ולכן אמר החדש הזה לכם
וגו׳ והנה בזה החדש נתחדשו אותות ומופתי׳ גדולים ונוראים
והנה ישראל קבלו עליהם עול מלכות שמים בזה החדש וקבלו
מצות רבות כאלו זה החדש הוא ראשון להוייתם וראשון לידיעת
הש״י שהוא ית׳ יתודע מצד פעולותיו והוא ראשון לנו לקבל עול
מלכות שמים ולמה שזה החדש אינו ראשון להויית העולם אלא
לאומתינו הקדושה כי בזה החדש יצאנו מאפלה לאורה נאמר
שזה החדש הוא ראשון לנו וזהו שאמר החדש הזה לכם וגומ׳ לא
שהוא ראשון באמת אבל בהסכמה ובהנחה והנה נבאר שבזה
החדש נעשו נסים נוראים אשר לא נעשו מעולם ולכן נאמר שזה
החדש הוא חדוש גדול כמו שאמר מעולם לא גאלתי אומה וגומר
והנה נעשו בזה החדש אלו הנסים אחד שיזבחו את תועבת
מצרים לעיניהם ולא יסקלונו והוא נס גדול וזה הנס יתבאר
בזה האופן דבר ידוע הוא וברור כי מי שיהיה בין אדום ובין
ישמעא לו שיאמר אפילו דבר קטון כנגד אלהיהם היו עושים
את בשרו חתיכות וארבע מיתות בית דין ואם יעשו את א
אלהיהם דבר שלא יאות להם כל ישראל יהיו בחזקת מתים וכאלו
אין להם תקומה והנה משה אמר הן נזבח וגו׳ והנה ישראל זבחו
את אלהיהם לעיניהם ולא יסקלום ובטחו בש״י ולקחו כל אחד
שה לפסחו ועשו ממנו זבח תועבה למצרים ולא יכלו לומר להם
דבר והוא נס גדול׳

והנה הש״י צוה שכל איש ואיש יקח לביתו שה ושיתחברו
אנשים ואם ימעט הבית וגו׳ באופן שלא ישאר אחד
מישראל שלא יזבח את תועבתם ואמר שיהיה שה תמים וגו׳
כדי שיתפרסם להם כי אם היו לוקחים ממה שיקרה לא היה
פרסום כל כך אבל כשיהיה שה תמים זכר בן שנה שימצא בו
שלשה תנאים שיהיה זכר ולא נקבה תמים ולא בעל מום ושיהיה
בן שנה ולא פחות יתפרסם הדבר ביותר ואחר זה הזהיר שיהי׳
להם למשמר׳ כדי שיודע הדבר ויתפרסם שלא יאמר שעשאוה
פתאום אבל היה בעצה ובבחירה ובהמתנה ולכן אמר והיה
לכם למשמר׳ עד יום ארבעה עשר לחדש ואחר כך צוה שישחטו
אותו ישראל ושיהיה בתחלת שעה שביעית כדי שיתפרסם הדבר
יותר וכדי שיתפרסם עוד אמר שיקחו מהדם ושיתנו על שתי
המזוזות ועל המשקוף כדי שיתגלה שהיו זובחים תועבתם
ואמנם צוה שלא יותירו ממנו עד הבקר ושעצם לא ישברו בו
להודיע כי בעבור זה הזבח אם היו עושים זה כשהיו עבדים
למצרים ראשונה היו הורגים אותם ולא די שיהיו המצריי׳ עושים
להם דבר וזה נס גדול אבל בעשיית זה הזבח בעזר האלהי היו
אוכלים

מה שיתגלה הנפש והוא בעצם כי לא ישתלם הענף יהיה במקר
או יבא לומר כי ימצא תועלת בדברים המורכבים ולא ימצא
בפשוטים או ימצא בפשוטים ולא ימצאו במורכבי׳ לבל בתורת
הש״י בכלה וכחלקיה הנו מונחים תועלות לא יסופרו לכן לומר
כי תורת י״י תמימה והיא כלה ישלם הנפש וחלקיה שהם עדות
י״י הם נותנים חכמה ודעת לפתיים והפקודי׳ יש בהם תועלת
שהם משמחים הלב ומחזיקים לותו וכן גם כן שאר חלקיה:

והנה זה השער הינו מוכן לכל כי לקוח ללמד תורה לגוי
וכן לומרו שם יאמרו לך שיש חכמ׳ בחומות העולם
תאמין שבאמר וחבדתי חכמים מחדוש מכלל דליכא שם יאמרו
לך שיש חכמה בחומו׳ העולם אל תאמין שכ׳ מגיד דברין ליעקב
וגו׳ וזה השער הוא לנו קטל עדת ישראל וכדיקים יבואו בו ואין
לזולתנו עסק וכמה בידיעת מעשה בראשית ובידיעת מעשה
מרכבה ובידיעת הר סיני ובמדות הש״ך שהם ל״ב מדות נזכה
ונחיה להמצא חן וחסד בעיני י״י ולא בזה בלבד תלה בידיעת
המצות ובעשייתן ובידיעת טעמן נזכה לעלות אל הר י״י כמ״ש
השלמים כל העושה מהה אחת מהיכין לו ומאריכין ימיו ונחל
הארץ וכי הל״מ אל שהעושה מהה אחת כתקנה לשום שמים
ואין מעכב כח דבר אחר אל עשותה לשמה זוכה לחיים נצחיים
והנה לנחנו מצויים ליכנס בזה הדרך אנו ובניו ובני בניו
כמ״ש שמע ישראל ואחר כך ואהבת וגו׳ ואחר כך והיו הדברים
האלה על לבבך וגו׳ שיחזיר לותם תמיד ולא ישכח דבר מהם
ושילמוד לותם לבניו ולבני בניו כמ״ש והודעתם לבניך וגו׳:

ואמנם השער הנ׳ לידיעת הש״ת הם הנפש והנפלאות
הנעשים ע״י הנביאים כי בעבורם מדע שמו
הגדול כמו הנפש הנעשים במצרים אשר בעבורם ידעו ישראל
שיש אלוה בעולם ושאין כמותו ושאין לו ב׳ ושהוא משגיח בזה
העולם השפל נותן לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו והנה כאמר
בנפש הנעשים לפרעה בזאת תדע כי אני י״י שהוא מכיותו
הנה אנכי מכה במטה וגו׳ וגא״נ כן לפרע׳ למען תדע כי אין
כיי׳ מורה שאין לו שני וגא״נ כן והפליתי ביום ההוא וגו׳ שהוא
השגחתו ונכפלו אלו הדברי׳ בכל הנפש להודיע אלו הנ׳ שרשים
והנה בזה השער יכנסו כל הרואים המופתי׳ בין פרעה ועבדיו
ובין בני ישראל כמ״ש בעבור זאת וגו׳ ולמה שבאותו השעת לא
היו יודעים איש שהוא אחת בעולם אלא לישראל שנולד מושגח
הנה הב״ה שיתפרסם איש שהוא בעולם ואין שני לו ושהוא מושגח
לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו ל״ש הנה נראתי אל
אברהם בי שמניחותו מעצמו ואני שודד מערכות השמים
למען עבדי ולכן לא נודע שמי בעולם לבל עתה הרמון לפי
שיודע לכל שהעולם בידי ושיש לי יכולת לשנותו לכל דבר שירצ׳
בין הדברים הלומדים בין הדברים הנומחים בין בעלי נפש בין
בלתי בעלי נפש כי כלם אני משכח אותם מטבעם הלומס ישוב
לנחש והנחש ישוב לומס והמים ישובו דם שהפשוט ישוב נפש
מורכב והוא כח גדול והב״ח יבאו ממקומם הטבעי אל מקו׳ אחר
ואלל ישוב העפר כנים וכל הנפלי׳ האחרים עד שמנע מפרעה
ומעבדיו הבחירה שהוא כח גדול כי כמו שהאבן יורד למטה כן
יש לאדם טבע לפעול אל זה דבר שירצ׳ ויהיה פרעה רוצה לשלח
את ישראל והש״ת למען נקום נקמתו ממנו לומר ליה שלף שהוא
יכבד לשלחם שלין בידו וברשותו לשלחם והיה לומר הנביא
אתה תרבה לשלחם לבל לא תשלחם בעבור שהש״ת אין הרמון
לפניו והיה רצוי שב׳ לשלחם וישלחם כדי שיכזב הנביא והוא לא
היה יכול וזה היה תכלית הפלא כמו שביאר הקב״ה בפרק׳
היקרים בהקדמת הגאונות ולכן לומר לומר לבני ישראל לבי י׳
בעתה לבי לעשה עמהם להפליא שידעו הם וכל השומעי׳ את
גבורתי כי יש במנע מהווה הדברי׳ ושיכול לשנות מטבעם כמו
שירצה והעבדים יהיו חופשים ויהיו ממלכת כהנים וגוי קדוש
והחדוכים והשרים יהיו לאבדין של תחתית שאול נללו כעופרת
במים לדיהים וזהו שאמר שרשונה יפיל לותם מתחת סבלות
מצרים ומעבודתם ושיביא על המצרים מכות גדולות ונאמנות
ויהיו הנפים גלויים שיהיו בזרוע נטויה ובשפטים גדולים ואחר
הגאולה ייעד שהוא יהיה מלך עליה׳ ושיתן להם את הארץ אשר
נשבע לאבותיהם ליצחק וליעקב בלשון שיהיה ירושה להם ויסלק
מעליה כל מערער ושונן וזהו שאמר ונתתי לכם מורשה ונו׳
התבאר כי בידיעת המופתים נזכה לעלות ולרשות את פני י׳
וכמ״ש כשרצה ישראל את היה החזק לחמו וירחו ישראל וילחמו
בי׳ וכמו שאמר במעמד הנבחר אשר הוא למעלה מכל הנפים
והנפלאות כמ״ש השמע עם קול אלהים ונו׳ נזכה ונניע לדעת
הש״ת ולמה שהיו הנפים והנפלאות לי ליפעל שימצאו בכל עת
כי לי ליפעל להעשו׳ שלא על ידי הביא מהו הב״ה למען שנעשה
להם וכרון כמ״ש זכר עשה לנפלאותיו ונו׳ אשר הרמון בזה כי
למה שהיה הנפ לי ליפעל להיות תמידי כי אם היה תמידי לא
יהיה נם מהו בעבת כדי שנזכור חדוש העולם ומהו בהכילת
הפעה להורות שפעה הב״ה עלינו ומהו בפטר רחם להודיע כי
הבן הבכור הוא אשר מת למצרים והבן הבכור לישרצ׳ נשאר מי
ומהו בתפילין להורות לנו כי בחוזק יד והזרוע נטויה וכל זה
למה כדי שנכיר הש״ת ונעשה לעבדו בלבב שלם כמו שאמר למען
לבני ישראל ונו׳ וידעתם כי אני י״י כי תבלית כל זה לידע שיש
התחלה לשהוה ומשניח ושאין כמהו מורה וזהו תבלית כל
המצות וכל הידיעות והחכמות על דרך האמת:

והנה כזה האמר אשר הוא תחלת לרושינו רני מזל להורות
כי תבלית כוונת הכל והוא לשנות הטבע אם לטוב
אם לרע לרעת את הש״ת ושיידעו מלפניו כי הירא׳ היא עבודה
מחרונה אחר האהבה כמ״ש באברהם כי ירא אלהים אתה והנה
נאמ׳ כי הש״ת נזר מיום שברא הב״ה את העולם שהיום יהיה יום
והלילה לילה ובא יעקב וביטל הנזירה ועשה מהיום לילה וזה
לא היה לעשות היא בעולם אלא ליתן שכר טוב לצדיקים ואם כן
הב״ה ישנה הדברי׳ מטבעם על ידי כדיק אחד וכן ביהושע הנה
בזה שהש״ת יעשה נפים ונפלאו׳ לא כדי לתת שכר טוב לצדיקים
בלבד אלא ב״כ ליפרע מהרשעים וכל זה כדי שיתפרסם מניחות
הש״ת בעולם ושיידעו מלפניו ושהוא כפרע מהרשעי׳ ונותן שכר
טוב לצדיקים · ולהורות על שיש אלו השערי׳ בידיעת הש״ת תקנו
לנו חנשי כנסת הגדולה בברכת התורה שלשה ברכות בבקר
ובערב שני׳ לפנים ואחד לאחרי׳ בברכת שמע ד בקר אנו מזמרי׳
יוצר אור עד יוצר המאורות אנו מזכירים נודל הש״ת ומעלתו
ושנזכור פעולותיו הנפלאים וזה מבואר למתבונן כזו הברכה
לפי׳ בעיון הנפ ואם תקנו לנו ברכת התורה שהיא מיוחדת
לנו קבל עדת ישרצ׳ ולכן נתחיל בה להבת עולם ונו׳ עד שפיים
בה׳ הבוחר ואחר קריאת השמע נזכור הנפים והנפלאו׳ שעשה
עמנו ועם אבותינו וכן הדב׳ שהוא בברכו׳ קריאת שמע של שחרית
הרי התבאר נ׳ פתחי׳ם לדעת הש״ת ידיעת פעולותיו הנמצאי׳
בעולם וידיעת תורתו וידיעת הנפ׳ והנפלאות ושהאדם חי ב
להכנס בהם כל אחד ואחד כפי כחו׳ והנה ההשתדלות מליכים
בהם מביא לאד׳ ליפסד מזה העולם ומהעולם הבא ועל זה נאמ׳
החרשים שמעו ונו׳ ולעודר לקבל לנפשים ולהקיצם משנתם רצו׳
החכמי׳ והנביאים אשר בכל דור ודור ואלו הם המזכירי׳ את י׳
תמיד לא יחשו וכמ״ש קרוב בגרון ונו׳ ואף שיהיה האדם נכנס

תאר נוסף על מהות, כמו החכם הוא חכם בחכמה והלבן הוא לבן בלובן אבל השם הוא כמוהו לא במציות, כי המציות והמהות הוא דבר אחד זולת שאחר הדברי, ולדעת האמתי שאין המציות זולת המהות בכל הדברים ובזה הדבר כן כל המכוונים שם עליהם מכוונים בעבור העלה והעלה ימצא בעבור עלה אחרת ילכו הדברים אל ב"ת וזה בלתי אפשר כמו שקדם אם כן יחוייב שיהיה הנה כמוהו בעבור עצמו וזהו הרצון באומרו אהיה אשר אהיה כי הוא כמוהו בעבור עצמו לא בעבו' זולתו כאשר הדברי, וזה בהכרח שיקבל בהכרח המופת וכאשר השיב הרב לשלמה הל' השיב לשלמה הב' ואמ' הנה יתקיים לכל החכמי' והם הזוכים שם כמוהו בזה התואר הנה יקבלוהו והוא אומר ושמעו לקולך והשיב משה הנה יקבלו שיש אלוה כמוהו בלתי המופתי השכלי, מה יהיה המופת שהוא הכמוהו שלחני וזה נתן לו ג' אותות:

והנה בהודעת זה השם הנכבד הודיע למשה רוב החכמה האלהיית והנה זה הכבר בארנוהו בפי' לספר כוונות והנה בפי דרשונו אמ' משה לישראל שהמציות המוחלט שהוא אחד לא מצד שרוכבו היה לילך בזה השליחות אלא שהוכרח מפי הזולת וזה שהיה אלהי שליחי שיכם וכוונת הנגד שאמרתי הוא כי אי אפשר לידע לפ' ידיעה אמתית אלא מצד פעולותיו ופעולותיו יהיו על זה התואר אם לקיים הדברים ולהעמידם על טבעיהם ואז נקרא אלהים וכשהם עושה נקמה מהרשעים ומרע מהם אז נקרא גבורות וכשהחזקה יעמוד לפניו בתשוב' ושוב מחשתו נקר' שדי שהוא שודד הדבר אשר היה רואי לבא ויחזוק רואי שיעצם לולי שפג אל י' ומצד שעשה החסד לאלפי' ולהבות לבדיקים ולרשעים נקרא י' ולמה שהיו הדברי' יודעים עול'מיים מהם בידיעה שכלית ומהם על דרך הקבלה ומהם על דרך החוש רצה הב"ה שמשה ישתמש בזולת השליחות בכל אלו בידיעה אמתית לחכמים והוא אומרו אהיה אשר אהיה כי זה יתבאר במופת כמו שאמר ואחר כך אמר שיאמרו להם זה ע"ה הקבלה כמ"ש כה תאמר לבני ישראל ואחר כך אמר שיעשה האותות והמופתים ביניהם כדי שיתאמת אל החוש שהם שלחו ולמה שהדברים נחלקים על ג' חלקים אל בלתי בעלי נפש ואל בעלי נפש והבעלי נפש יחלקו לב' חלקי' רצה הב"ה שיעשה מופת בדברי בעלי נפש אשר ימצא בהם החיות וזה שהטומאה ישוב ב"ת וזה הוא המעשה שנתפרך לנחש והמופת אשר היה הטהורים ישוב מערעת והמופת הנ' שהדומים והוא המים ישובו דם להודות לו שכל הטבעיי' יכול לשנות, ולעשות, כרצונו ואין מי שיעצב ע' וכאלו הדברי' הידיעה מופתית והידיעת הקבלה כמו שאמ' משה קבל תורה ונו' ובעשיית האותות והמשפטי' נתעלה משה על כל העולם וקיים זה בעבור גדל מעלתו ובעבור הדינין האלי' שעשו בכאו והיה בורח מעיר לעיר מי שהיה כבן בנית פרעה וזכה בעבור זה להיות נדול למלכים כמו שאמר ויהי בישורון מלך ונו' ומלך עליהם בהסכמתם כי הכירו מעלתו לא בחוכם ולא בהכרח ולא במלחמה ולא ביד חזקה והוא לב לחכמים ואב לנביאים הרשעוכים גם לאחרונים ובעבור זכותו ותורתו תלו דבקים בש"י כמו שאמר ואתם הדבקים בי' אלקיכם חיים כולכם היום:

פרשת וארא

אמור לבני ישראל אני י' ואמרו במדרש ברוך הב"ה את היום

הראהו בחוש שפרעה היה נמצא עם יבלתו ורצונו לכלות את
ישראל וישראל היו מוכנים להרינה ולאבדון ולמה לא יפחדו ולא
די שהעלול לא נמשך אבל שנמשך ההפך וזה שלא נמשך החוש
מהאש אבל ימשך הקור וזהו תכלית הפלא והנה ידע שהדברים
לא ימשכו מסבותיהם ושיש הנה סבה מעכבת מלפעול ובזה
שרש גדול לכל הנסים והנפלאות ולכך כשהעלה יהיה נמצאת
עם כל תנאיה ולא ימשך העלול איפשר להאמין חדוש העולם
וכשנאמין זה נאמין גם כן בכל הנסי׳ והנפלאות ולכן רצה משה
לעמוד ע״ז הענין בחקירה חזקה ואמר אסורה נא ואראה וגו׳
כי נשלמו כל סבות השריפה מצד הפועל והמקבל והפועל לא
ימצא שהוא עלול איך איפש׳ והנה החוש יעיד הפך מה שהשכל
האנושי ישפוט וא״ל הש״י שזו החקירה אי איפש׳ להשיגה כל עוד
היותה בחומר ושדי לו בשידע מציאות הדבר מבלי שיודע לו
סבתו וזהו שאמר אל תקרב הלום וגו׳ ואחר שהוכח זה אשר הוא
יסוד ועמוד לכל התורה כלה ולכל הנסים והנפלאו׳ ואמ״ל שהוא
אלהי אברהם יצחק ויעקב ושיש לו זכות אבות ובזכותו ובזכות
אבותם יכצלו בני ישראל מזאת העבודה והסתיר משה פניו כי
ירא כי למה שהיה משה טירון לנבוא׳ רצה לומ׳ נער הסתיר פניו
מהביטו אל האלהים עד שיעלה ראשון כי כמו שאמר הרב
המורה ראוי שימנע האדם ויעמוד ויבוש מלעלות אל המדרגה
העליונה והיא החכמה האלהית ובזכות זה זכה משה לקלסתר
כמו שאמר בזכות ויסתר זכה לקלסתר וא״ל הש״י השליחות אשר
רצה לשלוח אותו אל פרעה ולמה שהיה קשה בעיני משה למה עד
עתה לא ראה את עניים ולא הצילם מהחמס העשוי להם והשיב
לו כי הם לא זעקו עד עתה ומיד שזעקו א״ל הש״י ענה אותם
בצרה וזה שאמר הנה זעקת וגו׳ והודיע לנו השליחות שילך אל
פרע׳ והוציא את עמי בני ישראל מארץ מצרי׳ והנה למה שכוונת
משה היתה לישב בדד ולעיין בתארים האלהים והטבע האלהי
לא רצה להניחו לישב בדד אבל ראוי שיתגלה ויתפרסם אמ׳ משה
להשלים כונתו כי אינו ראוי לילך אל פרעה ואינם ראוים ישראל
להגאל והנה הפועל הזה קשה ונמנע מצד הפועל ומצד המקבל
מצד הפועל כי הלשינו עליו בעבור שהרג את המצרי להציל את
העברי והנה גלו הדבר למלך פרעה עד שבקש פרע׳ להרוג את
משה וזהו שאמ׳ משה אכן נודע הדב׳ ר״ל כמ״ש רש״י שהיה תמה
למה היו ישראל בגלות יותר משאר האומו׳ ואחר שא״ל הלהרגני
אתה אומ׳ נודע לי זה הסוד׳ או יאמ׳ על דרך הלצה אם העברי׳
ידעו שהמצרי נהרג על ידי יחוייב שיודע הדבר שילשינו עליו
כי אין סוד לעברים ולכן אמר אכן נודע הדבר וכן היה והשיב
על הראשו׳ כי זה הפועל הוא איפשרי מצד הפועל ומצד המקבל
מצד הפועל כי אני אהיה עמך אף שאין אתה ראוי וזה האות
הנעשה בסנה יהיה לך האות כי אנכי שלחתיך ומה שאמר מה
זכו ישראל אע״פ שאינם עתה ראויים בהוציאך את העם ממצרי׳
אני רואה שהם יזכו למעלה גדולה לקבל את התורה והוא זכות
גדול שיקבלו עליהם עול מלכות שמים מה שלא עשו כל הגוים
וזהו שאמר בהוציאך את העם ממצרים וגו׳ והנה זהו הטוב
והישר הנאמ׳ בזה הפסוק עם שיש בו פירושים רבים ונכבדים
אבל ליראת האריכות לעזבם ולמה שכוונתו לא היתה נשלמת
שהשיבו לו על מה ששאל חזר לבקש עלילות דברים ואמר הנה
אנכי בא וגו׳ הנה אמר מה שלא יאמ׳ בו מעולם כי בבוא אליהם
ועשה המופתים מיד האמינו מבלתי שיאמרו לו מה שמו ולא
היה זה אלא לאחד משני דברים אם למה שכוונתו היה להחיות
חיים מתבודדי׳ ובלתי היות לו שתוף עם אדם בעולם כדי שידע
המציאות כלו על סדרו ידיעה גלויה אמתית שאין בה טעות

ולא שבוש אשר אי אפשר זה כי אם בהפרדת מבני אדם הטועי׳
מדרך השכל או מפני כי עד היום הזה לא נשמע מאיש שיהיה
שלוח ליחיד או לרבים לא אברהם ויצחק ויעקב ולא ממה שקדם
להם כמו שביאר התורה ולמה שהיה עושה חדוש גדול בעולם
שלא קדם כמותו והיה חושב שלא יאמינו לו וחושבי׳ שהוא מכשף
ומדיח ועושה בתחבולה או בערמה או שהוא סכל חולם חלומו׳
ויאמרו כי לא נראה אליו יי׳ לכן היה בוש מלילך בזה השליחות
ואומר טענות כדי שלא ישלחו הש״י ואמר והן לא יאמינו לי וגו׳
וענהו הש״י שיעשה שלשה מופתים לפניהם ויאמינו בו וחזר
ואמר בי אדוני וגו׳ וענהו הש״י ואנכי אהיה עם פיך עד שחרה
הש״י עליו ועשה השליחות בעל כרחו הרי נתבאר מה שהיתה
כוונתינו לבאר כי הטבע האלהי יעורר לאנשי׳ לעורר מעלתם
כדי שיתפרסמו בעולם ויהיו מזכים לרבי׳ כי המזכה את הרבי׳
צדקתו עומדת לעד כמ״ש צדקת יי׳ עשה ומשפטיו עם ישראל
ולמה שהית׳ זו השאלה בלתי נאות׳ ויש בה ספק גדול והיא אומרו
הנה אנכי בא וגו׳ ראוי שנבאר׳ ונתיר הספק שיש על זה ונודיע
מהו הנרצה במלת אהיה ונשלם המאמר ובזה ישלם דרושינו:

והספק כבר ספקו המורה זכרו לברכה פרק חמשים וג׳ וזה
לשונו זה אשר אמרו משה רבינו ואמרו לי מה שמו
וגו׳ איך היה לענין ההוא ראויה זו השאלה בלתי נאותה עד
שיבקש במה שישיב עליה אמנם אומרו והם לא יאמינו לי ולא
ישמעו בקולי כי יאמרו לא נראה אליך יי׳ הוא מבואר מאד שכן
ראוי שיאמר לכל מתפאר בנבואה עד שיבא מופת ועוד לא
ימנע אם יהיה הענין כמו שירא׳ שהוא שם יכובד בו לבד בהיות
ישראל כבר ידעו השם ההוא או לא שמעוהו כלל ואם היה נודע
אצלם אין לו טענה בהגידו אותו כי ידיעתו בו כידיעתם ואם
היה בלתי נשמע אצלם מה המופת שזה שם האל ואיך היה
ידיעת שמו מופת ועוד יש ספק אח׳ שאמרו הש״י ושמעו לקולך
איך אמר והם לא יאמינו לי וא״ל מה זה בידך וכבר א״ל ושמעו
לקולך והשיב הרב ז״ל כי בזמני׳ ההם לא היו האנשי׳ כלם עובדי
ע״ז אלא יחידים והיה אמירת כל אומר בזמנים ההם כלם אם
שיאמר שיתקיים לו עיון או מופת הורה שיש אלוה לעולם בכללו
כאברהם אבל איש שיאמר בנבואה שהשם דברו ושלחו לא נשמע
זה כלל והנה האמת מה שקדם להם היו אומרי׳ לאנשי׳ שיש אלוה
בעולם ושראוי לעשו׳ פעולות המעלות על דרך הלימוד והעיון
ההמוני וכאשר נר׳ אל משה וצוה שיאמ׳ לאנשי׳ ויגיע זה השליחו׳
אמ׳ תחלה הנה ישאלוני מה הראי׳ שיש אלוה בעולם נמצא ואח״כ
אומר שהוא שלחני מפני שהאנשי׳ כלם אי לא היו יודעים מציאו׳
הש״י ותכלית עיונם לא היה עובר מהגלגל וכחותיו שהם לא היו
נבדלי׳ מהמורגש ולא ישערו במציאו׳ שכל נבדל כלל ולמדו השם
אז מדע שהגיע עליהם ותאמת אצלם מציאות הש״י והוא אהיה
אשר אהיה ופירושו כי הנמצא אשר הוא הנמצא ר״ל המחוייב
המציאות וזהו אשר יביא אליו המופת בהכרח שיש דבר מחוייב
המציאות לא נעדר ולא יעדר וכאשר יודיעהו במופת יחוייב
שיקובל כי טבע המופת אי איפשר ההכחשה והכפירה בו אלא
מי שיסכל דברי המופת והנה כל הדברים האיפשרים אם ילכו
לב״ת לא ימצא אחרון אבל האחרון נמצא הראשון נמצא והנה
אלו הנמצאו׳ השפלי׳ יעלו אל הגלגלי׳ והגלגלים יעלו אל המניעי׳
ואם המניעים יצטרכו אל המניעי׳ אחרי׳ והעלולים אל העלולי׳
אחרי׳ וכן לב״ת זה העולם לא ימצא אבל האחרון נמצא הראשון
נמצא וכשנמצא הראשון המציאות לו מעצמו וכל מה שזולתו
הוא נמצא בעבור העלה והנה לדעת הרב כל הנמצאים זולת
ראשון מהותם בלי מציאותם והם נמצאי׳ במציאות כי המציאות

תואר

היה שלחני להושיב בשבטים משה להודיע שמו הגדול לומ' הלא
משה מבקש לידע שמי כפי מעשי אני נקר' כשאני דן את
הבריות אני נקרא אלהים כשאני עושה מלחמה ברשעים אני
נקרא נבאות כשאני תולה חטאיו אני נקרא שדי כשאני יושב
ונכנע רחמים אני נקרא י' למה שהנדיקים והרשעים ב' קפכי'
מתכלית החליף והם מתפככי' בתכוונותיהם ופעולותיהם ואין
להם שום שתוף לפל מה שירחה זה מכנד לזה כמו שהמשילה
תורתינו הקדוש בתחלת לידת יעקב ועשו כי היו הפכי' מלידה
ומבטן ומהריון זה היה חלק זה היה שעיר זה לבן זה לחוש זה
יושב אהלים זה יודע ציד ולבן יקרה בכל דור ודור שהנדיקים
מתנגדים לרשעים והרשעים מתנגדים לנדיקים כאלו היו שני
הפכים אשר בקש כמנת הפועל והמתפעלות בהם ובמים ולמה
שפרעה היה בתכלית הרשע ומשה רבינו עליו השלום בתכלית
החסידות היו אלו שני הפכים בתכלית החליף בתכוונותיהם
ופעולותיהם ובהפעליותיהם' זה רצה למחות שם ישראל וזה נתן
נפשו עליה כמו שנתן נפשו על המצרי זה רצה לקבל עליכם ליאור
וזה מושיעם כשעבדו להם זה עשה עבדים וזה עשה הפשים
זה הסיר מהם המחיה והכלכלה ולפיכך התנבן לו נתן להם וזה
מוריד להם מן ושלו עד שתאכל כשל מעשיהם שם
הפכים בתכלית החליף ולא יאמר כהם שתוף אלא כי זה הרשע
היה רוצה לכלות את שמיהו בערמה מבלי שיגלה מומו כי רצה
להיות רשע בסתר בלתי שיורגש ומשה רבינו עליו השלום רצה
להפרד מקהל הפשים להיות עובד את י' בחדרי משכבו מבלתי
שיגלה ותרחה מלכותו ומעלתו לפני הכל והשם אשר לא כתכנו
עליונות רצה לפרסם גודל רשע פרעה ורצה לפרסם מעלת
ושיעבו המושיע לישראל והוא משה רבינו עליו השלום ולפ כי
היה חדש רשע בסתר טבע הרשע לא יכיחהו אלא לגלותו
ולפרסמו כמ"ש והרשעי' כיש נגרש ונו' רכ"י טבע הים הרשע
והרע לא יכיחהו להיו' שקט ובלתי מפרסם רשעותיו לפל הוא
לא יוכל להשקיט להיו' שוקט ובוטח לפל טבע הרשע יעורהו
לעשות רשעיות גדולות ומפורסמות כמו שאמרו זכרם לברכה
עביד גזירת עבידה ואף שיפרסמו את ערמם ימ' שהפרסום
אשר יפרסמו מהם ומתכוונותהם הם רפש וטיט והוא תרפה
ונו' וקלון להם והם הנזל והכיחוך והשוד וחמס לעניים ה
האומללי' והם טבע הרשע היה כן טבע הרשע בעצת
הקנשים לא יכיחם להיות שקטים ובלתי פועלים עד שיעורדם
לפעול עד שיפרסמו פעולותיהם ותכוונותיהם לכל כמו שאמר
והמשכילים יזהירו ונו' כי כמו שהשמש יזיר לעולם ואי אפשר
להיות שקט ובוטח כן החכמי' המעלה אי אפשר להיותם בחדרי
משכבם מבלתי שיגלה מעלתם כי זוהר הנדיקי' כאור נוגה הולך
ואור ונו' והנה לנו משל מהשני אלו האנשים האחד שהיה
בתכלית הרשע והוא פרע' השני שהוא משה רבינו עליו השלום
ואל אחר מאלה רצה שלא יגלה האחד שלא יגלה רשעתו והאחד
היה נכבד ונכסף מהמדינה ועושר חיין יחידי עם היותו רועה

נאן עם שהפציר כדי שלא יגלה מעלתו והטבע האלהי לא יניח
לכל אחד אלא לפרסם זה לאבדו ולאבד את עמו וזה לפרסם
מעלתו ולהושיע את ישראל מיד זה הרשע ועל אלו הקושים
יסבב כל הפר' כלה ולהודיע אחר כך כי פושעים כשמדו יחדיו
ונומ':

והנה כדבר הראשונה בפרעה שהוא תחלת הפרשה כי רצה
להסתיר מומיו וקשה לא הרשעו לו טבעו הרשע לא
עזבו והנה בתחלה התחכם הוא עם יועציו לעשות רעה לעמו
על לא חמס בכפם אלא על שפרו ורבו וקשה עליהם שרי מסים
למען ענותו וכאשר רואה שלא הועיל זה וימרו את חייהם
וכאשר רואה שלא הועיל זה להכריתם קרא למילדו' ועוה להמית
את הבנים וכאשר רואה שלא הועיל זה גם לכל עמו בפרסום
שכל הבן הילוד ונו' לו למלך שכך נזר בפרסום הרי שבפרסם
לעיני הכל גודל רשעתו הרי שהרשע לעצמ' ש יעשה נסתר לא
יוכל להכיח את בעליו מבלתי שיפרסמהו ואת שיתבע זה נאלר
זה גם כן בהפכו אשר הוא משה רבינו עליו השלום כי הנה למה
רצתה להפציעו ולא עלה בידה עד שהוכרח להשליכו של היאורים
עד שקרה שבת פרעה לקחה לה לבן וכאשר היה שם בבית
המלכו' לא הניחו הטבע האלהי להיו' שם שלו ושקט אבל כשיצא
אל אחיו ורואה להם מצרי מכה להם מכני מחיו וקם עליו והרגו
וחשב שזה כעשה בסתר באומרו ויפן כה וכה ונ' והוא לא רואה
שכי הכא' הרשעי' וחשב שלא היה רואהו להם והטבע האלהי לא
רצה שלא לגלות שלימותו וא"כ למה שלא כתוב' מעלתו בפרסו'
יפה כיום הזאכי והנה שכי הכשים עברי' נצים עד שהניחך לומר
הרשע מי שמך לאיש ונ' עד שברח מלפני פרעה והתפרסם
מעלתו בעיני כהן מדין ונתן לו את בפורה בתו לאשה ולרוחב
גודל לבבו ושהיה מבזה חייו בעבור עשות נדק ומשפט קדק
שם בנו גרשום להורו' כי רחוי לגר לקיות עליה ולא עולב שומע
חרפתו ואינו משיב והנה זהה הפעור בתחלת מעלת משה
רבינו עליו השלום כי כמו שמ' הפילוסוף הנדק היה כל מעלה
ואיכה חלק מהמעלות ולכן לקח לו משה למנה זאת המעלה כי
הפסיד מעלתו כי משה היה בכן בית בבית פרעה ובעבור
שקנה את לחיו לבד מעלתו מבית פרעה להכיל את לחית
היהודי מיד חזק ממנו:

והנה משה רבנו כדי לקיות לבדו יחידי רבנו להיות הועד
נתן ויכתב את התורה לבדו ולכן כא על הר
האלהים חורבה כי הוא מקום חורב שמשה מלין שם שם היה והנה
כוונת הפסוק יתעלה היה הפך כוונתו לפרסם שמו בעולם
ולהודיע מעלתו כמו שאמר' עכין הסנה והנה נראה אלי
הפשה בלבת אש וירא והנה הסנה בוער באש והסנ' איננו אוכל
והנה משה רבנו זה המראה הגדולה ורצה לחקור זה הענין
ונתקרב שם אל המקום שהיה הסנה בוער באש והנה ראה בזה
כי ישראל היו היותר מוכנים להפסק ופרע' המלך הגזר עליהם
להיות הוא המכלה להם והוא מלך עליהם ועמו והיהודים היו
בתוך ולא יוכלו לכלותם והנה ראוי לדעת מה הסבה בזה:

והנה יש בזה גם כן שאלה גדולה אשר כל החכמה
האלהית והטבעית תליה בה. שם כשלמו
כל תגלית נגלה שם כשאר שהעולל לא יפשך ולפי דעתינו
בחדש העולם העלה התחת כשלמה עם כל תגלית לא יחסר כל
בה והעולל שהוא העולם לא ימצא כי זה כלתי ליפשר והרחק
לו בחוש כי הסנה בוער באש ולא יחסר תגלי' לעלה ולא
לעלול ולא מנד הקודרה והריחוק כי המציא ממשה למתנועע
ונשלמו כל תגלית והעלול לא יפשך ושאר שלה למה גם כן

לו הב"ה תלת עשר נהרין ולמה היו כלם מאפרים מן התשובה
בזה כי רבי לחבו היה מלמין בעולם הבשמ' יותר מכל מלמין
לחל כוונתו היה שמאחר שראה כל הכבוד הגדול לו לומר שכל
מה שעשה בזולת החכמה והתבונ' היה לריק כי רצונו היה שכל
תנועותיו ועסקיו יהיו מנמת זה התכלית ולפ שלא עשה כן
שה"ס נתן לו שכרו כלומ' עשאו לו יאמר כי רבי לחבו היה עובד
הש"י בעבו' גדול מעלתו לא לקבלת שכר כי לחבו חייבי לעובדו
בעבו' גדול מעלתו לו בעבור הטובות אשר קבלנו ממנו לא
בעבור קבלת טוב כמו שאמ' העגק תעניק לו וסמיך ליה וזכרת
כי עבד היית כי לא יהיה לקבלת שכר אלא לפרוע חובותינו וכן
היה לומר רבי לחבו כי היה עובד את הש"י לא לקבל פרס לחל
בעבור גדול מעלתו ובעבור הטוב שקבל ממנו לו יאמר כי היה
רבי לחבו מקטין את עצמו כי עם היותו מלמין שיש עולם רחב
ידים מוכן לכליקים עם כל זה היה חושב בעצמו שלא היה רואי
לזותו תמקו ולזותה המעלה ולכן לא לחי לומר כי אמרתי לריק יגעתי
ונו' ולמכם הראה לו תלת עשר נהרין למה שמדות הש"י הם שלש
עשרה. ולמכם היה מאפרים מן למה שהריח הוא מחזיק הכפש
כמו שאמר כל הנשמה תהלל יה הללויה לו זהו דבר שהכפש
מתחזקת בו הוי לומר זה הריח ולמכם היו כלם ממין לחד למה
שכל לותם המדות כלם ישובו אל עצמות לחד פשוט בלי רבוי
והרכבה ולמכם היו נהרין לקורות על רבוי הספע כמו שאמר
מה יקר חסדך אלהים ובני אל בכל כנפיך יחסיון ויש הבה ישועה
לחרת נפשית ורוחנית והיא נרמזת בזה הפרשה כמו שאמרו
זכרם לברכה למה הלמו תובעי קבורת מארץ לאמר רבי שלשה
דברים בנו מלי דברי בנו אל יהושע בן לוי מתהלך לפני יי ונו'
הרעין בזה כי למה שהלבות הטו את לבבם להתקקות גדול
להקבר בארץ ועם שימלו חובה לארץ ישביעו את בניהם להוליכ
עם עם שימלו להם מהטורח מה שלא יעלם וזה רלוי לבקש
סבה תכליתית כי אם לא היה שלא להשאר זה הגוף שהו תשמישי
קדושה כל זה מקום שיקבר בו הלל למה שהיה קבלה להם
מארץ ישרל היה לארץ החיים ובה המתים חיים וכל המתי בחובה
לארץ מתגלגלים עד היותם בה ולכן היה טרחם ועמלם ליקבר
בארץ הזאת להורות לנו זה הסוד ולכן השביע יעקב את יוסף
והשביע יוסף את בני ישרל והשביעו הלבות את בניהם לחריה'
כמו שבא בקבלה להורות לנו שזו לבדה היא לארץ החיים וכמו
שהיה בכספת מפלת לכל אשר הוא מזרע ישרל להיות דרכה
כמ"ש כל הדר בחובה לארץ [illegible] לף המתים
יבנו להיות נקבריס בזולת הארץ כמ"ש מתהלך ונו' ומה יאמר
לומר כי זה סותר למה שבא' לשכי חכמים שראו ארון של מת
שבא מחובה לארץ להקבר לארץ ישרל אל' לו' מלעזר מה הועיל
זה שיהא בשמתו חובה לארץ ובא להקבר לארץ אכי קורא עליה'
ונחלתי שמתם לתועבה בחייכם לא עליתם במיתתכם תטמאו
את ארצי כתבאר מזה כי היותו נקבר בארץ ממת חובה לארץ
לא יועיל לו מכל הוא חטא גדול שמטמא הארץ וזה קשה למה
שאמרתי. והתשובה בזה כי רבי מהלבים והם הבאים עליהם
אשר ליו' לא למה יתעסקו בחייהם בהבלי העולם וביטולם
ויבקשו הן ועושר ותעמונות בכי לדם ולא יתעסקו במחות שלא
בקרי ומחות לבשים מלומדה וכאשר הניע להם המות יבו את
בניהם מחריהם לעשות בדקה מאשר לא להם כי מאשר רלוי
לבניהם והם יעבירו הבחלה מבית אבא לעשות טוב למי שלא
ידעו ולא יבינו ואחרי'ותר פחותי' מלאו שלא יבו לתת מהנכס
לחל יבו לבניהם מחריהם לקברם בטלית ובניהת עם תרבע
כבשים והבה בחיים חייתם לא לבשו לבוש כי אם מאמר ופשתים

ופי' זה המאמר הנכבד כי למה שהוא מבואר כי ביאת הגואל
ומשיחנו עם שכמעין כי כח יבא הכה ביאתו מאוחרת וכל עם
הארץ אם ידעו שהמשיח לא יבא בזמנו ושיתאחר הזמן מאד
ויתאחר מעטים הם אשר ישמרו יהודים לבל יתערבו בהומות
מאחר שתשוערת בפשט היא רחוקה מאד כי עמי הארץ לימים
עוברי' הם' אלא בהיות כל אחד תחת נפנו ותחת תאנתו והנה
אם יעקב היה מגלה זה הסוד והוא קץ משיחנו ימשך מזה רע
גדול ולכן נסתלקה ממנו שכינה וכשרה יעקב שנסתלקה ממנו
שכינה אמר שמא חס ושלום יש פסול במטתי כ"ל חס ושלום יש
בנכי מי שיעבוד לע"ז בעבור ביאת הגואל ואם לא יבא בימיו
יתערב בין הומות ואם ישאל שואל לך מבטן בריך יבא לרוור
נשיב כבר יקדה כי מלברה' יבא ישמעאל ויפיחק יבא עשו ולכן
הקריך יליד בן רשע ואמרו לו בניו שהם עובדי' לת הש' בעבור
אחדותו וילכתו ועופש גדולתו ולא בעבור ביאת הגואל וזהו מה
שהשיבו לו באומרם שמע ישראל וגו' כשם שאין בלבך אלא אחד
כך אין בלבנו אלא אחד וכמו שיעקב קבל הנחת ושיתקייס
בזרעו כי נר יהיה זרעך וגו' כן הם מקבלים אלהותו ואחדותו
וגזירתו ויבא מלך המשיח ולא יבא י' אלהינו י' אחד כשמע
הזקן אמר בשכ"מ כי הוא כבוד גדול לאב היות לו בנים רבים
וכלם כדיקים וטובים כי בשבי בנים שהיו לאבותיו היחד בדיק
והחס' רשע וליעקב היו שנים עשר בנים וכלם חסידי עליון ולכן
נתן הודאה' ותשבחות על זה הכבוד אשר היה ליעקב מה שלא
היה לאבותיו והנה משה לא אמ' בריך שם כבוד מלכותו לעולם
ועד כי בניו לא היו רשויים אבל בני יעקב היו בדיקים ולכן לא
אמ' משה בשכ"מ כי לא כתכבד בבניו כי אם ביהושע ולכן אין
דחוי לומרו ומשם יעקב שכתכבד בבניו דחוי לומ' אותו והנה
יחוייב לכל איש שידמה לשלמים כפי הקיבל והשיפשר והנה
להודיענו מה שקרה לזקן מהכבוד והיהדור דחוי לומר אותו
ומכל שמשה לא נשתמש בזה הכבוד אלא בכבוד תלמידו אין
דחוי לומרו ובעבור שידמה לרבו אל אלו הסבי שלמים התקיבו
שיהיו אומרים אותו כי כל איש מהאנשים לא ימלט או יהיה
מתכבד בבניו כיעקב או בלתי מתכבד כמשה ועליך שתבחן
מה שאמ' משל לבת מלך וכו' כי זה מבואר מת' ביחוד מה שאמ'
והנה קבת המפרשים אמרו כי מה שאמ' כיומריה לא אמרו משה
וכו' הוא לרמוז כי יעקב נשתמש בכבודות הומדומות ובהלולות
המקריות הסתמשות גדול כי היו לו כאן ועבד ושפחה ורבעה
נשים ובנים רבים והנה מזה העולם הבאמי ולכן אמ' ברוך שם
בבוד מלכותו לעולם ועד כי היה לו מהכבוד די והנה משה
רבינו לא נשתמש מכל כבוד זה העולם דבר כי לא תמכה בתול
שלכל ושתה ולא שקדה אל חשק ואם שבע ובתקרב אל פרה
להוליד בנים ממנה לא אמר ותהר ותלד לו ועם שקראו אותו
לאכול לחם לא אמר וייאכל לחם אלא מכל מקום ההפך לחם לא אכל
וגו' והנה הבנים אשר היו לו לא היו בתורה כאלו לא היו לו
ולא היה לו כאן ובקר ולא עושר אלא כל עסקיו היו מהדר אל
העם ולכן לא נשתמש בהכלות זה העולם שמוש כי כשהיה
אוכל לא היה מרגיש שאוכל וכשהיה שותה לא היה מרגיש
ששותה וכן בשאר פעולותיו הגשמיות כי היה עושה אותן, ולא
נהנה מהם ולכן לא אמ' בשכ"מלו והנה כי כימריה ל"ל שנשתמש
במדומות ובהלולות המקריות כמו שנשתמש יעקב זה לא
יאות לשלם כי יפול הפלחתו העיונית ואם לא נשתמש מהם
כמו שלא נשתמש משה מהעושר והכבוד הוא הכריחי להשיג
המעלה המדותית כי דבמים רבים נעשים עם כלים והרבה
מצות נעשו בהם אם כן העושר והכבוד הם הכריחיים ואם כן

יקוייב שיקח מהם הצריך לקיים התורה והמצות ובעזוב השאר
וזהו שאמר כימריה בחשבי נקח ההכרחי ובעזוב המותר כי
המותר מעיק כמו שאמר הפילוסוף בז' ממדות וכמו שאמר
שעה"ר ועושר וגו' ואקן הוא הדבר הרצוי למה שימשך משבי
הקניות דברים מגונים כמו שאמר כן תשבע וכחשתי וגו' זהו
פי' זה המאמר כפי הגלוי והפרסום אבל לפי האמת יש לו סוד
בעלם ואני אבארהו לך בכר ידעת כי בבואת יעקב אבינו וכל
הבניינים היה על ידי מלאך כמו שאמר המלאך וגו' וכתב רש"י
המלאך הרגיל לבא אתי בכל בריתי וכו' ומשה לא נשתתף אלא
בשמו הגדול וכל כפלאותיו אשר עשה היו בשם המפורש שקוה
שם י' ואהיה אשר אהיה והנה קהל עדתינו אין רצוי לקרוא לא
למלאך ולא לשרף אלא לבלי אשר הפליג עמנו לעשו כמו שעשה
משה ולמה שהיה יעקב נשתמש בכל עניניו על ידי מלאך
והמלאכים הם כבוד השם אז יקרא ד' לכן ברך יעקב למלאך
הרגיל אבלו ואמ' בשכ"מלו והנה אבל אינו לכן להודיענו מה מלאכי
עליון וכי הכבודה תבא למשים מידם ומחתם ועל ידם כעשים
נוראות העולם רצוי שנזכירם כמו שזכרם יעקב אבל אבל אבל
זכר משה כי אם השם הגדול לכן אין רצוי לאומרו והנה אבנו
כדי שנלמד ללבל קשלמים בכל יכלתנו לאב החמתי ולמלכנו
מושיענו רצוי לבלת ידי חובת שניהם כאמר אותו בחשבי והנה
מה שאמר משל לבת שהריחה טיקי קדיה וכו' כי המלאכים הם
כרגשים בעולם ואם לא נזכירם יהיה נער לנו כלנו לא נדעם
ואם נאמר להם בגלוי ובפרסום הוא נגלי לעם י' כי לא נאות
להזכיר להם לא אם אלא מלאך ולא ערף ולכן התקינו שנאמר
אותו בחשבי כי מציאות המלאך הוא מורגש ואינו מפורסם כי
כבוד השם אלא עולם והש' הוא מציע כללי כמו שאמר רוכב
שמים בעזרך וגו' ואלו הם מציעים חלקיים ויש להם גדול הבדל
מזה כי תנועות השבלים הנבדלים הם כמשכים אחר תנועת
היומית וכלם מתנועעי ממזרח למערב עם היש להם תנועות
חלקיות והבן כל מה שאמרתי בזה המאמר כי הוא נכלל עם
שכוונת המאמר הוא מה שאמרתי בתחלתו והלל יודע והנה
הגואל המקווה יש לו אותות וסימנים רבים כי הוא עומד לנס
עמים והנה האותות והסימנים כבר זכרם ישעיה הנביא עליו
השלום ואמר כי יפרח וינבח משרש ישי כמו שאמר ויצא חוטר
וגו' ואמר ונחה עליו רוח י' והנה הנו מקוים ישועה גדולה והוא
חיי העולם הבא והנה בא הרמז אליו כמו שאמר לישועתך וגו'
כי למה שהיה מדין יצא שמשו' המושך עקבי סוס והוא אשר בשנן
בין שבי העמודים ויקמך עליהם אחר מיתתו ואחר משמלו
ואחר כך הפליט בכהו וכפלו כל אנשי הבית ואם ישאל שואל לך
המית עצמו שמשון בעבור שימותו לוביו לכן אמר לתשובת
זה הספק כי המיתה היה לו לישועה גדולה כי התדבק שכלו
ונפשו עם השכל הנבדל ולכן המית נפשו וחיה נפשו ולכן
השליכו שלשה נדיקים את נופש בחם כדי להגיע נפשם כי היו
מקוים לישועת י' וזו רחיה גדולה על שלו הנדיק' היו מאמיני'
בשם עולם אחר זולת זה העולם המורגש וכי הנפש לא תמות
ותשאר חיה לעולם:

והנה אמרו זכרם לברכה שרבי אבהו כשנטה למות
הרחיב לו הקדוש ברוך הוא תלת עשר כתרין
אפרסמון תמה ומ' כל אילין לאבהו קדיש לעצמו ואני אמרתי
לריך ינעתי והנה בזה המאמר יש ספק גדול והוא איך לא היה
ר' אבהו מאמין בשיהיה שכר לנדיקים בעולם הבאמות קודם
שהרחיב לו הש' מתן שכרן כי מי שלא יאמין שיש עולם אח' זולת
זה הוא מין בהפיקורוס ואיך אמר לריך ינעתי וגו' ולמה הרחיב

ו׳ עלון בדרותו שני בניו מנשה ואפרים ואמנם זכה לזה יעקב בעבור הנאמר במדרש שהתחלנו כי לבן הבידה לחד ומצא נ׳ והנה היה זה בעבור שיעקב כבר התורה מכל נוכר והיה יושב תמיד לחלים בתחלת נערותו ללמוד שכי המעלות השלמת והמדותיות ובחירות היה לימד דעת לבניו ולאנשי ביתו ולימד להם התורה והמצות והחכמה וזהו ככוב התורה כי לף שכבוד התורה יסתלק לכמה פני׳ לחד לקום מפניה ולהדרה וזהו כבוד נשמי ויש ככוב גדול מזה שהוא לעשות כל הכמצה בתורה ויש ככוב גדול מזה שיהיה הלדם עוסק בה יומם ולילה. ולכן נאמר כי המכבד את התורה נותו מכובד על הבריות קיימה מלפניה ומפני יראתה ולהדר אותה לעשות בית הכנסת נאה וכלי ס״ת יפים מכסף ומזהב ועשות מה שהוא והוא מצוותיה ועדותיה ופקודיה והעולה על כלם הוא הגות בתורת י׳ תמיד כי זהו הכבוד הלמתי והשכלי והשוכה ופי׳ את דבר י׳ זה ולכן הכרת תברת נפשו ומנם המתדבק בתורה תמיד הוא מכבדה ולכן אמר שלמה כי רלשית חכמה הוא שידע הלדם שצריך לקנותה ואפילו שיתן את כל הון ביתו וזהו שאמר רלשית חכמה קנה חכמה וגו׳ ואחר שיתן לדם את כל הון ביתו בעבורה יתחייב מזה שיסלסלה תמיד ויקבצנה ולם יעשה לדם זה יחוייב נם כן שהתורה יכבדהו כי התורה אוהבת למי שיתכבה והתכבה היא חוזרת והלהבה באותו הזמן אשר יאהב כי לם האוהב יתן תעבוד לאוהבו נם לאוהבו יתן לו תעבוד כמוהו ולמה שיעקב כבד התורה לכן נתכבד יותר מכל לדם ונתן לו שברו שלם כי אחר שיגיע נתכבד בכבוד גדול מה שלא רואה לדם מעולם כי אחר שיגיע יוסף לקרות לבניו יבואו שרי פרעה וזקניו מי ראה לזאת יעמוד ולא יבא הלל ותמימים יכחלו טוב.

והנה בזה המאמר נלמוד הרבה דברים אחד כי שלוחו של לדם כמותו ורצוי לכבד לשליח כמו לשולח. ב׳ כי המצות הם שלוחים של מקום וכי רצוי לכבדם ולכן אמר זה שלי ואהוהו בניצית נאה בעלית נאה בסוכה נאה. ג׳ כי הכבוד הלמתי הוא לעסוק תמיד בתור׳ י״כי זה לינו נשמי ולא דמיוני לחד הוא כבוד שבלי ולכן אמר הפילוסוף כי הכבוד הניתן לחכמים המלמדי דעת את העם שיהיו קוראים בספריהם תמיד ולכן אמר בזה הכבד כי לא מצינו מי שכבד התור׳ יותר מיעקב. ד׳ לפו למדים שמי שיעסוק בתורה הש״י יעשה ברצון ויכפל שכרו וזהו הנראה כי לף שהיה יעקב לחד מהבדי גדולה עכ״ו לא היה מחזר לחרים לבקש אותה לבל תכליתו היה בקשת העיון כי החכמה היא לכדת הממין והעושר והכבוד לבילת הגוף ולכן בעבו׳ שלא חזר יעקב לחר מבדיתו נתן לו הבה שברו משלם ולכן אזל רב לי עוד יוסף ונאמר והנה אזל כי יעקב כתבשר שיהיו לו ב׳ שבטים ואם לא ימות בחייו לחד שהיה יורש עולם הבא ולכן כשמת יוסף כתאבל כל הימי׳ בעבור הרע המגיע לו ולחר שידע שהוא מי לחמר רב לי עוד יוסף ונו׳ ולחר לחותה הפעם ונו׳.

והנה בזו הפרשה לנו למדים תועלות הרבה לחד כי לא יפות לנשוא פיס להיותו ערב בעבו׳ לחר כי די לדם להניל נפשו מהמקריס והתלאות הבאות לדם מכלתי היות ערב בעבור לחר ולייסר לחבשים שלא יהיו ערבים אזל כי לסור למשכן את הלוה ואת הערב לוקחים נלימת מעל כתפיהם הלא תראה מה שקרה ליהודה בהיותו ערב כי הניע לו מהבער מה שלא יעלם והניע לו לחר המות שכל מ׳ שנה שהיו ישראל במדבר היו עבמיו מתולבלים בלרון עד שבא משה ולחר ואת ליהודה ונומר ולתיר כדוין בשלחר ולחלתי לחבי כל הימי׳ כי כדוי חפי׳ נגל תנחי כריך הפרה. ב׳ לנו למדים שהמדב׳ עם מי שהשעה

משחקת לו שיתן לו מהכבוד לבר נדול ושיפחד מלדין עמו הלא תראה כי יהודה עם שהיה יודע שמעשה הנביע היה למעוח עלילה דבר עם יוסף בלימה ובפקד ולחר לו כי כמוך כפרעה ולא לחר לו שמעשה הנביע היה עלילה להם כי לחר ופבר כל המאורע להודות לנו כי כל הנעשה היה תחבולה ולם יוסף התרעם ממנו יחר שלא לחר לו דבר שלא שחלק לו כבוד ולחר מה שעבר ביניהם מכלתי שיחר שמעשה הנביע היה תחבולה וזה ממעשה החכמי׳ שדבריהם יסבלו פירושי כפי העת והמנוך נ׳ הורה לנו כי לאחי לעוה לדם עוסק לחריים בפנים רבים כי המכיים את חבירו אין לו חלק לעולם הבא ולכן יוסף לא רצה להתודע את לחיו בפני המכריים ולחר הוציאו כל איש מעלי. ד׳ הורה לנו כי אין רצוי לנזור הדברי׳ בתחלתם אבל רצוי להביע לל לחריהם ולף שהבדיקים תחלתן ייסורין סוף פועלן כי סופם שלוה ושאנן לחום יוכיחנו שוה כדי להביאו שלתכלית טוב. ה׳ שרצוי לאל לעזור לאביו ולמשפתיו בהיות לאל ידו כי מדרך הבדיקים לעשות טוב לחריהם כי טובות נאה להם ובאה לעולם כמו שלמר כי מרדכי היהודי ונו׳ אלא תראה שיוסף בלכל את אביו ואת לחיו לחם לפי הטף ובלחר עליו משם רועה לבן ישרל כי לפי הלבשים אשר היו דוממים כלבן ולא היה להם מלחכת יד ולא לומנות הכל היה מכלכל יוסף והנה יוסף לאה זה בחלומו שהלם היו עומדים והוא המושל עליהם ולכן בלכל להם ובפסוק המלחר בזה כי לם יש תועלות זולת אלו בבר בתצם הלל לבנו נלין טוב לבותצם הבה ויהי רצון מלפני אלהי השמים שיבא עת הזמן שיהיו ישרל לנוי לחד בלרן בעבי ישרל ומלך לחד יהיה לבלם למלך ונומר. בלעו.

פרשת ויחי יעקב

לישועתך קויתי י׳. כשלמר יעקב הלספו ואגידה לבם ונומר בקש לנלות להם הקץ ונסתלקה ממנו השכינה למר שמא חס ושלום יש פסול במטתי כאברהם אביהו שיצא ממנו ישמעאל ויצחק שיצא ממנו עשו למרו לו בניו שמע ישרל אביהו י׳ אלהינו י׳ לחד כשם שאין בלבך אלא לחד וגו׳ מיד פתח ואמר הזקן בשלמלו למדי רבנן היכי כעביד כימריה לא למרו משה לא כימריה למרו יעקב התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי חמ׳ רבי יצחק משל לבת מלך שהריחה ניקי קדירה תלמר יש לה נגעי לא תלמר יש לה כעב התחילו והביאו לה בחשאי. וישועות אשר אנו מקוים והם יסוד דתינו ופירוש תורתינו הם שלשה לחלה היא נשמית והיא ביאת משיחנו והשניה היא רוחנית והיא תיי העולם הבא והשלישית מורכבת משני אלו והיא זמן התחייה ובעבור ששלשה אלו הם יסודות תורתינו כאריך בהם והבא כל אלו הישועות נרמזו בזו הפרשה ביאת משיחנו נרמזת באומרו

ואגידה לכם ונו׳.

והנה בזה המאמר שהתחלנו יש ספקות הרבה. לחד למה כשתלקה ממנו נבואה בעבור בלותו את הקץ. שניה למה למר שמא חס ו׳ יש פסול במטתי. שלישית למה לא בשכמלו. ד׳ איך לחר כימריה לא למרו משה לא כימריה למרו יעקב שלם הדין הוא שבאמר אותו מה לי לא למרו משה או למרו יעקב וכל שכן שרצוי לעשות מה שהורה לנו משה ומה שלא למר משה אין רצוי לאומרו ולם היינו רצוי לאומרו למה כימריה בחשאי כי כמו שלמרו חכמים מפני מרמית העין אפי׳ בחדרים חסגר ומהו הכרתה בלומרו משל לבת מלך שהריחה ונו׳ ופי׳

פרשת ויגש אליו

יעקב היה מהארץ דכתיב סולם מוצב ארצה היה מהשמי' דכתי'
וראשו מגיע השמימה חלומות יוסף היו מהארץ דכתיב מאלמים
אלומים ונומר מן השמים דכתי' והנה השמש ונומ' חלום פרעה
אינו מהשמי' ואינו מהארץ דכתיב והנה עומד על היאור למה
שהיו החלומות מודיעים לנו דברי' הרבה האריך התורה בספור
חלום יעקב וחלומות יוסף וחלום פרעה וחלום המשקה והאופה
והנה החלומות יורו ראשון לנו שימצא בכאן דבר נבדל יודע
הדברים מלמד אותנו הדברים העתידים להיות · ב' יורו לנו
שיש בכאן סבה יודעת הדברים הפרטיים והאישיים בחלוף מה
שאמ' רבי' כי לא ידע דבר מפרטינו כמו שאמרו סכלי אומתינו
איכה ידע אל ונומר וחשבו זה בעבור ראיות הרבה רוע הסדור
הנמצא בזה העולם שגי כי לידיעת אלו הדברים הנופיים צריך
כלים נופיים עינים לראות ואזנים לשמוע ומי שאין לו אלו השני
חושים לא יוכל לראות ולא לשמוע ולכ"א סכלי אומתינו לא יראה
יה ולא יבין וגו' כי השמיעה ייוחס אל הבינה ואמר איוב העיני
בשר ונומר כי אחר שאין לו עין לא יוכל לראות · ג' כי הש"י לא
יפול תחת הזמן וכל מי שלא יפול תחת הזמן לא ידע הדברים
הזמניים כמו שאמר איוב מדוע משדי וכו' הרצון כי אחר שאינו
נכנס תחת הזמן אינו יודע הדברי' אשר הם נופלי' תחת הזמן ·
ד' טענו לזה כי האדם חסר היצירה והש"י שלם בתכלית השלימו'
ואיך ישגיח באשר הוא קטן היצירה ונתהווה מטפה סרוחה
ומדם נדות כמו שאמר מה אנוש כי תגדלנו ונומר · ה' כי למה
שהש"י בלתי מקבל השנוי ואם היה השם משגיח בו ישתנה בכל
עת ובכל רגע בידיעתו אל פנים רבים כמו שאומרי' ממאלי' אונטה
שאומרים שישתנה אל גוונים הרבה בכל עת והנה התשובה
המבטלת כל אלו הטענות אמר אליפז ואליהו כי החלום הצודק
יורה על שיש הנה יודע הדברים האישים והפרטיים והזמניים
ומשגיח בנו ואם לא נדע להשיב אלו הטענות כי החוש יורה על
מה שאמרנו וזה שאמר אליפז ואלי דבר ינוכב ונומר בשעיפים
מחזיונות לילה ונומר ורוח על פני יחלוף וגו' יעמוד ונומר אשר
הרצון בזה כי כמו שהנכנס לבית אחד לא יוכל לגנוב מהנניבה
כל מה שירצה שמא יבא בעל הבית כן יקרה לחולמים כי לא
ישינו מהדברי' השנה שלימה כי הדמיון יעיק' ואולם מצד שישינו
השנה מה יורה על שיש בכאן יודע ומשגיח ומבין עניניכו ו
ופרטינו ואמר יעמוד וגו' כי אף שהחולם רואה מראה לנגד
עיניו לא יוכל הכח המשיג לציירה ואף שיהי' תמונה לנגד עיניו
כי צורת המלאך לא יוכל הנביא לציירה ולא החולם חלום כי היא
שכלית ולא יצייר הנשמי לרוחני ואף שראיתי תמונה לנגד עיני
לא יכולתי לשפוט אי זו תמונה ומאי זו מראה היא וגם יקרה
דבר אחר שאף שלא יהיה הבאת נשם בנשם והיא הסבה להיות
הקול דממה וקול אשמע אם כן ראוי לאיוב שיודה שיש בכאן
משגיח ואם לא נדע ענין השגתו והנה אליהו אמר ופי' הדבר
ביותר ואמר כי בא' ידבר אל ונומר בחלום חזיון לילה וגו' אז יגלה
אזן ונומר להסיר אדם מעשה ונומר הרצון בזה כי ראוי לאיוב
שיודה שיש בכאן משגיח בעבור דבורו לאנשי' והנה ידבר בענין
אחד להם ולא ישינו כלל האנשים מהש"י זולת בדרך אחד והוא
החלום בחזיונות לילה או בנפול תרדמה על האנשים בהיותם
בהקיץ כי כל הנביאים היו נרדמים בשיבא להם הנבואה זולת
משה עליו השלום ומראה הנבואה והחלום לא יתחלפו כי כלם
ממין אחד ואם יתחלפו כבר איפשר שבזמן אליהו לא היו משינים
זולת החלום הצודק אבל מראה בהקיץ לא ישינוהו ולכן אמ' בא'
ידבר אל והוא הדרך החלום הצודק ואמר כי ידבר השם עם
האנשים בחלום בחזיונות לילה כדי להסיר אדם מעשה והוא

להשיבו אם היה רע אל אביו שבשמים כמו שבא השם בחלום ללבן
ואמר ליה השמר לך ונומר הרצון בו כי לא ידבר לבן עם יעקב
דברי' אשר אין ראוי לדבר כל שכן שיעשה לו דבר ובא לאבימלך
ואמ' ליה הנך מת ונומר הנה אלה קהל האנשים יבא להם בחלום
הרע המגיע להם כדי שישובו מעשות הרשע כמו שאמר איוב
להסיר אדם מעשה ונומר באופן שימשך מזה שהאיש אשר נגזר
למיתה יחשוך נפשו מני שחת ואשר נגזר עליו שיומת בידי אדם
גם כן יחשוך בעבור זה מעבור בשלח אם כן יתבאר שיש בכאן
יודע עניניכו ופרטינו ואינו כמו שאמרו הרשעי' כי עזב השם
את הארץ וגו' והנה בחלום אשר חלם יעקב אבינו למד מעשה
בראשית ומעשה מרכבה וידע שהשם נצב עליו לשומרו להצילו
מכל פגע ושידע ענייניו ופרטיו וידע הדברים העתידים כמו
שאמר והיה זרעך כעפר הארץ וידע פרטינו כמו שאמ' ופרצת
ימה וקדמה ונומר וידע האישים ידיעה פרטית כמו שאמר אני
יי' ונומר ושיש לו מקום אשר שכינתו שורה במקום זולת מקום
כמו שאמר והשיבותיך אל האדמה הזאת ואמר יעקב מה נורא
וגו' וכי הש"י יודע ומשגיח בצדיקים בתמידות לא יסור השגחתו
תמיד מעל הראויים לה כמו שאמר כי לא אעזבך והנה מצד
חלומות יוסף הצדיק יראה גם כן ידיעה בכאן שיש בכאן סבה
נבדלת שידע פרטינו באומרו הנה אנחנו ונומר וידע האישים
הפרטיי' כמו שאמר השמש והירח ונומר והנה המופת יבא על
זה התואר השכל האנושי קודם שיבא לו החלום לא ידע דבר
ואחר שחלם ידע הדברים וכל מה שיצא מהכח אל הפועל צריך
מוציא ואם הדבר אשר יתן הוא ידיעה אם כן הנותן הוא יודע
ואם הנותן יתן הדברים הפרטיים ידע הדברים הפרטיים ואם
יתן הדברים הזמניים ידע הדברים הזמניים אבל הוא יתן
הדברים הפרטיים והאישיים והדברי' הזמניים אם כן הוא יודע
הדברים הפרטיים והאישיים והזמניים ואמנם שידע הדברים
הפרטיים כבר התבאר ממה שאמרנו ואמנם שידע הדברים
הזמניים התבאר מחלום האופה והמשקה שחלמו האחד שלשה
שריגים והאחד ג' סלי כנגד ג' ימים ופרעה ראה ז' פרות וז' שבלי'
כי הם ז' שני רעב וז' שני שובע אם כן מאלו החלומות התבאר
שיש בכאן סבה נבדלת יודעת הדברים כלל ופרט הדברים ה
הנופלי' תחת הזמן ואם לא ידע אופן ידיעת' ואם יטעון טוען
שאין החלומות אמתים יטעון נ"כ שהוא אינו נמצא כי יכחיש
המושכל והמוחש יחדיו והנה התבאר מהחלומות שיש השארות
הנפש ואופן ביאורו הוא עז' התואר אם כשאנחנו נר' כשהאדם
ישן והשינה אחד מס' ממיתה יראה דברים נוראי' גדולי' וכשהוא
בהקיץ לא ישיג דבר מאלו הדברים אם כן יודע שהחומר והגוף
מעיקי' הם לנפש ולכן כשהאד' ישן לא יעיקהו הגוף כמו שיעיקה
בהקיץ וכאשר יסתלק הגוף מכל וכל ויתפרד הנפש מעל הגויה
אז ישיג הנפש השגות אלהיות נוראות כמ"ש הנביא מי לי בשמים
וגו' ·

ואחר שהוכח זה ראוי לפרש המאמ' שהתחלנו כי הוא מאמ'
נעלה והרצון בו כי יש הפרש בין חלומות הרשעים
לחלומות הצדיקים כמו שיש הפרש ביקיצתם כי הצדיק תשוקתו
הוא לדעת הדברים האלהיים ולדעת המציאות כלו על סדרו
ואיך ישתלשלו הסבות והמסובבים עד שיעלו אל הגרם השמימיי
עד הגיעם מפאת מעלה אל הסבה הא' אשר היא עלת העלות
ואחר זה יעויין בתקון אנשי הארץ ולכן חלומותיהם הוא ב
בתנועתם בהקיץ כי בחלומותיהם יראו הדברים השמימיים
והדברים הארציים כמו שקרה ליעקב וליוסף ולמה שהרשעים
כשה' בהקיץ תנועותיה' אינו בתיקון הנפשי ולא בתיקון הנופיי
לא

שפחותיו ועבדיו ובניו ובניו ולכן היה שנוי מכלם ולכן תראה
כי יעקב כתאבל על בנו ובכה עליו לא כמנהג מכל אבלי הבית
מי שיבכה אותו זולת אביו כי מכלם היה שנוי כמו שאמר ויבך
אותו אביו לבדו: הנה כתבאר מכל מה שאמר כ' דברים
אחד כי עצת השם לא יוכל איש לבטלה וכי הסבות המבטלות
הם המקריות אותו ושסבו הגלות הם לשון הרע וקנאת והורות
גם כן כי אם הנזדמן למת לא יוכל לדעת לבטלה בכתבה פרשת
ידלה כי מזרעו ומתמר רצוי לבעת מלך המשיח וכאשר מתו
שני בניו חשב שלא יתחבר אליה שום חבור והשם אמר לו כתכנו
עלילות חברים ביחד ובניהם מקרית כתחברו שני עצמי כבבדי
והם ברית וזרח כי מהאחד יצאו מלכים ומהשני יצאו קצמי אשר
היתה וזרח בעולם:

מזה הפרשה לנו למדים הרבה תועלת אחת שאין ראוי
לקחת אשה מבלתי שידעה אותה וזה לנו למדי מנידה
שהיהודה ויקחה ויבא אליה שכי לנו למדים שעם שהיו בית יעקב
בנים ובני בנים הרבה היה מושגח מהש' שלא מת אחד מהם
בעוה"ז רבות זולת ער ואונן למה שהיו רעים וחטאים ולכן סבר
שיתעם במקומות רבים כי מתו על שהיו רעים וחטאים ועם
היותם אבל שני בניים השניים הש' בו ובתמר לו מתמרו שני
בכורים נקיים נבונים כמו שאמר בקיקים כיונה בו נבוני כיונה
בני: נלנו למדים כי היבום היה מבנהג קדום מתן תורה
כי תורת משה היא מורשה לנו מיעקב כמו שאמרו השלמים
שהיה מה לנו משה והלא מורשה היא לנו מיעקב אלא שהיה לנו
משה מפי הקדוש בריך הוא: והכוונה בזה המאמר הנכבד כי
התורה לנו חוקים ומשפטים ומשפטים כלו הם מצות משכלות
והם בעוה"ז כעשר הדברות מהם שמעוות כי לא כולנו טעמם
ולכן היה מורשה לנו מיעקב ומזה משה ונוה עליהם בהר סיני
כמו שהזהירנו בפה ובילוף הם טבעיות ומשה נוה עליהם כן
מצות כלם הם שכליות וטבעיו' ולכן היו מורשה לקהלת יעקב:
ועשי לנו למדים כי הפשה לשר מתו שכי לפשיה היה קטלניה
כי לא ראוי לתת לה לים לחר ולכן הלל שיהודה לא נתן לה
לשלה כי אמר ונ' ובתרי הויין חזקה ראויה ליבשא לגבר
אחרן: ה' לנו למדין כי מי שמעשיו מכוונים לשום שמים לפ
שיהיו מעשיו מגונות כפי הפרסום יש לו שכר הרבה הלא תרא'
שלמה שתמר נכשלה ונם כלתה נפשה להיות לה זרע מזרע
הראשים עם שעשתה דבר שלא כהוגן כפי הפרסום זכתה שיצאו
ממנה שני לבשים קדיקי' אשר מהם היה ועתיד להיות כל טוב
לפ שיהודה בקש לעבור אמר הב"ה למלאך הממונה על הקיסי
לחפן שלא עבר ונתן יהודה החותמת והפתילים והמטה:
ולולי כי החותמת רמז למלתא כמו שאמר אם יהיה בביתו בן
חיקים ונומר פתילך זהו סנהדרין כדאמר' ונתנו על ביצית
עגו' מטך זה מלך המשיח הרי בהיות כוונתה לשום שמים זכתה
למעלה כלם ולפ שיהודי ירד מגדולתו היה זה להעלותו למעלה
מחלה שיהיו למעלה ממנה ולפ שלעבד כמכר יוסף והורד מ
מצרימה עם כל זה היה להעלותו במעלה שיהיו למעלה ממנה
להקימו להיות שליט על הארץ ולכן התחלנו בדרושינו קמה
ונלכה ונעבה לעמוד על עומדך בזקיפה כמו שכתב רש"י
כי מלך מ שכח מה שלא כמנהג לדם שימלוך כל אלו השבים רבית
והנה התבאר מזה כוונת המאמר שהתחלנו כי כוונת השבטים
היה למכור את יוסף לעבד ולהוריד את יהודה מגדולתו לפ
שעשלה להם דבר כי עבדת יי' לעולם תעמוד ולפ שאמר אמר כי
שם הנזירה למת החיצונית שקר איך יהיו הכביים על ה
השתחוות כמו שאמר דע כי אין כל הדברים נזורים אבל מהם
נזורים ומהם בחים במקרה ומהם בחים מפאת ההשתדלות
ומהם דברים שבחים מכל שני הסבות: וכבר בארנו בזה בעמודי
יצחק ונשאר עליינו לבאר מאמר אחד אשר הוא לרזל הביאור רש"י
בתחלת זאת הפרשה אמר וישב יעקב בקש יעקב לישב בשלוה
קפץ עליו רוגזו של יוסף אמר הקדוש בריך הוא לא דיין לצדיקים
מה שמתוקן להם בעולם הבא שהם מבקשים לישב בשלוה בעולם
הזה: והנה יש לשאול כי איך לא יבקשו הצדיקים לישב בשלוה
בעולם הזה כדי שיזכו להיות בשלוה בעולם הבא כי העיון הוא
במכוחה והנה יעקב היה יושב להלים ואיך לא יבקש השלוה
והמכוחה להיות דבק עם אלהיו והנה דוד אמר אך טוב וחסד
ירדפוני כל ימי חיי ושבתי בבית יי' לאורך ימים הרגין זה כי
אם היה לו השקט ושלוה ולא היה נרדף מהחויבי' לכל הרודפי'
שלו יהיו טוב וחסד ומשך הזה ישב בבית יי' לאורך ימים ואמ'
גם כן אחת שאלתי מאת יי' אותה אבקש שבתי בבית יי' כל ימי
חיי לחזות בנועם יי' ונומר אשר הרגין זה כי בתחלה אמר אם
תחנה עלי מחנה נגו' אמר שאפי' היה מוקף מרבים וישימו עלי
מחנה ויעשו עמו מלחמה שהוא לא ירא מהם למה שהוא בוטח
כי שלוה אחת שאל מאת יי' והוא שבתי בבית יי' יחוייב מזה שלא
יניח לו לא רוגז ולא מלחמה ולא קטטה ואם כן אין לך אמר שבקש
לישב בשלוה ושבעבור זה קפץ עליו רוגזו של יוסף ואין לומ' לו
הב"ה וכו' והנה כל הטובות בעוה"ז וכבוד ונכסים ודירה נאה
ובלים נאים הכל לצדיקים וכו' כמו שאמר ואין לך יבקשו המבות
והשלוה בעולם הזה אשר הוא כלי לעולם הבא ואמר בתשובת
זה הספק ואם הוא עשוי כי לא חטא יעקב בבקשו השלוה והמבות
ולא בעבור שבקש השלוה קפץ עליו רוגזו ולא אמר הב"ה דיין
לצדיקי מאבי שחטא יעקב מפני בקשו השלוה ואי אמאמ"כן הוא
כשראה יעקב הצרו' אשר עברו עליו וזכה לה"ו בארץ חשב שזכו'
הארץ יהיה עזור לו לישב בשלוה והנה בא השטן וערבב את
העולם וקפץ עליו רוגזו של יוסף ואין יתרעם הצדיק ויאמר אין
בזה לצדיק גרועת רבות ורעות בעולם ואין הניע ליעקב בית
יוסף אשר בעבורה נתאבל ימים רבי' ונסתלקה ממנו רוח הקדש
לזה השיב הש' שדי להם במה שמתוקן להם עם שבזה העולם
יניעו להם רעות כל שכן כי בעוה"ז אשר הוא מלא רעות ומקריס
אין ראוי לבקש השלוה כי השלוה קשה לו במבעת ובפרט למי
שיש לו רבוי מהסלקות המקריות כמו בנים ובני בית ועושר
ונכסים וכבוד כי לא השטן יש לו יכולת הרבה כי ישלוט בשלו
המקריס ואי לישפר לאדם שישתמש בהסלקות המקריות ויש לו
מהם הרבה שלא יקרה בהם התחלפות כמו שאמרו ז"ל מרבה
נכסים מרבה דאגה וכל שכן בהיותלו בנים ובני בית והנה כל
הצדיקים המשתמשי' בשלו הטובות ראו רעות רבות ובפרט כי
רבי יוחנן שהיו לו י' בנים אמר אין נדמה דעשירה ואם כבלו
נרות החבות מהגדות אשר עברו על הצדיקים כי גרת יוסף
ליעקב היה לחיות עם רב ולשום לבו שתרית בארץ ויהי רעון
מלפני אלהי השמים שסוכת דוד הנופלת יקימה כאשר יעד
הנביא ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת ונ' ואז יאמר
כל אחד ואחד ממהו קמה אלומתי נגם נצבה: בלנו.

פרשת ויהי מקץ

אלהים יעבה את שלוש פרעה: למדנו רבינו מה הפרש בין
אלומות הצדיקים לאלומו' הרשעים אינם לא מהשמים ולא מהארץ אלוס

רבבה כמו שאמר זה המאמר ויהי רצון מלפני אלהי השמים
שישמרנו ויצילנו מכל צרה וצוקה אמן ב"לאו·

וישב יעקב

קמה אלומתי וגם נצבה שבטים היו חושבים למכור את יוסף
לעבד והב"ה חושב להמליכו למלך שבטים חושבים לגדות את
יהודה מאצלם והב"ה חשב להעמיד ממנו מלך המשיח הדא הוא
דכתיב רבות מחשבות בלב איש ועצת יי' היא תקום רבים חשבו
שהדברים באים בזה העולם במקרה ובהזדמן ואו כת הרשעים
והפושעי' בראותם צדיק ורע לו רשע וטוב לו וכי אחד הוא אשר
בעבור' יאמרו תם ורשע הוא מכלה והיא הטענה היותר גדולה
כי ארץ נתנה ביד רשע פני שופטיה יכסה וגומר הרצון בזה כי
אין ראוי להפלא אם רשע אחד יתן לו השם עושר וכבוד ונכסים
הרבה מאד וישלוט גם כן בעיר אחד כי אין ראוי לשפוט הדברי'
כפי המעט אבל שיתן השם ביד איש רשע ארץ רחבת ידים או
גליל אחד באופן שהאנשים השופטים והצדיקים אשר בקרבה
יכסו פניהם מהקלון והבושה באופן שלא יוכלו לעשות משפט
וצדקה ולכן יש להם בושה וכלימה כי בעל המלאכה כשלא יוכל
להשתמש עם מלאכתו הוא דבר עצב וכאב ויכסה פניו כאבל
ולכן השופטי' יראי הש"י כשלא יוכלו לעשות צדקה ומשפט יכסו
פניהם ואם אין בזה המקום השגחה באי זה מקום תמצא וזה
שאמר אם לא איפה וגו' כי ראוי להציל עמים רבים מאדם אחד
רשע וזה המביא להם לחשוב שהכל בא במקרה ובהזדמן ואנשי'
אחרים יחשבו שסדור האנשים קצתם עם קצתם הוא כמשך אחר
מחשבותיה' כי אם עשה האדם מה שיחוייב יהיה מה שיחוייב וכי
עצתם היא תקום והנה הסברא האחת כבר דברו כל הנביאים
בה ובטלוה · ואמנם הסברא השנית כבר יחשב שהיא אמתית
למה שהנביאי' והמדברי' ברוח הקדש כלם מצווי' על ההשתדלות
ועל החריצות כמ"ש בכל מעשה ידיך וגומר יכול יושב ובטל תל"
אשר תעשה וכאמר ג"כ ויהי דוד בכל דרכיו משכיל וגומר הרצון
בזה כי למה שהיה דוד מתיעץ בנפשו מה שראוי לעשות ומה
שאינו ראוי לעשות לכן השם עזרו ולכ"א שלמה בחכמתו לך אל
כמלה עצל וגומ' כי אין ראוי להיות יושב ובטל אבל ראוי שילמוד
מהבעלי חיים הקטנים ואף שהשינה היא הכרחית לאדם אין
ראוי לישן הרבה אבל מעט שינות מעט תנומות וגו' ואמר שאם
יעשה האדם כן שיבא הדלות והעניות כמו האיש האורח הבא
ללון בבית כי בבקר יקום וילך באופן שיתמיד שבתו בבית מעט
וגם המחסו' הבא לאיש הבלתי מתרשל יבא לו כאו איש מגן אשר
לא יוכל איש מלחמה לעשות לו רע ואמר גם כן כי בתחבולות
תעשה לך מלחמה וגו' וכאמר עצה וגבורה למלחמה ולכן אמר
איוב לחבריו כשאמרו ליה שהרעות המגיעות לו היה בעבור
העצלות והפתיות והסכלות אמר האם אין עזרתי וגו' והרצון
בו אם באו אליו הרעות בעבור שלא היה כעזר והיה יושב ובטל
או בעבור שאפילו שהיה יושב ומתעסק וטורח בעסקיו ולא היה
בחכמה ולא בעצה ובעבור שהיה שלא בעצה באו אליו הרעות
זה לא יוכל לומר עליו כי התושיה לא נדחה ממנו אבל העזרה
והחכמה והתבונה מחוברים יחד לא סרו ממנו ולכן לא יוכלו
לומר שהרעות באו מצדו ולא גם כן מפני שהיה בלתי ירא את
השם כמו שאמר למעלה כי לא כחדתי אמרי קדוש וכבר יראה
שהעצה וההשתדלות לא יגיעו לאדם למה שיכסוף אותו כמו
שאמר רבות מחשבות בלב איש ועצת יי' היא תקום ואמר גם כן

לאדם מערכי לב ומיי' מענה לשון אשר הרצון בו שהאדם יסדר
דברים בלבו באי זה ענין יאמ' אותם ולא ישתמש ממנו כשהגיע
העת שראוי שישתמש ממה שחשב אבל מיי' מענה לשון ואמר
אח' זה כל דרכי איש זך בעיניו ותוכן וגו' והרצון בו שכל איש ואיש
יחשוב שדרכו הוא דרך ישרה להגיע למבוקשיו אבל האמת אינו
כן כי הש"ית הוא מכוון הנפשות הטהורות להגיעם אל המכוון
ולכן אמ' גול אל יי' מעשיך ויכונו מחשבותיך והרצון בזה שישליך
האדם מעשיו אל השם ולא לבד השם יעשה מעשיו אבל המחשבו'
שיש לו השם ישלימם ואמר במקום אחר בטח אל יי' וגו' הנה מכל
אלו הדברים יראה כי הדברים אינם באים מפאת ההשתדלות
אבל מאת הש"ית והנה כשאליפז אמר לאיוב שהשם ישגיח בזה
העולם הטענה היותר רחוקה אמ' שהשתדלות הערומי' לעשות
רע ועצת החכמים לא יועילם ולא די שלא יועיל להם להשיג
מכוונת' אבל לוכד החכמי' בערמה כי יגיע לחכם רע בחכמתו
ואשר אין לו עצה ולא תבונה אלא רצון פשוט לבד ימהר השם
לעשותו והנה אשר הם בתכלית הסכלות להגיע אל תכליתם
ולא ימצאו דרך להשיג תכליתם במהרה ישיגוהו וזהו שאמ' מפר
מחשבות ערומים וגו' וסיים יומם יפגשו חשך וגו' הרצון בזה כי
החכמים אפילו בדברים המבוארים הם סכלי' והסכלי' בדברים
יאשר הם חשוכי' יאירו להם להשיג מכוונם והנה מכל זה יראה
כי החריצות שקר והנה בזו הפרשה אשר אנחנו בדרכה יראה
זה כי אחי יוסף חשבו לבטל חלומותיו במה שמכרוהו למצרים
והנה אלו הסבות עצמם לשיקיימו חלומותיו ולכן נאמר כי רבות
מחשבות בלב איש וגו' כי אפילו שיחשבו אחי יוסף שיהיה נמכר
לעבד יוסף הקב"ה חושב שהמכירה היא להיותו מלך וכן חשבו
השבטים להוריד את יהודה מגדולתו והב"ה חושב להוציא ממנו
מלך המשיח והנה הסבות עצמם אשר יחשוב אדם שהם סבות
לבטל הדבר הם הסבות המקיימות ולכן אמרו השלמים ונראה
מה יהיו חלומותיו ורוח הקדש אומר' ונראה דבר מי יקום ממני
ומהם וכזה יקרה הרבה במי שישתדל לבטל גזירות השם כמו
שסופר מרומו' ורומילוס שחלם אביהם בעת לדתם שהיו יוצאות
מנחיריו שני אורים ושורפים עירו אשר הוא מושל בה וכאשר
הקיץ הודיעו שכבר ילדה אשתו תאומים ושפט האורים אשר
חלם וכזה להשליכם ביער להמיתם שם והשליכום ונזדמנה שם
דובה והניקה אות' כמו שאמ' במדרש תלים וכאשר גדלו החריבו
את עיר אביהם ובנו רומי ומהם המשפחות הגדולות שברומי
והם הדוביי' והנה התבא' מזה שאין ביכולת האדם לבטל הנגזר
עליו אם תהיה עצת יי' כמו שאמר עצת יי' וגו' ואם הש"ית בחר
לנחלה לו לישראל עמו זה היה לעולמים כי לא יוכל אדם לבטלו
ולכן אמר אשרי הגוי שיי' אלהיו העם בחר לנחלה לו והנה בזו
הפרשה אשר אנחנו בה בא הרמז עליו סבת גלותינו היום כי
הוא לשון הרע וקנאה אשר היא אחד מהחטאים הממיתים כמו
שאמ' הקנאה והתאוה וגו' והנה סבת ירידתנו למצרים ראשונה
היה הדבה אשר הביא יוסף אשר היא עון המרגלים ועל אותו
עון נגזרה גזירה על אבותנו שיהיו גולים והנה סבת ירידתנו
הוא אלו השני חטאים הגדולים דבה וקנאה אשר יקרה לבני
ישראל והנה יוסף היה מביא דבה מבני בלהה ומבני זלפה ולכן
היה שנוי מהם ובעבור כתונת הפסים ואהב אותו אביו מכל
בניו בני הגבירו' שנאוהו ובעבור החלום אשר חלם והגיד לאחיו
שנאוהו כל האחים בסבה אחת משותפת לכלם יותר משנאתם
אותו בני הגבירות בעבור הקנאה ובני השפחות בעבור הדבה
והנה כל אשר בבית שנאוהו בעבור החלום השני השמש והירח
וי"א כוכבים כי השמש ירמוז ליעקב והירח לכל אנשי הבית נשיו
ושפחותיו

ואמר כי לא יכול לו כנגב בכח יכהו ותקע כף ירך יעקב עד ש
שהיה מלא ואמר ליה המלאך שילחהו כי עלה השחר ולא רצה
על שיברכהו ואמר ליה כי אין רוחי לקרוצת לו יעקב שהוא עקב
ואחרית דבר לבל רוחו שיהיה רוחש ותלין על הכל בעבור כי שר
עם המלאך ונפ עם האנשים שהוא לבן ועשו ויכול להם ·

והמפרשים כתחלקו בזו הפרשה כי קצתם אמרו שהוא במראה
הנבואה וקצתם אמרו שהוא בהקיץ ומי שאמרו שהוא בהקיץ יש
להם שלשה מיני ראיות · האחד כי קרא שם המקום פניאל על
שראיתי אלהים פנים אל פני ונפ היה במראה הנבואה כבר
רואה מראה גדולה מזו בשלמי מחנן ולא כתפלה ממנה על
שיאמר ראיתי אלהים פנים אל פנים ונו · שכי היה מולע על
ירכו ונפ היה במראה הנבואה למה בבקר היה מולע · שלישי כי
כי אם היה במראה הנבואה למה לא יוכלו בני ישראל לת גיד
הנשה אם לא היה זה במציאות ולכן נזדי בעבור שלו הנ טעמות
שיהיה בהקיץ ומ שהיה במראה הנבואה יש לו טעמה חזקה כי
למה שהיה זה הלוים מלאך ולי ליפשר להתנשם אל מי ליפשר
שיהיה זה אלא במראה הנבואה ומה שקרא שם המקום ההוא
פניאל היה במראה הנבואה כי חשב שנלחם עם המלאך ויכול
לו ולכן קרא שם המקום פניאל ואמר ותנצל נפשי ואמר שהיה
מולע על ירכו בעבור כי ככר ירחה אדם בחלו שהוא מולע ובשחר
הוא ההוא בהקיץ ולכן היה מולע ומפני זה לא יוכלו בני ישראל
לת גיד הנשה והחמת בזה כי זאת המראה לא היה בחלום אבל
בהקיץ והמלאך כתדמה לו כאלו איש ויעקב דמה לו כאלו היה
מתאבק עמו ובלחמו זה עם זה בהתאבקות עד שהניע לו בזק
בהתאבקו עם המלאך ולכן היה מולע על ירכו וקרא שם המקום
פניאל ואמר ותנצל נפשי כי כל מה שראה יעקב עד עתה היה
בחלום ולא בהקיץ · ורבו אמרו שזה הלוים אשר בהתאבק עמו
הוא שרו של עשו ויעקב בהתאבקו עמו על שהעלה עפר על
השמים ואל אתה אלוה בעליונים ואני בהתחתוני רמזו לנו בזה
כי שרו של עשו והוא היצר הרע הסומא עיני האנשים בהתאבק
עם יעקב והמלחמה ביניהם גדולה עד מאד כי יצרו של אדם
מתגבר עליו בכל יום כמ"ש זל וכי בעבור נדקנו ניטול יעקב
ממנו ואף כי כנגב בכח יכהו כי אין נדיק אשר יעשה טוב ולא
יחטא וכ"ש בהשתמשו בגיד הנשה שמוש בלתי הכשרי אשר הוא
מיוחס לכל בעל שכל ועכ היה מולע יעקב עם זה הנד ועכ בניו
שהם מזרע הקדש לא יוכלו לת גיד הנשה ואל שהיצר הוא אלוה
בהתחתוני כי כלם כמשכים אחריו זולתי נדיק אחד בדורו כי הוא
נמלע בחכמתו וזה הלוים דומה למלאך ומורתו חקוקה למעלה
כי הדבק עם השכל הנבדל ולכן הוא אלוה בעליונים ונ"ב רמזו
כי שרו של עשו כתדמה עם יעקב והוא משל בלתי התחתונים
כי מלכות רומי אשר הוא תחת הל' ישלוט בעמים רבים וימשלו
בנדיקי הזה העולם עם שבפשט מושל בעליוני ונגע בכף ירך
רמז לו בדורו של שמד אשר יהיו בניו קרוב לקעקע ביניהם ועכ
לא יוכלו בני ישראל זה הגיד ורמז לנו כי בסוף ילך יעקב על
השמים כמו שרמז כי שרית ונמר ורמזו חמ"ש שהעלו עפר כי
המלחמה ביניהו ובין עשו היה גדולה עד מאד התבאר מכל
מ"ש כי בכי יעקב רחוי להמשי' בכל כחתם הדרך שהלך בו הזקן
כי כל מה שקרה לאבות קדים לבנים ולכן כתבה זאת הפרשת
ולבסוף כח יעקב שלם ויבן לו בית וכן יקרה לנו לעתיד לבא
שאחר שיכלו מכל חויבינו ויהיה שלום לנו מכל העמים והנה
כתבתי פרש"י להודיע לנו כמה היה נרת הבית כי כ"כ בניס
גדול את לחת והניע ממנו מהחרפה והבזיון והקלון מה שלא
ידומה במ"ש כי כבלה עשה ונו' ולהודיענו ג"כ כמה יגיע לשלמים

מהבזיון והקלון המניע להם עד שהלו השלמים שמו כפשם בכפש
כדי לנקום הנבלה הנעשה להם עד שיעקב כתירא בעבור זה
להיו כבדת הוא וביתו ועכו אותו הכזוב' יעשה ונו' והרלבנ' אמ'
פי' זה הפסו' פי' כפלה זכרו בפשם אבינו ואמ' כי בן הוא ויכו מוזהר
על הזוכה והם מוזהרים על העריות ואם לא היו עונשים אותם
והורגי' אותם יחשב שהיו זוכה ומופקרת לכל ולכן אמר הכזוב
יעשה ונומ' וכתב זה הדבר גם כן כי בני יעקב עכו את שכם ואת
חמור במרמה בימולו להם בעבור שלשה קבות תחר שהיה
ליפשר שלא ימולו בעבור הכאב המניע להם וכפרט הגדולים
ואם המולו היה ליפשר לקחת בקנתם מהם בקרוב להם ואם לא
יהיה ליפשר להורגם היו כותנין את דיכה לשים אשר לו עלה
וכאשר ראו שמלו חשבו לנקום נקמתם מהם והרגו כל זכר ואת
חמור ואת שכם הרגו לפי חרב ונכתבה גם כן להודיע שיהיה
כל כבודה בת מלך בניכה ולכן אמר ילמדנו רביבו מהו שתהא
אשה בעלי זהב בשבת כך שנו רבותיו לא תצא רבקן אמרי
לפולו בחול לסור לקחת להם לרשות הרבים מפני שהעם מ
מסתכלים בה ולא כתנו תכשיטין לאשה אלא שתהא מתקשטת
בהם בתוך ביתה שאין כותנין פרנה בפני הכאר כל שכן בפני
הנכר כמו שאמר כל כבודה בת מלך פנימה וגומר הרי שלא הניע מהחרפה
והקלון ליעקב ולבניו שלא מפני שיצאת דינה לרחוב בעבורי מכעורי
והנה נרות יעקב היו רבות כמו שאמר נרת בתי נרויבו מהו שתהא
יאמר כל ישראל ונו' והנה נרת לבן ונרת עשו נרות דינה ונרת
מבני הארץ אשר יכלו להלחם עם יעקב לולי חתת אלהים אשר
היה לעם ולא רדפו אחרי בני יעקב והנה אמר ליה הש' ליעקב
שיסע מהמקום ההוא כי המקו' יהיה נורם לו להבלה כמו שאמר
קום עלה בית אל ובא לאותו המקום וקרא שם המקום אל בית
אל אשר הרגון בו כי מה שישכון באותו הבית הוא יכול על כל
הדברים וכי יכול להגיעו מכרה לרוחה וספר מיתת דבורה
מינקת רבקה להודיע כי תשמישי קדושה יהיו שיכודו כאלו
הם הקדוש עצמם ולהורות על זה העניין קרא שם המקו' ההוא
אלון בכות כי הרבה בככי כשו היתה אמו ולאחר זה ספר הכתוב
מיתת רחל אשר הניע ליעקב מהנרה מה שלא ידומה כמו שאמ'
מתה עלי רחל ואח"כ ספר מה שהניע לו מקלון ונרה כי דומה
שכב עם בלהה פלגש אביו ונתחלל יעקו ועכו לא רחם את בנו
מעליו והיו בני יעקב י"ב ונשאר בבכורתו להיות ראשון ליחסים
עם שנעלה ממנו הבכורה ונתנה ליוסף כי זה בעבור שנמשך
אחרי תענוג המשגל ליבד מעלתו וזה בעבור שנתקדש בו ירש
הבכור וזכה להיות מבורך בברכות הבבה כמו שאכתוב עתידי'
לבאר בפרשת ויקי אם הלל יקויכו בה · ורלוי שכפרש המאמר
שהתחלנו ונפסיק הדבור בו כי עם שהאבות הנדיקי' זכו להיות
כשמרים על ידי מלאכי עליון ובנאתו יעקב מחנן שלח עמו
מלאכים שיהיו הולכים עמו חוסה לארץ לשומרו ואל"כ כשבא
לארץ כנען בו מלאכים אחרים כמו שכתב לתון המפרשים רש"י
כי המלאכים שלוהו בארץ ליכה רחויים שיהיו מלוים אותו חוסה
לארץ וכשבא לארץ כאמר ויפגעו בו מלאכי אלהים וכאשר ראם
קרא שם המקום מחניים כי היו מלאכים חלו כנגד חלו חנו שלח
הניע מעלתיהו לשלוח לנו מלאכי' לגוותנו המלאכי' הם המצות
אשר הם מכילות אותנו מכל נרע ונוקה והם המלוות אותנו כי
העושה מצוה אחת הוא מלוין בעבדו ואם יעשה מצות הרבה יש
לו מלוים ומלאכים הרבה להכילו וזלו המצות הם השומרות
לאדם תפילין ברחשו ובזרועו ומזוזת בפנדו ומזוזה בביתו הם
השומרו אותנו מכל נזק כמו שאמ' מלאך הוכה מלאך י"סביב ליראיו
ונו' ובעבו שהימין יעשה מצות הרבה יש לו יכולת הרבה להכות

פרשת וישלח יעקב

שרית עם אלהים ועם אנשים. אמר רבי מאיר עשרה שמות נאמרו לאדם מהם לשון מושלים לשון מלך ג׳. ב׳ שמות נותנין לו שני מלאכי השרת ושלשה נותנין לו מלאכים הרבה שכ׳ כי מלאכיו יצוה לך ולמה כדי לשומרו מהמזיקי׳ שכ׳ יפול מבדך ונו׳ אל׳ יצחק למה מהימין

בחמרונה אלא בנח ויתתוך להברים בשפה ברורה והזהיר גם כן שלא יאמר דבר מבלי מחשבה והסתכלות ואחר כך הזהיר שלא יבבה בדברים כי ברוב דברים ינדל פשע ונתן הטעם בזה כי אחר שאנחנו בתכלית הריחוק מהנרם השמימיי ואנחנו הנרם נדע אלא בשלילות כמו שאמר הנרם השמימיי אינו כבד ואין קל ואין הוה ואין כפשר כשאר הדברי׳ אשר תמצנו ואין לו בחרות ואין זקנה ואין תנועה תנועה ממקום אשר ימיר ממקומו כמו המתנועעי׳ ביושר וזה לינו ידיעה בהמות הנרם כל שכן שלא נדע דבר בעולם השכל וכל שכן בחדין הכל כי השם אמר לשכין בערפל ומשם עם שמעלתו נבוה בידיעת השם כמ״ש ותמונת יי׳ יביט עם כל זה נאמר ומשה נגש אל הערפל כי לא היה יודע מאתו מאומה ולכן אין רחוי להרבות בבית התפלה בתארי׳ כמו שאמר סיימתיכה לכוליה שבחיה דמרא העבודה לא התחלת אותם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו פיכרי זהב ומקלסין אותו בשל כסף ולכן אמ׳ אל תבהל ע׳ פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר מלפני האלהים כי האלהים בשמים ואתה לבדך על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים ודמה המרכה בתפלתו בתורתי למי שיחלום בחלומות רבים כי החלום לא בא אלא בעבור רוב אכילה ושתיה וכמו נם כן כשהכסיל יבבה בדברים אלא דעת כן הוא התחיל האיש המדבר בדברים שהם למעלה ממנו ואחר כך הזהיר כאשר יהיה בבית האלהים כדברים וכדבות כאשר ידוד בדר לי׳ אל תאחר לשלמו כי אין חפץ בכסילים כשיהיו מתנגאים בבית השם ונודרים נדבות ואל ישלמו כי זה מכהג של שטות אבל אשר ידור האדם ישלם ואם יאמר תומר כי רחמנא ליבא בעי והנודר ידור כאלו יהיה לו ואחר שיהיה לו ישלם אמר בתשובה זה כי אין רחוי לחשוב זה כי בבר יקרה לאדם שידור ואל יהיה לו כלום וטוב היה לו אלא ידור משידור ואל ישלם אפי׳ שלא ישלם מבר שלא היה לו ולכן אמר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך כי זה חטא גדול להוציא האל בשפתי דבר שלא יוכל להשלימו ואין רחוי לתת בה התנצלות ולומר כי היה זה שנגה שחשב שיהיה לו עושר וכבוש ולכן כדר כי אין רחוי לעשות זה כי האלהי׳ יכעוס על קולו וחבל את מעשה ידיו עם שהיו אינו כך כל נאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו עכ״ן על הכשבע ועל הנודר ליקין כמ״ש וחבל את מעש׳ ידיך אף שלא עשית דבר ולכן כשכדר יעקב רבה להתנות תנאים רבים כדי שלא יחשב לו לעון לו יהיה נודר ואינו מקיים ולכן אמר כאשר יהיה אלהים עמדי וכו׳ אז האבן הזאת אעשה בית אלהים ואתן לו מכבסי שכי מעשרות ליושבים לפני יי׳ ולבדק הבית ולכן אמרו השלמים מהו לאמ׳ לדורות שיהיו נודרים בעת צרתם ועם זה לימד לך יהיו יהיו נודרי׳ ואמרו עוד יעקב פתח בנדר תחלה לפיכ׳ לא יהיה הנדר אלא בו לכן אמ׳ דוד אשר נשבע ליי׳ נדר ליאביר יעקב זהו מה שרחינו לכתוב בזאת הפרשה ואם יש בה דברי׳ רבים יעזבו עתה לירחת התוכחות. ב׳ לאו׳:

רמה

אלהים והנה ה׳ נצב עליו במקום אחר פירש כי המלאכים הנזכרים
למעלה הם הכוחות כי הכוחות יקרא מלאך והעליון קודם הירידה
למטה ואחר כך ישוב הכח הנפרד לשורשו מכל אלו הדברים אשר
עלינו ואחר כך ישוב שהכוחות יש להם רשות כמו שאמר השמים
שמי לה׳ והארץ נתן לבני אדם והשגחתו
הוא יהיה העולם ב״ג מדות ואחר שישובו אלו הדברי׳ יהיה
לנו הארץ בזאת ההשגחה ולזה כתב זה כי הירידה׳ המתבונ׳
בשמים ונתן בהשגחת ה״ש ואח״כ את ההשגחה יחד הכוחי
בזאת הארץ בזאת ההשגחה היה ירידה במעלה עם
המקום ונהיו הכרמין ומשם עלה אל האלהי׳ ואחר זה אמר
ויקץ משם יעקב ממעלות היו בסולם אשר בא
ויאמר אמת ה׳ במקום הזה המורם מהו הכרמים בזה והנה אמרו
ויעקב לקח ג׳ אבנים וישם אותם אחל מיכאל שמו עלי כאשר יחד על
ויעשו כלם מגודש אחת הרמזין בזה שהמלאכי׳ הם ג׳ עליונים
ומכל ומכל ואם יזכה יעקב להדבק אלו הדברי׳ קנתם בקנתם
ה עלו׳ מעלה אחת והוא הדרוש אשר היה פרי כל החכמות
ן היו הנמצאים רבים והעלה עלה אחת יזכה שמו של הב״ה
ור עלי׳ ויהיה מושגח ממנו כאשר זכו אבותי׳ ואם לא יזכה
ה לא יהיה מושגח ממנו והנה כזו המדרש הראו לו שהדברים
מרים קנתם בקנתם כי כמו שהדברים העליונים מתדבקים
מתיהם בסולם ואם לא יהיה סולם לא יוכלו הדיוט התחתונה
ותחבר עם העליונה ולא יהיו עולים לה לכל כשימצא סולם
חתון והעליון כלו דיוט אחת כן הוא דברים הנמצאים כי
שהאחד הוא נברא והוא עולם הנגלים וזה העולם הוא הנזה
אשר מכח הקשר אשר יש לה׳ יהיה דבר אחד ויהיה הכל מושגח
עלה אחת לא כחושבים שימצאו ב׳ אלוהות האחד סבת הטוב
והשנית והאחר סבת הרע שהוא השכפל וזה טעו רבי׳
מהם נראה ליעקב כי יש הנה סבה שיקשור אותם ויהיו כלם
ריס וסבה אחת להם כמ״ש והנה ה׳ נצב עליו והנה מ״ם כן
קח׳ אבני׳ והיו מרביות זו עם זו ואומרי׳ עלי יניח כדיק זה
אלו הם עשה הב״ה עשתן לאח שכ׳ ויקח את האבן ונו׳ והכוונ׳
הוא האומר כי אלו הי״ב מבנים הם י״ב מזלות ועם כל מה
שבארץ בעשה בנזרתם הכדיק הוא למעלה מהם כי לא
שלטו עליו אבל יבטל המערכה וזהו הכרמז בהומרו עלי יכוה
דיק ואמר כי יעקב ודרשו לה כמסרו תחת הכוכבים ומזלות
ם אין מזל לישראל ואחר שהוכח זה הנה כאמר שהראוהו לו
אחת המדרש הנפלאה שהלבשו אשר הם בדמות מלאכי עליון
ם עולים בזה העולם ויש להם עושר וכבוד ונכסים ואחר כך
דרו מנכסיהם הלא תראה כי יעקב לבדו עם היותו כאלו הוא
ן מלך כי המלכים היו בחיים אבל לבדו יצחק ונם אבל מברכם
ות עמם בדיבו ועם שהיה יצחק נדול עד שהיו אומרים זכל
חק ולא עשר מהימלך עם כל זה היה כמעט יעקב יחידי בלי
משנן ומשענה בדרך מחמת אחיו במקלו ובתרמילו כמו שאמ׳
י במקלי ונו׳ ולא היה לו ממון עד שהוצרך לקחת מאבבי
מקום לישן עליהם והוצרך נם כן לעבוד בשכר מה שלא עשה
שם היה מרבעה עשרה שנה כמו שאמר ויעבוד ישראל בשכר
בשכר שמר הרמזין בזה כי הירידה היה למטה עד מאד
כי עבד בשכר ולא כתבה לו עד תשלום השנים והנה שמר
מעבודה שבעה שנים כי לא התחילו ממנו שיהיה עובד ובעבור

זה שמר בשכר ואח״ז עלה זרעו למעלה גדולה שעלו ממנה
והשומר לותם היה כבוד והמעלה לותם כי שלשה כבודים היו
שומרים לותם משה אהרן ומרים והורו לו בזה כי ההצלחות
המקריות לנם השוער כי יקרה בהם ההתחלפות מהחבות
לולם השוער השלם הוא שיהיה דבק עם שהיו ואם יכה הלדם
יניע למעלת חבותיו ולכן אמרו ליעקב שהשם יהיה עמו כמו
שהיה עם אבותיו ויתברך בהצלחות המקריות אשר בתברכו
אבותיו עם שעתה הוא עני ורש והנה זאת המלת מניע ליעקב
שכבר יניע לאדם בנבואה או בחלום בדברים העיוניים בחלוף
מה שחשבו בחלום ובנבואה לא תהיה שלא בדברים הנפשריים
והעתידי להיות והודיעו לו בזאת המדרש מה שהי אפשר לאד׳
להודיע אלא לאחר עיון רב והודיעו לו נם כן מה שעתיד להיות
לו ולזרעו ובתרך בכל הברכות שבתברך אברה׳ ולמה שבתברך
בברכות אברהם ושיצא ממנו זרעו שיירש הארץ ושיהי׳ נידבו
לריב בקרב הארץ נאמר לו שיושבתו נם כן בעבור זאת הסבה
ושהשם ישמרהו בכל אשר ילך ושיזכהו אל האד׳מ אשר יצא משם
וזאת ההשנחה היה כפלאה כי אם יושנח אדם לעתים אבל לא
יהיו בו השנחה בתמידות אבל יושנח בכל אשר ילך ושלא יעזוב
אותו אפילו כהרף עין הוא דבר כפלא עד מאד וכשהקיץ יעקב
משנתו אמר שהמקו׳ נרש לו שיהלום זה החלום ולכן ראוי שיהיה
זה המקום מורא ומכובד ושיקרא בית אל וכי המקום הזה יורה
שהשם נמצא בו יותר מכל שאר המקומו׳ עם שלי׳ הארץ ומלואה
ואמר לכן יש י״נ הרמזין בזה כי לף שבודע במוסנת שיש כאן
כמה נבדל יקשו אל המקומות יחס אחד כי כבודו מלא עולם
ועתה בתלמת לו כי כתיחם אל המקום זולת מקום הנה לא בא
המוסנת עליו אבל זה בתלמת מפלאת החוש כי ראיתי בזה
המקום לבניו כפלאים ולזה אמר יתייחד הש״ת בזה המקום יותר
משאר המקומות ולזה אמר לכן יש י״במקום הזה ואהו אשר לא
ידעתי קודם זאת המדרש ולמצם היה המקום נורא ולכן אמר
מה נורא המקום ונו׳ והנה השם יתייחם אל הלישים ואל מקום
זולת מקום זולת אלי י״ אלהי אברה׳ אביך כי יתייחם אל הלישים
כמו אל השמים ואל הארץ למה שהאבות הם המרכבה ונתייחם
נם כן אל המקום למה שזה המקו׳ הוא בית אל וזה שער השמים
והנה אחר זה כלר יעקב כלר ואמר אם יהיה אלהי׳ עמדי
ים ספק נדול כאן כי אם ה״ש אמר לו והנה אנכי עמך לזיך אמר
אם יהיה אלהים וכו׳ ועזל השיבו מכאן שאין הבטחה לבדיקים
בעה״ז והרמ״בן השיב דבר נאה ומתקבל מ׳ כי פירוש כשיהיה
זה שהשם כלר אלי שישמור לי וישיבני אל הארץ הזאת ויתן לי
לחם לאכל ובנד ללבוש אז תעבוד אל השם בארץ והיה השם לי

דומה כמי׳ ב׳ אלוק

לאלהים כי הלר בחוכה לארץ ובזאת בחי׳ אלהים והחמת
בזה כי יעקב כלר על תנאי כי אמר כאשר יהיה אלהים עמדי
וישיבני אל הארץ הזאת ויהיה הוא לאלהי׳ אז מזה האבן אעשה
לו בית אלוקי׳ נדר לתת מעכסיו העשירי ואם היה נודר לעבוד
את השם ולעשות לו בית בלי אלו התנאים כבר היפשר שיקרו לו
מעיקים ויהיה עובר על הנדר ועבר על מה שאמ׳ אל תתן את
פיך לחטיא את בשרך כי בתחלה אמ׳ שמור רנלך ונו׳ הרמזין בזה
שיבין האדם את עצמו קודם שילך אל בית האלהי׳ על דרך שכ׳
הכין לקראת ונו׳ ויהיה קרוב לשמוע מה שיתפלל ומה שישאל
מהבריות כי אמתת הכסילים זכה הרמז׳ כי שתפלתו תהיה מקובלת
יותר מזבח הכסילים ונתן הסבה בזה כי מי שיודע לעשו׳ הרע
וישמו׳ ממנו הוא נבחר יותר מאשר לא יבחן בין טוב לרע על דרך
מה שאמ׳ בין טוב לרע ליעס מבחיבי׳ וקדבן לפניו׳ מקריבי׳ ואחר
זה הזהיר כי אחר שילך לבית המדרש ויתפלל שלא יתפלל

למען נזכה ונזיל תורה ונאיר · בריך רחמנא דסייען ·

פרשת ויצא יעקב

יי׳ נצב עליו׳ ת׳מוצ שלא נצב הב״ה לא על אברה׳ ולא על יצחק שלא על יעקב שנאמ׳ והנה יי׳ נצב עליו אמר רבי שימון אין המלך עומד על שדהו לא כשנזרעת ולא כשנתגדלת אלא לימתי עומד עליה כשהיא עומדת בכרי כך אברהם עבד שנאמר קום התהלך בארץ וגו׳ יצחק זרע שנאמר ויזרע יצחק וגו׳ לא עמד עליהם בא יעקב שהוא כרי של תבואה שנאמר קדש ישראל ליי׳ ראשית תבואתו וגו׳ ועמד עליו שנאמר והנה יי׳ נצב עליו הוי אומר תשרי שאל יעקב בעזרו · ין ספק כי כל אחד מהאבו׳ ימצא לו מעלות והבדלי׳ מיוחדי׳ אל״ף יתמ׳ לחם מהם כי אברה׳ כתיב בשלשה הבדלי׳ · ל׳ כי הוא התחיל ב׳ כי הוא למד את כל העולם שים כמה רשעון כנגד ושהוא מדין העולם ומשניהם נתן לתת לאיש כדרכיו ועשה פעולות גדולות וגורלות לשר כל רוחין יתמהו ממנו · שלישי שבתנסה בעשרה נסיונות בגופו ובממונו ובכפשו שהוא עקידת יצחק כי הוא היה לו יותר מכפשו ויצחק כתיב בשלשה ב״ל אחד שנעקד על גבי המזבח · שנית שלא לקח אלא אשה אחת · שלישי שלא דר בחוצה לארץ · ויעקב כתיב בשלשה גם כן אחד שלא היה פסולת בכניו כמו באברהם שיצא ממנו ישמעאל או ביצחק שיצא ממנו עשו · שנית שהיה לו בית מה שלא היה לאחרים שנאמר ויבן לו בית · וכן יצחק ולכ״ף בית יעקב כי בנוהו בארץ נאמר ויבן לו בית · שלישי שבדר לבנות בית י׳ כמו שאמר והאבן הזאת וגו׳ ויובדלו גם כן בהבדל לחר כי כל אחד ואחד היה דורש לעמים רבים לדעת את י׳ ולהתדבק בדרכיו ועם כל זה היו הבדלי׳ בדרישתם כי אברה׳ היה מקרב האנשי׳ לעבודת הש״י על ידי החסד והחכיר והרבה בו שיבח לה׳ כי עם שיעבר את הש״י יהיה לו עושר וכבוד וכבשי׳ וכל טוב העולם הזה והעולם הבא וזה שאמ׳ חסד לאברה׳ כי במדת החסד היה מקרב לאנשי׳ לעבודת הש״י ואמנם יצחק היה דורש לאנשים בתוכן אחר והוא שיהיו עושים רצון הש״י ומה שלמד אברה׳ אותם ואת שלא יפחדו מהעונש הנפלא מהקללות הנמרצות אשר יזכרו בעולם הזה והעונש הנפלא המגיע להם לאחר המות וזה שאמר וישבע יעקב בפחד אביו ונומ׳ כי היה מפחד לאנשים בפחד כפלא לעשות רצון אביו שבשמים וכן היה מלמד לבניו תורה של זה הדרך כמ״ש ופחד יצחק היה לי ביותר הזכות עמד לו בעת נרתו ואת יעקב וקבץ בו הדרכים יחד לא כאברהם שהיה דורש שיעבדו הש״י בעבור קבלת שכר כמ״ש כי ידעתיו וכו׳ למען הביא י׳ על אברהם ולא כיצחק שהיה דורש להם שלא לא יעבדו הש״י שיעבוד להם אלא היה דורש לרבים כי אם יעשו חוקי הש״י ומצותיו שיזכו לחזות בכבוד י׳ וגו׳ ואם לא יעשו בתכלית העוכש והנה כתבתי שלימות יעקב על כל האבות כי לא נמצא בזרעו פסול עם שהיו לו בניס רבים וכמו שאמר שמא יש פסול בבני השיבו לו שמע ישראל וגו׳ מיד אמר הזקן בש״מ כי היות לאדם בניס רבים וכלם יראי הש״י הוא דבר קשה מאד ולכן היה השם כונה עליו מה שלא כנה על האבו׳ כי ימצאו בכניו פסולת ונם הוא כדי לעשו׳ בית אשר ירא מלכו׳ שמים כמו שאמר מקדש י׳ וגו׳ ולמה שהתנבאו שקדמו לא היו מכווני׳ שלא בשביל יעקב לא יצאו בדירת קבע שלא בדירת ערמי כי יצאו בהולי׳ כמו שאמ׳ ויט משם לחלות באברהם ויצחק כאמר

ויביאהו יצחק החלה ולאמכם יעקב בעבור היות התכלית עשה לו בית ועשה שלשה בתים בישראל בית ממש לשבת בו בית מלוה כנים כמ״ש בית ישראל מה שלא נאמר בית אברהם ובית יצחק בית שכנה לשם י׳ וקראה בית אל לכן נצב על יעקב מה שלא נצב על האבות וגם נצב עליו בעבור הנמרמז בזה המאמר הנכבד כי למה שהיו העמים כלם בימי אברה׳ בעבדי הידיעה והיו כוטים אל המרגשות והיו בלתי מסוגים שיש בכחן דבר נבדל וזה דבר קשה לבניהו לחשלו לבעלי הידיעה היה אברהם כאלו עדר כי היו בזמן ההוא בלתי מוכנים אל השלימות ואחר כך בא יצחק וזרע ויצטרכו להכין אותם לקבלם לידיעת השם ולעבודתו ולכן היו בזמן ההוא כמו הארץ הבלתי מוכנת לקבל הזריע שצריך לחרוש אותה ולעבד בהם והכינם לקבל השלימות יותר ואחר כך בא יעקב והיו עמים רבים יודעים את י׳ ולא יצטרכו לחרוש אותם ולא לזרוע בהם החמונה אבל כאלו הם עומדות בכרי כי היו כשלמים ולכן היה נצב על יעקב מה שלא נצב על האבו׳ אברה׳ ויצחק והנה בזות המרגל אשר רגל יעקב דבו הפירושים והנה החכם ל״ש אמ׳ כי רמז לו בסולם כי כל דבר לא יכחד מהש״י ובדברי מטה תלוים בעליוני׳ וכאלו סולם ביניה׳ שיעלו מלאכים להודיע הדברי׳ לאחר שהתהלכו בארץ ומלאכים יורדים למלאת שליחו׳ השם כדרך מלך עם משרתיו וכי הכל בעשה ע״י מלאכי אלי׳ וכי מעלתו היה נביא מכל העמים כי חלק י׳ עמו וגו׳ כי הוא יהיה עמו כי י׳ נצב עליו לשומרו ול״ל הנה אני עמך וגו׳ כי מדרגתו יהיה נבוה מהמדיקים אשר כאמר עליהם כי מלאכיו יצוה לך וגו׳ ובפרקי ר׳ אליעזר הגדול אמרו שהשלח לו ד׳ מלכיות גדולתן וירידתן כמ״ש מלאכי אלהים עולי׳ וירדים וכי דתך מלכות בכל עולה ויורד וכן מלכות פרס ומדי ומלכות יון ורתך מלכות אדום עולה

ול׳ יעקב אל תירא מרד ואמ לו הב״ה אם תגביה כנשר ואף אי׳ יעקב וזרעו נר ככל אלו העמים ויהיו שולטים עליו שנא׳ ישנים עליו בהיותו בגלות וישמור לו ושישוב בשלום אל ארצו ואל מולדתו שהוא ארץ ישראל ואף יהיה לו י׳ לאלהי׳ ויבנה בה׳ · והרב המורה אמר כי כוונת המדרש הנפלאה הזה לו ז׳ דברים כי תומ׳ שלום מורה על עניין אחד מובן אחרת מור׳ על עניין שני ורמז מניע השמימה יורה על עניין ג׳ והנה מלאכי אלי׳ על עניין ד׳ עולים על עניין ה׳ וירדי׳ על עניין ו׳ כנב עליו יורה על עניין ז׳ והנה כל אלה שבע׳ הוא המשל הוא לעניין המוסיף בכלל המשל כי סולם יורה כי הדברים כלם קשורים אלו באלו וכי הם בעלי תכלית מבר מעלה ומבר מטה וזה שאמר מובב אחרה ורמז מניע השמימה יורה זה על שני דברים ומלאכי אלהים יורה על עניין ד׳ שים שכלים בכדלי׳ ועולים יורה על שים מהם עולות וירדים מורה על שימנת בהם עולים והנה י׳ עליו על ראש הסולם כי הוא סבת הסבות ועלת העלות והוא ית׳ מביא נגלע ערבות ואחרים אמרו כי אחרה מורה על זה העולם ההויה והספסר ורמז מניע השמימה יורה על עולם הנגלים ומלאכי אלהי׳ על עולם המלאכים ועולים וירדים למה שיש בהם שכי יודעות ידיעת עצמם וידיעת עלתם וכשיגיע את עצמם היה למטה מהשקעת העלה הרמון זה כי השכלים הנבדלים ישקיפו בשלמון העולם סבה להם וישיגו ממנו אשר הוא ליפשר להם זה יעלו מעלה נבוה ואמנם כשישכילו את עצמם אז הם יורדים ולכן אמר עולים כשמתכללים בדקיונם של מעלה ויורדים כשמתכללים בדקיונם של מטה כי העבד שיש לו מלך נדול ש שהוא יהיה שר ונדול על נדול אחר יותר הוא מתענב כשיש שהוא עבד מלך מכשישים שהוא אלין ובזה יקרה בשכל

אינו ראוי לברכה לא כפי הטבע ולא כפי השכל כי יעקב היה
בכור ויותר עליו שהוא היה יושב אהלים בכתי שם ועבר ועשו
היה יודע ציד הלא תרא׳ כי כשרצה לברכו קרא לעשו בנו הגדול
כי למה שהיה גדול רצה לברכו כי אהבת יצחק את עשו היתה עזה
עד מאד ולכן רצה השי׳ שהו׳ אשר לו נתכנו עלילות שיכהו עיני
יצחק כדי שיתברך יעקב ולכן אמר עשו אל יצחק כשאמר לו מי
אתה ויאמר אנכי עשו בכורך כי מצד שהוא בכור היה ראוי
להתברך שיעקב אמר לעשו שימכור את בכורתו ואמר מכרה
כיום וגו׳ הרצון בזה שאף שהבכורה היא יקרה עד מאד אבל
כפי העת והיום ראוי לאדם לשער פעולותיו ולמה שעשו בא
מן השדה והוא עיף ואם לא יתנו לו לחם לאכול ימות פתאום
ועשו השיב לו כי כפי העת אשר הוא יושב בו הבכור׳ אינה שוה
כלום ולמה זה לי בכורה ולמה שאי איפשר לאדם למכור דברים
שלא באו לעולם אמר השבע לי כי השבועה יקיים כל מה שלא
יוכל האדם לקיים במכירה ובקנין כי מי שנשבע שאין לו אונאה
ומי שנשבע על דבר שלא בא לעולם יחוייב לקיים שבועתו ולכן
בקש יעקב שבועה מעשו ונשבע ומכר והנה אחר זה ראוי
שיתחרט כי הרשעים מלאים חרטות ולא די שלא נתחרט אבל
בזה בכורתו הנכבדת ויחשב׳ כאלו אינה שוה כלום וכבר אמרנו
למעלה כי בזה הורה לנו כי בכל דור ודור יקר׳ שמוכרי׳ בכורה
נכבדת שהוא חיי העולם הבא׳ ורבים יתמהו איך עשו מכר
בכורה נכבדת בעבור נזיד עדשים ולא יתמה אדם מעצמו
שימכור נפשו ואת כל אשר לו בעבו׳ שדה ושדות ותענוגות בני
אדם׳ ואמנם לספק הרביעי נאמ׳ כי למה שהיה מהדברי׳ היות׳
נכספים לקהל אנשי׳ שאויביה׳ יתכחשו להם כמו שאמר אשריך
ישראל מי כמוך עם נושע ביי׳ מגן עזריך וסיים ויתכחשו אויביך
לך ואתה על במותימו תדרוך ספר כי אם היה ליצחק מריבה
על הבארות עם פלשתים שהם עבדי מלך גרר לסיף יתכחשו לו
ובא אבימלך מלך פלשתי׳ עם אחוזת מרעהו לבקש שלום מאת
יצחק ושיכרתו ברית ביניהם וזה מעלה גדולה ליצחק ונאמ׳ גם
כן כי בא הרמז עליו כי אלו הבארות חפר אברהם ואחר מות
אברהם סתמום לרמוז בו כי אנשים רבים שב אברהם לעבודת
השי׳ ואחרי מות אברהם שבו לסורם והוא לגיותם אחר מות
אברה׳ ושב יצחק והחזירם לעבודת השי׳ והיה קורא להם השמות
אשר קרא להם אברהם והנה אנשי גרר רבו על יצחק ע״ז כי רצו
שיהיו האנשים האלה מעדתם ושישובו אל תורתם לא אל תורת
אברהם ולכן התעסקו אלו עם אלו ולא יכלו אלו את אלו ואחר
כך חפרו באו׳ אחר ויריבו אשר הרצון בו אנשים אחרים שישובו
לעבודת השי׳ רבו גם כן עליה ועם שנצח יצחק היה שנאה גדולה
עמו ולכן קרא שם הבאר שטנה ואחר זה חפר באר אחר והוא
מקום אחר ששבו לתורתו ולא רבו על אלו האנשים כי כבר
נתפשט אמונת יצחק ולכן קרא שמה רחובו ואחר זה חפר באר
אחרת וקראו באר שבע כי שם נשבעו וקיימו עליהם תורת
אברהם ויצחק והנה בבראשית רבה אמרו ויחפרו עבדי יצחק
בנחל רבי נתן אומ׳ מצא תורה שנאמ׳ כי מוצאי מצא חיים ורבא
אמ׳ חיים ממש הנה התבאר מזה כי אלו הבארות רומז לדברים
גדולים והנה היו ארבע׳ בארות כנגד ארבע׳ חיות אשר העולם
נתקיים בהם וגם כי היו האופנים ארבעה והפנים ארבעה
הנאמ׳ במרכבה ולכן אמ׳ כי הבאר האחרון היא הבאר שעתיד׳
לעלות לירושלם ולהשקות כל סביבותיה ועל שמצאו אותה ז״פ
קראו אותה שבע כי ז׳ מדרגות היו בסולם צורת היסורו׳ וצורת
המתכת וצורת הצומח והחי וצורת האדם בהיותו כחני וצורת
האדם בהיותו שכל בפועל וצורת האדם כשתדבק עם הנבדל

ואז הוא יום השביעי אשר בו שבת והנה השותה מאלו הבורות
ירים ראש כמו שאמר מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש כי כל
השותה מאותו הנחל ירים ראשו שהוא שבלו כמו שאמר החכם
עיניו בראשו ותרג׳ ירושלמי מנחל בדרך מפוס נביאיא באורחן
אולפן יקבל וזה די להעיר על הנרמז באלו הבארות׳ ולספק
הה׳ נאמר על הברכות ראוי שנחקור עליו כי הוא קשה ועמוק
כי רבים חשבו כי הברכות אינו דבר אלא הגדת העתידות
והראיה ע״ז ממ״ש האספו ואגידה וגו׳ ואמר ע״ז ויברך אותם וגו׳
והנה נ״כ מנבואת בלעם נראה שהוא הגדת עתידות באומרו
אראנו ולא עתה וגו׳ וכן כשיעיין אדם בשאר ברכותיו ירא׳ כי
הוא אינו דבר אלא הגדת העתידות ואם כן מה שיברך הנביא
לא יועיל ולא יזיק ולמה יקרא ברכה כי לא יהיה אלא מה שנגזר
להיו׳ וכבר ביארנו בפרשת בלעם מה שיש בזה מהספק ואחרים
חשבו שהוא על צד תפלה הרצון שהמברך יהיה מתפלל לשם
שיהיה מבורך האיש אשר הוא מבקש עליו לברכו׳ והראיה על
זה ממ״ש ויברך אותו ואל שדי וגו׳ וגם ממה שאמר עשו ליצחק
הברכה אחת היא ברכני גם אני אבי הרצון שיתפלל עליו וכן
הברכה נאמרת מפי כהני יי׳ היא תפלה לא הגדת העתידות
והנה כבר איפשר שיחשוב אד׳ שאינה תפלה ולא הגדת עתידו׳
אבל גזירה שיגזור האיש המברך כמו שאמר כי ידעתי את אשר
תברך מבורך וגו׳ כמו שאמר ואברכה וגו׳ והנה זו הברכה אשר
אנו דורשין בה אין ראוי להאמין כי היא הגדת עתידות כי אם
היה כן לא היה אומר יצחק בא אחיך במרמה וגו׳ ואינה גם כן
תפלה כי אם היה הדבר כן היה ראוי יעקב שיתפלל אם כן לא
ישאר אלא שהוא גזירה והנה היה ביד יצחק לברך את אחד
מבניו כי ידע יצחק כי ביצחק יקרא זרע אברה׳ אבל לא כל יצחק
והיה בידו וברשותו לתת אותה למי שירצה מבניו ואמ׳ שנתנה
ליעקב היה גזירה על דרך שנאמר ותגזור אומר ויקם לך וכל
דרכיך ולכן אמר יצחק מי איפה וגו׳ הרצון בזה מי איפה הנד
ציד במרמה ויקח את הברכה גם במרמה ויהיה ברוך על ברחי
כי אי איפשר החזרה בו ואם יאמ׳ אומ׳ שזה הברכה היה בטעות
ואי איפשר שיחול נאמר כי אם היה מברך את עשו היה ברכה
בטעות כי חשב יצחק כי עשו היה ראוי לברכ׳ וזרעו גם כן והוא
מחשבה שהיה בטעות כי הראוי להתברך היה יעקב וזרעו
ואמנם לברכות אשר ברך יעקב לבניו ובלעם לישראל אחר שהיה
הגדת עתידות מה יועילו עם שכבר ביארנו זה בפר׳ בלעם כי
קדם לזה הספר אנחנו נדבר גם כן בפר׳ ויחי בה ובזה יות׳ זה
הספק׳ ולספק הו׳ למה אמר יצחק בא אחיך וגו׳ נאמר כי עשו
היה ידע כי ביצחק היה לברך לאחד מבניו כדרך שהיה יצחק
מבורך כי כמו שהוא גדול על בית אביו והכל ישתחוו לו והוא
אשר היה ראוי להתברך בברכת אברה׳ וכאשר היה זקן הוכרח
יצחק לומר כי אי אפשר להתברך בברכת אברהם כי כבר בא
יעקב במרמה ולקח ברכתו שהיא ברכת אברהם ואמר לו
שאותה הברכה אי אפשר שיתן לה את עשו למה שהוא היה
הגביר וכל אחיו יהיו לו לעבדים וזה הדבר אין בו תיקון ואחר
זה אמר עשו שיברך אותו באופן שלא יסתיר מה שבירך את
יעקב ונתן לו משמני הארץ ומטל השמים כמו שאמר ליעקב
ונתן לו כלי חמס והוא החרב שיחיה בה באופן שיהיה עבד
ליעקב ואמנם כאשר ימשול בקצת העתיד שיפרוק עולו מעל
צוארו וזהו שאמר והיה כאשר תריד וגו׳ ואחר שנתבאר ליצחק
שברכתו יחול בזרע יעקב בירך לו בברכת אברהם כמו שאמר
ואל שדי יברך אותך וגומ׳ ויתן לך את ברכת אברהם הנה
התרנו כל הספקות שספקנו בזו הפרשה׳ בי״ לאו״ ויי׳ חפץ

ונעקד על גבי המזבח ולכן הוכרח יצחק להתפלל נכח אשתו
כי עקרה היא בעבור שלא היה יכול לישא אשה אחרת עליה
והנה מאיש אחד ומאשה אחת ומהריון אחד יולדו שני הפכי׳ כי
עשו היה איש שעיר ויעקב איש חלק ועשו יודע ציד ויעקב איש
תם שאינו בקי לרמות האחד היה צדיק והאחד רשע האחד נחל
העולם הזה והאחד העולם הבא והיה זה להורות לנו כי מה
שאמרו הוברי שמי׳ הוא שקר ובדוי כי הכל תלוי במזל כי מהריון
אחד נולדו שני דברים בתכלית החלוף ואם יאמר אומר כי אחר
שנאמר לרבקה ורב יעבוד צעיר כבר יהיו הדברים נזורים וכל
הנאמר לרבקה מה שעתיד להיות בבניו באומרו ולאום מלאום
וגו׳ וגם כי טבע עשו יורה על היותו רשע כי היה אדמוני כלו
כאדרת שער אשר יורה זה כי הוא היה שופך דמי׳ ובעל עבירות
ויעקב איש חלק׳ שני יש לשאול למה אהב יצחק את עשו בהיותו
בלתי שלם הבריאה ועם היותו איש יודע ציד ויעקב איש יושב
אהלים בבתי שם ועבר׳ ג׳ יש לשאול למה בקש יעקב מעשו
שימכור לו הבכורה כי אם לא היה בכור כפי הטבע המכיר׳ אפי׳
שיקנה אותה לא יעשהו בכור ואם רצה לקנות הירושה והכבוד
זה לא יכון לאיש צדיק כמוהו כי הבכור׳ האמיתית היא החכמה
והמעלה ואיך היה לו כוסף דמיוני להגיע לו הון ועושר וכבוד
הבכורה והנה לא קנה בזה דבר כי לא ירש מאביו אלא גרות
ושפלות וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו׳ ואם כוונת השי׳ שיהיה
יעקב בכו׳ למה לא מרחם עשאו׳ ד׳ יש לשאול למה האריך הכתו׳
בחפירת אלו הבארות ומה תועלת יש לנו׳ ה׳ יש לשאול אם
הברכות אשר נתן יצחק ליעקב הם על דרך תפלה או על צד
הגדת העתידות או מורכבו׳ משני אלו׳ ו׳ יש לשאול למה כשזעק
עשו ויחרד חרדה גדולה למה אמר לו יצחק בא אחיך במרמה
כי היה ראוי שיברך את עשו ולא יגלה לו מה שעשה יעקב זהו
מה שיש לספק בזו הפרשה ואם יש שאלות אחרות יעזבו עתה
ליראת האריכות׳ לספק הראשו׳ כבר אמרנו בפרשת לך לך כי
השי׳ צופה ומביט עד סוף כל הדורות ומצד שהדברי׳ העתידים
בערך אל השי׳ הם כאלו הם הווים ולכן יאמר מה שעתיד להיות
כאלו עתה רואהו ולא יתחייב בעבור זה שיהיו הדברים נזורים
ואף שיהיה עשו אדמוני לא יתחייב מזה שיהיה שופך דמי׳ ואיש
ציד כל שכן שלא יחוייב שיהיו בניו רשעים ואף אם יהיה יעקב
חלק לא יתחייב בהכרח שיהיה איש תם יושב אהלים כי השכל
הוא למעלה ממזג הגוף והשכל יכול להביא האיש אל הטוב ואף
על פי שיהיה בטבעו מוכן אל הרע וגם השכל יחייב האיש לעשו׳
רע אם שיהיה טבעו מוכנת אל הטוב וכבר ימצאו אנשי׳ צדיקי׳
מבטן אמם שהכנות הטבעיות יעזרום להיותם צדיקים כמו
שאמר בטרם אצרך וגומ׳ הרצון בזה ההכנות הטבעיות כמו
שביאר הרב המורה וכמו שאמ׳ הכתוב נזיר אלהי׳ יהיה הנער
מן הבטן ונמצא גם כן אנשים שיהיו מבטן אמם ארורים כמ״ש
זורו רשעי׳ וגו׳ כי מעת הוויתו היה מוכן לחטוא ועם כל זה יש
להם בחירה ורשות להיות צדיקי׳ כמו שאמ׳ הן בעון חוללתי וגו׳
הרצון כי מעת הוויתו היה מוכן לחטוא ועם כל זה אמ׳ כי הוא
ראוי ליענש למה שיש בשכלו ידיעה לדעת הטוב ולבחור אותו
ולדעת הרע ולרחוק ממנו ובעבו׳ זה ראוי שיענש ואם בעבור
כי יצר לב האדם רע מנעוריו כל שכן בהיותו מוכן מעת
ההריון כי דוד היה אדמוני ולכן אמר לך לבדך חטאתי וגו׳
הרצון בזה אני מגיד חטאתי לפניך ואספ׳ מה שיש לי מהטענו׳
המצילות אותי מהעונש כי השופט ראוי שישמע הטענות
המזכות והמחייבו׳ למען יצא הדין לאמתו וזה שא׳ למען תצדק
בדברך תזכה בשופטיך ואחר הניח טענו׳ אמ׳ הן בעון חוללתי

כמו שביארנו ולמה שהיו האנשים מהם פוני׳ אל שלימות הנפ
ואם אל שלימות הגוף ואל תענוגי׳ רצה השי׳ שיהיה בזה ההריו
אלו ב׳ אנשי׳ אחד שימשך אח׳ תענוגי העולם והוא שיהיה מבק
שלימו׳ הנפש שהוא תענוג העולם הבא והנה אלו השני שלימו
לא יתחברו וכמו שאמרו ז״ל כשזה קם זה נופל וכמו שאמ׳ שע״ה
תאוה נהיה תערב לנפש וגו׳ הרצון בזה כי כשהאדם יכניע
תאוותיו יהיה סבה שיתענג הנפש ואמנם הכסילי׳ יהיה לה
לתועבה סור מהרע וימשכו אחר התענוגי׳ וכמו שאמר גם כ
לב יודע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר ירא׳ כי כשהשכ
יודע למרר נפשו הבהמית יזכה שיתערב בשמחה שלא יתער
זר עמו והוא חיי הע״ה כי השמחה בזה העולם יוכלו אחרים
להתערב עמו אבל בשמחת הע״ה יהיו לו לבדו ואין לזרים אתו
כי כל צדיק יש לו מדור בפני עצמו והנה הנמשך אחר התענוג
והשחוק יהיה דבר בהפך כי אחריתו יהיה השמחה לתוגה וזה
אומרו גם בשחוק יכאב לב ואחריתה שמחה תוגה׳ הרצון בזה
כשיהיה אדם נוטה אל השחוק ואל התענוג יכאב השכל בעבור
שאחריתו יהפך השמחה לתוגה כמ״ש יש דרך ישר לפני איש וגו׳
והנה עשו היה נמשך אחר התענוגי׳ כי בחר לו להיות יודע ציד
בעבור השמחה אשר יקרה בזה האומנות ומכר בכורה נכבדת
בעבור התענוג מעט ולפי שעה כמו שהוא דרך הרשעים והנה
הורה לנו בזה כי כ״א מהרשעים ימכור דבר נכבד שהוא חיי
הע״ה בעבור תענוג מעט והוא נזיד עדשים שהוא התענוג
הבהמי זהו מה שראוי שיאמר בתשובת זה הספק האחד ואם
הוא קשה עד מאד׳ ואמנם לספק הב׳ למה אהב יצחק את עשו
וגו׳ נשיב ונאמר כי הצדיק כבר יאהב את הרשע בעבור ההנאה
או התועלת המגיע לו ממנו וזה אינו אוהב לו כי אם לעצמו
כמו שאמ׳ הפילוסיף בח׳ ממדות ואמנם אהבת האיש המעולה
היא אהבה כפי עצמו ולכן הית׳ רבקה אוהבת את יעקב לא
בעבור דבר אלא בעבור יעקב ויצחק היה אוהב את עשו לא
בעבור עשו אלא בעבור כי ציד בפיו של יצחק והנה גם כן אהב
את יעקב אלא שאהב את עשו יותר בעבור התועלת הנמשך
לו ממנו ואיפשר שנאמ׳ כי למה שראה יצחק שעשו היה אדמוני
חשב שימשך מזה שיהיה איש חמס שופך דמי׳ וכשראה כי הנזרה
עליו נהפך להיות איש שדה והיה עובד בזה את אביו התענג
בזה בתכלית ולכן היה אוהב את עשו והנה אף שיהיה שלם
יעקב בדעות ובשאר המעלות חשב כי יד לעשו בזאת המעלה
עם שהיה יעקב יותר מעולה ממנו וחשב כי בעבו׳ זה מברכתו
יבורכו בניו ויהיו מוכנים לקבל הברכות אשר ברך ואף שיהיה
יעקב יותר מוכן לא יתחייב שיהיו בניו כמוהו והנה הדבר הוא
בהפך כי מה שקרה לאבות סימן לבנים כי הם יורו לבאים
אחריהם׳ ואמנם לספק הג׳ נאמר למה בקש יעקב בכורה וגו׳
כבר השיבו ז״ל כי יעקב בקש זה למה שהיה העבודה בבכורות
ולכן אין ראוי שיהיה בעל מום ובעל עבירות מגיש מנחה ליי׳
ולכן בקש ממנו שימכור לו הבכורה והנה קודם מתן תורה היו
הבכורות מקריבים הקרבנות ולכן רצה שיהיה הוא העובד
והמקריב ונוכל לומר גם כן כי למה שנאמר לאברהם כי ביצחק
יקרא לך זרע ולא כל יצחק וראה כי יצחק היה אוהב את עשו
בעבור אלו הסבות חשב שיצחק יברך את עשו כי היה ברשותו
לתת הברכ׳ למי שירצ׳ מבניו וכמ״ש ז״ל אף שיהיה האח׳ יות׳ מוכן
הברכ׳ שיברכהו ישימהו יות׳ מוכ׳ וכדי לבטל דעת אביו ושיחשו׳
כי על כל פני׳ היה ראוי להתברך כי הוא היה בכו׳ כי עשו מכר
בכורתו והמוכ׳ בכורת אביו אין ראוי שיתברך כי בזה כבודו של
אביו וכדי שיהיה בזוי בעיני אביו בקש ממנו בכור׳ להורו׳ לו כי

אינו

כל אלו הסבות המקרה והמזל והתשתדלות ושיהיה בא מפלת הש׳ ושיהיה שכר המעשים התשובה בזה תרוכה אבל היודע ענייני החכמות וידע חופן השנת הדברים המקריים ידע חופן תכונתם כלם כי הממון המגיע לאיש אף שיבא מפלת המזל צריך שהתדלו כי המזל צריך סבות להגיע ל המכוון והתשתדלו כלי לו וכבר יתחבר המקרה גם כן בהם למה שהמונע הממון לא יכון לזה לא התשתדלותו בדברים לחרים ולמה שהמזל והמקרה יש להם סבות מוכנות כי השכל הוא למעלה מהמזל לכן כבר ימנע המזל הרע וניגיע המזל הטוב לו בהפך ולכן זה שכר המעשים ורצוי להתפלל אל הש׳ שאף שמזלו גרם שלא ימצאנו האדם מפני סכלותו או מפני מונעים לחרים ולכן התחברו כל אלו הסבות מבלתי שיקרה בזה דבר מנוגד והבן זה כי הוא נפלא עם שצריך לביאור יותר תריך והנה העלחות הרשעים מהם בא מפלת המקרה ומהם מפלת המזל ומהם מפלת התשתדלות ולא יבא להם דבר מהש׳ וכן האדם עם שנדיקים כבר ליפער שיחוברו כל אלו הסבות כמו שאמ׳ והנה התועלו׳ היוצאות מזאת הפרשה כבר כתבנם הרב המורה זכרו׳ לברכה ואין צורך להתבם פעם אחרת.

נשאר עלינו לבאר המאמר אשר התחלנו בו ואמר כי למה שהיה האדם צריך ש דברים רבים אל אב שיגלגלו ואל מלמד שילמדהו דעת ואל מלך שיכלהו מכל מיני מפחית הבאים מפלת הקנשים וצריך האדם על כל אלו להתפלל לפש בעבור הטובות כי נראין מרובים ודעתו קצרה עליו לכן אמר זה המאמר הנכבד כי אברהם היה המברך את בניו ומנדלם ומשם מלמדם חכמה ודעת ויראת י׳ . ודוד מלכנו היה מלך עליהם להניל אותם מכל חויבים ומהמעיקים אשר יש לאלו עם אלו ובית המקדש היה לנו מקום להתפלל על כל צרכנו והוא המאיר אותנו בחיותנו בברית והנה כל אלו הטובות עם שבאים לנו על ידי אברהם ומשה ודוד ובית המקדש היה המגיע להם מאת הש׳ כי אברהם היה מבר את הכל ויי׳ ברך את אבריהם בכל ומשה היה כהן של ישראל והקדוש בריך הוא היה מלמד למשה ודוד רועה של ישראל והקדוש בריך הוא היה רועה ובית המקדש אורו של ישראל והקדוש בריך הוא אור של בית המקדש והורה לנו שכי דברים בפלאים אחד שכל הדברי והטובות באים מאתו יתברך אף על פי שבאים בתמצעות ושנית הורה לנו שהבלתי שלמים יגיע להם השלמות מהשלמים וזה אשר הורה לנו זה המאמר הנכבד ואלהי יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה למען כן יהי רצון בריך רחמנא דסייעך:

פרשת תולדות יצחק

זה לדברים הללו זוכה לבניו בכה בכני בשני בעושר בחכמ׳. בכה אנ׳ בתר ונ׳ בניו אב׳ ירחה אל עבדיך ונ׳ בשכי שבחמ׳ למען יבו ימיכם ונ׳ בעושר שבחמ׳ כער הייתי גם זקנתי ונ׳ בחכמה שנאמר לא ימוש מפיך ונ׳ וכשם שזוכה לכם כך מחייב להם בחמשה דברים חלופן דכתיב יחולו על ראש יואב ונ׳ ועל כל בית אבי ואל יכרת מבית יואב זב ומצורע מחזיק בפלך ונופל בחרב ורסר לחם זב שזיבות מתשת את הכח ומצורע זה תחת

לא היה יכול שיפול ובקש בתפלה שיבחנו אותו כי השלם רואי
שיהיה תמיד במעשה ובלב ובגלוי ובסתר תוכו כברו כמו שאמר
בחנני' וכתבי' ולמה שהצדיקים כבר היו עושים חסד
לחלפים לכל היו סבלים בעדרי' מכל ידיעה ומכל חכמה לאמר
דוד כי עם היותו נביא גם כן היה יודע טבע הדברים על
אמיתתם וזה שאמר כי חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול
תחתיה כי זהו ברית העולם שנאמר לאברהם עולם חסד יבנה
שמים תכין אמונתך בהם ולכן לאמר דוד כי היה יודע המציאו'
כלו ונגלו לו כי הוא לנגד עיניו תמיד והיה משיג הדברים על
אמיתתם וזהו שאמר והתהלכתי באמתך ואחר כך לאמר שלא
יתחבר בחברת יושבי קרנות אשר הם הלצים הבטלים ועם
הרשעים אשר יעשו בפתר רעתם לא היה מתחבר להם כלל
וזהו שאמר לא ישבתי עם מתי שוא ונגור ולמה שהיה כבר
יתרחק הלדם מהדברים הרעים ויכפפם כמו שיקרה לבושרים
כי פעולותיהם טובות ומהשבותיהם רעות ולמה שדוד לאמר
שהיה נדיק במעשה ובמחשבה ובכל ונאין לו להרהורי עבירה
לאמר כי מה שהיה מרחיק מחברת הרשעים היה בעבור שמוכח
לותם בתכלית כמו שאמר תכלית שנאה שנאתים ונגור וכמו
שאמר שנאתי קהל ונו' ואחר כך לאמר כי לא לבד להתרחק
הלדם מחברת הפחותים אבל להתקרב אל הטובים כמו שאמר
לאברהם לעבדי לך תקח אשה מבנות הכנעני ונגור הורה דוה
שיתרחק מהרעים ויתחבר עם הטובים ולכן לאמר ארחץ בנקיון
כפי ונו' אשר הורה בזה שהיה יושב בבתי כנסיו' ובבתי מדרשות
אשר בזה המקום לי לוכשר שלא ימצאו לבושים נדיקים וישרים
והוא היה רוצה להם ומורה להם דרך י"ו כמו שאמר לשמיע בקול
תודה ונגור כי כמו שחברת הפחותים היה בדברים המגונים
כך חברת הצדיקים והחכמים רואי שיהיה בדברים המעולים
בחכמה ובמוסר ובעלוי ולכן לאמר לשמיע ונגור ולמה שהלדם
כבר יעשה טובות ולא יעשה ברצונו לבל התאוה יגבר לו כמו
לכושרים לאמר שתאותו מסכמת לזה כי הוא נדיק מבית ומחוץ
כמו שאמר מה לחבתי תעון ביתך ונגור בעבור שלא יתחבר
לרשעים והיו שוכחי כפא דוד ויתחבר לטובים והיו אוהבים לו
כמו שאמר חבר אני ונגור התפלל בשביל העת שהכפא נפרד
מעל הגויה שלין רואי שישימה השם בחברתם כי הדברים ה
המתחלפים בכליותיהם יהיו מתחלפים ולכן לאמר אל תשליך
ונו' ונתן הסבה בזה בעבור שהם עשו פעולות הרשע והוא עשה
פעולות הצדק וזהו שאמר אשר בידיהם זמה ונגור ונאי בתוכמי
ונגור והוא היה קיים בעבודת הש"ת ומברך אל אלהים בקהל
קדושי' התבאר כמה רואי להרחיק מחברת הפחותים והרשעים
בחיי' למה שבמות הלאמר העלך לחבדון והלאחר ישאר קיים ונבחי
ולכן אפילו כמיתתם אין רואי להתחבר בהם בשום חבור כי אין
קוברין נדיק אצל רשע כמו שכבר אמרנו והנה לאברהם כמו
שבתבדך בכל היו מעשיו גדולים בכל אלה תדלה עם שמעלת
לאברהם נגוה עד מאד שהוא היה נשיא אלהים ומלך ובתבדך
בכל הטובות לקח אשה לבנו ממשפחתו והאשה אשר לקח היתה
בעדה שהיתה הולכת לשאוב מים ושלח עבדו עם עשרה גמלים
כושאים כל טוב לאברהם כדי לקנות אשה לבנו ולא קבל עמה
דבר ימינה בעולם מי שיעשה פועל כזה והנה כמו שאמר
פעולותיו היו גדולי' ונוראים ולכן בעשו לזרעו כפלותם גדולות

אמר שם טוב

ונלוי שבחקור לא הבטוחי' לאחור היה עם לשתו לא בא מפלת
המקרה והזדמן והוא מהבלותם המקריות לו בא מפלת
המזל והמערכת לו בא מפלת הלל יתברך כפי רצונו הפשוט
או כפי שם המעשים לו בא מכל אלו הסבות כי לכל שו הדעות
יש פנים מההורא'ו כי כבר יחשוב לדם כי חבור הלים עם לשתו
הוא במקרה ובהזדמן כי כמשלה מניחת האשה למניחה כמו
מצא לשה ונגור והיוניחה בלה במקרה ובהזדמן לא כן חבור
הלים עם לשתו הוא במקרה ובהזדמן לחכם שמניחת האשה
היא מניחת זה מבואר מה שאמר מצא לשה ונו' וכבר ירלה גל
כן שבא מהבלותה מקרית כי למה שהיתה האשה מהטובות
חטניות והטובות חטניות כלם בלים מפלת המקרה והזדמן
לא כן חבור הלים עם לשתו הוא במקר' כבר יחשב שבא מפלת
המזל מפני שאמרו שלשים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצא
ואומר בת פלוני לפלוני וכבר יחשב שבא מדוב השתדלות ולא
בא מהמקרה גם כן ולא מפלת המזל כי למה שהיה מצוה ליקח
לים לשה ממשפחה הנוכח וכשרה והדבר שהוא נגזר ובא ב
במקרה או על המעט לא יזהר ולא יצוה עליו כי לא הנזהר
לאמת החריצות שקר וגם כי הדברים לשר בלים במקרה ועל
המעט היו נוכל ההשתדלות עליו ומה שלא יפול עליו ה"ד
ההשתדלות היו מזהר ולא מצוה לבל הש"ית בזה לקחת לשה
והוא מצוה להיותה כשרה וממשפחה יקרה לם כן חבור הלים
והאשה לא בא מפלת המקרה ולא בא מפלת המזל וכבר יחשב
שבא מפלת המזל ושהוא שכר המעשים מפני שאמ"ל על זאת
יתפלל ונ"לעת מצוא זו לשה וגם כן לל"ל מציו בתורה ובכתיבי
ובכתובים שחבור הלים עם לשתו הוא מיי' בתורה מיי' יצא הדבר
בכתיבים כי מיי' היתה לו בשמשון בכתובים ויקח רמן מיי' הרי
כתבלר שהיה כפי שכר המעשים לחר שיצא מלת הש"י לו שבא
מלתו כפי רצונו הפשוט והלמ"כ למה שהיתה האשה מהטובי'
הגדולות שמחזק והטובי' לשר מחזק בלו מפלת הזדמן והמזל
וההשתדלות ויבא לכל לחד ולחד כפי שכר מעשיו גם כן חבור
האשה עם הלים כבר יהיו מלו הפנים כי העושר כבר יניע
לאדם בשאפר תפילה לבטוע עין פרי ומצא בה מציאה וכבר
יניע לו כפי מזלו כי כבר יהיה האדם בלתי משתדל ויניעו לו
דברים רבים וכבדי' וזה יהיה תמיד לו על הדרך וזה לי לפשר
מבלי שבא שם שים מזל מעשיר וכבר יבא לאל' מבר ההשתדלי'
כי המשתדל להשיג דבר מה כפי מדגתו כבר ישיגהו וזה כמצא
ברוב וכבר יהיה ההצלחה מקרית בלה כפי שכר המעשים וכל
התורה כלה יורה על זה וכן יהיה חבור הלים עם האשה כי כבר
יבתן לטובים חבור טוב ובעבור שיבתן לרשעים כבר יחשב שהוא
כפי רצונו הפשוט והבה בחבור יצחק ורבקה נתחברו כל אלו
הסבות מבות המקרה כמו שאמר המקרה בא לפני ונו' כי זה דבר
מיוחס ל המקרה והזדמן והיה גם כן מפלת המזל כמו שאמר
החכם ר"ל שלי השמים ולא שלי הארץ כמו שאמר י"שלי השמים
ונו'ולמעלה לאמר אלהי הארץ כי בת פלוני לפלוני הוא מהשמים
ונ"ב בא מההשתדלות כי אם לא מההשתדלות לא היה לו ליקח
שבועה לעבדו שיקח לשה מארצו וממשפחתו כי אם הנזיר אמת
החריצות שקר וגם כן היה שכר המעשים כמו שאמר ברוך י'
אלהי אדוני לברהם ונגור ובאמר גם כן מיי' יצא הדבר ונו' והבה
כי זה החבור לא היה לבד מפלת המזל והמקרה אבל בא מלת
האשה בעבור העתיד לבלת ממנו זרע לברהם ובעבור
לברהם שבכל הדברים היה מושגח מה"ש וגם הושגח יעקב
בנקודים בקודי' כל שכן ארואי שיושגח יצחק בזה החבור הקדוש
לשר היה סבה לדבר גדול וגם יש שואל לי"ך לפשר שיתחבר

ומיודעי והמחים והכבדים כי מי שאין לו עושר לא יוכל ליתן ומי שאין לו שולטנות לא יוכל לעשות נדקות והכה תמיד אל כי הכוי והעושר והכבוד כאים לצדיקים וכאים לעולם כי כשאלו העובות יאמרו לצדיקים יעשו טוב לכל המדיבה כמו שאמר ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וצמר גדול וכתר זהב גדול ותכריכים בוץ וארגמן וגו' כי מטובו כמשך טוב לכל זרעו ובמה שאמר בטוב צדיקים מעלות קריה וגו' ובתן הקבה בזה כי בברכת ישרים ינומר ולכן כשהטוב לא ימנע לצדיקים ימלטו בו את נפשם ותבונן העיר בטובם והכה יופי של רבי יוחנן היה מועיל לאנשי דורו אם כי רבי יוחנן היה יתיר בשערי טבילה כי פלגן בכות ישרש ליתבלו כי דליהי להו זרעא שפירא כותי תמרי ליה לא מ מסתפי מר מעיכא בישא אמר להו מזרעא דיוסף קתתיבא דלא שלטא ביה עיכא בישא כמו שאמר בן פורת יוסף בן פורת עלי עין אל תקרי עלי עין אלא עולי עין הרעין בזה שיוסף בשתמש ביופי בעבודת השי"ת ולא נתגדל בחשת חדוניו ולכן לא יכלו להזיקו עם שבנות מצרים היו מסתכלים בו כמו שאמר בנות צעדה עלי שור וגם רבי יוחנן בשתמש ביופי לשום שמים ולכן לא יכלו להזיקו כי הוא היה מזרע יוסף והכה לרשעים לא יאות להם שום טובה לא כח ולא יופי ולא שלטנות כי ישתמשו ממנו בדברים בלתי כאותים היופי בניאוף הכח לעשות עושק וגזלה העושר לעשות רעות רבות ולכן לא יאות להם ולא לעולם אחל הטובות כאים לטובים והוא לעולם ולכן כשברך את אברהם בכל למה שהיה מברך את הכל ואמר אמר ואברהם זקן כי הושר יעתרך לזרוך ימים כי הכעיר לא יאושר למיעוט שכיו והתכמות והשלמיות רבות ועריך לזרוך ימים להשיגם ולכן כשאברהם זקן ובא בימי יצרך שלא יחסר לו דבר מהאושר השלם ולכן אמר ויי' ברך נומר וגזל בחלקו בדבר ואמרו את היתה לו בת רבה לאברה' ובכל שמה ואחרים אמרו שלא היתה לו בת רבה בזה כי למה שהי' שלם והשלם לא יחסר לו דבר והלוים חייב בפריה ורביה שהיה לו בן ובת לכן אמר שהיה שלם שהיה לו בן ובת ואחרים אמרו כי לוקח שלמיאל המין בשיהי לו בת כדי לקיים המין לאברהם שהיה לאב המון גוים ברבו שלא היתה לו בת כי עריך להשיאו לאחד שלא יהיה מזרעו ולכן אמר שברכו שלא היתה לו בת כי קנת מהשלמיות הם חסרונות בזמן מהזמנים והאמת הרמוז בזה המאמר כי לאברהם הוציא נפשו מהכח אל הפעל אשר בת הרמוז בבתיו והשלמה בכל השלמיות אשר היה כל ולכן אמרו בת היתה לאברה' ובכל שמה ואחרים אמר

זה כי אין רצוי לכפות מחברים דבר אחד שהוא גדול המעלה
והערך ונם בעבור סבה אחרת בעבור שהוא קרוב למלך ולכן אמר
כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' ולכן
רצוי שיכבד בסוד יי ואחר שהודיעו זה אחר הפלי ים בה מהקושי
מה שלא יעלם כי אם כאמר שהיה הכאמר בה במצוות שבאו
מלאכים בדמות אנשים אין בתנשמו השכלים הנבדלים כי
הנבדל לא יוכל להתנשם ואם כאמר שהיה זה במראה הנבואה
כמו שמ המורה ז"ל אם כן לא לשם שרה ולא עשתה עונות והיה
כשאר לוט בסדום שלא אם כאמר שהמדברים בעשים מלאיהן וכבר
הפלינו לבטל זה הדעת הל"מכן ז"ל ואם כאמר שהיו אנשים
יתחייב מזה שיבוא לבשר את שרה אנשים פחותי המעלה וזה
פועל בטל כי די שאברהם יודיע לשרה שהיה לה בן ונם כן אם
היו אנשים אין ראוי לומר לוט לאנשים שהם בתוכה ובקשה שימלטו
העיר ואל יבואו הנה כשאתי פניך כי זה לא יעדק על שום
תמרי אלא על המלאך כי מעלתו נבוה מאד ואמנם הראית כי
אינם אנשי אבל הם מלאכי כי אם היו אנשים לא יקראו מלאכים
ואם יאמר אומר שהיו מלאכים לא היו נקראו אנשים לזה נשיב
כי הנביא כבר ינשים את הרוחני וכבר מלאכים נישים
כמ"ש והאיש נבריאל ונומר ואם יאמר שהמלאך נ"כ יקרא איש
יקרו הסמקות הקודמות ובין שהיו מלאכים ובין שהיו אנשים
ושהיתה זו הנבואה בהקיץ או במראה הנבואה תראה מעלת
אברהם בקבלת האורחים בזריזותו כי כשראה רץ לחריהם
והקטין את עצמו עם גודל מעלתו ואל"כ רץ אל הבקר והיה
הרצון לפניו עם היותה כבודה בת מלך שתהיה מתעסקת
בקבלת האורחים כמו שמ' וימהר אברהם ונו' עם היות בביתה
נשים ושפחות שיוכלו ללוש ולאפות ורצה לחנך את ישמעאל
במצות בפרט בקבלת האורחים שהיא מצוה גדולה כמ"ש גדולה
קבלת אורחים מקבלת שכינה כמו שאמר וירא אליו ונ' והנה
הכבוד בעבור קבלת אורחי' זהו מה שאנו למדים מזו הפר' על
כל פנים שתוכן ואין ספק כי זה היה בהקיץ וים מלאכים שהם
מתנשמים ולזה ליכם השכלים הנבדלים אבל כחות הנשמים
ובגלוי וזה נרין אל ביאור רחב ולרוך ולכן יעזב עתה והנה
כשאמר הש"י לאברהם כי כלה הוא עושה בסדום אמר ונ
לאברהם להודיע מעלת אברהם לעשות צדקה ומשפט ואמר כי
מ"ם הש"י לעשות כלה כי אין רצוי לעשותו לכלות הצדיק בעבור
הרשע אבל רצוי שיהיה בהפך כי רצוי שיצילו שלשה צדיקים את
כל הכאנשי החטאי בכפשותם ולפ שיהיה זה לא נדק ולא משפט
כי רצוי שיתו החטאים מן הארץ אין רצוי מכד שהוא שופט
כל הארץ שיכלה הכל כי השופט הנשמי יעניש את הרשע' ויתן
שכר טוב לצדיק' כל שכן שיהוייב שיהיה זה בחדין הכל שיכרתו
הרשעים והצדיקים יגצלו כי זה נדק ומשפט כמו שאמר יתמו
חטאים ונ' אחר הרצון כשהרשעים יכלו ולא יעבשו הצדיקים
בעבורם אז יברך הנפש את יי וכמו שאמר כי מרעים יכרתון
ונ' ועוד מעט ונ' הרמז כי הרשע לא יתריך לבא יומלו ויבא הבל
כשתביט על מקומו תראה שהוא נאבד מהרה ואולם הצדיקים
ייבשו ארץ ונ' וכמו שאמר קוה אל יי ושמור תם וגומר ובהפך
לרשעים כי פושעים כשמדו יחדיו ונומר והנה הש"י הורה את
אברהם כי הדין והמשפט הוא כי הצדיקים יצילו את הרשעים
ולא שהרשעים יכרתו את הצדיקים ואחר שהוכח זה התפלל
אברהם שפחות מכ' יוכלו להכיל והודה לו הש"י אבל על פחות
מי' לא נקב כי אין לשאול בצדיקים תחכה שלא כפי הרצוי ואין רצוי
שפחות מעשרה יגלו הרבי' אבל רצוי שיהיו נכרתי' עם הצדיק
הרשעי' והנה בעבור זכות אברהם ומעלתו שלח את לוט מתוך

ההפיכה עם שלשו שיכרת עמה' כי לוי לרשע ואוי לשכנו ולזי
זכות אברהם היה כשאר בשבי כל ימי חייו הוא וכל אשר לו ו
ובעבור ההתחברות להם היה נאסף עמהם לולי זכותו של
אברהם אם כן ראוי לכל איש לא לבד להיות נדיק אבל נם כן
שיהיו נדיקים היושבים בשכונתו ולכן אמר הנביא שיתהלל
המתהלל ונומר כי לא ירחה ויכיר כי השוכר השלם הוא שיהיה
הלדם בתוכן שלם יהיה חכם שיעשה חכמים כיוצא בו והעשיר
בעשות צדקה מעשרו וכן הנבור כי כל אחד ואחד ראוי שילמד
ליוצרו וזהו תכלית הלדם והש"י הוא טוב והוא מקור וכאר מיש
חיים שימשכו ממנו כל הטובות אפילו בתחתון שבתחתונים
וזהו שאמר כי אלי יי' נומ' ולכן היה אברהם מלמד לבניו תורה
והיה מודיעם דרך יי' שהוא עשות צדקה ומשפט · כ"ל ·

פרשת ויהיו חיי שרה

ויי' ברך את אברהם בכל אברהם היה מברך את הכל שנ' ובברכו
כך ונו' מי כרך אברהם הב"ה מברכו שנאמ' ויי' ברך את אברהם
בכל משה כמן של ישראל שנאמר מה תריבון עמדי ונומר מי כמו
של משה הב"ה שנאמר יי' כמי דוד רועון של ישראל שנאמר אתה
תרעה את עמי ישראל מי רועו של דוד הקב"ה שנאמר יי' רועי
לא אחסר ירושלם אורו של עולם שנאמר והלכו גוים לאורך מי
אורו של ירושלם הקדוש ברוך הוא שנאמר והיה יי' לך לאור
עולם הבל והשלם יורו הם עניניהם מתחלפי' או שמות כדדפים
כי כל יאמר על הדבר שלא יחסר מהחלקים דבר כמו הם נאמר
כל הקהל יחבא כאן שלא יחבא חון ממנו דבר לל אשר יהיה אין
חון מהקהל ונאמר זה האיש הוא כל שלא יחסר לו חלק כמו יד
ורגל או לפי' לאבדע ויאמר לעולם שהוא כל שאין חון ממנו דבר
כי הכל הם יהיה כאמר החלקים כמו על הלם ועל האיש ועל
הארץ כל החלקים בכללים בזה ואין חון ממנו דבר מהחלקים
אבל הם יאמר על העולם יאמר שאין חון ממנו דבר והשלם
כאמר על הלזכות כמו שנאמ' חכם שלם שלא יחסר לו מהחכמה
דבר ונאמר נדיק שלם ותמים שלא יחסר לו מהנדק דבר אבל
יעשה כל הדברים בשלמות והם כאמר שלם על העולם שלא
יחסר דבר מהשלמות לו ולא ימנא חון ממנו שום שלמות כי
כלו בכלל בו אז כלו שלם יהיו שמות נדולי' כי יורו על ענין אחד
והנה אברה' היה כל ושלם כי לא יחסר לו דבר מהשלמות אשר
ראוי להיות בלדם אבל כל השלמות במנים בו כי הוא מלא
חכמה ודעת וירלת יי והוא היה כל שלא יחסר לו משלמות
הנוף דבר אבל היה כלו מחמדים כמו שנא הרמז בלומרו
יפיפית מבני לדם כאמר על אברהם וראוי שיהיה כך כי למה
שהיה מוהבו שלימה מכל אשר קדמה לו יחוייב שיהיה נוף טהור
מכל סיג ולכן הוא ככבד בהיר בשמי ונאמרו ז"ל ברכו הש"י בעושר
וכבוד ומקנה ובכי בית ועבודה רבה לא יחסר לו מהשלימו דבר
והיה זה בעבור כי הוא היה מברך עמים רבי' וכל פועל לא יתן
שלא מה שבעמו ולכן ברכו הש"י בכל בלופן שלא תחסר לו דבר
וכמו שהיה תמי בכל העולם כן היה שלם בכל הדברי' והטובות
הנשמיות ולכך אמר תחלת דרושינו ויי' ברך ונ' ור"ל אמרי כי
למה שהפרים מעשר מכל ברכו בכל וכן ראוי להיו' כמו שאמרנו
ז"ל עשר בשביל שתתעשר וזו מדה כנגד מדה ולמה שהיה ה
הוש' שלם לא יחסר לו כל כי כמו שאמ' הפילוסוף עם שהושר
הוא פועל הנפש המדברת עם כל זה יצטרך לל הטובות מחון
כמו שאמר דברי' רבים נעשו עם כלים כמו העושר והשלטנות

בקיום המין לכל רואי שימצאו בכאן מבשים שלא יהיה תכליתם קיום המין לבד אבל קיום בפשט ולכן רואי למעט זה התבר זהו כוונת המפורש לתתו לעם יי ולא לעם אח׳ ולכן אמר שהוא כריתת ביני וביניכם ובעבור זה נכריתו עליה ג׳ כריתות והכה תברים נזרו המפר בעשותה כיום שנולד וקבלה היה בידיו שהיה זה כיום הכפורים כי היום הזה תומתינו דומים למלאכי השרת כמו שאמרו ז״ל ובזכות המילה היה נכנס אהרן לקדש ק הקדשים כמו שאמר בזאת יבא אהרן אל הקדש ובזה כשלם דרשינו והש בקשיו יגיד הזמן שאמר הבדיל ונודע בגוים זרעם ונחנתיהם בתוך העמים כי הם זרע ברוכי יי כ״ל מ׳.

פרשת וירא אלין יי

דרך

יי לעשות צדקה ומשפט בעה״ז היה מלמד תברים את בניו תורה כי ידעתיו אבל לעתיד לבא הב״ה מלמדם כמו שאמר וכל בניך למודי יי׳ כמו שהרופא יהוייב שידע שמות הסמים ליכותם וקנולתם כך יהוייב לבעל תורה ולכל מבקש שלימות שידע על מה יהרו צדקה ומשפט וחסד לקרם שמות מתחלפים או שמות נדפי׳ למה שהידיעה בזה היא שלימות נדול כמו שאמר הבדיל בזאת יתהלל המתהלל השכל ונומר והכה הרב המורה הדקיב הניאור בבילור הלי השמות ומה יהרו כל אחד מהם ובילר הרב פל״נ אמר כי חסד יהרה בספרי הבבואה על אי זה דבר ש שמלינים בין טוב בין רע והכה לטוב יתחלק לב׳ חלקים כי המטיב למי שאין רואי להטיבה ואין לו חוב עליו יאמר שהוא חסד והב׳ להטיב למי שרואי בטובה יותר ממה שרואי לו וכן יתנהר שעשות רע למי שהינו רואי לעשות לו או לעשות רע למי שהוא רואי אבל הרבה עליו לעשות לו רע יקרא הלו השבי מיני׳ חסד כי כל מפלין לעשו׳ שום דבר יקרא חסד כמו שאמר ואיש אשר יקח את אחותו ונו׳ חסד הוא הרמון בו שהפלינו בעול ולכן רואי שיהיה עונש מפורסם ולכן אמר ובכרתו לעיני בני עמם ואמנם הבבילים שמשו במלת חסד על הרוב בהטבה למי שאין לו חוב עליו ומפני זה כל טובה שתניע מאתו תקרא חסד אמר עולם חסד יבנה ואמר ית׳ בספור מדותיו ורב חסד כי יתן לשי לעשות חסד לאום כמנה למה שאין חוב עליו אבל יעשה חסד מעפי׳ שהינו מחוייב וצדקה הוא בנזר מבדק והוא היושר והיושר הוא להניע כל בעל חק לקחו ולתת לכל כמנה מהכמנתו, כפי הרואי לו והכה בספ׳ הבבילים הפורש חובו עם שיקרא ישר לו יאמר שהוא עשה צדקה כמו הכותן לשכיר שכרו לא יקרא צדקה לבל החקים הרואי׳ עליך ולתתך מפני מעלת המדות יקרא צדקה כרפואת מחץ כל מחוץ כי זה אין לו חוב אבל מבל שמתן לכל כמנה שלימותו הרואי לו יקרא צדקה כמו הרופא שאר יפרח לחולים לא בעבור בקשת ממון שלא לעשות טוב שמא טוב וזה השמוש משתל׳ בפשו ויעסוק בתבונה ובחכמה ויעשה צדקות לאחרים ואח׳ שעשה צדקה לעצמו כי הניא בפשו שהוא כמנה מהכמנות השלימות הרואי לה ולכן נאמ׳ בהשבת המשכון ולך תהיה צדקה לפני כי בעשות צדקה לעני עשית צדקה לו אבל בפשך עשית צדקה כי השלמת חותה ונתת לה חקה ומפני זה קרא כל מעלות המדות צדקה ואמר בעשות התורה והמצות יהיה לנו צדקה גדולה אמ׳ שלא בעשה צדקה עם אחר כי צדקה גדולה יעשה האדם בפשו בהשלמה ולתת לה חקה והכנותן מתבות לעני׳ יותר יעשה הצדקה לעצמו מלעניים לעצמו שישלים בפשו המשכלת ולעניים שישלים נופש וכפי מעלת הבפש מהנוף יבדלו שו הצדקות ומשפט פעם יהרה על עשות בקמה ופעם יהרה על עשות טוב וזה מבואר בספר הבבילים אין צורך להביא רואי. ואחר שהוכח זה רואי שיסופק למה לא למר לאברהם לעשות חסד והכה הכביל אמר כי בזאת יתהלל ונו׳ והתשוב׳ בזה כי עשות חסד אינו צריך למדה כי הוא מורה על הפלגה ועשות לפנים משורת הדין כל אחד יוכל לעשותו והעושה לפני׳ משורת הדין נקרא חסיד ואמנם העושה דבר כמו שהוא רואי לא פחות ולא יותר קרא חכם כמו שביאר הרב בהלכות דעות ולעשות הדברים שיהיו נעשים כרואי לא פחו׳ ולא יותר צריך למידה ולמוד וחכמה ודעת לבנוע באמצעי הוא קשה כמו שאמר הפלוסוף בב׳ מהמדות ואמנם היציאה ממנו אינו קשה ולכן הטבע באמצעי הוא משובח והיוצא ממנו מנוכח אם יצא ממנו הרבה ולמה שהיה הדבר כן החסד אינו צריך למדה אבל הצדקה והמשפט שהוא לעשות הדבר ביושר בלופן אלא יטה ימין ושמאל צריך למדה ועם אחרים היה עושה חסדי׳ גדולים כמו שאמר תתן אמת ליעקב חסד לאברהם ונו׳ אבל לא היה מלמד לבניו על דרך הלמוד אלא עשות צדקה ומשפט כי זה כמו שאמר הוא קשה לרבים מהאנשים להטיבו לכל החסד הוא דבר קל והבן זה כי הוא נפלא ולמה שהמדם לשלימותו האחרון שהוא שלימות הנפש יצטרך ל מלמד כי עיר פרא אדם יולד וצריך אל מלמד יודע ושיהיה צריך תמיד כמו שאמר הרב אם דומה הרב למלאך יי׳ בבחות לומדי׳ תורה ממנו כמו שאמר כי שפתי כהן ונו׳ כי כל מה שיצא מהבח אל הפועל יצטרך אל מוציא כל פועל יתן דומה למה שבעצמו אם ילמוד אדם מלאך בשע יהי בשע כמוהו אבל כשהמלמד יהיה אין צריך וטוב יהיה התלמיד דומה לרבו על הרוב ולמה שבאברהם ה התקבצו אלו השבי שלימיות על כל האנשים הכה ללמד לבניו תורה כדי שיהיו דומים לו בחכמה ובידיעה ובמדות טובות כי הוא לא היה מלמדם אלא דרך יי׳ והוא לעשות הדברים בישר והוא לעשו צדקה שהוא הטוב לבפשם ולאחרי׳ וישתלמו במעלות המדות ולעשות בקמה בדשעים ולתתן שכר טוב לבדיקים והכה בעולם הנשמי צריך אדם אל מלמד נשמי כמוהו ואולם בעולם הרוחני צריך אדם אל מלמד רוחני והכה רואי שיקדם המלמד הנשמי לרוחני כי מי שנא ישלם בפשו בזה העול הנשמי לא יוכל להשלימה בעולם הרוחני כי אם הבפש יהיה מכלה או חסרה בזה העולם לא יוכל להשלימה בעולם העליון כי זה העולם הוא עולם המעשה והעולם העליון הוא עולם השכר ולכן אמרו השלמים יפה שעה אחת בתשובה וכו׳. הכה התבאר מכל מה שאמר מזה המאמר הנכבד כי צריך אדם אל מלמד ושהמלמד רואי שיהיה בדיק וחסיד ושלימות האדם בזה העולם הוא שלימו׳ ידיעת התורה ולכן היה מבריהם מלמד לבניו תורה ובזה הלמוד הוא הכרחי בחיי העולם הזה וכי ידיעת העולם הזה הוא זולת ידיעת העולם הבא כי ידיעת העולם הזה צריך אדם ש מלמד נשמי אבל ידיעת העולם הבא שהיה למעלה שהידיעה היא רוחנית צריך אדם אל מלמד רוחני כי ידיעות העולם הזה הם נשמיות וחמריות ורבות כמין המושכלות ולכן צריך אל מלמד נשמי ואולם ידיעת העולם הבא הם מבדלות ומבדלות מהרבני ולכן המלמד הוא רבון הכל אשר הוא אחד מכל בל זה הוא המבוון בזה המאמר הנכבד והכה אמר השי׳ כי אין רואי לבסות מאברהם אשר הוא עושה בקדוש בעבור דברים רבים אחד כי הוא נדול המעלה והערך והאנשי׳ הנדולים רואי שיכנסו בסודי המלך ולכן אמר ואברהם הי׳ היה ונו׳ הרבון

מחרת כי לא היה תועבה להם ויעבדוהו ויעבדוהו בכל מיני
עבודה והנה אברהם יתוייב שיהיה נר אחרבע מאות שנה הוא ונרעו
כי לא כשלם עון האמורי ולזה יתכן שהעם או האומה אשר הם
גרים שיהיו מוסיפים לותם וכל שכן בהיות להם לאוכה מחולפת
ואם כן יתחייב מזה שהשם יודיע לאברהם שזרעו יהיו גרים
בארץ לא להם וזה מחוייב בעבור שלא כשלם עון האמורי על
הנה ואחר שהדבר כן יחוייב שבארץ אשר לתת תהיו גרי' שיעבו
לתכם ויעבדו לתכם כי זה טבע העולם כי זה כמשך מהנלות
כמו ד"מ לם השם יגזור מכני חטאיהו שגליו מארצנו כפי טבע
העול' כמשך מזה גרות רבות אלף שלף יהיה נזרה שלא על הגלות
והנה הגרות לא נגזר לזרע אברהם כי אברהם נולד בארצו
ומולדתו ורואי בעבור נתקרא לתת לו ארץ לבל לם הכנעניים
לא חטאו ולא כשלם עונם לא היו כשלכים מעליהם ולכן הגרות
והעבודות היה נזירה ולכן אמר הש"י שיקח נקמתם
מהם אחר שהיה בטבע' לעשות רע או לא והבן זה כי הוא נפלא
והוא דעת הרב ז"ל וזה יסולקו קושיות רבות . ואמנם הרמב"ן
והרלב"ג חשבו שהוא נזרה ונסתפקה להם למה כעבדו המצרי'
ואמר כי השם יתברך לא אמר אלא ועבדום אבל ועקרום לא
אמר כמו שהיו הם עושים שהשליכו בניהם אל היס ועל זה
כעבדו כמו שאמ' כי בדבר אשר זדו עליה' וכמו שאמר כי הזידו
עליה' כי היה עושם על הזדון ועל שהשליכו בניהם ליס ועם זה
היה העונש ולכן אמר דן אנכי רבה לומר אף שנזרתי עליהם
שיעבדום ושיענו אותם אביא אותם בדין אם עשו יותר מזה
יהיו כעשו' ואם לא יהיו מוכיחים וזה בתחלת הדעת ירצה הנזון
ומתקבל אבל כשיעיין המעיין ירצה כי תחת ועבו אותם יש
רמז להשלכת בניהם' ליס והרינה ובתיבה לאומה אבל האמת מה
שאמר הרב ודברי כי אכם מן ואיפשר שנאמר כי למה שהשם
יתברך נפה ומביט על סוף כל הדורות הוא נפה הכעשה
לדורי דורות כמו הכעש עתה כי לא יתחדש לשם יתברך ידיעה
מצד הזמן כי העבר והעתיד והווה ידועים לו כאלו הם דבר
אחד וכן הדברים הנעשים בהם ולכן מה שעשה המצריים לישרל
היה מודע לו כמו שהוא בעת עשותו וכמו שבעת עשותו אם
יאמר שהמצריים עושים כך וכך וזה עשם היכם נזרה כך אם
יאמר השם יתברך המצריים יעשו כך וכך זה היו נזרה ולכן
רצוי שיעשו ולכן אמ' השם יתברך לאברהם לכי שיודע הייתי'
לבא אניד לך מה שאני רוצה שתדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא
להם ונאמר נ"כ תדע שעבדום ועכו אותם בלוי השכים ודעתי
היכי מכריח להם לעשות מה שאני רוצה . ולכן גם את הגוי וגו'
והבן זה כי הוא כפלא וזה יתרו קושיות רבות בידיעת השם
יתברך אם נאמר שידיעתו מכרחת הדברים וזה שוא ודבר כזב
כי התבאר במופת שהוא יודע הדברים הלאפשריים וזה מופת
חותך שיש לו בחיר לעשות טוב ורע אם כן ישאר שידיעתו היכה
מכרחת הדברים וזה כעלם ממנו כמו שבעלם ממנו שהוא אחד
ויודע דברים רבים בידיעה אחת ועל זה נאמ' החקר שוה תמצא
וזה הי בתשובת זה הספק העצום .

ואמנם למה שיעלה לדבר בפרשת מילה בביא מאמרי ז"ל
ובפרשם לאמרו מלי דכתיב קום יי' לירחיו וגו' לי זהו
קום שגלה לירחיו הוי אומר זו מילה שגלה לאברהם שנאמר
כי ירא שים אתה מהו אל לאברהם כשברחתי עולמי הייתי מגלגל
ב' דורות בשבילך אם אין אתה נוטל את המילה אני אל שדי
שאמרתי לעולמי די ומחזירו לאחוריו והבן ואמרו עוד ובריתי
להוליעם אמר למלך שהיה לו אוהב והיה עשיר יותר מדאי אמר
לו המלך מה אתן לך כסף וזהב יש לך ארבה אלף הריני חונרך

כלי זייני כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם מה אתן לך כסף
וזהב יש לך שנאמר ואברהם כבד מאד ונאמר אלף דייך שתהא
כמוני שנאמר והתהלך בריתי כיני ובינך אין ספק כי העולם
לא נברא אלא בעבור שיעמדו בהן לעתיד לבא אברהם יודעים מה
למעלה מה למט' מה לפני' מה לאחו' היתה מדרנת' מדרנ' מלאכי
השרת נקיים מזו האחרת הכמוצת בין התנושי והוא תעבוב
המשנל אשר רבים כשחתי' בעבורו אלא תראה מה שעשו לרוד
עם שהיה קדוש יי' אשר בעבור זה ההפעלות קרא עצמו טמא
כמו שאמר הרב כבסני מעוני ולקחו ממנו רוח הקדש ובשלך
מישיבתו של מעלה כמו שאמר אל תשליכני מלפניך ונו' וכן מה
שעשו לשלמה עליו השלום עם היותו בתכלית החכמה וכן מה
שעשו למשיחן שהיה בתכלית הנבורה ואם לנבור בתכלית עשו
חלש ולקדוש בתכלית עשו טמא ולחכם בתכלית עשו סכל כל
שכן שיעשו לשאר אנשים ולכן אין להמלט מזה החטא ומי ש
שימשך אחריו לא ירחה יד בארץ החייט ולכן אמר הש"י לאברהם
שיקבל ברית מילה כי זה יהיה סבה לידע את הש"י ואם לא היה
הדבר כן לא יתכן לומר שיהיה מיוחדת שיכירהו ויהיה העול' לבושה
ולכן אמר שיקבל זאת האמונה ואם לא שיחזור העולם לתהו ובהו
ויהיה העול' לבושה והנה כתבנתי כל מה שקודם אברהם' בעבור
אברהם כמו שנתקיים העולם בשת כי הוא היה בעלם ולהיים
וכלי זייניו של הקב"ה אינו אלא היותו קדוש ופרוש כמו שאמר
קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם אף אתם קדושים וכל
מי שהוא פרוש הוא בכלל מחומר וכל בכלל מחומר הוא משכיל
בפועל אם כן הפרוש יודע ומשכיל ולכן מי שהוא מהול יש לו
פרישו' ומזה יכול לה לדבק עם שהיה אלא תראה הכרחה כאמר
הכבחר ש תנשו אל אשה ואמר הסבה כי ביום השלישי ונו' ואמרו
בב"ר ואחר עוברי נקבו זאת אמ' לאברהם לולי המילה אפין היתי
רואה אלוה שנאמר וירא אליו יי' והכוונה בזה כי הערלה סבת
רבוי המשנל ורבוי המשנל סבה שלא יהיה דבקות בין הש"י ובין
הנמשכים אחר זה התעבוב זהו שאמ' בזה האמת הנכבד שכתוב
לו כלי זייניו והבן אומרו כלי זייניו כי הכלי זיין אינם מכוונות
לעצמם אבל לעשו' חיל בהם כן המילה הוא בעבור שיאמר מזה
השנית הש"י אלקי לעתיד לבא לאברהם יושב על פתח ניהנם ואינו
מניח למלאך מהול לירד בתוכו ואות' שתהיו יותר מדאי מעביר
ערלה מעל התינוק אלא מלו ותתנה להם ומודיעים לניהנם
שלא ירדו בשלומיו ונו' והכוונה בזה כי הרשע אחוז עם היות
מהול בבשר הוא ערל בלב ולכן היה כאלו לא מל ולכן אמרו מל
ולא פרע כאלו לא מל ושב בתינוק בן יומו שאין לו שכל כי אין
הפרש בין הנער כפי שניו או כפי מדות הנעורים ואחר שהיה
הדבר כן יאמר כשהאדם יהיה בעצמו שהוא מהול ישכיל וידע
שהעונג היכנו התכלית האחרון לבל נברא לקיים המין לא
להרבות המשנל ואחר קיום המין רצוי שישוב לנפשו לתת לו
החיים הנצחיים והתמידיי' ולכן אמר השם לאברהם שילך לפניו
והיה תמים ל' שישלים נפשו וביתו אחריו בשיהיה מהול ואמרו
קנת המפרשי' כי והיה תמים שלא ישל טעם למילה כי יש בכלל
ספק גדול והוא כי הטבע כל מה שעשה הוא כעשה לתכלית
והשם הדבר כן למה נתן השם שימולו כל בשר . ובבר שלא זה מין
אחד לרבי עקיבא ולכן אמר הש"י לאברהם ש תשש זה . והלבב
אמר אל תחשוב כי הפרת הערלה תהיה בה חסר אבר כי זה
ממותר הטבע לא שהוא הכרחי לקיום המין ולכן תראה שכל
הבהמות הם על זה ההדמות כלומ הם נמולים וכבר הפליג
גלינוס בתועלת זאת הערלה והאמת כי הוא רב התועלת

בקיוס

אדם רוצי להיות כאחת מהם אלהים בשמים מה כן יוסיף לו
הם מעלה גדולה על זו והוא להיות כוכב בשמים ואם זכה
להיות ככב יעשהו הש"י כאור הלבנה ואם יזכה להיות כאור
הלבנה יתן לו הש"י שיהיה כאור החמה וזהו שאמר תחלת
דבורו כי אם הכדיקים יזכו להיות מהירים כזוהר הרקיע ואמר
רבי לוי שדי להם שיוסיף הש"י אור מהשכלים הנבדלים על אורם
ובכן ראוי שאלו הנבראים לא יראו להם השמש אלא הם עצמם
השמש כי שכו הם למדרגת השכלים הנבדלים והוא אמת: ג
אם כן ככר יהיה שכרך מאד על השגת העולם הזה כי ישוב
כפלים ממה שהשיגו להשיב וכן ליעקב שנאמר שיעזוב הש"י
על השגת התורה והחכמה ועשות המצות והמעלה עם שהם
בראשית הלדם כי בא לשהר מסייעין אותו ובאפך הפך והכה
דוד ע"ה אמר דרכיך י' הודיעני וגו' הדריכני באמתך וגו' ואמר
נחיני באמתך י' למדני חקיך וכן רבים וכן בעשות המעלה השם
יעזור לאוהביו ומה לשונאיו כמו שאמר טוב וישר י' וגו' ואם הדבר
כמו שאמר למה אמר לאברהם י' אלהים וגו' והכה שלמות הנפש
היא מעלה גדולה והכה שלמה עליו השלום לא שאל מהש"י אלא
החכמה ובתפלתיהו אנו שואלים חכמה ובינה ודעת ואם כן
לויך לומר י' אלהים:

והתשובה כי לאברהם כבר עשה מעשים רבים גדולים
ונפלאים וידע חכמות עצומות אשר בהם היה
מובטח שהוא בן העולם הבא כמו שאמר כל השוכח הלכות
מובטח לו שהוא בן העולם הבא ולכן למה שהיה לאברה' שלמות
הימין שהוא היה אב לכל הנביאים אחריו כי לדם הראשון נברא
שיהיה שלמות הימין וחטא כמוכתנו עד שהאיר וזרח לאברה' שהוא
אב הימין לכל העולם ואם לדם היה במעלה שלין למעלה ממנה
קודם שיחטא ונגרש מג"ע לאברהם שהיה שלמות הימין והשלים
כוונת הש"י בבריאה ראוי שישוב להיות יושב בג"ע במעלה גדולה
ולכן לא חשב הש"י שיאמר שכרך הרבה מאד על שלמות החכמה
והמעלה אלא על טובות ההצלחה ולכך י' אלהים ונאמר כי אם
מקבל לא כמנע מה יעשילו לו הטובות:

והנה בזו הפרשה יש לפקפק. ג' למה אמר בכאן אל תירא
לאברהם יותר מבשאר הבטחות ואחרי מנן לך ושיבחה
שכרו. כ' למה האמין עתה בשאמר לא יירשך זה וגו' ולא האמין
בשאמר לו לזרעך אתן וגו' בביאתו שמה ואחר הפרד לוט שאמר
ליה ושמתי את זרעך כעפר הארץ ולמה שאל עתה אות ולא
שאלו בראשונה. ב' למה האמין בשיהיה לו זרע ככוכבי השמים
ולא בשאמר לו לזרעך אתן את הארץ. ל' למה כנזדה נזדה
על זרע אברהם להיות בגלות ת' שנה ושיעבו אותם ואם ה
הבזיזה למת למה בעבור המצרי. ובבאר את הפרשה בהיותר
אלו הקפקות ובבאר מפו לאברה בשאמר הגר הנם הלום ראיתי
אזה לא כיאר הרב והתועלות המניעות לנו מפרש הגר ובבאר
ב"כ פרשת מילה עם קצת מאמר ז"ל עם שבבר הארכנו בביאור
זו המצוה בס' ויקחו לי תרומה. ואמנם לפפק הראשון נאמר כי
לאברהם נתיירא בעבור שני דברים אם בעבור שהרג נפשות
ושמא היה בהם נדיק אחד ובא לו בכוחה שלא ייחל מזה כי
קונים הוא מכלה מהכנים ובן אמרו במדרש כיון שהרג לאברהם
כל אותם הכלוסים היה מפחד שמא היה בהם נדיק אחד אמר לו
הש"י אל תירא וגו' משל לאחד שהיה עובר לפני פרדסו של מלך
ראה חבילה של קוצים ובטלה הכין המלך ורצה והתחיל מתחבא
מפניו אמ' לו מפני מה אתה מתחבא והלא פועלים הייתי בוטל
וקושרים אותן עתה בקושת בוא ובוטל שכרך לכן אמר שכרך
הרבה מאד. והכ' לכבוד אמר שהיה ירא מפני שקבץ ושב השבי

והארץ אזכור כי אלו הד׳ סבות יהיו סבת הגאולה האבו׳ והארץ
ולכן בנה אברהם מזבח ליי׳ הנראה אליו בזה המקום כי זה
המקו׳ הוא מיוחד לנבואה ולא לזולתו כמו שאמ׳ משא גיא חזיון
ואם השי׳ אמר לאברהם בהיותו בחרן זה יהיה ברוח הקדש או
למטה ממדרגות הנבואה ובזה יותרו שני הספקות. ואמנם
לספק החמשי נאמר כי זה היה להחזיק בארץ כמו שאמר קום
התהלך בארץ וגו׳ והרמז בזה כי כל תנועות אברהם היה לבד
הימין כי לב חכם לימינו ואברה׳ היה נוסע אל הימין לעולם כי
מי שפניו נגד המזרח יהיה הימין דרום והשמאל צפון וראוי
לשלם שיהיו כל תנועותיו ישרות והנה כל הפעולות אשר עשה
אברהם הם גדולו׳ כמו שאמ׳ ואגדלה שמך הלא תראה הנדיבות
הגדול שעש למלך סדום באומרו הרימותי ידי וגו׳ אם אקח וגו׳
והנה אנחנו עתידים בעולם הבא לבאר גדולת אברהם בכל
מעשיו כי לא לבד היה ראשון בקריאת שם יי׳ ולהודיע שמו
הגדול אבל היה ראשון לכל האנשים לעשות פעולות התורה
והמצוה כמו שאמר עקב אשר שמע אברהם וגו׳ והנה נפסיק
דרושינו בזה וזכותו יעמוד לנו בכל צרותינו כמו שאמר הוא יי׳
יראה אשר יאמר היום בהר יי׳ יראה. אוכיר בי׳ לאו׳:

דרש לחופה

שכרך הרבה מאד אר׳ לוי כל מה שהבריות מסגלות במצות
ובמעשים טובים בעולם הזה דיין שהב״ה מזריח עליהם את
השמש שנ׳ וזרח השמש ובא השמש ורבנן אמרי כל מה שהצדיקי׳
מסגלים במצות ובמעשי׳ טובים בעולם הזה דיין שהב״ה מזריח
פניהם כגלגל חמה שנאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו
השלמיות הם רבים והשלמות האחרון הוא שלמות הנפש שהוא
עולם הבא והוא מקום שנשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא
הכבוד שנא׳ והיתה נפש אדוני צרורה וגו׳ והוא עולם הנשמות
והוא עולם הבא וזה השלם יגיע בחכמה ובמעשה טוב והם שני
כנפים שיש לנפש לעלות למעלה והוא תורה ומעשים טובים
ואלו השני שלמיו׳ הם שלמות הנפש והם פועל הנפש המדברת
ובהם ישיג האדם חיי העולם הזה והעולם הבא ולשני אלו
השלמיות צריך אדם בריאות הגוף ושימצא לו כח וכוי כי הגוף
הוא כלי לנפש ואם הוא נגוף או שבור או לא טהור מה שימצא
בו לא יהיה שלם ואם הנפש לא ישתלם לא ישיג העולם הנצחי
והנה צורך הגוף אל חיי העולם הבא הוא מבואר כמו שאמ׳ דוד
עליו השלום אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי הרצון כי
להשגת השלמות האחרון שהוא חיי הע״ה צריך אורך ימים וכל
המת בכרת לא יזכה זכות שלמה להחיו׳ בחיי העולם הבא ולכן
אמר בשכר המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כי יועילו
עשיית המצות להחיות בעולם הזה וימשך מהם שיחיה חיי
העולם הבא ולחיי הגוף יצטרך לחם לאכול ובגד ללבוש וצרכי
אדם מרובים ויצטרכו לו אוהבים ואשה ובנים כדי שיחיה הגוף
החיים הקצובים כי בזולת זה חיות הגוף הוא קשה או נמנע
ולהקנאת עושר ואוהבים ובנים ואשה יצטרך העזר האלהי כי
בזולת זה לא ימצא דבר כמו שאמר אם יי׳ לא יבנה בית וגומ׳
ואפילו שיהיו האיש והאשה והבני׳ כלם עוזרים קצתם את קצתם
להשיג חיי הגוף הוא שוא ודבר כזב כמו שאמ׳ שוא לכם וגו׳ הרצון
בזה כי אפי׳ שבני הבית יקומו בעוד לילה לעשו׳ מלאכתם ואף

שתחלת הלילה היו עושין מלאכתם והם אוכלים לחם העצבים
בתמידות לא יוכלו להעשיר אם השם לא יבנה בית ואולם מי
שהשם יעזור לו יוכל להעשיר וזהו שאמר כן יתן לידידו שנה
יראה שיתן לידידו העושר והכבוד אפילו שיישן כל הלילה הנה
התבאר כי יצטרך עזר אלהי להשיג הטובות המדומות וכל
הטובות הנמשכים מהם וכן אמר הכתוב המקודש כחי ועוצם
ידי וגו׳ האמת כן הוא אבל ראוי שתזכו׳ מי נתן לך הכח והחוזק
לעשות העושר והחיל והוא אומרו יי׳ אלהיך וזהו שאמר וזכרת
את יי׳ אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל הנה התבאר כי
בעזרת אלהי יגיע האדם להשיג עושר וכבוד ובני׳ ואוהבים וכל
טובי ההצלחה המדומה ובהצלחות המדומות יגיע האדם אל
בריאות הגוף כמ״ש וברך את לחמך וגו׳ ובשלימות הנפש יגיע
האדם אל חיי העולם הבא אם כן אם ימצא עזר אלהי ימצאו כל
הטובות ובזולתו לא ימצא שום טוב כמו שאמ׳ דוד עליו השלום
תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגומ׳ ולכן אמר השי׳
לאברהם אל תירא אברהם שלא יחסר לו שום דבר מהשלימות
והוא חיי העולם הבא שהוא ית׳ יסיר המעיקי׳ והמונעים וירבה
שכרו ויעזרהו על השגת זה השלימות:

והנה ראוי שנחקור על אי זה שלימות יעזור השי׳ לאוהביו
אם יעזרהו להשגת העולם הבא באופן שיתן העולם
הבא למי שירצה השי׳ מבלי היות לו שלימות הנפש או יעזרהו
להשיג שלימות הנפש שהוא התור׳ והמצוה או שיתן לו חיי הגוף
והוא בריאות וחוזק או שיתן לו עושר ובני׳ וכבוד או על כל אחד
מאלו או על קצתם או על כלם ואם כוונת השי׳ ליתן לו חיי הע״ה
מה אמר אברהם יי׳ אלהים מה תתן לי וגו׳ והנה שלימות הע״ה
הוא גדול הערך ובעבור ההנעה לזה השלימות נהרגו רבים
מהשלמים על קדושת שמו. ואם על שלימות הנפש שיהיה חכם
ועניו הוא דבר גדול ואין איש מהאנשים שלא יכסוף שיהיה חכם
ועניו ואכ׳ איך אמ׳ יי׳ אלי״ם וגו׳ כי שלימות הנפש אף שלא יקווה
היות בן הע״ה הוא דבר גדול ואם אמ׳ על חיי הגוף שכרך הרבה
מאד שיחיה חיים ארוכים והיות האד׳ חי חיים זמניים הקצובים
לכל איש הוא דבר גדול כמ״ש חיי׳ שאל ממך וגו׳ וגם היות חי עם
בריאת הגוף הוא דבר גדול ורבו הפסוקים עז׳ כי בהחיות על
ערש דוי ובחלאים רעים הוא רע ומר אשר המיתה יותר טובה
ממנו אכ׳ לא נשאר שיאמר אלא על טובות המדומו׳ ואמר לו כי
אלו הטובות אם אין מי שיקבלם מה יועילו והוא ילך ערירי אל
בית עולמו ומה יועיל לו הכסף והזהב אם אין לו בן שיירש
כבודו. ויש בכאן ספק גדול למה לא הבין אברהם על חיי הע״ה
או על שלימות החיים הנפשיים או על שלימות החיים הגופיים
אם לא נאמר שלא היה מאמין בחיי העולם הבא וזה שקר והנה
נוכל לומר כי למה שהיה נפש האד׳ טבעה לעלות למעלה והיא
ביד הב״ה לתת לה חיי העולם הבא כי זה לא מטבע׳ בלא שלימו׳
שהוא התורה והמצוה כי זה ימצא לאדם זולת העזר האלהי כי
זה יצטרך שיכין האד׳ נפשו להיו׳ טוב וישתדל להיות חכם כמ״ש
ראה נתתי וגו׳ וכמ״ש המורה כי כל אחד ואחד מבני אדם יש לו
רשות להיות כמשה רבינו עליו השלו׳ או כירבעם בן נבט ולכן
לא הבין אברהם שאמר על אלו השני שלימיות ואולם על חיי
הגוף כבר היה אברהם חיים רבים שהיה בן מאה שנה והיה זה
כן ולכן לא חשב שאמרו אלא על ההצלחות המקריות ואמנם
אמר עליהם שכרך הרבה מאד למה שהם מביאים אל השלימות
האמתי כמו שאמר׳. ואמנם אחר שנודע כי על ההצלחות
המקריות אמ׳ השיב ואמר לו יי׳ אלהי׳ וגו׳ או נוכל לומ׳ האמת כי
השי׳ יעזור על העולם הבא ויתן לאיש יותר מהראוי לו כי אם
האדם

בית ושיהיו ברוך הוא מניע הגלגל בכח שאין לו תכלית אם כן
היו נפש ולא כח בנפש ויקוייב שיהיה כח נבדל וכל מה שהוא
נבדל יש לו שכל ודעה אם כן יש בכוכן התחלה לשאוה ידעת
ומשכלת ולמה שירצ'ל כל זה העולם מתוקן בתכלי' התיקון ראה
שלי אפשר מבלי היות להם כוונה ועוש'ר יודע אות' כמו התומן
המתעסק במלאכתו ושהוא יודע מה שהוא עוש' כן הש' שהוא
חדון הגלגלים וכל מה שבתוכם הוא יודעם ומכירם בכח שאין
לו תכלית וחקר וברם אחר זה אם זאת ההתחלה היא לחת לו
רבות ועמד על היותו אחד למה שראה שזה העולם התחתון
קשור בעולם הגלגלי' ותנועת הגלגל' ותנועע בתנועת הגלגל
היומי כמו שהוא כשיתנועע שפכה יתנועעו כל מה שבתוכה
ומכניע לזה הגלגל הוא שמכניע לכל הדברים כמו שאמר סולו
לרוכב בערבות וגו' ולמה שידע שיש בכוכן התחלה ראשו' לכל
המציאות והוא מחדשן ומהווה אותן ואמר הריימתי ידי וגו'
שלפ שיאציל השכלים הנבדלים שהם נקראים אלהות יש בכוכן
אלין עולם על כלם שהוא אלהי אלהים ואדוני האדונים ואחר
כך התחיל לדבר אחרי זאת ההתחלה וידע המכילות כלו על
סדרו כמו שאמ' ויקרא שם אברהם וגו' כי המכניע והמוכנע הכל
ידע כפי השכל והמציאות לשכל התחלה ראשו' שבתחכמה
בתכלית ההתחכמות התחיל להשיב תשובות על המיבי' וערך
עמהם מלחמות על דרך שהלה ותשובה והיה דורש להם והיה
מלמד להם שאין זו דרך החמת שהולכים בה ושבר הכלמים
והתחיל לקרוא בשם יי' ולדרוש שיש בעולם ובשאר הוא לבדו
עובד את יי' וקורא בשמו והיו מקללים אותו ומבזים התועים
הם ובאשר שבל הכל בעבור הש' וכן רצוי לעשותו לכבודו
כאמר לו לך לך מארצך וגו' ואעשך לגוי גדול וגו' שלא יהיה יחיד
בעולם אבל שיתחברו אלין רבים ויהיה להוב ונחמד להם ויהיה
חב השון לכלם ושלא יהיה מקולל ושלא יהיה כזה בעולם אבל
יהיה שמו מבורך וגדול בפי הכל ולא די זה אלא שיהיה הוא
מברכיך והרצון בו שמי שיברך מהלכשים יהיה הוא מבורך ומה
שיקלל יהיה מקולל ושכל משפחות האדמ' יהיו מתברכים בזרעו
ויהיה לחריית עכשיו מה שנראה היום מסכים היב לכשי העולם
לגדלו ולברך בשמו אשר יתייחס אליו מי שיהיו מזרעו ובזה
יסתלק ספק גדול והוא לך לאמר לו למה יתברך שילך מארצו
ומולדתו ובעבור שילך יזכה למעלות הללו כי רצוי היה שיאמר
כי כל דורו היו עובדים עבודה זרה זולת אברה' וכל מה שקרה
לו עד שבעבור זה זכה למעלות כלם לא שיאמר שמור מצותי
ותזכה לאלו המעלות אלא בעבור ההליכה עמה זה לא יתכן
אבל היה הסבה בעבור כי מעשה נדלו של אברהם ותקפו היה
מפורסם ולכן לא התיר הכתוב בו ואמ' שילך לו מארצו ושיזכה
לאלו המעלו בעבור מה שקדם לו קוד' לו שיפשר בעבור
ההליכה עמה כי ההליכה של ארץ ישראל היא עבודה גדולה
והדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה ולכן זכה לאלו
המעלות . ורבים מהמפרשים אמרו כי בעבור שיקבל על מדת
הענוה ארצו ומולדתו ומשא יחידי ושפל רוח ובכבוש כי מי שהוא
גר הוא כזה בעיני העמים לכן אמר לאברהם שילך מארצו
ומולדתו ואל יקשה בעיניך מפני כי הוא יהיה לגוי גדול ויהיו
ממנו משפחות רבות ואלה יהיה בחשך כגר וכזה ושפל לכל
שיהיה שמו מבורך בפי הכל ומה יפה ומה כעים מה שאמרו ז"ל
ואעשך לגוי גדול זהו שאומרי שלי אברהם ואברכך זהו שאומרי
אלהי יצחק וגדלה שמך זהו שאומרים אלהי יעקב יכול יהו
מותמין בהם תלמוד לומר והיה ברכה כך מותמין ואלו בהם
והיה זה כי השלש לבות דרשו לדבים ולמדוש דרך יי ושיש בכוכן

יהיה לבם עמהם בחרבן העולם והוא ביוכ וכן עשה יוסף עד
שלא בא שבי בצורת נזקק לאשתו שנאמ׳ וליוסף יולד שני בניס
לימתי בטרם תבא שנת הרעב וכן ליוכ אמר בחוקר ובכתן
ג׳מוד כשהחום והכפן בא לעולם נגמוד נלה ממטתך וכן עשה
כח כשנכנס בתיבה שנאמר ויבא נח ובניו אל התיבה ואחר כך
אשתו ובני בניו׳ וכשיצא מהתיבה אמר ליה הקס יתברך נח מן
התיבה אתה ואשתך ובניך וגומ׳ ולמה שנח היה קדוש וברוש
עד שתמצא כשרו׳ לכאי דורו כלם מוקפי הרחיק מהס בתכלית
הריחוק עד שלא הוליד בהס אלא עד היות בן ת״ק שנה כמו
שאמר ויהי כח בן ת״ק שנה וגו׳ ולכן הוצרך הקס יתעתה לומר
לו שיצא מן התיבה ושיפרו וירבו ואם שנח בתקדש ולא הוליד
בניס אלא אי אפשר הוצרך זאת המצוה בעבור בניו אלא יקשה
כי מה שאמ׳ לאדם הרשון ואתם פרו ורבו שנאמ׳ הקס יתברך
עליו אחר הברכה קיימת לעולם והוסיף על זה הברכה ואתם
פרו ורבו וגו׳ והכן זה כי הוא נכפל ׳ לפקח הרבינו כאמר כי
למה שטרח כח טורח גדול בתיבה בקיום הבעלי חיים והעופות
ובתן להס לחם לאכול ומים לשתות אין לפי אכלו כמה הבה
לשלם שכרו הטוב והוא לקיים העולם אלא יהיה אחר מבול
ושיקפ מהרשעים בתופן אחר כי מה שאמר הקס יתברך למען
חסדו וטובו מגיל עמים רבים בעבור אין אחר גדול המעלה
והשיעור על שיהיו חוטאים ורשעים כמו שאמר שיעשה בעבור
צדיק אחד בקיום מעשה בראשית אלא יהיה מבול כל שכן
בזקריב לפנינו קרבן כי הקרבנות מכפרים והוא להורות לנו
תועלת הקרבן והוא אשר כל התור׳ תלויה בו כי בעבו׳ שהקריב
כח מכל הבהמה ומכל עוף טהור וירח יי׳ את ריח נחוחו היה
סבה שהקס יתברך נשבע שלא להביא מבול עוד על הארץ כל
שכן בהקריבו לחוצה בהר המוריה אשר הוא מקו׳ מוכן לקרבנות
כמו שאמרו ז״ל וזה לי בתשובת זה הפקח העצום ׳ תמכם לפקח
החסיד כאמ׳ כי כח טרח בקיום הבהמה והחיה לכן ראוי שיהיה
לעבדו ולאכול מבשרם ובעבור שהתיר לאכול הבעלי חיים אמר
שלא יחשבו שתות לאכול אבר מן החי כמו שאמ׳ אך בשר בנפשו
דמו לא תאכלו ונם לא יחשבו שיוכל אדם להרוג אדם בלי עונש
גדול ואמר כי הדורג נפש ביכו לבין עצמו בין בשונג בין במזיד
כי אדם מוזהר לעולם בין ער בין ישן ואם יהרוג אדם ביכו לבין
עצמו הקס יתברך יבקוש נקמתו ממנו מיד כל חיה לדרשנו
אשר הרעין בזה שחיה גוררתו ואף שלא יהיה חיה הקס יתברך
יסבב סבות שתחיו יהרוג את מי שהרג נפש זה יהיה כשיהיה
ביכו לבין עצמו אבל שופך דם האדם בדם האדם לומר בחוקר
לפני אדם ואם העדי דמו ישפך ונתן הפכה בזה שאף שהבעלי
חיים הותרו האדם לא הותר אף כי האל הוא כי אין לכל כי אדם
יש להם הער השכלית אשר היה בכלם שהיה ולכן ראוי שיעצם
הממעיט זה העורה ׳ ולמכם לפקח הקס שהוא דבר
טבעי כבר אמ׳ הנזון רב מעדיי כי קודם נח היה קשת ואיכצו
לא אות ולא מופת לכל כמו עד הגל ועדה המבה ולכן לומר
את קשתי כתתי בענן ולא אמ׳ אשר נתתי זה כתבו הל״מן
ז״ל בפירוש התורה ׳ ורבים אמרו כי השמש היה יותר חזק אחר
המבול יותר ממה שהיה קודם ולכן ברחתה הקשת בענן מה
שלא היה קודם והרשון עקר ׳ ולמכם לפקח השביעי כבר
התירו רבי אברהם זכרונו לברכה ואמר כי כענין ראה העורות
והניח לאביו ואבני פרסם הדבר ובעבור שהיה חס רשע וכענין
כמוהו קלל את כנען ומקללתו יניע לחם ׳ ולמכ׳ לפקח השמיעי
למה אמר ברוך יי׳ אלהי שם מה שלא אמר ביפת ונתן ברכה
יתירה לשם בשאמר וישכן באהלי שם זה היה בעבור כי התחיל

שם המבה כי עם שיפת הגדיל אמ׳ ויקחו שם ויפת את השמלה
כי שם היה ברחשונה והמתחיל במצוה ולכן ברך את שם ואמר
שהוא אלהי שם בעבור מה שאמר וכן היה כי משם יצא זרע
ישראל אשר הוא אלהי ישראל ׳ ולמכם לפקח התשיעי האומר
כי לאחר שאמר בקללה עבד עבדים למו חזר ואמר ויהי כנען
עבד למו הרעין בזה כי מה שאמר עבד עבדים יהיה לאחיו
יחזור לכבי חם לאחיו שהם כוש ומצרי׳ופוט ואחר כתקללו שיהיה
עבד ליפת ולשם גם כן בחופן שיהיה עבד לכל הנמכה בלתו
כי אין בעולם אלא שם ויפת ובני חם והוסיף פעם אחרת ׳
ויהי כנען ונומ׳ בעבור שאמר שיהיב יי׳ ליפת וישכן שכי בתו
באהלי שם ויכרחו אותו להיות חוטר עניס ושואב מים וכן היה
כי זרעו היו שואבי מים וחוטבי עצים לכהניס ולמכם חטת דור
הפלגה יעזב עתה לירחת החריכות ולא כי לא פורש מה עשו
כמו שאמרו דור המבול כתפרש חטאם ודור הפלגה לא כתפרש
ויהי רצון מלפני אלהי השמים שיבא הזמן שאמר הכביא כי מי
נח זאת לי אשר נשבעתי ונומ׳ ובריתי שלומי לא תמוט אמר
מרחמך יי׳. בי לחל׳:

פרשת לך לך

לשנות הש"י עליו ולא נאבד ברוב כי מלך בשר ודם כשמרדים בו
מליכה הורג טובים ועושים הכל הש"י מכיל אפי' לאחד כמו שאמר
ויזכור אלהים את נח וגומ' והורה גם כן בזה המאמר הנכבד
שבאמצעו' יתכשים יכולה להכיל מה שלא יוכל להכיל נדיק לאחד
כי הנדיק האחד יוכל להכיל לו ואת כל אשר לו ואת כל הנבריכים
לו לקיומו מכל הרכים יוכלו להכיל מדיה ונפ כן כבר יהיה נדיק
לאחד כל כך גדול שיכיל מדיה אחת והעולם גם כן כמו שאמר
ימלא אי נקי ובמלט בכור כפיך לאמר הרמזן בזה כי נדיק לאחד
ימלא עמי רבים שהוא אי ימלא נקי ח' ובמלא מהשובע הכפלה
בעבור שהוא נדיק תמים ובבר יתאוב בזה קיותר למ"ם בתחלת
המאמר שאמ' שנדיק לאחד ימלא את נפשו ואת כל אשר לו כמו
שעשה כח ובקיף לאמר שבעבור נדיק לאחד ימלאו עמים רבים
כפי גודל מעלתו ונדקתו ונדיק לאחד לא כ"כ שלם שיוכל להכיל לו
ואת כל אשר לו וגם יהיו רבי' יכולו להכיל מדיה לאחת כי נדיק'
רבים יוכלו לעשות מה שיוכל נדיק לאחד ולפי' שיהיה בתכלית
המעלה והרוס כי הרבי' יהיו שקולים ככנד הים המעולה הלא
תראה מה שאמרו ז"ל כי כח גדול ממשה לפי שכמלט מדי המבול
והשיב לו משה שהוא גדול ממנו שכח לא הכיל אלא לו לבדו ולא
את נפשותיו ומשה הכיל לו ואת נפשותיו משל לשני מלחים שהיו
בים בים ועמד בחשול של יס עליהם האחד הכיל את עצמו
והלא הכיל את עצמו ואת נפשותיו הלא תראה גם כן מה שאמרו
ז"ל עשרה דורות מאדם ועד נח ונו' הרי שבקדקת נח לא היה אלא
להכיל את עצמו ובדקתו של אברהם היה להכיל את כל העולם
כלו והכה לאמר נדיק תמים ל"ל כי יש נדיקי' אשר יש להם מעלה
אחת ומעלות רבות אבל אינם שלמים בכלם אבל נח היה שלם
בכל המעלות וזה שאמר נדיק תמים כי התם הוא אשר לא
יחסר לו דבר והמכם לאמר בדורותיו כי הוא היה דורות רבים
ובכלם היה נדיק כי זה קשה שיעבור לדם זמנים רבים ויהיה
שלם בכלם כי יש חטאת נעורים אשר לי לעשר מבלעדיהם כמו
שאמ' דוד חטאת נעורי ונו' ויש חטאים לחרים מיוחדי' לאנשים
אשר כן מ' שכח והוא ההכסף הנדול לעשות הון ועושר כמו
הכותבי' על חלם ונו' כנגד שו' אמ' אויב הם שמתי זהב כסלי ונו'
הם תשמח כי רב חילי ונו' אשר הרמזן בזה כי לא מעדת אשר
הכסף והזהב הללויות וכי הם יכולים מכרותיהם וכן לא היו
מתעבנים ברוב חילו כי לא יתעבב בזהב שלא מי שיתוקק אליו
והכה כח היה עובד לאמת והיה מוכל מיניעו ובעבור זה לא שם
זהב מבטחו ולא חטא בחטא נעורים כי הבטלה מביאה לידי
שעמום ויש חטא זקוני' וכל ימי חיי עברו על כח ועברו דורות
רבים ובכלם היה נדיק וזו מעלה נדולה שיהיה לדם נדיק בכל
המעלות בזמנים רבים ובכלם יהיה נדיק תמים ואמר את
האלהים התהלך נח כי לא לבד היה נדיק תמים ובעל מעלות
אבל היה מתדבק עם אלהיו שהוא השלימות האחרון והוא
השלימות הנכוחי כמו שאמר ויתהלך חנוך את האלים ולכן לף
שנזדוג בהשחתת עולם נדקתו עמדה לו להכיל לו ואת
כל אשר לתו בתבה והכה נפסק זה הפר לאחר למה מהו בתיב
ישקוק מכל הבהמה הטהורה ז' ומאשר לינכה טהורה ב"ב כי
יוכל להיות זה בלי עשות תיבה כי רבים הגילו לפניו כמו שלא
ימטיר במקו' וינילו מה שהיה רצון לפניו לעשות כמו שאמרו
חכמי ארץ ישראל ארץ לא הונשמה ביום ועם. ב"למה לא
התפלל נח על דורו כי מדרך השלם והנדיק שיתפלל על אחריס
כמו שמצינו באברהם ובמשה ע"ה ובכל הנביאים והכה שמא
מפני זה אמרו ז"ל כי נח לאחר שיצא מהתיבה התחיל לנטוע כיון
שראה העולם חרב ואמר יי' אלהים לי מעשה ידיך ואמר לו
הקדוש ברוך הוא רעיע שטיח לאחר חרבן העולם לאחר מכת
היה לך להתפלל כשאמרתי לך קץ כל בשר וגומ'. שלשית יש
לפפק לאחר שכח לא היה יכול לנאת מהתיבה והוא ובניו וכל
אשר אתו בתיבה מבלי מאמר הש"י למה שלח את היונה ואת
העורב כי אף שיהיה ארץ יבשה לא היה יכול לנאת אלא על פי
מאמר הש"י. ד' יש לפפק למה כשבנה נח מזבח והקריב מכל
הבהמה הטהורה וכו' כשבא שלח להעביר מבול כי אם היה נדק
ומשפט מה שעשה לדור המבול אם כן כשיהיה העולם פעם
לאחרת כמו שהיה בזמן נח רצוי להביא מבול נם כן ומה יעשה
על זה הקרבת הבהמו והעופות אשר הקריב מהם קדבן ואם
הוא יאשר ומשפט שלא יעשנו אף אם היו רשעים כמו שהיו בימי
נח למה הביא מבול בימי נח כי הנר תמיד פועלו. חמישית
למה התיר לנח הבשר ולא התירו לאדם הראשון. ששית בקשת
שהוא דבר טבעי כי לפי' אדם שיצליך בנבר השמש כד של מים
ירא הקשת מצויר בענן עיניו ואם כן זה היו אותו ולא מופת.
שביעית ירצה אם חס אבי כנען ראה את ערות אביו ונלה
לשני אחיו בחוץ למה קולל כנען ומה קולל בעבור שהוא בנו
רצוי שיקלל את בנו הבכור ולא הקטן או את כל בניו בשוה.
שמינית ירצה לומר מפשטי הכתובים כי אם ניפת שביה בשוה
לקחו את השלמה ולכו לאחוריהם ויכסו את ערות אביהם ואם
כן למה ברך את שם בשני ברכות ואת יפת בברכה אחת וברך
שם במעלה ובדולה יותר מליפת. תשיעי כי אחר שאמר עבד
עבדים יהיה לאחיו למה חזר ואמר ויהי כנען עבד למו כי כבר
נתקלל בפותה קללה.

התשובה לפפק הראשון כדי שיראו בני דורם וישאלו לו
מהו עוש ושיב להם שהש"י מביא מבול לעולם
מפני שעשו תשובה ולפ כי נגזרה נזרה שיהיה העולם כלו
כפפל ושיהיה כשחת בעבור נודל השעת לו התפש ושלא יהיה
מקום מהישוב שלא יכנס בו מים ולפ שאמרו שארץ ישראל לא
הוצפה זה היה שלא ירדו עליה מי המבול מהשמי' אבל לעולם
נכנס בה מי המבול הנה העובא בעבור שאמרו כי הלל פר
מהם ולא יוכל שדי לעשות להם שום רע כמו שאמר אליפז.
ולולם לשאלה השנית התומרת למה לא התפלל נח כבר למרו
שחטא בזה כפי קבלת ז"ל ונתבשר שנאמ' לפי הפשט שלפ שהש"י
למען רחמיו למען נדיק אחד יכיל עמים רבים כמו שנ' הנדיקי'
ליכם מתפללים הלא על דבר שיש להם סמך והוא שיהיו עשרים
נדיקים בעיר אחד ונדול אחד אבל בעבור נדיק אחד לא יעשו
תפלה ולא תתכה ולכן תראה שאברה' עם שקבל שכר כל הדורו'
לא התפלל על פחות מעשרה ולמה שאמ' לו הב"ה לנח כי אותך
ראיתי נדיק לפני לא התפלל שום תפלה שישוב הש"י מחרון אפו
כמו שלא התפלל לאברהם על פחות מעשרה כל שכן שכבר
כתבה נזר דינם ואמר להם לנח קץ כל בשר בא מה שלא נאמר
לאברהם כמו שאמ' הרה כח ואולם שלא היה נזר דינם כתחם
והרשעון יתר נכון כי לא התפלל כמו שלא התפלל לאברהם
בפחות מעשרה. ולפפק השלישי כשיב ואמר כי נח שלח את
העורב ואת היונה כדי לראות הקלו המים ויתנודד ויכין
עצמו לכבודה ואז כשידע שהקלו המים הכין עצמו לכבודה ואז
חלה עליו ואמר לו הש"י כח מן התיבה לו נוכל לומר כי נח היה
יוצא מעצמו מפני שלא יחול עליו הכבודה ולא יאמר לו הש"י
מן התיבה ואם הורך הש"י לומ' להם צא מן התיבה כדי להתיר
להם המשגל כש"ם לאמ' לאחוריו' בתשמיש המטה למה שבשע' שהעולם
נתון בצרה ובחרבן לסור לאדם להזדקק בפריה ורביה שלא

פרשת תולדות נח

לותך רחיתי צדיק לפני בדור הזה · מהי דכתיב יודע צדיק
נפש בהמתו וגו' יודע צדיקו של עולם נפש בהמות לפי בשעת
בעשו שלין מדיתו כמדת כ"ו מדת ב"ו כשממרה מדיבה עליו על
לגיונותיו עליה ומקיף טובים ורעים שליכו יודע מי לה מרד
לאבל הב"ה ליכו כן לפולו כל הדור מכעיסו ויהיה צדיק אם מכיל
לותו ואת אשר לו שכאמר ויזכור אלהים את נח וגו' ולא עוד
אלא מכיל בשביל צדיקים עיר אלא רשעים שכאמר לא אשחית
בעבור העשרה ולא עוד אלא בשביל צדיק אחד מכיל קהל גדול
שכאמר שוטטו בחוצות ירושלם וגו' אם יש צדיק אחד מכיל את
כלם וכן הוא אומר טוב יי' למעון וגו' לין ספק כי חטא הכיולף
קשה ורע בעיני הב"ה שהוא קדוש ומקודש ומי שהוא קדוש שוכא
זמה כמו שכאמר יל כל מקום שאתה מוצא קדושה אתה מוצא
גדר ערוה והכה בלעם הרשע שלא יוכל עם ישראל אם לא
יהיו בעלי זמה ולכן כתן עצה ליזבו בבנות מואב ויהיה קצף
גדול על יי' כי על הכל הקדוש ברוך הוא מוזהר מזה מה כמו
שכאמר יל בלעם שלא נכנעו ישראל על הזמה מה כתיב וירחו כני
הלעים את בנות העדם מה כתיב בתריה ויחר אף יי' לעים וגו'
וכן בסיומיים כתיב טרם יבבו מה כתיב בתריה כי משחיתים
מחכמו וגו' ויהיה זה בעבור כי ההפעלות ליבו לעדם מבד שהוא
עדם כי חרפה הוא לנו כמו שאמר הפילוסוף חוש המשוש חרפה
הוא לנו ולכך שלמה כוקף אשה חסר וגו' הרבון כי מי שימשך
אחר תענוגי המשגל הוא פתי וחסר השכל ואין רחוי לו לתת
טענה על חטאו ולומר כי העונג הנשמי הוא עשאו כי לעג הוא
להתגולל על הדברים אשר מחוץ ולא על הדים אשר שב מכונה
מדברים כאלה כמו שאמר הפילוסוף בשלישי ממדות והכה עדם
הרשען טעה על שבנתו אשר שגג בהומרו האשה אשר נתת
עמדי והם לו הש"י כי זה ליבו הכרת וכי בעבור זה רחוי שיעבש
כי היא לא מבחרו אלא בהמירה בעלמה והאומר דבר לחבירו
ליבו הכרת שיעשהו וכי בעבור זה רחוי שיעבש ולכן אמ' לעדם
אמ'ו' כי לא עשה לך אומם אלא אמירה לבד ואוי לשומע לקול
אבדו ולא ישמע לקול החדון ואוי לשומע לקול התאוה ולא
ישמע לקול החכמ' והתבונה ולכן אמ' משחית כפשו הוא יעשה
כי הדים החוטא עשה לו החטא ולא הדבר אשר הוא מחוץ וזה
שאמר הוא יעשה והביא ראיה עו' כי הוא עשאו בלומרו נגע
וקלון וגומ' הרבון כי הוא מבואר כי אשר הוא מוכרח לעשות
הפעולה המגונה הוא רחוי לכפרה ולא ימצא לו נגע וקלון לכל
כל העולם יחמלו עליו הלא תראה שמי שעבד עו' בחוסם או
שהיה מוטל לילכית דין מלקין אותו וכל שכן שמי שממיתי אותו
שלא וכתתי פני בדים ההוא והלא חכום ההוא הלא מוטעה
הוא כן מי שיניע לו נגע וקלון בעשות פעל מגונה הוא בחריי
ורמכיי ואם היה הדל כבדת בעבור שיהיה לו דעת ושכל ותאוה
מפסדו שהוא הכילוף רחוי לאדם שיחיקה הא כן מי שימשך
אחריו לא יוכל לדמות ליוצרו לכל יהיה כמשל בבהמות ולכן
אמר הפילוסוף על כל הרחוי לאדם להיחיק מהתעגוג הגשמי
כי כשהגילם לא מוכל לשפוט שום דבר כמו שהעידה
תורתינו הקדוש עליו בהומ"לא ידון רוחי ונו' והרבון זה כי אחר
שהוא שממשכו לתאות המשגל לא יוכל השכל לדון שום דבר וזה
שאמ'לא ידון רוחי ונו'לף שיהיו בחים בימים ולחוטאים בממון
או בכבוד קראם הפילוסוף חוטאים לא בהחלט אבל הממשך
אחר המשגל או אחר התאות הנשמיות קדא הפילוסוף חוטא
בהחלט כי יפסידו כל מחשבתו ומי שיטה אחר הוא פתי וחסר
השכל כמו שאמר הושע עליו השלום לא יתנו מעלליהם לשוב
אל יי' כי רוח זנוניים בקרבם ונו' שהרבון כי אחר שרוח זנוניים
בקרבם לא יוכלו לשוב אל יי' ולמה שהיה בדור המבול כלם
משחיתים אחר תאות המשגל כמו שאמר כי השחית כל בשר ונו'
כלו לא היה אדם בעולם שהיה בכלם אלהים ולכן העבירם
מהעולם ובם מפני אלא לי שהפסידו את שכלם ושבו כלם חפרי
לב ופתאים אבל כמו הבהמות לא היו כי הבהמות לא שמשו
אלא כדרכם וכשישתמשו בדרכם יעשו בקיום המין אבל בדור
המבול שמשם אלא כדרכם ומה ששמשו כדרכם היה בחופן
שלא יתקיים המין ולכן כעקרו מהעולם ונם היה בהם חטא שכי
כי חבור היה והאשה הם ברצון והם היו לוקחים וטורפים
הבשים אשר בחרו מהלכי' הלים כמו שאמ' וירחו בני הלהים
אתם החזקים והתקיפים את בנות האדם ולוקחים מה שיבו
ונם היו חומסין הכסף והזהב אשר היה להם כי כמו שאמר מי
שכמשך אח'ז ההפעלות ימשכו ממנו רעות רבות ולכן נאמ'
על ככין כי על הכל הב"ה מוזהר ונו' והביא שני עדים מסדום
ועמורה ומהמבול והנה הביא הש' המבול בעבור כי רעות אותו
הדור היה כללי כמו שאמ'ורית יי' כי רבת ונו' ושלין להם תקבה
כמו שאמר לא ידון רוחי באדם ונו' ולכן כחתם נזר דיכם על
הכיולף והנזל שהוא עין פלילי ולכן אמר כי אלו המבשים רעים
וחטאים ליי' אלו לאלו כמו שאמר ותשחת האדץ ונומ' כי בשרי
אלהים הם רעים ונם בשיניהם וזה שאמר כי אלהי האדץ חמס
ואומרו וירא אלהי את האדץ ונו' הרבון בו כי למה שהיה האדם
הכשרי להיותו עם חברתו והוא חברת האשה · ואמרו יל הוא
הכשרי להיותו מעורב עם אנשי המדינ' והנה שתי אלו הדרכי'
הפסידו אלו הרשעים כי הפסידו [illegible] והב'ואמר כי
כחתם נזר דיכם על החמס ולשכר [illegible] אשה שלא כדרכם אל
בחופן שלא תהריכה ולכן נזר הש' שתהיה השחת' מפורסמת
ויהיו כבדתים מהעולם הזה כלם כאחד ושיהיו כדונים במים
אלה כנגד אלה ושיהיו כדונים ארבעים יום כנגד יצירת
הולד כמו שאמרו זכרונ'לברכה ובכרתו הבעלי חיים והעופות
להודיע לנו כי הכל נברא בעבור האדם ורחוי שיפסד כלו
בהפסדו ובכתבה נם כן להודיעו לנו כי היש נדיק שהיה בעולם

הקטנה לו מה שאין לאשר הבא מרך כי אינם נברואים אלא כדי
לקיים הימין ובזה יתורצו הב' ספקות הספק הראשון והב' הוא'
למה הוצרך להביא לפנינו כל בהמה · ואומנם לספק הוא' למה
נברית מנוף האל' וכו' כי למה שרב"ם שתהיה אהבה ואחוה
בין איש לאשתו ותהיה אהבה עזה ביותר כי יעזוב איש את
אביו ואת אמו ודבק באשתו רצה שיהיו שניהם מנוף האדם
ושתהיה האשה חלק מבשר האל' כדי שיאהבה אהבת נפשו ובשרו
אשר זהו חלק מחלקיו העולם ולכן הפיל הב"ה תרדמה על האדם
ולקח חלק מחלקיו כדי שיהיה אהבה בינם כמ"ש עצם מעצמי וגו'
ואמר על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו וגו' והנה כ"כ הם
אחדים שנאמר ונקראו בשם אחד כי איש ואשה הם שמות אחדים
והנה התבאר בא' ממדות כי האוהב לזולתו הוא כמו שיאהב
האדם את עצמו והנה האהבה הנמצאת בעולם רצאוב אהבת
אדם את אשתו כי היא כמו גופו ובשרו ולכן רצוי שיאהבה
אהבה שאין לה שעור אהבה כדי לקיים מינו אהבה כדי לקיים
גופו כי יעזר לו על המלאכות רצות כמו שהוא מבואר ואהבה
כדי לחיות בשניהם שתהיה לו פנאי לעיין בדברי' האלי"ם ולכן אמ'
לא אעשה לו עזר כנגדו אלא טובה אלא שמחה אלא תור' אלא
שלום דכתי' וידעת כי שלום אהלך אלא טובה דכתיב לא טוב
היות האדם לבדו אלא שמחה דכתי' ושמחת אתה וביתך אלא
תורה דכתי' האם אין עזרתי בי וגו' אלא ברכה דכתי' להניח
ברכה אל ביתך אלא חכמה דכתי' נקבה תסובב גבר אלא שלום
דכתיב וידעת כי שלום אהלך וגומ' וזה הוא אמר הוא מבואר
למתבונן כי האדם אין לו מציאות אלא אשה כמו שאמר ואין לו
שמחה אלא כי חברותא או מיתות' והוא חבר טעים ושרוי אלא
טובה כי טובים השנים מן האחד להכרח ולתועלת ביום טובה
וביום רעה לעזר כמו שאמר כי אם יפלו שנים וגו' ואי לו לאחד
שיפול וגו' אלא תור' כי מי יוכל לעיין מי שברכי מרובים ודעתו
קצרה עליו אלא חכמה כי אשת חיל עטרת בעלה כמו חומה
והשומר המגדל כי האשה טובה כמו שאמר בטח בה לב בעלה
וגו' ובמקום אחר כי כמו שיבטח אדון האדם על שומר המגדל אלא
יעשה בנידה כן האיש הטוב יבטח על אשתו שלא יחסר לו מכל
אשר לו מאומה לבל יפיח לו כבוד ודבר כמו שמבואר בפרשה
אשר הם סיים שלמה משלי הטוב' אלא שלום כי מי שאין לו אשה
יצבר יצרו עליו ויבוקש להקרב ולנגוע אל אשת רעהו ולזנות
והיא סבת קטטה כמו שאמר נגע וקלון תמצא וגו' ולמזונות על
שהאשה היא הכרחית למציאות האדם אמ' כי אלעזר כל האדם
שאין לו אשה הוא אדם שבת שבת וכפר ויקרא את שמה
אדם וגו' ולהיות כי מהאשה כמשכים כל אלו התועלות נעשתה
מנוף אל' ונקראת בשמו והוא עצמו ובשרו עד כאלו הוא עצם מ'
וכמו שהאל' לא יבוש מעצמו בהיותו ערום כך לא יבוש מאשתו
כי יהיה ערום לפניה ויהיו לבשר אחד וגם עם שהאשה יש לה
בושה להיות ערומ' אצל כל בריה עם כל זה בהיות' עם בעלה לא
תתבושש כמו שאל' לא יתבייש מעצמו ובעבור שרצוי שתמצא
אהבה ואחוה ביניה' בעולה עד שהיתה לא יכולו לכבושה כברית
האחד מנוף האחר ועם הב"ה שמ' עמהם כמו שאמר בתחלה
כברית אדם ואוה תאר' מכאן ואילך אין אלא אשה ואין אשה
אלא איש ואין שניה' אלא כי למה שהיה חברתם הכרחית
בקיום המין עם הב"ה שמו עמהם והוא עם י"י כי יעשה החיבור
ביניהם ולהורות כי האל' היה חסר אם לא ברית האשה ברית
תחלה ואחר כך תוה ואחר כך ברית אם לא אחד לתורות
כי אין איש אלא אשה הרי התבאר מזה כי אהבה הראשה
הנמצאת בעולם הוא אהבת אדם את בשרו אבית אהבת נפשו
ג' אהבת אשתו שהיא כגופו כמו שאמ' זאת הפעם וגו' ואחר כך
כעצמו אהבת הבנים ואחר כך אהבת האחים ואחר כך אהבת
הרעים והשותפים ואהבה גדולה והעזה היא אהבת אדם
ואשתו כי היא עזה בהיות שניהם אבשי המעלה ומבורם הוא
לעשות שניהם כי אז מים רבים לא יוכלו לכבות את אהבה אם כן
כתבאר למה ברצון מנוף אחד ובעבור שהיה ברית שיהיו
ברצון מנוף אחד נוכל לומר כי ברית הוא מאדם ולא בהפך
כי אם כולל אדם מאשה היה זה היה טבעית כי איש יולד
מאשה לכל אשה מאיש זה הפך טבעי · ולהורו' לאדם כי האדם
הוא מחודש כי אם היתה האשה בעצית קודם לא הייתו יודעים
אם קדמה או לא ויהיה כודע אם העולם מחודש או קדמון אבל
עתה שהאשה ברית מאדם ידע שהכל בתחדש חדוש גמור
ויש להר"מבם ז"ל בזה קושיות עמוקות מי שירצה להביאם יעיין
פ"ג מהחלק השני מספר מורה הנבוכים וכן גם כן במה שאמר
וי"בן י"ת הנלע וקריאת שמות הבנים קין והבל ושת והחכם
ר"לבן אמר כי האדם ברית עם חתיכת בשר מיותרת ולא לקחו
אלא אדם אלא נלע ל"ל חלק כמו שאמ' מהתנם חדל מסטרותי
ומזה הבשר בעשית האשה:

ואמנם קריאת הבנים קין והבל ושת יש בו סוד גדול ומכי
הערינו כי הוא מבואר כי הדברים אשר ימשכו
להם המחשבים הם אלשה והם המורגשות והמדומות מה שהוא
הכרחי לידיעת המושכלות ולמה שזה הלוש תוליו בגלל אלהי'
והוא את אשר ממנו יתקיים העולם קרא לת שמו את למה שזה
הלימוד הוא בעשה על ידי בחירה ועיון לא כפי ההזדמן ·
ואומנם אשר המחשבים המשכים אחר הקנייניים המדומות היכם
כמשכים אחר הבחירה אלא אחר התאוה והיכם בריכים למידה
ולמוד להיותם כמשכים אחריה' ולכן לא קראו להם שמות הבן
זה כי הוא כפלה תור' ואומנם היה הת'קין להיות המחשבים הרודפים
אחר הקנייניים · ואומנם קרא לשני הבל להיותו רודף אחרי עניים
ומבזים לכם ורודף אחר השררו' הוא הבל וסרוח בורחת ממנו
כל הרודף אחריה והמחשבים הרודפים אחר השררות הם בסבה
תמידית והמחשבים הפחותים קמים עליהם והורגים אותם ולכן
קרא הבל כי זה ספר תולדות אדם להגיד לנו כי כל מה שקרה
לאל' יקרה לבניו הן מבחוץ הן מבפנים הן מתשובתו והן מעונו'
בניו כי כל מה שקרה לאחות סימן לבניו ונתן טעם לקין מה
שלא נתן לאחרים למה שהכבוד הוא דבר כאהב לעצמו פניו
רצות כי הוא דבר שכלי ואומנם הקנייניים מיכם נרצים לעצמם
אלא בעבור זולתם ולכך למר כי הקנייניים הם נרצים בעבור
דבר אחר שהוא לעבור הש"י ולכך למר קניתי ויש לת י"י כי הוא
לעשות ממנו נדן והוא לאחת דלים והקנייניים וזה לא עשה קין
אבל הרג את אחיו ואבד אלו המשכים ונתקיים העולם בשת אשר
הוא בגלם אלהים ולמה שהיו כל הבנים הקודמים לשת כמשכים
אחר המורגשות והבבודות כמו קין והבל למרו במדרש כל ק"ל
שנה שהיה אדם בזוף היה מוליד רוחות ושדים וטפשים על
שהוליד את שת שהיה בצלמו ובדמותו אם כן כל הבנים
הקודמים לשת אחר אלא היו כמשכים אחר המשכל לא היו בצורת
אדם ולכן נעקרו מהעולם ונתקיים בשת בגלם אלהי' ובדמותו
ואחר שהוכח זה רצוי שנעלים דרושי בביאור המאמר שהתחלנו
והנה נספק עליו הראשונה איך היו המשפחות היקרות בירושלם
מבקשות ליכשל ומומרות לבחורים בחור אל תתן עיניך וכו'
כי זה מור על עזותן כי האדם רצוי שתהיה נטוע' כי היא מצוה
לחזר אחר האיש כמו שהאיש מצוה לחזר אחר האשה ואבל כוונת
המאמר שקס ושלום שהיו תומרות לבחורים זה אבל היו מסוררות

יתן לו את כל הון ביתו בעבור שיהיה לו חברה אם כן לא טוב
היות האדם לבדו וטענות המקיימות שהאדם מזיקי בטבע
ושהי ליפשר לחיות מבלי חברה הם מופתי ובפשר עליונו לבטל
הטענה המקיימת שהחברה היא טובה והכה לטענה האומרת
כי בהיות האדם יחידי לא ינשוך ולא יחמוס ולא יעשה לחד
מהעבדו זה אינו טענה כי אף שהאדם שהיה הבלתי מזיקי
לא יתואר בפשע לא יתואר בצדק כי היה הבלתי מזיקי כמו
שאמר הפילוסוף לא יתואר בפשע ולא יתואר בצדק כי היה
מהמנות לי ליפשר שיעשו מבלי חברה ואינו תכלית האדם
שיהיה לא נדיק ולא רשע כי יולך כמו שבא ואם הדבר כן יהיה
כאמר עליו בחסך בא ובחסך ילך ובחשך שמו יכוסה ותכלית
האדם שיקנה שלימו לא שיהיה יושב בדד ויהיה כמעודד לשמים
ולבריות אם לא יהיה מדרגתו מדרגה דומה למלאך יי׳ בעולת
ואף שיהיה כמלאך יי׳ בעולם הפרידה אינה טובה כי רצוי לאדם
להיות מצדיק הרבים כי המזכה הרבים בדקתו עומדת לעד
כמ״ש ומצדיקי הרבים ככוכבים וגומ׳ ובאמר משה זכה וזכה
את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר בדקת יי׳ עשה וגו׳:

ואל הטענה המומרת משה ואליהו יוכיחו כשיב ובאמר כי
אלו השנים נפרדות מקהל לכשיש בעבור
ההכרח כי משה קודם שבא לו הנבואה היה רועה את צאן
יתרו במדבר בעבור שהיה בורח מפני פרעה והיה מתירא
ממנו לכן הנהג את הצאן במדבר ונאמנה לקח את האהל בעבור
שישראל עשו את העגל ולהורות לנו כי רצוי להרחיק מחברת
הרשעים כמ״ש משרי האיש וגו׳ ועם כל זה נאמר לו שאין רצוי
לעשות זה הפועל שיעור של המחנה כמו שבא הרמז עליו ושב
של המחנה ונאמנה אליהו גם כן היה מוכרח בעבור היות ישראל
רשעים ומטעי׳ ליי׳ מאד ולכן היה בורח מהם וישפון בהרי וכבי
הרחיק הכיעור בזה המורה ל׳ בפי׳ מסכת תענית והכה ירמ׳כי
רצוי להרחיק מחברת הרשעים כמ״ש ירמיה ע״ה מי יתנני
במדבר וגו׳ הרצון בזה שהיה משתוקק להיות במדבר ושיהיה
ביתו בית מלון מה שיש בזה מהקושי כי כ״ש מהבחיש שם יוכלו
עשותו עושק וגזלו ואין מי שיגן בעדו לא מקרוב ולא מרחוק
ובתן הטעם בזה כי כל עמו היו כלם מנאפים וגו׳ ואמר דוד כי
לא יכוח וגו׳ הרצון בזה כי אין רצוי להתחבר הרשע והנדיק
בעבור כי יותר יש מהפחד שיזוב הנדיק הרשע מהרשע נדיק
ולכן היו החסידים והנקרואים לשם אלהים כלם היו פחיים בהרים
למען לא ישלטו הנדיקים בעולתם ידיהם · ואמנם דוד מלבנו
בבר בתן הטעם שהיה מבקש לישב בדד כי היה זה בעבור רשעת
העם אשר היו מפיקים לו מהשלימות החמושי ולכן כשהחפשים
יהיו אנשי רשע רצוי להכניס המעלה להוכיחם ולהושיבם על
המעלה ואם ישמעו מוטב ואם לא ישמעו ויעזבו מהשלימות
החמושי רצוי לברוח מהם כמו שקרה לאברהם אבינו ולכל האבו׳
שהיו גרים בארץ נכריה בעבו׳ כי כלם היו רשעי׳ וינורו להפשם
בן יפסד בעוונותיהם ולכן אמר המלאך ללוט קום המלט על
נפשך וגו׳ כי רצוי לרשע ולרי שיבקשי מהמ״ה התבודדות
והנזירות בעבור הכרח כמו שיקח החולה התרופה המרה לא
בעבור שהיה טובה אלא בעבור שהיה בעת טובה אם אם כן
התבחר שהישב כלי חבר ישב כלי טובה ובלא ברכה לכ״ע לא
טוב היות האדם לבדו אשר הענין בזה כי אין מבטחות לאדם
בהיותו מבלי היותו לו עזר ואמנם רצה בחומרו כנגדו
מ״ש השלמי׳ל זכה עזר ואם לא כנגדו כי האדם יבטרך לחברה
וגם זכו אלו עם אלו יעזרו קנתם עם קנתם ואם לא ימשך
מהחברה שיכלו שלא את שלו כמו שהיו בעונות כל החברות

והקיבוצים אשר שלא מכנדי׳ את שלו בעבור שאין לו זכות וכשיזכה
לזה יעזרו קנתם את קנתם ויתקיי׳ מבחות העולם ויזכה ויהיה
האדם להשיג חיי העולם הזה והע״ה אמ׳ התבונן מכל מה שאמרנו
כי החברה היא הכרחית וכל הטענו שעשינו שהחברה הכרחי׳
הם מופתים ובטלנו כל הטענו המבטלות זה הדעת ובעבור
זה היה תחלת דרושינו לא טוב היות האדם לבדו ונקוד שהדבר
בחברה האדם ואשתו שהוא חבור אלהי נפסק בזה החבור מה
שיש לפסק עליו.

הספק הא׳ הוא עד התואר למה שהיה האדם תכלית
הבמבחות ובפרט מזה העולם השפל ולכן
נבדא תחלית כל דבר כי בו סיים הבריאה האלהית כי לאחר
בריאתו לא נעשה דבר אלא כדרך הזכר והנקבה ויאמ להם פרו
ורבו ונתן להם השלטנות בעולם ואמ׳ל אמר וירא אלהים את
כל אשר עשה והנה טוב מאד אם כן למה לא ברא האדם לאחר
חוה כי היה רואי כי למה שהיתה חוה בבריאת לעזר לו שיקדם
אליו כמו שקדמו כל הב״ח וכל שאר הבמבחות אשר למטה מהם
וכבר ירא׳ מפנים שניים כי רצוי שיברא האדם אחר חוה למה
שהיתה האשה במדרגת החומר והאיש במדרגת הצורה והחומר
יקדם לצורה בטבע כי החומר שוכבת על החומר והחומר משכן
לה אם כן יקוייב שחוה תקדם בטבע לבריאת האדם הא׳ אם כן
למה נתאחרה:

והספק הב׳ למה בבריאת חוה מנוף האדם יותר משאר הב״ח
כי לא נבראו הבקבות מנוף הזכרים:

והספק הג׳ למה הוכרך הב״ח להביא כל אשר לפני האדם הא׳
ולקרות להם שמות כדי שבבריאת חוה:

והספק הד׳ אם לקח הב״ח בלע מהאדם הא׳ אם כן יהיה חסר
בטבע מזה הבלע ויהיה בעל מום:

והספק הה׳ יש לספק בבאים אשר הולידו שניהם למה קדמה
להבל הבל כי זה בלתי אפשר אם לא נודע מה
שפילוי להיות ואם היה הדבר כן יהיו כל הדבקים הכרחים אם
כן קין היכו רצוי ליעבד אלא אם יהיה העובש גם כן הכרחי:

והספק הו׳ כי בקריאת קין והבל לא נאמר ויקרא את שמם
אבל נאמר ותהר ותלד קין כאלו קין היה קודם
זה בעולם ובהבל נאמר ותוסף ללדת את הבל כאלו היה הבל
בעולם ואמנם בקריאת את נאמר ויקרא שמו שת:

והספק הז׳ למה בקריאת השמות נתן סבה ואמר קניתי
איש את יי׳ ובב שמות הבנים האחרים לא נתן
טעם:

והספק הח׳ למה בבריאת את אמר בדמותנו בצלמנו ובשאר
הבנים לא אמר כן:

והנה כשיב לספק הא׳ האומר שהיה רצוי שבבריאת האשה
תתלה וכו׳ להורות לנו לאחר מב׳ דברים כי למה
שהיתה חברת האשה יתחייב ממנה טובות רבו׳ כמ״ש ומנעת מני
מר ממות וגו׳ כמו שנמשכו ממנה טובות רבות כמ״ש מנע האשה
מנע טוב מזרח החכמה הגלית שלא לברית האשה אלא לאחר
שיהיה האדם שהוא העריך אליה ושאי ליפשר מבלעדיה כדי
שאם לא תהיה האשה הנוכ׳ל לא יקרא תגר על הב״ח ועם שבריאה
להודיע לו חסרונו ושהוא צריך אליה כמה שאמ׳ ולאדם לא מצא
עזר וגו׳ היה כפוי טובה ואמ׳ האשה אשר נתת עמדי ב״ש שיאמ׳
אם נבראת האשה קודם שנבראת הוא ולא היה מכיר בחסרונו ולכן
הוכרח הב״ח להביא לפניו כל הב״ח והביא לפניו כל זכר ונקבה
כדי להחיות זרע על פני כל הארץ ולו אין לו לעשות זרע וכ״ש
שהחבור לו הוא מוכרח כי צריך עתידי רבים כדי להחיות החיות

קנית מבעלי העיון אמרו שלשלמ' האל יהיה בהחיות יחידי ושלא
יסתתף עם האדם ועשו על זה ראיות.

הראיה הג' כי הלא היוצר היחידי יעשה חיי מלאך ולא יוכל
להיות רכיל ולא נוכב ולא עושק ולא כועס ולא יחסר
מהעבירות אשר כעשים בהיותם בחברה ובקנין המדיני והנה
כראה לעין כי המעשים אשר היכם בחברה היכם רעים
והם דומים למלאכי' ולכן ראוי שיאמר כי טוב היות האדם לבדו
כי אדם כשהיה יחידי לא יחטא ויוכל כשהברואת האשה מיד יחטא
כמו שאמר האשה אשר נתת עמדי ונו' וכן כשהיה קין בעולם
ולא היה הבל לא יחטא ולא היה בו קנאה אבל כשנתחבר אל הבל
נתהוה קנאה עליו והרגו וכן כאשר החל אדם לרוב על פני האדמה
התחילו להתגבר ברשע כמו שהעידה תורתינו ויהי כי החל
אדם לרוב על פני ונו' אשר היה בעבור זה הענין הפלילי והוא
כי השחית כל בשר את דרכו לעשות זאת בחשת רעהו ולעשות
כל אחד ואחד לחבירו עד שיהיו כלם רשעים ונואפים וחומסים
כל אחד את שיש לחבירו עד שכנזרו להשחידם מהעולם והכריק
אותם כמלט בעבור היותו דורש חיים עיוכיים כמו שאמר את
האלהים התהלך נח והנה כשנעשו רבים ונעשו חוטאים כמו
שאמר כראוים כן תאמר לי ונאמר והנה התבאר מזה כי חברת
האיש והאשה היה סבת החט' ובעבור זה נזרם מב"ע ונגרם מיתת
לכל העולם וחברת האחי' גרם הקנאה והחרינה זה לזה וחברת
הרבים גרם הניאוף והחמס אם כן אין שום חברה טובה וימשך
מזה כי טוב היות האדם לבדו.

והראיה השבית לזה כי רצוי לאדם לעשות את שיעשו גדולי
הנביאים שהיו עושים חיים יחיידיים אם רצוי לקבל
מנשים שילמו להם כמו שאמר שלמה בחכמתו כי רצוי ללכת
אל בית אבל בעבור שלא החכמים בבית האבל ושרצוי להרחיק
מבית השמחה והמשתה בעבור שלא כשיל בבית משתה ורצוי
להרחיק ממה שיעשו הכסילי' ולהתחבר עם מה שיעשו החכמים
כמ"ש הפילוסוף בנ' מהמדות כי המעולה הוא מדה ושיעור לכל
והנה משה ושיהו יוכיחו עם גודל מעלת' כי לא שכנו עם חברה
כי משה קודם היותו נביא היה רועה צאן כדי להחיות חיים
יחידיים כמו שאמר ומשה היה רועה את צאן יתרו וגומר ואחר
היותו במעלת הנבואה אמר ומשה יקח את האהל וגומר ומזה
שדבר השם עמו לא נתיחד עם השם כלל הרי שחברת האשה
היכה טובה וכל שכן חברת אנשים וכן אליהו היה יושב תמיד
בהר הכרמל לא יתחבר עם שום אדם וכן האנשים האלהיים
הם יושבים בהרים ומוכלים עשבי הארץ והם האנשים הנקראי'
אנשים אלהיים התבאר מזה כי טוב היות האדם לבדו.

והראיה השלישית כי הנה רואים כי דוד עם היותו
מלך ונגדול בישראל שמו היה משתוקק בתכלית
התשוקה להיותו בודד ולהיותו חי לבדו בלי שתוף עם אדם
מי יתן לי אבר כיונה ונגמר לחישה מפלט לי ונגמר הנה
אלו הפסוקים יראו שהיה משתוקק דוד להיות יחידי עד שאמר
מי יתן לי אבר כיונה ונו' אשר הרגין מזה כי למה שהיה היונה
מעופף ביותר היה משתוקק שיהיה לו אבר כיונה כדי שירחיק
נדוד וילין במקום שאין שם ישוב ונתן הסבה התכליתית הזה
ואמר בעבור שימלט נפשו במהרה בלי לינור ועכוב מהמות
כמו שאמר לחישה מפלט לי והיא הרוח הנפשי אשר הוא מזיק
יותר מהרוח הדבריי כי הרוח מזיק לגוף לא לנפש. ולמכם
אמר שאפי' שלא ימלט מהחלק האחד מהם והוא זה החלק
השכלי אשר הוא מרך קטן בערך אל כל חלקי הגוף ואמר כי
הסבה הזה הוא בעבור שהנשי המדיניה כלם רשעים ומקטימים

מוחצת לא מקובלת רצה הש"י שיהיה מוחש השבת לא מקובל
זה שכיוצא את השבת במין שלא יבל בו ויבל ביום השני לחם
משנה לכן אמר ראו כי ה' נתן לכם וכו' כי השבת הוא מוחש לא
מקובל כאשר יעודי התורה והבן כי זה הוא בפלא ולמה שהיה
מעלת השבת נדולה מפני הטעמים שאמרנו כאיקר להיות לו
מזמור מיוחד בלתי השבת מזמר ומהלל לש"י והשלמת פי' זה
המזמור כשליש הרשיני בו והכה קבלו רבותינו שלש הרשון
עשה זה המזמור והנה זה המזמור יסוד על הלל הדברים ג' כי
היום של השבת היום והלילה הם מיוחדים לשבח ולפאר ליוצר
ברחמיו ב' שהלו העתידי יבוא לעתיד לבעת פעולות הש"י וישמח
ויתענג בהם. ג' שלף שפעולות הש"י כלם בתכלית השלימו כבר
חשבו הפתחים שיש בהם חסרון מצד שרוב הבלחת העולם הזה
והמדיקים יש להם ישורין. ד' יש לזה הספק כשהלבר בהפך
בחלית העניין שהרשע הולך לחלדין והמדיקים יש להם תשועת
עולמים והנה לכל הרשעין אמר טוב להודות לי' ענ' הרגין זה
הוא שהוא לדם עמל וטרוד בכל ימי השבוע אין לו פנאי להלל
ולשבח לחלדין הכל ולא לעיין בפעולותיו לכל זה הוא המקודש
שהיו עמל לא היום ולא בלילה טוב להודות לי' כי אין לנו מעיק
ואמר כי השבת והלילה לתגיד ולספר הפסדים שעשה הש"י עם
בריותיו ולזה הפסדים הם קיימים ונראים והנה פעולות הש"י
בלם בתכלית השלימות כי הרוע'ות ומשיגים יקבל עונג כפלא
כי ימצאו בעיון הכמתו' תעלומים כפלאים כמ' שאמ' הפילוסוף
בח' מהמדות והנה כל מעשה הש"י הם נדולי הערך מכל שהם
רבים ומכל שיש להם סגולות רבות ומכל שהם כעשים בחכמה
נדולה וזה שאמ' מה נדלו מעשיך יי' והנה הלוים הפסק כשרוצה
השמי' והארץ וכל צבאם יסוד שלישי בהם לא תכמה ולא תבונה
לו יאמר כי לף שנדלו מעשה הש"י ועמקו מחשבותיו הלוים כער
לא ידע ולא יבין כי הגלות הרשעים שהם נמשלים כמהרה כמו
העשבים שהוא להשמדם עדי עד לכל יסוד הפסק כי זה כפל
במהר' ובהזדמן ושלין משניח ושעזב הש"י את הארץ והנה אמר
זה המזמור כפסק רשע וטוב לו כמו שאמ' כי שמחתני יי' בפעלך
כי פעולותיו בתכלית השלימו' והנה פרוש כדלה הדבר בהפך
כי ארץ כתיב ביה רשע והנה דמעת העשוקי' ושלין להם מנחם
הם ומומחים כארזים בלבנון לכן אמ' שפעולות הש"י הם בתכלית
השלמו' ואם בתחלת העניין יראה נדיק וראה לו רשע וטוב לו הדבר
הוא בהפך כי הרשעים אם הם משלים הם כמו העשב כי רוח
עבר בו וגו' והמדיקי' הם בהפך כי נדיק כתמר יפרח וגו' לא כמו
העשב שהוא יאולל ויבש אם כן כל פעולות הש"י הם בתכלית
היושר והטוב תמים פועלו ולכן אמ' להגיד כי ישר יי' הוא זה
כי שלין לדין הדברים בתחלת העניין אבל ראוי שיבטו אל הסוף
כי הכל הולך אל התכלית ואם התחלה היא טוב לרשעי קיפח
ישורין כמ"ש ויהיו כל פועלי און וגו' ואם המדיקים יקרו להם
רעות רבו בתחלת העניין כי תחלתן ישורין וסוף לשלוה וזה
שאמר נדיק כתמר יפרח וגו' והנה יקויים אם כן ימשך כי ישר
יי' והנה בפעולות הש"י ראוי שישמח האדם בכלם כי בלם עשויים
בחכמת ויושר והנה הנה הפסק הנדול והתירו ואומ' ותבט עיני
בשורי הרגין זה כי לפלאי הרשעים אומרים כי נדיק כתמר
יפרח וגו' כי הם כלם בפחד תמידי ובלבו יאמר הנה לכי מביט

שישראל עושים אותם מקודשי' כאומרים בתפלתינו מקדש
ישראל והזמנים הבאה התבאר כי השבת הוא קדוש ומכובד כשו
הוא דבר טבעי בין שקדשו ישראל בין שלא יקדשו ולכן היה
מעלתו גבוה משאר ימים טוב ולכן המחלל שבת חייב עונש גדול
מהמחלל שאר ימים למה שהוא מחלל דבר שהוא קדוש בטבע
ולכן היה עונשו גדול שהוא בסקילה כמו עבודה זרה יותר
מהמחלל דבר שהוא נעשה קדוש בהסכמה ומשל זה כי מי
שעבר על מצות מלך בן מלך שהוא מלך טבעי יותר ראוי ליענש
מאשר עבר על מצות מלך שמוני כתר מלכות בראשו לפי שעשה
ולהורו' על מעלת השבת מ"ל לא היה יושב הל"ה על כסא כבודו
עד שבת שבת ונתעלה על כסאו אמר ליה רב יוסף וכי קודם
שנברא העולם לא היה יושב הל"ה על כסאו הרי הוא היה והויה
ויהיה אמר ליה רב יהודה אם משמיע לך דעל כסא כבודו ממש
הוא אלא הכי תניא עד שלא ברא הב"ה את העולם לא היה מי
שיקלס לפניו ויכיר אותו כיון שברא את העולם ברא מלאכי לקלסו
וחיות הקדש השמים וכל נברא ברא את האדם ועליין לא
היה שבח ושבר לפניו עד שנכנס שבת ופנתה רבה העליונים
והתחתונים ואז ישב על כסא כבודו הבה הורה לנו זה המאמר
הכרח בריאת השבת והוא כי למה שהיה העולם נברא ובפרט
זה העולם התחתון בעבור שהאדם יכיר את בוראו והבה בששת
ימי המעשה לא הספיר לאדם להכירו מפני טרחו ועמלו וכאלו
היה בריאתו לריק לכן ברא יום אחד שיהיה לאדם כח בו בלופן
שיהיה מכיר בוראו ואז העליונים והתחתונים מהללים לשם
יתברך והבה בשהאדם יכוח בשבת יוכל להבין ולהשכיל כי ששת
ימים עשה כל העולם וכי הכל יכיר כפיו של הקדוש ברוך הוא
כמו שאמר כל הנקרא בשמי ונומר ולכן ברא יום השביעי
ויקדש אותו ולהורות שהוא שלמות כל הימים ותכליתם מ"ל
מאי ויכלו עשרתי כל מה שעשיתי כ"ו קורין לעשרה מכלי
והעשרה היא שיש לאדם רוח יתירה להבין ולהשכיל ולכן אמר
בזאי כלה בזאי כלה כלום מעשרת ולכן כל המקיי' הוא מעיד
בריאת העולם שנאמר כי ששת ימים ונ' ומאחר שנאמין בזה
השרש שנאמרו נאמין בכל התורה ולכן אמר כל המקיים את
השבת בלילי מקיים כל התורה ולכן אמרו ז"ל ויכלו השמים ונ'
משל למלך שעשה לבנו קופה כיירה וכיירה מה היה לחופ לחקיר
בלה שתבנם בה כך מה הקדוש ברוך הוא שבת והבה את שבשלמו
כל המעשים והניעו להם מנוחתם ובשלמה העולם התחתונה
שהיו נוחת לאדם אמר ויכלו השמים והארץ ולא היו חסרים שלא
שבת והבה בשלם העולם כי שרתה על בריותיו רוח הקדש והבה
הכל נברא בעבור השבת והיא חות לעולם ביני ובין בני ישראל
והבה התבאר מכל מה שאמר כי השבת היא טבעי וקדוש בין
שיהיו בני ישראל בין שלא יהיו והתבאר כי זה היום נברא על
זה התאר בעבו' שיוכר גדל מעלת עושהו והיה חסרון הבריאה
אם לא יבא שבת וכי אז לאדם רוח יתירה והוא הרוח המזרה
עליו כמו שמזרה בכליים ולמה זה הרוח והנפש היתירה
ליכו נשמי אומרים הפכלים מה היום מיומים לכל בני ישראל
שידעו זה הסוד היא אות להם כי ששת ימים ונ' וביום הז' ונ'
הרמן זה כי מי ששבת מכל מלאכתו יכוח רוח הקדש על
ברואיו והם עם יי כמו שאמר בפ' בפסוק שבת ויכפש והבה אמו
מוצ"ש כי בדברות הראשונות נתן טעם השבת כי ששת ימים
ובדברות שנמשנה תורה נתן טעם בעבור שהיה עבד למצרים
והבה יש בכאן ספק גדול כי מה שאמר כי' הדברות שנמשנה
תורה סותר לראשונות והבה התכם ר"ל סלק זה הספק בשא' כי
וזכרת כי עבד היית יזכור לתת טעם למה ציוה העבד

בעשותם הכלית במעט זמן יתעצבו כי הרשעים מלאים חרטות ויתעצבו שם כן התבאר מזה מעלת הצדיק ופחיתות הרשע כפי התורה וכפי חז"ל וכפי מה שאמר לפילו כו' ולכך שמה תשרי תדם שומע לי וגו' ואמר כי מוכח וגו' אשר הרגון כי הצדיק ישוב החיים הנפחיים וישלים כוונת השי"ת בבריאה האנושית שהוא הגיע כעשה לדם בעלמו שאמם החומה יחומם לנפשו ויותת ויכירת מהעה"ז ומהעכ"ה כמו שאמר וחוקתי תשמרו וגו' ומה קשה העורון מי שיעשה רע לעצמו ונגרם מיתה לו כי עונשו יותר גדול מאשר יגזול ויכרוג את אחרים כי העושה רע לקרובו הוא יותר חמור מאשר לזר ואין קרובו יותר מנפשו ולכך שנה נגזל נפשו וגו' כי העושה חסד לעצמו רמזי שיקרא חסיד בהחלט כי השלים עצמותו החסד ומתם העובר שהרי ואין שהרי הלא עצמו רמזי שיקרא לחברי כי מי שיכרוג את עצמו כ"ש את אחרים ולכך אמר בתחלת המאמר הנכבד כאשר אמר כי כל תולדות שבתקרא חסרים וכו' למה שהיה האדם חלק גדול מזה המציאות ואם היה כלו שלם ואינו חסר העולם כלו מלא למה שהעולם כלו בסביבותם ובקומתם נכרתו ואינם נריכים לשלמות אחר לאל האדם הוא נריך לשלמות ונכרת שלם כמו שאמרנו היה כל העולם שלם ואמנם אחר שחטא למה שחסר שלימותו נעשו כל התולדות חסרים וחקרו מהם השפה דברים שכתבנו וכאשר יבא המשיח ישלם זה החסרון הנמצא באדם והוא המות הנפשי ובזמנו יהיה בבלע המקבל לנצח' כמו שאמר בלע המות וכו' והמות הוא השטן והוא יגר הרע והוא אשר השיא את חוה ובימי המשיח יהיה בבלע כמ"ש לא יראו וגו' וכתן הסבה כי מלאה הארץ דעה וגומ' ואז תשלם הכוונה האלהיי לעשות מין האדם בצלמו ואז תהיה הישועה האמיתית:

ואמנם תשובת האדם כבר אמרו בפרקי רבי אליעזר כי נכנס בים תוקייסוס ונכנסו המים על נרונו ובקש שליחה ובא שבת וכפר בעדו · ירמה כי בא עלי ייסורין קשים ונאמרים ייסורין ממרקין כמ"ש ופקדתי בשבט פשעם וגו' ושבת אשר בו כתוסף נפש יתירה על האדם הנון בעדו ובהיותו בתוך הים אמר יי' חקרתני וגו' והנה כבאר אלו השני מזמורים בדרש מיוחד לשבת בעזרת אשר בו שבת ואמרו כי הקריב על קרבן אף שלא נאמר כמה שמ"ז אל שור שהקריב האדם הראשון קרבנותיו היו קודמות לפרקותיו שנאמר מקרין מפריס ואמרו שם גם כן שקרן היה לו במצחו למה שחטא האדם היה במחשבה ובמעש' והמחשבה קודמת למעש' כמו שמבואר היהודי עבירה קשים מעבירה וכמו שאזל לין האדם עושה עבירה אלא שם כן נכנס בו רוח שטות לכן רמזי בשיטוי האל' בתשובה שישוב בדרך אשר בא ושביב חטאו כמו שאמר דוד כי פשעי אני אדע וגו' ואחר כך יתקן מעשיו וזה כוונת המאמר הזה ורמזו במלת שור כי שור היא כמו כרוב כמ"ש במרכות יחזקאל והכרוב הוא חסר השכל כי לא בשלם כי הוא כמו ילד והאדם בלתי שלם הוא בעל חי והבעלי חיים הם כמו מלאים חסרים ואומר קרן היה במצחו כי הפסיד שכלו שהוא הנפש והנפש המשכלת היא לחת לון דה רבוי ולכן הקריב זה הנפש וקרבן הוא בהחזיר לה הפעולה הרחויה לה מו שרף על גבי המזבח אותה המחשבה הנפסדת מהתדבקותו עם השכל הנכלל וזה הרשון בשני הלא המאמרים ושאחר עליהו לנחר שפך במ"ש כי ירחה במ"ש כי השכלים הנכללים מיכם יודעים טוב ורע הלא לאחת ואמר שאמר והייתם כאלהים יודעי טוב ורע פי' שהנחל שהם השופטים המנהיגים המדיכות לכל לעולם ישאר שפך כי אל' ירא מפשעי הפסוק' שמיני הביאו להיות כאחד מבנה המרום במרום ונשיב

מולדות השמי' ואלה תולדות פרץ מפני כשברא הב"ה את
עולמו לא היה מלאך המות בשביל כך הוא מלא וכיון שחטא
אדם והוא השליט עליו מלאך המות בעולם וחסר כל תולדות
שבמקרא וכיון שבא פרץ בעצו תולדו השמי' ותולדו פרץ מלאי'
אל כרכיה שאב דברי חסר הב"ה לאדם ל"א אחר שחטא ואלו הן
זיו פניו קומתו מיין פירות הארץ נ"ע חמה ולבנה · זיו פניו של
משה פניו ושלחתי· קומתו של אחוד וקדם צרתני · חיין מיין
שכ' כיום אכלך ממנו מות תמות · פירות הארץ של תרומה
האדמה בעבידך · נ"ע שבא וגירש את האדם מג"ע חמה ולבנה
שכ' אחך השמש בגבעתו וגו' ולעתיד לבא הב"ה מחזירן והוא כימי
מלך המשיח אין ספק כי האדם השלם והוא האיש המעולה והחכם
עם שפניו הגשמיות הם כפני חמה כמ"ש שע"ה חכמת אדם
תאיר פניו ואשר הרגין כי כמו שהראש משנה פניו מכל התולו'
הגשמיו' כמ"ש בשותים וגו' למי אוי וגו' הרגין כי הראשים בעבור
שתיית היין יש בעיניהם חכלילו' ומשני' עיניהם · וכן נ"ב האוכלים
עד חלה הכרס יעשה פיהם עלי כסל ופניהם משוכו' מפני אדם
וכן נ"ב הנבזי' והרמאי' משנים פניהם לאכזי שלא יכירום גם כן
החכם מכח חכמתו משנה פניו והוא לטובה כי יהיו פניו כזוהר
הרקיע וזהו שמ' חכמת אדם וגו' וכן מביו במשה ע"ה כי קרן
עור פניו ואמר ועוז פניו ישנה ירא' מ"ד דברים אם החכם הוא
משונה בטבע משאר כל האנשים והוא היה עז פנים בחכמתו
ישנה אות' לעומת לעגה לו לבישנו' לו יאמ' כי החכם יש לו עוז
בפנים וישנה הפני' להיו להם עזות לייסר קהל אנשי' ולהוכיחם
ויכעס עליכ' כדי להדריכם בדרך ישרה כלו אמר ישנה פניו
בשיהיה להם עוז ועזות להוכיחם לו יראה כשיכעס על קהל
אנשים מרע' פניו זועמות והוא בלבו ישוב בלי כעס כי כן רצוי
להיו החכם ועם שהחכם נכר במראהו ובפניו יש לו פני' יקרים
יותר מלו והוא שיפנה אל הדברים העליונים וזהו שא' כי אחר
שחטא חסרו ממנו פניו הגשמיו' והלולי' וחסרה ממנו קומתו
וגו' כי האדם השלם יש לו קומה זקופה ולא יתביש וגם כי כבודו
מלא עולם לא כן הרשעי' כי אין להם קומ' ונופך ולא נשמית ולא
רוחנית מי וכבר התבאר כי הכפש מצד ידיעת החכמות ומצד
התעסקה בחמות ומעלות היא נשארת ונבחית וכאשר פנה
אל התאוו' הגשמיו' ואל הרמיונו' הוא מי חיים בחמיו' ונקי חיים
כבהמ' יהיה כשאר כבהמ' למעלה ונקי חיים מלהים יהיה כשאר
ונבחי כמו מלוה · טירות הארץ כי הוא לאכול בבעימות בנחת
ואחר שחטא יתחייב לאכול הפחו' שבמאכלי' ואחרי עמל ועורח
כמ"ש וקוץ ודרדר וגו' בזעת אפך וגם כן כי האיש הנדיק יאכל
מלי זה דבר שיהנה ויתעתק לו ויהיה כפיו כפיתות בדבש ·
ואמנם הרשעי' הנאותיו ותאוותיו משתנו בכל יום ויו' וכל היום
יתאוו תאוה כמו שבא הרמז והלפפוק התאוו תאוה ותאות'
היה הדברי' הרעים והמקולקלים · נ"ע כי האדם קודם שיחטא
היה יושב במבחר המקומו' ובכל מקו' שיהיה האיש המעולה שם
יהיה בשלום ובבטחה כמ"ש בשלום יחדיו וגו' ואולם הרשעים הם
בעים נדים ומנודים מג"ע של מטה ושל מעלה כמ"ש חיוב כל
ימי רשע וגו' קול פחדי בחזכיו וגו' וכל המענה · חמה ולבנה כי
האדם הקודם שחטא היה משנה הדברי' לפי הטעלמי' היו כהיריח
לו כמו חמה ולבנה ואחר שחטא לפי הדברי' שהם בהירי' בשמש
לא הרשעים כמ"ש והיית ממשש בצהרים וגו' וגם כי הרשעים לא
יועיל להם השמש והירח כי בעבור רשעתם יפחדו ביום ובלילה
בשאור הלבנה יהיר יפחדו גם כן ללכת ולכן חמה ולבנה תחך
בנחתם אל האדם בעבור חטאו חסרו לו ב' דברי הפנים החליש
והפנים הגשמיים הקומה החלהית והקומה הגשמית והחיים

הכחיים ואלו החיים הפחותים גם כן כי הרשעי' לא יבלו ימיהם
בטוב אבל הכרית מהע"ה ומהע"ה ופירו' הארץ שהם התענוני'
כי התענוני' של הבליה והרשע הם משוכים ונורם מנע' של מטה
ושל מעלה והדברי' הנלוייים לימים נלווי לו והוא הולך בחצך וחין
כונה לו ואף כי לא יועיל לו השמש וירחו ואם אלה הרעות יקרו
לחטאי' ולרשעים כמה רחוי לבסו' לחיו' בדיק כמ"ש הפילוסיף בע'
מהמדו' כי רחוי לבסו' בחזק להיו' בדיק ואמ' אם מעלת החסיד כי
יבדל מהרשע בג' דברי' כי בדיק ופעל טו' במה שהו' טוב וכל
מה שיעשה הוא בעבו' החלק השכלי בב' פני' אם כדי להשלי' אותו
החלק אשר הוא כל הזל' ואם מפני שכל מה שיפעל הפועל והו'
השכל לא התאוה · ב' רוצי' בחיי' להיו נושעי' בזה החלק השכלי
כי החיי' הגשמי והוא החיי' הבהמי לא יתאוו אותו אבל ימלקוהו
בתכלית המיאוסות וגם חיי הדמיון כי הכמשך לחדיו בהבל בא
ובהבל ילך ובהבל שמו יכוסה וזה' זה מהחכמי' אשר בחצב
כצלן טבחה בעבור שיהיו פוסעים בפשם כי מדבר השכל הוא
יאבד הפחות בעבו' המעולה כמו שיש ליכו כליהם הקפצי'ם היום
בעבור הכלת עצמם כן השליכו י' הרוני מלכו' והדומי בשמדות
גופם כדי להכיל החלק הנכבד והוא הנפש ולכן אין בדיים
יכולה לעמוד בשמד אנתם · ג' כי החסיד כל מה שיעשה הוא בעונ
כמ"ש דוד שמחו כיי וגו' רננו צדיקים וגו' והנה הצדיק לא יעשה
דבר שיהנו בהשכל וכל מעשיו הם רחוי' לעשו' ולכן אין בו עוו
תמיד כמו שאמ' דוד שויתי יי' נגדי תמיד שאר הרגין בזה הם מעיין
בפי' ובפעולתיו ועושה מכיתיו ולא יבדל מהם אפי' כהרף עין
כמו שימין האדם לא ישכחה האדם ולכן לא לחמוד לעולם ואמר
לכן שמח לבי וגו' כי יהיה בתענוג כשיפעל פעולות המעלה
תמיד ואמר החכם כי הצדיק יתענג בזכרון הדברים אשר
עברו למה שהזכירה היא ככבדת כמו שאמר זכר צדיק לברכה
ירחה כי מי שיזכור הצדיק הוא ברכה והרשע בהפך וגם ישמח
מהדברי' העתידי' כאשר יקוים עשות הדברי' מעולי' ולכן ישמח
בהם כמו מי שיקוה להשיג העשר והמעלה שהוא בעונג כ"ש
שרואי להתענג האדם בשיקוה עשות דברים ככבדים ומעולים
וכ"ש כשיקוה ללכת בדרכי יי' ויעיין בהלכות והנה בזה הוא
בעונג תמיד כי תשבע נפשו בהשגות הללויות ובעשו' פעולות
המעלה כמ"ש הנחמדי' מזהב ומפז והוא מכל מקו' אמ' שלמה כי הוא
לא יתנשא ממעשיו כי כלם הם רחויים לעשות אל התבחר
שהאיש המעולה יחנאו בו ב' קנולות לחד כי יפעל הטוב בעבו'
נפשו המשכלת ויר' להיות' בנפשו ולהיות נושע בזה החלק ונם
הוא בשמחה ועונג תמידי מהדברי' אשר הוא בהווה כמו שאמ' ועשוי יישר
ירון ונומ' והאנשים הרשעים הם בהפך כי לעולם יבחרו דברים
מענגים עם היותם מזיקים כי יבחרו הזולל' והניאוף והקנאה
והכבוד אשר הם מוניאי' את האד"ם העולם והכ' קנת הרשעים
יבחרו עשו' הדברי' המנוני' עם היות' מזיק' אל' לא יתהו לעשו'
טוב ולא יעשוהו · לאמם האחרי' מהקיומי' בעבו' היות' והמעלה
יקוו' מעשות דברי' טובים כמו שאמ' שלמה ע"ה אמ' עכ' וגו' כי
לבקשת השלמות צריך לאדם שירגישו מכל פנה כמו שירגיש
הכלף והזהב והנה הם שנוחי' בעצמם ויבחרו הם מקיים ויהרנג
עצמם כמ"ש אין שלום וגו' כי הרשעי' חיכם רוצים להמית למה
שיזכרו עשו' דברי' מכוערי' ויקוו עשות כמותם ולכן הוא שנוי
לעצמו משוקץ ושמח לעצמו כי מוקם חיי וב"ב יאמר בו הפך
הדב' הנ"ש במריב' תמידי וכפשומתקלקת כמו המריבי' כי זק
הכח יהי' להיו כוחקוזה הכח יהי' להיו זולל וקיב ולא יוכל למלאת
כל שניה יחד ולכן הו' מריב עם עצמו והב' עם הרשעי' יתענג

הנבדלים שהם יודעים כל הדברים בידיעה אחת פשוטה והוא
ב"כ ידע הדברים והם הקונים והמיכים בידיעות שונות ויתחייב
בעבור זה שידע עולם המושכל והמוקף יחד בשני ידיעות
מתחלפות מה שאין יכולים עליו השכלים הנבדלים ולכן היה
לאדם הראשון כחו מזה הכח יותר ממלאכי השרת.

והנה בספור מעלתו אמרו במדרש אדם הראשון קודם
שחטא היה קומתו מקצה השמים ועד קצה האחר
כמו שאמר למען היות יראתו על פניכם וגו' כיון שחטא מיעטו
הקב"ה הלל אחור וקדם צרתני וגו' ואין ראוי להתמיה זה כי מעשה
ברואים בקומתם כברואו ובשיעורם כברואו והיות האדם גדול
הקומה יותר מהשיעור הראוי אינו כחות ולכן פי' המאמר יהיה
כי אדם הי' קודם שחטא היה יודע מה למעלה מה למטה מה
לפנים מה לאחור ולזה היתה קומתו מסוף העולם וכו' ואמנם
החטאים והרשעים גורמים יודעים מלומה כי אם המורגשות
לא ישיגו הלבר הרחוק מהם וזהו רמז מיעטו הקומה לו כאמר
כי האדם החכם כשידע מהות הדברים אשר בכאן ידע כל אשר
בעולם וכשידעהו הדברים אשר בכאן מצד שהוא אדם ידע כל
הדברים כי הדבר אשר בפרס הוא הדבר אשר בכאן בהמות והאדם
אשר בכאן הוא אשר בפרס ובאשר המקומו' אם כן ידיעה אחת
ידע מה שהיה ומה שהוא בסוף העולם וכן הדין באשר
ידיעותיו. ואמנם הדברים החוטא לא ידע שלא הדברי' המורגשים
כי לא ישתמש באשלו כמ"ש למעלה אלא בכפלים ובמטבעות
וכל מטבע מחולף בכל מקום ומקום וישתנה בהשלו' הגשמיות
ובתיעוניו הכפלים ובתיעוניו המטעמים ואלו מתחלפים בכל
מקום ומקום ולכן הוא קצר היריעה והכח כמובת זה המאמר
הכוכב הוא לחד מב' עניינים או שניהם כאחד טובים ולמה
שהיה אדם גדול המעלה טעה בו מלאכי השרת וחשבו לומר
לפניו שירה על שהסיל הקב"ה תרדמה עליו וידעו כלם שהוא
אדם כמ"ש בדבר והרעון בזה כי למה שהיה אדם גדול המעלה
חשבו שהוא יהיה שוה בתחתוני' על אשם היה שכל בפועל תמיד
ויעיין בש"ו ובתוארי ובמלאכי ויתקלש תמיד במעשיו זה יהיה
גדול ממלאכי השרת ורואי לזה הוא שבח ומעלה לכל מבל
שהוא יושב ובטל והוא מתגמש מפעולות העיון ידעו שהוא
אדם ושאינו לו כמלאכי השרת והנה מעלתו גדולה בפשוטו
ודאשון רואי לספק כדי שיובן גודל תועלתו והנה הרמב"ם כתב
בספרו הכוכב מורה הנכוכים ח"ל כב שבבר ספק לו חכם לחד
מבבר יראה מפשטי הכתובים כי הכוונה הראשונה באדם
שיהיה כשאר הבח אין לו שכל ולא מחשב ולא יבדל בין טוב ורע
וכאשר תמרה הביא לו מדיו זה השלימות הגדול המיוחד באדם
והוא שתהיה לו זו הסברה הנמצאת בנו אשר הוא הכוכב
מהמעייני' הנמצאים בנו וזהו הפלא שיהיה לו עוצמו על מדיו
תת לו שלימות גדול והוא השכל ואין זה אלא כמי שאמר שהיה
מהנפשים הפליגו בעולם והושם כוכב בשמים ואמנם שאדם הי'
קודם שחטא לא היה לו הכירה וידיעה והנראה כי לאחר שחטא
היה לו הכירה וידיעה כמ"ש ותפקחנה עיני שניהם וידעו וגו'
וכן אמר הנחש לאשה ונפקחו עיניכם ונאמר שמדרגתם היתה
גדולה הרי יתבאר מזה כ' דברים שאדם הראשון כוונתו ית'
היה שיהיה כאשר בא"ח על שלא יבדיל בין טוב לרע כמ"ש
ובאשר תמרה ולכל מעין הדעת היה כולניש יודעי טוב ורע
ב"כ תמרה את שחטא ובכח הרב הרבה להשיב על זאת הקושיא
וכל דבריו מתוקים מדבש ונופת טופים ובכח הכלל העולה
ממנו כי כן יראה בפשטי הכתוב מה שאמר המקשה בתחלת
העיון לכל הכתובות יהיה הדבר בהפך כי האל קודם שחטא
היה האדם מדרגתו גדולה ואיזה דומה למלאכי עליון כאשר
חטא ותמרה היה מוכל עשבבהמה והכה בחשון רואי לדעת
כי מלאכים אם לשופטים ולמלאכים ולע"ז ואנקלו' תרגם ואייתם
כולאכים וייתיתם כרברכיא והנה האדם קודם שחטא היה על
שלימותו האחרון אשר הניע לאדם קודם מרותו ובעבור זה
השלימות נא' לו שהוא בכלם מלאים ובדמותו והרואים על זה כי
הש"י נתן על האדם שלא לאכול מעץ הדעת ואם האדם שכל
ובמשל להבהמה איך מרתה עליו בבחינה זו איך נתן שלא לאכול
מעץ הדעת כי אין מוזה לבהמות. ב' יש לדעת כי בשכל יבדיל
האדם בין האמת והשקר וזה היה במנע בו כי תכלית האדם
לידע החכמות כלם וזה כשידע האמת ויבדל מהשקר ואמנם
הטוב והרע שהוא המנוגד ואף הוא מפועל השכל המלאי אבל
מפועל המחשבי יכאשר יהיה האדם בשלמותו האחרון והוא
ההשתמשות במושכלי ובאשר היה משתמש בזה השלמו' שהוא
הידיעות השלמיות אשר כאמ' בעבודם ותחסירהו מעט מלאים
לא היה לו כח להשתמש במפורסמות בשום פנים ולא להשגיח
ואפי' הגדול שבמפורסמות שהוא נגות הערוה לא היה מניחה
תגלו וזה מבואר לחוש כי החושים המלאיים לזוב התעסקם
בהלויות לא ידעו דבכי החושים ולא מכחנם ולא תעכוניהם
ולא מה שהוא טוב או רע לפם כמ"ש אילת אהבי' ונאמר הרעון
בזה כי הכמשך בהבחת החכמה והתורה ויהיו תשוקותיו לזה
לא ידע דבר ממה שהנה וישנה תמיד בדברו עם החושים
בדברים המפורסמים על שיחשבו קהל החושים שהוא שכל או
משוגע ולכן היו רשעי דומתיכו מלשיני' במלאכי אלהים וכאשר
מרה לאדם והשתמש במפורסמות ופם שני חטאים גדולים והם
ההכחות הנשמיות והכבודות המדומות כי מי שימשך אחר אלו
הדברים לא ידע דבר מהדברים האלהיים ואם ידעם ישליכם
מעל נויתו כי אלו הדברים כעשות נדות זו לזו כי מי שיתעסק
בחכמות ובדברים האלהיים אי אפשר לידע המפורסמות ומי
שיתעסק בבבודות ובהכחות הנשמיות אי אפשר לידע דבר
מעולם המושכל וכאשר המרה לאדם בפעה ל ההכחות הנשמיות
והכבודות המדומו' כמו שאמ' כי טוב העץ למאכל שהם התאוו'
הנשמיות וכי תאוה הוא לעיניים שהם הכבודות המדומות והוא
שיהיה לו לבוש נאה וכלים נאים שכח העולם העליון והיה מ
מהעולם המוקף ונפתח שכלו ונתפקחה מחשבתו שהוא הכח
הדמיוני ואז השיג הדברים שהם טוב ורע והם הדברים
אשר אוכיל י' מתעסקים בו ולכן שלח מנ"ע והוקם לבהמות
לאכול קנן ודלדר ומאי מבאר זה העניין ואדם ביקר וגו' ונכח
האדם קודם שחטא היה בכלם מלאים ובדמותו ואחר שחטא
היה בצורת בהמה כי כמו שהש"ת כמשכים ל הדברים המוחשים
והדמיוני'כן היה אדם וקודם מרותו היה בנ"ע כמו שאמ' ויעש
י' אלי"ם גן בעד'ן וגו' ואחר שחטא נורש מנ"ע מלה כנגד מלה היה
יושב בנ"ע והותר לאכול מן הבעימות בכחת ובנטחה כי האיש
הנדיק בחוא שהוא נריק לינו ירא מדבר ויכול לאכול מפרי העץ
והוא יושב בנ"ע תמיד כי האלהים עשה את האדם והחה בקשו
חשבונות ואחר שחטא ורדף אחר הבחותיו ודמיוניו כמו שאמר
כמנע ממנו הכל מל"ו לאד' שימלא תשוקותיו ותאוותיו כי כל הי'
יוסיף להתאוו' ואין לה נבול ולא קץ וקול שחטא היה תוכל הטוב
שבמאכלי' והם הכשגות השלימיות ואמנם אחר שחטא היה תוכל
כל הפחות שבמאכלי' והוא עשב ואחר העשב והעמל הרי כתבת'
מזה ג' דברי' הי' מעלת האדם קודם שחטא ומה שאבד אחר שחט'
והתבאר מזה מה החטא שחטא והנה כמה על זה מאמר גדול
הערוך לרז"ל למרו בזה הלשון כל תולדות שבמקרא חמשים חין

לטבע הילדי כי אין כילות שם ונפש רוצה שיפעל השית דמותו
וצורתו במפעלים למה שהלבני ירדו מהצורה הראשונה צורה
למטה מצורה על הנביעה על המורה האחרונה רוצה שיעלו
הצורות ממטה למעלה נם כן על שהנשמים שמתים שובו ב
ממתי ושמחי' ישובו ה' והבעלי חיים יעלו לקבל צורות האדם
ואחר קבלת צורת האדם שהוא השכל האחרי יהיו שכל בפועל
ואחר זה יעלה להיות כמלאך י' בצורות ואז ידבקו הצורות
העליונות עם התחתונות והתחתונות עם העליונות עד
שיהיה המשכן אחד ואם לא יהיה הדבר כן היה בכאן שהלה
גדולה והיה הצורות למה ירדו אם לא יעלו ולכן סיים הבריאה
במעשה בראשית בהויית האדם כלומ' הוא התכלי' ולכ' רוצי
שנעשה אדם שאם לא יהיה הדבר כן יהיה חסרון במעשה ב
בראשית ונם כי יתבאר כי כל פועל שיפעל בעבור אחר הוא
חסר כי הוא בעבור דבר יצא מענינו ולכן ה' בהיותו מבחר
היוצרים רוצי שיכייר את עצמו ולכן ה' כשכלה הדברים כלם
כייר את עצמו כזה החומר בתוכן שכתוב לו נפש חיה על ב
שבחרית העניו ידבק האדם בחייו עם השכל הנבדל ויהיה
מלאך כמו שקרה למשה רביט עליו השלום כי הכוונה בבריאה
היה להמציא זה החיש והדומים לו ואם הם מעטי' הם הנקראי'
חיש מלאים ואם אדם הראשון בטל הכוונה הילהית ישראל
שנאמרו על הר סיני קבלוה בשימצא בהם מבשים חכמי' וידועים
יודעים רבוכם ומכוונים לעבוד אותו בכל כחם על שימסרו
נפושתם למות בעבור שידבק שכלם ונפשם עם ה' אשר כתנה
זה המכוון בהומרו בעשה אדם בצלמנו ונומ' נעשה כבר אמרו
זל כי למה שהאל היה מורכב מהיסודו' ונפשו הוא מהלבריים
העליוני' לא כשאר בעלי חיים אשר נאמר בהם תדשא הארץ
לכן אמ' נעשה כי רציט ישתתפו העליוני' והתחתו' ויהיה ואחמת
זה כי האדם הוא דמות כל הדברים והוא עולם קטן וכבר
הרחיב המאמר בו הרב המורה זל בחלק רחשון בספרו הנכבד
פרק עיו ובילר שכל מה שיש בעולם נמצא בו ולכן אמר בו
כעשה מה שלא אמר בשאר מעשה בראשית כי הוא דמותם
ותבניתם ולכן אמ' במדרש כשבא משה לכתוב את התורה וכא
לכתוב כעשה אדם אמ' לפניו רבונו של עולם אתה נותן פתחון
בפה למינים אמר ליה הקב"ה משה כתוב וכל הרוצה לטעות יבא
ויטעה כי רצוי לומר הלמת להורותינו כי האדם הוא דמות
העולם בכללו ודמות תבניתו ולכן אמר בו כעשה אדם בצלמנו
להורות לנו זה היסוד כי למה שהוא מבואר כי היודע שיעורו
של מעשה בראשית מובטח שהוא בן העולם הבא והיה בלתי
ספיפר שידע האדם העולם בכללו מכ' ידיעת האדם את עצמו
כי הוא ניכו בשמים ולא מעבר ליט לשיכול להשיג שיעורו של
הב"ה ויהיה מובטח שהוא בן העה"ב כמ"ש חיוב ומבשרי אחזה
אלוה וכשהאדם ידע מעלתו ובללו יהיה רודף אחר המעלות כי
מי שהוא דומה לבר אלהיו רצוי שיהיו פעולותיו ומאמריו ב
בתכלית התקון בחופן שישמור נזירתו ולכן היה החושר השלם
פועל הנפש המדבר' כפי המעלה והמעלה השלמה היה העיון
כמ"ש חלין המפרשים בעשה אדם בצלמנו להבין ולהשכיל כי
זה התכלית אשר בעבורו נברא האדם כי אדם ביקר ונו' אשר
הרגון הוא כי החכמים אשר בשכלם לא ישתמשו להוציאו מהכח
אל הפועל אלא בהבלי העולם ובילולם יאבד בהמה אבל מי
שישתמש בשכלו לדעת את השם ובדרכיו לא תאבד בהמה
אבל ישאר נבוק ובקיים במ"ש אך אלהים יפדה נפשי ונומר כי אף
שהמות תס ובשר הוא מכלה יש בהבל ביניהם כי הנפש תשאר
לעד והיא בלקחת אל מקו' עליון ולכך אמר כי יקחני סלה ולכך
לזרים אתו כי עצמות האדם הוא הנפש והנויה זר ובכרי לו
ונהו שאמר כי נפשו בחייו יברך ונומר והכה המשתדלים בהבלי
העולם כמו שאמר הם רבים ישתחו לזה אמ' תבא עד דור תבותיו ונו'
כי אין לאחד מהבנים שיירש מחיי הש"ה כי האב יולך לאבדון ובכו
כמוהו ובן בנו עד סוף כל הדורות בשהשתמש בשכלם בהבלי
העולם ואמר בבהמות ולא אמר בבהמה למה שהיש יוצא
בממון יש לו פחיתות הרבה רמי כשוטל מוכל עד מלא הכרס
שולהנו מנוחל והוא כוזב כאחד מהבהמות כי זרמת סוסים
זרמתם ולמה שהוא דומה לבהמות יהיה נכרת כמו הם הנה
התבאר כי האדם בעבור שישתמש בשכלו בידיעת ה' ובמצוי'
כלו על סדרו ושידע מעשה בראשית ומעשה מרכבה ואז נאמ'
עליו שהוא נעשה בצלם אלהי"ם ובדמותו ׃

והנה כחלק זה האמור לר' חלקים אחד מעלת אדם קודם
שחטא ב' נבדר בחט' שחטא נ' נבדר בעונשו ל' נבדר
בתשובתו וכפרתו ׃ מעלת אדם הא' כבר אמרו זל מעלתו ו
באמר שהתחלתי והוא כי אמרו מלאכי השרת מה אדם
ותדעהו למה שהאדם הזה כפקד מטפה סרוחה אין ראוי
שישגיח ה' עליו ואמר ראוי שיהיה השגחתו לפניו בעבור שיש
לו כ' מיני ידיעו' ידיעה בעולם המושכל וידיעה בעולם המוחש
והשכלים הנבדלים מאחר שאין להם כלים נשמיים לא ידעו
הדברים הרבים מכל שהם רבים אבל ידעו כל הדברים בידיעה
אחת פשוטה מכל היותם משיגים את ה' ואמנם אדם הראשון
ידע כל הדברים כמו שידעום המלאכים כי עליה שכלו אל היותו
שכל בפועל וידמה אל אחד מהמלאכים ואז ידע כל הדברים
בידיעה אחת פשוטה ומיחד שם שמים על דרך החמת וזהו
שאמר כשם שאתם מיחדים אותי ונומ' ונפ כן יש לו ידיעה בכל
הנמצאו' בפרט ידיעה בנמין ובכל מיני הבה"ח וכן בפרטים הנמצאים סוני היש
ומיניהם כי בהלו תפול הידיעה אם כן יש לו מעלה על השכלים

יתברך ברוך כל הדברים מאין המוחלט לא יוכל לעשות מהעדר
המוסר דבר כמוהו זה ליפסר בלי ספק כי מי שיוכל לעשות מ
מהעדר כל שכן שיוכל לעשותו מדבר כי אם לדם אחד יוכל
לעשות מלבוש אחד מלא דבר כל שכן שיוכל לעשותו מכמר
ופשתים אף על פי שלא יהיה בגד הראוי שנעשה בגד
ומלבוש כיחד התבאר כי בקבלת זה השרש והוא חדוש העולם
יתלמת כל התורה והנסים אשר עברו ואשר עתידים להיות
ולכן התחילה התורה בזה השרש כלומ הוא אור מאיר כל חשך
וחלכה ואשר יתמין בו יהיה אור הלהי מקיף בו ולכן התחלנו
בדרושינו יהי אור וגם כן יש סבה אחרת נכבדת בהתחלת ה
התורה בחדוש העולם כי למה שהיה החכמ' היה שלימות הנפש
וחכמה יגיע הלדם אל הגלחת העולם הבא והיה כל חכמה אי
אפשר לידע שום דבר בחמתות אם לא בדע הסבות והתחלות
מהדברים כמו שאמר הפילוסוף בג'מהשמע אחרי שם זל אחכמו
בדע הדברים כשבדע הסבות והתחלות מהם ולכן כשבדע
מכל דבר החומר והצורה והפועל והתכלית הסבות הראשות
מללו והקרובות בדע הדב' בחמתות ולא ישאר לנו תשוקה כלל
ולכן התחילה התורה בהודעת סבות כל הדברים המכלים
הסבות הפועלות והחמריות והצורות והתכליתיות ובניח
משל ונאמר כי הלדם יש לו סבה פועלת וסבה חמרית וצורית
ותכליתית כמו שאמר וייצ' יי' אלהים את הלדם ונו' והרעון בזה
שם תשאל מי ברא את הלדם תשיב ותאמר כי יי' אלהים עשאו
וכי תשאל ממה בראו תאמר עפר מן הלדמה וכי תשאל למה
בראו תשיב שהוא לנפש חיה כדי שתשאר הנפש חיה לעולמים
וגם תאמר מימי ברא את העפר והוא הארץ תשיב כי ברא
מתהו ובהו שהם החומר והצורה ואת"ה ממי ברא החומר והצורה
תשיב מהמעדר כמו שאמר בראשית ברא ונו' כי לשון בריאה
נופל על המעדר והנה הש"י ברא כל הדברי' מהמעדר עם עוצם
יכלתו כיון שנזדמן הכמתו ולמה שהקדמוני' כלם הכחישו הצורה
פועלת לכל הדברים ולכל הדברי' בחים במקרה ובהזדמן והיה
זה להם בעבור כי הסבה פועלת בלתי מורגשת והיא השכל
הנבדל והתורה הלל"ת בא להודיענו שאין בנמן סבה חמרית
כלל כמו שחשבו הקדמונים ולא שה"י ברוה מהמעדר כמו
שאמר ולמה שידיעת הסבות הוא שלימות השכל ואורו התחלנו
בדרושנו יהי אור כי בזה יגיע השכל אל מקומו הטבעי והוא עולם
הנשמות שכלי אור' וגם כי בידיעת זה הפרשה נדע שיש בנמן
סבה פועלת לבד והוא סבת הסבות מבלתי שימנע בה סבה
אחרת עמה לא משכל נבדל ולא מגלגל ולא מנפש אחר ולהודיע
כי לא במנע קדם הויית העולם אלא עמותו ית' כמ"ש זל קודם
שברא הקב"ה היה אחד ושמו אחד ולהורות לנו זה הענין אמרו
חכמי ישרא"ל שאור הנאמר ביום ראשון הם השכלים הנבדלים
וזה יורה המאמר שכתבתי ובבאר זה המאמר ובשלים בו דרושי
והנה אחר שהסכימו חכמי ישרא"ל שזה האור היגו מוחש אחל
הוא אלא אור השכל ואלו שכנין המחלוקת ביניהם היה רבי
שמעון שלי ליפסר לשכל הראשוני להתדבק עם השכלי' הנבדלים
כמ"ש רבים מהפילוסופים וזה סובר אנכלו' לא תוכל לראות פני
כי יש במנעים נכבדים שהם לנפני הקב"ה תמיד ולזה למשה אלא
יוכל להשיגם אבל החמורים שהוא העולם המוחש יוכל להשיג
כמ"ש ורחית את אחורי ונאמר ורבי לוי אחשב שיוכל הלדם להדבק
עם השכלים הנבדלים עם שלי ליפסר הדבקות עמו ולכ"ש בטל
אור המושכל ובתעטף בו ואח"כ הבריק את עולמו מזיוו כי יוכל
השכל האנושי להדבק עם השכלים הנבדלי' מבר שהשם המציא
בקורב ומ"ש לא תוכל ונו' הוא עצמותו ואמנם האחרים הם כל

מה שזולתו ורבנן סברי שבאמת העולם לי ליפסר לאדם להדבק
עם השכלים הנבדלים אבל זה ממת יוכל להשיגם ולם הבריק
לו ונו' משל למלך ונו' הרי התבאר שימנעו בבנין נ' דעות דעת
מ"ם שהדבקות עם הנבדל הוא במנע לא בחיי' ולא במות ודעת
מ"ם שהוא ליפסר בלו החייס ובם אחר המות ודעת מ"ם שלי
ליפסר בלו החייס אבל ליפסר אחר המות בחיי הש"ם הנה
כתבאר מכל מה שאמר כי התחילה התורה בבריאת עולם למה
שהוא יסוד שהכל תלוי בו ונתבאר גם כן כי התחילה בו למה
שהוא תכלול על כל שלימות הנפש והשלימות והאמתי הוא
חכמת הידיעה ושלמות כל חכמה הוא ידיעת הסבות הד'
הרחוקות והקרובות וגם כן התבאר כי הסבה הפועלת הוא
הסבה האמתי כאפך מ"ם הקדמונים כי היו אומרים שהסבה
האמתית היא הנשמים והאמרי' ונתבאר גם כן כי האור הנאמר
ביום הראשון הוא נאמר על אור השכל ולא על אור הנשמי וזה
האור השם ברוה כמו שברא כל בריותיו ולזה נאמר על נכון כי
קודם בריאת העולם היה הש"ם אחד ושמו אחד כי כלו נתחדש
חדוש אמתי כמו שאמר כל הנקרא בשמי ונומ' ובשלים דרושינו
בזה ויהי רעון שיבא זה הזמן שיבא משיחנו שהוא אורו של עולם
ויאיר עלינו כמו שאמר הבניא קומי אורי כי בא אורך · בלולה
ויאמר שהים כעשה לדם בצלמנו כשבריה הש"ם לדם הראשון
מ"ל מלאכי השרת ר"ש מה לדם ותדעהו אמר להם
כשם שאתם מיחדי לאותי כך הוא מיחד אותי ולא עוד אלא שקוד'
שמות לכל הבהמה ולעוף השמי' ולכל חית הארץ וכל אשר יקרא
לו האדם כפש חיה הוא שמו דבר ידוע הוא ומבואר למעייניס כי
כל הנמנאים בדרך שיעשו דמותם ותפילו בנשמים הפחותים
אשר אין חיות להם כי הש"ם שיב הדברים על עצמותו וכן הים
כשנברו על פי זה דבר יתלחזקו וישיבהו לטבעם וכן שאר
היסודות עד שנראה בעבע שאם כמנהו בכאן מראו' ים בכאן
נחים ובעלי חיים ונשמים לחברים יעשו דמותם במראות כי
הדברים נבראו על זה הטבע כמו שאמ' אשר ברא אלהים לעשות
אשר הרעון כי הש"י ברא כל הדברים ואם בטבעם שיעשו דמות'
ואם זה בדברים התחתונים כל שכן שיהייב שיהיה בעולם ה
העליון ולזה הטבע הנמנא בדברים ישתוקקו החכמים לעשות
חכמים והנדיקים לעשות נדיקים והפתאים לעשות נם כן כמו
הם ולמה שה"י ברא כל הדברי' והוא דמות ודפוס כל הנמנאים
רצה שיהיה בזה העולם דמות העליה האלהית ולא זה בלבד
אבל שיתנא בכאן דמות העולם בכללו והוא האדם אשר הוא
עולם קטן כי אין חלוף בין האדם הנדול לקטון שלו מצד הכמות
אבל האברים הנמנאים בנדול כמצי' בקטון אם כן יתשך מזה
שני דברים והוא כי כמו שיש בכאן התחלה ראשונה שהיכה נוף
ולא כח בנוף והוא צורת העולם והיא ידעת משנת הדברים
כלם והיא בעלמת מעיני כל חי כן הנפש האנושי היכה נוף ולא
כח בנוף ולא יפסד בהפסד הנוף והיא צורת האדם ומעמידו
וקיומו והיא ידעת משנת כל הדברים משנת את עצמה ואת
חלתה ולכן האדם כשיש לו שכל בפעל אז ידמה לבר אלהין
וישכיל את עצמו ואת זולתו ולכן היה האדם נברא בצלם אלהים
ולמה שהיה האדם דומה בצורתו השכלית לש"י ולשכלי' הנבדלים
קראו הנביאי' לש"י בשם אדם כמו שאמ' ועל דמות הכסא
כמראה אדם ואמרו בד"ר כמה כחה של נביאי' שמדמים המורה
ליוצרה הרי כתבאר שהצורה השלמיית דומה לצורת האדם וצורת
האדם דומה לצורה השלמיית ולכן כתיב ויברא את האדם בצלמו
ואמנם ברצו בצלם אלהים למה שכבר אמרנו כי טבע הדברים
השכלים לעשות דמותם וזה זה כמנא לם כל שכן שימנא

יהי אור

אמר רבי יהודה ברבי סימון מאי דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב הבדיל הקב"ה את האור לעצמו משל למלך שראה מנה יפה ואמר זו לעצמי כך כשבראו הקב"ה אמר אין כל בריה יכולה להשתמש בו אלא אני הה"ד ונהורא עמיה שריה אמר רבי אבין הלוי נטלו הקב"ה ונתעטף בו כטלית והבריק את עולמו מזיוו הה"ד עוטה אור כשלמה ורבנן אמרי הבריק לו ליטלו לצדיקים לעתיד לבא אין ספק כי כל חכמה יש לה התחלות אשר בעבורם יתבארו דרושי אות' החכמה ובידיעת ההתחלות יסולקו הספקות אשר באותה החכמה ואם לא ימצאו התחלות בכל חכמה וחכמה אי אפשר לידע שום דבר כמו שהתבאר בב' מספר המופת ומי שיכחיש התחלות אותה החכמה אי אפשר לבעל החכמה לדבר עם מי שמכחיש ההתחלות כמו שהתבאר בא' מהשמע והנה לנו ראיה מהב' ספרים שעשה שלמה לבאר הדורשים הניחו ה התחלות אשר ימצאו באותה החכמה והנה בשיר השירים אשר הוא קדש קדשים כי אותו הספר בנוי על התדבק שכלינו בשכל הנפרד ויקשה על קהל המעייני' להאמין ולידע כי זה הדבקות איפשרי לכ"א כי יש לנו התחלות להגיע לזו המעלה ולהתדבק עם הש"ית וכמ"ש ישקני מנשיקות פיהו והורה על שזה איפשרי למען היות לנו התחלות ידועות בעצמם לריח שמניך טובים כי כמו שהשמן הטוב יוכר מצד ריחו כן הש"י יוכר מצד פעולותיו ולכן הנשמות הטהורות ירצו להתדבק עם השם הגדול והנורא וכ"א בספ' קהלת אחר הניחו דרושו שהכל הבל הבלים הניח מה שיש לו מההקדמות הידועות בעצמם והם נלקחות מהחוש וז"ש דור הולך ודור בא וגו' ירא' שאחר שהדברים הנראים שהם הוויה ונפסדים יחוייב שיהיה הכל הבל ורעות רוח והנה תורת יי' למה שיכלול כל מיני השלמיות ויקיף על כל החכמו' ראוי שימצאו בה התחלות ידועות ראשונה ואחר הקבלה באותם ההתחלות אי אפשר להכחיש מה שאח' ההתחלות ולמה שהתורה כלה נסים מתחלתה ועד סופה כמו שהתבאר להולכים בה כמ"ש פלאות עדותיך וגו' ראוי שימצא בכאן התחלה אשר היא שרש ועמוד לכל הדברים הנמצאים בה והנה בריאת העולם וחדושו מאין המוחלט בעת אשר ברא מבלי שנוי בפועל אבל עשאו ברצונו הקדום הוא יסוד לכל התורה כי בהאמנת זה השרש והוא ש שהעולם מחודש ואינו קדמון איפשר להאמין בכל המופתים ובכל התורה שאם היה העולם קדמון אין דרך למציאות המופתים ולא לשליחות נביא כמ"ש הרב בספרו הנכבד מורה הנבוכים ח"ב פכ"א כי בהאמנת ההקדמות תפול התורה כלה ועם האמנת החדוש יהיו האותות כלם איפשריות ותפול כל שאלה שתשאל בזה הענין עד אם יאמר למה השם שם נבואתו בזה ולא נתנה לזולתו ולמה נתן תורתו לאומה מיוחדת ולא נתנה לאומה אחר' ולמה נתנה בזה הזמן ולא לפניו ולא לאחריו ולמה צוה באלו המצות והזהיר באלו האזהרות ומה כוונת הש"י באלו התורות ולמה לא שם אלו העניינים המצווה בהם ומוזהר

מהם בטבעינו אם היתה זה כוונתו יהיה מענה אלו השאלות כלם שכך רצה או גזרה חכמתו כמו שהמציא העולם כאשר רצה על זו הצורה ומפני החכמה שיחד צורתו וזמנו כן ולא נדע רצונו או חייב חכמתו כך כל מה שקדם השאלה עליו ולמה שהיה חדוש העולם שרש לכל התורה והנה השבת מביא לנו לידע זה השרש כמ"ש זכור את יום השבת וגומר ובקיום זה השרש חייב סקילה המחלל את השבת כמו המגדף והעובד ע"ז כי המודה בע"ז ככופר בכל התורה כלה וכן המחלל את השבת כאלו יכפור בכל התורה ולכן אדון הנביאים סקל עליה ועל המגדף כאלו שניהם שוים ולמה שהיה זה שרש לכל הנסים והנפלאות ולכל התורה ולא לבד לנסים ולנפלאות אשר כבר היו אבל לכל הנסי' העתידי' להיות ולמה שהיה נס גדול קבוץ גליות כמו שבא הרמז עליו התחייבה העצמות האלה ואמר הנביא יי' אלהים אתה ידעת כי השכל האנושי יאמן הקבוץ והוא בלתי איפשרי עליו לקבלו לכ"א הנביא כי הקבוץ האיפשרי מצד שהש"ית הוא בורא שמים וגו' ואחר שאני בורא שמים ונוטיהם רוקע הארץ וכל מה שבתוכה ונותן הנשמות הטהורות אשר בהם מהפלא מה שלא יעלם ונותן רוח חיות גם כן להולכים בה ראוי גם כן שנאמין שאף שאנו נהיה בתכלית הדלות והשפלות ונהיה בבית כלא יושבי חשך וצלמו' יוכל הש"י להוציאנו משם כמ"ש אני יי' קראתיך בצדק וגו' לפקוח עינים עורות וגומר והנה אנחנו נוכל להאמין בביאת הגואל ובקבוץ גליות עם האמנת החדוש וגם כן מפני הנסים הראשונים אשר כבר באו הנה ראוי לנו להאמין מה שיהיה בעתים מביאת הגואל וז"ש הראשונות הנה באו וגומר ואומרו בטרם תצמחנה וגומר הרצון כי רבים מהאנשים יגידו הדברים העתידים מצד הדברים הנראים להם כי הרופא יאמר הדברים העתידים אם למות ואם לחיים מצד הדברים הנראים עתה ויקח ראיה על העתיד ולכן אמר הנביא כי הש"י מגיד העתידות לא מצד שנתחדש דבר עתה כדי שיגיד העתיד לבא וזה שאמר בטרם תצמחנה ולהיות חדוש העולם יסוד לכל ה הנפלאות כפל זה הענין ואמר אומר לצפון תני וגו' ונתן הסבה ואמר אשר בעבורה נאמין קבוץ גליות ואמר כל הנקרא בשמי וגו' והרצון כי מלת כל הוא אשר אין חוץ ממנו דבר והנה העולם כלו נקרא בשמו של הב"ה כי כל הדברים הנמצאים יש להם הוויה ושמו של הב"ה אינו אלא אהיה והוויה והוא שם המפורש אשר ממנו יתחיי' כל המציאו' והוא מעין ומקור לכל הנמצאים ממנו כי יי' אלים מקור מים חיים והנה כל מה שברא בעולמו לא בראו בעבור שהוא צריך אליו אבל לכבוד ולתפארת כמו שאמ' אמרתי ונעשה רצוני או ולכבודי הוא עצמותי כמו שאמר המורה ז"ל ואומרו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו הרצון כי כל דבר מהנשמים הטבעיי' הוא מורכב מחומ' וצורה ועל החומר יפול לשון בריאה ועל הצורה יצירה וכי השם לא עשה דבר מדבר אבל בראו מ מהתעדר כי ברא ראשונה ההיולי ואחר כך הצורה כי עשה הפשוטי' והמורכבי' מה שאי אפשר זה במלאכה ולא בטבע ואומ' אף עשיתיו כי אחר הצורה נמשכים מקרים אשר יתקנו הדבר ואחר שהש"י ברא הכל לכבודו והם השכלי' הנבדלים המיוחדים בשמו עם שכל הנמצאים נקראים בשמו וברא הגלגלים שהם בייחוד יגידו כבודו עם שכל הארץ יגידו כבודו כמ"ש מלא כל הארץ כבודו ותהלתו מלאה הארץ עם כל זה הגלגלים בפרט יגידו כבודו כמ"ש השמי' מספרי' וברא גם כן הדברים הטבעיים והם החומר והצורה והמקרי' ואחר שהוא עשה כן ובראו כרצונו מאין המוחלט ראוי להאמין שהש"ית יוציאנו מעבדות לחרות וזהו שא' הוציא עם עור ועינים יש וגו' ויבא הדבר כן אם השם

אחר

השנה והתהלה כפי מדרגת מציאותו אמרתי אני שם טוב בן לאדוני הרב רבי יוסף שם טוב תנצ"בה לכתוב הדברים אשר דרשתי ברבים מיום אשר הברילני י' להסתופף בחצריו למה שראיתי כי עונש השכחה בדברי תורה קשה עד מאד כמ"ש ז"ל כל השוכח דבר אחד מ[illegible]למודו חייב מיתה כמו שהעידה התורה רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך והנה בבוא אדם בימים אי איפשר מבלעדה כי השכחה מצויה בזקנים וגם טרדות הזמן ישליכו את האדם מבית העיון וכל שכן לעם י' אשר הצרות בכל יום דפקום ולזה ראוי לכל מעיין לכתוב מה שקנה פן ימוש ממנו בעבור הסבות הנזכרות ולהמלט מהעונש הנפלא וגם ראוי לכתוב הדברי' אשר קנה כדי לזכות את הרבים ולקרבם אל מלך עולם ווה החלי לעשות ומהאל אשאלה עזר כי הוא ינחני בדרך אמת כמ"ש דוד הורני י' דרכך ונהני באורח מישור וגומר

הבשות

התורה להחכם הכולל

האלהי רבי שם טוב ן שם טוב ז"ל

בויניציאה העיר הגדולה, המהוללה, אשר תחת ממשלת השררה
ירה"ה תגדל ותנשא מלכותה, אמן בשנת ש"ז לפ"ק,

בבית בן משק בית האלון מאדקו אכטוכייו יושטיכיאן:

SHEM TOV BEN JOSEPH SHEM TOV

DRASHOTH 'HA'TORAH

(Sermons del Pentateuch ...)

2e Ed.

Venecia: Cornelio Adelkind

para Marco Aº Giustiniani, 1547

Adams S-1047

דרשות
רבי
שם טוב

G-E 639